VITÆ PONTIFICUM ROMANORUM

EX ANTIQUIS MONUMENTIS DESCRIPTÆ

OPERA ET STUDIO

ANTONII SANDINI

J. U. D. & in Seminario Patavino Bibliothecæ Custodis.

Editio quarta Italica post duas Germanicas, retractatior & auctior curis postumis Auctoris.

PARS SECUNDA.

FERRARIÆ. MDCCLXIII.

Impensis Jo: Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU.

CXIX.

BENEDICTUS IV.

ANNO CHRISTI 900.

LUDOVICI III. 1. LEONIS SAPIENTIS 15.

BENEDICTO IV. Mammoli filio , Romano
summum Sacerdotium anno 900. mandatum Bar. an.
est . (1) Quo die , non constat . Illud traditur 901. §. 12.
certum , pridie Kal. Septembr. Romanam Eccle- Pag. an.
siam jam administrasse . Exstant enim epistolæ ejus 900. §. 14.
datæ eo die . Ludovicum III. inunxit Imperato- 23. 24.
rem . Mortuus est anno 903. mense Octobri . Pon- Bar. an.
907. §. 1.
Pag. an.
903. §. 1.

(1) Baronius ad an. 900. §. 1. *Novum inchoatur seculum , quod sui asperitate , ac boni sterilitate* ferreum , *malique exundantis deformitate* plumbeum , *atque inopia Scriptorum appellari consuevit* obscurum .

Pagius ad an. 900. §. 1. *Decimum Ecclesiæ seculum* infelix *dicitur , quod magna ejus barbaries fuerit , quodque bona Ecclesiastica , Episcopatus , ceteraque Beneficia passim invaderentur , ac a Laicis & uxoratis sæpe possiderentur* . Et §. 2. *Paucos quidem Scriptores hoc seculum habuit , sed subsequentibus doctrina non cessit : cum litteræ etiam ab Imperatoribus & Regibus cultæ fuerint . Neque seculum inscitiæ aut ignorantiæ vocari potest , nisi ob Scriptorum paucitatem , si ejus cum precedentibus , aut subsequentibus comparatio fiat . Complures enim in eo floruisse , longe hodie notius , quam Bellarmini ætate* (qui lib. 4. de Rom. Pont. extremo cap. 12. ait , sæculo illo nullum fuisse indoctius & infelicius) *ut Catalogos Scriptorum Ecclesiasticorum percurrentibus planum fit . Claruere etiam insigni sanctitate multi Episcopi & Abbates , Monachi & Sanctimoniales , ac viri & mulieres cujuscumque generis & conditionis* . Vide Mabillonium Præfat. ad sæculum V. Benedictinum §. 1. num. 9. & Natalem Alexandrum dissertat. 15. in Hist Eccl. sæc. IX. & X. pag. 364. tom. 6.

tifex fuit *annos tres & menses duos*, liberalitate in egenos maxime commendatus.

CXX.

LEO V.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS SAPIENTIS 18.

Bar. an. 907. §. 2. Pag. an. 903. §. 2. BENEDICTO IV. post unum aut alterum diem subrogatur Leo V. Ardeatinus, qui ab Christophoro familiari suo, ac Presbytero in carcerem conjectus traditur, ubi teste Flodoardo de Rom. Pontificibus

Emigrat ante, suum quam Luna bis impleat orbem. (1)

CXXI.

(1) Baronius ad an. 907. §. 2. *Sunt hæc plane tempora inopia scriptorum obscura, & tyrannide Sedem Apostolicam invadentium tetra.*

Bellarminus Præfat. in Libros De Rom. Pont. *Ne forte putaremus ob vitam incorruptam & mores integerrimos summorum Pontificum tamdiu stetisse hanc Sedem: permisit ad extremum Deus, ut etiam quidam parum probi Pontifices aliquando hanc Sedem tenerent & regerent. Quales sane fuerunt Stephanus* VI. *qualis Leo* V. *Christophorus* I. *Sergius* III. *Joannes* XII. *aliique non pauci, si vera sunt, quæ de eorum vita & rebus gestis apud Historicos eorum temporum scripta leguntur.*

Itaque nihil est, quod Heretici tantum laborent in quorumdam Pontificum vitiis conquirendis. Nos enim agnoscimus & fatemur, ea fuisse non pauca: sed tantum abest, ut iis gloria hujus Sedis obscuretur vel minuatur, ut iisdem potius vehementer crescat & amplificetur. Hinc enim intelligimus, non humano consilio, prudentia, viribus Romanum Pontificatum tamdiu consistere, sed quia hac petra ita a Domino roborata, divinitus fundata, Angelorum custodiis septa, singulari Dei pro-

CXXI.

CHRISTOPHORUS.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS SAPIENTIS 18.

CHRISTOPHORUS Leonis filius Romanus, Pontificatum, quem anno 903. exitu Novembris occupaverat, anni paullo amplius dimidio obtinuit. Qui enim alium expulerat, idem comprehensus a Sergio, se abdicare, & Cœnobium inire cogitur: unde extractum conjectumque in carcerem misera morte vitam clausisse, Ciaconius narrat. (1)

Bar. an. 907. §. 2. 908. §. 1. Pag. an. 903. §. 2. 904. §. 5.

Z 3 CXXII.

providentia & protectione munita est, ut adversus eam portæ inferorum nullo modo prævalere possint, sive illis portis persecutio Tyrannorum, sive rabies Hæreticorum, sive Schismaticorum furor, sive scelera & flagitia designentur.

(1) Mabillonius in Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 9. *Nostri temporis Novatores pravis quorumdam Romanorum Pontificum exemplis abutuntur ad impugnandam Ecclesiæ incorruptam veritatem & unitatem. Qualescumque fuerint Pontifices illi*, quibus objiciunt pro sua dissensione, quod volunt, nihil præjudicat Ecclesiæ Catholicæ toto terrarum orbe diffusæ. Nullo modo eorum innocentia coronamur: nullo modo eorum iniquitate damnamur. *Ita loquebatur Augustinus* De unico baptismo cap. 16. *in caussa Donatistarum, ita & nobis loqui licet in caussa Novatorum. Manet semper eadem Ecclesiæ veritas.* Quisquis ab hac unitate vento superbiæ, tamquam sola palea separatur, areæ dominicæ propter commistam paleam quid calumniatur? *subjicit Augustinus.*

Tertullianus De Præscript. adversf. Hæretic. cap. 3. *Soli Dei Filio servabatur sine delicto permanere. Quid ergo, si Epi-*

CXXII.

SERGIUS III.

ANNO CHRISTI 904.

LUDOVICI III. 5. LEONIS SAPIENTIS 19.

Bar. an. 908. §. 2. 5. Pag. an. 904. §. 5. 6. 7.

SERGIUS III. Benedicti filius, Romanus, ac Romanæ Ecclesiæ Presbyter, qui Theodoro II. subrogatus, mox ejectus fuerat, demum fultus factione Adelberti Tusciæ Marchionis, exacto Christophoro, Pontificatum anno 904. adeptus est, & Junio mense ineunte consecratus. (1) Acta Formosi confirmata a Theodoro II. & Joanne IX. ex vetere in eum odio omnia pro infecto esse jussit. (2) Non est autem vero simile, quod traditur a quibusdam, Formosi cadaver post annos viginti Sergii præcepto rursus erutum e sepulchro. (3) Inde fortasse orta opinio, quod ipse antea fuerit Stephano VI. auctor istiusmodi sceleris perpetrandi: qua etiam de caussa Sergio, non Stephano, illud facinus adscripsisse Luitprandum, docet

cet

Episcopus, si Diaconus .... lapsus a regula fuerit, ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?

(1) Vide annotat. 2. ad Formosum Pontif. CXIII.

(2) Bellarminus *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 12. *Ex his Pontificibus inter se contrariis necessario aliqui errant, ut observarunt Magdeburgenses.*

Respondeo, errasse Stephanum VI. *& Sergium* III. *sed in quæstione facti, non juris, & malo exemplo, non falsa doctrina.*

(3) Sigonius De Regno Italiæ lib. 6. ad an. 904. pag. 246.

cet Baronius. (4) Eidem Sergio consuetudinem fuisse cum Marozia, (5) ex eaque filium procreasse Joannem nomine, Luitprandus memorat. (6) Ceterum hoc laude dignum Sergii, quod Lateranensem Basilicam terræmotu labefactatam instauravit, instauratamque *ornamentis aureis argenteisque decoravit:* (7) & audito, *in partibus Orientis adhuc errores, blasphemiasque vigere Photii in Spiritum Sanctum*, (8) curavit *de divinæ Scripturæ pharetris acutas proferri sagittas potentis ad confodiendam belluam monstri nascentis*. (9) Diem obiit anno 911. extremo mense Sextili, cum *annos septem & menses tres* in Pontificatu fuisset. (10) Bar. an. 910. §. 1. Pag. §. 1.

(4) Ad an. 897. §. 3. *Hucusque Luitprandus, Sergio factum sacrilegium adscribens, quod ipse fuerit ad illud perpetrandum antesignanus & auctor*. Vide annotat. 1. ad Stephanum VI. Pontif. CXV.

(5) Vide annot. 1. ad Landum Pontif. CXXIV.

(6) Lib. 2. cap. 13. apud Baronium ad an. 908. §. 5. Duchesnium tom. 3. pag. 584. & Muratorium tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 440.

(7) Joannes Diaconus in libro *De Ecclesia Lateranensi* cap. 17. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italic. pag. 575.

(8) Vide annotat. 4. ad S. Nicolaum I. Magnum Pontif. CVII.

(9) Herivæus Remensis Archiepiscopus apud Papebrochium in Conatu Chronico-Historico pag. 259. n. 13.

(10) Hunc *post malum ingressum, deterioremque progressum, pessimum demum esse consecutum egressum*, dicit Baronius ad an. 908. §. 2.

CXXIII.

ANASTASIUS III.

ANNO CHRISTI 911.

LUDOVICI III. 12. ALEXANDRI 1.

ANASTASIUS III. Luciani filius, post unum aut alterum diem a morte Sergii III. successor eidem datur. *Modeste & integre vixit*, ut ait Platina, *nec in se quidquam habuit, quo reprehendi posset*. Sigonius dicit, eum, postulante Berengario Italiæ Rege, Ticinensi Episcopo *jus indulsisse adhibendæ umbellæ, equo albo vehendi, Crucis præferendæ, & in Concilio a læva Pontificis assidendi*. (1) Regnavit *annos duos, ac totidem fere menses*, anno 913. dimidio mensis Octobris jam exacto vita defunctus.

Bar. an. 910. §. 1. Pag. §. 1.

Bar. an. 912. §. 1. Pag. §. 1.

(1) De Regno Italiæ lib. 6. ad an. 911. pag. 247.

CXXIV.

LANDUS.

ANNO CHRISTI 913.

LUDOVICI III. 14. CONSTANTINI VIII. 2.

LANDUS Trani filius, Sabinus circa diem XVI. Octobris anno 913. seu quod haud cuiquam in dubio sit, ante mensem Februarium anni insequentis Pontifex factus est. Hic, annitente Theodora, Joannem, cujus illa amore deperibat, ex Presbytero Episcopum Bononiensem constitutum ad Ravennatem Ecclesiam transtulit. (1) Post haud ita multo obiit anno 914. ante diem circiter VI. Kal. Majas, *mense sexto & die decimo*, quam Pontificatum inierat.

Bar. an. 912. §. 1. 7. Pag. §. 1. 7.

CXXV.

(1) Baronius ad an. 908. §. 6. *Erat ista Romana femina senatoria orta progenie, excellens pulchritudine, ingenio versutissima, consuetudine Adelberti Tusciæ Marchionis potentissimi procacissima, ex quo etiam genuit filias* Maroziam atque Theodoram sibi non solum æquales, verum etiam Veneris exortivo promptiores, ut ait Luitprandus lib. 2. cap. 13. *Ex adulteri potentia sibi peperit monarchiam. Nam cum munitio Sancti Angeli inexpugnabilis possideretur ab eodem Tusciæ Marchione, & qui ea potiretur, Urbi quoque dominari facile posset: hæc pessima femina ea arte Dominium Urbis est consecuta; illudque in posteros propagare curavit, filias prostituens Pontificibus Sedis Apostolicæ invasoribus, & Tusciæ Marchionibus; ex quibus tantum invaluit meretricum imperium, ut pro arbitrio legitime creatos dimoverent Pontifices, & violentos ac nefarios homines, illis pulsis, intruderent.*

Porro, ut idem Baronius subjicit ad an. 912. §. 7. *Theodora non quievit, donec eumdem Joannem ex Archiepiscopo Ravennate in Cathedram Petri violenter intrusit. Duplici caussa tanta aucta est meretrix potestate, tum, quod ejus filia Ma-*

CXXV.

JOANNES X.

ANNO CHRISTI 914.

LUDOVICI III. 15. CONSTANTINI VIII. 3.

JOANNEM X. Joannis filium, Romanum, Ra-
Bar. an. 912. §. 12. vennæ Episcopum in summum Sacerdotium Theo-
Pag. §. 7. doræ favor evexit, teste Luitprando lib. 2. Histor.
8. cap. 13. (1) Pontifex consecratus est anno 914. men-
Bar. an. se Aprili exeunte, & partum arte mala Pontifica-
915. §. 2. tum haud male gessit. Saracenos, qui arcem Ga-
3. Pag. §. 3. rilianam ad ostium Liris, & Latii fines positam,
7. annum jam quadragesimum tenebant, maximo to-
tius Italiæ damno atque periculo, Constantini *Por-
phyrogeniti*, Berengarii, & aliorum Principum au-
xiliis fretus, in primis vero Apostolorum Petri &
Pau-

rozia fuisset Sergio Pseudopapæ prostituta, tum etiam quod altera filia Theodora Adelberto Marchioni Tusciæ juncta adulterio esset, ex qua Albericus est natus, qui patris potentia Urbi dominabatur. Hic status infelix sanctæ Romanæ tunc temporis Ecclesiæ, ut arbitrio potentissimæ meretricis Theodoræ matris omnia moverentur. Accessit vero ad potentiam ejus, quod defuncto Adelberto Marchione Tusciæ, loco ipsius regnans filius ejus ex Berta conjuge Vido nomine Maroziam scortum Sergii in uxorem acceperit. Hæc omnia Luitprandus ejus temporis scriptor. Quanta autem esset potentia Tusciæ Marchionum, ex eodem auctore probe intelligere potes, dum de ipso hæc ait: Hic rex potius, quam Marchio poterat appellari: in nullo quippe mihi est inferior, nisi solummodo nomine.

(1) Baronius ad an. 915. §. 3. *Quod ad Joannem Papam nuncupatum spectat, potuit contigisse, ut qui invasor, fur, & latro ingressus erat, accedente Cleri consensu, haberi cœperit legitimus Romanus Pontifex: cujus quidem rei argumento sunt legationes ex diversis orbis partibus ad eum missæ; magis vero cultus fuit, cum ejus opera Saraceni, ita ut audisti, sunt extincti.*

Pauli ope adjutus, tanta clade affecit, ut cæsi aut capti omnes ad unum fuerint. Postea Berengarium die ipso solemni Paschæ rite constituit Imperatorem, simul ut gratiam referret, simul ut excitaret ad Romanam Ecclesiam tuendam ab infensis. (2) Idem Legatum misit Compostellam ad venerandum corpus sancti Jacobi, cum litteris ad Sisenandum ejusdem Urbis Episcopum, ut preces pro se ad eumdem Apostolum funderet. Idemque Hugoni Italiæ Regi Mantuam usque ex composito *occurrit, ubi fœdus cum eo percussit*. (3) Eodem Pontifice, reconciliata inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam pax, quam turbaverat controversia de matrimonio ab Imperatore Leone *Sapiente* contracto quarta vice. Græci enim duce Nicolao *Mystico* Episcopo Constantinopolitanorum, illud damnarant tamquam forni-

Bar. an. 918. §. 2.

Bar. an. 920. §. 1. 3. 4. Pag. §. 1.

(2) Docet id Anonymus in Carmine Panegyrico *De laudibus Berengarii Augusti* lib. 4. inter Scriptor. Ret. Italicar. tom. 2. pag. 405. 406.

Berengarius factus Imperator confirmavit Romanæ Ecclesiæ ea omnia, quæ prius eidem data fuerant a Pippino, Carolo Magno, aliisque. Eam confirmationem a lectore pro suggestu recitatam subjicit idem Anonymus pag. 412.

Sed facta silentia tandem:
Lectitat Augusti concessos munere pagos
Præsulis obsequio, gradibus stans lector in altis,
Cæsare quo norint omnes data munera, prædo
Ulterius paveat sacras sibi sumere terras.

Locum hunc illustrat Valesius sic: *Finitis populi acclamationibus, & laudibus, ac votis, & facto tandem silentio, lector stans summis in gradibus Basilicæ S. Petri legit Berengarii Augusti litteras, paullo ante ab eo promissas, quibus omnium superiorum Principum donationes confirmabantur, & quicumque pagi, seu regiones ac Urbes Basilicæ S. Petri data olim fuerant a Pippino, Carolo Magno, aliisque, a Berengario Augusto eidem, ac Joanni Papæ concedebantur, nominatimque exprimebantur: ut omnes scirent ab Augusto Berengario data hæc esse beato Petro, vel potius confirmata, & terras loco sacro attributas, ac veluti sacras nemo amplius sibi vindicare auderet.*

(3) Luitprandus lib. 3. Hist. extremo cap. 4.

cationem, Legati vero Apostolicæ Sedis, quamvis vetitum severiore Græcæ Ecclesiæ disciplina, quam Lege lata Leo ipse confirmaverat, tamen ut in rerum statu, permittendum, ratumque habendum propugnaverant. Hæc atque his similia Joannem efficere laudabilem. Illud ei unum vitio datur, quod
Bar. an. 925. §. 8. affirmavit Archiepiscopatum Remensem Hugoni Heriberti Comitis Aquitaniæ filio, qui nondum *quinquennii tempus explesset*. (4) Anno 928. Pontificatus
Bar. an. 928. §. 2. Pag. §. 1. 2. sui, *decimo quarto jam exacto*, instinctu Maroziæ, quæ Vidoni Tusciæ Marchioni nupta, non secus, atque antea Mater, Romæ dominabatur, *sub custodia detinetur, ut quidam, vi, ut plures astruunt, actus angore defungitur*. (5) *Sic quem feminæ studium extulit, odium feminæ abstulit*. (6)

CXXVI.

(4) Flodoardus lib. 4. Historiæ Remensis cap. 20. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 605.

Baronius ad an. 925. §. 9. *Illud plane tunc primum contigit in Ecclesia Dei videri monstrum, numquam hactenus in orbe Christiano visum nec auditum, imo nec puto mente conceptum.*

S. Bernardus epist. 42. seu *De Officio Episcoporum* cap. 7. pag. 477. *Scholares pueri, & impuberes adolescentuli ob sanguinis dignitatem promoventur ad Ecclesiasticas dignitates, & de ferula transferuntur ad principandum Presbyteris: lætiores interim, quod virgas evaserint, quam quod meruerint principatum: nec tam illis blanditur adeptum, quam ademtum magisterium.*

(5) Flodoardus in Chronico apud Duchesnium tom. 2. pag. 598.

Luitprandus lib. 3. cap. 12. Joannem *Papam comprehendentes custodiæ manciparunt, in qua non multo post defunctus. Ajunt enim, quod cervical super os ejus posuerint; sicque eum pessime suffocarint.*

Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Casin. extremo cap. 54. *Expulsus est a Romanis Papa Joannes invasor Apostolicæ Sedis, & Leo* VI. *ordinatus.*

(6) Hieronymus Rubeus lib. 1. Hist. Ravennatis pag. 255.

CXXVI.

LEO VI.

ANNO CHRISTI 928.

CONSTANTINI VIII. 17. CUM ROMANO.

LEO VI. dicitur a Panvinio, Baronio, Ciaconio, Papebrochio, Natali Alexandro patrem habuisse Christophorum Primicerium. (1) Anno 928. sub exitum mensis Junii consecratur. Tranquillandis Romanis rebus, quas turbaverant decessores ejus, curam intendisse fertur. Enimvero *Historiæ tradunt, quod in pace quievit.* (2) Quievit autem anno insequente circa diem tertium Februarii, *mensibus septem, quinisque diebus*, ex quo Pontifex esse cœperat. (3)

Bar. an. 928. §. 2.
Pag. §. 2.

Bar. an. 929. §. 1.
Pag. §. 2.

255. quod antea scripserat Luitprandus Histor. lib. 3. cap. 12.

Ughellus Italiæ Sacræ tom. 2. pag. 397. *Ex auctoritate Apostolica Joannis* X. Adrienses *Præsules Rhodigii sedem fixerunt. Illud enim oppidum jam olim edificaverat Paulus Episcopus Adriensis, ut insalubrem aerem fugientibus perfugium foret, ut Andreas Nicolius in Rhodigina Historia narrat extremo libro primo.*

(1) Ciaconius addit, eum fuisse *ex familia* Gemina, *quæ postea* Sanguinea *dicta est.*

(2) Ptolomæus Lucensis lib. 17. Hist. Eccl. cap. 4. pag. 1032.

(3) Flodoardus De Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 324.

Celsa Petri sextus Leo regmina sumens
Mensibus hæc septem servat, quinisque diebus.

Albertus Krantius lib. 5. Metropolis cap. 1. pag. 117. *Mirum de menstruis Pontificibus: non carent tempora veneni suspicione.*

CXXVII.

CXXVII.

STEPHANUS VII.

ANNO CHRISTI 929.

CONSTANTINI VIII. 18. CUM ROMANO.

STEPHANUS VII. Theudemundi filius, Ro-
Bar. an. manus, in locum Leonis VI. ſtatim ſubroga-
929 §. 1. Pag. §. 2. tus eſt. Hic, ut ait Flodoardus Scriptor coævus

Binos præſulget in annos
Aucto menſe ſuper, biſſeno ac ſole jugato,

nimirum *annos duos, menſem unum & dies duodecim* Pontificale munus ſuſtinuit. Siquidem finem vivendi fecit circa diem quintum decimum menſis Mar-
Bar. an. 931. §. 1. tii anno 931. ejuſque *vita*, Platina referente, *man-*
Pag. §. 1. *ſuetudinis & religionis plena fuit*. (1)

(1) Luitprandus li. 2. c. 13. & l. 3. c. 12. to. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 440. & 450. omiſſo Stephano VII. ejuſque deceſſore Leone VI. Joanni X. ſufficit Joannem XI. Credo, quia nulla res geſta inſignem illorum Pontificatum fecerit. Utrumque tamen in Romanis Pontificibus numerat Flodoardus Scriptor coævus, quem modo nominavi, Hermannus item Contractus apud Caniſium tom. 3. part. 1. pag. 257. 258. & Marianus Scotus, ac Sigebertus apud Piſtorium tom. 1. pag. 645. & 811.

CXXVIII.

JOANNES XI.

ANNO CHRISTI 931.

CONSTANTINI VIII. 20. CUM ROMANO.

JOANNES XI. *Marozia filius*, *quem ex Sergio* Bar. an.
III. Papa meretrix ipsa genuerat (1) anno 931. §. 1.
931. circa Idus Mart. Pontifex constitutus est po- Pag. §. 1.
tentia Vidonis Tusciæ provinciæ Marchionis, cui Bar. an.
Marozia nupserat. Sui juris numquam fuit. Nam 933. §. 1.
3.
modo paruit imperio matris, modo vitrici Hu- Pag. §. 1.
gonis Regis Italiæ, quicum Marozia, mortuo Vi- 2.
done marito fratre Hugonis uterino, incestum matrimonium contraxerat: tandem in custodia habitus est a fratre Alberico Vidonis & Maroziæ filio, qui, Hugone extincto, Romæ tyrannidem occupaverat. Hinc cum Alberici, quam Joannis, auctoritatem vimque majorem esse, cognovisset Romanus Lacapenus Constantini VIII. jam ab an-
no *919.* in Imperio Orientis collega, Albericum Bar. an.
sibi, & filio suo Theophylacto, quem constitue- 934. §. 1.
rat Patriarcham Constantinopolis, studuit demereri. Itaque *missis ei muneribus satis magnis*, *effecit*, *ut ex Papæ nomine Theophylacto Patriarchæ litteræ mitterentur*, *quarum auctoritate cum ipse*, *tum suc-*

(1) Luitprandus lib. 3. De rebus Europæ sui temporis cap. 12. apud Baronium ad an. 931. §. 1. & inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. pag. 450. At ab Auctore ejusdem sæculi Anonymo Salernitano in Chronico cap. 143. dicitur *filius cujusdam Alberici Patricii:* & similiter a Leone Ostiensi, qui sæculo insequente XI. floruit, lib. 1. Chron. Casin. cap. 61. dicitur *natione Romanus Alberici Romanorum Consulis filius*.

successores ejus absque Paparum permissu palliis uterentur. Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solum Patriarchæ, sed etiam Episcopi totius Græciæ palliis utantur. (2) Vitæ supre-
Bar. an. 936. §. 4. mum diem Joannes egit anno 936. initio mensis
Pag. §. 6. Januarii, *annis quatuor & mensibus ferme decem*, postquam Pontificis personam gerere cœperat.

CXXIX.

L E O VII.

ANNO CHRISTI 936.

CONSTANTINI VIII. 25. CUM ROMANO.

Bar. an. 936. §. 4. 10. 11. LEONI VII. Romano, viro probo, abnuenti recusantique, anno 936. Pontificatus honos mandatus est. (1) Ante diem nonum Januarii con-

(2) Idem Luitprandus in *Legatione ad Nicephorum Phocam*, inter Scriptores rerum Italicarum tom. 2. pag. 488.

Post recitata Luitprandi verba ita subjicit Jacobus Goar in Euchologium Græcorum pag. 258. *Quamvis autem indebite sibi pallii honorem assumserint minores Episcopi; nullatenus illius usu quasi illicito sunt condemnati, attenta maxime post octo sæcula Romanæ Sedis tolerantia, imo & expressa Concilii Lateranensis licentia, qua cap. 5. Patriarchis Orientis conceditur*, Ut postquam a Romano Pontifice receperint Pallium, quod est plenitudinis officii Pontificalis insigne, præstito sibi fidelitatis & obedientiæ juramento, licenter & ipsi suis Suffraganeis illud largiantur.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 16. Pallium *Latinum solis Archiepiscopis tribuitur: Græcum omnibus Episcopis commune est, qui illud deponunt, cum Euangelium legendum est, & reassumunt paullo ante Communionem.*

(1) Flodoardus (qui in Leone VII. absolvit libellum suum de Pontificibus Romanis) tom. 3. Script. Rer. Italic. part. 2. pag. 324. Se-

consecratus, *annos tres*, *menses sex*, *&* *dies decem* Ecclesiam administravit. Anno enim 939. circa diem duodevicesimum Julii cessit e vita. Eum intenta fuisse in rem Monasticam cura, & Oddonem Abbatem Cluniacensem Romam vocasse ad Monachorum mores formandos, pacemque componendam inter Hugonem regem Italiæ, & Albericum Romæ Principem, affirmare pro certo habeo, audeoque. Quæ præterea laude digna fecit, ignorantur, obruta tenebris sæculi hujus, quod *inopia Scriptorum appellari consuevit obscurum*. (2)

Pag. §. 7. 10. 11. Pag. an. 939. §. 6. Pag. §. 3

Septimus exurgit Leo, nec tamen ista volutans,
Nec curans, apicis mundi nec celsa requirens,
Sola Dei quæ sunt, alacri sub pectore volvens,
Culminaque evitans, oblata subire renutans.
Raptus at erigitur, dignusque nitore probatur
Regminis eximii, Petrique in sede locatur.
Sed minime assuetam linquit decoramine curam,
Deditus assiduis precibus, speculamine celsus,
Afflatu lætus, sapiens, atque ore serenus.
Qui me visentem Ætherei pia limina Petri
Jocunde excipiens, &c.

(2) Baronius ad an. 900. §. 1. Vide annotat. 1. ad Benedictum IV. Pontif. CXIX.

CXXX.

STEPHANUS VIII.

ANNO CHRISTI 939.

CONSTANTINI VIII. 28. CUM ROMANO.

STEPHANUM VIII. Germanum, (1) annitente Ottone Germaniæ Rege, per suffragium populi, non admissis Cardinalibus, electum fuisse, scribunt aliqui, addentes ob id invisum Alberico, ejusque factionis hominibus, ita deformatum inhonestis in facie vulneribus, ut prodire, & in conspectu civium esse erubesceret. Ego Stephanum ab fautoribus Alberici male habitum, quod Baronius narrat ex vetere libro de Romanis Pontificibus, facile credo. At vero Ottonis opera creatum fuisse Pontificem, *id usquequaque probare non possum, cum Otto Rex Germaniæ eatenus nihil juris habuerit in Italia, neque ei electioni se immiscere potuerit, bellis domesticis occupatissimus, & longius absens, quam ut nuntium de morte* Leonis *acciperet ante electionem successoris, nisi fingere velimus duobus vel tribus mensibus vacasse sedem*. (2) Stephanus anno 942. Damasum Episcopum misit in Galliam cum litteris ad principes Regni, ut Lu-

Bar. an. 939. §. 6. Pag. §. 4.

Bar. an. 942. §. 1.

(1) *Natione Germanus* dicitur a Martino Polono in Chronico pag. 337. At *natione Romanus* in Catalogo Romanorum Pontificum, qui præponitur Chronico Vulturnensi pag. 337. a Pandulpho Pisano in ejus vita tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 327. ab Andrea Dandulo in Chronico pag. 203. A Ciaconio dicitur *in Germania educatus*.

(2) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico pag. 163.

Ludovicum IV. cognomine *Transmarinum*, a quo defecerant, colerent haberentque pro Rege, eique dicto audientes forent, excommunicatione inhibita, nisi id ante diem natalem Christi Domini facerent obedienter, eaque de re Legatos mitterent Romam. Eodem anno mense Decembri ineunte decessit, cum circa diem decimum octavum Julii subrogatus Leoni VII. regnasset *annos tres, menses quatuor, & dies quindecim*. Bar. an. 943. §. 1. Pag. §. 1.

CXXXI.

MARINUS II.

ANNO CHRISTI 942.

CONSTANTINI VIII. 31. CUM ROMANO.

MARINUS II. quem alii *Martinum* III. vocant, (1) Romanus, ante diem quartum Februarii Stephani VIII. locum tenuit. Totus fuit in constituenda Ecclesiæ disciplina, templis instaurandis, inopia pauperum sublevanda, dissidiis inter Christianos Principes componendis: & referente Leone Ostiensi lib. 1. Chronici Casinensis cap. 57. litteras dedit Siconi Episcopo Capuano, *quibus illum & de Canonum ignorantia, & de inscientia litterarum, & de familiaritate sæcularium districte redarguit*. Obiit anno 946. mense Junio functus munere Pontificali *annos tres, menses sex*. Bar. an. 943. §. 1. Pag. §. 1. Bar. an. 946. §. 1. Pag. §. 1.

(1) Vide annotat. 1. ad Marinum I. Pontif. CX. & Martinum IV. Pontif. CLXXXIX.

CXXXII.

AGAPETUS II.

ANNO CHRISTI 946.

CONSTANTINI VIII. SOLIUS 35.

AGAPETUS II. Romanus, eodem anno, ac mense, quo Marinus II. decessit, successor ei datus est. Marinum Episcopum Polimartiensem, *Legatum ab latere misit in Galliam, cum ad stabiliendum Ludovici Regnum, quod factione Hugonis Principis variis nutabat tumultibus: tum etiam ad cognoscendam cum illarum partium Episcopis caussam Remensis Ecclesiæ, quisnam ejus legitimus esset Episcopus, Artaldus, vel Hugo*. (1) Anno, qui insequitur, *Synodum habuit apud Sanctum Petrum, in qua damnationem Hugonis Episcopi apud Ingulenheim factam confirmavit, excommunicans etiam Hugonem Principem, donec Ludovico Regi satisfaciat*. (2) Idem arcessivit Ottonem Germaniæ regem, ut Italia exigeret Berengarium vexantem sacros Ecclesiæ ministros, & ab eis extorquentem vi pecunias; misitque ejusdem Ottonis fratri sancto Brunoni Archiepiscopo Coloniensi pallium, singulare concedens jus utendi eo *quoties vellet*. (3) *Miræ sanctitatis* laude celebratus (4) vitam de-

Bar. an. 946. §. 1. Pag. §. 1.

Bar. an. 950. §. 2.

(1) Baronius ad an. 948. §. 1. ex Flodoardo.

(2) Flodoardus in Chronico ad an. 949. apud Duchesnium tom. 2. pag. 616.

(3) Rotgesus in vita ejusdem S. Brunonis cap. 23. apud Surium die 11. Octobris. Vide Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 16.

(4) Idem Rotgesus ibidem.

ſeruit poſt diem viceſimum Auguſti anno 956. ideoque Pontifex fuit *annos decem* , *&* *menſes amplius duos*. Bar. an. 955. §. 4. Pag. §. 4.

CXXXIII.

JOANNES XII.

ANNO CHRISTI 956.

CONSTANTINI VIII. SOLIUS 45.

JOANNES XII. (1) *Octavianus* antea dictus , (2) qui patre *Alberico* , *patricio Romanorum* de- Bar. an. 955. §. 1. 2. 3. 4.

(1) Joannem hunc XII. vocant Scriptores omnes præter unum Platinam, qui eum dicit Joannem XIII. Id obſervatum a Panvinio in annotat. ad eumdem Platinam pag. 119.

(2) Baronius ad an. 955. §. 4. *Hunc tolerandum utcumque perditiſſima illa tempora ſuaſerunt , magis quam Eccleſiam ſchiſmate ſcindere , cujus vitandi cauſſa , utpote mali omnium peſſimi , univerſa Catholica Eccleſia eum eſt venerata Pontificem , minoris ſciens eſſe mali monſtroſum quantumlibet caput ferre , quam duobus capitibus infamari , & ſecari corpus unum in duo . Hic autem re vera primus inventus , qui mutavit ſibi nomen , ut qui ex* Octaviano *voluerit nominari* Joannes.

Mabillonius Præfat. ad Part. 2. Sæc. VI. Benedictini §. 12. num. 93. *Has obſervationes honoris cauſſa ordiri par eſt a Pontificibus Romanis , quibus electis ab hoc ſæculo undecimo nomina mutari conſueverunt . Id quidem jam factum erat ſub finem ſæculi noni in* Hadriano III. *qui antea dictus* Agapitus , *tum ſæculo decimo in* Sergio III. Joanne XII. *&* Joanne XIV. Gregorio V. Silveſtro II. *At inſequente ſæculo undecimo res in morem venit , ſaltem a* Benedicto IX. *quo ex tempore vix quemquam reperias , qui nomen non mutaverit , præter* Marcellum II. *qui proprium nomen retinuit*.

Idem Mabillonius Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 7. multo verius ſcripſerat, non *Hadrianum III.* ſed *Joannem XII.* fuiſſe *primum novati in Romano Pontifice nomi-*

Pag. §. 1. *defuncto, cum esset Clericus, Principatum adeptus est; defuncto Agapeto, suggerentibus sibi Romanis, Papa Urbis efficitur*, (3) hoc est *malorum consilio*, ut Baronius explicat, *summum Pontificatum usurpat*, cum nondum *plenam pubertatem explesset*.
Bar. an. 960. §. 1. 3. (4) Anno 956. post diem XIII. Kal. Septembr. consecratur. Multa indigna passus a Berengario & Adelberto ejus filio, Ottonem Regem Germa-
Pag. §. 1. niæ per Legatos magnopere rogavit, ut exercitum de integro in Italiam adduceret, atque Ecclesiam, Italiamque ab eorum tyrannide vindicaret, jurejurando prius obligata ab Rege fide, se omnia Romanæ Ecclesiæ bona tyrannis ablata restituturum. (5) Itaque *collectis copiis in Italiam percitus venit. Qui tanto Berengarium, atque Adelbertum celerius Regno expulit, quanto evidentius*
Bar. an. 962. §. 1. 8. *constat, quod commilitones Petrum, & Paulum sanctissimos Apostolos habuit*. (6) Romam deinde profe-

minis exemplum. Vide annotat. 1. ad Sergium II. Pontif. CIV. & Joannem XIV. Pontif. CXXXIX.

(3) Flodoardus in Chronico ad an. 954. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 2. pag. 619.

(4) Baronius ad an. 955. §. 2. Equidem anno 963. Otto Imperator apud Luitprandum lib. 6. Histor. cap. 6. errata ejus excusat his verbis: *Puer est, facile bonorum immutabitur exemplo virorum. Spero eum objurgatione honesta, suasione liberali, facile ex illis se se emersurum malis*.

(5) Verba ipsa jurisjurandi sunt etiam apud Gratianum dist. 63. cap. Tibi Domino 33. *Quidquid de terra Sancti Petri ad nostram potestatem pervenerit, tibi reddam, & cuicumque Italicum Regnum commisero, jurare faciam illum, ut adjutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri*.

(6) Luitprandus lib. 6. cap. 6. inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. pag. 471.

Ludovicus Antonius Muratorius Præfat. ad eumdem Luitprandum tom. 2. Scriptor. Rer. Italic pag. 422. *Sex posteriora libri sexti capita, ubi de damnatione Joannis XII. Papæ agitur, inter Baronium, Vossium, Caveum, Dupinium, aliosque disceptatum est, num Luitprandum auctorem habeant, an alium*

fectum *Joannes gratanter suscipiens, honorifice super cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua Imperatorem fecit.* (7) Tum Otto suas D. Petro terras restituit; Pippini & Caroli Magni donationes ac restitutiones edito diplomate ratas jussit esse, voluitque ut *futura Pontificum electio canonice & juste fieret*, utque Pontifex electus consecraretur in conspectu Legatorum Imperatoris. (8) Post haud ita multo Joannes alienatus ab Ottone, favere cœpit Adelberto; ejusque partes adversus Imperatorem tueri. Ludificatus, ideoque ira incensus Otto infesto exercitu Romam proficiscitur. Joanne fuga elapso, Romani Imperatorem suscipiunt, jurejurando polliciti, nullum se exinde Pontificem nisi Imperatore assentiente electuros. Tribus post diebus coacto in Æde S. Petri conventu Episcoporum, Joannem ac-

Pag. §. 1. 3.

Bar. an. 963. §. 4. & seqq.

Pag. §. 1.

A a 4

alium quemquam Continuatorem ejusdem Historiæ, qui tamen iis, aut proximis temporibus vixerit. Adhuc sub judice lis est. Equidem puto, integram ad nos non pervenisse Luitprandi Historiam: neque enim in ea legimus propiora tempori, quo ipse scripsit, ac potissimum Berengarii II. facinora, quæ ipsum acrius torquebant, atque ad scribendum incitabant.

(7) Lambertus Schafnaburgensis in Chron. ad an. 962. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 314.

Pagius ad eumdem an. §. 1. *Otto primus ex Germanis fuit sacris Imperii insignibus & infulis exornatus.*

Nicolaus Alemannus de Lateranensibus Parietinis extremo cap. 10. pag. 33. *Hoc modo a Joanne XII. Pontifice Romano ad Germanos translatum est Imperium.*

(8) *Porro ista de electione Romani Pontificis, ut decernerentur, vis tyrannorum effecit, ut alias sæpe superius dictum est, adversus quos Imperatoris opus fuit auxilium implorare.* Ita Baronius ad an. 962. §. 12. post recitatum Ottonis diploma, quod verum esse ac legitimum, confirmant testimonia Luitprandi lib. 6. cap. 6. Chronici Reicherspergensis pag. 132. & Gratiani dist. 63. cap. 33. Quæ contra dicuntur a Goldasto refellit Gretserus tum in Apol. Baronii cap. 20. tum Defens. in Goldastum lib. 2. cap. 15. pag. 216. & 401. tom. 6.

accusatum de criminibus gravissimis, extraquam hæresi, exuit Pontificatu, inque locum ejus Leonem VIII. subrogat. (9) Hic post menses duos a Romanis expulsus, & Joannes in locum suum restitutus. Haud diu tamen reddita potestate usus est. Vixdum enim celebrata Romæ Synodo damnarat habitum ab Ottone conventiculum, & Pseudo-Pontificem Leonem, cum pridie Nonas Majas moritur *anno Pontificatus septimo, mense ferme nono*. (10)

Bar. an. 964. §. 1. 3. 5. 17. Pag. §. 1. 2.

CXXXIV.

(9) Baronius ad an. 963. §. 30. *Addit Sigebertus, Leonem laicum adhuc fuisse, cum electus est Pontifex, contra decreta Nicolai, Hadriani, & Stephani superius recitata.*

Pagius ad an. eumd. §. 4. ait, eum in Actis Synodi Remensis dici *Neophytum*: quo nomine ideo appellatum *credit* Papebrochius in Conatu ad Leonem VIII. pag. 267. *quod sacrorum Ordinum expers vixisset usque ad suam intrusionem. Ita certe* Neophyti *nomen acceptum fuisse, jam inde a tempore* S. Gregorii Magni *docet ejus Epistola III. lib.* 7. nunc 106. lib. 9. Sicut tunc, *idest in primitiva Ecclesia*, Neophytus dicebatur, qui initio in Sanctæ Fidei erat conversatione plantatus: sic modo Neophytus habendus est, qui repente in Religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit: *& Hincmarus Remensis*: Neminem ex laicis Neophytum, ideft noviter attonsum & sine disciplina, vel non per tempora constituta ad Ecclesiasticos gradus provectum, Episcopum eligatis.

Baronius ad an. 963. §. 31. & Petrus de Marca lib. 1. De Concordia cap. 11. §. 7. consentiunt, *Joannis XII. exauctorationem ab Ottone Imperatore, & Synodo Romana tentatam, nullius omnino fuisse momenti*. Natalis Alexander differtat. 16. in Hist. Eccl Sæc. IX. & X. ostendit, Pontificatus dignitatem Joanni XII. injuria abrogatam, & Leonem VIII. ei suffectum legitimis Pontificibus non esse annumerandum, quamvis id negaverint *auctores plerique coævi, maxime Germani, Ottoni Imperatori ut adularentur*. A Baronio, aliisque dissentit Launojus lib. 4. epist. 1. ad Ludovicum Maræsium num. 27. pag. 430. tom. 5. part. 1.

(10) Luitprandus, seu alius, (quem, ut ait Baronius ad an. 964. §. 16. Joannis *adversarium fuisse liquet atque Schismaticorum complicem*) lib. 6. cap. 11. apud Duchesnium tom.

CXXXIV.

BENEDICTUS V.

ANNO CHRISTI *964*.

OTTONIS 3. NICEPHORI PHOCÆ 2.

BENEDICTUM V. cognomento *Grammaticum*, Romanæ Ecclesiæ Diaconum, sine Imperatoris consensu, contra quam juraverant paullo ante, Romani sublegerunt, circa diem decimum quintum mensis Maji. Quod ubi nuntiatum est Ottoni, Romam cum exercitu perjurii ultor accessit. Restitere illi aliquandiu: victi deinde fame, Benedicto in potestatem Imperatoris tradito, Leonem VIII. cui ille impense favebat, susceperunt. Leo, coacto sine mora Concilio, (1)

Bar. an. 964. §. 17. 18. Pag. §. 3. 4. Pag. an. 999. §. 9.

tom. 3. pag. 633. *Volens cunctis sæculis innotescere Dominus, quam juste esset Joannes Papa a suis Episcopis, & omni plebe repudiatus, quamque postmodum injuste receptus, quadam nocte.... in temporibus adeo a Diabolo est percussus, ut intra dierum octo spatium eodem sit vulnere mortuus*. Contra vero, ut scribit Ludovicus Du Mesnil lib. 43. Doctrinæ & Disciplinæ Ecclesiæ §. 5. *Reginonis Continuator, licet Joanni contrarius faveat Imperatori, hanc ejus mortis circumstantiam ne quidem insinuat*.

Baronius ad an. 963. §. 3. monet *auctorem eum addictissimum Ottoni Imperatori, privato studio ea scripsisse in ipsius gratiam, odium vero Joannis*.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. IX. & X. cap. 1. art. 21. *Ottonis Imperatoris partibus, quem* Sanctissimum *semper vocat, penitus devotum, & Leoni VIII. Antipapæ addictum auctorem illum certum est, ut non immerito veniant in suspicionem plurima, quæ de Joanne XII. & infausto ejus obitu memorat*.

Bar. an. 965. §. 2. 3. 4. Pag. §. 1. (1) Pontificatum Benedicto abrogavit: quem Otto secum in Germaniam abductum, Adaldago Hamburgensium Archiepiscopo custodiendum tradidit. Illic magno in honore ab Archiepiscopo habitus, mansit ad mortem usque. Illic autem, referente Ditmaro lib. 4. Chronici, se moriturum prædixerat, addens omnem illam regionem *gentili gladio desolandam*, *ferisque inhabitandam*, nec ante *pace firma* usuram, quam corpus suum Romam transferretur: quod exitus plane confirmavit. Mortuus est anno 965. quo pariter anno Leo VIII. Pontificatu bis usurpato, parum diu potitus interiit. (2)

CXXXV.

(1) Apud Gratianum dist. 63. cap. 23. *inconsiderate nimis ista tractantem*, ut ait Baronius ad an. 964. §. 21. habetur conventiculi huius constitutio, seu decretum, quo Leo VIII. *ad exemplum B. Hadriani* concessisse dicitur Ottoni potestatem eligendi Romanum Pontificem, & concedendi Episcopis *investituras*. Gratianum sequitur Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Sed hanc constitutionem subdititiam esse perinde, atque illam, qua idem jus Carolo Magno datum fertur ab Hadriano I. demonstrat Baronius tum ad annum memoratum, tum ad an. 774. §. 15. Quem locum nos quoque, tanti viri vestigiis insistentes, persecuti sumus in Disputatione nostra *De falsa Synodo sub Hadriano I. circa jus eligendi Romanum Pontificem, & investituras concedendi Episcopis*.

Ex non dissimili officina mendacii prodiit constitutio alia, qua idem Leo VIII. profitetur, se restituere Ottoni, ejusque successoribus quidquid Pippinus, & Carolus Magnus in Romanam Ecclesiam contulissent. Verissime enim dictum, demonstratumque a Baronio ad an. 964. §. 26. illam *plures errores continere*, *quam verba*. Id quod probavit etiam Gretserus in Apologia Baronii cap. 19. & Contra Replicatorem cap. 14. tom. 6. pag. 214. & 400. & Pagius ad ann. 964. §. 7. Goldastus tom. 1. Constitutionum Imperialium pag. 222. eam recitat ex Theodorico Niemo, qui vixit circa annum 1410.

(2) Leo VIII. quamvis legitimus Pontifex numquam fuerit, ideoque in Pontificum numero minime habendus; an-

CXXXV.

JOANNES XIII.

ANNO CHRISTI *965*.

OTTONIS 4. NICEPHORI PHOCÆ 3.

JOANNES XIII. Romanus, Episcopus Narniensis, Ottone assentiente, anno 965. cooptatus est, & Kal. Octobr. Pontifex inauguratus. In odium procerum Romanorum incurrit, quod elatiore animo, quam par erat, eos premeret. Quam ob rem seditione facta a Rotfredo Urbis præfecto, exturbatus Pontificatu Capuam se recepit, ubi a Pandulpho Capuano Principe habitus est liberaliter, ab eoque *rogatus*, *tunc primum in eadem Civitate Archiepiscopatum constituit*, *consecrato ibi Joanne fratre ejusdem Principis Archiepiscopo*. (1) Id Otto ut audivit, in Italiam contendit ad Pontificem restituendum dignitati pristinæ. Romani metu subacti Joannem revocarunt. Nec propterea fuit ipsis impune. Nam Imperator, ne alii in posterum talia auderent, capite damnatis principibus seditionis, insigne documentum omnibus dedit. Compositis rebus Romanis, una cum Pontifice Ravennam commigravit. Habitum ea in Urbe Concilium, in quo Imperator *Apostolico Joanni Urbem & terram Ravennatium*, *aliaque complura*, *multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata*, *reddidit*, *eumque inde Romam cum magna læ-*

Bar. an. 965. §. 4. Pag. §. 2. 3.

Bar. an. 966. §. 1. Pag. §. 1.

Bar. an. 967. §. 1. 2. Pag. §. 1.

antiquis tamen juxta, ac recentibus scriptoribus ordine *octavus* dicitur, & qui postea secutus est, Leo *nonus* omnium consensu appellatur.

(1) Leo Ostiensis Chron. Casin. lib. 2. cap. 19.

lætitia remisit. (2) In Urbem reversus, filium ejus Ottonem Germaniæ Regem, ad referendam, credo, gratiam, solemni ritu coronatum, declaravit consortem Imperii. Præter hæc invenio apud quosdam, Joannem omnium primum Lateranensis Ecclesiæ campanam sacris ceremoniis consecrasse, moremque eum posteros accepisse. Ego tamen magnos auctores secutus, (3) ante Joannem campanas consecrari cœptas, magis credo. Ejusdem Pontificatum insignem fecit Polonorum ad Christi fidem conversio, ad quos confirmandos Ægidium Episcopum Tusculanum legavit. Obiit anno 972. VIII. Idus Septembr. post *annum sextum*, *mensem undecimum*, *& diem quintum*, quam Romanæ Ecclesiæ præfectus erat. (4)

Bar. an. 972. §. 1. Pag. §. 1.

CXXXVI.

(2) Continuator Reginonis extremo libro 2. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 112.

Hieronymus Rubeus lib. 5. Hist. Ravenn. pag. 261. ita explicat: *complura alia, quæ Berengarii occupaverant*.

(3) Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 22. §. 7. Roccam De Campanis cap. 6. Edemundum Martene De antiquis Ecclesiæ Ritibus lib. 2. cap. 21. Lambertinum Institutione 47. §. 4. pag. 252.

Ritus vero consecrandi campanas *baptismus* vulgo dicitur, non quod re vera campanæ baptizentur eo baptismo, qui confertur in remissionem peccatorum, ut garriunt Heterodoxi, sed quod in iis consecrandis adhibeantur ceremoniæ præcipuæ, in administratione Sacramenti baptismi adhiberi solitæ, ablutio nimirum, unctio, nominis impositio. *In ipsa vero consecratione*, ut ait Bona, *nomine alicujus Sancti Campana insignitur, sive ut a ceteris proprio nomine distinguatur, sive quia ad pietatem magis conducere arbitrati sunt primi hujus ritus institutores, si voce alicujus Sancti plebs ad Ecclesiam convocari diceretur*. Quod colligitur ex cap. 14. Concilii Coloniensis anno 1536. celebrati, apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 549. Vide Baronium ad an. 968. §. 93. Bellarminum de Rom. Pont. lib. 4. extremo cap. 12. & annot. 3. ad Sabinianum Pontif. LXVII.

(4) Franciscus Pagius in vita hujus Pontificis §. 16. pag.

CXXXVI.

BENEDICTUS VI.

ANNO CHRISTI 972.

OTTONIS II. JOAN. TZIMICIS 4.

BENEDICTUS VI. Hildebrandi filius, Romanus, post diem Novembris duodetrigesimum Bar. an.
anno 972. Pontifex consecratus est. (1) Hunc 972. §. 2.
anno 974. in vincula conjecit, jugulavitque Fran- Pag. §. 1.
co Cardinalis nequissimus, Ferrutii filius, Roma- Bar. an. 974. §. 1.
nus, qui Pontificatum usurpavit nomine Bonifa- Pag. §. 1.
cii VII. sibi imposito. At mense vix exacto, me- Bar. an.
tuens sibi a Comitibus Tusculanis, expilata Va- 975. §. 1.
ticana Basilica, profugit Constantinopolim.

pag. 241. tom. 2. *Ante Joannem* XIII. *non invenimus Pontificalia ornamenta Abbatibus fuisse concessa. Sed Mabillonius Præfat. partis 1. sæc.* VI. *Benedictini* §. 4. *ex Spicilegii Dacheriani tom.* V. *pag.* 142. *observat anno* 970. *Diedericum, seu Theodoricum Metensem Antistitem a Joanne* XIII. *obtinuisse, ut Abbas S. Vincentii Metensis Dalmatica, & Sandaliis uteretur .... Pontifice Leone* IX. *Richarius Abbas Casinensis Romam profectus, ab eo, teste Chronico Casinensi lib.* 2. *cap.* 81. *privilegium obtinuit*, juxta morem prædecessorum suorum, *quo idem Pontifex* usum Sandaliorum, atque Dalmaticæ, necnon & Chirothecarum *in præcipuis festis ad Missarum solemnia, tam illi, quam successoribus indulsit*. Vide Bernardum Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 1. tit. 31. cap. 6.

(1) Panvinius in Chronico Ecclesiastico pag. 82. Baronius & alii Joanni XIII. subrogant Donum II. Pagius uterque Benedictum VI. His magis assentior, quia auctores habent Sigebertum, & antiquissimos Romanorum Pontificum catalogos.

CXXXVII.

CXXXVII.

DONUS II.

ANNO CHRISTI 974.

OTTONIS II. 2. JOAN. TZMISCIS 6.

Bar. an. 974. §. 2. Pag. §. 1. DONUS II. Romanus, favore Comitum Tusculanorum anno 974. Pontifex creatus, anno insequente extremum vitæ diem morte confecit. Quæ præterea narrantur ab aliquibus, nullo veterum scriptorum testimonio nituntur.

CXXXVIII.

BENEDICTUS VII.

ANNO CHRISTI 975.

OTTONIS II. 3. JOAN. TZIMISCIS 7.

Bar. an. 974. §. 1. Pag. §. 1. Pag. an. 975. §. 3. 5. Bar. an. 984. §. 1. Pag. §. 1. BENEDICTUS VII. Davidis filius, Romanus, Episcopus Sutrinus, anno 975. ante diem quintum & vicesimum mensis Martii Pontificatum iniit. Duo habuit Romæ Concilia, in altero damnavit falsum Pontificem Bonifacium VII. in altero Simoniacos. Die functus est anno 984. VI. Idus Julii, cum regnasset *annos amplius novem*.

CXXXIX.

JOANNES XIV.

ANNO CHRISTI 984.

OTTONIS III. REG. 2. BASIL. ET CONST. 9.

JOANNES XIV. *Petrus* antea dictus, Episcopus Ticinensis, anno 984. summum Pontificatum obtinuit. (1) Anno insequente, a Pseudo-pontifice Bonifacio VII. qui Constantinopoli Romam redierat, in custodiam arcis Hadrianæ inclusus fame, aut veneno absumtus est, cum *menses circiter octo* Pontifex fuisset. Itaque Bonifacius VII. nece duorum Pontificum infamis Apostolicam Sedem iterum occupavit. Sed eodem anno repentina morte periit; quo pariter anno Joannem nescio quem Roberti filium & Pontificem electum, & mortuum fuisse, apud antiquos scriptores legimus. Eum tamen Romanis Pontificibus haud annumeramus, tum quia *numquam fuit* con-

Bar. an. 984. §. 3. Pag. §. 1. Bar. an. 985. §. 1. 3. Pag. §. 1. 2.

(1) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Joannem XIV. pag. 274. n. 3. *Mutandi nominis non ea caussa fuit, quæ* Octaviano, *&* Franconi *paullo ante prægressis, sed alia plena reverentiæ erga Apostolorum Principem, ob quam etiam successorum nemo, postquam mutandorum Pontificibus nominum consuetudo invaluit*, Petri *nomen sibi arrogare præsumsit. Est autem res omnino admiratione & consideratione digna, quod cum* Petri *nomen jam inde a Constantini Magni ætate fuerit Romæ frequentatum (ut constat ex Romanorum Synodorum subscriptionibus (ad hæc tamen usque tempora nemini contigerit, cui* Petri *nomen obtigisset, etiam* Petri *successorem fieri in Apostolica Sede: quod nescio, an mero casui possit adscribi.* Vide annotat. 1. ad Sergium II. Pontif. CIV. & annotat. 2. ad Joannem XII. Pontif. CXXXIII.

consecratus, ut existimat Papebrochius in Conatu Chronico-Historico, tum maxime quia *verus Pontifex non fuit*, ut probabilius censet Pagius ad an. 986. §. 4.

CXL.

JOANNES XV.

ANNO CHRISTI 985.

OTTONIS III. REG. 3. BASIL. ET CONS. 10.

JOANNES *ejus nominis* XV. *natione Romanus*, *ex patre Leone postea Presbytero*, anno 985. mense Decembri *electus est*. (1) Vexatus statim a Crescentio Nomentano, qui titulo Consulatus arcem Hadrianam occupaverat, secessit in Hetruriam, & per Legatos confugit ad opem Ottonis. (2) Ut cognoverunt Romani, veriti potentiam Regis eum revocant in Urbem, & prosequuntur honore omni. Tranquillum adeptus Pontificatum ad memoranda reliqua S. Udalricum Episcopum Augustanum, inquirens in vitam ejus atque miracula, congregato ad id Romæ Concilio, in Sanctorum numero habendum decrevit. (3) Quo facto initium solemnibus *Canoni-*

Bar. an. 985. §. 3. 4. Pag. §. 1. Bar. an. 993. §. 1. Pag. §. 1.

(1) Vetus Pontificum Codex Vaticanus apud Baronium ad an. 985. §. 3.

(2) Baronius ad an. 985. §. 4. *Novus tyrannus exurgit in Urbe, quæ hactenus fuerat Albericorum violentia conculcata atque depressa. Fuit hic Crescentius Nomentanus, qui titulo Consulatus munitionem S. Angeli possidere aggressus est: quam adeptus, inde infestare nonnibil cœpit ipsum Joannem Pontificem.*

(3) Hoc decretum, quod est *primum*, ut ex Mabillonio

nonizationibus dedit. (4) Idem dicitur *Civitatem Ferrariam concessisse* Thedaldo proavo Comitissæ Mathildis, quicum *multa erat dilectione conjunctus*. (5) E vita migravit anno 996. cum *annum Pontificatus undecimum* attigisset. *Hic fuit in armis eruditissimus, & multos libros composuit*. (6) Bar. an. 996. §. 1. Pag. §. 1. a.

CXLI.

GREGORIUS V.

ANNO CHRISTI 996.

OTTONIS III. REG. 14. BASIL. & CONST. 21.

GREGORIUS V. Germanus, *Bruno* antea dictus, fulgens regia Ottonis affinitate, anno 996. Pontifex creatur. (1) Quo die, non comperio. Ante diem tamen postremum Maji iniisse honorem summum, pro certo affirmaverim. Eo enim die, qui solemnis erat Pentecostes, Ottonem III. cujus favore auctus fuerat dignitate tan- Bar. an. 996. §. 5. 7. 27. 38. Pag. §. 1. & seqq.

Bb ta,

nio ait Pagius ad an. 993. §. 2. *indubitatæ fidei monumentum de solemni per Romanum Pontificem Canonizatione*, exstat apud Baronium ad eumd. an. 993. §. 1. Marcum Velserum pag. 587. Bollandianos die 4. Julii pag. 80. tom. 2. Fontaninum in Codice Canonizationum pag. 1.

(4) Vide annotat. 10. ad Leonem III. Pontif. XCVIII. & Joannis XV. Constitutionem tom. 1. Bullarii pag. 9.

(5) Auctor Anonymus in Vita Comitissæ Mathildis c. 4. apud Leibnitium tom. 1. Scriptor. Rer. Brunsuicensium pag. 692. & apud Muratorium tom. 5. Rer. Italic. pag. 391.

(6) Martinus Polonus in Chron. pag. 344.

(1) Auctor vitæ S. Adelberti Episcopi Pragensis, apud Mabillonium sæc. V. Benedictino pag. 860. *Erat tunc in Capella Regis quidam Clericus Bruno, sæcularibus litteris egregie eruditus, & ipse Regio sanguine genus ferens*.

ta, Imperatorem rite constituit, & *Advocatum Ecclesiæ S. Petri effecit*. (2) Habuit eo præsente Romæ Concilium, in quo Collegium Septemvirum Imperatori creando institutum, edunt non pauci. (3) Ottone in Germaniam profecto, Gregorius

(2) Ditmarus lib. 4. inter Scriptores Brunsuicenses to. 1. pag. 353.

(3) Dupinus De antiqua Ecclesiæ disciplina Differtat. 7. cap. 3. §. 3. dicit, *incertum esse, quomodo, & a quo septem Electores instituti fuerint. Sunt enim Scriptores, qui hanc Electorum institutionem tribuant Carolo Magno, ut Jordanes in Chronico: quæ sententia niti videtur auctoritate Innocentii* III. c. Venerabilem De electione & electi potestate. *Alii ejusdem institutionis Germaniæ Principes auctores faciunt: alii eam Gregorio* V. *tribuunt, ut Blondus, Nauclerus, Platina* (Bellarminus de Rom. Pont. l. 5. cap. 8. & de Translatione Imperii lib. 3. cap. 1.) *& alii Gregorio* X. *ut Aventinus* lib. 5. Annalium Bojorum, *& Onuphrius in lib.* De Comitiis Imper. *ubi ex professo probat, hos septem Electores non ante fata Federici institutos esse. Denique nonnulli eam partim Gregorio* V. *partim Ottoni* III. *partim Principibus Germaniæ tribuunt, quia cum hos omnes diverso modo hæc institutio diversimode tangat, ab omnibus approbari debuit*. Atque horum sententiam præ ceteris Dupinus probat.

Natalis Alexander differtat. 17. in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. *Sub imperio Federici* II. *Germaniæ Principes jus eligendi Imperatorem Septemviris detulere, qui deinceps soli Electores ab Historicis numerantur*. Alexandrum sequitur Pagius ad ann. 996. §. 13.

Baronius ad an. 996. §. 53. ait, jus eligendi Imperatorem *per Gregorium* V. *transfusum ad Germaniæ Principes, haud tamen adeo liquere, per ipsum fuisse Electores ipsos numero senario, vel septenario definitos: sed & si factum fuerit, constare tamen, nequaquam id fuisse usu receptum*. Itaque §. 64. adjicit, numerum septem Electorum ab Innocentio IV. decretum in Concilio Lugdunensi I. Œcum. XIII. anno 1245. *Neque sua huic opinioni deest probabilitas*, ut observant Monachi Congregationis S. Mauri in additionibus ad Glossarium Ducangii, verbo *Electores*. *Præterquam enim quod circa hæc tempora in electione Imperatorum prævalere cœpit Electorum auctoritas, certum est, ab Innocentio* IV. *Fridericum* II. *Imperiali dignitate in hac Synodo priva-*

gorius a Crescentio Nomentano pellitur ex Urbe, suffecto in ejus locum Joanne Episcopo Pla-
 cen-

vatum fuisse, præceptumque a Romano Pontifice Ecclesiasticis Electoribus, ut Henricum Thuringiæ in ejus locum sufficerent.

Postea sententiam suam explicantes subjiciunt hæc: *Certum videtur, per Ottonem III. rationem succedendi in Imperio innovatam fuisse, suffragiisque, habita interdum natalium ratione, electos deinceps Imperatores, qui prius solo jure hereditario, nataliumque privilegio sceptro potiebantur. Hæc aperte significant omnia Historiæ Germanicæ, quæ supersunt, monumenta. Nec alia fuit, ut opinor, errandi occasio Scriptoribus, qui Electorum originem ad hæc tempora retulerunt. Cum autem in eligendo Imperatore potiorem partem haberent septem Imperii Officiales, iique potentiores essent Germaniæ Principes, sensim pedetentimque ad hanc devenere auctoritatem, ut sibi potestatem, ceteris Principibus exclusis, eligendi Imperatorem tribuere tentarent.* Et paucis interjectis: *Existimamus, nullo, quod indubitatum sit, monumento probari posse, ante Bullam Auream* (anno 1356. editam a Carolo IV.) *septem Electores pleno sibique proprio jure, quo scilicet ab electione alii Principes excluderentur, Imperatorem elegisse.*

Quocumque tandem modo, & quandocumque septemvirum Electorum numerus obtinuerit, parvi refert. Illud pervelim haberi pro certo, jus eligendi Imperatorem emanasse ab Romano Pontifice. Ejus quidem rei testes sunt Innocentius III. in cap. *Venerabilem* 33. *De electione*, Clemens V. in Clementina *Romani Principes*, *De jurejurando* edita in Concilio Viennensi Œcum. X. Electores ipsi in Epist. ad Nicolaum III. quæ est apud Bellarminum lib. 3. De Translat. Imper. cap. 3. & apud Raynaldum ad an. 1279. §. 6. Quod facile colligitur etiam ex sacramento, quo Albertus Imperator fidem suam Bonifacio VIII. obstrinxit, recitato ab eodem Raynaldo ad an. 1303. §. 9. His addunt, tam ante, quam post institutum septemvirum Electorum collegium Pontifici Romano, a quo renovatum est Occidentis Imperium, jus fuisse Imperatoris electionem probandi reprobandive. Certe Ludovicus II. Imperator Caroli Magni abnepos in epist. ad Basilium Græcorum Imperatorem, apud Baronium ad an. 871. §. 59. *Francorum Principes*, inquit, *primo Reges, deinde vero Imperatores dicti sunt ii duntaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt.*

Se-

Pag. an. 997. §. 5. centinorum, qui Joannes XVI. appellatur. (4) Gregorius Ticinum se confert, celebratoque ibi-
An. 998. dem Concilio, Crescentium percellit anathema-
§. 18. 19. te. Otto, audita expulsione Gregorii, descendit in Italiam eum restituturus in locum suum. Venientem excepit Gregorius Ticini: inde uterque Ro-

Septem ab initio fuere Electores, tres Ecclesiastici, Archiepiscopus Moguntinus Archicancellarius Germaniæ, Trevirensis Galliæ, Coloniensis Italiæ, & Laici quatuor, Comes Palatinus Archidapifer, Dux Saxonicus Archimarescallus, Marchio Brandeburgicus Archicamerarius, Rex Bohemiæ Archipincerna. Hinc vulgati versus:

Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis:
Quilibet Imperii fit Cancellarius horum,
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis,
Marchio Præpositus cameræ, Pincerna Boemus;
Hi statuunt Dominum cunctis per sæcula summum.

In locum Comitis Palatini perduellis anno 1623. suffectus a Ferdinando II. Dux Bavariæ Maximilianus, & anno 1648. pacis caussa Octavus Elector idem Palatinus, qui nunc est Archithesaurarius, institutus sub ea conditione, ut Maximiliani stirpe virili deficiente Palatinus restitueretur in locum pristinum, numerusque Electorum ad septem rediret. Demum anno 1692. nonus Elector creatus Dux Hannoverensis, Archivexillifer. Vide Joan. Albertum Fabricium Vol. XI. Bibliothecæ Græcæ pag. 572.

(4) Pagius ad an. 998. §. 19. *Joannes iste, licet Antipapa*, Joannes XVI. *appellandus, quod duos subsequentes Pontifices ejusdem nominis ejus aliqualem rationem habuerint, alterque* Joannem XVII. *&* *alter* Joannem XVIII. *in suis rescriptis se nuncupaverit*. *Papebrochius* in Conatu Chronico Historico *id optima ratione ab utroque factum recte existimat*. Licet enim, *inquit*, non fuerit umquam verus Pontifex hic *Joannes* XVI. tamen exstabant sub eo nominis numero sparsæ toto orbe, pro occasionum diversitate, Epistolæ ac Bullæ; quæ ne cum veri deinde Pontificis actis confunderentur, si hic quoque diceretur XVI. necesse habuit Silvestri II. successor permittere, ut vocaretur Joannes XVII. *Quod nos etiam faciemus, ne si cum Baronio, & recentioribus passim velimus, expuncto hoc Pseudopapa, sequentium Pontificum numerum imminuere, publicis ac privatis eorumdem ac sequentium temporum Actis adversemur*.

Romam proficiſcitur. Joannem oculis erutis, auribus, naribuſque præciſis Imperator punivit, Creſcentium vero, qui ſe in arcem Hadrianam incluſerat, captum multavit capite. Gregorius in Pontificatum reſtitutus, advocato Concilio, irritum fecit matrimonium contractum a Roberto Galliæ Rege cum Berta conſanguinea, minitatus anathema, ni eam actutum dimitteret. Idem Gerberto Ravennæ Antiſtiti, quem miſſo pallio fecerat Archiepiſcopum, jus dedit imperii exercendi in eam Civitatem, & monetæ cudendæ. Adjecit etiam *Comaclenſem Comitatum*, confirmatis omnibus privilegiis, quæ a Romanis Pontificibus Eccleſiæ Ravennati conceſſa fuerant. (5) Vitam amiſit anno 999. XII. Kal. Mart. *annis duobus, & menſibus amplius octo*, quam Pontifex creatus erat.

Bar. an. 998. §. 1. Pag. §. 4. 18. 21.

(5) Gregorius V. epiſt. ad Gerbertum Ravennatem, apud Rubeum lib. 5. Hiſt. Raven. pag. 273. & apud Labbeum tom. IX. Conc. pag. 753. *Ex gratuita largitate noſtra poſt mortem Adelaidæ Imperatricis Auguſtæ donamus tibi, tuæque Eccleſiæ diſtrictum Ravennatis Urbis, ripam integram, monetam, teloneum, mercatum, muros, & omnes portas Civitatis. Si vero alia privilegia aliquibus facta apparuerint, Sanctæ Eccleſiæ obnoxia, & huic noſtro privilegio contraria, auctoritate Dei & S. Petri ad nibilum redigenda illa dijudicamus: & hoc quod facimus, ſtabilimus, & intactum permanendum jubemus. Donamus etiam tibi, tuæque Eccleſiæ ſanctæ Comaclenſem Comitatum, poſt mortem Adelaidæ Imperatricis Auguſtæ, ut tu, tuaque ſancta Eccleſia, tuique ſucceſſores illum cum omnibus inibi pertinentibus libere teneant, & ordinent in perpetuum.*

CXLII.

SILVESTER II.

ANNO CHRISTI 999.

OTTONIS III. IMP. 4. BASIL. ET CONST. 24.

SILVESTER II. *Gerbertus* antea dictus, natio-
Bar. an. ne Aquitanus, primo Remorum, deinde Ra-
999. §. 2. vennatium Archiepiscopus, anno 999. IV. No-
3. nas April. Ottone III. adjutore, (1) cujus fue-
Pag. §. 1. 2. 3. rat præceptor, ad Pontificatum pervenit. Hunc infamavit Benno Cardinalis, tempore Gregorii VII. impudentissimus calumniator, scribens, magicis artibus adeptum esse dignitatem summam. Ast temeraria unius hominis vox extinguitur laudibus, quas in Silvestrum II. conferunt Scriptores æquales; itemque elogio illo, quod Sergius IV.
Bar. an. sepulcro ejus inscribi voluit. (2) Ceterum in
1000. §. memorandis habetur hoc maxime, quod S. Ste-
12. phanum Hungarorum Ducem, qui Pannoniam perduxerat ad Christi fidem, regio diademate donatum auxit Regis titulo, jusque præferendæ Crucis

(1) Non ab ipso Ottone Pontifex factus est. Constitutio enim illa apud Goldastum tom. 1. Constitut. Imperialium pag. 226. in qua Otto III. dicit, Silvestrum II. ab se creatum Pontificem, supposititia est, atque *tot fere mendacia, quot verba complectitur*, ut ostendit Pagius ad an. 999. §. 3. & ante ipsum Baronius ad an. 1191. §. 47. & Gretserus in Apologia Baronii cap. 21. pag. 217. & lib. 2. contra Replicatorem cap. 16. pag. 406. & in Appendice secunda ad Commentariolum De Principum in Sedem Apostolicam munificentia pag. 667. tom. 6.

(2) Vide Gretserum in Mysta Salmuriensi, seu Examine Mysterii Plessæani cap. 43. pag. 305. tom. 7.

cis non ei solum, sed etiam ejus successoribus permisit. Vita defunctus est anno 1003. V. Idus Majas, cum Pontifex fuisset *annos quatuor*, *mensem unum*, *& dies novem*. (3) Bar. an. 1000. §. 1. Pag. §. 1.

CXLIII.

JOANNES XVII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. REG. 2. BASIL. ET CONST. 24.

JOANNES XVII. Romanus, cui *Sicco* cognomen, Comitum Tusculanorum factione electus anno 1003. III. Idus Jun. Pontifex consecratur, Bar. an. 1002. §. 9. 10. Pag. §. 3.

(3) Ditmarus extremo lib. 6. Chronici pag. 399. *Optime callebat astrorum cursus discernere, & contemporales suos variæ artis notitia superare. In Magdaburg Horologium fecit, illud recte constituens, considerata per fistulam quadam stella, nautarum duce.* Bernardus Pezius in Thesauro Anecdotorum tom. 3. part. 2. pag. 5. edidit ejus Geometriam.

Baronius ad an. 1003. §. 6. recitat hujus Pontificis epistolam nomine Ecclesiæ Hierosolymorum scriptam ad universalem Catholici Orbis Ecclesiam Romanam petendi caussam subsidii, ex eaque concludit, eumdem Pontificem *primum inveniri, qui sanctæ militiæ classicum occinuerit commodiori tempore promovendæ*. Vide annotat. 6. ad Urbanum II. Pontif. CLIX.

Mabillonius Præf. in priorem partem Sæc. VI. Benedictini §. 2. *Undecimo Sæculo tot summos Pontifices tulit Benedictinus Ordo, ut tum Romana Sedes quasi hereditaria successione ad nostros transisse videretur. Testes ejus rei adsunt* Silvester II. Leo IX. Victor II. Stephanus IX. Gregorius VII. Victor III. *&* Urbanus II. *quorum postremi sex a medio sæculo undecimo ad finem usque parum interrupta serie supremam illam Sedem tenuerunt*. Vide annotat. 2. ad S. Gregorium Magnum Pontif. LXVI.

tur, & post *menses quinque*, *dies quinque & viginti*, VII. Idus Decembris moritur. (1)

CXLIV.

JOANNES XVIII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. REG. 2. BASIL. ET CONST. 28.

JOANNES XVIII. *Fasanus* cognomine, Romanus, anno 1003. VII. Kal. Januar. in Pontificatu positus, statim Legatum misit in Germaniam ad initiandum novum Archiepiscopum Magdeburgensem, cum ille se conferre Romam non posset, ut consecraretur ab ipso Pontifice juxta privilegium Ecclesiæ suæ. Hujus tempore reconciliata concordia inter Ecclesiam Romanam & Constantinopolitanam, nomenque ipsius Joannis ab Sergio Patriarcha relatum in Diptycha. (1) Regnavit *annos & menses quinque*, mortuus anno 1009. prope exitum mensis Maji.

Bar. an. 1003. §. 9. it. Pag. §. 3.

Bar. an. 1009. §. 1. Pag. §. 1.

(1) Vide Annotat. 4. ad Gregorium V. Pont. CXLI.

(1) Epist. Petri Antiocheni to. 2. Monum. Cotel. pag. 148. Vide annotat. 5. ad S. Innocentium I. Pontif. XLII.

CXLV.

CXLV.

SERGIUS IV.

ANNO CHRISTI 1009.

HENRICI II. REG. 8. BASIL. ET CONST. 34.

SERGIO IV. Martini filio, Romano, qui antea *Petrus* Episcopus Albanensis dicebatur, an- Bar. an.
no 1009. Pontificatus traditus est. (1) Effusa fuit 1009. §. 3.
in pauperes liberalitate, aliisque virtutibus con- Pag. §. 1.
spicuus. Quare licet *nullo publico cultu donatus sit*, *ejus tamen memoria in Menologio Benedictino* le-

(1) In secundo, tertio, quarto, & quinto ex Catalogis Pontificum Romanorum, a Pagio præpositis tomo I. Criticæ in Baronium, Joanni, qui vocatur *Fasanus*, subrogatur *Sergius*, *qui vocatur Os porci*. Ditmarus scriptor ejusdem ætatis lib. 6. inter Scriptores Rerum Brunsvicensium tom. 1. pag. 399. *Huic* (Joanni XVIII.) *succedebant Sergius*, *qui vocabatur* Bucca porci; *atque Benedictus*, *ambo præclari*, *& consolidatores nostri*.

Baronius ad an. 1009. §. 3. *Creatur Papa Sergius ex Episcopo Albanensi*, *tunc Petrus nomine nuncupatus*. *Cui ob reverentiam Apostolici culminis*, *nomen mutare placuit*, *& Sergius voluit nominari*. *Id quidem ex sepulcrali inscriptione constat*: quam idem Baronius subjicit ad an. 1012. §. 1.

In quo (solio) *mutato permansit nomine Præsul*
Sergius *ex* Petro: *sic vocitatus erat*.

Errat ergo Ditmarus, *qui suo judicio & assertione ideo id factum scribit*, *quod nomine non satis honesto* Buccaporci *nominaretur*: ut ait Auctor Vitæ Sergii IV. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 802. Falluntur item alii, qui Ditmarum sequuntur.

Recte Muratorius Antiquitat. Italic. differtat. 41. pag. 764. tom. 3. postquam multa de agnominibus dixit, ita concludit: *Sic Sergio* IV. *Papæ ante Pontificatum agnomen* Os Porci, Bocca di Porco, *nomen vero* Petrus *fuisse traditur*. Vide annot. I. ad Sergium II. Pontif. CIV.

defensorem, sacro inunctum oleo, & aurea ornatum corona Imperatorem declaravit. Post id factum Henricus beneficia ac jura a Pippino, Carolo Magno, Ludovico Pio, atque Ottonibus patre & filio, Ecclesiæ Romanæ quondam concessa sancivit, liberumque arbitrium eligendi Pontificis Clero, populoque Romano esse voluit, hac modo conditione, ut juxta decretum Eugenii II. & Leonis IV. Pontifex consecraretur coram Legatis Imperatoris. (2) Eodem persuadente Imperatore, Benedictus mandavit, ut Symbolum Nicænum in Missæ sacrificio caneretur. (3) Henrico in Ger-

Ditmarus lib. 6. Chron. pag. 399. *Rex Henricus a Papa Benedicto, qui tunc præ ceteris antecessoribus suis maxime dominabatur, mense Februario in Urbe Romulea cum ineffabili honore suscipitur, & advocatus S. Petri meruit fieri.*

Et initio libri 7. pag. 400. *Henricus cum conjuge* Cunegunda *ad Ecclesiam S. Petri Papa expectante venit, & antequam introduceretur, ab eodem interrogatus*, si fidelis vellet Romanæ patronus esse, & defensor Ecclesiæ, sibi autem, suisque successoribus per omnia fidelis, *devota professione respondit, & tunc ab eodem inunctionem & coronam cum Contectali* (uxore) *sua suscepit.*

(2) Extat diploma apud Baronium ad an. 1014. §. 7. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 813.

(3) Berno Augiensis Abbas De quibusdam ritibus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 57. *Romani* Symbolum post Euangelium *usque ad hæc tempora divæ memoriæ Henrici Imperatoris nullo modo cecinerunt. Sed ab eodem interrogati, cur ita agerent, me coram assistente, audivi eos hujusmodi responsum reddere, videlicet quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando ulla hæreseos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate Catholicæ fidei maneret inconcussa: & ideo magis his necessarium esse illud symbolum sæpius cantando frequentare, qui aliquando ulla hæresi potuerunt maculari. At Dominus Imperator non antea desiit, quam omnium consensu id Domino Benedicto Apostolico persuasit, ut ad publicam Missam illud decantarent.* Berno negat, Symbolum Romæ in Missa decantatum, at non negat fuisse recitatum. Etenim jam inde ab initio sæcu-

Bar. an. 1019. §. 1. 2. 4. Pag. §. 1. 2. Germaniam regressо, paullo post etiam Benedictus contendit eodem ad opem orandam contra Græcos, qui pedetentim jam sibi cuncta usque ad Romanos fines vindicaverant. Bambergæ exceptus ab Imperatore, Ecclesiam S. Stephani dedicavit, ab eoque oblatam D. Petro Urbem ipsam suscepit in potestatem. (4) Idem Romam reversus accivit Guidonem Aretinum monachum ex Benedictina Familia, ut excogitatam ab se facilem cantus rationem Clerum edoceret, (5) obiitque anno 1024. Pontificatus *undecimo* jam exacto. (6)

Bar. an. 1022. §. 20. Pag. §. 8. Bar. an. 1024. §. 1. Pag. §. 1.

CXLVII.

sæculi noni in Missa legebatur. Leo III. in Colloquio cum Legatis Concilii Aquisgranensis apud Baronium ad an. 809. §. 6. & apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 1197. *Quod vero asseritis, vos ita cantare Symbolum, quoniam alios in istis partibus vobis priores audistis cantasse, quid ad nos? Nos enim id ipsum non cantamus, sed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo aut docendo addere quidquam eidem Symbolo inserendo præsumimus. Propterea*, ut scribit Lambertinus de Sacrificio Missæ sect. 1. §. 154. pag. 65. *le Brun tom. 1. pag. 245. qui epocham introducti hujus Ritus in Ecclesia Romana, Bernonis Abbatis testimonio permotus, ad* Benedicti VIII. *tempora constituerat, tomo 2. ea affert documenta, quibus ostenditur, jam a* IX. *usque sæculo in Ecclesia Romana morem fuisse in Missa Symbolum recitandi*. Multa huc spectantia Edemundus Martene lib. 1. De antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 4. art. 5. §. 11. Vide annotat. 2. ad S. Marcum Pont. XXXV.

(4) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 46. & cap. 84. inter Scriptores rerum Italicarum tom. 4. pag. 368. & 401. qui cit. cap. 46. hæc etiam refert: Postmodum *vero Leo* IX. *vicariationis gratia Beneventum ab Henrico Corradi filio recipiens, prædictum Episcopium Bambergense sub ejus ditione remisit, equo tantum uno optimo albo cum omnibus ornamentis & faleris suis sibi retento.*

(5) Vide Mabillonii Annales Ordinis S. Benedicti ad an. 986. §. 80. ad an. 1026. §. 100. append. tom. 4. §. 7. & Præfat. ad Antiphonarium S. Gregorii, ubi multa de cantus Ecclesiastici origine & ratione: item annot. 14. ad S. Gregor. I. Pontif. LXVI.

(6) S. Petrus Damiani in Vita S. Odilonis Abb. Cluniac.

CXLVII.

JOANNES XIX.

ANNO CHRISTI 1024.

CONRADI II. REG. 1. BASIL. ET CONST. 49.

JOANNES XIX. *cognomento* Romanus, *frater Benedicti* VIII. *largitione pecuniæ repente ex laicali ordine neophytus constitutus est Præsul* Ecclesiæ Catholicæ, anno 1024. post diem sextum Junii. (1) Eo regnante novum jus tentatum a Græcis, ut *cum consensu Romani Pontificis liceret Ecclesiam Constantinopolitanam in suo Orbe, sicuti Romana in uni-*

Bar. an. 1024. §. 3. 4. 5. 7. Pag. §. 1. 2. 3.

niac. pag. 199. to. 2. & apud Bollandum tom. 1. Januar. pag. 75. Benedictus VIII. *piis ejus sanctorumque fratrum precibus & tartarei cruciatus evasit interitum, & cum beatis Civibus quieturus supernæ Hierusalem meruit ingressum.*

Thomassinus de vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 1. lib. 2. cap. 113. §. 1. *Sub Benedicto* VIII. *anno* 1015. *celebrata est Synodus Romana, ubi Episcopi subscripsere non solum ante Cardinales Presbyteros, sed etiam ante Episcopos ejusdem sacri Collegii, prout vel Archiepiscopi erant, vel Ordinationis ævo seniores.*

(1) Glaber Rodulphus lib. 4. cap. 1. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 4. pag. 41.

Romualdus Salernitanus in Chronico pag. 167. *Papa Benedictus obiit, & successit ei Joannes frater ejus, qui uno eodemque die & Laicus fuit, & Pontifex*, quod vetabant canones antiqui, ut legere est in Vita Stephani III. Pontif. XCVI.

Baronius ad an. 1024. §. 4. *Ex his conspice, quam enormiter errent, qui dicunt, hunc ex Episcopo Portuensi creatum Pontificem.* Primus nullis Ordinibus sacris initiatus Pontificium munus suscepit.

Franciscus Pagius in Vita hujus Pontificis §. 2. existimat

univerſo, *univerſalem dici & haberi*. *Qui ſtatim miſerunt*, *qui deferrent multa ac diverſa donorum xenia Romam tam Pontifici*, *quam ceteris*, *quos ſuæ parti favere conſpicerent*. *Sed nequaquam* impetrarunt, quod volebant. *Non enim poteſt falli ſumma Veritas*, *quæ reſpondit* : Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. (2) Inde priſtina revixit inter Græcam & Latinam Eccleſiam diſcordia. Poſt hæc Joannes Conradum Regem cognomine *Salicum*, cui in Italiam venienti Comum
Bar. an. 1027. §. 1. uſque occurrerat, magno apparatu, Imperatorem
Pag. §. 2. ſolemniter conſtituit ipſo die Dominicæ Reſurre-
Bar. an. 1033. §. 3. ctionis. Morte abſumtus eſt anno 1033. poſt *an-*
Pag. §. 4. *num* Pontificatus *nonum*. (3)

mat, ideo fortaſſe Glabrum ſcripſiſſe, eum ſibi ad Pontificatum viam paraſſe *largitione pecuniæ*, quod nullo exemplo, ac omnium primus factus eſſet ex Laico Pontifex.

(2) Glaber citatus pag. 40.

(3) S. Petrus Damiani epiſt. 9. ad Nicolaum II. quod eſt opuſculum XIX. de abdicatione Epiſcopatus cap. 3. pag. 213. to. 3. ſcribit, Benedictum VIII. vita functum, nigro equo inſidentem per viſum apparuiſſe cuidam Epiſcopo Caprearum, narraſſe de tormentis, quibus afficiebatur, & ſpe evadendi, ſi pro ſe eleemoſyna erogaretur, ac juſſiſſe, ut quæ ab ſe intellexerat, fratri ſuo Joanni XIX. tunc Apoſtolicam Sedem occupanti referret. Quibus auditis Joannem *Epiſcopalis mox ſarcinæ pondus abjeciſſe*, *Monachum induiſſe*, *eoque modo ſalutem ſibi ex aliena calamitate providiſſe*.

CXLVII.

CXLVIII.

BENEDICTUS IX.

ANNO CHRISTI 1033.

CONRADI II. IMP. 7. ROMANI ARGYRI *6.*

BENEDICTUS *quidam nomine, non tamen opere, cujusdam Alberici Consulis filius (Magi potius Simonis, quam Simonis Petri vestigia sectatus) non parva a patre in populum profligata pecunia, summum sibi Sacerdotium vendicavit* (1) Bar. an. 1033.§.5-7.
anno 1033. *Nepos* fuit *duorum Benedicti* VIII. *atque Joannis* XIX. *qui ei præcesserant, puer ferme* Pag. §. 4.
decennis. (2) Hunc Ecclesia studio pacis tamquam

(1) Victor III. lib. 3. Dialogorum pag. 853. tom. 18. Bibl. Patr.

(2) Glaber lib. 4. extremo cap. 5. apud Duchesnium tom. 4. pag. 46.

Baronius ad an. 1033. §. *6. Quod mireris, tanta tunc vigebat observantia toto Catholico Orbe erga Romanam Ecclesiam, ut quemcumque audirent throno insidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent, cum non ipsum sedentem, sed eum, cujus vice sederet, in primis attenderent.* Et §. 7. *Quod pertinet ad ætatem, cum testetur de ipso Petrus Damiani, ab exordio suæ creationis usque ad finem semper luxuriis inquinatum; plane possumus intelligere haud adeo puerum adhuc impuberem fuisse, cui ex natura puritas inest, sed ejus ætatis, qui stimulis concupiscentiæ urgeretur. Sane quidem Hermannus Contractus, qui hoc ipso scribebat tempore, dum hoc anno agit de obitu Joannis, & Benedicti subrogatione, de ejus ætate nihil: quod non tacuisset, si adeo impar tanto oneri subeundo fuisset: sed hæc tantum habet:* Defuncto Joanne, Benedictus, qui & Theophylactus, ordinatus, licet indignus tanto ordine moribus & factis, sedit annis plus duodecim. Eodem modo silent Leo

quam Pontificem legitimum coluit : expulsumque a Romanis Conradus Imperator in pristinam di-
Bar. an. 1038. §. 1. Pag. §. 2. gnitatem restituit. Eumdem, ut consuleret reipublicæ Polonorum, ducendæ uxoris potestatem
Bar. an. 1041. §. 3. Pag. § 5. fecisse Casimiro Misecονis II. Poloniæ Regis filio, vitæ monasticæ votis apud Cluniacenses jam obstricto, & Ordine sacro Diaconatus initiato, scribit Joannes Dlugossus. (3) Cum duæ essent hoc tem-

Leo Ostiensis l. 2. Chron. Casin. cap. 79. & Victor III. cit. lib. 3. Dialog. ubi de eodem Benedicto IX. narrant.

(3) Seu Longinus lib. 3. Historiæ Polonicæ ad an. 1040. pag. 211. ubi subjicit hæc : *Placet aliis, non* Benedictum IX. *sed* Clementem II. *Poloniæ Regem* Casimirum *reddi jussisse. Quam diversitatem propter plures sub eo tempore de Papatu contendentes, reor provenisse.*

Martinus Cromerus De Origine & rebus gestis Polonorum lib. 4. pag. 50. *Tandem a Pontifice maximo Benedicto ejus nominis* IX. *vel a Clemente* II *ut alii volunt, impetrant, ut Casimirus Monachus & Diaconus, professionis & sacramenti religione solutus, ad Regnum majorum suorum redeat, uxorem ducat, liberos procreet. Pro hoc Polonis, quo beneficium Sedis Apostolicæ agnoscant, injunctum primum, ut de singulis capitibus, exceptis nobilibus sive equitibus, & qui sacris addicti sunt, quotannis obulus unus in lucernam perpetuo in AEde* D. Petri *Romæ arsuram pendatur: qui etiamnum* S. Petri munus *dicitur.... Deinde præscriptum, ut omnes Poloni rotunda in morem monachorum tonsura utantur, nec infra auriculas ritu barbarico quisquam omnino comam promittat: festis solemnibus dum Sacra peraguntur, ut singuli equites fasciam lineam candidam in modum stolæ, qua in sacris utuntur Sacerdotes atque Diaconi, e collo suspensam ferant.*

Historiam de Casimiro votis exsoluto, & alias generis ejusdem tamquam veras propugnat Azorius Part. 1. Instit. Moral. lib. 12. cap. 7. *fabulosas esse, vel saltem dubias* asserit Joannes Baptista Gonet Tom. 5. Clypei Theolog. Thomist. disputat. 9. De impedimentis dirimentibus art. 2. §. 4. Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina Part. 1. lib. 2. cap. 42. §. 9. & Part. 3. lib. 3. cap. 24. §. 12. & Capisuccus Controversia 11. §. 3.

Memoratus Gonet *respondet secundo cum* Maldonato in tra-

tempore Romæ factiones, altera Comitum Tusculanorum, altera Ptolomæi Romani Civis, hujus patrocinio freti *Romani Benedictum multis criminatum sede sua pellunt, & Silvestrum quemdam in locum ejus statuunt: quem tamen postea Benedictus, quibusdam sibi faventibus, excommunicatum depulit, sedique sua redditus, se ipsum postea privavit, & alium pro se ob avaritiam ordinavit*, (4) Joannem Gratianum videlicet, qui *Gregorius VI.* appellatus est. (5) Ita modo usurpato, Bar. an. 1044. §. 1. 2. 4. Pag. §. 2.

C c

tractatu de Sacramentis, de impedimento voti quęst. 3. *dato quod prædictæ historiæ veræ sint*, posse caussas aliquas incidere, in quibus Ecclesia non quidem dispenset in voto solemni, sed per interpretationem ęqui & boni declaret, eum, qui fecerit votum, non teneri voto. Nam cum sit regula generalis, collecta ex jure divino & naturali, ut votum minoris boni relaxetur per votum majoris boni: & cum non debeat esse judicium privatum uniuscujusque, an aliquod bonum, quod fortasse occurrit, sit majus quam servare castitatem perpetuam, ad quam se constrinxit voto solemni, sed debeat id relinqui judicio totius Ecclesię: & cum possit aliquando occurrere hujusmodi bonum multo majus, quam est servare castitatem; non dubium est, quin tunc Ecclesia, aut nomine totius Ecclesiæ Pontifex possit declarare, illum in eo casu non teneri ad observationem voti. Quod credendum est fecisse illum Papam cum Ramiro Rege Aragonum, & illum alterum cum Rege Poloniæ, quia judicarunt, bonum publicum totius Regni esse præstantius, quam bonum privatum unius Monachi. Sed hoc non est proprie dispensare: nam dispensatio vocatur, cum manente voto integro, aliquis liberatur ab illius observatione.

(4) Ita Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. apud Canisium Antiquarum Lectionum tom. 3. pag. 267. edit. Jacobi Basnage.

(5) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. *Cum Papa Benedictus IX. per annos XII* (haud completos) *Romanam Cathedram sedisset, a Romanis expulsus est, & Joannes Savinensis Episcopus, cui positum est nomen* Silvester, *non tamen gratis, in Romanum Pontificem subrogatus. Qui cum* trium ibi mensium *spatio præfuisset, expulsus Bene-*

Bar. an. 1047. §. 16. Pag. §. 8. to, modo deposito Pontificatu *annos ferme duodecim* Benedictus IX. exegit. Idem post mortem Clementis II. ope factionis suæ Pontificatum tertio occupatum tenuit *menses octo*, (6) & Leone IX. demortuo comitia Pontificia turbavit; de quo cum nulla *amplius uspiam sit mentio*, ut ait Baronius ad an. 1054. §. 54. *existimari potest, hominem nefarium hoc eodem tempore finem vivendi fecisse*.

CXLIX.

GREGORIUS VI.

ANNO CHRISTI 1044.

HENRICI III. REG. 6. CONST. MONOMACHI 3.

Bar. an. 1044. §. 2. 5. 6. Pag. §. 1. GREGORIUS VI. *Joannes Gratianus* antea dictus, Archipresbyter S. Joannis ante portam Latinam, Pontificatu, quem a Benedicto IX. anno 1044. acceperat, anno 1046. sponte se abdicavit

nedictus, propinquis suis Tusculanis proceribus annitentibus, Silvestro repulso, Romanam Sedem iterum occupavit. Nec multo post invisum se cunctis aspiciens, cuidam Archipresbytero Joanni nomine, qui quasi religiosior habebatur, Papatum tradidit. Eadem ante Leonem Ostiensem fusius scripsit Victor III. olim Desiderius Abbas Casinensis, lib. 3. Dialogorum, tom. 18. Bibl. Patrum pag. 853.

(6) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 81. *Clemente post novem menses ultra montes defuncto, præfatus Benedictus iterum in Pontificatum reversus*, per octo circiter menses *illum retinuit*. Et antiquum MS. apud Papebrochium in Conatu pag. 205. *Benedictus tertio reversus in Pontificatum, tenuit eum* menses octo, dies decem, *id est a festivitate Sanctorum quatuor Coronatorum (VIII. Novembris die, anno* 1047. *) usque ad festum S. Alexii (XVII. Julii anni* 1048. *)*

vit in Concilio, quod Henricus III. cognomine *Niger* successor Conradi II. rebus Ecclesiæ Romanæ componendis, Sutrii habendum curaverat. (1) *Annos duos, & menses octo* Pontificis munere functus traditur: &, *ne præsente ipso Romæ aliquid innovaretur*, ab Henrico deductus in Germaniam, ibidem e vita migrasse dicitur. (2) *Vir religiosissimus,*

Bar. an. 1046. § 1. Pag. § 1. Bar. an. 1047. § 5.

(1) *Leo Ostiensis, qui hoc ipso tempore floruit*, lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. *addit, ab Imperatore invitatum fuisse Pontificem, ut Synodo præsideret, ut quamvis ipsius Pontificis caussa ageretur, ipse tamen summus judex esset*: Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 29.

(2) A Victore III. lib. 3. Dialogorum, & Leone Ostiensi lib. 2. Chron. Casin. cap. 79.

Gregorius VI. & Benedictus IX. quamvis Simoniacus uterque, tamen Romanis Pontificibus annumerantur. Silvester non item. Ideo Gregorium VI. fuisse Simoniacum, negat Christianus Lupus in Gregorii VII. Concilium Romanum VII. pag. 235. tom. 6.

Atque hos tres per idem tempus Ecclesiam Romanam perturbasse, tradunt Victor III. & Leo Ostiensis locis modo citatis, Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. & Bonizo Episcopus Sutrinus apud Lambecium lib. 2. Bibliothecæ Cæsareæ cap. 8. pag. 798.

Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. extremo num. 16. pag. 357. *Christianus Lupus ad* Concilia Generalia & Provincialia tom. 3. antiq. edit. pag. 365. novæ autem tom. 4. pag. 172. *quærit, quisnam Romanorum Pontificum primus assumserit jus gladii, nec alienum ad sui defensionem vocaverit, sed proprium conscripserit exercitum. Famigeratam profert epistolam Leodiensium adversus* Paschalem II. *in qua dixerunt, fuisse* S. Gregorium VII. *Porro* S. Gregorium VII. *militiam habuisse, pluribus ostendit idem Lupus; at* S. Leonem IX. *militasse, & sic ante tempora* S. Gregorii VII. *Romanos Pontifices probat habuisse militiam, concludit*, Gregorium VI. *auctorem fuisse militiæ Papalis, cum Italia latronibus plena esset, Laici omnes S. Petri possessiones invasissent, Papalis excommunicatio sperneretur, &* Henricus III. *Imperator Germanicis bellis occupatus auxilium negaret, & tandem ait, nullum Romanum Pontificem armatum umquam Exercitum duxisse, nisi* S. Leonem IX. & Joannem IX. *qui teste*

ſimus, ac ſanctitate præcipuus. Cujus videlicet bona fama, quidquid prior fœdaverat, in melius reformavit. (3)

ſte Luitprando *Ticinenſi* lib. 6. cap. 8. *cum juvenis eſſet, ſe ſpectandum populis exhibuit clypeo & lorica indutum, ſed ſine militia, quæ tunc nulla erat in Eccleſia Romana*.

Verum Luitprandi, ſeu Liutprandi liber 6. deſinit in caput 5. & *capita illa a ſexto uſque ad undecimum eſſe potius appendicem ad* Luitprandum *ab auctore adhuc incerto elaboratam, quam* Luitprandi *continuatum opus, exiſtimat* Baronius ad an. 963. §. 3. variis rationibus, quas probant Voſſius De Hiſtoricis Latinis lib. 2. cap. 40. Cave in Hiſtoria Litteraria pag. 500. Natalis Alexander in Hiſtor. Eccleſ. ſec. IX. & X. cap. 3. art. 39. aliique.

Otto vero Friſingenſis, qui poſtea vixit medio circiter ſæculo duodecimo, lib. 6. cap. 32. ait quidem *circa idem tempus pudendam confuſionem Eccleſiæ Dei in Urbe Roma fuiſſe, tribus ibi invaſoribus*: at horum numero eximit *religioſum Presbyterum Gratianum nomine*, quem Romani Cives eo rerum ſtatu, *tamquam Eccleſiæ Dei liberatorem, in ſummum Pontificem elegerunt, & mutato nomine Gregorium ſextum vocaverunt*. Friſingenſem ſequuntur Panvinius in Epitome Pontificum Romanorum pag. 55. Baronius ad an. 1044. Ciaconius, aliique. Vide Excurſum Hiſtoricum Angeli de Nuce ad Leonem Oſtienſem loco memorato, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 4. pag. 396. & Thomaſſinum De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 3. lib. 1. cap. 61. §. 1.

(3) Hæc *ejus plane temporis Scriptor*, ut ait Baronius ad an. 1044. §. 6. Glaber Radulphus lib. 5. Hiſtor. extremo cap. 5. apud eumdem Baronium, & Ducheſnium inter Scriptores Hiſtoriæ Francorum tom. 4. pag. 58.

CL.

CL.

CLEMENS II.

ANNO CHRISTI 1046.

HENRICI III. IMP. 1. CONST. MONOM. 5.

CLEMENS II. Saxonicus, antea *Suidgerus*, Episcopus Bambergensis (1) communi Cleri, populique Romani, & Episcoporum, qui memorato Sutrino Concilio interfuerant, consilio, cum ipse *cunctis nisibus refragaretur*, (2) in Pontificale fastigium provectus est, *quia in Romana Ecclesia non erat tunc talis reperta persona, quæ digne posset ad tanti honorem sufficere Sacerdotii*. (3) Natali

Bar. an. 1046. §. 1. 2. 6. Pag. 1. 2.

(1) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Clementem II. pag. 293. num. 1. ex epistola, qua Clemens II. Ecclesiam Bambergensem de tradito sibi Pontificatu facit certiorem, ita colligit: *Videtur factus Pontifex non dimisisse Titulum* Episcopi Bambergensis, *uti neque paullo post secuti* Victor II. *&* Nicolaus II. *dimiserunt Titulos* Aistettensis *ac* Florentini. Quibus adde Leonem IX. qui Trullensem Episcopatum, referente Baronio ad an. 1049. §. 6. retinuit, *Paulum IV.* qui Neapolitanum, *Benedictum XIII.* qui hac ætate nostra Beneventanum, & *Benedictum XIV.* qui Bononiensem. Vide annotat. 1. ad Nicolaum II. Pont. CLV. ad Alexandrum II. Pont. CLVI. Alexandrum IV. Pont. CLXXXI. & Paulum IV. Pont. CCXXV. Vide etiam Rigantium in regulam I. Cancellariæ §. 7. num. 269. pag. 168. tom. 1.

(2) Clemens II. in modo citata a Papebrochio epistola, quæ exstat apud Gretserum de Divis Bambergensibus in Vita S. Henrici Imp. cap. 16. pag. 514. tom. 10.

(3) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854. Eodem modo Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79.

Con-

tali Christi Domini die inauguratus, *ipsa die Henricum Regem, & conjugem ejus Agnetem Imperiali benedictione sublimavit*. (4) Anno insequente ad extinguendam labem Simoniæ conventum Romæ egit, in quo cum illata esset quæstio, num ab Simoniaco Episcopo initiati deberent Ordinem retinere, decretum est a Clemente, *ut quicumque a Simoniaco consecratus esset, in ipso Ordinationis suæ tempore non ignorans Simoniacum, cui se obtulerit promovendum, quadraginta dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti Ordinis officio ministraret*. (5) Idem Clemens una cum Imperatore iter in Germaniam suscepit. Haud tamen diu mansit in regione ea. Nam anno eodem 1047. regressus, Romæ, vel in partibus Romanis VII. Idus Octobr. interiit, *mense nono, & die decimo quinto*, ex quo Pontifex factus erat. (6) Cujus mortui corpus Bambergam perlatum est, ibique tumulatum.

Bar. an. 1047. §. 1. 2. 3. 16. Pag. §. 1. 2. 3.

CLI.

Contra Baronius ad an. 1046. §. 5. *Velamentum fuit fraudis, & adinventus prætextus, quod eligeretur peregrinus, eo quod Romæ non reperiretur idoneus. Nam quis magis idoneus ipso Gregorio, quem viri sanctissimi atque doctissimi ejus temporis summis laudibus prædicarunt?*

(4) Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1047. apud Canisium Antiquar. Lect. to. 3. pag. 268. edit. Jac. Basnage.

(5) S. Petrus Damiani in eo libro, qui appellatur *Gratissimus* cap. 35. pag. 68. ubi statim subjicit: *Quam sententiam protinus venerabilis Leo IX. ratam percensuit, & sub hujusmodi pœnitentia omnes in acceptis officiis de cetero perseverare mandavit*. Itaque cum idem Damiani Opusculo 5. pag. 39. scribit eumdem *Leonem IX. plerosque Simoniacos & male promotos tamquam noviter ordinasse*, intelligendus est non de Sacramento Ordinis iterum illis collato, sed de reddita ac restituta Ordinum functione.

In eodem Concilio, ut est apud Hieronymum Rubeum lib. 5. Hist. Ravennat. pag. 283. oborta inter Antistites Mediolanensem, Aquileiensem, ac Ravennatem controversia, quis eorum dexteram tenens Pontifici proximus sederet, Ravennati caussa adjudicata est.

(6) Romualdus Salernitanus in Chronico pag. 168. *Bene-*

CLI.

DAMASUS II.

ANNO CHRISTI 1048.

HENRICI III. 3. CONST. MONOMACHI 7.

DAMASUS II. *Poppo* antea dictus, *Brexenorum Episcopus*, (1) *ex Germania oriundus*, Bar. an.
fultus auctoritate Regia (Henrici III. Clementi 1048. §. 1.
II.) *succedens*, *Sacerdotium est adeptus* anno 1048. Pag. §. 1.
XVI. Kal. Sextil. *Et non amplius quam* viginti & tribus diebus *Sacerdotio administrato*, *diem clausit extremum* (2) VI. Idus Augusti apud Præneste, *quo se*, ut ait Ciaconius, *animi caussa & ad fugiendos urbanos æstus contulerat*. (3) Romam delatus *ad Sanctum Laurentium extra urbem sepultus est*. (4)

nedictus Papa (IX. jam in Synodo Sutriensi depositus) *per poculum veneni occidit Papam Clementem*.

(1) Leo Ostiensis in Chron. Casin. lib. 2. cap. 81.

(2) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854.

(3) Veneno necatum a Benedicto IX. qui tertio Pontificatum occupaverat, Beno scribit. *Sed cum historici hujus*, ut ait Baronius ad an. 1048. §. 1. *plura sint mendacia*, *quam verba*, *quod affirmari possit*, *nihil penitus est*. Apud ipsum Gerardum Joannem Vossium lib. 2. De Historicis Latinis cap. 46. Bennonis fides laborat.

(4) Hermannus Contractus in Chronico ad an. 1048. pag. 270.

CLII.

S. LEO IX.

ANNO CHRISTI 1049.

HENRICI III. 4. CONST. MONOMACHI 8.

Bar. an. 1049. §. 1. 2. 7. Pag. §. 1. 2. 10. 11. 12.

LEO IX. *Vir per omnia Apostolicus, regali genere ortus, sapientia præditus, religione conspicuus, omnique doctrina Ecclesiastica apprime eruditus*, (1) Comitis Dasburgensis filius, *Bruno* antea vocatus, Tulensium Episcopus, ab Henrico III. in conventu Vormatiensi invitus ac repugnans Pontifex designatus, ea demum lege consensit, si electio confirmaretur ab Clero, populoque Romano. Comite Hildebrando, postea summo Pontifice Gregorio VII. protectus Romam peregrini habitu, Urbemque ingressus nudis pedibus, electus est consensu magno, ac pridie Idus Februar. anno 1049. inauguratus. Hic *Sanctorum scita canonum passim restituere conatus est, quæ jam transactis temporibus nimis deciderant, & pæne a notitia hominum defluxerant*. (2) Romæ primum, alterum Ticini Concilium habuit. Alpes transgressus tertium coegit Remis in Gallia, quartum in Germania, præsente Imperatore, Moguntiæ. Decretum in omnibus, ne Episcopi Ordines sacros venderent, quique a Simoniacis emissent,

per

(1) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854.
Trithemius De Scriptor. Eccl. cap. 331. *Scripsit nonnulla præclara opuscula, in quibus eloquii venustas & sententiarum sublimitas merito commendatur.*

(2) Ordericus Vitalis lib. 1. Hist. Eccl. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 372.

per injunctum a Clemente II. piaculum Ordines retinerent, (3) neve Clerici uxores haberent aut concubinas. Rediens in Italiam Natalem Domini peregit Veronæ. Progressus Venetias *ob singularem devotionem, quam ad Beatum Marcum gerebat, a Duce & a Civibus reverenter suscipitur, & Ecclesiam intravit, & Euangelistæ orationes, & laudes exsolvit, ac Ducatui, & huic Ecclesiæ, & aliis piis locis Indulgentias & immunitates indulsit.* (4) Demum Romam regressus Berengarium Diaconum Andegavensem, pertinaciter negantem, veram corporis & sanguinis Christi substantiam in Eucharistia contineri, advocato Concilio damnavit, absoluto Lanfranco, qui venerat in ejusdem hæresis suspicionem. (5) Cepit inde eum cupido Tullensis Ecclesiæ, cujus adhuc retinebat administrationem, visitandæ. Itaque in Galliam iterum perrexit, & celebrato in itinere Vercellis Concilio, Joannis Scoti librum *De corpore Christi*, rursumque Berengarii hæresim exsecratus est. Reversus Romam conventum egit, in quo Gregorium Vercellensem Episcopum abdicavit, adulterii, perjuriique compertum, fecitque decretum de continentia Clericorum. Post hæc Capua, Bene-

Bar. an. 1500. §. 1. 2. 3. 4. Pag. §. 6. 7. 12.

Bar. an. 1051. §. 1. Pag. §. 2. Bar. an. 1052. §. 1. 2. Pag. §. 1. 2. 4.

(3) Vide annotat. 5. ad Clementem II. Pontif. CL.

(4) Andreas Dandulus in Chronico, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 12. pag. 244. Sabellicus Rer. Venetarum Decadis I. lib. 4. pag. 65.

(5) Anonymus scriptor *De Berengarii Hæresiarchæ damnatione multiplici*, qui scribebat anno 1088. quo mortuus est Berengarius, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1050. *Berengarius Andegavensis heresim sui nominis condidit, & veritatem Dominici corporis & sanguinis contra Euangelicam veritatem abnegare præsumsit. Videlicet asserens, panem & vinum in Sacrificio Domini non vere, nec essentialiter, sed figurate tantum converti in corpus & sanguinem Dominicum: quod Catholicæ fidei & Euangelicæ veritati apertissime adversatur, ut sancti Patres docuerunt.* Vide Fabricium in Bibliotheca Græca vol. XI. pag. 581.

Bar. an. 1053. §. 1. 8. 9. 23. Pag. §. 2. 5. 8. 12.

nevento, ac Salerno lustratis, in Germaniam tertio se contulit, tum ad sedandas contentiones exortas inter Imperatorem & Regem Hungarorum, (6) tum ad auxilia contra Normannos ab Cæsare imploranda. (7) Quibus impetratis in Italiam redux *divertit Patavium*, *ubi exceptus a Bernardo* Episcopo *nuperrimam Sanctorum revelationem*, *& patrata in dies miracula edocetur*. (8) Postea ex-

(6) Huic, quod *auctoritatem Apostolicam repudiasset*, *piorum communionem interdixisse* Leonem, scribit Sigonius lib. 8. de Regno Italiæ ad an. 1052. pag. 335.

(7) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 84. *Tunc temporis facta est commutatio inter eumdem Apostolicum, & Imperatorem de Benevento & Episcopio Bambergense, sicut jam supra retulimus* cap. 46. ubi: *Leo nonus Papa vicariationis gratia Beneventum ab Henrico Corradi filio recipiens prædictum Episcopium Bambergense sub ejus ditione remisit, equo tantum, quem prædiximus, sibi retento.*

Hermannus Contractus ad an. 1053. *Imperator cum domino Papa, multisque Episcopis & Principibus natalem Domini VVormatiæ egit, ubi cum Papa, sicut dudum cœperat, Fulgensem Abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ sancto Petro antiquitus donata feruntur, ab Imperatore reposcens exegisset, demum Imperator pleraque in ultra Romanis partibus ad suum jus pertinentia pro cisalpinis illi per concambium tradidit.*

(8) Jacobus Cavacius Histor. Cœnobii D. Justinæ Patavinæ lib. 2. pag. 51.

Porro Sancti tunc detecti, S. Maximus secundus a Prosdocimo Episcopus Patavinorum, Julianus, ac tres Innocentes, quos idem Julianus Hierosolymis asportaverat, & Felicitas Virgo Deo consecrata. *Accedens* Leo *ad Ecclesiam B. Justinæ solemni ritu litavit*, subjicit Cavacius, atque *ut Sanctorum memoria ubique celebrior esset, eosdem albo Divorum ascripsit, & Festo die honestavit, qui hactenus solemnis apud nos habetur* IV. *Nonas Augusti*.

Quo etiam die anno Ch. 1053. Pontificatus sui V. Indict. 6. dato diplomate Joanni Abbati S. Justinæ usum indulsit Pontificalium ornamentorum. Recitatur diploma datum *Patavii* per manum *Bernardi* vice *Petri Cancellarii*, ex Archivo ejusdem S. Justinæ a Bernardo Pez in Codice Diploma-

tico,

exercitum duxit adversus Normannos, qui Apuliam, & alia Pontificiæ ditionis loca divexabant. (9) Prœlio magna utrinque cæde commisso, ab Normannis victus leges dedit victoribus: & quos armis superare non potuit, offusa oculis animisque religione fregit. Cum enim Hunfridus hostis & victor majestatem Pontificis vereretur, eumque quasi pœnitentia victoriæ ultro dimitteret, *relaxari noluit, nisi etiam suis relaxatis*. (10) Per idem

tico, Thesauri Anecdotorum tomo 6. pag. 244. Vide Bollandianos die 17. Martii pag. 610. & die 2. Augusti pag. 111., ubi est Anonymus dicens, in itu, non in reditu ex Germania hæc fecisse Leonem IX.

(9) Leonem IX. *militaribus copiis se miscentem* perstringit S. Petrus Damiani epist. 9. lib. 4. ad Firmanum Episcopum: defendit Baronius ad an. 1053. §. 10. *Cum enim ipse* (Petrus Damiani) *esset mærens animo, ac lugens Eremi incola, quod frequenter audiret, Episcopos aliquos in Galliis, atque Germaniis galeatos ac loricatos ad bella procedere, facinus exsecratus scripsit epistolam* memoratam, *qua deplorans mundi hujus mala, præcipue vero discordias oboriri solitas inter Imperatores atque Pontifices, sic vult munera eorum esse distincta, ut nec Imperatores attingant, quæ sunt Sacerdotum, nec Sacerdotes, quæ sunt Imperatorum, ut bella tractare, & alia id genus, quæ ipsis omnino reservat*. Tum recitatis Epistolæ verbis addit §. 14. *Huc usque de his Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitus adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesia Romana Cathedra Petri e duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt*. Baronio consentiens est Bellarminus De Scriptor. Ecclesiasticis ad an. 1060. in Petro Damiani. Vide Joannis de Carthagena *Propugnaculum Catholicum de jure belli Romani Pontificis adversus Ecclesiæ jura violantes* impressum Romæ anno 1609. in 8. & Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. num. 16. ubi concludit: *Autumavit igitur B. Petrus* Damiani *competere quidem Romano Pontifici etiam materialem gladium, sed eum vel propria manu, vel aliorum se præsente, & tamquam belli duce mandante, non esse adversus hostes exercendum*.

(10) Sigebertus in Chron. ad an. 1050. inter Scriptores Rerum Germanicarum Pistorii tom. 1. pag. 835.

Leo

Bar. an. 1054. §. 1. 28. 46. Pag. §. 1. 3.

idem tempus Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus, datis litteris ad Joannem Episcopum Tranensem in Apulia, & ad Petrum Antiochenum, multa in Romanam Ecclesiam invectus est, quae doctissimus Pontifex confutavit omnia. (11) Legatos quoque Constantinopolim ad reconciliandam concordiam misit, Humbertum Card. Episcopum Silvae Candidae, Federicum Card. S. R. E. Cancellarium, & Petrum Archiepiscopum Amalphitanum. (12) Interim Beneventi in morbum incidit, & Romam delatus, an-

Leo IX. epist. 7. ad Constantinum Monomachum Imp. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 982. Expeditionem adversus Normannos suscipiendam *censui, non ut cujusquam Normannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem tractarem, sed ut saltem humano terrore resipiscerent, qui divina judicia minime formidant. Interea nobis eorum pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus, & illis ex adverso omnem subjectionem ficte pollicentibus, repentino impetu comitatum nostrum aggrediuntur; sed adhuc de victoria sua potius tristantur, quam laetentur.*

(11) Eruditissima epistola illa, quae est apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 949. & Harduinum tom. 6. pag. 927. Exstant ejusdem Homiliae seu sermones plurimi editi nec uno in loco, nec semel.

Illud obiter observandum, quod Leo IX. *habet in epistola* citata *ad Cerularium* cap. 23., *ubi Ecclesiae Constantinopolitanae exprobrat levitatem in ordinandis Eunuchis ejus Episcopis, ajens loco unius ex eis ordinatam fuisse feminam ferri: quod sane* Leo *Cerulario haudquaquam exprobraturus fuisset, si fabula de* Joanna *Papissa vulgata fuisset, quam a Cerulario in* Leonem *ipsum, adeoque in Romanam Ecclesiam facile regeri posse praesensisset.* Mabillonius Praefat. in Saeculum Benedictinum VI. part. 2. §. 1. num. 6.

(12) Hi Michaelem Cerularium in incepto manentem obstinate, recusantemque accipere Pontificia jussa, una cum sectatoribus anathematizarunt. Ob id ira incensus, Legatis anathemate damnatis, deletoque e sacris diptychis nomine Pontificis Romani, effecit, ut obrutus Photiani schismatis ignis novum ex improviso incendium daret. Vide annotat. 4. ad Nicolaum I. Pontif. CVII.

antequam Legati reverterentur, anno 1054. XIII. Kal. Majas, prænuntiato mortis die, multis variisque perfunctus laboribus acquievit, *& in Ecclesia Beati Petri humatus, miraculis clarus habetur*, (13) Regnavit *annos quinque, menses duos, & dies septem*, æternum cum Deo regnaturus. Inter cetera sanctitatis ejus argumenta hoc quoque numeratur, (14) quod, dum Romæ ageret, tribus per hebdomadam diebus a Laterano in Vaticanum nudis pedibus, tribus tantum Clericis comitatus, silentio noctis procedere psallendo atque orando soleret.

CLIII.

VICTOR II.

ANNO CHRISTI 1055.

HENRICI II. 10. THEODORÆ PORPHYR. 2.

VICTOR II. antea *Gebeardus*, Episcopus Aistettensis, Henrici III. Consiliarius, utque putant aliqui, consanguineus fuit. Hunc per legatum Hildebrandum ab Imperatore petiere Romani, Bar. an. 1055. §. 1. 2. 23. 25. 28. Pag. §. 1.

(13) Otto Frisingensis lib. 6. cap. 33. pag. 126. & Abbas Urspergensis in Chronico ad an. 1054. pag. ccxxx. Mabillonius lib. 2. De re Diplomat. cap. 25. §. 7. animadvertit, *Leonem IX. annos Incarnationis statim ab ipso Pontificatus sui exordio, non tamen semper usurpasse, eodemque calculo usos postea Victorem II. Stephanum IX. Nicolaum II. Gregorium VII. Alexandrum II. & Victorem III.* ideoque *annos Incarnationis litteris Romanorum Pontificum appositos fuisse longe ante Eugenium IV.* qui anno 1431. Pontifex dictus est. Vide Rigantium in Regulam 17. Cancellariæ num. 35. pag. 229. tom. 2.

(14) A Leone Ostiensi lib. 2. Chron. Casin. cap. 87. Vide Bollandum die 29. Aprilis pag. 644.

mani, *quoniam in Romana Ecclesia persona ad tantum officium idonea reperiri non poterat*. (1) Henricus virum sibi probatum in primis & carum ægre dimisit, multoque ægrius ipse Gebeardus petitioni Romanorum concessit. Invitus ab Hildebrando Romam deductus, ingenti omnium gaudio susceptus est, & Idibus April. anno 1055. inauguratus Leonis IX. vestigia secutus præsentem Ecclesiæ statum formare perrexit. Propterea *in plenario Concilio Florentiæ celebrato, cui simul & Imperator Henricus interfuit, sub excommunicationis censura prohibuit* Ecclesiæ bona alienari, (2) & anathema in Berengarium redintegravit. Contra eumdem Berengarium aliud Turonis Concilium per legatum suum Hildebrandum habuit, in quo ille non ausus uti defensione, Catholicæ Ecclesiæ fidem professus est. Ferdinandum quoque illum *Magnum* Castellæ, ac Legionis Regem cohibuit, ne contra jus, moremque majorum usurparet nomen *Imperatoris*. (3) In Germaniam ab Cæsare accitus venit, eumque morientem Apostolica benedictione prosecutus est. Romam redux, brevi tempore in Urbe mansit, neque diu superstes fuit. Suscepto enim itinere in Hetruriam, Florentiæ, seu in alio Hetruriæ loco anno 1057. V. Kal. Augusti extremum vitæ spiritum edidit, cum *annum* Pontificatus *alterum*, *mensem tertium*, & *diem decimum quintum* implevisset. (4)

Bar. an. 1056. §. 1. Pag. §. 1. Bar. an. 1057. §. 1. 9. Pag. §. 1.

(1) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 89. tom. 4. Script. Rer. Italic. pag. 403.

(2) S. Petrus Damiani lib. 4. epist. 12. ad V. Episcopum pag. 60. tom. I.

(3) Lege Baronium ad an. 1055. §. 25. Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1081. & Harduinum tom. 6. pag. 1041.

(4) *Defunctum Florentiæ, ibique sepultum*, dicit Baronius ad an. 1057. §. 9.

CLIV.

CLIV.

STEPHANUS IX.

ANNO CHRISTI 1057.

HENRICI IV. REGIS 2. ISAACI COMNENI 1.

STEPHANUM IX. Gozzelonis Ducis Lotharingiæ filium, qui *Federicus* antea dicebatur, Casinensem Abbatem & Cardinalem Presbyterum, Romam ex Hetruria paullo ante reversum, IV. Nonas Augusti anno 1057. Romani *uno omnes consilio, ac voluntate concordi*, per vim ex hospitio eductum *ad B. Petri, quæ ad vincula nuncupatur, Basilicam perducunt. Ubi ejus vocationem de consuetudine facientes,* (1) *Stephanum, quoniam festum Sancti Stephani Papæ eo die celebrabatur, appellari decernunt. Die vero altera apud Beati Petri Basilicam ingenti cunctorum lætitia summus & universalis Pontifex consecratur.* (2) Quatuor menses in Urbe moratus, Ecclesiasticæ disciplinæ regendæ intentus, novis constitutionibus Clericorum conjugia, nuptiasque consangui-

Bar. an. 1057. §. 10. 11. 12. 18. Pag. §. 2. 3.

(1) Tunc electio Pontificis fieri consueverat per vocationem, & acclamationem, non per secretum scrutinium. Vide annotat 5. ad Gregorium XV. Pont. CCXXXVI.

(2) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 97. pag. 409. Vide annotat. 9. ad D. Gregorium Magnum Pontif. LXVI.

Idem Leo Ostiensis lib. cit. cap. 98. & lib. 3. cap. 9. dicit Stephanum IX. perseverasse Abbatem esse Præfectumque Cœnobii Casinensis ad mortem usque.

Petrus Diaconus de viris illustribus Casinensibus cap. 17. tom. 6. Scriptor. Rer. Italic. pag. 30. *Scripsit* Stephanus IX. *librum de Corpore Domini, in quo omnia, quæ Græci adversus Latinorum Sacrificium delatrabant, destruxit. Alium etiam librum de eadem re edidit adversus quemdam Monachum Constantinopolitanum*, scilicet Nicetam Pectoratum.

guineorum interdixit. Pridie Kal. Decembris Casinum profectus, Desiderii monachi lectionem in Abbatem ratam habuit, ita tamen, ut se vivo Abbas designatus esset, mortuo tantum succederet, eumdemque Legatum Constantinopolim misit ad Ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ consociandam. Ubi Romam rediit, S. Petrum Damiani Episcopum Ostiensem, & Cardinalem creavit invitum recusantemque. Eodem tempore Hildebrandum Subdiaconum legavit ad Agnetem Augustam Henrici IV. Germaniæ Regis matrem, & communi Episcoporum, Cleri, populique Romani consensu statuit, ut si ante reversionem ejus sibi mori contigisset, in ejusdem usque adventum comitia Pontificia protraherentur. Cujus decreti nulla ratio est habita. Cum enim haud multo post, *mense* Pontificatus *septimo*, *ac die septima supra vicesimum*, IV. Kal. Aprilis anno 1058. Florentiæ obiisset, ubi etiam *digno satis est honore sepultus*, (3) statim *Joannem Mincium* (4) Episcopum Veliternum in ejus locum suffecerunt, qui *Benedicti* X. nomine *menses novem & dies viginti* Pontificatum usurpavit. (5)

Bar. an. 1058. §. 1. 4. 6. 10. Pag. §. 1. 6.

CLV.

(3) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 100. ubi addit: *Ad cujus sacratissimum corpus, meritis ejus intervenientibus, plurima Christus signa ostendit.*

(4) S. Petrus Damiani Opusc. 20. cap. 3. *In qua nimirum Sede cum admirari soleamus reverendæ majestatis Antistitem, nunc despicabilis personæ cernimus Mintionem.* Alii hic indigitari Cadaloum existimant.

(5) Quamvis nullum hic inter Pontifices legitimos locum habeat, dicendus tamen Benedictus X. Nam Benedictus, qui initio sæculi XIV. factus est Pontifex, Benedictus XI. appellari voluit. Itaque falluntur, qui Leonem VIII. verum Pontificem existimant, quod *Leo*, qui eum postea secutus est, Leonem se IX. non VIII. nominaverit. Similem casum vide supra in vita Gregorii V. Pont. CXLI. annot. 4. & lege vitas Joannis XII. Pontif. CXXXIII. & Benedicti V. Pontif. CXXXIV.

CLV.

NICOLAUS II.

ANNO CHRISTI 1058.

HENRICI IV. REGIS 4. CONST. DUCÆ 1.

NICOLAUS II. cui *Gerardo* antea nomen,
Burgundus, Episcopus Florentinus, Roma- Bar. an.
norum consensu universæ Ecclesiæ administrandæ 1058. §.
anno 1058. V. Kal. Januar. præpositus est ab Hil- 15. Pag. §. 7.
debrando, qui in Italiam rediens, audito, comi- Bar. an.
tia contra Stephani IX. decretum habita fuisse, 1059. §. 1.
Florentiæ substiterat. (1) Eodem mense Janua- 2. 11. 23. 33. 43. 68.
rio anni insequentis Romam deductum Clerus po- Pag. §. 1.
pulusque Romanus in Petri sede collocarunt. (2) 2. 4. 11.

D d Tum

(1) Chronicon Farfense inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. part. 2. pag. 644. *Demum Benedictus (X) Beliternensis Episcopus, qui post menses IX. expellitur, & Nicolaus Allobrox, qui Burgundio dicitur, Papa eligitur.*

Orderico Vitali lib. 3. Eccl. Hist. pag. 482. Nicolaus II. *genere Francus est.*

S. Petrus Damiani lib. 3. epist. 4. ad Archiepiscopum Ravennatem pag. 45. de Nicolao II. *De electo hoc mihi videtur, quia bene litteratus est, & vivacis ingenii, sine suspicione castus, in erogandis eleemosynis pius.* Et Opusculo IX. quod est *de eleemosyna*, extremo cap. 7. pag. 104. *Nicolaus Papa, qui ante triennium ex hac in Domino luce migravit, numquam in toto anno prætermittebat diem, quin pedes duodecim pauperibus semper ablueret. Quod si facere per totum non occurreret diem, lucidum pietatis opus explebat in nocte.*

Ughellus De Archiepiscopis Florentinis tom. 3. Italiæ Sacræ pag. 72. *Gerardus tametsi ad summum Pontificatum ascendisset, dum tamen vixit, Ecclesiam Florentinam gubernare perrexit.*

(2) Benzo Episcopus Albiensis auctor coævus in Panegyrico

Tum Benedictus X. in Concilio Sutrino jam gradu dejectus, veniam petiturus accessit. Nicolaus summittentem se ad pedes, atque errati pœnitentem ad laicam communionem admisit. (3) Nihil exinde egit intentiore cura, quam ut *Simoniacos*, qui interdicta sacrorum commercia, & *Nicolaitas*, qui prohibita Clericorum connubia defendebant, reduceret ad officium, erroremque eriperet Berengario, qui mutaverat propositum, & juxta
2. Petri Sanctam Scripturam *canis reversus ad vomitum*
II. 22. *suum*, Eucharistiæ Sacramentum rursus oppugnabat. Itaque habito Romæ conventu Episcoporum, multa constituit *Simoniacis & Nicolaitis* exterminandis, (4) tenuitque, ut Berengarius *libros pro-*

gyrico in Henricum III. Imp. IV. Regem lib. 7. cap. 2. pag. 1063. apud Menckenium tom. I. Scriptor. Rer. Germanic. refert, Nicolao II. Romæ ab Hildebrando seu Prandello in Episcoporum Synodo impositam coronam, in cujus *inferiori circulo legebatur ita*: Corona Regni de manu Dei: *in altero vero sic*: Diadema Imperii de manu Petri. Ex quibus intelligitur, duplicis circuli in Tiara Pontificia argumentum esse multo antiquius Bonifacio VIII. qui vulgo creditur primus adhibuisse Tiaram circumdatam corona duplici. Vide annotat. 9. ad Silvestrum I. Pont. XXXIV. & annotat. 4. ad Urbanum V. Pont. CC.

(3) *Communio laica est illa, quæ Presbyteris aut Clericis ex delicto aliquo imponebatur per pœnitentiam vel in pœnam, ut videlicet non ut Presbyteri & Clerici, sed inter laicos communicarent, hoc est in laicorum ordine deinceps censerentur, ita ut neque Missam facere, neque cum Clericis in Choro communicare possent*. Ducangius in Glossario to. 2. pag. 872.

(4) Hęc in primis, ut Quicumque Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus, post constitutionem Leonis IX. *de castitate Clericorum*, Concubinam palam duceret, vel ductam non relinqueret, ei a sacris faciendis, & Officio Ecclesiastico interdictum esset: Ne quis a laico Ecclesiam aut pretio, aut gratis acciperet, neque per simoniacam hæresim promoveretur ad quodlibet Ecclesiasticum Officium: Qui a Simoniacis gratuito consecrati essent, in adeptæ dignitatis honore permanerent, nondum vero promoti ab eis in poste-
rum

propriæ hæreseos in conspectu totius Synodi manu propria concremaret , & errore abnegato , Catholicam professionem , quam in Turonensi Concilio fecerat , sub jurejurando iterum renovaret . (5) In eodem Romano conventu Cardinalibus Episcopis in primis permisit Pontificis electionem , (6) & in ea jus idem Henrico IV. affirmavit , quod concessum

 fue-

rum ne promoverentur. Ita fere apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1099.

(5) Anonymus Chiffletianus apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1050. qui e vestigio affert verba ipsa jurisjurandi, relata etiam a Gratiano dist. 2. *De consecrat.* cap. *Ego Berengarius* 42. ac postea subjicit : *juratoriam professionem Berengarii Nicolaum statim per diversa transmisisse regna* .

(6) *In primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes , mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant , sicque reliquus Clerus & populus ad consensum novæ electionis accedat , nimirum præcaventes , ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat* . In Decreto de electione Romani Pontificis apud Baronium ad an. 1059. §. 25. & apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1013. Harduinum tom. 6. part. 1. pag. 1065. & apud Gratianum dist. 23. cap. *In nomine Domini* 1.

S. Petrus Damiani , Alexandro II. Pontifice , lib. 1. epist. 20. pag. 19. *Cum electio illa per Episcoporum Cardinalium fieri debeat principale judicium , secundo loco jure præbeat Clerus assensum , tertio popularis favor attollat applausum : sicque suspendenda est caussa , usque dum Regiæ Celsitudinis consulatur auctoritas , nisi , sicut nuper contigit , periculum fortassis immineat , quod rem quantocius accelerare compellat* .

Franciscus Pagius in Præfat. tom. 1. §. 14. conjicit , Ecclesiæ Romanæ administrationem translatam fuisse ad sacrum Cardinalium Collegium non quidem anno 1241. ut ad annum eumdem §. 21. *insinuat* Spondanus , sed anno 1059. quo Nicolaus II. tribuit jus eligendi Romani Pontificis solis Cardinalibus . *Certe sæculo duodecimo non multum provecto , jus illud competiisse Cardinalibus , habemus ex Arnulpho Sagiensi Archidiacono , postea Lexoviensi Episcopo , qui in Tractatu* De Schismate orto post Honorii Papę decessum , *quem edidit* Dacherius tom. 2. Spicilegii cap. 4. *verba faciens de Innocentio II. qui Pontificatum recusabat , Cardinales sic ei loquentes inducit* : Si acquiescis , exhibemus ob-

fuerat Patri ejus, (7) adjecitque, *si bellica tempestas, vel qualiscumque hominum conatus, malignitatis studio restiterit, ut is, qui electus esset in Apostolica Sede juxta consuetudinem inthronizari non valeat: electus tamen, sicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi*

obsequium; si recusas, exigimus de inobedientia pœnam. Eadem enim quæ Papæ superstitis est, ipso decedente, penes nos præcipiendi & ulciscendi consistit auctoritas, donec alius inducatur. His dictis, *subdit Arnulphus*, parabant excommunicationis proferre sententiam. *Ab eodem anno* 1059. *absente Pontifice regimen fuisse penes aliquot Cardinales a Pontifice designatos, multum verisimile videtur: nam anno* 1118. *cum* Gelasius II. *in Galliam secedere decrevisset, Petrum Portuensem Episcopum pro se Vicarium constituit, & Cardinales aliquot ei in auxilium sociavit, ut testatur* Pandulphus *in ejus vita*. Vide annotat. 1. ad Benedictum II. Pontif. LXXXIII.

Num Pontifex eligi possit is, qui non sit Cardinalis, disputat Lambertinus lib. 3. De Servorum Dei Beatificat. & Beatorum Canonizatione cap. 33. num. 11. Post citatos auctores, qui id affirmant, *cum tamen*, inquit, *in Cœtu S. R. Ecclesiæ Cardinalium non desint, qui summi Pontificatus Dignitatem* & *Officium recte administrare possint, congruum idcirco omnino est, ut ex eis Summus Pontifex desumatur, juxta citatum textum in* Cap. In nomine, *ubi sic legitur:* Eligatur autem de ipsius Ecclesiæ, *hoc est Romanæ*, gremio, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia desumatur*: pluribusque prosequitur S. Antoninus in* Summa Theologica part. 3 tit. 21. cap. 2. §. 7. & in Constit. 50. *Sixti Papæ V.* §. 2. Bullarii tom. 2. *habetur:* Ex eorum corpore, numero, & Collegio ille ipse, qui cunctis Pastoribus est præficiendus, ac totius Dominici gregis curam habiturus, Summus Pontifex deligatur.

(7) Baronius ad an. 1059. §. 24. *Ut ipsius privilegii concessionem factam in hoc Concilio a Nicolao summo Pontifice Henrico Regi exactissime disquiramus, hæc accipe: Non ita quidem apparet concessisse illi Pontificem atque Concilium jus eligendi Romanum Pontificem, ut eo privari voluerit Romanum Clerum: imo ad S. R. E. Cardinales Episcopos voluit id potissimum pertinere, inde ad ceteros, quos sive jura, sive consue-*

di omnes facultates illius. (8) Conventu dimisso, proficiscens in Apuliam Normannos absolvit anathemate, *& Richardo Principatum Capuanum, & Rothberto Ducatum Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliæ confirmavit*, adactis sacramento, fideles se, ac vectigales fore. (9) Postea Romam rediit, atque inde Florentiam, ubi anno 1061. XI. Kal. Augusti finem vivendi fecit, cum per *biennium*, *semestre*, & *dies quinque supra viginti* Pontificem egisset. (10) Bar. an. 1061. §. 1.

suetudo hactenus admisissent, ne cuiquam præjudicium inferretur. Nec quidem quis dixerit, plura modo esse Henrico Regi concessa, quam ejus Patri Henrico Imperatori data fuerant a prædecessoribus Romanis Pontificibus, nimirum quod hactenus factum vidimus, ut illum eligeret Imperator, in quem primo, si per pacem licuisset, suffragia Romanorum concurrerent: sicque primum Clerus eligeret, & Cleri electioni Imperator ipse faveret: sin minus id Clero facere licuisset, ipsemet Clerus refunderet tunc liberam in Imperatorem electionem, ut quem vellet eligeret, nomine tamen Romani Cleri. In hoc autem Concilio de Romanorum Pontificum electione constitutio edita est pernecessaria temporibus istis, quibus vis tyrannica vigeret.

S. Anselmus Lucensis lib. 2. contra Guibertum Antipapam tom. 18. Bibl. Patr. pag. 609. ostendit, *Præfatum decretum nullius momenti esse, nec umquam aliquid jurium habuisse. Homo quippe fuit* Nicolaus, *eique ut contra fas ageret, surripi potuit.* Et S. Petrus Damiani Opusculo 4. seu Disceptatione Synodali inter Regis Advocatum & Romanæ Ecclesiæ defensorem pag. 26. & 31. & apud Baronium ad an. 1062. §. 31. & 50. probat, Regem ipsum & Optimates concessum sibi privilegium irritum fecisse.

(8) Apud Baronium ad an. 1059. §. 27. Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1104. Gratianum Dist. 23. cap. *In nomine Domini* 1. & in Chronico Farfensi pag. 646. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. part. 2.

(9) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 16.

(10) Panvinius in Epitome Pontificum Romanorum lib. 2. pag. 66. scribit, *mortuum Romæ in Patriarchio Lateranensi, & in Basilica Principis Apostolorum sepultum.*

CLVI.

ALEXANDER II.

ANNO CHRISTI 1061.

HENRICI IV. REGIS 6. CONST. DUCÆ 3.

ALEXANDER II. patria Mediolanensis, no-
Bar. an. mine antea *Anselmus*, dignitate Episcopus
1061. §. 1. Lucensis (1) anno 1061. Kal. Octobr. *cum altio-*
7. Pag. §. 1. *rem gradum nullatenus appeteret, violento plurimo-*
3. *rum consensu, quorum apud Romanos tunc præcelle-*
bat auctoritas, ingenti Concilio assentiente, in eo lo-
catus est primatu, quo Præsulum Orbis terræ caput
exi-

(1) *Tradunt registra Lucana, quod in tantum dilexit dictam Civitatem, quod non permisit ibidem Episcopum fieri toto tempore vitæ suæ, sed illum sibi reservavit. Civitatem Lucensem multa dignitate nobilitat. Nam primo tribuit ei bullam plumbeam pro sigillo Communitatis, ut habet Dux Venetorum. Ecclesiam S. Martini speciali decorat gratia, ut Canonicos dictæ Ecclesiæ mitratos habeat in Processione Regulari, & sicut Cardinales incedant, sicut Ravennæ, & in Ecclesia S Jacobi de Galitia, quæ Compostellana vocatur.*

Episcopatum etiam dignificavit dignitate Primatus, quia Episcopus dicti loci incedendo coram se Crucem portat. Utitur etiam pallio, quod habuit a Callisto II. Ptolomæus Lucensis lib. 19. Hist. Eccl. cap. 2. & in Annalibus ad an. 1063. inter Scriptores rerum Italicarum tom. 11. pag. 1072. & 1251. NuperBenedictus XIII. constitutione 167. memoratæ Lucensi Ecclesiæ dignitatem adjunxit Archiepiscopalem, eiusque Canonicis affirmavit concessum a decessoribus suis usum *Mitræ albæ sericeæ ad instar S. R. E. Cardinalium*, eosdemque auxit *usu omnium Pontificalium, ac omnibus insignibus Abbatialibus, Cruce, Anulo, Baculo, aliisque Paramentis, & Indumentis*, præter singularia jura alia, quæ in constitutione eius 115. memorantur. Vide annotat. 1. ad Clementem II. Pontif. CL.

existeret atque Magister. Allectionem hanc sanctitate meruerat atque doctrina. (2) *Quod cum ad aures Imperatricis* (Agnetis) *ejusque filii* (Henrici IV.) *pervenisset, indignatione nimia ducti, quod hæc sine illorum consensu & auctoritate gesta fuissent, Cadaloum Parmensem Episcopum ultra montes a Placentino duntaxat, & Vercellino Episcopis ipsa die festivitatis Apostolorum Simonis & Judæ in Papam eligi fecerunt.* (3) Interim Alexander habito Romæ amplius centum Episcoporum conventu, Leonis IX. & Nicolai II. decreta adversus Clericos Simoniacos & incontinentes rata esse jussit, litterisque amice monuit Berengarium, quem tertio pœnituerat propositi, ut errorem deponeret haud simulate. Simoniæ ipse ab Cadaloo accusatus, Concilio Mantuam indicto se coram Episcopis concepto sacramento purgavit, tamque aperte diluit objectum crimen, ut adversarios ipsos pertraheret ad caussam suam, atque obtineret, ut Cadaloo repudiato, & sacris amoto, Pontifex summo omnium consensu haberetur. Romam reversus duobus Conciliis hæresim Incestuosorum a qui-

Bar. an. 1063. §. 31. 38. Pag. §. 5. Bar. an. 1064. §. 1. 33. Pag. §. 1.

 buſ-

(2) Gulielmus Pictaviensis De gestis Gulielmi 1. Ducis Normannorum, inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 197.

(3) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 21. tom. 4. Script. Rer Italic. pag. 431. ubi hæc etiam habet de Alexandro II. *eumque Alexandrum vocari decernunt*; quo pariter modo ab Electoribus nomen impositum Gregorio VII. & Victori III. refert eodem lib. 3 extremo cap. 36. & 46. Petrus item Diaconus lib. 4. ejusdem Chron. Casin. extremo cap. 2. scribit, ab Episcopo Albanensi nomen inditum Urbano II.

Platina in Paschali II. pag. 142. *Sanctus Petrus Rainerium virum optimum Pontificem elegit, cui postea Primi scrinii & Scribæ regionarii* Paschalis *nomen indidere.*

Postea, atque etiamnum aliter fieri consuevit. Nempe interrogatur novus Pontifex, quo ipse nomine velit appellari.

busdam Jureconsultis propugnatam damnavit, & obfirmatos in errore perculit anathemate. (4) Idem *misit vexillum ad Gulielmum Comitem Nortmanniæ, ut Haroldum tyrannum occupantem Angliæ Regnum post obitum S. Eduardi Regis expelleret, atque eo ut legitimus successor ejus legitime potiretur*. (5) Idemque mandavit Sacerdotibus, ut
Bar. an. 1068. §. 4. rem divinam facerent semel tantum in die. (6)
Pag. §. 4. *Renovavit communem Regularium Canonicorum vitam*
Bar. an. 1073. §. 12. *in Ecclesia Lateranensi*; (7) Cœnobii Casinensis *Basilicam dedicavit solemnitate maxima*; (8) jusque Mitræ permisit Uratislao Duci Boemorum,
Pag. §. 3. (9)

(4) Exstat decretum apud Gratianum Caussa 35. qu. 5. cap. *Ad fidem Apostolicam* 2, & apud Baronium ad an. 1065. §. 18.

Incestuosi, ut ait Baronius ad an. cit. §. 10. *auctoritate Justiniani Imperatoris, eadem ratione, qua in successionibus, numerandos esse dicebant gradus consanguinitatis*. Adversus hos S. Petrus Damiani scripsit Opusculum VIII. quod exstat tom. 3. pag. 89.

(5) Baronius ad an. 1066. §. 5.

(6) In Concilio Romæ celebrato anno 1063. ex quo decretum recitat Gratianus dist. 1. *De Consecrat.* cap. *sufficit* 53. *Sufficit Sacerdoti unam missam in die una celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit. Non modica res est unam missam facere, & valde felix est, qui unam Missam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit.* Qui mos jam abrogatus est. Innocentius enim III. cap. *Consuluisti* 3. De Celebrat. Missar. *Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi caussa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*. Consentit Honorius III ibidem cap. *Te referente* 12. Plura in hanc rem Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. Martene lib. 1. De antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 3. art. 3. §. 4. & 18. Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 1. cap. 57. Vide annotat. 5. ad vitam Benedicti XIV. Pontif. CCIL.

(7) Joannes Diaconus in libro de Ecclesia Lateranensi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 569.

(8) Leo Ostiensis lib. 3. Chronici Casinensis cap. 30.

(9) *Abbati S. Augustini Cantuariæ*, & *Abbati Cavensi*. (10) Exiit e vita anno 1073. XI. Kal. Majas post *annos undecim*, *menses sex*, *dies unum & viginti*, quam Ecclesiæ præesse cœperat.

CLVII.

S. GREGORIUS VII.

ANNO CHRISTI 1073.

HENRICI IV. REG. 18. MICHAELIS DUCÆ 3.

GREGORIUM VII. Hetruscum, seu, ut aliis placet, Romanum, (1) *Hildebrandum* antea

(9) Idem jus confirmavit Gregorius VII. lib. 1. epist. 28. asserens *laicæ personæ tribui non consuevisse*. Exemplum secuti sunt Lucius II. & Innocentius III. Alter enim, ut est apud Ottonem Frisingensem De gestis Friderici lib. 1. cap. 28. tom. 6. Scriptor. Rer. Italic. pag. 663. *concessit Siculo* (Regi Rogerio) *virgam & anulum*, *dalmaticam*, *& mitram*, *atque sandalia*: alter vero mitram Regi Aragoniæ, referente Rainaldo ad an. 1204. §. 71.

(10) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 14. Martene de antiquis ritibus l. 1. ca. 4. art. 1. §. 16. Urbanus II. eumdem mitræ usum indulsit *Abbati Casinensi & Cluniacensi*, *alii aliis Pontifices indulserunt*, *frustra reclamantibus S. Bernardo Abbate in epist. 42. & Petro Blesensi epist. 90. quihac de caussa Abbates ambitionis notant*. Vide annotat. 1. ad Anastasium IV. Pont. CLXVIII. & annotat. 7. ad Hadrianum IV. Pont. CLXIX.

(1) A Paulo Benriedensi, qui fuit Gregorio VII. æqualis, in Vita ejus cap. 1. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 317. dicitur *natione Tuscus*: ab Hugone autem Flaviniacensi Scriptore ejusdem ætatis in Chronico Virdunensi apud Labbeum tomo 1. Novæ Bibliothecæ Manuscriptorum Librorum pag. 206. traditur *natus in Urbe Roma parentibus Civibus Romanis*, *& quod maximum est*, *religiosis*.

Micrologus de Ecclesiasticis observationibus cap. 14. *Apo-*

Bar. an. 1073. §. 20.23.27. Pag. §. 4. 6. 7.

tea dictum, S. R. E. Archidiaconum, (2) commemorabili pietate atque doctrina præditum, rebusque pro Ecclesia gestis spectatissimum, anno 1073. X. Kal. Majas invitum, mœrentemque consensione una Clerus populusque in Alexandri II. locum cooptarunt. (3) Hic statim misit ad Henri-

postolicæ Sedi nostro tempore talem Deus gubernatorem Gregorium *Papam imposuit, qui sub decem suis antecessoribus, a puero Romæ nutritus, & eruditus omnes Apostolicas traditiones diligentissime investigavit, & investigatas studiosissime in actum referre curavit.*

(2) Vide annotat. 1. ad S. Leonem I. Pontif. XLVII. & 1. ad Sabinianum Pontif. LXVII.

(3) Id patet ex decreto electionis ejus apud Baronium ad an. 1073. §. 24. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 6. item ex ejus Epistola 3. lib. 1. apud eumdem Labbeum pag. 7. Itaque mentitur Benno Pseudo-Cardinalis creatus a Pseudo-Pontifice *Clemente* III. scribens, Gregorium VII. per vim occupasse Sedem Apostolicam, nullo Cardinale suffragante, nullo Cleri populique consensu. Eumdem Bennonem, ejusque sectatores recentes Heterodoxos mentiri affirmantes, Gregorium dubitasse de præsentia Corporis Christi in Eucharistia, satis superque ostendit Gregorius ipse epist. 47. lib. 1. qua Mathildem Comitissam hortatur ad Eucharistiæ sacramentum frequenter sumendum. *Inter cetera, quæ tibi contra principem mundi arma, Deo favente, contuli, quod potissimum est, ut Corpus Dominicum frequenter acciperes, judicavi, & ut certæ fiduciæ Matris Domini te omnino committeres, præcepi.* Postea D. Ambrosii, Gregorii, Joannis Chrysostomi in id testimonia recitat: tandem laudata B. Virginis erga *conversos peccatores & peccatrices* clementia, ita concludit: *Pone itaque finem in voluntate peccandi, & prostrata coram illa ex corde contrito & humliato lacrymas effunde. Invenies illam, indubitanter promitto, promtiorem carnali matre, ac mitiorem in tui dilectione.*

Ex memorato decreto electionis Gregorii VII. ita colligit Angelus de Nuce annotat. in Chron. Casin. lib. 4. cap. 2. tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag 491. *Gregorius VII. a solo Clero Romano, præsentibus tamen Episcopis Cardinalibus, aliisque Episcopis & Abbatibus, eligitur.* Et verbis decreti interjectis: *Clerus ergo Romanus, ad quem spectabat electio, Presbyteros & Diaconos tantum Cardinales cum inferioribus Ordinibus complectebatur, non Episcopos.*

ricum Regem Legatos de electione sua, quam illе approbavit, legavitque Romam Gregorium Episcopum Vercellensem, qui adesset consecrationi ejus. (4) Post susceptum sacrum Presbyteratus Bar. an.
Ordinem III. Kal. Jul. Pontifex inauguratus est. 1074. §.
(5) Nullam aliam priorem curam egit, quam 37. 40.
ut Simoniacam labem, & Nicolaitarum hæresim Pag. §. 4.
extingueret. Hinc magnum in odium pervenit 5. 6. Bar. an.
Henrici usurpantis sibi Simoniacas *investituras*, & 1075. §. 4.
Clericorum, qui Simoniæ erant obnoxii, quique Pag. §. 1.
contendebant licere sibi uxorem ducere. Utrisque 2.
restitit constantia pari. Namque frequentibus Synodis, veterum Pontificum, & Canonum (6) au-

(4) Pagius ad an. 1074. §. 6. animadvertit, *Gregorium* VII. *ultimum fuisse, cujus electio ante consecrationem Imperatori significata fuerit.*

(5) Vide annotat. 1. ad Sabinianum Pontif. LXVII.

(6) De quibus commemorat auctor Apologetici *super decreta, quæ Gregorius VII. in Romana Synodo promulgavit contra Simoniacos & incontinentes Altaris ministros* cap. 11. & seqq. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 324. & Natalis Alexander dissertat. 19. in Hist. Eccl. sæc. IV. Hinc refelluntur, qui dicunt, onus cœlibatus ab hoc primum Pontifice Clericis impositum. Lambertus Schafnaburgensis *hujus temporis rerum gestarum inspector & scriptor*, ut ait Baronius ad an. 1074. §. 35. in Chron. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 418. *Cum magna pars Italiæ ejus* (Mathildis Comitissæ) *pareret imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, supra ceteros terræ illius Principes abundaret, ubicumque opera ejus Papa indiguisset, ocius aderat, & tamquam Patri vel Domino sedulum exhibebat officium. Unde nec evadere potuit incesti amoris suspicionem, passim jactantibus Regis fautoribus, & præcipue Clericis, quibus illicita, & contra scita canonum contracta conjugia probibebat, quod die ac nocte impudenter Papa in ejus volutaretur amplexibus, & illa furtivis Papæ amoribus præoccupata, post amissum conjugem, ultra secundas contrahere nuptias detrectaret. Sed apud omnes sanum aliquid sapientes luce clarius constabat, falsa esse, quæ dicebantur. Nam & Papa tam eximie, tamque Apostolice vitam instituebat, ut nec minimam sinistri rumoris* ma-

auctoritatem secutus, edixit, ne Clerici uxorem sibi adjungerent, ne Ordinis Sacramentum conferretur nisi professis cœlibatum perpetuum, neve quis interesset sacris Sacerdotum, qui uxorem haberent. (7) De Simoniacis ita decrevit; *ut Cle-*

maculam conversationis ejus sublimitas admitteret, & illa in Urbe celeberrima, atque in tanta obsequentium frequentia obscenum aliquid perpetrans latere nequaquam potuisset. Signa etiam & prodigia, quæ per orationes Papæ frequentius fiebant, & zelus ejus ferventissimus pro Deo, & pro Ecclesiasticis legibus, satis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.

Ceterum Gregorius, dum viveret, obtrectatores laudum suarum habuit impudentissimos, ut non sine magno animi dolore legere liceat Apologias, quibus impositas sanctissimo Pontifici injurias confutarunt S. Anselmus Episcopus Lucensis, Paulus Benriedensis, Gerohus Reichersperegensis. Veteres in Gregorium calumnias renovarunt postremæ ætatis Heterodoxi confutati a Bellarmino li. 4. de Rom. Pont. c. 13. a Gretsero in Apologia pro Gregorio VII. ubi quinquaginta recenset ejus laudatores, aliisque recentibus ejusdem Pontificis defensoribus, & nuperrime a Vincentio Ludovico Gotti, S. Rom. Eccl. Cardinali, in Colloquiis Theologico-Polemicis, & Gregorii VII. Vindiciis. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. c. 41. §. 10. num. 16. & 17. ubi ait: *Gretserum sequitur Franciscus D' Enghien Ordinis Prædicatorum, cum in Opere satis elaborato auctoritatem Sedis Apostolicæ pro Gregorio Papa* VII. *vindicaverit adversus Natalem Alexandrum ejusdem Ordinis Theologum, qui in* Historia Ecclesiastica sæculi undecimi, *ubi de Gregorio agit, usque adeo suæ professionis se oblitum exhibuit, ut hac sola de caussa, quemadmodum annotarunt Continuatores Bollandiani in* Vita Gregorii VII. ad diem 25. Maji, *meruisse potuerit gravissimam suorum librorum proscriptionem.*

(7) Baronius ad an. 1074. §. 40. *Sigebertus invehitur refractarius ipse in Gregorii renovatum decretum prædecessorum, quo juberetur, ne conjugatorum Sacerdotum quis Missas audire præsumeret, quasi negaret ipse Gregorius, vel alii, qui hoc statuissent, per improbos Sacerdotes non confici sacramenta. Numquam istud dixit aliquis Romanorum Pontificum, sed tantum quod ea ratione statuissent, ut si fornicarius Sacerdos sic se contemni*

Clerici aliquem Sacrorum Ordinum gradum & officium per pretium adepti nullatenus deinceps in Ecclesia ministrarent , quique ab laicis Ecclesiæ *investituram* acciperent , & laici ipsi , qui darent , anathemate plecterentur . Ob id ira crevit Henrico arroganti sibi jus istiusmodi . Ut eum leniret , & ab errore deduceret , nihil inexpertum Gregorius reliquit . Summa erga ipsum humanitate per annos amplius quinque usus est . Per epistolas , per Legatos , per matrem ejus Agnetem admonuit , castigavit : ac tamquam medicus , qui salutis caussa remedia adhibet tristiora , percussit anathemate . Amantissimi parentis officio functus experiri ultima statuit . Concilio itaque Romæ habito , rursus ab communione Ecclesiæ sejunctum privavit Regis titulo , & jurato Principum ac populorum obsequio . (8) Regnum Henrico abrogatum affir-

Apud Labb. tom. 10. Concil. Pag. 319.

Bar. an. 1076. §. 6. Pag. §. 4.

temni videret , abstineret ab infami consortio feminarum . En verba ipsa Gregorii in epist. ad Ottonem Episcopum Constantiensem apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 316. *Statuimus etiam , ut si ipsi contemtores fuerint nostrarum , imo sanctorum Patrum constitutionum , populus nullo modo eorum officia recipiat , ut qui pro amore Dei & officii dignitate non corriguntur , verecundia sæculi & objurgatione populi resipiscant* .

(8) Antiqui , recentesque , qui sequuntur Ottonem Frisingensem , existimant Gregorium VII. omnium primum usurpasse sibi jus regiæ potestatis abrogandæ . Verba Ottonis sunt hæc ex cap. 35. lib. 6. *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta , & nusquam invenio quemquam eorum ante hunc* (Henricum IV.) *a Romano Pontifice excommunicatum , aut Regno privatum* .

Bellarminus in Tractatu de potestate summi Pontificis in rebus temporalibus adversus Gulielmum Barclajum cap. 9. respondet : *Fuit quidem Otto Frisingensis doctrina , moribus , & nobilitate insignis : sed tamen legendo & relegendo non invenit omnia . Nam Arcadium Imperatorem ab Innocentio I. Pontifice propter ejectionem S. Joannis Chrysostomi excommunicatum fuisse testatur Nicephorus* lib. 13. cap. 34. *qui & sen-*

sen-

Bar. an. 1080. §. 7. 12. 16. 19. 28. Pag. §. 1. 3. affirmavit Rodulpho Sveviæ Duci a Principibus Rege Germaniæ jam creato, missa ad eum regia corona, in qua erat sententia hæc:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho. Quod simul audivit Henricus, huc excessit ira ejus, ut habito Brixinæ conventu Episcoporum factio-

tentiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: ejusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. *in epist. ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem a Gregorio* II. *& rursum a Gregorio* III. *excommunicatum propter haresim Iconomachorum, & vectigalibus Italiæ privatum, testantur Historici Græci & Latini, ut supra demonstravimus.* Id quod nos quoque facere conati sumus decima septima ex nostris disputationibus.

Idem Bellarminus probat, justam fuisse Gregorii in Henricum sententiam, quia illam probarunt Episcopi, *qui in Concilio Romano cum illo sederunt; quia confirmarunt omnes ejus successores, Victor* III. *Urbanus* II. *Paschalis* II. *Gelasius* II. *& Callixtus* II. *cujus tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum*; quia teste Mariano Scoto, *qui tempore Gregorii vixit*, in Chronico ad an. 1075. Illud *factum Catholicis viris beneplacuit*. Sed plura apud eumdem Bellarminum.

Sfondratus in Gallia Vindicata differtat. 2. §. 2. pag. 433. & 434. *Revera deceptum Ottonem, cum scripsit, a nullo ante* Gregorium *Pontificem Imperatores Romanorum excommunicatos fuisse, plus quam certum est. Nam anno* 502. *Symmachus Papa Anastasium Imperatorem sacris interdixit.* Idque consentit etiam Nat. Aleaxander in Histor. Eccl. sæc 6. cap. 2. art. 1. tom. 5. pag. 373. *Aut ergo deceptus est Otto Frisingensis, cum neget, quemquam Imperatorum a summis Pontificibus excommunicatum esse, aut intelligendus de Imperatoribus Germanis.*

Continuatores quoque Bollandiani in Annotatis ad Acta S. Gregorii Papæ VII. die 25. Maji pag. 616. aiunt, *loqui de iis, qui in Occidente regnarunt, non autem de Imperatoribus Græcis, quorum plures anathemate perculsos fuisse ob hæresim certum est.*

Ludovicus Gotti in Gregorii VII. Vindiciis colloquio XI. §. 14. pag. 631. *Fateor, ex Scriptoribus aliquos depositionem Henrici a Gregorio factam tamquam rem novam proponere, quam nemo Pontificum antea fecisset. At nec ullus ante* Hen-

ctionis suæ, Gregorium dejiceret Pontificatu, & Guibertum Præsulem Ravennatem, diris ab eodem Gregorio triennio ante devotum, substitueret, deductumque Romam in Petri sede *Clementis* III. nomine per vim collocaret. (9) Ausum rem novam (10) novis exsecrationibus Gregorius prosecutus est, nec morti proximus, quod tradidere quidam, sententiam in eum sæpius latam abolevit. (11) *Regem insuper Boleslaum* (ob necem illa-

Bar. an. 1081. §. 1. Pag. §. 1. 2.

Henricum IV. *Papam deponere machinatus est. Cur ergo aequiori jure Papa Henricum rebellem & contumacem deponere non poterat? Hoc tamen inter depositionem Papæ, & Henrici interfuit, quod illam omnes viri probi, & vere Catholici, ut monstrum exsecrati sunt, quod vel ipse Henricus facto comprobavit: istam omnes viri Catholici velut justam ac necessariam laudant: soli Protestantes, & quidem pauci adversus eam conclamant.*

(9) Falsus iste Pontifex, ut Henrico redderet vicem, eum solemniter Imperatorem coronavit. Schisma ab Henrico IV. & Henrico V. ejus filio ad annos amplius quadraginta propagatum est. Ex schismate manavit hæresis, quam qui sequerentur, *Henriciani* dicti sunt, & in Concilio Quintilineburgensi damnati. Afferebant, summam esse Imperatoris auctoritatem in electionibus Episcoporum, ac Pontificum Romanorum; ideoque illum solummodo esse Pontificem legitimum, quem Imperator, seu Rex Germaniæ nominasset, nullamque rationem habendam esse anathematis dicti a Pontifice in Regem.

(10) Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi apud Labbeum in nova Bibliotheca Librorum MSS. pag. 225. to. 1. *O dementia incomparabilis! Quis, rogo, Imperatorum, quis Regum ad tantam prosilire ausus est protervam insaniam, ut Clavigeri Cælestis vicarium, cujus lingua clavis Cæli est, canonice electum, ab omni Christianitate susceptum, bene viventem, recta docentem, ab Ecclesia alienandum pronuntiaverit?*

(11) Paulus Benriedensis in Vita Gregorii VII. cap. 110. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 348. ubi agit de ejusdem Pontificis obitu: *Interea B. Gregorius super his, quos excommunicaverat, requisitus, si quam dispensationem facere vellet, respondit:* Præter Henricum Regem dictum, & Guibertum Apostolicæ Sedis invasorem, & omnes illas principales personas, quæ aut consilio aut auxilio favent nequitiæ vel im-

illatam Stanislao Episcopo Cracoviensi) *& Regnum Poloniæ omni honore, dignitate, & excellentia Regali privavit*: (12) quemadmodum antea *pietate exigente Ducem Croatiæ atque Dalmatiæ in Regem evexerat*. (13) Eodem tempore etiam in hoc versata cura ejus, ut Berengarium traduceret ad bonam mentem. Duabus enim Synodis anno 1078. & 1079. Romæ celebratis obtinuit, ut ille semel atque iterum hæresim ejuraret, edita secunda ac tertia Catholicæ Fidei formula. (14) Idemque *constituit, ut æstivale jejunium infra octavam Pentecostes annuatim celebraretur*. (15) Gregorio adversus Henricum Regem quamvis propinquum suum præsto fuit *Mathildis Comitissa Romanæ Ecclesiæ filia virilis animi constantiam tenens; tantoque ei fortius restitit, quanto magis hujus astutiam*,

impietati illorum, omnes absolvo & benedico, quicumque me hac habere specialem potestatem in vice Apostolorum Petri & Pauli credunt indubitanter..... *Ubi vero in extremo positus erat, ultima verba ejus hæc fuerunt:* Dilexi justitiam, & odivi iniquitatem, propterea morior in exilio.

Consentiens est Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi apud Labbeum tom. 1. Novæ Bibliothecæ Manuscriptorum Librorum pag. 232.

(12) Duglossus seu Longinus Episcopus Leopoliensis li. 3. Historiæ Polonicæ ad an. 1079. pag. 295.

(13) Baronius ad an. 1076. §. 65.

(14) Primam ediderat anno 1059. coram Nicolao II. Sed sicut post primam, ita post tertiam rediit ad errorem pristinum. Postea tamen eum pœnituit ex animo per annos octo. Obiit enim die 6. Februarii anno 1088. octavo post Concilium Burdegalense, quod postremum in ejus caussa celebratum est. Vide Mabillonii *Observationes de multiplici Berengarii damnatione, Fidei professione, & relapsu, deque ejus pœnitentia*. In Analect. pag. 513.

(15) Micrologus de Ecclesiast. Observat. cap. 25. ubi id a Gregorio VII. rationabiliter sancitum confirmat. Jejunium illud antea celebrabatur mense Junio nulla habita ratione Festi Pentecostes.

tiam, *&* *Papæ innocentiam noverat*. (16) Eidem, *&* *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Liguriam & Tusciam provincias devotissime obtulit*. (17) Anno 1085.
E e VIII.

(16) Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi apud Labbeum in Nova Bibliotheca Manuscriptorum Librorum tom. 1. pag. 228. Vide paullo ante positam annotat. 6.

(17) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 49. a quo ibidem Mathildes dicitur *Comitissa Liguriæ & Tusciæ*, a Ptolomæo autem Lucensi in Annalibus ad an. 1115. *Domina totius Tusciæ*, *& Lombardiæ*.

Donizo Presbyter in Vita Mathildis lib. 2. cap. 1. tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. pag. 366. 367.

Postposuit Regem : per tres tenuit pia menses
Gregorium Papam, *cui servit ut altera Martha:*
Auribus intentis capiebat sedula mentis
Cuncta Patris dicta, *ceu Christi verba Maria:*
Propria clavigero sua subdidit omnia Petro,
Janitor est Cæli suus heres, *ipsaque Petri:*
Accipiens scriptum de cunctis Papa benignus.

Muratorius in hunc locum: *Invaluit eo seculo*, *ac potissimum Gregorii VII. Papæ temporibus*, *mos offerendi non Castra solum*, *sed & integra Regna Apostolicæ Sedi*, *eaque rursus ab illa accipiendi in feudum*. *Id præstitit Demetrius* Russorum Rex *duobus ante pacem Canusinam annis*, *nempe anno* 1075. *tum alter Demetrius* Croatiæ & Dalmatiæ Dux, *sive Rex*. *Bertramus quoque* Provinciæ Comes *omnia sua eidem obtulit anno* 1081. *ut alia exempla prætercam*. *Imo idem Gregorius* VII. *insinuasse videtur epist*. 3. *lib*. 9. *ut id ab* aliis Potentibus viris fieret amore Beati Petri, pro suorum peccatorum absolutione.

Idem Gregorius VII. lib. 8. epist. 23. apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 274. *Dicendum est omnibus Gallis*, *& per veram obedientiam præcipiendum*, *ut unaquæque domus saltem unum denarium annuatim solvat B. Petro*, *si eum recognoscunt patrem & pastorem suum more antiquo*. *Nam Carolus Imperator* (*sicut legitur in tomo ejus*, *qui in Archivo Ecclesiæ B. Petri habetur*) *in tribus locis annuatim colligebat mille & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis*, *id est Aquisgrani*, *apud Podium S. Mariæ*, *& apud S. Ægidium*; *excepto hoc quod unusquisque propria devotione offerebat*. *Idem vero magnus Imperator Saxoniam obtulit B. Petro*, *cujus eam devicit adjutorio*.

Do-

Bar. an. 1085. §. 11. Pag. §. 6. 7. VIII. Kal. Jun. mortuus est tumulatusque Salerni, quo confugerat, ut Henrici insidias vitaret. *Annos duodecim, mensem unum, & dies tres* vigilantissimus Pontifex fuit, & in Martyrologio Romano præcipuam habet laudem *propugnatoris ac defensoris acerrimi Ecclesiasticæ libertatis*. (18)

Donationis diploma a Mathilde renovatum anno 1102. legas apud Baronium ad an. eumdem §. 20. & ad calcem Donizonis tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. Vide annotat. 7. ad Gregorium III. Pontif. XCII. & annotat. 2. ad Lucium II. Pont. CLXVI.

(18) Post Gregorii VII. epistolam 55. libri 2. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 110. apud Harduinum tom. 6. pag. 1304. & apud Gretserum in Vita Gregorii VII. pag. 105. tom. 6. leguntur enuntiata septem & viginti, quibus continentur Romani Pontificis jura. Eorum titulus *Dictatus Papæ*. Ad Synodum Romanam an. 1076. a Gregorio VII. celebratam illa pertinere, existimat Baronius ad annum eundem §. 31. Singula exponit atque defendit Christianus Lupus Operum part. 5. pag. 164. Petrus quoque de Marca lib. 1. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 7. & lib. 7. cap. 26. §. 4. eorum auctorem esse dicit Gregorium VII. Negat Launojus lib. 6. epist. 13. Natalis Alexander dissert. 3. in Hist. Eccl. sæc. XI. & XII. Dupinus in Nova Bibliotheca Auctorum Ecclesiasticorum to. 8. sæc. XI. extremo cap. 5. pag. 68. 69.

Papebrochius in Conatu ad S. Gregorium II. num. 2. pag. 205. *Bene observat Mabilio lib. 2. de re diplomatica cap. 25. §. 1. sæculo primum nono cœpisse Pontifices, omissis Imperatorum annis eatenus semper notatis, Pontificatus sui annos substituere (maxime cum illi erant propter investituras excommunicati) sicut constantissime fecit* Gregorius VII. *quem ceteri deinceps omnes secuti sunt*. Vide eumdem Papebrochium dissertat. 38. pag. 298. & nostram annotat. 6. ad Leonem IV. Pontif. CV.

CLVIII.

CLVIII.

VICTOR III.

ANNO CHRISTI 1086.

HENRICI IV. IMP. 3. ALEXII COMNENI 6.

VICTOR III. Beneventanus a Gregorio VII. Pontifex deſignatus eſt. Is enim tribus ante diebus, quam iret ad ſuperos, rogatus ab Epiſcopis & Cardinalibus, ut ſignificaret, quem Pontificatu dignum haberet præ reliquis, *trium dedit optionem, videlicet Deſiderii Cardinalis & Abbatis Cœnobii Caſinenſis, atque Epiſcoporum Ottonis Oſtienſis, & Hugonis Lugdunenſis*. (1) His Anſelmum Lucenſem addit Leo Marſicanus lib. 3. Chron. Caſin. cap. 65. Gregorio igitur mortuo, *Epiſcopi & Cardinales una cum Clero & populo univerſi pariter uno conſenſu, & animo* Deſiderium *capientes, invitum & renitentem attrahunt, & ad Eccleſiam Chriſti Martyris Luciæ perducunt, ibique eum juxta morem Eccleſiæ eligentes* Victoris *ei nomen imponunt*, (2) anno 1086. IX. Kal. Jun. Quarto die ab electione ſua, Roma diſcedens, Pontificiis inſignibus Tarracinæ depoſitis, rediit Caſinum; & XII. Kal. April. anni inſequentis *multis rationibus & orationibus coactus vix tandem ſuccubuit, & præteritam electionem Crucis & purpuræ reſum-*

Bar. an. 1086. §. 1. 4. 5. Pag. §. 1.

Bar. an. 1087. §. 1. 2. 8. 12. 15. 16. 17. Pag. §. 2. 4. 7.

Ee 2 *tione*

(1) Paulus Benriedenſis in Vita Gregorii VII. cap. 109. inter Scriptores Rer. Italicarum tom. 3. pag. 347.

(2) Leo Marſicanus ſeu Oſtienſis lib. 3. Chron. Caſin. cap. 66. unde colligas, Pontifici electo nomen impoſitum ab Electoribus. Vide annotat. 3. ad Alexandrum II. Pont. CLVI.

tione (in Synodo Capuana) *firmavit* . (3) Romam reversus VII. Idus Majas consecratus est . Hic ingenti exercitu ex omnibus Italiæ partibus comparato , & in Africam transmisso , insignem de Saracenis victoriam reportavit , centum millibus cæsis , captaque Urbe eorum maxima . (4) Inde adversus falsum Pontificem *Clementem* III. & factionem ejus Concilium indixit Beneventum , in quo eum sacerdotali officio & honore privatum obligavit anathemate . Cavit insuper , ne Laici darent , neve Clerici ab eis acciperent alicujus Ecclesiasticæ dignitatis *investituram* , irrogata utrisque pœna anathematis . Vetuit etiam , Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta suscipi ab Hæreticis & Simoniacis . (5) Celebrantem Concilium invasit repente morbus . Itaque repetit Casinum . Morti proximus Episcopos & Cardinales monet , ut Ottoni Episcopo Ostiensi , quem Gregorius VII. præoptaverat , deferant Pontificatum . (6) Post triduum , *bis sex lustra gerens* , ut est in ejus epita-

(3) Idem eodem libro 3. cap. 68.

(4) Eam Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 71. vocat *Urbem Africanam*. Ad quem locum ita scribit Angelus de Nuce: *Africa Urbs erat litoralis incolis* Mahdia *posita ad Orientem Tuneto*. De ea meminit Fazellus Hist. Siculæ decad 2. lib 10. pag. 615.

(5) Vide Angeli de Nuce excursum Historicum ad cap. 72. lib. 3. Chron. Casin. Leonis Ostiensis, inter Scriptor. Rer. Italicar. tom. 4. pag. 481. ubi quærit, *Utrum Sacerdotes & Episcopi Schismatici , Simoniaci , & excommunicati sint veri Sacerdotes*

(6) *Dicens*, ut est apud Leonem Ostiensem li. 3. Chron. Casin. cap. 73. *Accipite eum , & in Romanam Ecclesiam ordinate, meamque vicem in omnibus , quousque id facere possitis, habete. Quibus verbis*, ut annotat Angelus de Nuce, *facultatem illis tribuit novum Pontificem subrogandi nondum supremo spiritu exhalato*, & *Pontificatu se abdicat per tantulum illud spatium , quo animam agebat , ut ita successoris ele-*

ctio

epitaphio, decedit anno 1087. XVI. Kal. Oct. *anno primo, mense tertio, die tertio ac vicesimo*, quam Pontifex electus erat. De mortis genere non convenit. Sigebertus in Chronico dysenteria confectum scribit, Trithemius lib. 4. *De viris illustribus Ordinis S. Benedicti* cap. 13. tradit, fuisse suspicionem, eum sublatum veneno per insidias Henrici IV. in calicem, dum sacrificaret, injecto. (7) Sepultus est in templo Cœnobii Casinensis.

ctio legitime celebraretur a Clero; & ipse se ante obitum imminentis timore schismatis exsolveret, tranquilliusque, de optimo successore securus, vita decederet... Ceterum Ottonem ipsum *Ostiensem post quinque menses eligere placuit, quem* Gregorius, *atque* Victor *eligendum proposuerant*.

(7) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 19. cap. 13. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1078. Victor III. *ut Martinus scribit, veneno in Calice posito, & ipsum sumens extinguitur. Vincentius autem dicit, quod dysenteria moritur: quod esse potuit ex virtute veneni administrati sibi per amicos Henrici, quia dictus Victor favebat prædicto Gregorio* VII. *contra ipsum, ut Historiæ tradunt*.

Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. §. 10. num. 24. pag. 242. *Etsi Hugo Abbas Flaviniacensis* in suo Chronico *mortem Victoris* III. *hisce verbis describat*. Hic igitur consecratus ab Ostiensi Episcopo, cum Missas apud S. Petrum diceret, infra actionem judicio Dei percussus est; & quamvis tarde cognoscens, se errasse, se ipse deposuit; & accitis Fratribus de Monte Casino, qui secum aderant, præcepit, se illo deferri, & in Capitulo non ut Papam, sed ut Abbatem sepeliri: *huic tamen Hugoni nulla fides habenda est, cum steterit a partibus Hugonis Archiepiscopi Lugdunensis, qui immoderato Pontificatus desiderio inflammatus ægre tulerat electionem Victoris, ejusque Consecrationem, ut videre est* in ejus Epistola tom. 10. Conc. pag. 414. *qua nempe conviciis Sanctissimum impetit Pontificem*.

Fasti Benedictini ejus memoriam die 16. Septembris *recolunt his verbis*: In Monasterio Casinensi Obitus Beati Victoris Papæ III. sanctitate vitæ, & Miraculorum gloria clarissimi.

CLIX.

URBANUS II.

ANNO CHRISTI 1088.

HENRICI IV. 5. ALEXII COMNENI 8.

Bar. an. 1088. § 1. Pag. §. 1.

URBANUS II. Gallus, antea *Otto* Episcopus Ostiensis, cui ut Pontificatus daretur, Victor III. moriens auctor fuerat, non Cardinalium magis, quam aliorum studiis anno 1088. IV. Idus Martii Tarracinæ Pontifex *contra omne votum* suum *& desiderium* renunciatus est. (1) Latum a decessoribus suis in Henricum IV. anathema integravit, eo etiam nomine, quod Adelaidem conjugem in carcerem detrusam non solum ab alienis, sed etiam a filio Conrado violari jussisset, recusantemque polluere se tanto scelere nothum declarasset. Versa inde cogitatio omnis ad continendam Ecclesiæ disciplinam, & Schisma extinguendum. Duodecim, partim in Italia, partim in Gallia, separatis temporibus, Concilia celebravit, quibus hæresim Berengarii, *Investituras*, Pseudopontificem Clementem, Simoniacos, Nicolaitas, teterrimas pestes ætatis ejus opprimere atque

Bar. an. 1089. §. 1 & 1093 §. 4. Pag. §. 2.

que

(1) Urbanus II. in epist. ad Episcopum Salzburensem apud Edmundum Martene tom. 1. Vel Monument. pag. 521. *Mihi omnium indignissimo, contra omne votum, & desiderium, Deus scit, & plurimum renitenti, regimen sedis Apostolicæ commisere .... auctoritatem atque imperium sanctæ memoriæ prædecessorum meorum* Gregorii, *&* Victoris *habere se super hoc asserentes.*

Petrus Diaconus lib. 4 Chron. Casin. extremo cap. 2. *Urbanum cuncti surgentes capiunt, eumque Cappam lineam exuentes, purpuream induunt.*

que delere ſtuduit. Horum Conciliorum celebratiſſima tria, Beneventanum, Melfitanum, & Claromontanum. In primo decernit, ut *Nullus Epiſcopus eligatur, niſi in ſacris Ordinibus religioſe vivens fuerit inventus. Sacros autem Ordines dicit Diaconatum & Presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos primitiva legitur habuiſſe Eccleſia.* (2) In altero atque item tertio Presbyterorum filii prohibiti Sacerdotio, exceptis iis, qui monaſticum inſtitutum ſuſciperent. (3) Illud præterea ſtatutum in Claromontano, cui ipſe præſens adſuit, ne quis ſacram Euchariſtiam ſumeret, niſi ſub utraque ſpecie; (4) privatus item Chriſtianis ſacris Phi- Bar. an. 1095. §. 24. 33. 51. Pag. §. 5. 11.

(2) Gratianus diſt. 60. cap. *Nullus in Epiſcopum* 4. & Innocentius III. cap. *A multis* 9. *de ætate & qualitate præficiendorum*. *Tardius ergo*, concludit Martene De antiquis Eccleſiæ ritibus cap. 8. *inter ſacros majores Ordines Subdiaconatus annumerari cœpit, plane necdum exeunte ſæculo* XI. *ſub cujus finem hoc anno* 1091. *celebratum Beneventi Concilium præſidente Urbano Papa* II.

Hugo a S. Victore, qui claruit anno 1120., lib. 2. de Sacramentis part. 3. cap. 13. ſcribit hæc: *Sacros Ordines Diaconatus, & Presbyteratus tantum appellandos cenſent ſacri Canones, quia hos ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe*. Vide annotat. 5. ad Pelagium II. Pontif. LXV. Acta memorati Concilii Beneventani recitat Baluzius in additione ad cap. 13. lib. 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii Petri de Marca, & Harduinus tom. 6. Conc. pag. 1695.

(3) Ex hoc Urbani II. decreto, aliiſque monumentis Chriſtianus Lupus Operum tom. 4. diſſertat. 1. Procemiali extremo cap. 12. ita concludit: *Permaneat ergo Baſtardorum ad Epiſcopatum irregularitatem, licet præciſum ignoremus exordium, eſſe antiquam, & ad ſacros inferiores Ordines extenſam ab Urbano II. Quis ad minores, & primam tonſuram extenderit, ignoro*.

(4) Canone 28. *Ne quis communicet de Altari, niſi corpus ſeparatim, & ſanguinem ſimiliter ſumat, niſi per neceſſitatem, & per cautelam*. Paſchalis II. epiſt. 32. *Novimus, per ſe panem, per ſe vinum ab ipſo Domino traditum. Quem morem ſic ſemper in ſancta Eccleſia conſervandum docemus*, as-

lippus Rex Francorum, propter secundas nuptias cum Bertrada contractas, priore vivente uxore: (5) itemque Christi Sepulcro Terræque Sanctæ vindicandæ ab tyrannide Saracenorum tunc primum decretum bellum sacrum, quod tribus luculentis orationibus Urbanus suasit. (6) Idem, si ali-

atque præcipimus, præter in parvulis ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt. Ad abrogandum videlicet pravum eorum morem, qui Fidelibus administrabant Corpus Christi Domini intinctum ejusdem Christi sanguine, ut narrat Micrologus hujus sæculi Scriptor *Ecclesiasticis observationibus* cap. 19. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 477. Vide Petrum de Marca in notis ad Concilium Claromontanum pag. 266.

(5) *Quod anathema tam accurate servatum, ut hoc tempore in plerisque diplomatis, non* regnante Philippo, *sed* regnante Jesu *scriberetur*. Brietius in Annal. ad an. Ch. 1095.

Mabillonius lib. 2. de re Diplomatica cap. 26. §. 3. nu. 28. *Non defuerunt his postremis temporibus, qui assererent, formulam*, Regnante Christo, *actis publicis adscriptam fuisse occasione excommunicationis, qua* Philippus I. *ob* Bertæ *repudium*, *&* Bertradam *superductam, semel atque iterum percussus est. Quod quam a vero abhorreat, tam valide ac manifeste demonstrarunt* Joannes Beslius, *&* David Blondellus, *ut nemo contra obmutire in posterum ausurus sit impune. Idem demonstrat* Blondellus *de divortio* Philippi *Augusti ab* Ingelburge. *Eam porro formulam actis sive publicis, sive privatis nulla umquam lege appositam fuisse: sed pro scriptoris arbitrio vel admissam vel omissam. Aliquando vero utraque formula* Christi regnantis & Philippi *apponitur in illius temporis monumentis. Sic donatio* Gulielmi *Tiernensis anno* 1077. *acta ante Regis divortium*, Philippo Rege Humano, & Christo Rege superno.

De formula *Regnante Christo* multa Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. XI. & XII. ca. 10. art. 5. pag. 637. to. 6.

(6) Ordericus Vitalis Hist. Eccl. lib. 9. apud Duchesnium inter Scriptores Historiæ Normannorum pag. 720. *Providus vero Papa omnes, qui congrue arma ferre poterant, ad bellum contra inimicos Dei excivit, & pœnitentes cunctos ex illa hora, qua crucem Domini sumerent, ex Auctoritate Dei ab omnibus peccatis suis absolvit, & ab omni gravedine, quæ fit in jejuniis, aliisque macerationibus carnis, pie relaxavit.*

Joan-

aliquibus fides sit, dum Salerni moraretur, Rogerium Calabriæ & Siciliæ Comitem privilegio insignivit, ex quo *Monarchia Sicula*, uti appellant, initium deducitur. (7) Idemque, referente Bona

Joannes Morinus lib. 10. De administratione Sacramenti Pœnitentiæ cap. 19. §. 10. *Interrogabis, Lector, an primum in Claromontano Concilio institutum fuerit, & usurpatum hoc Pœnitentiæ genus? Minime: reperiuntur paullo antiquiora exempla*, quæ idem Morinus subjicit e vestigio.

Mabillonius Sæculo sexto Benedictino pag. 903. num. 6. In Concilio *apud Clarummontem Galliæ Urbem decreta & promulgata primum fuit expeditio sacra adversus infideles, qui cum jam multis abhinc annis Terram Sanctam invasissent, ceteris etiam Orientalis Imperii provinciis infesti erant. Conscriptus est trecentorum millium hominum exercitus, qui ob Crucem suis vestibus assutam* Cruciati *dicebantur, & expeditio* Cruciata *appellata. Illi post varias fortunas multasque captas Urbes ac provincias, occupata tandem ipsa sacra Urbe, quæ Christi Domini vita ac morte consecrata est, novo Hierosolymitano Regno, vicinisque Christianorum Toparcharum principatibus in Oriente initium præbuerunt.*

(7) Privilegium *illud* ac *diploma*, ut scribit Baronius in Tractatu de Monarchia Siciliæ, *veluti emblema pretiosum in sua Historia de rebus Siculis* lib. 7. extremo cap. 1. *intexuit* Fazellus Siculus, deque eo narrat etiam Gaufredus Malaterra lib. 4. Hist. Siculæ cap. 29. *Sed quæ sibi jura eadem vindicet Monarchia dicendum. Quod enim auctoritate Urbani Papæ diplomatis ipsum Rogerium Siciliæ Comitem, atque ejus hæredes Legatos a latere constitutos omnino velint; omnes pariter successores Reges esse in Siciliæ Regno Legatos natos, contendunt, eosdemque omnia, quæ sunt Legatorum a latere, efficere posse confirmant: imo & substituendi potestatem habere cum eadem auctoritate, nimirum ut judicare & punire possint, absolvere & excommunicare quos velint, laicos, monachos, clericos etiam Ecclesiastica dignitate Prælatos, Abbates, Episcopos, Archiepiscopos, imo & S. R. E. Cardinales ibi degentes eidem Monarchiæ subditos esse velint. Ejusdem quoque Monarchicæ esse facultatis appellationes ad sanctam Sedem Apostolicam impedire, Nuntios ejusdem sanctæ Sedis non admittere, atque demum respectu Ecclesiasticæ jurisdictionis neque ipsam Apostolicam Sedem recognoscere & habere superiorem, nisi in casu præventionis. Ista sunt, quæ Urbani auctoritate diplomatis*

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. §. 3. & Divinæ Psalmodiæ cap. 12. §. 2. Præfationem de B. Virgine instituit, *ejusdemque Officium natum educatumque in claustris Monachorum in lucem gentium sapienter eduxit*. (8) Mortem oppetiit Romæ an. 1099.

Bar. an. 1099. §. 24. Pag. §. 9.

tis Reges in Sicilia velint sibi licere: Baronius in Tractatu de Monarchia Siciliæ pag. 5. & ad an. 1097. §. 29. *ubi*, ut ait Brietius in Annalibus, *doctissime confutat* Monarchiam *illam, quam Hispani* Spiritualem *appellant, & Magistratum illum Clerico-laicum, quem dicunt Siculi* Monarchiæ Spiritualis Judicem, seu Inquisitorem, *a quo grande nefas provocare ad Pontificem, & cui, licet homini laico, oblati Libelli inscribuntur* Beatissimo Patri. *Ostendit autem doctissimus Cardinalis, hoc instrumentum mutilatum esse, datum duntaxat Rogerio ejusque filiis, toties revocatum esse, quoties Siciliæ Regnum in novam familiam transiit. Sed & tomi hujus Baroniani lectio severe prohibita est in utroque Siciliæ Regno: hæc quæstio ex Antuerpiensi Annalium Ecclesiasticorum editione sublata*. Eadem quæstio paucis abhinc annis retractata scriptis in partem utramque libris, inter quos ille maxime commendatur, cui titulus: *Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia*, editus Romæ anno 1715. Clemens XI. constitutione *Romanus Pontifex* 114. anno 1714. promulgata *Siculam Monarchiam* abolevit.

Memoratus Baronius ad an. 1130. §. 53. *Ecce tibi, Lector, quod Tomo superiori* ad an. 1097. §. 58. *ostendimus, exordium Siculæ Monarchiæ non ab Urbano II. ut ex falsatis ejus litteris aliqui deducere conati sunt: sed a Pseudopapa Schismatico* Anacleto, *ut audisti ex Petro Diacono, inchoatum*.

(8) Idem Bona loco citato §. 2. *Petrus Diaconus Casinensis* Officii B. V. *institutionem ad Gregorium II. refert. At vero Gregorius, teste Baronio, Pontificatum iniit anno salutis 715. Antiquior igitur quam vulgus hominum putat, hujus officii usus & ordinatio est*.

Radulphus Tungrensis *De canonum observantia* proposit. 20. tom. 26. Bibl. Patr. pag. 311. *De Officio B. Virginis legitur in Chronicis, quod Urbanus II. qui novem Præfationibus prioribus decimam de B. Maria Virgine addidit, in Gallia veniens Concilium apud Claromontem urbem celebravit anno Domini 1096. de mense Novembri: in quo statutum est, quod horæ B. Mariæ Virginis quotidie dicantur*, *Officiumque ejus*

1099. IV. Kal. Augusti clarus itineribus ac laboribus pro Ecclesia susceptis per *annos undecim*, *menses quatuor*, *& dies duodeviginti*. (9)

jus diebus Sabbatorum solemniter fiat. Quod quidem, ut est apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 517. *tunc a sancta Synodo, Urbano agente, indictum, & a Clericis pie susceptum ad laicos quoque fuit tam viros, quam mulieres propagatum, & quidem cum magno fœnore gratiarum, ut experti sunt omnes jugiterque experiuntur Fideles illud ex animo frequentantes*. Vide Baronium ad an. 1095. §. 51.

(9) Guibertus Abbas Monasterii S. Mariæ Novigenti in Galliis lib. 2. Historiæ Hierosolymitanæ cap. 1. inter *Bongarsii Gesta Dei per Francos* pag. 477. hoc ponit elogium Urbano II. coætaneo suo: *Attestatur statui mentis finis ejus splendens miraculis. Defuncto etenim ac sepulto eo, sicut succedens ei* Ostiensis *scripsit Episcopus* (Honorius II.) *cum plurima signa jam fierent, adstitit quidam sepulcro illius juvenis, & membrorum damnum sibi imprecatus est, si per* Urbani merita, *qui* Odo *diceretur, signum umquam factum fuerit, ac fieret. Necdum pedem a loco extulerat, cum officio sermonis amisso, & altero laterum paralysi intercurrente correpto, postridie* Urbani *virtutum testimonia mortuus ipse perhibuit*.

Lambertinus lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 41. num. 25. *Nomen* hujus Pontificis *in nonnullis Martyrologiis & sacris Fastis* Beati *titulo est insignitum*. In Martyrologio *videlicet* Benedictino *apud Mabillonium* sæculo VI. Benedictino part. 2. pag. 904. In Menologio Benedictino IV. Kal. Augusti fol. 529. *Philippus etiam Ferrarius* in Catalogo Sanctorum, qui non sunt in Martyrologio Romano *de eo* meminit, præposito *Beati* titulo.

CLX.

CLX.

PASCHALIS II.

ANNO CHRISTI 1099.

HENRICI IV. 16. ALEXII COMNENI 19.

PASCHALIS II. Hetrufcus (1) *Rainerius* antea dictus, Presbyter Cardinalis anno 1099. XIX. Kal. Septembr. relictum ab Urbano II. locum vel invitus tenere cogitur. Hic contra tres Pfeudopontifices ab Henrico IV. alium poft alium, Clemente mortuo, fibi oppofitos ftetit impavide. (2) Henrico autem IV. erepto e vivis majorem ab ejus filio Henrico V. paffus eft calamitatem. Hanc ut declinaret, in Galliam fe recepit, auxilium petiturus ab Rege Philippo, quem pœnitentem commiffi biennio ante reftituerat communioni Chriftianorum. Poft annum ferme integrum revertit Romam. Quod ubi Henricus audivit, eodem ipfe quoque conceffit, Imperialem confecrationem ab eo fufcepturus. At Pafchalis conferre recufavit, nifi prius ille *inveftituras*, hoc eft *Dominiorum Ecclefiafticorum poffeffionem dandi*, *a Gre-*

Bar. an. 1100. §. 1. 4. 16. 18. Pag. §. 1. 2. 4. Bar. an. 1106. §. 2. 25. Pag. §. 2. 5. Bar. an. 1107. §. 1. 5. Pag. §. 1. 3. 8. Bar. an. 1111. §. 1. 9. 14. 23. 24. Pag. §. 1. 2. 3. 6.

(1) Romanum facit Abbas Ufpergenfis in Chronico ad an. 1099. pag. 249.
Baronius ad an. 1106. §. 26. *Fuit opinio non vulgarium virorum, Antichriftum hoc fore fæculo revelandum, & inter alios Norberti viri temporis hujus fama celeberrimi, de quo S. Bernardus* epift. 56. *ad Gaufridum Carnotenfem Epifcopum*. Vide Mabillonii annotat. in hanc epiftolam, ubi non pauca de Antichrifto.

(2) Albertum videlicet, Theodoricum, & Magninulfum, qui quidem *Silvefter* IV. appellatus eft. Quodnam alii nomen fumferint, non invenio.

a Gregorio VII. aliisque Pontificibus damnatum privilegium (3) dimitteret, & Romanæ Ecclesię jura confirmaret. (4) Incensus ira Henricus, atque impotenti consilio instructus Pontificem in militari custodia habuit, & captivum una cum Cardinalibus, magnoque Clericorum & Civium numero abduxit. Dies amplius quinquaginta indignum in modum detinuit, donec ab eo non tam suis, quam sociorum ærumnis permoto concessum expressit, ut liceret sibi, quemadmodum ait Paschalis ipse apud Baronium, *regni sui Episcopis & Abbatibus libere præter violentiam & simoniam electis investituram virgæ & anuli conferre*, eosque in possessionem mittere. (5) Compos optati

(3) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. §. 10. num. 27. pag. 243.

(4) Id convenerat primum inter Legatos Pontificis & Henrici, ut hic, quemadmodum dicit Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 35. *Patrimonia, possessionesque beati Petri restitueret, & concederet, sicut a Carolo, Ludovico, Henrico, aliis Imperatoribus factum est, & tenere adjuvaret*: deinde, ut est in Vita Paschalis II. ex MSS. Card. Aragonii tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 362., Henricus ipse promiserat: *Patrimonia & possessiones sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ abstuli, restituam. Cetera quæ jure habere debet, more antecessorum meorum recuperare & tenere adjuvabo bona fide*. Sed non stetit promissis.

(5) Hinc carpsere nonnulli Paschalem II. Horum accusationem exarmat Baronius ad an. 1112. §. 18. Non est enim *hæresis ipsas investituras dispensando concedere* (quod unum Paschalis II. fecit) *sed asserere atque defendere, de jure esse & debere fieri per Laicos investituras*, (quod numquam asseruit Paschalis II.) *id hæresis est, cum id sit, falsum dogma, bonis moribus, & sacris Patrum institutionibus repugnans in Ecclesiam introducere*. Præterea, ut animadvertit Lambertinus lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 41. §. 10. extremo num. 28. pag. 244. *si Dominii ipsius Ecclesiastici constituendi a Laicis usurpata facultas hæresis absolute & simpliciter fuisset, non eam Gregorius VII. aliique Pontifices in sola Ecclesia Occidentali reprobrassent, sed*

cam-

ptati Paschalem Romam deduxit, a quo in Æde S. Petri Imperii corona est insignitus, & Augustus consecratus. Post hæc Paschalis facti pœnitens ita doluit, ut voluerit *deponere se a Papatu, & ad Poncianas insulas habitu religioso exul ire*, (6) atque in Lateranensi Concilio in hanc rem habito *illud malum scriptum, quod in tentoriis factum fuerat, quod pro pravitate sua pravilegium dicebatur, condemnaverit sub perpetuo anathemate*, (7) renovato sub eadem anathematis pœna Gregorii VII. decreto, ne Laici darent, neve Clerici ab eis Sacerdotiorum *investituras* acciperent. Qua de caussa Henrico Romam rursus adveniente, Beneventum se contulit. Inde post abitum Imperatoris in Urbem regressus anno 1118. XII. Kal. Februar. concedit vita, cum regnasset *annos duodeviginti, menses quinque, & dies septem.*

Bar. an. 1116. §. 2. Pag. §. 1.

Bar. an. 1117. §. 1. Pag. §. 2. Bar. an. 1118. §. 1. 2. Pag. §. 1. 2.

eamdem reprobationem ad Ecclesiam etiam Orientalem, in qua illa vigebat, sine ulla dubitatione extendi voluissent. Vide Baronium ad an. 1116. §. 3. & Angelum de Nuce annotat. 3. in cap. 4. lib. 4. Chron. Casin. tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 519.

(6) Incerti Auctoris, qui vixit anno 1159. Historia Pontificum, & Comitum Engolismensium cap. 35. in Labbei Nova Bibliotheca Manuscriptor. Librorum tom. 2. pag. 259. Vide Baronium ad an. 1112. §. 11.

(7) Abbas Uspergensis in Chronico ad an. 1116. pag. 272. & apud Baronium ad an. 1116. §. 2. & Labbeum tom. 10. Conc. pag. 807.

Federicus Episcopus Leodiensis in epist. ad Ecclesiam Machliniensem, apud Edemundum Martene in Collectione Veterum Scriptorum tom. 1. pag. 655. *Quid nostris temporibus de Paschali Apostolico contigerit nobiscum recognoscitis, quomodo videlicet & a quo captus sit, quid non solum ipse, sed & tota fere Ecclesia Romana juraverit, quale privilegium sub juramenti assignatione Henrico Imperatori dederit, quomodo etiam postea in generali Concilio Capuæ habito* (anno ante memoratum Concilium Lateranense) *illud solverit, nec jam privilegium, sed pravilegium id vocari decreverit.*

CLXI.

CLXI.

GELASIUS II.

ANNO CHRISTI 1118.

HENRICI V. 8. JOAN. COMNENI 1.

ANNO *ab Incarnatione Domini* 1118. VIII. Kal. Februarii *Joannes Cajetanus*, *Romanorum Pontificum antiquus Cancellarius & magister in Gelasium Papam electus est*, *& contradicente Imperatore a Romano Clero canonice consecratus*. (1) *Eruditione litterarum apprime instructus fuit*, *& longa exercitatione*, *utpote qui Præsulum Apocrisiarius fere quadraginta annis enituerat*, *calluit*. (2) Hunc Cencius Frangipanius, vir in Urbe potens, qui cupiebat alium creari Pontificem, *distraxit*, *pugnis*, *calcibusque percussit*, *& tamquam brutum animal*, *intra limen Ecclesiæ acriter calcaribus cruentavit*, & catenis constrictum inclusit in custodiam. (3) Mox procerum ac populi favore est vindicatus in libertatem. Romam adveniente haud ita multo post Henrico V. Cajetam patriam suam se recepit, ubi demum VI. Idus Martii Pontifex consecratus est. Eodem fere tempore Imperator nas

Bar. an. 1118. §. 3. & seqq. Pag. §. 4. & seqq.

(1) *Sub tribus Pontificibus Victore III. Urbano II. & Paschali II. Cancellarii officio functus est:* Mabillonius in Annalibus Benedictinis lib. 73. ad an. 1117. §. 27. pag. 21. tom. 6.

(2) Ordericus Vitalis initio libri 12. Eccl. Hist. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 842.

(3) Pandulphus Pisanus hujus Pontificis familiaris in eius vita tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. ubi etiam dicit, Gelasium II. Pontificem creatum *invitum*, *ac renitentem*.

ſcelera ſceleribus cumulans, *Mauritium* quemdam *Burdinum* Epiſcopum Bracarenſem inaugurari Pontificem juſſit *Gregorii VIII.* nomine. Is IV. Nonas Junii die feſto Pentecoſtes Henricum Imperatorem iterum coronavit. Hæc ſimul Gelaſius II. cognovit, habito Capuæ Concilio, Henricum pariter, Gregoriumque damnavit. Poſt Imperatoris diſceſſum, magis ut peregrinus, quam ut Dominus reverſus in Urbem, divertit apud amicos. Cum autem ei tuto Romæ eſſe non liceret, in Galliam *portum Romanæ Eccleſiæ fluctuantis naviculæ Petri*, (4) tranſmiſit auxilium petiturus ab Rege Ludovico VI. contra Pſeudopontificem & Imperatorem. Morbo pleuritidis Matiſconæ correptus, in Cœnobium Cluniacenſe deferri voluit, ubi anno 1119. IV. Kal. Februar. mortuus ſepultuſque eſt, cum per *annum & dies quatuor* Pontifex fuiſſet: *Quo quidem poſt Martyres, qui fuſo ſanguine martyrium conſummarunt, haud facile inter Romanos Pontifices aliquem quis invenerit, qui breviori vitæ tempore majora ſit paſſus, ob idque præclariori corona donandus, atque celebrioribus fuerit præconiis celebrandus*. (5)

Bar. an. 1119. §. 1. 2. 3. Pag. §. 3. 4.

(4) Baronius ad an. 1118. §. 14.
(5) Baronius ad an. 1119. §. 2.
Bolland. 29. Januar. pag. 916. Sanctus *appellatur a Ferrario*, *VVione*, *Dornavio*, *Piis accenſetur a Sauſſajo*.
Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Caſin. cap. 124. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 4. pag. 596. Caſinenſe Cœnobium *Romanæ Sedi Stephanum* (Nonum) *Septimum*, *Victorem Tertium*, *ac Secundum Gelaſium Apoſtolicos dedit*, *& multis Eccleſiis Catholicos*, *idoneoſque Paſtores*.

CLXII.

CLXII.

CALLISTUS II.

ANNO CHRISTI 1119.

HENRICI V. 9. JOAN. COMNENI 2.

CALLISTUS II. *Guido* antea dictus, *natione Burgundus*, *frater Ducis Burgundiæ*, *prius Archiepiſcopus Viennenſis*, *vir in divinis Scripturis eruditus*, *& ſæcularium litterarum non ignarus*, (1) anno 1119. Kal. Febr. Cluniaci Pontifex creatus eſt tali modo. Gelaſius II. gravi morbo æger Cardinales admonuit, ut *Cononem* Epiſcopum Prǫneſtinum ſibi ſubſtituerent. Is ampliſſimam dignitatem conſtanter recuſavit, ſuadens, ut Guidoni Archiepiſcopo Viennenſi mandaretur. *Guido* itaque ſummo Sacerdotio præfectus eſt, (2) qui Clu- Bar. an. 1119. §. 2. 4. 6. 9. Pag. §. 5. 6. 10.

F f

(1) Trithemius De Script. Eccl. cap. 359. ubi ſtatim ſubdit. *Amator S. Jacobi Apoſtoli præcipuus*, *ob cujus honorem Eccleſiam Compoſtellanam in Archiepiſcopatum ſublimavit*. *Scripſit compoſito ſermone & maxima diligentia* De miraculis S. Jacobi lib. 1. Epiſtolarum ad diverſos lib. 1. *& quædam alia*.

(2) *Ad Pontificalem infulam*, *Gelaſio* II. *ægrotante*, *& volente promotum*, dicit Falco Beneventanus, teſtis quidem ipſi Pontifici æqualis, ſed auritus tantum, in Chronico pag. 92. & 542. At Calliſtus ipſe in epiſt. ad Adelbertum Archiepiſcopum Moguntinum apud Bar. ad an. 1119. §. 5. ſcribit, *ſe invitum penituſque renitentem* electum eſſe poſt obitum Gelaſii II. Pandulphus Piſanus quoque oculatus teſtis in ejuſdem Gelaſii II. vita aſſerit, poſt ejus mortem *ceſſaſſe Epiſcopatum dies* XV. Itaque Falco intelligendus videtur non de electione Calliſti per ſuffragia legitima, ſed de ejus deſignatione a Gelaſio II. adhuc ſuperſtite, & Cardinalibus facta. Eodem prorſus modo, quo Victor III. jamjam moriturus Ottonem ſibi ſubrogandum conſuluerat.

Cluniaco discedens Viennam cum venisset, V. Idus Februarii Pontifex inauguratus est. (3) Inde Tolosam se contulit, et post celebratum ibidem Concilium Remos. Qua in Urbe habito conventu Episcoporum amplius ducentorum, Henricum Cæsarem, et *Burdinum* Pseudopontificem cœtu Christianorum ejecit, *investituras* damnavit, et uxores Clericis interdixit. Postea Romam cogitare
Bar. an. cœpit. Ingressus in Italiam, tanto ubique con-
1120. §. 1. sensu et gaudio populorum exceptus est, ut Bur-
3. 6. 8. Pag. §. 6. dinus terrore perculsus Roma cedens Sutrium se
11. 12. reciperet. Urbem vero inivit eo civium omnium favore ac plausu, quo lætitia effusa significatur. Haud diu Romæ commoratus petiit Beneventum, ut Normannos hortaretur ad Sutrium expugnan-
Bar. an. dum, quo se tenebat *Burdinus*. Prosperum fuit
1121. §. 1. 2. inceptum, captus falsus Pontifex ac traditus in
Pag. §. 1. custodiam. Sed illud de se Callistus maxime me-
4. morandum præbuit, quod controversiam de *inve-*
Bar. an. *stituris, quæ quinquaginta per annos Imperium &*
1122. §. 1. Pag. §. 1. *Sacerdotium inter se commiserat*, (4) advocato La-
3. teranensi Œcumenico Concilio, composuit, (5) in

(3) Pandulphus Pisanus in ejus vita pag 418. tomo 3. Scriptor. Rer. Italic. *Vix cappa rubea amiciri sustinuit, donec Nuntii redeuntes a Roma ... viva voce, ac litteris electionem ipsam canonice jureque confirmarent*. De confirmatione autem costat ex *epistola Cardinalium Romæ existentium ad Cardinales, qui ultra montes erant*, apud Edemundum Martene to. 1. Veterum Scriptorum pag. 645. In ea electionem Callisti II. idcirco ratam habent, quamvis fieri debuerit *ex Romanæ Ecclesiæ filiis, presbyteris, & diaconibus, & intra Urbem, si possibile fuerit, vel extra in locis finitimis, quia ex Romano more electionem facere impedirentur*.

(4) Petrus de Marca lib. 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 21. §. 3.

Concil. Œcum. IX. (5) Primum est ex Conciliis Œcumenicis habitis in Occidente, & nonum inter Œcumenica locum obtinet. Vocatur Lateranense a Basilica Lateranensi, in qua anno 1123. est celebratum. Interfuerunt Episcopi amplius tercenti, & am-

in quo etiam decrevit, Conrado Episcopo Constantiensi locum esse in Sanctis. (6) Mortem obiit anno 1124. Idibus Decembr. post *annos* Pontificatus *quinque*, *menses decem*, *& dies duodecim*.

Bar. an. 1124. §. 6. Pag. §. 7. 9.

amplius nongenti ex sententia Bellarmini lib. 1. de Conc. cap. 5. Præfuit Callistus ipse II. Pacta in conventu Vormatiensi anno superiore inita inter Callistum & Henricum, confirmata. Imperator receptus in Ecclesiæ communionem, jus Episcoporum Abbatumque instituendorum dimisit in perpetuum, & bona omnia hactenus ablata Ecclesiæ Romanæ aliisque restituit. Pontifex id concessit Imperatori, ut electiones Episcoporum & Abbatum Regni Germanici sine vi ac simonia fierent eo præsente, electique *Regalia*, id est Feuda, & hujusmodi bona alia a Principibus olim Ecclesiæ concessa per sceptrum, aliudve externum signum ab eo acciperent. Integratæ præterea exsecrationes in Nicolaitas & Simoniacos: conditi Canones ad regendam Ecclesiæ disciplinam, & promovendas expeditiones sacras in Palæstinam & Hispaniam adversus hostes nominis Christiani. Duos & viginti exhibent vulgatæ Conciliorum editiones, septemdecim antiquus Codex MS. Monasterii Anianensis, ex quo illos edidit Baluzius apud Petrum de Marca ad calcem c. 21. lib. 8. De concordia Sacerdotii & Imperii. Plerosque in Decretum suum retulit Gratianus, qui hoc sæculo floruit.

(6) Constitutio exstat apud Labbeum to. 12. Conciliorum pag. 1340. editionis Venetæ.

CLXIII.

HONORIUS II.

ANNO CHRISTI 1124.

HENRICI V. 14. JOAN. COMNENI 7.

HONORIUS II. Bononiensis, obscuro loco natus, sed moribus & doctrina clarus, antea *Lambertus* Episcopus Ostiensis, Pontificatum, quem, utpote sibi minus rite traditum, abdicarat, anno 1124. XII. Kal. Januar. magno omnium consensu recepit. (1) Is anno insequente *confirmavit* Gualterio Ravennati Archiepiscopo *Exarchatum Ravennæ, qui Romanæ Ecclesiæ juris est*. (2) Henrico V. mortuo sine stirpe sexus virilis, Germaniæ Regnum tradidit Lothario Saxoniæ Duci, Federicum vero & Conradum post avunculi Hen-

Bar. an. 1124. §. 7. 8. Pag. §. 10.

Bar. an. 1125. §. 1. Pag. §. 10.

(1) Post obitum Callisti II. statim habita comitia Pontifici creando. Invitus & reluctans Pontifex factus *Theobaldus* Presbyter Cardinalis S. Anastasiæ nomine *Cælestini* II. Quæ electio cum Leoni Frangipano aliisque non probaretur, *Lambertum* Cardinalem Episcopum Ostiensem Pontificem legerunt. Schismati averruncando *Theobaldus* quo die Pontifex dictus est, eodem cessit Pontificatu. *Lambertus* quoque videns, se creatum lectione prava, post dies septem Pontificatum deposuit. Tum Cardinales admirati summam hominis modestiam, eum pro vero ac legitimo Pontifice habendum decreverunt.

Abbas Urspergensis in Chronico ad ann. 1124. pag. 283. ita scribit. *Post* Callisti II. *decessum pars aliqua Romanorum Ravvennatem Archiepiscopum, omni religionis testimonio satis commendatum, Apostolicæ Sedi præficere nituntur. Item aliqui* Lambertum *Ostiensem, qui & universali postmodum electione concordante voti compotes efficiuntur.*

(2) Honorius II. in epist. ad memoratum Gualterium apud Ughellum tom. 2. Italiæ Sacræ pag. 365.

Henrici deceſſum affectantes Imperium, ob eamque rem Lotharium Regem armis perſequentes, uſu ſacrorum interdixit. Hinc Anſelmo Mediolanenſium Archipræſuli, qui Conrado Italici Regni coronam Modoetiæ imponere auſus fuerat, abrogavit Archiepiſcopatum. Rogerium quoque Siciliæ Comitem, quod Gulielmo II. Apuliæ Duce vita defuncto, regionem illam invaſiſſet, iterato anathemate damnavit, nulliſque muneribus ejus ac pollicitationibus potuit perpelli, ut latam ſententiam revocaret. Demum flecti ſe paſſus eſt, & Rogerium exemtum vinculo anathematis, Ducemque Apuliæ conſtitutum, beneficiarium Eccleſiæ fecit, ea lege, ut Beneventum accedens fidem ſibi, *hominio* præſtito, & jurejurando interpoſito, obligaret. (3) Benevento Romam regreſſus paullo poſt moritur, anno 1130. XVI. Kal. Martii, cum *annos quinque*, *menſem*, *&* *dies viginti quinque* ſummus Præſes fuiſſet gentium Chriſtianarum.

Bar. an. 1127. §. 1. Pag. §. 2. 5. 7. 9.

Bar. an. 1128. §. 1. Pag. §. 4. 5.

Bar. an. 1130. §. 1. Pag. §. 1. 2.

(3) Voce hac *hominio* utuntur hujus rei ſcriptores apud Baronium, & Pagium loc. cit. Eſt autem *Hominium pro Emenda*, *vel pro* pace habenda, *vel* pro debito ſolvendo; *cum quis criminis alicujus reus, cum eo, quem offendit, vel illius heredibus, ita paciſcitur, ut quoad vixerit, vaſſallus illorum ſit, eoque nomine hominium iis præſtet*. Ducangius in Gloſſario.

CLXIV.

INNOCENTIUS II.

ANNO CHRISTI 1130.

LOTHARII REGIS 6. JOAN. COMNENI 13.

POSTRIDIE mortem Honorii II. vicarius
Barn. an. Chrifti invitus (1) conftituitur Innocentius
1130. §. 1. II. antea *Gregorius* Cardinalis S. Angeli, Roma-
3. 58. nus, *cujus vita & fama & atas & fcientia digna*
Pag. § 3. *fummo Sacerdotio habebatur.* (2) Huic *Petrum Leo-*
12.30.40. *nis*, nomine *Anacleti* II. oppofuit audacia factiofforum: (3) quibus obfiftere cum Innocentius non valeret, Urbe cedens in Galliam navigavit, a Ludovico VI. cui *Craffo* cognomen, exceptus, cultufque honore tanto, quantus proficifci poterat ab fummo Rege in Pontificem fummum. Tunc *in plenaria Synodo Remis congregata* B. Godeardum, quem *Gothardum* vulgo appellant, Epifcopum Hildhesheimenfem in Saxonia *inter Sanctos*

(1) Innocentium II. comminatione anathematis coactum accipere Pontificatum, fcribit Arnulphus Sagienfis *De Schifmate poft Honorii* II. *deceffum* cap. 4. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 429. Vide annotat. 6. ad Nicolaum II. Pontif. CLV.

(2) Ernaldus feu Arnaldus Abbas Bonæ-Vallis in Vita S. Bernardi lib. 2. cap. 1. §. 1. quæ Vita eft in Volumine 3. Operum ejufdem S. Bernardi pag. 1107. & apud Surium die 20. Augufti.

(3) De fchifmate hoc agit Mabillonius Præfatione in novam editionem S. Bernardi §. 4. S. Bernardus epift. 139. §. 1. Petrum Leonis vocat *Judaicam fobolem:* & ferm. 24. in Cantica § 1. dicit, Ecclefiæ pacem *per ferme octennium diro hoc fchifmate conturbatam.*

ctor honorari praecepit. (4) Ex Gallia ingressus Germaniam Leodium proficiscitur: (5) Habito ibidem una cum Lothario Rege Concilio, Anacletum sacra detestatione perstrinxit, ac Lotharium ad defendendam Ecclesiam excitavit promissa Imperii corona. (6) Itaque in Italiam redeunti adfuit ex pacto Lotharius, eumque Romam cum exercitu deduxit. Tum Innocentius promisso satisfaciens, Lotharium solemni ritu Imperatorem constituit, eique praeterea *Allodium* Comitissae Mathildis tradidit in eas conditiones, ut vectigal centum librarum argenti quotannis sibi, suisque successoribus persolveret, utque post ejus obi-

Bar. an. 1131. §. 7. 8. Pag. §. 2. 15.

Bar. an. 1133. §. 3. 6. Pag. §. 1. 4.

Ff 4

(4) Bollandiani die 4. Maji in Historia Canonizationis ejus cap. 1. §. 11. pag. 523. & Fontaninus in Codice Canonizationum Constitut. 7. pag. 11.

S. Godeardus seu Gothardus natus est in Bavaria superiore circa annum Christi 960. Agens aetatis annum 31. factus est Monachus Benedictinus in Coenobio Altahensi an. Christi 990. & post annos octo creatus Abbas. Demum sexagenario major Episcopus Hildesheimensis in Saxonia inferiore. Obiit pridie Ascensionis Domini die 5. Maji anno 1038. Bolland. ibidem pag. 501.

(5) Memoratus Ernaldus ibidem §. 6. *Rediens autem Leodio Claram-vallem Dominus Papa per se ipsum voluit visitare*.

(6) Non permissa collatione Sacerdotiorum, ut putat Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casi. cap. 97. Postulavit quidem minaciter Lotharius, ut sibi jus illud, cui nuper Henricus V. renuntiaverat, ab Innocentio concederetur: sed minis nihil fractus Pontificis animus. Testatur id S. Bernardus, qui praesens aderat, epist. 150. ad Innocentium II. scribens de congressu ejus cum Lothario: *Sed nec Leodii cervicibus imminens mucro barbaricus compulit acquiescere, obsequi, & obedire nimis importunis, improbisque postulationibus iracundi atque irascentis Regis*. Etiam Otto Frisingensis l. 7. c. 18. narrat, Lotharium licet conquestum acriter apud Innocentium II. de detrimento accepto ex abrogatione *investiturarum*, attamen obtinere non potuisse, ut sibi facultas esset eas concedendi. Haec aliquanto fusius explicavi extrema disputatione decima nona.

obitum proprietas & jus ad dominium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cum integritate absque diminutione & molestia reverteretur. (7) Cum Imperator Urbe excessisset, prævalente rursus adversariorum factione, Pisas Innocentius se recepit, ubi ad interitum usque Anacleti mansit. (8) Nec hujus morte sanata discordia. Nam factiosi *Gregorium* quemdam, *Victorem* IV. appellatum, in locum *Anacleti*, adjutore Rogerio Siciliæ Duce, subrogarunt: quo tamen post menses tres abdicante, pax reddita Ecclesiæ est. (9) Ea usus Innocentius

Bar. an. 1038. §. 1. 3. 4. Pag. §. 1. 2. 5.

(7) Verba sunt diplomatis, quod exstat apud Baronium ad an. 1133. §. 3. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 946.

Allodium Comitissæ Mathildis complectebatur partem magnam Ducatus Mantuani, Parmensis, Regiensis, Mutinensis, omnemque Garferonianam ex MS. Michaelis Leonici *De donatione Comitissę Mathildis* apud auctorem libri, cui titulus: *Il Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comacchio* cap. 43. pag. 165.

(8) *Quo tempore*, ut ait Mabillonius in Annalibus Benedictinis lib. 75. ad an. 1132 §. 152. & 153. pag. 194. & 195. tom. 6., *pacem inter Genuenses ac Pisanos composuit. Hujus negotii caussa missus est Bernardus pacis sequester ad Genuenses, quibus ob impensum sibi promtum obsequium litteris scriptis gratias agit, professus se eorum numquam obliturum*. Ecce ejus verba in epist. 129.: *In æternum non obliviscar tui, plebs devota, honorabilis gens, Civitas illustris*. Cujus promissi beneficio hodieque gaudet.

(9) De hac pace ita scribit S. Bernardus epist. 317. *In Octavis Pentecostes ipsa die complevit Deus desiderium nostrum, Ecclesiæ unitatem, & Urbi dando pacem. Nam illa die Filii Petri Leonis omnes simul humiliaverunt se ad pedes Domini Papæ, & facti homines ejus ligii, juraverunt ei ligiam fidelitatem. Clerici quoque, qui in schismate erant, simul cum idolo* (Victore Pseudopontifice) *quod erexerant, humiliantes se ad pedes Domini Papæ, obedientiam ei juxta morem promiserunt*.

Eodem modo narrat Falco Benevantanus in Chronico ad an. 1138. pag. 126.

Propterea minus credendum videtur Petro Diacono lib. 4.

tius universale Concilium Romam indixit, ut Ecclesiæ consuleret perturbatæ factione Schismaticorum, oppugnatæque prava hæreticorum doctrina. (10) Bellum deinde paravit adversus Rogerium, qui, Bar. an. 1139. § 4. 10. 11. 12. Pag. §. 4. 14. 15.

4. Chron. Casin. cap. ult. scribenti: *Innocentius autem immensa in filios Petri Leonis, & in his, qui eis adhærebant, pecunia profligata, illos ad suam partem attraxit.*

Anonymus Casinensis in Chron. ad an. 1137. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 5. pag. 64. & 141. *Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus: sed post duos menses fratres ejus cum suis elegerunt quemdam Gregorium Hæresiarcham, qui post tres menses a Papa Innocentio deponitur.*

(10) Œcumenicum X. Lateranense II. anno 1139. celebratum. Interfuerunt Episcopi circiter mille. Præfuit summus Pontifex. Canones triginta conditi. Canone 15. novum latum est decretum, *ut si quis suadente Diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat.* Canonibus ceteris damnati Simoniaci, Nicolaitæ, quique sacras *investituras* acciperent a Laicis. Rescissa insuper acta falsi Pontificis *Anacleti* II. damnati Arnaldistæ, & Petrobrusiani. Hi enim a Petro de Bruis denominati negabant, parvulos nondum habentes usum rationis posse baptismi beneficio æternam beatitatem consequi: Illi vero nacti nomen sunt ab Arnaldo de Brixia, qui, ut narrat Otto Frinsingensis De gestis Friderici I. lib. 2. ca. 21. *dicebat, nec Clericos proprietatem, nec Episcopos regalia, nec Monachos possessiones habentes aliqua ratione salvari posse: Cuncta hæc Principis esse, ab ejusque beneficentia in usum tantum laicorum cedere oportere.* Baronius etiam ad an. 1141. §. 3. *Dum Romæ esset*, inquit, *jactare ista cœpit, laicorum esse omnia temporalia, & ea a Clericis injustissime detineri.* Quam insanam doctrinam secuti postea sunt Valdenses, seu Pauperes de Lugduno, Hussitæ, Marsilius Jurisconsultus Patavinus, Joannes de Jamduno Perusinus, homines Ludovico Bavaro contra Joannem XXII. mancipati. His adhæsit Vicleffus, inter cujus propositiones ab generali Constantiensi Synodo sess. 8. coram Sigismundo Imperatore damnatas, hæc est trigesima nona, apud Labbeum tom. 12. Concil. pag. 265. *Imperator, & Domini sæculares sunt seducti a Diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.* Ab Vicleffo pestifera lues manavit ad Lutherum, ad Centuriatores Magdeburgenses, Molinæum, Volfium, Goldastum, Corringium, Concil. Œcum. X.

qui, mortuo Rainulpho Duce, exercitum transduxerat in Apuliam. Sed ab eo captus, & honorifice tamen habitus, precibusque ad extremum victus, eidem tamquam beneficiario obliganti suam fidem jurejurando, Principatum Capuanum, Apuliam, Calabriam, et Siciliam, addito Regni titulo, *quem male acceperat ab Anacleto Pseudopontifice*, confirmavit. (11) Tertio postquam Romam redierat anno 1143. VIII. Kal. Octobr. extinguitur, cum *annos tredecim, menses septem, & dies novem* Catholicæ Ecclesiæ præfuisset.

Bar. an. 1143. §. 10. Pag. §. 2.

gium, prorsus ut jure Baronius ad an. 1141. §. 3. *Politicorum hæreticorum Patriarcham atque Principem* Arnaldum appellaverit. De Arnaldo multa Gretserus in Arnaldo Redivivo pag. 607. tom. 6.

(11) Epist. 9. ad eumdem Rogerium apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 951. & Harduinum tom. 6. part. 2. pag. 1158. *Regnum Siciliæ, quod utique, prout in antiquis refertur historiis, regnum fuisse non dubium est, tibi ab antecessore nostro* (Honorio II.) *concessum, cum integritate honoris regii & dignitate regibus pertinente, excellentiæ tuæ concedimus, & Apostolica auctoritate confirmamus.*

Baronius ad an. 1139. §. 11. *At ne videretur probare & confirmare, quod fecisset Antipapa, ad conferendam Rogerio regiam dignitatem usum se exemplo prædecessoris Honorii Papæ, qui insignierat eumdem Rogerium titulo Ducis, professus est in Diplomate a se dato.*

CLXV.

CLXV.

CÆLESTINUS II.

ANNO CHRISTI 1143.

CONRADI III. REG. 6. MANUELIS COMN. 1.

CÆLESTINUM II. Hetruscum Civem Castellanum, (1) *Vidonem* antea dictum, tertio post Innocentii II. mortem die VI. Kal. Octobris *Cardinales, populo Romano acclamante, in Romanum Pontificem concorditer elegerunt*. (2) Itaque dicitur a Panvinio *primus Papa creatus sine ullo populi interventu*. Populum enim, ut idem Panvinius ac Sigonius tradunt, *Pontificiorum jure comitiorum, cujus a primis temporibus ad eam usque diem particeps fuerat*, Innocentius II. *spoliaverat*. (3)

Bar. an. 1143. §. 12. Pag. §. 4.

(1) Seu Tifernatem. Nam Tifernum Tiberinum vetus Oppidum est ad Tiberim, quæ nunc *Città di Castello*.

(2) Cælestinus II. in Epist. ad Cluniacenses apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 1031. & Harduinum tom. VI. part. 2. pag. 1231.

Eidem Cælestino electionem pacificam, qualis ab Alexandri II. tempore numquam contigerat, gratulatus est S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 4. epist. 19. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 921. *Non hoc, ut jam nobis relatum est, humanus fastus, non sibi providens humana cupiditas, non Romanus turbo sæpe auditus, orbemque terrarum suo impulsu concutere solitus effecit: sed adversa pacificans, diversa uniens, discissa redintegrans, spiritus ille, qui ubi vult spirat .... Quis hoc non miretur, a tempore Alexandri II. Papæ per Gregorium, Urbanum, Paschalem, Gelasium, Callistum, Honorium, Innocentium summos Ecclesiæ Dei ac præclaros Pontifices, quantum ad eorum promotionem pertinet, Ecclesiasticam pacem pertransisse, sed in nullo eorum præter vos quievisse?*

Bar. an. 1144. §. 1. Pag. §. 1. (3) Mortuus est Cælestinus anno 1144. VII. Idus Martii, *mense Pontificatus quinto, die decimo tertio*. (4)

CLXVI.

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 151. Sigonius de Regno Italiæ lib. 10. ad an. 1143. pag. 451.

Communi voto Cleri & populi electum Eugenium III. scribit Otto Frisingensis lib. 7. cap. 31. ex quo apparet, populum rursus admissum ad electionem Pontificis.

(4) Ab hoc Pontifice incipit vaticinatio illa de Pontificibus Romanis ad extremum usque judicii diem futuris, quæ S. Malachiæ Armachano in Hibernia Archiepiscopo adscribitur.

Arnoldus Wion lib. 2. Ligni Vitæ cap. 40. pag. 307. *S. Malachias scripsisse fertur nonnulla opuscula, de quibus nihil hactenus vidi, præter quamdam prophetiam de summis Pontificibus, quæ quia brevis est, & nondum, quod sciam, excusa, & a multis desiderata, hic a me apposita est.*

PROPHETIA

S. MALACHIÆ

Archiepiscopi de summis Pontificibus.

1143. *Ex castro Tiberis*. CÆLESTINUS II. Tifernas *ex castro S. Felicitatis ad Tiberim*.

1144. *Inimicus expulsus*. LUCIUS II. De familia Caccianimica.

1145. *Ex magnitudine montis*. EUGENIUS III. Patria Hetruscus oppido Montis Magni.

1153. *Abbas Suburranus*. ANASTASIUS IV. De familia Suburra.

1154. *De rure albo*. HADRIANUS IV. natus in oppido S. Albani.

1159. *De tetro carcere*. VICTOR IV. Fuit Cardinalis S. Nicolai in careere Tulliano. *Pseudopontifex*.

1164. *Via Transtiberina*. PASCHALIS III. Guido Cremensis Cardinalis S. Mariæ Transtiberim. *Pseudopontifex*.

1170. *De Pannonia Tusciæ*. CALLISTUS III. Antipapa Hungarus natione, Episcopus Card. Tusculanus,

1159.

1159. *Ex ansere custode*. ALEXANDER III. De Familia Paperona. *Papero* Italice, *Anser* Latine.
1181. *Lux in ostio*. LUCIUS III. Lucensis, Cardinalis Ostiensis.
1185. *Sus in cribro*. URBANUS III. Mediolanensis, familia Cribella, quæ suem pro armis gerit.
1187. *Ensis Laurentii*. GREGORIUS VIII. Cardinalis S. Laurentii in Lucina, cujus insignia enses falcati.
1187. *De schola exiet*. CLEMENS III. Romanus, domo Scholari.
1191. *De rure bovensi*. CÆLESTINUS III. Familia Bovensi.
1198. *Comes signatus*. INNOCENTIUS III. Familia Comitum Signiæ.
1216. *Canonicus de latere*. HONORIUS III. Familia Sabella, Canonicus S. Joannis Lateranensis.
1227. *Avis Ostiensis*. GREGORIUS IX. Familia Comitum Signiæ, Episcopus Card. Ostiensis, *cujus insigne Aquila*.
1241. *Leo Sabinus*. CÆLESTINUS IV. Mediolanensis, cujus insignia Leo, Episcopus Card. Sabinus.
1243. *Comes Laurentius*. INNOCENTIUS IV. Domo Flisca, Comes Lavaniæ, Card. S. Laurentii in Lucina.
1254. *Signum Ostiense*. ALEXANDER IV. De Comitibus Signiæ, Episcopus Cardinalis Ostiensis.
1261. *Hierusalem Campaniæ*. URBANUS IV. Gallus Trecensis in Campania, Patriarcha Hierusalem.
1265. *Draco depressus*. CLEMENS IV. cujus insignia Aquila unguibus Draconem tenens.
1271. *Anguinus Vir*. GREGORIUS X. Mediolanensis, familia Vicecomitum, quæ anguem pro insigni gerit.
1276. *Concionator Gallus*. INNOCENTIUS V. Gallus Ordinis Prædicatorum.
1276. *Bonus Comes*. HADRIANUS V. Ottobonus familia Flisca ex Comitibus Lavaniæ.
1276. *Piscator Tuscus*, JOANNES XXI. antea Joannes Petrus Episcopus Card. Tusculanus.
1277. *Rosa composita*. NICOLAUS III. Familia Ursina, quæ rosam in insigni gerit, dictus Compositus.
1281. *Ex telonio Liliacei Martini*. MARTINUS IV. cujus insignia lilia, Canonicus & Thesaurarius S. Martini Turonensis.
1285. *Ex Rosa Leonina*. HONORIUS IV. Familia Sabella, cujus insignia rosa a Leonibus gestata.

1288.

1288. *Picus inter escas*. NICOLAUS IV. Picenus, patria Esculanus.

1294. *Ex Eremo celsus*. CÆLESTINUS V. Vocatus Petrus de Morrone Eremita.

1294. *Ex undarum benedictione*. BONIFACIUS VIII. Vocatus prius Benedictus, Cajetanus, cujus insignia undæ.

1303. *Concionator Patareus*. BENEDICTUS XI. qui vocabatur Frater Nicolaus Ordinis Prædicatorum. *S. Nicolaus Pataræ in Lycia natus est*.

1305. *De fasciis Aquitanicis*. CLEMENS V. natione Aquitanus, cujus insignia fasciæ erant.

1316. *De sutore osseo*. JOANNES XXII. Gallus familia Ossa, sutoris filius.

1328. *Corvus Schismaticus*. NICOLAUS V. qui vocabatur F. Petrus de Corbario, contra Joannem XXII. Antipapa Minorita.

1334. *Frigidus Abbas*. BENEDICTUS XII. Abbas Monasterii Fontis frigidi.

1342. *De Rosa Attrebatensi*. CLEMENS VI. Episcopus Attrebatensis, cujus insignia Rosæ.

1352. *De montibus Pammachii*. INNOCENTIUS VI. Cardinalis SS. Joannis & Pauli T. Pammachii, cujus insignia sex montes erant.

1362. *Gallus Vicecomes*. URBANUS V. Nuntius Apostolicus ad Vicecomites Mediolanenses.

1370. *Novus de Virgine forti*. GREGORIUS XI. qui vocabatur Petrus Belfortis Cardinalis S. Mariæ novæ.

1378. *De Cruce Apostolica*. CLEMENS VII. qui fuit Presbyter Cardinalis SS. duodecim Apostolorum, cujus insignia Crux. *Pseudopontifex*.

1394. *Luna Cosmedina*. BENEDICTUS XIII. antea Petrus de Luna, Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin. *Pseudopontifex*.

1324. *Schisma Barchinonicum*. CLEMENS VIII. Antipapa, qui fuit Canonicus Barchinonensis.

1378. *De inferno Prignani*. URBANUS VI. Neapolitanus Prignanus, natus in loco, qui dicitur Infernus.

1389. *Cubus de mixtione*. BONIFACIUS IX. Familia Tomacella a Genua Liguriæ orta, cujus insignia Cubi.

1404. *De meliore Sidere*. INNOCENTIUS VII. vocatus Cosmas de Melioratis Sulmonensis, cujus insignia Sidus.

1406. *Nauta de Ponte Nigro*. GREGORIUS XII. Venetus, Com-

Commendatarius Ecclesiæ Nigropontis.

1409. *Flagellum Solis*. ALEXANDER V. Græcus, Archiepiscopus Mediolanensis, insignia Sol.

1410. *Cervus Sirenæ*. JOANNES XXIII. Diaconus Cardinalis S. Eustachii, qui cum cervo depingitur, Bononiæ Legatus, Neapolitanus, *cujus antiquum insigne Sirenem exhibet*.

1417. *Corona veli aurei*. MARTINUS V. Familia Colonna, Diaconus Cardinalis ad velum aureum.

1431. *Lupa Cælestina*. EUGENIUS IV. Venetus, Canonicus antea Regularis Cælestinus, & Episcopus Senensis, *cujus insigne Lupa*.

1439. *Amator Crucis*. FELIX V. qui vocabatur Amadæus Dux Sabaudiæ, insignia Crux. *Pseudopontifex*.

1447. *De modicitate Lunæ*. NICOLAUS V. Lunensis de Sarzana, humilibus parentibus natus.

1455. *Bos pascens*. CALLISTUS III. Hispanus, cujus insignia Bos pascens.

1458. *De Capra & Albergo*. PIUS II. Senensis, qui fuit a secretis Cardinalibus Capranico & Albergato.

1464. *De Cervo & Leone*. PAULUS II. Venetus, qui fuit Commendatarius Ecclesiæ Cerviensis, & Cardinalis tituli S. Marci, *cujus symbolum Leo*.

1471. *Piscator Minorita*. SIXTUS IV. Piscatoris filius, Franciscanus.

1484. *Præcursor Siciliæ*. INNOCENTIUS VIII. qui vocabatur Joannes Baptista, & vixit in Curia Alphonsi Regis Siciliæ.

1492. *Bos Albanus in portu*. ALEXANDER VI. Episcopus Cardinalis Albanus, & Portuensis, cujus insignia Bos.

1503. *De parvo homine*. PIUS III. Senensis familia Picolominea.

1503. *Fructus Jovis juvabit*. JULIUS II. Ligur, ejus insignia Quercus Jovis arbor.

1513. *De craticula Politiana*. LEO X. filius Laurentii Medicei, & Scholaris Angeli Politiani. *Craticula est instrumentum mortis S. Laurentii*.

1522. *Leo Florentinus*. HADRIANUS VI. Florentii filius, ejus insignia Leo.

1523. *Flos pilei ægri*. CLEMENS VII. Florentinus de domo Medicea, ejus insignia pila & lilia.

1534. *Hyacinthus Medicorum*. PAULUS III. Farnesius, qui lilia pro insignibus gestat, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani *Medicorum*.

1550.

1550. *De corona montana*. JULIUS III. antea vocatus Joannes Maria de Monte. *Ejus insignia montes tres, & laurea corona duplex*.

1555. *Frumentum Floccidum*. MARCELLUS II. cujus insignia cervus, & frumentum, ideo floccidum, quod pauco tempore vixit in Papatu.

1555. *De fide Petri*. PAULUS IV. antea vocatus Joannes Petrus Caraffa.

1559. *Æsculapii Pharmacum*. PIUS IV. antea dictus Joannes Angelus Medices.

1566. *Angelus nemorosus*. PIUS V. Michael vocatus, natus in oppido Boschi.

1572. *Medium corpus pilarum*. GREGORIUS XIII. cujus insignia medius Draco, Cardinalis creatus a Pio IV. qui pilas in armis gestat.

1585. *Axis in medietate signi*. SIXTUS V. qui axem in medio Leonis in armis gestat.

1590. *De rore Cœli*. URBANUS VII. qui fuit Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, ubi manna colligitur.

Interpretationes hactenus adjectæ, si Wioni credimus, & Gulielmo Cave in Historia Litteraria Scriptor. Ecclesiasticorum pag. 578. sunt Alphonsi Ciaconii, quamvis in ejus Vitis Pontificum Romanorum non appareant: quæ sequuntur, sunt aliorum.

1590. *De antiquitate Urbis*. GREGORIUS XIV. natus Mediolani, quæ Urbs ædificata dicitur annis circiter 400. ante ortum Christi Domini.

1591. *Pia Civitas in bello*. INNOCENTIUS IX. Bononia ortus, quæ postremis sęculis bello vexata semper est, donec dedit se Pontifici.

1592. *Crux Romulea*. CLEMENS VIII. Ex Familia Aldobrandina, quæ dicitur originem ducere ab eo, qui Romanorum primus Christianus fuit. Ejus insigne fascia Crucis figuras exprimens.

1605. *Undosus Vir*. LEO XI. qui transiit velut unda, cum dies tantum quinque & viginti regnaverit.

1605. *Gens perversa*. PAULUS V. Ejus insignia Draco, & Aquila.

1621. *In tribulatione pacis*. GREGORIUS XV. Creatus est Cardinalis quo tempore pax Italiæ turbata est, cui reconciliandæ ipse operam dedit.

1623. *Lilium & Rosa*. URBANUS VIII. Florentinus, cujus

jus

jus insignia Apes, quæ liliis & rosis pascuntur.

1644. *Jucunditas Crucis*. INNOCENTIUS X. Pontifex factus est festo die Exaltationis S. Crucis.

1655. *Montium custos*. ALEXANDER VII. Pro insigni habuit montem sex angulorum, ac præterea Romæ constituit Montes pietatis.

1667. *Sidus Olorum*. CLEMENS IX. In comitiis Pontificalibus sors ei obtulit cubiculum Olorum, ex quo exiit tamquam lucidum Sidus ad Ecclesiam illustrandam.

1670. *De flumine magno*. CLEMENS X. Natus est Romę quo die Tiberis extra alveum effluxit.

1676. *Bellua insatiabilis*. INNOCENTIUS XI. Ejus insignia Leo, & Aquila. Vehementer amavit Cardinalem *Cibo*.

1689. *Pœnitentia gloriosa*. ALEXANDER VIII. Petrus antea dictus, ac Pontifex electus die festo gloriosi Pœnitentis S. Brunonis.

1691. *Rastrum in porta*. INNOCENTIUS XII. Ex familia Pignatella ab rastro ad portam Neapolis.

1700. *Flores circumdati*. CLEMENS XI.

1721. *De bona religione*. INNOCENTIUS XIII.

1724. *Miles in bello*. BENEDICTUS XIII.

1730. *Columna Excelsa*. CLEMENS XII.

1740. *Animal Rurale*. BENEDICTUS XIV.

1758. *Rosa Umbriæ*. CLEMENS XIII.

Supersunt Pontifices symbolis sequentibus prænuntiati.

1. *Ursus velox*.
2. *Peregrinus Apostolicus*.
3. *Aquila rapax*.
4. *Canis & Coluber*.
5. *Vir religiosus*.
6. *De balneis Hetruriæ*.
7. *Crux de Cruce*.
8. *Lumen in Cœlo*.
9. *Ignis ardens*.
10. *Religio depopulata*.
11. *Fides intrepida*.
12. *Pastor Angelicus*.
13. *Pastor & Nauta*.
14. *Flos Florum*.
15. *De medietate Lunæ*.

16. *De labore Solis.*
17. *Gloria olivæ.*
18. *In persecutione extrema Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedebit Petrus Romanus, qui pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas septicollis diruetur, & Judex tremendus judicabit populum suum.*

Hanc vaticinationem rejiciunt Critici, 1. quia Arnoldus Wion, qui vixit anno Christi 1595. post S. Malachiam quadringentesimo quinquagesimo, affirmat, eam ab se primum excusam, nec dicit, unde acceperit. 2. quia nullus Scriptor coævus meminit de ea, ne ipse quidem S. Bernardus S. Malachiæ familiaris, qui vitam ejus diligentissime scripsit, aliasque ejusdem vaticinationes minoris momenti protulit. 3. quia in ea octo Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. Nicolaus V. Clemens VII. Benedictus XIII. Clemens VIII. Felix V. inseruntur Pontificibus legitimis, & duo tantum Nicolaus V. & Clemens VII. *Antipapæ* nomine notantur. 4. quia peccat contra Chronologiam: siquidem memorati Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. præponuntur Alexandro III. qui ante ipsos Pontifex fuit: & Clemens VII. Benedictus XIII. & Clemens VIII. collocantur ante Urbanum VI. qui eos præcessit. 5. quia nullam ejus rationem habuerunt viri doctissimi Baronius, Spondanus, Bzovius, Raynaldus, aliique.

Conficta creditur anno 1590. tempore Pontificalium Comitiorum a fautoribus Cardinalis Simoncelli, quem designatunt hac voce: *De antiquitate Urbis*: siquidem ejus patria erat *Urbs vetus*. Itaque cum facile sit, verum esse vatem de rebus præteritis, vaticinatio illa facile aptatur Pontificibus, qui annum 1590. & Gregorium XIV. præcesserunt; iis autem, qui deinceps fuerunt, minus commode atque per vim. Vide Magnum Dictionarium Historicum Ludovici Moreri editum Basileæ 1733. tom. 5. Verbo *Malachiæ* pag. 60. Valemontii Elementa Historiæ edita Venetiis anno 1738. tom. 3. pag. 217. & Papebrochium in Conatu dissertat. 41. pag. 342., in qua præter memoratas Malachiæ prædictiones, confutat etiam *illas quindecim* B. Joachimi Abbatis *quasi præsagitiones a* Nicolao II. *usque ad* Urbanum VI. operosas nugas appellans & vana figmenta.

CLXVI.

CLXVI.

LUCIUS II.

ANNO CHRISTI 1144.

CONRADI III. 7. MANUELIS COMNENI 2.

LUCIUS II. antea *Gerardus Caccianimicus*, *Bononiensis*, *quem Honorius II. ex Canonico Regulari Cardinalem cooptaverat*, (1) tribus diebus post *Callisti II.* mortem, IV. Idus Martii in ejus locum sublectus est. Hoc Pontifice Alphonsus Dux Lusitaniæ ditionem suam vectigalem fecit Ecclesiæ Romanæ annuo censu unciarum auri quatuor. (2) In hunc rebellantes *Arnaldistæ* Romani non solum priscam Senatoriam dignitatem instaurare, sed etiam Patricium, cui tamquam Principi parerent, instituere ausi sunt, omnesque Ecclesiæ red- Bar. an. 1144. §. 1. 3. 4. 5. Pag. §. 1. 6. 8.

(1) Sigonius lib. 11. De Regno Italiæ ad an. 1144. pag. 452.
Joannes Diaconus De Ecclesia Lateranensi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 568. *Lucius II. vixit in Canonicali proposito longo tempore in Ecclesia ista.*

(2) Victorellus in Addit. ad Ciaconium in vita Stephani IV. tom. 1. pag. 542. *Regna Ecclesiæ Romanæ tributaria recenset Gretserus libro* De munificentia Principum in Sedem Apostolicam cap. 11. pag. 643. tom. 6. *Rusciæ, Croatiæ, Dalmatiæ, Aragoniæ, Hispaniæ, alia, Daniæ, Galliæ, Portugalliæ, Angliæ, Hiberniæ, Scotiæ, Poloniæ, Hungariæ, Boemiæ, Sveciæ, Norvegiæ, Sardiniæ, Saxoniæ, Urbem præterea Tarraconensem a Berengario Comite Romanæ eidem Ecclesiæ olim donatam, Episcopatum insuper Bambergensem, Ducatus Apuliæ, Calabriæ, Siciliæ, Principatum Capuæ, Imperium Romanum.* Vide Thomassinum de vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 1. cap. 32. annotat. 7. ad Gregorium III. Pontif. XCII. & annotat. 17. ad Gregorium VII. Pontif. CLVII.

redditus ei adjudicare, affirmantes, Pontifici decimas & oblationes satis esse debere. Lucius dum rebelles compescere, & Capitolio expellere, eo ascendens cum exercitu, adnititur, lapidis ictu percussus est, ex quo V. Kal. Martii anno 1145.
Bar. an. 1145. §.1. Pag. §. 1. obiit, cum *menses undecim & dies quatuordecim* functus esset munere Pontificali.

CLXVII.

EUGENIUS III.

ANNO CHRISTI 1145.

CONRADI III. 8. MANUELIS COMNENI 3.

POSTRIDIE mortem Lucii II. III. Kal. Martii *communi voto Cleri & populi* subrogatur
Bar. an. 1145. §.2. 3. 13. 33. Pag. §. 3. 4. 6. Eugenius III. *Bernardus* antea dictus, Abbas Romae in Coenobio S. Anastasii Ordinis Cisterciensis, S. Bernardi Claraevallensis discipulus, contra decretum Stephani III. ut Pontifex ex Cardinalium collegio legeretur. (1) Tertio post die, quam electus fuerat, sibi ab Arnaldistis metuens, cum Episcopis & Cardinalibus noctu profugit ad Coenobium Farfense, positum in Sabinis quinto & vicesimo ab Urbe milliario, ubi IV. Nonas Martii Pontifex consecratus est. A Coenobio Farfensi transiit ad Civitatem Castellanam, atque inde
Bar. an. 1147. §.3. 10. 11. Pag. §. 5. 8. 13. Viterbium. Post menses octo, mitigata seditione, Romam demigravit. Redintegrato ibi tumultu, secessit in Galliam, tutissimum perfugium Pontificum Romanorum, susceptus a Ludovico VII.
Bar. an. 1148. §.2. Pag. §. 3. 5. perhonorifice. Quo tempore mansit in Regno eo, Concilia Parisiis ac Remis habuit, damnavitque Eo-

(1) Vide annotat. 2. ad Stephanum III. Pontif. XCVI.

Eonem hæreticum quemdam delirum, multa in Euangelio credentem dicta de se, itidemque errores Gilberti Porretani haud recte sentientis de Trinitate. Treviris quoque per idem tempus Concilium celebravit, in quo scripta Sanctæ Hildegardis diligenter excussa probavit, eamque per epistolam hortatus est, ut illa, quæ instinctu divino afflatuque proferenda didicisset, prudenter proferret. Romam post annos amplius duos reversus, tertio abire Romanorum turbis est coactus. *Pace cum Romanis facta, Urbem ingreditur, ibique cum eis anno (1152.) primitus commoratur:* (2) ingreditur autem VIII. Idus Septembr. seu V. Idus Octobr. prorsus ut vates vera fuerit Hildegardes, quæ pacem ei sub exitum Pontificatus prædixerat. Anno enim insequente, *trabea carnis exutus, VIII. Idus Julii carne immaculatus migravit ad Christum* (3) Tibure, quo animi caussa receperat sese. Itaque Pontifex fuit *annos octo, menses quatuor, & dies decem.* Demortui corpus Romam delatum est magna pompa funeris, & in Æde S. Petri sepultum, & *miraculis gloriosis illius sepulcrum illustratum.* (4)

Bar. an. 1149. §. 1. Pag. §. 2. Pag. an. 1152. §. 1.

Bar. an. 1153. §. 10. Pag. §. 2. 3. 4.

 CLXVIII.

(2) Robertus de Monte in Appendice ad Chronicon Sigeberti ad an. 1152. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 884.

(3) Hugo Episcopus Ostiensis ad Capitulum Cisterciense epist. 440. inter Epistolas D. Bernardi pag. 390.

(4) Scriptor contemporaneus apud Pagium ad an. 1153. §. 4.

Memoratus Hugo in citata epistola loquens de Eugenio III. *Cujus exequiæ præter spem omnium (jam fere enim Senatum adnihilaverat) præter morem consuetum ita per biduum sunt a Clero & populo celebratæ, ut jam crederetis regnantem in Cœlis, qui mortuus ita colebatur in terris.* Ex his verbis ita colligit Franciscus Pagius in Præfat. tom. 1. §. 23. *Si* exequiæ *illius Pontificis* per biduum sunt celebratæ præter morem consuetum, *mos ergo adhuc ferebat, mortuos Pon-*

CLXVIII.

ANASTASIUS IV.

ANNO CHRISTI 1153.

FEDER. ÆNOBARBI REG. 2. MAN. COMN. 11.

Bar. an. 1153. §. 12. Pag. §. 5. POSTRIDIE, quam Eugenius III. ereptus est e vivis, successor ei datur Anastasius IV. Romanus, cui antea *Conrado* nomen, Cardinalis Episcopus Sabinensis, quem exacta jam ætas verendum faciebat. Ejus in Lateranensem Basilicam beneficentia præcipua laude fertur. Anno, qui secutus est, 1154. IV. Nonas Decembr. moritur, post *annum* Pontificatus *unum*, *menses quatuor*, & *dies tres supra viginti*. (1)

Bar. an. 1154. §. 2. Pag. §. 1. 2.

Pontifices vel die eorum mortis, vel altero post die celebrare.
Pagius ad an. 1151. §. 10. Eugenius III. *suggerente* Gratiano, *Gradus quosdam Academicos excogitavit, non tam annorum, quam profectus, scilicet* Baccalaureatus, Licentiatus, & Doctoratus, *ut hoc specioso titulo studiosos ad jus Canonicum amplectendum excitaret, & privilegiis accenderet. Hanc enim graduum Scholasticorum institutionem omnes fere, qui de illis scripserunt, ad* Gratianum & Lombardum *retulerunt. Neque ante* Petrum Lombardum *eorum graduum in Scriptoribus mentio, indeque communiter dicitur, eum illos*, Gratiani *imitatione, Parisiis in Theologica disciplina instituisse. Sed hac de re legendus* Bulæus *Sæc. IV. Hist. Universitatis Parisiensis.*

(1) Anastasius IV. in ep. ad Wibaldum Abbatem Stabulensem & Corbejensem in Saxonia, apud Martene tom. 2. Veter. Scriptor. pag. 572. *Usum anuli ex assueta benignitate Apostolicæ Sedis in vita tua tibi tantum duximus indulgendum.*

CLXIX.

CLXIX.

HADRIANUS IV.

ANNO CHRISTI 1154.

FEDERICI REGIS 3. MANUELIS COMN. 12.

HADRIANUS IV. Anglus, *Nicolaus* antea dictus, proximo post Anastasii IV. occasum die in ejus locum subrogatus est. Tres habuit adversarios, Romanos, Gulielmum Siciliæ Regem, & Conradi III. successorem Federicum I. *Ænobarbum*, cui in Italiam advenienti occurrens pacis osculum denegavit, donec sibi stratoris officium de more exhiberet. (1) Romani, cum Ar- Bar. an. 1154. §. 3. Pag. §. 3.

Gg 4 naldi

(1) Cum id facere recusaret, *omnium Imperii Principum judicium coactus est Federicus eo munere ex more defungi*, ut probat Thomassinus De vetere & nova Ecclesiæ disciplina tom. 2. lib. 3. §. 5. pag. 765. & 767.

Idem officium stratoris exhibuit *Conradus* Romanorum Rex Urbano II. Baronius ad an. 1095. §. 8.

Gulielmus Calabriæ & Apuliæ Dux Callisto II. Baronius ad an. 1120. & 9.

Lotharius Imperator Innocentio II. Baronius ad an. 1131. §. 7.

Ludovicus VII. Rex Francorum, & Henricus II. Rex Anglorum Alexandro III. Baronius ad an. 1162. §. 12. & ad an. 1163. §. 1.

Federicus Imperator eidem Alexandro III. Baronius ad an. 1177. §. 69.

Rex Siciliæ & Hungariæ Cælestino V. dum asino modestiæ caussa vectus Aquilam Aprutii Urbem ingrederetur. Raynaldus ad an. 1294. §. 10.

Philippus Pulcher Rex Francorum Clementi V. ineunti in Urbem Lugdunum. Raynaldus ad an. 1305. §. 13.

Carolus III. Rex Siciliæ Urbano VI. Raynaldus ad an. 1383. §. 3.

Si-

Bar. an. 1155. §. 1. 2. 8. 17. 21. naldi Brixienſis præſentia, qui rurſus irrepſerat in Urbem, rediiſſent ad furorem priſtinum antiquæ Reipublicæ reſtituendæ, novas turbas excitarunt, eoque provecti ſunt, ut Gerardo Cardinali S. Pudentianæ Pontificem adeunti infligerent vulnera. Eam ob rem Hadrianus ſacra interdixit Civitati. Tantus inde pavor incuſſus Clero, populoque Romano, ut Senatores cogeret ad officium redire, juratoſque promittere, ſe, Arnaldo cum ſociis expulſo, Pontifici ſubjectos fore: (2) quod cum feciſſent, Civitatem liberavit interdictione ſacrorum. Solutus cura belli domeſtici, externum ſuſcepit adverſus Gulielmum Siciliæ Regem filium *Rogerii*. Belli hujus varia fuit ab ini-
Bar. an. 1156. §. 1. 2. 5. 8. Pag. §. 1. 2. tio fortuna. Tandem Hadrianus Beneventi obſeſſus cum ſuis in tantas anguſtias compulſus eſt, ut *nec ſe ipſum, nec ſuos liberare potuerit, niſi conditionibus indignis valde ſuſceptis, quas nullus hactenus Pontifex a quibuſvis implacabilibus Romanæ Eccleſiæ hoſtibus ſuſcepiſſet tanta jactura Eccleſiaſticæ libertatis*. (3) Namque Gulielmo conceſ-

Sigiſmundus Romanorum Rex Martino V. & Eugenio IV. Raynaldus ad an. 1418. § 36. & ad an. 1433. §. 14.

Federicus III. Rex Romanorum Nicolao V. Raynaldus ad an. 1452. §. 2.

Carolus V. in Urbe Bononienſi, omni populo inſpectante, poſteaquam a Pontifice Clemente VII. coronam accepiſſet, illo aſcendente equum ſtratoris officium exhibuit, pedem ſuſtinuit, frænum tenuit, equumque aliquot paſſus ducere voluit. Auguſtinus Stenchius lib. 2. adver. Luther. pag. 45. apud Raynaldum ad an. 1530. §. 39. Vide cit. Thomaſſinum, & annotat. 4. ad Clementem V. Pontif. CXCV.

(2) Arnaldus, referente Ottone Friſingenſi De geſtis Federici lib. 2. cap. 21. & Guntero Poeta pariter De geſtis Federici lib. 3. pag. 43. captus in finibus Hetruriæ,

Apprenſuſque Cruci, flammaque cremante ſolutus
In cineres, Tiberine, tuas eſt ſparſus in undas,
Ne ſtolitæ plebis, quem feceras improbus error
Martyris oſſa novo cinereſve foveret honore.

(3) Baronius ad an. 1156. §. 2.

teffit, ut nec Siculis jus effet apellandi Romanum Pontificem, nec Romano Pontifici mittendi Legatos in Siciliam, nisi prius id Rex ipse, ejusque successores petiissent: (4) eumdemque insuper Gulielmum *titulo Regni utriusque Siciliæ insignivit*. (5) Offensus in Hadrianum Federicus, quod suspicaretur, eo pacem fecisse cum Gulielmo, ut societate Bar. an.
ejus potentior esset adversus se. Itaque cum Hadria- 1157. §. 1.
no, cui antea stratoris officium exhibuerat, & a 3. 6. 9.
quo jam fuerat Imperii corona decoratus, inimi- Pag. §. 1. 2.
citias suscipere, & dissidii occasionem quærere ir- Bar. an.
rogatis injuriis. (6) Quo ex dissidio post mortem 1159. §. 1.
Hadriani exortum est schisma, quod Ecclesiam 5. 6. 18.
turbavit annos ferme duodeviginti. Mortuus au- 23. Pag. §. 4.
tem est *apud Anagniam Urbem Campaniæ morbo* 5.
squinantiæ, anno 1159. Kal. Septembr. *Corpus ejus Romam translatum, & in Basilica B. Petri sepultum.* (7) Pontifex fuit *annos quatuor, menses octo,* &

(4) *At ista omnia, quæ contra Ecclesiasticam libertatem, urgente necessitate, per vim & metum extorta sunt ab Hadriano Romano Pontifice per Gulielmum cognomento* Malum *Siciliæ Regem, sub Innocentio Papa* III. *novis pactis, honestioribus conditionibus interpositis, sunt penitus cassata atque prorsus abolita, ipsa vero libertas Ecclesiastica suo robore integrata, atque in pristinum restituta*: Baronius ad an. 1156. §. 8.

(5) Auctor vitæ hujus Pontificis apud Labbeum to. 10. Conc. pag. 1142. & apud Lupum in Schol. ad Can. 21. Concilii V. Romani sub Gregorio VII. pag. 141. tom. 6. ubi addit, *Alexandrum* III. *dum ab Imperatoris Federici schismatico gladio illic asylum habuit, omnia confirmasse*. Lege vitam Innocentii II. Pontif. CLXIV.

(6) Vide epistolam Alexandri III. ad Salisburgensem Episcopum apud Labbeum to. 10. Conc. pag. 1362. & Harduinum tom. 6. pag. 1539.

(7) Gulielmus Tyrius l. 18. c. 26. Itaque fabula est, vitam Hadriano ademtam ab musca, quæ hausta simul cum aqua ita *gutturi ejus adhæserit, ut nullo artificio medicorum evelli potuerit*, tali modo ulciscente Deo anathema ab eo in-

& dies undetriginta : cujus hæc eſt haud minima laus, quod tantum abſuit a cupiditate opes aggerendi ad ſuos, ut matrem relinqueret alendam ſtipe Eccleſiæ Cantuarienſis. (8)

CLXX.

ALEXANDER III.

ANNO CHRISTI 1159.

FEDERICI IMP. 5. MANUELIS COMN. 17.

ALEXANDER III. Senenſis, *Rolandus Paperonus* antea dictus, *ad cujus litteraturam pauci de prædeceſſoribus ejus infra centum annos attigerunt*, (1) anno 1159. VII. Id. Septembr. electus eſt invitus renitenſque, & ante diem XII. Kal. Octobr. conſecratus, ornatuſque corona Pontificali. (2) Hic adverſa expertus eſt inſigniter toto

Bar. an. 1159. §. 28. 33. Pag. §. 6.

inflictum Imperatori. Baronius ad an. 1159. §. 20. Bellarminus De Translatione Imperii lib. 1. cap. 3.

(8) Hadrianus IV. uſum ſandaliorum & Dalmaticæ conceſſit VVibaldo Abbati Stabulenſi & Corbejenſi in Saxonia, Martene tom. 2. veterum Scriptorum pag. *616*.

(1) Robertus de Monte in Append. ad Chron. Sigeberti inter Scriptor. Rer. Germanic. Piſtorii pag. 930. ubi adjicit: *Dedit etiam ei Deus hanc gratiam, quod cum a B. Petro uſque ad ipſum fuerint 174. Pontifices Romani, tres tantum præceſſerunt eum in numero annorum, quo Romanæ Eccleſiæ præfuerunt. B. Petrus 25. annis, Silveſter, I. 25. annis, Hadrianus I. totidem. Iſte Alexander 22.*

(2) Alexander III. epiſt. 9. apud Martene tom. 2. Veterum Scriptorum pag. *636*.

Scriptor hujus ætatis apud Baronium ad an. 1159. §. 33. ait, Alexandrum III. *Regno de more inſignitum, mitra turbinata ſcilicet cum corona*. Alexander III. in epiſt. ad Gerar-

toto fere Pontificatu. Dici enim vix poteſt, quanta paſſus ſit a quatuor falſis Pontificibus, ab Henrico II. Angliæ Rege, & Federico I. Imperatore. Fugam capere coactus, exulare compulſus, anathemate damnatus, animum numquam deſpondit, & qua erat conſtantia plane admirabili, illuſtrem de adverſariis omnibus victoriam reportavit. Primum enim atque alterum ex Pſeudopontificibus miſere periiſſe, condoluit, tertium petentem veniam commiſſi ſuſcepit perhumaniter, ac *poſtea Rectorem Beneventi conſtituit*, (3) quartum permanentem in pertinacia ejecit in exilium. (4) Rex Anglorum ſimul comminatione anathema-

Bar. an. 1164. §. 31. Pag. §. 7. 8.
Bar. an. 1174. §. 5. 7.

rardum Epiſcopum Bononienſem apud eumdem Baronium §. 38. *Apud Nympham non longe ab Urbe munus conſecrationis accepimus, & ſicut in Romana Eccleſia moris eſt, ibidem Pontificali Regno magnifice ſumus & ſolemniter coronati*. Innocentius III. Sermone in Feſto D. Silveſtri Pontificis: *Romanus Pontifex in ſignum Imperii utitur Regno, & in ſignum Pontificii utitur mitra*. Vide annotat. 4. ad Urbanum V. Pont. CC.

(3) Anonymus Caſinenſis in Chronico ad an. 1178. p. 69.

(4) Pandulphus Piſanus in vita Alexandri III. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3. pag. 446. *Hic vicit quatuor Schiſmaticos, Octavianum, & Vidonem Cremenſem, Joannem Strumenſem, & Landonem. Primus fecit ſe vocari* Victorem V. *ſecundus* Paſchalem III. *tertius* Calliſtum III. *quartus* Innocentium III. *quorum tres Presbyteri Cardinales erant: qui per Papam excommunicati mala morte perierunt*.

Victorem V. ut eſt in Epiſtola Canonicorum S. Petri apud Baronium ad an. 1160. §. 6. *Cardinales, Clerus, Judices, Scriniarii, Senatores, populuſque Romanus electum ſignis, & bandis præcedentibus, ad Palatium uſque cum jucunditate perduxerunt Romano more clamantes:* Papa Vittore S. Pietro l'elegge. Eodem modo electum Pſeudo-Pontificem Philippum Presbyterum Anaſtaſius refert in Vita Stephani IV. pag. 222. & ex eo Baron. ad an. 768. §. 4. Lege pag. 284.

Paſchalis III. inſtinctu Federici Imperatoris Carolum Magnum Imperatorem, & Regem Francorum retulit in San-

Pag. §. 7. matis, simul conscientia ictus Thomam Archiepiscopum Cantuariensem ab se diu vexatum, ab suis interfectum, ac paullo post ab Alexandro relatum in sanctos martyres, coluit maximo bono suo, obtinuitque ab eodem Alexandro, *ut Hyberniam, quam ipse nuper domuerat, ad Angliæ Regnum sua auctoritate adjungeret*. (5) Imperator vero armis Venetorum subactus cupivit cum Alexandro, qui Venetias demum confugerat, pacem componere. Itaque in vestibulo AEdis D. Marci
Bar. an. 1177. §. 1. & seq. Pag. §. 1. & seqq. *Deum in Alexandro venerans, Imperiali dignitate postposita, rejecto pallio, ad pedes Papæ totum se extenso corpore inclinavit. Quem Alexander cum lacrimis benigne elevans recepit in osculo & benedixit*. (6) Idem *medius postea inter Imperatorem*

Sanctos. *Sed quod is haud legitimus fuit Pontifex, ejusmodi canonizatio non est recepta ab Ecclesia Romana. Quod tamen non reperiantur legitimi Pontifices eam impugnasse, res sic tacita permissione sive tolerantia perseveravit, ut in propria Ecclesia, ubi sepultus fuit, coleretur. Ita enim Canonum præcipui interpretes declararunt. Propagatus autem postea noscitur ejus cultus in alias Ecclesias Galliæ, Belgii, atque Germaniæ, in quibus idem Carolus sanctitatis titulo colitur*. Spondanus ad an. 814. §. 5. Baronius ad eumdem an. §. 63.

Prosper Cardinalis de Lambertinis de Servorum Dei Beatificat. & Beatorum Canoniz. lib. 1. cap. 9. num. 4. pag. 47. *Contelorius* in suo tractatu de Canonizat. Sanct. cap. 2. num. 2. *Carolum asserit dici posse tantum beatificatum: & hæc quidem sententia retinenda videtur. Quidquid etenim sit de concessione facta ab illegitimo Pontifice, tot subsequentes legitimi Pontifices prædictam concessionem sciverunt, & per tolerantiam admiserunt: quibus si superaddatur longissimi temporis observantia, nihil deesse videtur ex iis, quæ necessaria sunt pro validitate cultus, quoad Ecclesias particulares, & sic pro sufficienti Beatificatione*. Vide Bollandum 28. Jan. pag. 874.

(5) Polydorus Vergilius Historiæ Anglicæ li. 13. pag. 288.

(6) Romualdus Archiepiscopus Salernitanus, qui una cum Alexandro III. Venetias accesserat, in suo Chronico ad

rem & Ducem ad Altare Beati Marci processit, & sermonem pacis & Venetorum laudes populo faciens in conclusione sic ait : Sicut Dux & Veneti in die Ascensionis Ecclesiam de magnis angustiis liberaverant; ita concedimus, ut vere contriti & confessi singulis annis eodem Festo accedentes ad hanc eorum Ecclesiam plenissimam suorum delictorum veniam, & infra Octavam septimæ partis remissionem consequantur. (7) Idem Alexander Venetiis degens epistolam dedit ad Regem Indorum in Asia longe lateque dominantem, cujus nomen *Presbyter Joannes*,

ad an. 1177. pag. 231. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1496. & apud Baronium ad memoratum an. 1177. §. 78. Lege Gretserum Appendice 2. quæst. de Alexandro III. pag. 674. tom. 6. & Cardinalem Petram in Constitutionem 8. ejusdem Alexandri III.

(7) Andreas Dandulus in Chronico tom. 12. Scriptor. Rer. Italic. pag. 303. & Alexander III. ipse in epistolis, quas scripsit Venetiis in Rivoalto, apud Baronium ad an. 1177. §. 24. 25. 26. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1486. 1487. 1488. & apud Edemundum Marrene Thesauri Anecdot. tom. 1. pag. 1848. Itaque jure Baronius ad an. eumd. §. 85. & 86. *Stet assertæ primæ sententiæ veritas omni contradictore superior, nec labefactetur ulla assertione mendaciorum. Quorum illud ceteris magis indecorum, quo asseritur factum illud arrogans, & penitus insuetum, quod humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipse presserit, atque insultaverit verbis illis ex Psalmo petitis*: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. *Et quod læsus Imperator in ipsum illud intorserit*: Non tibi, sed Petro; *cui retorserit* Alexander *arrogantius dictum hujusmodi*: Et mihi, & Petro. *Abhorrens est quidem a tanti Cristi Vicarii mansuetudine turgens fastu facinus, penitusque alienum ab ipsius moribus tot actionibus probe notis*. Plura in eamdem sententiam Felix Contelorius in eo libro, qui inscribitur: *Narratio concordiæ inter Alexandrum III. summum Pontificem, & Federicum I. Imperatorem Venetiis confirmatæ*. Vide Gretserum tom. 6. pag. 674. & Muratorium in Annalibus Italiæ tom. 7. pag. 28.

Mo.

nes, seu *Pretejanus* traditur. (8) Venetis antequam discederet gratiam testatus concessit singularia jura multa. (9) Romam pace composita regressus, Concilium Œcumenicum instituit ad vindicandam Ecclesiæ disciplinam. (10) Alphonso

Monumentum defensi ab Venetis Alexandri III. exstat Romæ in Vaticano positum a Pio IV.

ALEXANDER PAPA TERTIUS
FEDERICI PRIMI IMPERATORIS IRAM ET IMPETUM FUGIENS
ABDIT SE VENETIIS
COGNITUM ET A SENATU PERHONORIFICE SUSCEPTUM
OTTONE IMPERATORIS FILIO NAVALI PRÆLIO
A VENETIS VICTO CAPTOQUE
FEDERICUS PACE FACTA SUPPLEX ADORAT
FIDEM ET OBEDIENTIAM POLLICITUS.
ITA PONTIFICI SUA DIGNITAS VENETÆ REIPUBLICÆ
BENEFICIO RESTITUTA
MCLXXVII.

(8) Otto Frisingensis lib. 7. cap. 33. loquens de Episcopo Gabulensi e Syria misso ad Eugenium III. *Narrabat etiam, quod ante non multos annos Joannes quidam ultra Persidem & Armeniam in extremo Oriente habitans, Rex & Sacerdos cum gente sua Christianus est, sed Nestorianus.* Hunc non in Africa, ut creditum est a nonnullis, sed in Asia regnasse probat Pagius ad an. 1145. §. 9. & ad an. 1177. §. 7.

(9) De quibus M. Ant. Sabellicus Hist. Rer. Venet. Dec. 1. lib. 7. pag. 118. & 120. Inter cetera Ciano Principi Venetias reverso post devictam in Histriæ ora classem Federici Cæsaris, captumque Ottonem filium ejus, *primo victoriam gratulatus: inde anulum porrigens aureum*, Accipe, *inquit*, Ciane, & me auctore ipsum mare hoc tibi pignore obnoxium reddito: quod tu tuique successores quotannis stato die servabitis, ut omnis potestas intelligat, maris possessionem jure belli vestram esse quandoque factam: atque uti uxorem viro, ita illud vestro subjacere imperio..... *Ferunt, Dominicæ Ascensionis die*, seu *per eos dies victoriam* de Federico *partam, ac in tam felicis rei memoriam Pontificem sanxisse, ut quotannis stato die in* D. Marci *æde, plena omnibus, qui confessionem fecissent, pateret venia.* Consentit Dandulus loco citato.

Concilium Œcumeni. XI. (10) Lateranense III. Œcumenicum XI. anno 1179. celebratum. Interfuerunt Episcopi tercenti, referente Gulielmo Tyrio, qui præsens adfuit, lib. 21. De bello Sacro, ex-

so I. Duci Lusitanorum *Regis* titulum contulit, ob gesta præclara adversus Saracenos. Decrevit, ut nullus haberetur in numero Sanctorum, nisi auctoritate Ecclesiæ Romanæ. (11) Illud etiam memoriæ proditum de eo, resti-

extremo cap. 26. in Bongarsii Gestis Dei per Francos tom. 1. part. 2. pag. 1013. Præfuit ipse Alexander. III. Canones septem & viginti conditi. Decretum, *ut si forte inter Cardinales de substituendo summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus partibus concordantibus pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumserit nominare, ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus*. Extat decretum Cap. *Licet 6.* De Electione. Itaque, ut annotavit Panvinius ad Platinam pag. 157. *Clero omnino, & populo a Pontificis electione exclusis, ea ad Cardinales solos tunc primum redacta est, ad evitanda in posterum schismata*: quam eligendi rationem esse omnium optimam, probat Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Functio Ordinum sacrorum interdicta iis, qui a Pseudo-pontificibus initiati fuissent. Vetitum, ne quis *sine certo titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinetur*: quæ est prima *tituli Patrimonialis* mentio, ut est apud Thomassinum de vet. & nova Ecclesiæ disciplina to. 2. lib. 1. cap. 9. §. 2. ne Clericus *Monasteria Sanctimonialium frequentet sine manifesta & necessaria caussa*: ne Laici imponant Ecclesiis onera; ne arma, ferrum, ligna Turcis aut Saracenis importentur: ne *usurarii manifesti ad communionem admittantur Altaris*, neve *Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam*. Damnati Albigenses hæretici, aliaque statuta sanciendæ Ecclesiasticæ disciplinæ. Hoc Concilium in Decretalium Libris *Concilium Lateranense* simpliciter nominatur.

(11) Habes decretum in tit. de Reliq. & venerat. Sanct. cap. *Audivimus* 1. Eminentissimus Scriptor Prosper de Lambertinis De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 10. num. 4. *De hac Alexandri* III. *Decretali magna est inter scribentes disputatio, an per illam inductum fuerit jus novum, Sedi Apostolicæ reservans, privative quoad Primates & Episcopos & ceteros omnes, jus statuendi, utrum huic, aut illi Servo Dei cultus præstari debeat, nec ne, ablata ceteris omnibus facultate, quam habebant in suis Provinciis, & Dioecesi-*

ſtituendæ *Juſtinianorum* familiæ inter Venetas clariſſimæ indulſiſſe Nicolao Juſtiniano, ut abdicato monaſtico inſtituto uxorem duceret. (12) Vitam po-

ceſſibus indulgendi Dei Servis Beatificationis honores: ſeu potius, an jus hoc privativum fuerit ante prædictam Decretalem introductum, perinde ac ſi eadem latam præſupponat aliam legem, aut antiquiorem introductam conſuetudinem, quæ Apoſtolicæ Sedi jus illud privativum reſervaverit. Poſt hæc e veſtigio profert Scriptores in partem utramque. Et num. 8. *Edita porro ab Alexandro* III. *ſupra relata Decretali, ſubſequentia Eccleſiaſtica monumenta aperte loquuntur non ſolum de poteſtate canonizandi, ſed etiam beatificandi Summo Romano Pontifici, privative quoad alios omnes, reſervata. Innocentius* III. in Bulla Canonizationis B. Chunegundis Imperatricis *de poteſtate canonizandi ſic effatur:* Cum hoc ſublime judicium ad eum tantum pertineat, qui eſt B. Petri ſucceſſor, & Vicarius Jeſu Chriſti. Poſtremo *dicit, ab Alexandro* III. *fuiſſe Epiſcopis ſublatam beatificandi auctoritatem. Id forte non fuiſſe ab omnibus Epiſcopis executioni mandatum: ſed omnem & quamcumque controverſiam fuiſſe ſublatam per Bullam* Urbani VIII. *editam an.* 1634. *cum in ea clare ſtatuti fuerint fines auctoritati Epiſcopali, & omnia ad Cultum publicum Beatorum pertinentia, & ipſa Servorum Dei Beatificatio fuerint clariſſime Sedi Apoſtolicæ reſervata*.

(12) Bernardus Juſtinianus in Vita S. Laurentii Juſtiniani cap. 1. apud Surium, & Bolland. die 8. Jan. pag. 552.

Joannes Baptiſta Gonet tom. V. Clypei Theologici diſput. 9. de impedimentis dirimentibus art. 2. §. 4. *reſpondet ex Baronio* (ad an. 1186. §. 29.) *auctorem hujus hiſtoriæ* (Bernardum Juſtinianum, quem modo nominavi) *duo inter ſe pugnantia ſcripſiſſe: ait enim, Alexandrum* III. *cum Nicolao Juſtiniano diſpenſaſſe, & B. Laurentium Juſtinianum ejus filium claruiſſe tempore Eugenii* IV. *& ab eo Epiſcopali infula inſignitum fuiſſe. Quæ duo inter ſe pugnant, quandoquidem Alexander* III. *Eugenium pluſquam ducentis annis præceſſit. Prior enim obiit anno* 1181. *poſterior creatus eſt anno* 1431.

In hac reſponſione Gonetus in eo quidem fallitur, quod ponit Bernardum Juſtinianum facere S. Laurentium filium Nicolai, cum faciat filium Bernardi, quem Nicolaus ex Anna filia Vitalis Michaelis Ducis Veneti ſuſceperat. Ecce verba cap. 1. *Natus eſt Laurentius Venetiis Bernardo Juſtiniano*

posuit in Urbe Castellana anno 1181. III. Kal. Septembr. acto Pontificatu per *annos unum & viginti*, *menses undecim diesque tres supra viginti*. (13) Bar. an. 1181. §. 5. Pag. §. 2.

CLXXI.

LUCIUS III.

ANNO CHRISTI 1181.

FEDERICI 27. ALEXII COMNENI 2.

LUCIUS III. antea *Humbaldus Allucingolus*, Lucensis Kal. Septembr. anno 1181. ex praescripto Concilii Lateranensis III. Pontifex factus est apud Velitras, & VIII. Idus Septembr. coronatus. (1) Romam progressus, haud diu ibi commo- Bar. an. 1181. §. 15. Pag. §. 5.

niano patre, *matre vero Quirina*. Et paullo post: *Natus est Laurentius sub finem belli Genuensis illius maximi & periculosissimi*, *& natus quo die pro insigni apud Clodiam victoria universa Civitas supplicationibus*, *& omni laetitia genere redundabat*, videlicet VII. Kal. Julii anno 1381. ut notat ex Sabellico Bollandus die 8. Jan. pag. 553.

Quod vero pertinet ad Alexandri III. Eugenii IV. & S. Laurentii Justiniani aetatem, & ad Chronologiam, viderint alii.

(13) Baronius ad an. 1181. §. 13. *Constantior illa videtur assertio*, *quod Ordo religiosorum Carmelitarum*, *qui in Palaestina in ipso Carmelo monte fixere sedes*, *sub eodem Alexandro Romano Pontifice sumsit originem*; *quoto autem anno ejus Pontificatus*, *habetur incertum*.

(1) Gaufridus Vosiensis Lucio III. coaevus in Chronico apud Labbeum tom. 2. Novae Bibliothecae MSS. Librorum pag. 327. *Feria 3. eligitur Humbaldus*, *qui Pontifex erat Ostiae & Veliterniensis Urbium*. *Sequenti Dominica prima Septembris coronatur & insignitur a Theodino Episcopo Portuensi*, *& ab Archipresbytero Ostiensi juxta consuetudinem*. Nam, *si for-*

Bar. an. 1183. §. 2. 3. moratur. Nam dissidentibus ab se Romanis, veritus, ne manens in Urbe jacturam faceret digni-
Pag. §. 1. tatis, decessorum exemplo discessit, & Velitris, proximisque in locis consedit. Postea Romam iterum contendit, ut Romanorum animos tranquillaret. Sed aliter evenit, atque cogitarat. Etenim
Bar. an. 1184. §. 2. civili seditione expulsus est. Itaque Veronam se
Pag. §. 1. 2. contulit, ubi congressus est cum Imperatore ad colloquium Christianæ Reipublicæ caussa. Eadem
Bar. an. 1185. §. 5. 11. in Urbe mortuus anno 1185. VIII. Kal. Decemb. sepultus est in Templo maximo, post *annos qua-*
Pag. §. 1. 11. 13. *tuor, menses duos, & dies duodeviginti*, quam Pontifex consecratus fuerat. (2)

CLXXII.

si forte Episcopus Ostiensis præsens non fuerit, Archipresbyter Ostiensis seu Veliternus interesse debet consecrationi, ut ait Cencius de Sabellis Cardinalis, qui postea fuit Pontifex Honorii III. nomine, in Ordine Romano apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 212. Ex his intelligis, jus consecrandi Pontificem ita fuisse proprium Episcopi Ostiensis, ut si hic fieret Pontifex, vel interesse consecrationi non posset, Archipresbyter Ostiensis deberet in ejus locum succedere vicemque supplere. *Nunc vero*, ut ait Garnerius in notis ad Librum Diurnum Roman. Pontific. titul. 8. cap. 2. *cum inter* Cardinales *plures sint Episcopi, qui tres aliis ætate præeunt, consecrandi Pontificis jure gaudent*. Vide annotat. 1. ad S. Marcum Pontif. XXXV. & 1. ad S. Leonem II. Pontif. LXXXII.

(2) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 20. cap. 34. to. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1112.

Tradunt Historiæ tale epitaphium insculptum sepulcro, in quo ortus suus describitur, processus suus, & exitus:

Luca dedit lucem tibi, Luci, Pontificatum
Ostia, Papatum Roma, Verona mori.

Et inde ponuntur versus contrariæ sententiæ, quasi quoddam apologeticum primorum:

Immo Verona dedit verum tibi vivere, Roma
Exilium, curas Ostia, Luca mori.

Baronius ad an. 1184. §. 1. postquam ex Roberto in Appendice ad Sigebertum egit de Cardinalibus ab Lucio creatis sic addit: *Scimus recentiorem auctorem seriem Cardina-*

lium

CLXXII.

URBANUS III.

ANNO CHRISTI 1185.

FEDERICI 31. ISAACI ANGELI 1.

EODEM die , quo Lucius III. eſt ſepultus ;
VII. Kal. Decembr. *Lambertum Cribellum* , Bar. an.
Mediolanenſem Archiepiſcopum , eumdemque Car- 1185. §. 11.
dinalem Presbyterum Cardinales ſuffecerunt , ac An. 1186.
mox conſecratum *Urbanum III.* appellarunt . Hic §. 1. 16.
nondum ſedatis Romæ turbis ſubſtitit Veronæ . Pag. §. 1.
Ad colloquium veniens cum Federico tria gravi- 3.
ter conqueſtus eſt ; unum quod detineret Mathil-
dis patrimonium pertinens ad Eccleſiam Roma-
nam : alterum quod mortuorum Epiſcoporum bo-
na redigeret in publicum : tertium quod aliquot
Cœnobiorum reditus ſibi uſurparet , devotis Chri-
ſto Virginibus ejectis per ſpeciem reſtituendi mo-
ris , ac diſciplinæ . Commotus quidem ad hæc
Imperator , cohibuit tamen ſeſe , ut Urbanum
pelliceret ad coronam Imperii imponendam Hen-
rico filio ſuo . Aſt Urbanus ſecutus exemplum de-
ceſſoris ſui Alexandri III. id facere conſtanter re-
cuſavit , niſi prius ipſe ſe Imperio abdicaret . E
contrario facilem ſe præbuit Henrico II. Angliæ
Regi annuens , ut quem mallet ex filiis coronaret
in Regem Hiberniç , legavitque in id Octavianum Bar. an.
Cardinalem . Solicitus de Chriſtianorum Princi- 1187. §. 1.

*lium diverſorum Pontificum texuiſſe una cum ſignis familia-
rum diverſarum : ſed haud plauſum habet ab emunctas na-
res habentibus .* Recentior hic auctor eſt *Ciaconius* , ut an-
notat Stephanus Baluzius ad citatum Baronii locum .

Pag. §. 12. 13. pum concordia, quos cupiebat arma ferre adversus Christiani nominis hostes, Venetias iter instituit comparandæ caussa classis, quam Christianis in Asiam subsidio mitteret. cum Ferrariam pervenisset, nuntio de capta a Saladino Urbe Hierosolymorum perculsus, & ab dolore in morbum implicitus, ibidem anno 1187. XIV. Kal. Novembr. decessit, Pontificatus sui *anno primo, mense decimo, die quinto & vicesimo*. (1)

CLXXIII.

GREGORIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

GREGORIUS VIII. antea *Albertus*, filius Sartorii de Mora, Beneventanus, postridie obitus Urbani III. Ferrariæ fit Pontifex. Eum maxime intentum habuit cura Urbis Hierosolymorum Barbaris eripiendæ. Quare Christianos omnes studuit per litteras incendere desiderio expeditionis sacræ: propitiandoque Divino Numini jejunium indixit in annos quinque, ut Christiani omnes feria sexta jejunarent ad modum Quadragesimæ, feria vero quarta & Sabbato carnibus abstinerent, idque ipse & Cardinales cum familiis suis

Bar. an. 1187. §. 12. 13. 17. Pag. §. 14. 15. 16.

(1) Hugo Altissiodorensis apud Pagium ad an. 1187. §. 12. *Ferrarienses Cives miram defuncto honorificentiam exhibuere, & septem diebus ejus exequias cum immensis luminaribus celebrarunt.*

Ughellus tom. 5. Italiæ Sacræ pag. 165. *Ecclesiam Mediolanensem etiam in Pontificatu rexisse perhibetur*. V. annotation. 1. ad Clementem II. Pontif. CL.

suis facerent etiam feria secunda. Qui non exequeretur mandata, ejusdem culpæ reus esset, ac si Quadragesimæ jejunium violasset. Post hæc Ferraria Pisas se contulit, ut pace inter Pisanos & Genuenses composita utrosque tempestate illa pollentes opibus maritimis hortaretur ad classem contra Saladinum Regem Saracenorum instruendam. Ibi morbo intempestive oppressus est XVI. Kal. Januar. cum non ultra *dies septem & quinquaginta* gessisset Pontificatum.

CLXXIV.

CLEMENS III.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

CLEMENS III. eodem anno 1187. XIV. Kal. Januar. summo Sacerdotio Pisis præficitur. *Paulinus Scholaris* Cardinalis Episcopus Prænestinus antea appellabatur. Hic demum tenuit, ut rebelles Romani ad obsequium Ecclesiæ redirent, finemque imposuit seditioni ab Arnaldistis excitatæ, quæ Pontifices omnes post Innocentium II. abesse Urbe, quasique exulare coegerat. Pace composita in conditiones, quas ex Rogerio Hovedeno recitat Baronius, Romam cum Cardinalibus ingressus est lætitia omnium ingenti. (1) Exiit e vi-

Bar. an. 1188. §. 1. 22. 23. Pag. §. 1. 2.

(1) Panvinius in annot. ad Platinam pag. 162. *Perpetua per annos plus minus quinquaginta inter populum Pontificesque Romanos ab Innocentio II. usque ad Clementem III. discordia civilis fuit, regiminis Urbani occasione excitata: cum populus Romanus, Pontifice suo Urbis administratione summoto,*

Bar. an. 1191. §. 1. Pag. §. 1. e vita anno 1191. IV. Kal. April. post *annos ac menses tres, & dies decem*, quam Pontifex creatus erat.

CLXXV.

CÆLESTINUS III.

ANNO CHRISTI 1191.

HENRICI VI. IMP. 1. ISAACI ANGELI 7.

Bar. an. 1191. §. 1. 9. Pag. §. 1. 2. CÆLESTINO III. Romano, *Ursino*, cui *Hyacinthus* antea nomen, admodum seni, scilicet annos nato quinque circiter & octoginta, anno 1191. III. Kal. April. summum Sacerdotium mandatum est. Hic XVIII. Kal. Majas solemni Paschæ die Pontifex consecratus, (1) postridie Hen-

to, Senatores, qui Reipublicæ præessent, cum Patricio quodam, summa cum auctoritate creassent, ut Otto Frisingensis Episcopus libro historiarum 7. & lib. 1. De gestis Federici Imperatoris, capitibus supra citatis, & Abbas Uspergensis, item vitarum Pontificum incerti nominis scriptor Bibliothecæ Palatinæ auctores sunt. Ex cujus rei occasione Innocentius II. & Cælestinus II. animi dolore defecerunt, Lucius II. pene est interfectus, Eugenius III. Alexander III. & Lucius III. urbe pulsi, Urbanus III. & Gregorius VIII. exules fuere: donec novissime tanti dissidii utraque parte pertæsa, populus Romanus cum Pontifice populari suo Clemente III. pacem æquis conditionibus facit, Senatoribus confirmatis, Patricii vero loco Præfecto, quem magistratum aboleverant, refecto. Hujus pacis fœdera & conditiones cum omnium subscriptionibus ex libris censuum Cameræ Apostolicæ exceptæ adhuc apud me sunt. Diuturna deinde quies, & tranquilla Ecclesiæ tempora fuerunt.

(1) Tam electionis, quam consecrationis ritum id temporis servari solitum describit Cencius de Sabellis, ipsius Cælestini III. Cubicularius, *Cencius Camerarius* propterea dictus, cap. 48. Ordinis Romani apud Baronium ad an. 1191.

Henricum VI. Germaniæ Regem consecravit Imperatorem. (2) Eumdem postea damnavit anathemate, propterea quod Ricardum Angliæ Regem revertentem ab expeditione sacra captum a Leopoldo Austriorum Duce, sibique traditum coegisset libertatem redimere magna pecuniæ vi. Eumdemque Messanæ vita defunctum ante sepeliri vetuit, quam id Angliæ Rex permisisset, recepissetque extortam pecuniam. At Henricus suæ sibi conscius culpæ testamento condito non solum præceperat Federico filio suo, ut pecuniam Ricardo Regi restitueret; sed etiam ut jura omnia ab Regibus Siciliæ debita Romanæ Ecclesiæ tribueret, adjecta insuper conditione, ut eo decedente *sine hærede regnum Siciliæ ad Romanam Ec-*

Bar. an. 1193. §. 18. Pag. §. 6. 7. Bar. an. 1195. §. 5. An. 1197. §. 6. 9. Pag. §. 3.

1191. §. 2. & apud Mabillonium tomo 2. Musei Italici pag. 210. ubi meminit etiam Sedis *Stercorariæ*: quam *non ita fuisse appellatam, quasi esset perforata, sed quod Pontifice in ea stante hæc Psal. CXII. verba canerentur*, & de stercore erigit pauperem, docet Mabillonius Commentario prævio in Ordinem Romanum pag. 121: addens facile revinci eos, qui hujus sedis originem deducunt ab Joanna Pseudopapissa, quod nulla mentio ejus inveniatur ante sæculum duodecimum.

(2) Rogerius Hovedenus in Annal. Angl. apud Bar. ad an. 1191. §. 10. *Sedebat Dominus Papa in Cathedra Pontificali tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator inclinato capite recepit coronam, & Imperatrix similiter de pedibus Domini Papæ. Dominus autem Papa statim percussit cum pede suo coronam Imperatoris, & dejecit eam in terram significans, quod ipse potestatem ejiciendi eum ab Imperio habet, si ille demeruerit. Sed Cardinales statim arripientes coronam, imposuerunt eam capiti Imperatoris*. Narratio hæc, quam Baronius probat, apud Natalem Alexandrum Histor. Eccl. sæc. XI. & XII. c. 2. art. 13. pag. 462. tom. 6. *laborat suspicione falsitatis*. Et quidem in Chronico Reichersperg ensi legitur Henricus *ab ipso Cælestino Papa consecratus honorabiliter Romæ, & coronatus*, ut est in Muratorii Annalibus Italiæ ad annum 1191. pag. 72. tom. 7.

clesiam deveniret. (3) Multis Cælestinus decretis Ecclesiasticam disciplinam stabilivit, statuitque inter cetera, ut pueri Monasteriis oblati a parenti-
Bar. an. bus possent, cum adultam ætatem attigissent, ab-
1198. §. 1. scedere pro arbitrio. (4) Mortem obiit anno
Pag. §. 1. 1198. VI. Idus Januar. cum *annos sex, menses, & dies novem* egisset in Pontificatu. Moriturus curavit vehementer, ut Cardinales agerent de successore eligendo, voluitque se abdicare, si *Joannem de S. Paulo* Cardinalem S. Priscæ sufficerent in locum suum. At illi non consensere, *dicentes, quod inauditum erat, quod summus Pontifex se deponeret*. (5)

(3) Sunt verba ipsa testamenti Henrici Imperatoris apud Baronium ad an. 1197. §. 9.

(4) Refertur decretum cap. *Cum simus* 14. *De Regularibus*. Nimirum non licuit olim pueris Parentum promissionem irritam facere, nec relinquere monasteria, quibus fuerant oblati. V. vitam Gregorii II. Pontif. XCI. Agit hac de re Mabillonius in Præfat. par. 2. sæc. 4. Benedictini num. 199. & part. 1. Sæc. 6. num. 36. in Analect. pag. 157. ac in memorata quidem præfat. sæc. 4. concludit, consuetudinem illam demum abrogatam fuisse *Clementis III. & Cælestini III. auctoritate, cui tandem accessit Concilium Tridentinum*.

(5) Hujus temporis scriptor Rogerius memoratus apud Baronium ad an. 1198. §. 1.

CLXXVI.

CLXXVI.

INNOCENTIUS III.

ANNO CHRISTI 1198.

IMP. OCCID. VACANTE, ALEXII ANGELI 4.

INNOCENTIUS III. *Lotharius* antea dictus, Transimundi Signiæ Comitis filius, vir omnis divini atque humani juris consultissimus, annos natus septem & triginta, eodem die, quo Cælestinus III. est tumulatus, VI. Idus Januar. anno 1198. plorans ac renitens sufficitur, & VIII. Kal. Mart. consecratur. (1) Claruit magnitudine ac va-

Bar. an. 1198. §. 3. Pag. §. 3. Raynaldus an. 1198. §. 1. 2. 5. 12. 13. 14. 67. 88.

(1) *Quia tunc Diaconus erat, dilata est ejus Ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor Temporum IX. Kal. Martii, & sequenti Dominica, in qua tunc occurrit Festum Cathedræ S. Petri, fuit apud S. Petrum in Episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli Cathedra constitutus:* Auctor coævus Vitæ Innocentii III. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 487.

Baronii Annales desinunt in electionem Innocentii III. & annum Christi 1198. Hos composuit, ut confutaret hæreses & mendacia Centuriatorum Magdeburgensium, quos numquam appellavit, nisi generatim nomine Hæreticorum, & Novatorum, eo consilio, ne cui injiceret cupiditatem legendi scriptam ab eis Ecclesiæ Historiam, seu *e portis inferis in Ecclesiæ detrimentum progressas Centurias Satanæ*, ut ait ipse Baronius in Actione gratiarum B. P. Philippo Nerio pro Annalibus Ecclesiasticis, præmissa tom. VIII. De Baronii Annalibus plura Daniel Papebrochius in Conatu dissertat. 42. pag. 353. & Joan. Albertus Fabricius lib. 6. Bibl. Græcæ cap. 4. pag. 165. vol. 2. Casaubonus Prolegom. ad Exercitationes in Baronium dicit, hunc *Cardinalem operam in eo genere litterarum adeo insignem posuisse, ut omnibus sua diligentia palmam præripuerit*. Obiit Baronius pridie Kal. Jul. an. 1607.

Spondanus §. 2. 3. 6. varietate rerum gestarum, summaque constantia adversus Imperatores, Reges, & Principes quoscumque Ecclesiæ adversantes. Præfecto Urbis, & Senatoribus jurejurando adactis, populum Romanum tenuit in potestate, & ademtas Romanæ Ecclesiæ terras redegit sub jus. Constantiæ Augustæ olim conjugi Henrici VI. Imperatoris, ejusque filio Federico fiduciarium concessit Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, abro-
Rayn. an. 1200. §. gatis juribus, quæ Gulielmus II. ab Hadriano IV.
22. extorserat. Disceptantibus de Imperio Philippo
Spondan. Suevo, atqe Ottone Saxoniæ Duce, ipse caussam
§. 1. Rayn. an. adjudicavit Ottoni, eidemque post Philippi mor-
1201. §. 1. tem Imperii insignia imposuit. Haud manentem
2. in pactione, invadentemque contra jusjurandum
Spondan. (2) provincias Romanæ Ecclesiæ, & communio-
§. 1. ne Christianorum, & Imperio summovit, assensusque est Germaniæ Principibus Federicum II. Regem Siciliæ subrogantibus in locum ejus. Calojoannem III. *Regem statuit super Bulgaros, & Blachos, sceptrum Regni, ac regium illi misit diadema*, eidemque *cudendi monetam concessit faculta-*
Rayn. an. *tem*. (3) Boemiæ Ducem auxit *Regis* titulo, re-
1204. §.5. giamque coronam ipse Romæ imposuit Petro Re-
34.55.57. gi Aragoniæ, qui ut gratiam referret, dictionem
71. Spond. §. suam Romanæ Ecclesiæ fecit vectigalem. (4)
7. 8. 15. Joannem Regem Anglorum, nuncupatum *sine terra*, quod Anglicanam Ecclesiam divexaret, e solio deturbandum decrevit. Francisci Assisiensis regulam & Ordinem confirmavit, & ab se fuisse approbatum in Concilio Lateranensi pronuntiari jussit. (5) Primus omnium constituit Inquisitores

(2) Vide Raynaldum ad an. 1209. §. 10. 12.
(3) Raynaldus ad an. 1204. §. 34. & 35.
(4) Constitut. 5. 6. 8. tom. 1. Bullarii pag. 84. & 86.
(5) VVadingus in Annalibus Minorum ad an. 1210. §. 15. & ad an. 1215. §. 33. & 34.

res Catholicę Fidei adversus Albigenses. (6) Idem *Decretales epistolas in suis usque ad* XII. *annum contentas registris, a Notario suo compilatas fideliter transmisit Magistris & Scholaribus Bononiæ commorantibus, ut eisdem absque quolibet dubitationis scrupulo uti possent, cum opus esset, tam in judiciis, quam scholis*. (7) Idemque fuit instinctor belli, quo, capta a *Crucesignatis* Constantinopoli, Græcum Imperium translatum est ad Latinos, ac Balduinus Flandriæ Comes magno consensu factus Imperator, primusque Latinus Patriarcha Thomas Maurocenus Venetus Patricius. Nec de Albigensibus Gallia, Saracenis Hispania exturbandis eidem cura decessit. Recuperandæ etiam Palæstinæ consilia contulit, ratus Latino Imperatore regnante Constantinopoli facilius ad spem eventum responsurum. Ob id Concilium Œcumenicum XII. Lateranense IV. indixit. (8) Sed quominus bellum

Rayn. an. 1208. §. 15.

(6) Van espen Juris Ecclesiastici univer. part. 1. tit. 22. cap. 3. §. 3.

(7) Innocentius III. in Præfatiuncula ad Collectionem III. Antonii Augustini pag. 226., quæ est prima *publica auctoritate facta collectio Juris Pontificii*, ut ait idem Augustinus in Procemio *de quinque veteribus collectionibus*. *Nam superiores omnes sive Decretorum, sive decretalium collectores privata auctoritate scripserunt: & rescripta ab eis relata negari poterant, nisi ab Scriniariis Romanæ Ecclesiæ comprobarentur*.

Quartæ collectioni caussam præbuit Concilium generale Lateranense, in quo idem Pontifex capita LXXI. *edidit; sed & illo quinquennii spatio post tertiam collectionem aliquot ediderat constitutiones. Ita duplex editio exstat, altera canones ejus tantum Concilii continet, altera alias quoque constitutiones*.

(8) Indictum anno 1213. an. 1215. celebratum est trium rerum caussa, ut damnarentur Albigensium, Joachimi Abbatis, & Almarici errores, ut restitueretur depravata Ecclesiæ disciplina, utque ageretur de Palæstina recuperanda. Concilio interfuerunt Episcopi 412. In his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus, Antiocheni morbo la-

Concil. Œcum. XII.

Rayn. an. 1216. §. 9. lum sacrum apparari posset, Genuensium ac Pisanorum discordia obstabat. Hos ut conciliaret, Ro-

laborantis vicem gessit Episcopus Antheradensis. Alexandrinus tyrannide Saracenorum oppressus legavit Germanum Diaconum. Primates & Metropolitæ septem & septuaginta. Cœnobiarchæ amplius octingenti. Absentium Præsulum, & Capitulorum procuratores complures. Federici II. electi Imperatoris Romanorum, Imperatoris item Constantinopolitani, Regis Christianissimi Philippi Augusti, Regum Angliæ, Hungariæ, aliorumque Oratores. Præfuit ipse Innocentius III. Canones septuaginta conditi in eo, non post dimissionem ejus ab uno Innocentio, ut quidam falso existimarunt. De omnibus quoniam longum est dicere, præcipuos attingam. Primus exponit Catholicam Fidem de sanctissima Trinitate, de rerum creatione, Verbi incarnatione, veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, de Sacramentis Baptismi, & Pœnitentiæ ad coercendos Albigenses, aliosque renovantes veterum hæreticorum errores. Admirabilem conversionem panis & vini in corpus & sanguinem Domini appellat *transubstantiationem* vocabulo maxime idoneo calumniatoribus refellendis. Sed quoniam eo ante nemo tali in re usus erat, idcirco dogma *transubstantiationis* ab hac primum Synodo inventum esse dicunt recentes Heterodoxi ausu plane temerario: *quoniam res antiqua novum nomen accepit, non vocabulo novo nova rei virtus accessit*, ut verbis utar Vigilii Tapsensis ex disputatione Athanasii cum Ario num. 11. pag. 634. tom. 2. Operum S. Athanasii.

Alter canon primum damnat libellum Abbatis Joachimi contra Petrum Lombardum, in quo asserebat, ut ait Eymericus in Directorio Inquisitorum part. 2. quæst. 7. pag. 248. *Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum esse unum, non unitate essentiæ & naturæ, sed collectiva unitate, sicut cum dicimus, quod multi homines sunt unus populus*. Deinde reprobat *perversissimum dogma impii Almarici*, qui docebat, ut est apud Spondanum ad an. 1204. §. 17. *quemlibet Fidelem omnino teneri credere se esse membrum Christi: ita ut dum a Judæis Christus pateretur, una cum ipso quique Fideles dolorem fuerint re vera perpessi; & alia ejusmodi plurima, quæ collegerunt, qui de Hæresibus scripserunt*.

Tertius anathema, & supplicia decernit in hæreticos, & Civilibus Magistratibus puniendos tradi jubet, eorumque bona

Roma profectus Perusiæ in morbum incidit, ex quo anno 1216. XVII. Kal. Augusti vita eum de- Spondan. §. 12.

bona publicari. Principes, qui ditionem suam erroribus Albigensium purgare negligerent, sacra detestatione perstringit, ac nisi intra annum imperata facerent, eorumdem ditionem *exponit Catholicis occupandam*. Porro Albigenses errabant ponentes duo principia, bonum, & malum, Deum & Diabolum, negantes corporum resurrectionem, spernentes Baptismum, & Eucharistiam, docentesque animarum transmigrationem de corpore ad corpus. Hæc & similia Sanderus apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1534.

Canone quinto statuitur, *ut post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christifidelium & magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat*. Quo canone primum Græcis indultum est, quod antea sæpe, & frustra petierant, ut Constantinopolitana Ecclesia secunda haberetur ab Romana. Vide Bellarminum De Ro. Pont. lib. 1. cap. 29. & lib. 2. cap. 13.

Decimo tertio *prohibetur, ne quis de cetero novam religionem inveniat: sed quicunque voluerit ad religionem converti, unam de approbatis assumat*: quæ prohibitio redintegrata est a Gregorio X. in Concilio Lugdunensi II. Œcum. XIV. ut est in cap. unico *De religiosis domibus* in 6. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 35. num. 4.

Vicesimo primo statutum est, ut Christiani cum ad eam ætatem pervenerint, qua rationis usum habere possunt, peccata sua confiteantur *proprio Sacerdoti*, ac sacrum Domini corpus semel saltem quotannis in Pascha sumant, aliter arcendi ab Ecclesia: utque Sacerdotes peccata omnia, quæ Fideles ipsis confessi fuerint, perpetuo & religioso silentio compressa teneant. Sacramentalem Confessionem Synodus hoc loco non ipsa primum præcepit, ut recentes Heterodoxi blaterant, sed a Christo præceptæ tempus præstituit. *Ratio enim Ecclesiastici præcepti*, ut ait Cardinalis Cajetanus in Opusculis tract. 5. de Confessione quæst. 1. pag. 81. *non est præcipere confessionem, sed præceptam divino jure confessionem, determinare quoad tempus executionis: & propterea sub Ecclesiæ præcepto non alia comprehenditur confessio, quam illa quæ a Christo est præcepta*.

defecit acta in Pontificatu *annos duodeviginti*, *menses sex*, *& dies novem*. (9)

Canone 51. *clandestina conjugia* vetantur, quæ postea a Tridentino sess. 24. cap. 1. irrita fiunt.

Canone 68. jubentur Judæi seu Saraceni inter Christianos ubicumque degentes, indumenti genus aliquod gestare, quo internoscantur a Christianis: idque ob eam caussam, ne *per errorem Christiani Judæorum seu Saracenorum*, *& Judæi seu Saraceni Christianorum mulieribus commisceantur*. Adjectum quoque, ne *in diebus Dominicæ passionis in publicum prodeant*. Ceterum canones omnes relati sunt in corpus Juris Canonici nomine Concilii Generalis, ideoque in Jure Canonico *Concilium Generale* idem est, atque Concilium Lateranense IV. Œcumenicum XII.

Quod attinet ad expeditionem sacram, ea decreta in annum alterum. Huic qui nomen darent, iis multæ indulgentiæ & privilegia concessa. In hanc per annos tres imperata Clericis cujuscumque Ordinis ac dignitatis pars redituum Ecclesiasticorum vicesima, summo Pontifici & Cardinalibus decima: pax insuper indicta Principibus Christianis sub pœna anathematis.

(9) Ludovicus Jacobus a S. Carolo in Bibliotheca Pontificia, postquam memoravit Innocentii III. scripta multa, adjicit compositam ab eo *Prosam* quoque *Stabat Mater dolorosa*, quam B. Jacopono tribuunt Gulielmus Cave in appendice ad Historiam Litterariam pag. 6. & Justus Fontaninus De Itala Eloquentia lib. 2. cap. 8. pag. 132. Eckeardus auctor vitæ B. Notkeri Innocentio III. coævus apud Mabillonium Sæc. V. Benedictino pag. 18. dicit *piam illam de Spiritu Sancto Sequentiam*, Veni Sancte Spiritus, *compositam fuisse* ab eodem Pontifice.

Lambertinus De Sacrificio Missæ sect. 1. num. 110. pag. 51. ait, *Innocentium* III. *auctorem fuisse Orationis*, A cunctis.

CLXXVII.

CLXXVII.

HONORIUS III.

ANNO CHRISTI 1216.

OTTONIS IV. 8. HENRICI 11.

HONORIUS III. ante *Cencius de Sabellis*, *Romanus*, *vir doctus & morum integritate sanctissimus* (1) XV. Kal. Augusti anno 1216. Perusiæ factus est Pontifex, & IX. Kal. consecratus. (2) Pridie Kal. Septembr. Romam venit, exceptus totius Civitatis gaudio ingenti. Approbavit Ordinem *Prædicatorum* a S. Dominico institutum, (3) eodemque suadente Officium *Magistri Sacri Palatii* ipse instituit. (4) Petrum Corte-

Rayn. an. 1216. §. 4. 21. Spondan. §. 14. Rayn. an. 1216. §. 49.

(1) Nauclerus lib. 2. Chronographiæ generat. 41. pag. 916.
Honorius III. præter cetera scripsit *Ordinem Romanum*, qui extat apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 167. & *Librum Censuum Romanæ Ecclesiæ*, qui est apud Muratorium in Antiquitatibus Italicis medii ævi, dissertat. 69. pag. 851. tom. 5.

(2) Ab Honorii III. electione cœptum laudabilem morem inclusionis Cardinalium in Conclavi, falso scribit Ciaconius in vita ejus: idem tamen in vita Gregorii X. verissime dicit, ante eum *nequaquam Cardinales intra Conclave includi* solitos. Vide annotat. 2. ad Gregorium X. Pont. CLXXXIV.

(3) Constitut. 2. Bullarii tom. 1. pag. 91.

(4) Spondanus ad an. 1216. §. 17. *Nempe cum* S. Dominicus *cerneret quotidie occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum Clericos & ministros vanis deambulationibus ac nugis tempus terere; Pontifici insinuasse dicitur, ut quempiam virum doctum destinaret, qui eo tempore utile aliquid publice interpretaretur. Pontificem, re probata, illi ipsi Dominico eam com-*

Spondan. teniacum Comitem Altiſſiodorenſem, ſuffectum
§. 16. 17. in locum Henrici Imperatoris Conſtantinopolita-
Rayn. an. ni ſine liberis vita defuncti, conſecravit in Æde
1217. §. 4. S. Laurentii extra muros, (5) dataque epiſtola
18. 28. 49. ad Conſtantinopolis Patriarcham, factum excuſa-
100. Spond. §. vit, ne quis putaret aliquid derogatum de jure
1. inaugurandi Imperatoris Orientalis, quo gaudent
Antiſtites Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Eumdem
Honorium & Palæſtinę recuperandæ, & hęreſis
Albigenſium opprimendæ cura tenuit. (6) Ob
id habita in Urbe ſupplicatione, capita Apoſto-
lorum Petri & Pauli nudis pedibus geſtans pacem
& opem popoſcit Dei. Partem Corſicæ inſulæ
conceſſit Genuenſibus lege ea, ut libram auri per-
Rayn. an. ſolverent in annos ſingulos. Federicum II. Hen-
1220. §. rici VI. filium, & Federici I. AEneobarbi nepo-
21. Spondan. tem, Imperii inſignibus decoravit, obtinuitque
§. 1. ab eo, ut terras Comitiſſæ Mathildis Romanæ
Rayn. an. Eccleſiæ reſtitueret: fruſtra tamen inſtitit, ut fi-
1221. §. dem exſolveret de expeditione ſuſcipienda in Pa-
28. 29. Rayn. an. læſtinam. Cavit ſub pœna anathematis, *ne lecto*
1225. §. *Euangelio liber ad oſculandum aliis, quam perſonis*
49. 50. *de-*

commiſiſſe, qui Pauli *Apoſtoli epiſtolas in numeroſiſſimo auditorum conſeſſu interpretari cœperit: adeoque rem Pontifici placuiſſe, ut deinceps inſtitutum ſit ex eodem* Prædicatorum *Ordine ad id muneris aliquem eligi ſub prædicta* Magiſtri Sacri Palatii *nuncupatione. Cui Officio & poſt attributa eſt cenſura librorum & Scriptorum promulgandorum in Urbe, & quæ in Urbem aliunde deferuntur, & quorumcumque notitia ad ipſum pervenit: adeoque ſupremæ Inquiſitionis, & Indicis Congregationibus intereſſe ei datur.*

(5) Ne ſi intra Urbem inauguratus eſſet, aliquid juris videretur habere in Imperium Occidentis, ut animadvertit Bellefortius Annal. Franc. lib. 3. cap. 82. apud Spondanum ad an. 1217 §. 1.

(6) Pariſius in Hiſt. Angl. apud Raynaldum ad an. 1223. §. 39. *Circa dies iſtos hæretici Albigenſes conſtituerunt ſibi Antipapam in finibus Bulgarorum, Croatiæ, & Dalmatiæ, nomine Bartholomæum.*

deferretur inunctis oleo sacro. (7) Omnium primus largitus dicitur indulgentiam aliquot dierum per occasionem *canonizationis Sanctorum*. Pœnas gravissimas constituit in eos, qui ausi essent violare Cardinales, quos haberi voluit sacrosanctos. *Compilari fecit quasdam epistolas Decretales super his, quæ suis suborta temporibus, per fratres suos decidit, vel etiam aliis de ipsorum consilio commisit decidenda*, easque Magistro Tancredo Archidiacono Bononiensi *destinavit*, *mandans*, *quatenus eis solemniter publicatis*, *absque ullo scrupulo dubitationis uteretur*, *& ab aliis recipi faceret*, *tam in judiciis*, *quam in scholis*. (8) Idemque *statuit*, *si Nativitas Christi in diem Veneris cadat* (*multo magis si in diem Sabbati*) *ob Festi excellentiam cuivis Christiano licere vesci carnibus*, *qui* nec voto, nec Regulari observantia *ad jejunium*, *vel abstinentiam a carnibus sit* adstrictus: *non* tamen reprehendendos qui ob devotionem voluerint abstinere. (9) Diem suum obiit XV. Kal. April. anno 1227. *decimo*, *& mense octavo*, quam ceperat Pontificatum. (10)

An. 1227. §. 12. Spondan. §. 1.

(7) Lambertinus de Sacrificio Missæ sect. 1. §. 144. Meratus tom. 1. part. 1. pag. 444.

(8) Verba sunt ex epistola ipsius Honorii III. memorato Magistro Tancredo inscripta, quæ est caput I. quintæ Compilationis Decretalium editæ, ac notis illustratæ ab Innocentio Cironio.

(9) Reiffenstuel tom. 3. Juris Canonici Universi lib. 3. tit. 46. de observatione Jejuniorum in cap. *Explicari* 3. eod. tit.

(10) Apud Baluzium lib. 4. Miscellaneorum pag. 490. sunt *Testimonia de indulgentia concessa* ab hoc Pontifice *Ecclesiæ S. Mariæ de Portiuncula*. Primum est Benedicti de Arecio ab ipso S. Francisco recepti in *Ordinem* suum, qui *confitetur*, *se frequenter audivisse a quodam sociorum B. Francisci*, *qui vocabatur frater Matthæus de Marignano*, *qui fuit homo veritatis & probatissimæ vitæ*, *quod ipse fuit cum B. Francisco*

CLXXVIII.

GREGORIUS IX.

ANNO CHRISTI 1227.

FEDERICI II. 8. ROBERTI 7.

Rayn. an. 1227. §. 13. 29. DIE primo post interitum Honorii III. magno consensu invitus subrogatur *Ugolinus* Cardinalis Episcopus Ostiensis, natus patre Signiæ Comite, & Innocentio III. junctus consanguinitate.

cisco apud Perusium ante præsentiam sanctæ memoriæ Domini Papæ Honorii III. *cum petivit indulgentiam omnium peccatorum pro illis, qui contriti & confessi convenirent ad locum S. Mariæ de Angelis, quæ alio nomine Portiuncula nominatur, prima die Kalendarum Augusti a vespere dictæ diei usque ad vesperas sequentis diei. Quæ indulgentia cum fuisset tam humiliter quam constanter a B. Francisco postulata, fuit tandem a summo Pontifice liberalissime & gratissime concessa; quamvis diceret ipse summus Pontifex, non esse consuetudinis Apostolicæ Sedis talem indulgentiam facere.*

Cujus rei testimonium perhibetur etiam in Instrumento Publico anno 1335. *confecto jussu Conradi Episcopi Assisiensis, quod in ejus Civitatis publico Archivo conservatur. Concordant passim Historici, Bartholomæus Pisanus in suo* Libro Conformitatum, conformit. 14. fruct. 2. S. *Bernardinus Senensis* serm. 9. de Cultu Sanctissimæ Trinitatis in Dominica Quadragesimæ art. 3. part. 2. *S. Antoninus* Part. 3. tit. 24. cap. 14. §. 3. *Gonzaga* de Origine Franciscanæ Religionis pag. 156. *Sedulius in* Comment. ad Vitam S. Francisci c. 2. *Marcus Ulyssiponen. in* Chronicis Ordinis Minorum tom. 1. lib. 2. cap. 1. & sequentibus, & præsertim cap. 3. *Card. Bellarminus* Controvers. tom. 2. lib. 2. de Indulgentiis cap. 20. §. Rursus. *Spondanus* ad an. 1223. num. 11. *VVadingus in* Annalibus ad an. 1221. a num. 22. ad num. 24. & ad an. 1223. n. 1. & 2. Lambertinus li. 4. De Serv. Dei Beat. & Beat. Canoniz. part. 2. cap. 7. num. 5. quem vide etiam lib. 3. cap. 10. num. 5.

tate. Nomen huic impositum *Gregorius* IX. Vixdum XII. Kal. April. consecratus Federicum II. admonuit, ut quam voverat ac jurarat, expeditionem sacram susciperet. Tergiversantem mulctavit anathemate. Itaque is transmisit in Syriam. Sed turpi cum Sultano pactione prodidit Christianam rem, impetrata ab eo Hierosolyma precario & specie tenus. Ubi revertit in Italiam, odiis eam intestinis ac factionibus complevit. (1) Veniam postea pacemque enixe deprecantem restituit communioni Ecclesiæ, atque in gratiam recepit. Ast pravum mox Imperatori rediit ingenium, unde Gregorio fuit cum eo ad mortem usque certamen. Nec interim minus eluxit in rebus ceteris cura ejus. Nam constitutiones ac responsa decessorum suorum per Raymundum Pennafortium *cappellanum ac pœnitentiarium suum in unum volumen, resecatis superfluis, providit redigenda*, & anno 1234. promulgavit libris quinque, quos *Decretales* inscripsit, *volens, ut hac tantum compilatione universi uterentur in judiciis & in scholis: districtius prohibens, ne quis præsumeret aliam fa-*

Spondan. §. 2. 8. Rayn. an. 1228. §. 1. 9. Spond. §. 3. 7.

Ii 2

(1) Putant nonnulli, hinc ortum principium factionis *Guelphorum* faventium Pontifici, & *Gibelinorum* Federico II. Cæsari; alii post annos decem de illis memorant. Longe lateque diffusa lues factionis utriusque infecit Italiam omnem, prorsus ut nullum foret oppidum intactum ab ea. Civitas Civitati contraria, Provinciæ Pronviciis adversæ erant. Familiæ quoque dividebantur. Non filio, non patri, non fratribus unus in una domo consensus, non consanguineis eadem voluntas. Venetiæ solæ prudentiam suam perpetuo retinentes, contagione teterrima caruere, teste Blondo lib. 7. Dec. 2. pag. 288.

Gibelinæ factionis columen in Transpadanis Eccelinus de Romano stirpis Teutonicæ tyrannus. *Istæ vero fuerunt Civitates, super quas* (annos 34.) *exercuit tyrannidem, Verona, Vicentia, Padua, Tarvisium, Feltrum, Tridentum, & Brixia*. Monachus Patavinus in Chron. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 8. pag. 705.

facere absque auctoritate Sedis Apostolicæ. (2) Præterea *constituit, ut semper in sexta Feria in Vesperis completo solito cursu cantetur* Salve Regina, (3) &

(2) Gregorius IX. in Præfatione Decretalium. Hæc Decretalium Collectio *Gregoriana*, & *Sexta* appellatur. Præcesserunt enim aliæ Collectiones quinque. Quatuor edidit Antonius Augustinus, quarum tertia, & quarta est Innocentii III. Quintam, quæ est Honorii III. in lucem emisit Innocentius Cironius. *Duæ primæ privato solum judicio sententiaque editæ sunt, ceteræ vero publica auctoritate*, ut ait Benedictus XIV. in sui Bullarii præfatione. Vide annotat. 7. ad Innocentium III. Pontif. CLXXVI. & 8. ad Honorium III. pag. 501. proxime præced.

(3) Auctor serm. 1. in Antiphonam *Salve Regina* vol. 3. Operum S. Bernardi pag. 738. *A summis labiis canticum istud effusum venit .... A Sanctis compositum, a Sanctis institutum.*

Joannes Eremita in vita S. Bernardi lib. 2. §. 7. pag. 1304. *Vir sanctus quasi a dextris gloriosæ Virginis incedens ad Altare usque pervenit: ubi voce Angelica audivit decantari antiphonam*, Salve Regina, *ex integro usque ad finem. Quam corde tenus retinens & postea scripsisse, atque Domino Papæ Eugenio transmisisse refertur, ut ex præcepto auctoritatis Apostolicæ per Ecclesias solemnis haberetur in honore beatæ & gloriosæ Virginis Dei Genitricis Mariæ: quod & factum est.*

Quo ex loco, ut ait Horstius in notis ad memoratum serm. 1. *Angeli istius Orationis auctores dicendi essent. Paullo aliter hanc historiam refert Albericus in Chronico ad an.* 1130. *ubi commemorat S. Bernardum Divione apud S. Benignum aliquando hospitio exceptum*, quam, *inquit*, Abbatiam semper dilexit, eo quod mater sua ibi sit sepulta, audivisse ante horologium circa Altare ab Angelis antiphonam *Salve Regina* dulci modulamine decantari, primoque credidisse fuisse conventum, ac dixisse Abbati die sequenti: *Optime decantastis antiphonam de Podio hac nocte circa Altare B. Virginis.* Dicebatur autem *Antiphona de Podio*, eo quod Haimerus Episcopus Podiensis eam fecerit. *Haimerus seu Aimarus, Ademarusve fuit Episcopus Aniciensis, B. Virginis in primis cultor, tempore Urbani Papæ* II.

Durandus lib. 4. Rational. cap. 22. *Petrus vero Compostellanus fecit illam* Antiphonam *Salve regina misericordiæ.* Durando consentit Claudius de Rota in notis ad Pseudo-

Luit-

& in nocte Antiphona, Beata Dei genitrix Maria, *secuta oratione*, Deus qui de Beatæ Mariæ. *Et quod ante Corpus Domini, cum idem conficitur, campana pulsetur*. (4) Idem, cum antea administrare Sacramentum pœnitentiæ *Regularibus* non liceret, primis omnium Sacerdotibus Dominicani Ordinis jus hoc esse voluit, (5) cumulavitque deman-

 dato

Luitprandum pag. 451. & Mabillonius in Annalibus Benedictinis ad an. 986. §. 89.

Arnoldus VVion l. 5. Ligni Vitæ c. 105. hujus antiphonæ auctorem facit Hermannum Contractum Monachum Benedictinum, & probat testimonio Jacobi Philippi Bergomensis in Suppl. Chron. lib. 12. Trithemii de Scriptor. Eccl. & alibi, Gilberti Genebrardi Galli lib. 4. Chron. Petri Cratepolii, & Francisci Costeri. VVioni accedit Bona Divinæ Psalmodiæ cap. 16. §. 20. pag. 530. *Ejus auctor fuisse dicitur Hermannus Contractus Monachus S. Benedicti anno* 1059. *qui cum omnis politioris litteraturæ expers omnino esset, B. Virginis intercessione in virum alterum mutatus, tanta deinceps doctrinæ laude resplenduit, ut nulli suo tempore secundus haberetur*. Vide Lambertinum de Festis B. Mariæ Virginis §. 174. pag. 313.

(4) Auctor Vitæ Gregorii IX. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 582. Spondanus ad an. 1239. §. 12.

Campana, cum in Missa sacrum Domini corpus conficitur, longe ante hæc tempora pulsari consuevit. Ivo Carnotensis, qui obiit anno 1115. Epist. 142. gratias agens Mathildi Anglorum Reginæ ob campanas Ecclesiæ suæ dono datas, ait, earum sonitu memoriam ejusdem Reginæ renovari tum præsertim, *quando illa salutaris hostia pro nobis redimendis in ara Crucis oblata per novi Sacerdotii ministros in Domini mensa quotidie consecratur*: ut est apud Mabillonium Comment. in Ordinem Rom. cap. 7. pag. 49. *Quo fere tempore*, ut idem Mabillonius subjicit, *Gulielmus Episcopus Parisiensis, & in Germania Guido Cardinalis statuerunt, ut ad elevationem campanula pulsaretur*. Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturg. cap. 13. §. 3.

(5) Van espen Part. 2. Juris Ecclesiastici universi, tit. 6. cap. 5. §. 10. *Primus, qui Fratribus Mendicantibus privilegium excipiendi Fidelium confessiones dederit, videtur fuisse Gregorius* IX. *Scribit enim Matthæus Parisiensis ad an.* 1246.

Quod

Rayn. an. 1232. §. 1. 32. dato eisdem Officio Inquisitionis sacræ. (6) Inter ceteros D. Antonium Ulyssiponensem, *Patavinum* a loco dormitionis nuncupatum, sanctimonia vitæ, & miraculorum gloria clarum orbe toto in Cælitum numero habendum decrevit anno a morte ejus nondum exacto. (7) Anno 1241. cum accepisset, Episcopos, quos ipse Romam evocaverat ad Concilium, ab Entio notho Federici II. & Pisanis devicta Genuensium classe, qua vehebantur, partim captos, partim submersos, eorum vicem ita doluit, ut mœrore profligatus XII. Kal. Septembr. occumberet, postquam *annos quatuordecim*, *menses quinque*, *&* *dies duos* se vindicem constantissimum præbuisset Ecclesiasticæ libertatis.

An. 1241. §. 82. Spond. §. 14.

CLXXIX.

Quod Fratres Prædicatores impetraverint a Papa Gregorio IX. (*qui specialiter eorum fautor erat*) inauditum privilegium, hoc etiam ipsis temporibus novum. *Bullam sive privilegium hoc exhibet ibidem Parisiensis, datum Anagniæ IV. Kal. Octobr. Pontificatus sui anno 1. id est anno 1227. In hac Bulla mandat omnibus Prælatis per Angliam constitutis*, ut Fratres Prædicatores benigne recipiant, & populos sibi commissos sedulo admoneant, ut ex ore ipsorum verbi Dei semen devote suscipiant, & confiteantur; cum ipsis (*inquit*) auctoritate nostra liceat confessiones audire, ac pœnitentias injungere.

(6) Epist. 9. apud Labbeum tom. XI. Conc. pag. 335.

(7) Mortuus est anno ætatis 36. Christi 1231. Idibus Junii feria 6. & anno insequente III. Kal. Jun. die sacro Pentecostes Spoleti relatus in Sanctos. Vide Gregorii IX. Constitutionem 4. & in eam Comment. Cardinalis Petræ ad Constitut. Apostol. tom. 2. pag. 289.

D. Antonii imago pingitur a qualibet Franciscana Familia ea forma Vestis, qua unaquæque earum utitur, ut est apud Lambertinum lib. 4. part. 2. cap. 21. num. 11. pag. 150.

De D. Antonio fuse Lucas Waddingus in Annalibus Minorum, & Bollandiani die 13. Junii pag. 703. tom. 2. ejusdem mensis, strictim Franciscus Pagius in Breviario Historico in Vita hujus Pontificis §. 27. pag. 269. tom. 3.

CLXXIX.

CÆLESTINUS IV.

ANNO CHRISTI 1241.

FEDERICI II. 22. BALDUINI II. 13.

CÆLESTINI IV. Pontificatus intra *dies decem septemque* exactus est. Rebus Ecclesiæ præfectus X. Kal. Octobris, moritur VIII. Idus mensis ejusdem, nondum consecratus. Fuit Mediolanensis, *Gaufridus Castilionæus* antea dictus, natus patre *Joanne Castilionæo*, & matre *Cassandra Cribella* Urbani III. sorore.

Rayn. an. 1241. §. 87. Spond. §. § 15. 18.

CLXXX.

INNOCENTIUS IV.

ANNO CHRISTI 1243.

FEDERICI II. 24. BALDUINI II. 15.

POST excessum Cælestini IV. ex hac vita menses ferme viginti interregnum fuit. Alii aliam ejus rei caussam comminiscuntur. Tandem *Sinibaldus Fliscus* Genuensis anno 1243. VIII. Kal. Jul. Anagniæ creatus est Pontifex *Innocentii* IV. nomine. Novam, summamque dignitatem huic gratulatus est Federicus II. missisque Oratoribus suum erga Romanam Ecclesiam studium professus. Innocentius, qui concordiam Sacerdotii & imperii peroptabat, suos & ipse ad eum

Ray. an. 1242. §. 1. Spond. §. 1. 1243. §. 5. 10. 13. Spond. §. 3. 5.

Rayn. an. 1244. §. 32. 37. Spondan. §. 2. 3.

Legatos misit acturos de pace. Quin haud multo post accessit ad Civitatem Castellanam, ut propius cum Imperatore, qui se contulerat Interamnam, iniret rationem reconciliationis. At cognito, parari sibi ab illo insidias, maritimo itinere se recepit in Galliam, & Concilium generale indixit Lugdunum. (1) Idem *inhibuit*, *ne de cete-*

Concil. Œcum. XIII.

(1) Œcumenicum XIII. Lugdunense I. celebratum anno 1245. Præfuit Innocentius IV. Adfuere, præter Cardinales, Patriarchæ tres, Constantinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejensis, Episcopi centum circiter & quadraginta, Balduinus II. Imperator Constantinopolitanus, Regum Franciæ, Angliæ, & aliorum Principum Oratores. Tribus Actionibus perfectum est. In prima Innocentius multa dixit de constituendis moribus Præsulum, ac tyrannide Federici II. coercenda: in altera Episcopus Calamensis enarravit ejusdem Imperatoris crimina gravissima, propter quæ in tertia Actione confixus est anathemate, Regnoque Siciliæ, ac Imperio depulsus. Conditi canones decem septemque. Ex his duodecim judicia regunt Ecclesiastica, ideoque a Bonifacio VIII. relati in librum sextum Decretalium. Reliqui sunt de subsidiis mittendis periclitanti Latinorum Imperio Constantinopoli, Tartaris arcendis a finibus Christianorum, & *Crucesignatis*, etiam inhibito anathemate, cogendis ad votam profectionem in Palæstinam.

Decretæ expeditioni sacræ Dux præfectus S. Ludovicus IX. Rex Gallorum. *Illud præterea sancitum fuit, ut dies natalis B. Mariæ Virginis, Deique matris octo dierum spatio celebraretur*, ut est apud Labbeum to. 11. Conc. pag. 636. Rubeus quoque galerus Cardinalibus datus traditur, *quo Pontifex eos admonitos esse voluit, paratos omni tempore esse debere sanguinem fundere pro Christiani populi libertate tuenda*, ut ait Gaguinus De Francorum Regum gestis lib. 7. pag. 112. Nicolaus de Curbio coævus Innocentio IV. in ejus vita cap. 21. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 592. *Pontifex post Concilium anno secundo Cluniacum ivit cum Rege Franciæ, & ipsius fratribus locuturus; ubi Domini Cardinales primo Capellos rubeos* receperunt, *sicut in ipso Concilio fuerat ordinatum*. In eodem Concilio jus eligendi Imperatorem, quod Gregorii V. concessione erat commune omnibus Principibus Germaniæ, Septemviris peculiare factum fuis-

cetero Judæi nutrices seu servientes haberent Chri- Rayn. an.
stianos, (2) vetuit, Eucharistiam ultra *dies quin-* 1248. §.
decim servari, cavitque, ne *Sacerdotes Missam* 52.
celebrare præsumant, *prius quam Officium Matuti-* An. 1250.
nale compleverint. (3) Ratum esse voluit jus con- §. 32. 33. Spondan.
cessum ab Hadriano II. & Joanne VIII. celebran- §. 17. 18.
di *Missam*, *Officiumque divinum* lingua Sclavoni- 19.
ca. (4) *Providit*, *ut Romæ vigeret studium juris Divini*, *& humani*, *Canonici videlicet*, *& Civilis*, (5) ac *primus Rosam auream solemni ceremonia ac ritu benedixit*. (6) Federico II. sublato e vi-

fuisse, addunt aliqui. In his Baronius ad an. 996. §. 64. Vide Lambertinum lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 33. num. 10. & annot. ad Gregorium V. Pontif. CXLI.

Petrus de Marca lib. 4. de Concordia cap. 17. §. 5. *Primus omnium*, *qui appellatione ad futurum Concilium usus est*, *prodit se se apud Historicos Fridericus* II. *Imperator*, *qui ad Concilii cognitionem evocatus a Gregorio* IX. *& ab Innocentio* IV. *ob dissidium cum Ecclesia Romana*, *de hæresi & aliis facinoribus delatus*, *Thaddæum legatum suum ad Concilium Lugdunense misit anno millesimo ducentesimo quadragesimo quinto*.

(2) Constitut. 2. §. 5. tom. 1. Bullarii pag. 62. Vide Cardinalem Petram in hanc Constitutionem tom. 3. Comment. ad Constitutiones Apostolicas pag. 12.

(3) Constit. 14. §. 9. & 11. tom. 1. Bullarii pag. 126. & epist. 10. ad Ottonem Cardinalem Tusculanum art. 9. & 11. apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 613. & 614. & apud Raynaldum ad an. 1254. §. 8.

(4) Vide Rigantium in Regulam 20. Cancellariæ tom. 2. pag. 295. num. 76. & sequentibus, inquirentem, *an usus linguæ vernaculæ debeat per Sedem Apostolicam permitti in celebranda Missa*, *& in administratione Sacramentorum*.

(5) Cap. *Cum de diversis* 2. *de Privilegiis* in 6.

(6) Auctor vitæ Innocentii IV. apud Lab. to. 11. Conc. pag. 598.

At *valde recens est*, inquit Pagius in vita ejusdem Pontificis §. 28. *cum citet Platinam*, *qui exeunte sæculo XV. scripsit*, *ideoque maximam fidem non meretur*; *cum præsertim in*

vivis, (7) regressus est in Italiam, cum annos
Rayn.an. fere septem Lugduni mansisset. (8) Conradum
1251. §.1. post mortem Federici Patris Imperium affectan-
11. Spondan. tem ejecit communione Christianorum: quem a-
§. 3. nathemate innodatum frater ejus nothus veneno
Rayn.an. necavit. Quod ubi Innocentius rescivit, continuo
1254. §. animum convertit ad Neapolim, Capuam, alias-
45.64.69. que

in Ordinibus Romanis (apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici) *quorum unus est Cencii Camerarii, & ultimus Petri Amelii, qui adhuc in vivis erat anno 1398. ut ostendit Mabillonius in annotatione ad illum, ejusmodi solemnis benedictionis ne levis quidem mentio reperiatur, ex quo non male quis deduceret illius Rosæ benedicendæ consuetudinem post annum* 1400. *invaluisse*.

Benedictus XII., ut est in Vita ejus tertia inter *Vitas Paparum Avenionensium* editas a Stephano Baluzio pag. 225., *anno* 1337. *III. Kal. Aprilis, Dominica, qua cantatur* Lætare, *Duci Bavariæ dedit rosam post Missam*. Etiam Urbanus V. anno 1368. rosa aurea donavit Joannam Reginam Siciliæ, ut legere licet in Vita ejus prima & secunda apud eumdem Baluzium pag. 381. & 408. & apud Muratorium tom. 3. Scriptor. Rer. Italic pag. 541. 620. 634.

Etsi autem Pontifices tardius instituerunt ritum benedicendi in Dominica quarta Quadragesimæ Rosam auream; attamen jam inde ab Urbano II. ac fortasse usque ab Leone IX. musco & balsamo plenam eo die gestare consueverunt, ut docet Gretserus De Benedictionibus lib 2. cap. 40. pag. 270. tom. 5. par. 2. Edemundus Martene De antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 19. §. 17. & Pagius in Vita Urbani II. §. 56.

Quid vero Rosa hac, aurum, muscus, & balsamum, quæ sunt intus in ea, & quod tali die portatur, significent, diligenti inquisitori servatur: Auctor Ceremonialis editi jussu Gregorii X. apud memoratum Mabillonium pag. 236.

(7) An ipsum pœnituerit, parum constat: certum tamen est, testamento mandasse Conrado filio suo, *ut ditionem aliaque jura, quæ injuste se invasisse fatetur, Ecclesiæ restitueret*. Raynaldus ad an. 1250. § 33.

(8) In regressione ea, Mediolani cum esset, mandavit Episcopo Culmensi, ut Lithuaniæ Ducem Mindanum, qui ditionem suam subjecerat Ecclesiæ Romanæ, *coronaret in Regem*: Raynaldus ad an. 1251. §. 46.

que Regni illius Urbes recipiendas in potestatem. Itaque præmisso exercitu valido, contendit Neapolim, admissus benigne, susceptusque honorifice. Ea in Urbe morbum nactus, anno 1254. VII. Idus Decembr. moritur, sepeliturque in Templo majore, Pontificatus *anno undecimo*, *mense quinto*, *die decimo quarto*. (9) Spond. §. 2. 3. 4. 5.

CLXXXI.

ALEXANDER IV.

ANNO CHRISTI 1254.

IMP. OCCID. VACANTE BALDUINI II. 26.

PONTIFICALIBUS comitiis Neapoli habitis anno 1254. pridie Idus Decembris Catholicæ Ecclesiæ præses summus constituitur *Alexander* IV. Anagninus, Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus, dictus antea *Raynaldus* Cardinalis Episcopus Ostiensis ac Veliternus. (1) Hic damnavit Rayn. an. 1254. §. 1. Spondan. §. 9. 10.

(9) *Extinctum cælesti ultione tradit Cantipratensis ob Prædicatorum, & Minoritarum privilegia rescissa, repentinaque percussum paralysi vocis officium ad mortem amisisse. Sed hæc aliaque hujusmodi conficta fuisse, quivis prudens animadvertere poterit*. Raynaldus ad an. 1254. §. 70.

(1) Nicolaus de Curbio in Vita Innocentii IV. cap. 42. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 592. *Defunctus est Innocentius Papa* IV. *Neapoli anno Domini* 1254. *mensis Decembris die septima intrante .... & cessavit Episcopatus diebus quinque*. Quare *Alexander* IV. die decima secunda Decembris electus est.

Ptolomæus Lucensis lib. 22. Hist. Eccl. cap. 17. tom. 11. Script. Rer. Italic. pag. 1150. *Hic Pontifex hanc famam habuit, quod fuerit vir magnæ humilitatis, & pietatis; unde tradunt aliquæ Historiæ, quod fuerit Episcopus Ostiensis, & inter-*

vit librum Gulielmi de sancto amore *De periculis novissimorum temporum*, in quo adversus Religiosos Ordines voluntariam amplectentes paupertatem, propriumque habentes nihil docebat, non licere cuiquam, nisi per vim coacto omnia relinquere; nec eum, qui Cœnobitis ab Episcopo vel Pontifice approbatis aperiret peccata sua per Sacramentalem Confessionem, satisfacere Canoni Concilii Lateranensis, cujus initium: *Omnis utriusque sexus*. (2) Idem *sanxit*, *ut Cathedralium Ecclesiarum designati Præsules*, *excurrente sex mensium spatio*, *Pontificalibus sacris insignirentur*, *ne populi diutius Pastorum regimine destituti*, *aliquod salutis periculum adirent*. (3) Veritatem *Stigmatum* S. Francisci comprobavit testimonio suo. (4) Imperii Electoribus denuntiavit anathema, si Conradinum eligerent filium filii Federici II. Ecceliunm virum atrocem, & sic immanitate efferatum, ut Dæmone genitus diceretur, (5) olim a Fe-

terdum ibat Ostiam, *& Veletrum*, *ibique prædicabat verbum Dei*, *vel coram se prædicari faciebat*, *ibidemque suis Clericis Ordines conferebat*, *& in caussis suorum subditorum assistebat*.

(2) Constitut. 8. tom. 1. Bullarii pag. 137.

Contra insanam Gulielmi doctrinam scripsit S. Thomas Opusculo 19. *adversus impugnantes religionem*.

(3) Raynaldus ad an. 1255. §. 16.

(4) Constitut. 4. to. 1. Bullarii pag. 134. & apud Raynaldum ad an. 1255. §. 27.

S. Bonaventura in Legenda S. Francisci cap. 13. pag. 296. tom. 7. *Summus Pontifex Alexander cum populo prædicaret coram multis fratribus*, *& me ipso*, *affirmavit*, *se*, *dum Sanctus viveret*, *stigmata illa sacra suis oculis conspexisse*.

Pagius in vita hujus Pontificis §. 12. *Eadem stigmata ante Alexandrum* IV. *jam commendaverat Gregorius* IX. *anno* 1237. *apud VVadingum ibidem num*. 1. *& seq*. *& postea Nicolaus* III. *litteras Gregorii* IX. *confirmavit*, *ut videre est apud eumdem in Regesto ad Tomum* 2. *Postea Benedictus* XI. *eorumdem stigmatum festum celebrari*, *Officium vero etiam Paulus* V. *recitari concessit*.

(5) Corius Hist. Mediol. Part. 2. ad an. 1207.

Federico II. Ducem constitutum in Langobardia, perculit anathemate, armisque *Crucesignatorum* compescuit, ac Mantuæ obsidendæ intento Patavium eripuit. (6) Idem folicitus de Græca Ecclesia consocianda cum Latina, Urbis Veteris Episcopum legavit Constantinopolim, utque facilius iniretur societas, id quoque præter cetera Græcis concessit, quod antea Innocentius IV. indulserat, ut Symbolum haberent sine additamento vocis *Filioque*, modo eadem, ac Latini de Filio Dei sentirent. Seditione Romæ excitata, Viterbium se recepit, inde Anagniam, ubi mansit ad annos duos. Viterbium reversus, ut Concilio ibidem celebrato pacem inter Venetos ac Genuenses conciliaret, anno 1261. VIII. Kal. Junii decessit post *sexennium*, *menses quinque*, *& dies tredecim*, quam Pontifex factus fuerat.

Rayn. an. 1256. §.5. 38. 47. Spond. §. 4. 6.

Rayn. an. 1258. §. 5. Spond. §. 1. Rayn. an. 1261. §. 6. 7. Spond. § 1.

(6) Hanc jacturam Eccelinus ultus est nece duodecim millium Patavinorum, quos vel apud se, vel diversis locis obsidum, militum, ac ministrorum nomine habebat. Insuper *præcepit, quod si aliquis Paduanus in fuga fuisset deprehensus, continuo manibus & pedibus privaretur. Multi itaque tali pœna puniti jacebant in agris, & viis prostrati. Ad quorum horrendos rugitus validosque clamores nullus propter timorem Tyranni commotus misericordia flectebatur*: Monachus Patavinus in Chronico to. 8. Script. Rer. Italic. pag. 695. Sed anno 1259. pœnas dedit fœdissimæ cædis apud Mediolanum, quod capere proditione tentaverat, ab fœderatis vulneratus, captus, deductusque Soncinum, ubi non tam vulnere, quam animi dolore ac tristitia confectus occubuit.

CLXXXII.

CLXXXII.

URBANUS IV.

ANNO CHRISTI 1261.

IMPERIO OCCIDENTIS VACANTE, MICHAELIS PALÆOLOGI 1.

IN Alexandri IV. interregno comitia habita Viterbii magno Cardinalium certamine, Pontificatum pertinaciter affectantibus singulis, qui supererant octoni numero. (1) Tandem IV. Kal. Septembr. anno 1261. Pontifex extra sacrum Cardinalium ordinem electus *Jacobus Pantaleon*, Gallus, in Tricassibus ortus loco tenui, Patriarcha Hierosolymitanus, qui venerat acturus de rebus Palæstinæ. Pridie Nonas Septembr. coronatus appellari voluit nomine *Urbani* IV. quod decessor ejus obiisset die S. Urbano *Papæ & martyri* sacra. Hujus Pontificatus initium finis fuit Imperii Latinorum in Oriente, capta a Michaele Palæologo Constantinopoli, exactoque Balduino II. cum a Balduino I. cœptum stetisset annos circiter sexaginta. Contra Paleologum Urbanus indixit bellum sacrum. Ille ut Pontificem revocaret ab incepto, significavit se peroptare conjunctionem, pacemque Græcæ Ecclesiæ cum Latina: quæ tamen haud facta est ante Gregorium X. licet etiam sub Clemente IV. actum sit de ea. Idem instituit Festum Corporis Christi quotannis celebrandum Feria quinta post diem octavam Penteco-

Rayn. an. 1261. §. 8. 9. 26. Spond. §. 2. 3. 8.

Rayn. an. 1264. §. 26. 27..56. 58. 61. 70. Spond. §. 1. 9.

(1) Erant Cardinales ob eam caussam tam pauci, quod creaverat neminem Alexander IV.

costes, (2) *propriumque ejusdem Solemnitatis Officium per B. Thomam de Aquino, tunc in ipsa Curia*

(2) Constitutione 1. quam confirmarunt Clemens V. in Concilio Viennensi OEcum. XV. ut est in Clementina *Si Dominum De Reliquiis & Venerat. Sanctor.* Martinus V. Constitut. 12. Eugenius IV. Constitut. 6.

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 31. num. 24. scribit, *institutionem Festi in honorem Sanctissimi Corporis Christi caussam suam desumsisse a Revelatione facta Beatæ Julianæ de Monte Cornelione; sed Revelationem ipsam examinatam fuisse a Roberto Episcopo Leodiensi, & aliis Episcopis atque Ecclesiasticis Doctoribus: rursus Urbanum* IV. *tunc Archidiaconum Leodiensem, deinde evectum ad summum Pontificatum noluisse assensum præbere extensioni Festi ad universam Ecclesiam, nisi postquam novo miraculo edoctus cognovit, Divinæ id voluntatis esse. Cum etenim Urbanus degeret in* Civitate *Urbevetana, ut impetum Saracenorum evaderet, quos Manfredus Siciliæ Tyrannus in Italiam evocaverat, contigit, ut incredulo Sacerdote Missam celebrante in Ecclesia Vulsinii Urbevetanæ Diœcesis Hostia appareret oculis ipsis vera Caro, roseo cruore respersa, ea tantum excepta particula, quæ Sacerdotis digitis tangebatur; Vitta autem lintea, quæ ad reverentiam Calici erat imposita, ex Sanguinis effusione madefacta est, ita ut, Sacerdote studente cooperire Corporale, dextera autem Domini faciente virtutem, singulæ guttæ Sanguinis ex Vitta ipsa manantes, & in Corporale effluentes singulas Figuras in similitudinem Hominis in eo impresserint. Itaque re ad Urbanum* IV. *delata ab ipso Sacerdote, qui pœnitentia ductus suam priorem incredulitatem amare deflebat, decretum est, ut prodigiosum* Corporale *ad Ecclesiam Urbevetanam solemniter deferretur, prout sane delatum est, ipso Pontifice cum universo Clero & Populo illud excipiente, & in Templo majori Urbevetano collocante, in quo etiamnum asservatur, & statis diebus publice ostenditur, quemadmodum scriptum est ab Onuphrio Panvinio, a Joanne Trithemio, a Sancto Antonino, a Gulielmo Lindano, quorum verba sunt* in Dissertatione de Sacris Processionibus *Christiani Lupi* to. 11. novæ editionis pag. 340. *His addi possunt Donzellinus* in Historia de Solemnitate, & Festivitate Corporis Christi, *Cappeavil* tom. 2. Historiarum Leodiensium pag. 642. Continuatores *Bollandiani* tom. 4. Aprilis pag. 437. *Bartholomeus Fiseus* in suo Opere de origine Festivitatis Corporis Chri-

ria existentem, *edidit*. (3) Idem *vetuit*, *ne quis citra permissum Pontificis*, (*quod antiquitus cautum fuis-*

Christi, *Martene* de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divin. celebr. Offic. cap. 29. num. 1. & duobus sequentibus. *Theophilus Raynaudus* Operum tom. 11. pag. 347. *Insuper autem eodem Urbano* IV. *præcipiente*, *compositum fuit a S. Thoma de Aquino Officium Sanctissimi Sacramenti*, *&c.*

De supplicatione, in qua eodem festo die Corpus Christi defertur, nulla mentio est in constitutione Urbani IV. nulla in ejus epistola ad Evam Reclusam S. Martini Leodiensis, quæ est apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 817. nulla apud D. Thomam, qui jussu Urbani *Officium* SS. Sacramenti composuit, nulla apud auctores, qui sub idem tempus scripsere de Festo hoc per eumdem Urbanum instituto. De ea, tamquam *divina inspiratione introducta*, memoratur in Concilio Senonensi, quod anno 1320. celebratum est. *Verisimile est*, ait Van espen part. 2. Juris Ecclesiastici Universi tit. 4. cap. 5. §. 5. *eam sæculo XIV. paulatim invaluisse*: *atque non simul in omnibus Ecclesiis*, *sed in aliquibus citius*, *in aliis serius fuisse institutam ad solemnitatem institutæ festivitatis augendam*. Constat ineunte sæculo XV. fuisse in more positam. Etenim Martinus V. constitut. citata 12. illis, *qui processiones*, *in quibus ipsum vivificum Sacramentum dicto festo juxta ritus Ecclesiarum defertur*, *continuo secuti fuerint*, *centum dies singulis annis de injunctis pænitentiis misericorditer relaxat*.

Christianus Lupus dissertat. de sacris processionibus, in quibus circumfertur sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, cap. 2. & 9. pag. 337. tom. 11. *respondet*, *publicas istiusmodi* cum Eucharistia *Processiones*, ejusdemque *Expositionem non cohæsisse cum disciplina antiquæ Ecclesiæ*, quam Schelstratus vocat disciplinam arcani, in dissertat. de eadem disciplina cap. 7. art. 8. Eam ob rem Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum occultatum non Ethnicis solum, ac Judæis, sed etiam Catechumenis ac Pœnitentibus, illis tamquam profanis, ne irriderent, istis, utpote nondum dignis, qui scirent & admitterentur ad mysteriorum communionem. Vide Joannis Grancolas Commentarium Historicum in Breviarium Romanum cap. 81. Cardinalem Petram in Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 170. & 171. & Gretserum in Differt. de Sacratissimo Corporis Christi Festo to. 5. part. 2. pag. 131. Lambertinum Institutione 5. & 30.

(3) Sixtus IV. in Constitutione, quæ exstat to. 3. novi Bul-

fuisse legimus) *in* Vaticana Basilica *tumularetur*. (4) Idemque primus fuisse putatur a Papebrochio, qui numerum sui nominis expresserit, seque *Urbanum Papam quartum* appellaverit; (5) quamvis in Bullario Cherubini habeatur Bulla, cui præfixum est, *Pelagius Papa Secundus*, quia illa creditur esse supposititia. Obiit Perusiæ anno 1264. VI. Nonas Octobr. cum Pontifex fuisset *annos tres*, *mensem unum*, *& dies quatuor*.

CLXXXIII.

CLEMENS IV.

ANNO CHRISTI 1265.

IMP. OCCID. VACANTE, MICH. PALÆOL. 5.

MENSIBUS fere quinque post mortem Urbani IV. anno 1265. *Guido Grossus* Fulcodii filius, Cardinalis, & Episcopus Narbonensis, juris valde peritus concordi suffragatione absens subrogatur. (1) Nec diem, nec mensem electionis ejus apud vetustiores Scriptores invenio. Octavo Kal. Martias anno, quem modo nominavi, Pontificem jam fuisse, certum affirmo ex litteris, quas de suscepto onere tanto scripsit die eodem. Hunc

Rayn. an. 1265. §. 1. 5. 10 13. 18. 20. Spondan. §. 1. 2. 5.

K k

Bullarii Dominicani pag. 555. Vide Papebrochium in Conatu Chronico-historico dissertat. 43. pag. 374.

(4) Mabillonius tom. 1. Musei Italici pag. 52. ubi refert *diploma* Urbani IV. ea de re *Capitulo Basilicæ Vaticanæ directum*.

(5) Papebrochius tom. 2. Respons. ad exhibit. error. P. Sebastiani a S. Paulo apud Rigantium in Regulam 34. Cancellariæ num. 26. pag. 161. tom. 3.

(1) Longinus Hist. Polon. lib. 7. ad an. 1265. pag. 976. *Vix tum lacrimis Cardinalium vinci potuit, ut Papatum assumeret.*

Hunc communiter Historiæ sic describunt, quod fuerit vir magnæ probitatis & exempli, quia omnem statum mundi expertus est, & in quolibet virtuose se habuit, & quanto plus crevit in dignitate, tanto plus floruit in sanctitate. (2) Quam fuerit suis minime addictus, indicio est epistola, qua illos Romam accedere vetuit, injussu suo: idque multo magis ex eo perspicitur, quod filiæ ejus duæ, quas susceperat ante Sacerdotium, propter dotis tenuitatem nuptui non sunt collocatæ. (3) *Pluralitatem beneficiorum valde detestabatur, non minus in suis, quam alienis, usque adeo, ut nepoti cuidam suo tres habenti præbendas diceret coram multis:* Unam

(2) Ptolomæus Lucensis lib. 22. Hist. Eccl. cap. 29. & in Annalibus ad an. 1265. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1156. & 1284.

(3) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 1. §. 11. *Dicitur etiam in laudem tanti viri, quod cum duas filias nubiles haberet, & nuptui tradere quærens, nil tamen de patrimonio Christi, sed tantum de proprio, quod non maximum erat, dotare vellet: attendentes ad divitias Pontificales seu Ecclesiæ, cum de illis nil expectare valerent, illas innuptas dimiserunt: unde & meliori sponso Domino Jesu Christo traditæ sunt, in virginitate Deo obsequentes.*

Mabillonius de re Diplomat. l. 2. c. 14. §. 11. *Olim tam* Brevibus *quam* Bullis *idem sigillum plumbeum apponebatur: nec scio, an multum ante annos quadringentos inventus sit* anulus Piscatoris. *De eo quidem nihil ego legi antiquius, quam quod refert* Massonus *in* Clemente IV. *qui anno* 1264. *Pontifex renuntiatus epistolam ad Ægidium Grossum consanguineum suum ita concludit:* Non scribimus tibi, nec consanguineis nostris sub bulla, sed sub Piscatoris sigillo, quo Romani Pontifices in suis secretis utuntur. *Nondum quippe in* Brevibus *usitatum erat istud sigillum, sed in litteris privatis, in quibus modo Pontifices symbolis gentilitiis utuntur. Certe quotquot vidimus ante id tempus minutas Pontificum litteras, quantumvis breves & exiles, sigillum plumbeum habebant appensum.* Brevibus *appositus est* anulus Piscatoris *saltem sæculo XV. qualia sunt* Brevia *Callisti III. & Pauli II. sub* anulo Piscatoris. *Anulus hic ceræ imprimitur, non plumbo, ut alia sigilla Pontifi-*

nam ex his tribus retinendam tibi, quam volueris, eligito; reliquas duas resignes, oportet. (4) Carolum Andegavensem Comitem, fratrem S. Ludovici Regis Francorum, utriusque Siciliæ Regem Romæ inaugurari jussit in conditiones, octo millia unciarum auri ut penderet quotannis die festo S. Petri, equum item eximium albi coloris, utque deficiente stirpe ejus, Regnum rediret ad Pontificem. Novo Regi gratulatus est victoriam de Manfredo, qui in Sicilia tyrannidem occupaverat, & Conradinum usurpantem titulum Regis Siciliæ innodavit anathemate. Mortuus est Viterbii anno 1268. cum extremum Novembris esset. (5) Ita *annos tres, & menses novem* Pontifex fuit.

Rayn. an. 1266. §. 1. 18. Spondan. §. 1. 4. 9. Rayn. an. 1267. §. 4. Spondan. §. 8. Rayn. an. 1268. §. 54. Spond. §. 12.

tificum. Vide annot. 9. ad Hadrianum I. Pont. XCVII. & Van Espen part. 2. tit. 23. cap. 4. §. 4.

(4) Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ad an. 1269. pag. 15. tom. 2.

(5) *Sepultus est autem gloriosus Pontifex Viterbii, ubi tunc Curia residebat, in Ecclesia Fratrum Prædicatorum, ubi ipsemet sibi elegerat sepulturam*. S. Antoninus in Chron. 3. part. tit. 20. cap. 1. §. 11.

Wernerus Rolevvinck in Fasciculo Temporum ad an. Chr. 1264. tom. 2. Scriptor. Rer. Germanicarum Pistorii pag. 558. *Benedictum sit dulce nomen Domini nostri Jesu Christi, & gloriosissimæ Virginis Mariæ matris ejus in æternum, & ultra. Amen*. Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria. *Amen*. *Quicumque hæc legerit, totiens quotiens habet tres annos indulgentiarum, quos Clemens concessit ob rogatum Lodovici sancti Regis Franciæ solemniter*.

CLXXXIV.

B. GREGORIUS X.

ANNO CHRISTI 1271.

IMP. OCCID. VACANTE, MICH. PALÆOL. 11.

PONTIFICIS subrogandi comitia Cardinalium contentionibus prorogata sunt in annum fere tertium. Demum Cardinalibus sex creandi Pontificis arbitrium permiserunt novem reliqui. Itaque anno 1271. Kal. Septembr. summum Sacerdotium Viterbii datum *Thealdo* seu *Theobaldo* Placentino, Archidiacono Leodiensi, quem cum exercitu Christianorum degentem in Syria res pro Christianis ibidem gestæ commendabant. (1) Anno

Rayn. an. 1271. §. 7. 12. Spond. §. 5.

(1) Hinc, ut est apud Amalaricum Hugerium in vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 425. *Joannes Cardinalis & Episcopus Portuensis composuit versus, qui sequuntur*:

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem patrum fecit discordia fratrum.

Panvinius annotat. ad Platinam pag. 179. *Eo tempore nequaquam, ut nunc consuetudo est, Cardinales in Conclavi recludebantur, sed summo mane singulis diebus, si Romæ erant, Laterani, vel in Basilica S. Petri, aut alibi, prout occasio se se offerebat: sin autem extra Urbem, in Ecclesia Cathedrali illius Civitatis, in qua tunc commorabantur, una conveniebant, perinde ac nostro tempore faciunt, cum congregationem sunt habituri, de Romani Pontificis electione tractantes.*

Raynaldus ad an. 1271. §. 12. *Refellendus e superioribus Franciscani Chronici auctor, qui nimis interdum credulus, plura a veritate historica aliena per simplicitatem scriptis tradidit: atque inter cætera Cardinalium Collegium Sancto Bonaventuræ Pontificis renuntiandi, sui etiam ipsius ad eam digni-*

no insequente veniens in Italiam Viterbium se confert, postea Romam, ubi VI. Kal. April. Pontifex inauguratur, diciturque *Gregorius X.* Nulla prior huic potiorque cura fuit, quam ut Christianis Terræ Sanctæ compararet subsidium. Eam ob rem Concilium generale indixit Lugdunum, celebravitque profectus eodem. (2) Ut autem auxi- Rayn. an. 1272. §. 1. 9. Spond. §. 1. 2.

Kk 3 lia

dignitatem efferendi potestatem contulisse, eumque generosa constantia calcato fastu, Gregorium X. suffragio suo ad solium Apostolicum evexisse.

Spondanus ad an. 1271. §. 5. *Reperimus alicubi, expetitum tunc fuisse B. Philippum Benitium Florentinum Ordinis Servorum ob insignem miraculorum ejus famam : sed illum re cognita apud montem* Tuniatum *delituisse, quousque facta esset electio alterius.*

Archangelus Gianius in Annalibus Ordinis Servorum to. 1. Centuria 1. lib. 3. cap. 17. pag. 102. *Id vero indicant, cum perantiqua Scriptorum traditio, tum vetustæ ejus imagines Pontificiam tiaram ad pedes habentes, tum etiam temporum illorum usus, quando in hujusmodi vacatione dissidentibus frequenter Cardinalibus, alii etiam non Cardinales, etiam Regulares & Eremitæ in Pontifices eligebantur. Nam defuncto* Alexandro IV. *eligitur* Urbanus IV. *non Cardinalis; post ipsum parum abfuit, quin eligeretur* F. Joannes Vercellensis *Generalis Prædicatorum, cujus loco electus fuit* Guido Fulcodius *absens, nec talia præsumens. Sic* Eugenius III. *ex simplici Abbate Trium Fontium Cisterciensi; sic* Urbanus V. *ex simplici Abbate S. Victoris Massiliæ; sic* Clemens V. *ex simplici Burdegalæ Archiepiscopo; sic* Urbanus II. *sic* Cælestinus V. *ab eremo præter intentionem ad Pontificatum evectus.* Vide Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 31. num. 3. & vitam Hadriani V. Pontif. CLXXXVI.

(2) Est Lugdunense II. Œcum. XIV. an. 1274. celebratum. *Numerus Prælatorum, qui interfuerunt, fuit quingentorum Episcoporum, Abbatum septuaginta, aliorum Prælatorum mille,* ut ait Ptolomæus Lucensis lib. 23. Hist. Eccl. cap. 3. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1166. prorsus ut Concilia omnia hactenus celebrata numero superaverit. Adfuerunt Michaelis Palæologi Oratores. Qui ipsum Palæologum adfuisse existimarunt, errorem Blondi secuti sunt. Præfuit Gregorius X. voluitque regimen Concilii Conc. Œcum. XIV.

esse

Rayn. an. 1273. §. 28. 35. Spond. §. 2. lia in Syriam mittenda undique acciret facilius, operam dedit rebus Ecclesiæ & Imperii pacandis, factionibusque *Guelphorum & Gibelinorum*, quæ Italiam omnem habebant solicitam, extinguendis.

(3)

esse penes D. Bonaventuram, qui propterea Concilio præsedisse dicitur a Sixto IV. in Constitutione *Canonizationis* ejus 21. §. 10. Sex actionibus trium mensium spatio absolutum est. In postrema Græci processionem Spiritus Sancti a Patre, *Filioque* profitentes hac demum quarta decima vice, ut complurium Latinorum Scriptorum testimoniis ostendit Spondanus ad an. 1274. §. 8. in communionem Latinæ Ecclesiæ recepti sunt.

Georgius Pachimeres lib. 5. Hist. cap. 18. ait, *Tribus solis capitulis totum hoc concordiæ cum Ecclesia Romana negotium contineri, Commemoratione, Appellatione, Primatu.* Quod explanans Nicephorus Gregoras lib. 5. Hist. Byzant. cap. 2. *Primum*, inquit, *ut inter sacras hymnodias*, seu Missę Sacrificium, *Papa cum aliis quatuor Patriarchis in diptycha relatus, memoraretur: Alterum, ut liceret cuivis ad veteris Romæ curiam, tamquam ad majus & augustius tribunal provocare. Tertium, ut Primatus in omnibus deferretur.* Primatum & Appellationem præter Spiritus Sancti processionem a Patre Filioque, & alios Fidei ac disciplinæ articulos nominatim *confitetur & recognoscit, acceptat & sponte suscipit* Michael Palæologus in epistola ad Gregorium X. consistentem in concilio, apud Labbeum tom. XI. Conc. pag. 262. & 267. Harduinum tom. 7. pag. 694. & 698.

Decreta insuper auxilia Christianis bellum gerentibus in Syria adversum Saracenos. Una supra triginta constitutiones editæ ad Ecclesiasticam & Christianam disciplinam sanciendam. Omnes, excepta undevicesima, in sextum Decretalium Librum relatæ sunt. Harum altera Gregorius X. celeri Pontificum electioni consulturus, rata esse jubet ea, quæ in id constituta sunt ab Alexandro III. statuitque, ut in quacumque Urbe contigerit mori Pontificem, in ea erigatur Conclave, & decimo ab obitu ejus die ingrediantur Cardinales singuli singulis contenti famulis Clericis, seu Laicis, vel duobus, si id ipsis indulgeri necessitas postulet: incipiantque novi Pontificis electioni operam dare, nemine expectato. Qui superveniant, re nondum perfecta, admittantur. Inclusi *nullo intermedio pariete, seu alio velamine omnes habitent in communi*. Nullus ad eos pateat aditus,

(3) Rodulpho I. Comiti Habſpurgenſi Regnum Germaniæ affirmavit, (4) curavitque, ut Alphonſus Caſtellæ Rex affectandi Imperii cupiditatem abjiceret. Rediens in Italiam eumdem Rodulphum obvium habuit Lauſanæ, pollicentem jurejurando in Cardinalium ac Principum cœtu, ſe *Ravennæ Exarchatum & alias Eccleſiæ terras defenſurum*. (5) Tranſgreſſus Alpes acceſſit Mediolanum, inde Placentiam, atque inde, prætervolans Florentiam, cui ob non ſervatas leges pacis cum *Gibelinis* interdixerat Sacra, pervenit Aretium. Ibi recuperationem Palæſtinæ volventem

Rayn.an. 1274. §. 50. 51. Spond. §. 13. Rayn.an. 1275. §. 37.44.47. Spond. §. 8. 9. Rayn.an. 1276.§.1. 14.

Kk 4 ani-

ditus, nullum eis liceat nuntium audire, nullam accipere aut dare epiſtolam, neminem alloqui ſub pœna anathematis. Si poſt dies tres ab ingreſſu Pontificem non creaverint, unum duntaxat ferculum tam in prandio, quam in cœna per ſequentes dies quinque illis miniſtretur, quibus elapſis panis tantum, vinum, & aqua uſque ad Pontificis electionem. Leges hæ proceſſu temporis paululum variatæ ſunt, explicanturque a Panvinio in annot. ad Platinam pag. 179. Exſtat Gregorii X. decretum cap. *Ubi periculum* 3. *de elect.* in 6. Vide annotat. 6. ad Clementem VI. Pontificem CXCVIII.

In eodem Concilio ſtatutum eſt, ut *ſinguli, glorioſum* Jeſu Chriſti *nomen quandocumque recolitur, flectant genua cordis ſui, quod capitis inclinatione teſtentur*, quemadmodum legitur in epiſtola ipſius Gregorii X. apud Edemundum Martene tom. 4. Anecdotorum pag. 1776. & in Concilio Avenionenſi cap. 4. & Biterrenſi can. 1. apud Labbeum to. 11. Conc. pag. 1721. & 1923.

(3) Vide annot. 1. ad Gregor. IX. Pont. CLXXVIII.

(4) Ab hoc Rodulpho propagata eſt Auguſta domus Auſtriaca.

(5) Sunt in hanc rem Rodulphi diplomata duo apud Raynaldum ad an. 1275. §. 37. 38.

Ptolomæus Lucenſis Hiſt. Eccl. lib. 23. cap. 4. to. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1166. *Tradunt hiſtoriæ, quod Rodulphus juramentum præſtitit ſummo Pontifici fidelitatis Romanæ Eccleſiæ de conſervando ipſam: quod habetur* diſt. 63. cap. Tibi Domino. *Tunc etiam reſtituit Eccleſiæ Comitatum Romandiolæ cum Exarchatu Ravennæ.*

Spond. §. 1. animo, eoque se cum exercitu conferre meditantem intercepit mors anno 1276. IV. Idus Januar. Pontifex fuit, si ab electione numeres, *annos ac menses quatuor, & dies decem*, si ab consecratione, *annos tres, menses novem, & dies quindecim*. (6)

CLXXXV.

INNOCENTIUS V.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

Rayn. an. 1276. §. 15. 17. 24. 25. Spond. §. 2. 3. CARDINALES ex præscripto legis latę ab Gregorio X. inclusi in Conclavi XIII. Kal. Februar. postridie Pontificem esse consenserunt *Petrum de Tarantasia* Innocentii V. nomine. (1) Hic primus ex familia Dominicanorum Pontifex summus,

(6) S. Antoninus 3. part. Chronic. tit. 20. cap. 2. §. 4. *Sepultus est Aretii summa cum veneratione: multaque circa illius corpus miracula postmodum subsecuta fidem ejus sanctitatis indubiam præbuere*. Vide Cardinalem Lambertinum De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 24. §. 37. num. 135. & appendice 8. pag. 458.

Gregorius X. in constitutione, quæ exstat part. 2. Hist. Eccl. Placentinæ Petri Mariæ Campi, in Regesto nu. 118. pag. 410. *Nec mireris, quod bulla non exprimens nomen nostrum, est appensa præsentibus, quæ ante consecrationis & benedictionis nostræ solemnia transmittuntur: quia ii, qui fuerunt hactenus in Romanos electi Pontifices, consueverunt in bullandis litteris ante suæ consecrationis munus modum hujusmodi observare*. Ex quibus liquet, nomen Pontificis electi necdum consecrati, bullis imprimi non consuevisse.

(1) *In Ordine (Prædicatorum) fuit magister in Theologia & magnæ litteratura, unde scripsit super Sententias, & super Epistolas Pauli*: S. Antoninus Part. 3. Chron. tit. 20. cap. 3.

mus, Aretio profectus Romam, VIII. Kal. Martii in Æde Principis Apostolorum inauguratur. Postero die ad omnes Principes ac Præsules litteras scribit de electione sua. Per Legatos missos in Hetruriam pacem conciliat inter Lucanos & Pisanos. Multa & præclara facere pro Ecclesia molientem adorta vis morbi extinguit XI. Kal. Jul. post *mensem quintum* Pontificatus.

CLXXXVI.

HADRIANUS V.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

UT Catholicæ Ecclesiæ præsideret, anno 1276. III. Idus Jul. nomine Hadriani V. legitur *Ottobonus Fliscus* Genuensis, fratre Innocentii IV. genitus. Hic post mortem Clementis IV. missus ad S. Philippum Benitium, ut ei offerret Pontificiam dignitatem, tulit ab eo, summun hunc in terris gradum abnuente, responsum, *se ad tantum fastigium aliquando evehendum, sed brevi eo potiturum*. (1) *Statim post suam creationem constitutionem Gregorii X. de restrictione Cardinalium in electione Papæ suspendit, intendens eam aliter ordinare*. (2) Mox Roma Viterbium petit, ubi ne Sacerdotio quidem (erat enim Diaconus) nedum Pon-

Rayn. an. 1276. §. 26. 27. Spond. §. 4.

(1) Benedictus XIII. Constitut. 3. §. 2. tom. XI. Bullarii part. 2. pag. 286. quæ Constitutio est 103. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 543. & Gianius in Annalibus Ordinis Servorum tom. 1. Cent. 1. lib. 3. extremo cap. 17. pag. 102.

(2) Jordanus Scriptor coævus apud Raynaldum ad an. 1276. §. 26.

Pontificatu initiatus, XV. Kal. Septembr. decedit, post *tricesimum septimum diem*, quam Pontifex electus fuerat. (3)

CLXXXVII.

JOANNES XX. DICTUS XXI.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

Rayn. an. 1276. §. 29. 45. Spond. §. 5.

JOANNES XXI. *Petrus* antea dictus, Juliani filius, Lusitanus, anno 1276. XVII. Kal. Octobr. successor Hadriano V. creatus est. *Hic statim constitutionem per Gregorium X. de reclusione Cardinalium, suspensam per Hadrianum, revocavit*, abroga-

(3) *Hoc tamen non eximit eum verorum Pontificum numero, quando electio absoluta, & nullius approbationis indiga, qualis hoc ævo fiebat, postquam acceptata est ab Electo, Pontificem constituit: secus quam primis decem sæculis*: Papebrochius in Conatu ad Hadrianum V. num. 1. pag. 381. Vide annotat. 1. ad Stephanum II. Pontif. XCIV.

Petrus Maria Campus lib. 19. Hist. Placentinæ, ad an. 1276. pag. 307. contendit, *Vicedominum de Vicedominis* Placentinum, natum sorore Gregorii IX. Card. Episcopum Prænestinum, ex familia S. Francisci, an. 1276. die quinta Septembris nomine *Gregorii* XI. suffectum fuisse Hadriano V. ac mortuum die insequente. At negat id Franciscus Pagius in Breviario Pont. Rom. tom. 3. pag. 419. quod nullam de eo mentionem faciunt veteres, nullam recentes scriptores, ne illi quidem, qui Ordinis S. Francisci historiam scripserunt ante annum 1628. quo anno *Lucas VVadingus*, edito tomo altero Annalium *Minorum*, dubitanter loquitur: *Inter hunc* (Joannem XX.) *& Hadrianum nescio si audeam alium numerare Pontificem, utpote cujus nullus, qui vitas & seriem scripserit Pontificum, vel minimum meminerit*. Nunc verba hæc, & alia ad Vicedominum pertinentia, sunt in tomo 4. ad an. 1276. §. 2.

gavitque. (1) Legatos etiam misit ad Michaelem Palæologum, qui curarent ratam faciendam ab eo pacem Ecclesiæ Græcæ cum Latina, juratam antea ab ejus Oratoribus in Concilio generali Lugdunensi II. Toto autem Pontificatus tempore, quod intra *menses octo* exactum est, solicitus fuit pro retinenda Terræ Sanctæ parte ea, quæ adhuc in Christianorum erat potestate. Anno 1277. cameræ ruina percussus sexto inde die Idibus Maji occubuit Viterbii, sepultusque est in AEde Sancti Laurentii.

Rayn. an. 1277. §. 3. 19. Spond. §. 1. 3.

(1) Ptolomæus Lucensis lib. 23. Hist. Ecclesiasticæ cap. 21. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1176.

Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 181. *Post Innocentii* V. *mortem, qui ei successit Hadrianus Papa* V. *Gregorii* X. *de conclavi constitutionem statim revocavit. Cujus revocationem, sive suspensionem, quod ante ejus coronationem facta fuisset, invalida erat, Joannes* XXI. *cornfirmavit. Atque sine conclavis reclusione, qui deinceps ei successerunt Romani Pontifices, Nicolaus* III. *Martinus* II. *dictus* IV. *Honorius* IV. *&* *Cælestinus* V. *creati sunt. A Cælestino vero, eadem, qua Gregorius* X. *caussa moto, ipsius Gregorii constitutionem de conclavis reclusione denuo renovatam & approbatam, qui ei suffectus est Bonifacius Papa* VIII. *ratam habens & confirmans, libro Decretalium sexto registravit. A quo deinceps tempore usque ad nostram memoriam perpetuo observata est. Hæc ex Glossa capituli* Ubi periculum, *cujus auctor fuit* Joan. Andreas *celeberrimus Jureconsultus*. Vide annotat. 3. ad vitam Nicolai IV. Pontif. CXCI.

CLXXXVIII.

CLXXXVIII.

NICOLAUS III.

ANNO CHRISTI 1277.

RODULPHI REGIS 5. MICH. PALÆOLOGI 17.

CERTAMEN de Pontifice subrogando inter octo Cardinales, (1) qui supererant, exortum, ad menses amplius sex tenuit. Ac longius
Rayn. an. 1277. §. 53. 55. 58. Spond. §. 4. prorogata discordia esset, nisi a Viterbiensibus pertæsis moram longiorem, inclusi in Prætorium Civitatis coacti fuissent Pontificis electionem properare. Ante diem igitur VII. Kal. Decembr. anno 1277. electus est *Joannes Cajetanus Ursinus*, Cardinalis Diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano, qui propterea *Nicolaus* III. appellari voluit. (2) Romam profectus VII. Kal. Januar. in-
Rayn. an. 1278. §. 1. 2. 5. 6. 57. 69. 73. Spond. §. 2. 4. 6. auguratus est. Tanta erat morum gravitate, ut *Compositus* diceretur. Hic egit cum Rodulpho Rege Germanorum, ut rata haberet, quæ ejus nomine Otto Cancellarius in Concilio Lugdunensi Œcum. XIV. & ipsemet Lausanæ Gregorio X. jurejurando promiserat. Obsecutus Pontifici Rodulphus, edito diplomate (3) approbavit *confirma-*

(1) *Septem tantum* numerat Auctor Chronici Parmensis, qui scribebat sub finem sæculi XIII. apud Muratorium to. 9. Scriptor. Rer. Italic. pag. 798.

(2) Hunc, cum adhuc parvulus esset, futurum Pontificem summum, prænuntiaverat S. Franciscus, referente VVadingo in Annalibus Minorum ad an. 1222. §. 3.

(3) Hoc, atque alia, de quibus commemoro, Rodulphi diplomata recitat Raynaldus, primum ad an. 1278. §. 45. alterum §. 51. tertium ad an. 1279. §. 3. quartum, quod est

mationes, *concessiones*, *privilegia*, & *cetera omnia*, quæ ab decessoribus suis Regibus Romanorum, seu Imperatoribus Romanæ Ecclesiæ concessa fuerant: & paullo post, cum resciviſſet, opera Rodulphi Cancellarii sui, in Italiam missi cum potestate, nonnullos Pontificis imperio subjectos populos defecisse ad se, novo diplomate jussit Romanæ Ecclesiæ jura restitui, & Gotifredum legavit, qui Cancellarii acta rescinderet. Hinc Nicolaus ut magis ac magis consuleret Ecclesiasticæ ditioni, omnesque in posterum controversias tolleret, diplomata Ludovici Pii, Ottonis Magni, & Henrici II. ad Rodulphum Regem misit, petens, ut ea comprobaret. Fecit id libens Rodulphus dato diplomate alio, in quo inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes *Ferrariam* etiam, & *Comaclum* recenset. Ac ne Rodulphi diplomata aliquando vocarentur in dubium, eadem voluit ab Imperii Electoribus confirmari. Idem Pontifex Carolum Siciliæ Regem deduxit, ut Senatoriam Urbis dignitatem deponeret, editaque constitutione cavit, ne in posterum talis dignitas Regibus aut Principibus externis conferretur, volens insuper eam annuum magistratum esse. (4) Pari interim diligentia procuravit negotia Christianæ Reipublicæ. Nam pro confirmanda pace inter Græcam Latinamque Ecclesiam, composita in Con-

est Electorum Imperii, habes tum apud Raynaldum ad an. 1279. §. 6. tum apud Bellarminum De Translatione Imperii lib. 3. cap. 3.

(4) Constitutio exstat lib. 6. Decretalium tit. *De electione & electi potestate* cap. *Fundamenta*.

Gulielmus de Nangis in Chron. ad an. 1278. apud Dacherium tom. 3. Spicilegii pag. 44. *Carolum Regem Siciliæ Papa Nicolaus a Vicaria Tusciæ removens, constitutiones fecit tam de electionibus Prælatorum, quam de electione Senatoris Urbis Romæ, & se Senatorem ad vitam fieri procurans Senatoriam jussit per suos parentes fere per annos duos regi.*

Concilio Lugdunensi, litteras dedit ad Michaelem Palæologum, Andronicum ejus filium, Patriarcham, ceterosque Græcos Præsules. Gregorii IX. sententiam de stigmatibus D. Francisci probavit. *Vacantes Ecclesias supra omnes prædecessores suos velocius expedivit*. (5) In conferendis Sacedotiis viros pios & religiosos præoptavit doctioribus, dicere solitus, *doctrinam vitæ probitate destitutam venenum esse immedicabile*. Decessit Soriani prope Viterbium XI. Kal. Septembr. anno 1280. Pontificatus *secundo*, *mense octavo*, *die nono vicesimoque*. Corpus Romam delatum in Æde S. Petri sepultum.

Rayn. an. 1279. §. 52. An. 1280. §. 23. 27. Spond. §. 6.

CLXXXIX.

MARTINUS IV.

ANNO CHRISTI 1281.

RODULPHI REGIS 9. MICH. PALÆOLOGI 21.

CUM duo Cardinales, quorum caussa electio novi Pontificis protrahebatur, in custodiam a Viterbiensibus ducti essent, VIII. Kal. Martii an-

(5) Ptolomæus Lucensis lib. 23. Hist. Eccl. cap. 30. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1182. ubi præterea dicit: *Multa virtuosa eidem attribuunt Historiæ, quod magnus eleemosynarius, quod devotissime celebrabat, & semper in Missa flebat*.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 16. §. 4. *Nicolaus* III. *ad impetrandam pacem inter principes Christianos statuit, in Missa solemni, postquam Sacerdos dixit*: Pax Domini sit semper vobiscum, *ante* Agnus Dei *cantari psalmum* Lætatus sum *cum aliquot versiculis, &* Collecta *pro pace*. *Idemque constituit Joannes* XXII. *pro tollendo schismate, ut testatur Angelus Rocca in Paralipomenis commentarii de Campanis*.

anno 1281. Ecclesiæ invitus præponitur *Martinus* IV. Gallus, *Simon* Briensis, vulgo *de Bria* antea nuncupatus. (1) Viterbio profectus Urbem veterem, ibidem X. Kal. April. consecratur. (2) Hic fratrem suum, qui ad se gratulabundus advolarat, modice donatum ad impensas itineris, domum dimisit. Ipsi Pontifici, tamquam privato cuidam viro, populus Romanus discordiæ tollendæ gratia contulit Senatoriam Urbis dignitatem, quam ipse restituit Carolo Siciliæ Regi, cui a Nicolao III. fuerat abrogata. Anathematizavit Michaelem Palæologum, quod defecisset ab Romanæ Ecclesiæ societate, quam & per Oratores in Concilio Lugdunensi, & ipse deinde per se coram Legatis Apostolicis juraverat usque servaturum. Damnavit quoque auctores conjurationis Siculorum in Gallos, qua erumpente in actum, III. Kal. April. die sacro Paschæ, dante signum Campana Vesperarum, Galli omnes ad unum nihil mi-

Rayn.an. 1281.§.1. 3. 6. 14. 25. Spond. 1.2.4.6.9.

Rayn.an. 1282. § 11. 23. Spond. §. 2. 6. 9.

(1) Franciscus Pagius in Vita hujus Pontificis §. 2. *Gulielmus Nangiacus in Chronico*, *S. Antoninus part. 3. tit. 10. cap. 4. Nanclerus generat. 43. & alii eum vocant* Martinum IV. *& re vera ita vocandus est*, *licet unus tantummodo ejusdem nominis Sanctus Pontifex eum præcesserit*, *quia* Marinus I. Martinus II. & Marinus II. Martinus III. *ab Auctoribus appellati sunt: unde & in instrumento a Senatoribus Romanis die decima Martii anni* 1281. *Romæ confecto*, *antequam Pontifex consecraretur*, *a Raynaldo eodem anno* §. 15. *relato*, *diserte vocatur* Martinus IV. Vide annotat. 1. ad Marinum I. Pontif. CX.

(2) Nonnulli, ut est apud Bzovium ad an. 1281. §. 1. scripsere, Joannem Viterbiensem seu Vercellensem, Magistrum Ordinis Prædicatorum Generalem, in locum Nicolai III. electum fuisse Pontificem, sed mortuum, antequam acciperet nuntium electionis suæ. At commentum id, & *fabula est*, *Ptolomæi Lucensis*, *& S. Antonini silentio*, *aliorumque gravissimorum Auctorum*, *qui de Romanis Pontificibus scripsere*, *aut Ecclesiasticam Historiam edidere*, *auctoritate convicta*; ut ait Natalis Alexander Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. cap. 1. art. 11. tom. 7. pag. 31.

minus opinantes toto regno cæsi sunt, ipsæque mulieres Siculæ, quæ ex Gallis concepisse ferebantur, exenteratæ, parvulique, ne quid Franci-
Rayn. an. ci generis in Sicilia superesset, saxis illisi. (3)
1283. §. Eamdem anathematis pœnam irrogavit Petro Re-
23. 24. gi Aragonio, tum quod particeps fuisset immani-
An. 1284. tatis tam detestabilis, tum quod Siciliæ regnum
§. 3.
An. 1285. invasisset, manentemque in incepto obstinate pri-
§. 12. 13. vavit Regno, & pugnantibus contra ipsum pro
Spond. §. Carolo Rege Siciliæ legitimo, *Indulgentiarum* præ-
5. mia concessit. Mortuus est Perusiæ anno 1285. IV. Kal. April. *anno quarto*, *mense*, ac *die septimo*, quam electus fuerat: eodemque loco sepultus miraculis claruit.

CXC.

HONORIUS IV.

ANNO CHRISTI 1285.

RODULPHI REG. 13. ANDRONICI 2.

HONORIUS IV. antea *Jacobus Sabellus* Romanus IV. Nonas Apri. anno 1285. Martino IV. Perusiæ suffectus, Romæ inauguratus est.
Rayn. an. Jussu ejus Arabica & aliæ exoticæ linguæ, ut ad
1285. §. Sa-
14.

(3) Fazellus de Rebus Siculis Dec. 2. lib. 8. cap. 4. pag. 490.

Duarum horarum spatio eo tempore octo Francorum millia occisa fuisse constat. Inde adagio increbuit Vesper Siculus.

Anno 4. hujus Pontificis celebratum est Concilium Melfitanum a Gerardo Sabinensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato, & cap. 1. statutum, *ut omnes Græci Clerici in Regno Siciliæ existentes* Symbolo insererent vocem *Filioque procedit*, eamque profiterentur firmiter, ut est apud Edmundum Martene tom. 7. Vet. Scriptor. & Monum. pag. 283.

Saracenos & Orientales Schismaticos in Catholica Fide erudiendos perutiles atque adeo necessariæ, Parisiis tradi cœptæ. Confirmatus per eum Ordo Carmelitarum, *qui prius in Concilio* Lugdunensi II. Œcumenico XIV. *remanserat in suspenso*, (1) & vestis decentior, qua etiam nunc utuntur, eisdem tradita. (2) Approbatus quoque Ordo Eremitarum S. Augustini. Nova vero Mendicantium secta, quam nomine *Ordinis Apostolorum* nescio qui conflaverant, condemnata. Suprema post *biennium* Pontificatus fuit dies tertia Aprilis anni 1287.

Spond. §. 6. 20. 21. 22.
Rayn. an. 1286. §. 36.
Spond. §. 1.
Rayn. an. 1287. §. 9.
Spond. §. 4.

(1) Ptolomæus Lucensis lib. 24. Hist. Eccl. cap. 14. Lege Gregorii X. constitutionem 23. in memorato Lugdunensi Concilio sancitam apud Labbeum tom. 11. Conc. part. 1. pag. 989. & apud Harduinum tom. 7. pag. 715. & 716.

(2) S. Antoninus in Chronico part. 3. tit. 20. cap. 5. *Eo tempore cum fratres Ordinis Carmelitarum deferrent habitum, qui minus convenire videbatur viris religiosis, scilicet cappam circulatam largis virgis albis, & griseis, quem habitum asserebant fuisse Heliæ Prophetæ habitantis in monte Carmelo in Syria (quod tamen neque in sacra Scriptura, neque in authentica scriptura reperitur) Papa Honorius* IV. *propter majorem honestatem mandavit, habitum illum dimittere, & deferre desuper cappas ex toto albas, & tunicas subtus griseas cum scapularibus. Hi habuerunt initium sub quodam Patriarcha Hierosolymitano, cum in Syria habitabant Christiani Hierosolymis, & aliis multis civitatibus.* Addit eos a Saracenis expulsos *de monte Carmelo, unde Carmelitæ dicuntur; non quod ab Helia habuerint initium*. Vide nostram Historiam Apostolicam in S. Joanne Baptista, annotat. 5. & annotat. 2. ad Innocentium XII. Pont. CCXLIV.

CXCI.

NICOLAUS IV.

ANNO CHRISTI 1288.

RODULPHI REGIS 16. ANDRONICI 5.

Rayn. an. 1288. §. 1. 7. 24. 29. 32. Spond. §. 1. 10. 11. MENSES amplius decem post mortem Honorii IV. anno 1288. VIII. Kal. Mart. *Hieronymus Tineus* Asculanus, *primus ex Ordine S. Francisci renuntiatus est Pontifex ad S. Sabinam, & biduo post coronatus apud S. Petrum, sumto nomine* Nicolai Quarti *in memoriam* Tertii, *a quo fuerat creatus Cardinalis*. (1) Semel atque iterum traditum sibi Pontificatum abnuit; demum Cardinalium precibus victus, coactusque inivit. Eo hortante Senatum Venetum decrevisse, ut Fidei censores essent in ditione Reipublicæ, iidemque de communi ærario sustentarentur, in trinis annalibus invenio. (2) Eumdem non conservandæ solum, sed etiam propagandæ Fidei cura maxime intentum habuit. Varios enim ad varias gentes Rayn. an. 1289. §. 1. 49. Spond. §. 2. misit præcones Euangelii. Carolum II. cui *Claudo* additur cognomen, Siciliæ & Apuliæ Regem Reate coronavit in easdem conditiones, in quas Pater ejus fuerat a Clemente IV. inauguratus. Idem abrogasse traditur constitutionem Gregorii X. de Conclavi. (3) Illud haud cuipiam in dubio

(1) Spondanus ad an. 1288. §. 1.

(2) Apud Wadingum ad an. 1589. §. 14. Raynaldum ad an. 1588. §. 54. & Spondanum ad an. eumd. §. 6.

(3) Traditur ab Raynaldo ad an. 1276. §. 29. & ad an. 1289. §. 49. ex Nicolai IV. epist. 1. lib. 2. Addubitat Pagius in vita hujus Pontificis §. 21. tum quia ejus epistolæ

bio est, eum edita constitutione duas fecisse redituum Romanæ Ecclesiæ partes, quarum altera Pontifici, altera Cardinalibus cederet, (4) eumdemque confirmasse litteras Alexandri IV. de veritate stigmatum S. Francisci. (5) Anno 1291. Pontificatus ejus quarto, expugnata ab Saladino Babyloniæ Rege Hierosolyma, & Christiani expulsi Syria tota. Sacratissima quoque Deiparæ Virginis Ædicula, Dei conceptu inclyta, Angelorum ministerio VII. Idus Majas translata est in Dalmatiam, atque inter Tersactum & Flumen oppida, in planitie summa collis Adriaco mari impendentis collocata. (6) Anno insequente pridie Nonas April. die sacro Parasceves obiit, cum *annos quatuor, mensem, & dies quatuordecim* Pontificatum egisset.

Rayn. an. 1291. §. 44. 68. Spond. §. 10.

Rayn. an. 1292. §. 17. Spond. §. 3.

stolæ verba non recitantur ab Raynaldo, tum quia nulla mentio de abrogatione ea reperitur in tribus S. Cælestini V. diplomatis apud eumdem Raynaldum in *Addendis* ad Tom. XV. in quorum primo atque altero S. Pontifex *asserit, Gregorii X. constitutionem ab Hadriano* V. *& Joanne* XXI. *fuisse suspensam, in tertio vero eam etiam per eumdem Joannem* XXI. *fuisse revocatam*, abrogatamque.

(4) *Quod si aliquando servatum fuit, certe a multo tempore abiit in desuetudinem: cum nihilominus habeant Cardinales jura sua atque uberes proventus, quibus dignitatem honeste sustineant*: Spondanus ad an. 1292. §. 3. Constitutio est apud Raynaldum ad an. 1289. §. 49.

(5) Vide annotat. 4. ad Vitam Alexandri IV. Pontif. CLXXXI.

(6) Post annos tres ac menses septem anno 1294. IV. Idus Decembr. Angelorum itidem opera asportatur in Italiæ regionem Picenam, estque hodie sacrarium insigne, ditissimumque Christianorum donariis undique collatis. Vide Raynaldum ad an. 1291. §. 68. & ad an. 1294. §. 24. & Historiam nostram Familiæ Sacræ cap. 1. annotat. 5. pag. 5. atque in primis *Theatrum Historicum Sanctæ Domus Nazarenæ* Petri Valerii Martorelli, olim Episcopi Ferretrani, anno 1732. Romæ editum, in cujus Tomo primo habes Hi-

CXCII.

S. CÆLESTINUS V.

ANNO CHRISTI 1294.

ADOLPHI REGIS 3. ANDRONICI 11.

CUM annos duos ac menses tres discordia sententiarum certassent Cardinales, tandem anno 1294. III. Nonas Jul. *Cælestino* V. munus Ecclesiæ administrandæ consensu injungunt. Patria hic Molisinus, professione Monachus, *Petrus de Murrone* cognominatus a monte ejusdem nominis duobus ab Sulmone millibus, in quo genus vitæ asperrimum ducebat. (1) Delatam sibi dignitatem summam, cum diu recusans nihil profecisset, fessus precibus suscepit invitus. Aquilæ consecrari voluit, quam Urbem iniit asello vectus, Regibus Siciliæ & Hungariæ præeuntibus ad frena. (2)

Rayn. an. 1294. § 3. & seqq. Spond. §. 1. & seqq.

storias ejusdem Sanctæ Domus, in altero ac tertio Apologias scriptas a Georgio Francisco Xaverio Canonico de Marotti, Francisco Turriano, & Rutilio Benzonio adversus Vergerium, Petro Roestio, Jacobo Gretsero, Ludovico Centoflorenio, & Honorato a S. Maria.

(1) *Jacobus Stephaneschius, S. Georgii in Velabro Diaconus Cardinalis, testis æqualis & oculatus in poemate historico de Cælestino* V. *hæc habet de ejus natali solo, initio capitis* 3. *libri* 2. *apud* Bollandianos *tom.* 4. *Maji pag.* 453. *col.* 1.

Est *Locus* Aprutii, cui profert accola nomen
Molisium, *Patria* huic quondam, vel parte Laboris
Terræ.

Est Molisium *nomen* Castri, *unde* Molisinus Comitatus, *in quo est* Æsernia, *aliæque Civitates*. *Est vero* Locus *ille inter* Aprutium & Terram Laboris, *propterea que* Stephaneschius, *quasi anceps hæret*, *num* Locum *ipsum* (Molisium *dico*) Aprutio, *an* Terræ Laboris *adscribat*. Fontaninus in Codice Canonizationum pag. 121.

(2) Tribus editis constitutionibus ratam jussit esse Gregorii X. constitutionem de Cardinalibus includendis in Conclave ad celerem Pontificis electionem . (3) Confirmavit etiam Ordinem ab se institutum , qui deinde *Cælestinorum* appellatus est. Neapoli , quam Romæ, sedere maluit. Pontificatus curis distentus cum haud facile posset in se ipsum secedere , assuetisque rerum divinarum contemplationibus vacare , ea res vitæ pristinæ desiderium fecit. De Pontificatu igitur deponendo cogitare cœpit. Tum vero in disquisitionem venit , posset ne Pontifex se abdicare . Posse , Cardinalium *omnium concordi consilio & assensu, auctoritate Apostolica statuit & decrevit* Cælestinus . (4) Qua-

(2) *Hoc ab eo factum est non quidem superba singularitate , quasi alios , qui aliter fecerant , reprobare voluerit , sed singulari humilitate , qua a sancta rusticitatis monasticæ consuetudine nec facile , nec cito avelli potuit . Hos quippe magnificos apparatus sive in equis , sive in vestibus , ac aliis exterioribus ornamentis , quos plerique pompas vocant , a tempore B. Silvestri Papæ sancti Patres non solum summi Pontifices , sed & alii minores Episcopi non ad suam , sed ad Christi & Ecclesiæ ejus gloriam extollendam introduxisse credendi sunt : quos exterius cum temperantiæ moderamine observare , interius tamen servata humilitate , non est vanitatis aut vitii , sed est virtutis ac meriti* : Petrus de Alliaco lib. 2. cap. 11. apud Raynaldum ad an. 1294. §. 11.

(3) Recitantur ab Raynaldo in *Addendis* ad Tomum XV. Vide annotat. 3. ad Nicolaum IV. Pontif. CXCI.

(4) Quod decretum *inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum suorum consilio duxit redigendum* Bonifacius VIII. ut patet ex cap. *Quoniam* 1. De Renuntiatione in 6. Vide Martinum Bonacinam *De legitima Pontificis electione* disputat. 1. quæst. 1. punct. 1. num. 21. Azorium Institut. Moral. part. 2. lib. 4. cap. 6.

Christianus Lupus in secunda Procemiali dissertatione de Simoniæ crimine, & variis ad ipsum spectantibus, cap. 2. pag. 48. part. 4. *Qui Cælestinum V. existimarunt fuisse primum Papatus renuntiatorem , & de istius renuntiationis validitate disputantes turbarunt Ecclesiam , fuerunt omnino hallu-ci-*

Quare Idibus Decembr. exemplo memorabili virtutis deposuit Pontificatum, *mense quinto & die*
Rayn. an. 1295. §. 11.13. 14. Spond. §. 2. 3. *Octavo*, quam ei demandatus erat. (5) Postea latuit. Latitantem perquiri jussit successor ejus Bonifacius VIII. inventumque in arcem Fumonis in-

cinati. Nam etiam Joannem XIX. *a fratre Benedicto* VIII. *jam defuncto terribiliter monitum sponte renuntiasse, scribit* S. *Petrus Damiani epist. 9. ad Nicolaum* II. Vide annotat. 3. ad Joannem XIX. Pontif. CXLVII.

(5) S. Antoninus in Chron. 3. part. tit. 20 cap. 8. *Aliqui de hoc opere eum arguunt, quasi ex animi vilitate, & nimia sui dejectione hoc egerit, ut Dantes Poeta* (Infer. 3. 59.) *Alii eum valde commendant de sua humilitate & puritate conscientiæ, ut Franciscus Petrarcha.* (De vita solitaria lib. 2. sect. 3. cap. 18.) *Sed Ecclesiæ, quæ eum propter sanctitatem, & miracula canonizavit defunctum, opera ejus approbans, magis inhærendum est.*

Benevenutus de Imola Commentariis in Comœdiam Dantis, circa annum Christi 1376. compositis, ut est in Excerptis apud Muratorium tom. 1. Antiquitatum Italicarum medii ævi pag. 1038. ait, Dantem non loqui de Cælestino. *Quia licet Cælestinus fecerit maximam renuntiationem, non tamen ex vilitate fecit, imo ex magnanimitate. Fuit enim Cælestinus, si verum loqui volumus, vere magnanimus ante Papatum, in Papatu, & post Papatum.* Primum probat, *quia statim audita electione sua, conatus est fugere:* alterum, quia *vixit humilis in alto, solitarius inter turbas, & inter divitias pauper fuit:* tertium, quia *gaudio & lætitia* summa abiit Pontificatu. Adjicit *multis claruisse miraculis, dignumque extitisse Sanctorum catalogo numerari.* Postea ita concludit: *Patet ergo ex his, quod non sit standum opinioni vulgi. Nam vanæ voces vulgi non sunt audiendæ. Nec Vir sapientissimus Dantes credendus est, Virum sanctissimum damnasse ad opinionem vulgi ignari. Quis ergo fuerit iste tristissimus, dico brevius secundum judicium meliorum, quod fuit Esau. Iste enim fecit magnam refutationem, quando renuntiavit omnia primogenita sua fratri Jacob, &c.* Ivit in eamdem sententiam Victorellus in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 276. eamdemque, ut legere licet apud Cardinalem Petram in Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 329. num. 5. *novissime tuetur P. Innocentius Barcellini* Abbas Cælestinorum, *in libro lingua Italica conscripto* Industrie Filologiche, *Mediolani impresso anno* 1701.

includi, ad periculum schismatis evitandum. (6) Ex ea custodia anno 1296. XIV. Kal. Junii evolavit ad superos: sepultusque est Ferentini in Cœnobio sui Ordinis.

CXCIII.

BONIFACIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1294.

ADOLPHI REGIS 3. ANDRONICI 11.

DIE decimo, quam se Pontificatu Cælestinus V. abdicavit, Conclave juxta Gregorii X. decretum ingressi Cardinales, postero die IX. Kal. Januar. *Bonifacium* VIII. Anagninum, *Benedictum* Cardinalem *Cajetanum* antea dictum, cooptarunt Neapoli. (1) Inde Romam profectus, IV. Nonas Januar. anno 1295. Pontifex inauguratus est. (2) Simul Pontificatum cepit, gravissimas

Rayn. an. 1294. §. 23. Spond. §. 8. Rayn. an. 1295. §. 1. 2. 55.

(6) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 24. cap. 34. *In custodia ponitur & tenetur pro cavendo scandalo Romanæ Ecclesiæ, quia apud aliquos dubitabatur, an cedere potuisset, & sic poterat schisma in Ecclesia generari. Tentus igitur in custodia non quidem libera, honesta tamen, in Castro Fumonis* in Campania.

(1) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 1. *Vir utique prudens, & litteratus, & magni animi, zelator magnus, & conservator jurium Ecclesiæ.*

(2) Ciaconius in Vita Bonifacii VIII. pag. 297. tom. 2. *Primus Romanorum Pontificum, inito summo Sacerdotio, Fidei professionem fecit.* Eam recitant Raynaldus in Appendice tom. 3. ad an. 1295. §. 1. Bzovius ad an. 1294. §. 8. & Oldoinus in additionibus ad Ciaconium pag. 311. eamque *in sua Consecratione prælitisse Bonifacium* VIII. sequens, opinor, Ciaconium dicit Natalis Alexander in Hist. Eccl.

Spond. §. 1. simas pœnas decrevit in eos, qui ausu sacrilego tentassent lædere Cardinales. (3) *Apostolorum*, Rayn. an. 1257. §. 2. 26. 32. 41. 58. *Euangelistarum*, & quatuor Ecclesiæ Doctorum Gregorii Papæ, Augustini, & Ambrosii, Antistitum, ac Hieronymi Sacerdotis *festivitates sub Of-* Spondan. §. 1. 2. 4. *ficio duplici per universas Orbis Ecclesias præcepit solemniter celebrari*. (4) Jubilæum, hoc est *remissionis annum* (5) instauravit, (6) decrevitque *le-*

ge

Eccl. sæc. XIII. & XIV. art. 14. pag. 35. tom. 7. At Franciscus Pagius in vita ejusdem Bonifacii §. 10. Ciaconium refellit, confirmans, illam Fidei professionem esse suppposititiam, & Pontifices Romanos id etiam antea præstare consuevisse, ut palam est ex *solemni Fidei professione ab eis recitari solita, cum in Pontificem electi essent jam consecrandi*, quam ex *Codice* MS. Antonii Augustini refert Baronius ad an. 869. §. 59. & ex aliis editis a Garnerio in Libro Diurno Romanorum Pontificum. Pagius §. 12. existimat morem illum emittendæ professionis Fidei desiisse in Urbanum II. quod ex ejus epistola Encyclica de electione sua, apud Mabillonium tom. I. Musei Italici part. 2. pag. 42. *constat Urbanum* II. *non emisisse Fidei professionem a Romanis Pontificibus emitti solitam, sed tantum declarasse se in omnibus Gregorii* VII. *decessoris sui vestigiis inhæsurum*.

Garnerio in Appendice ad notas capitis 2. Libri diurni Rom. Pont. §. 33. & 35. pag. 170. *videtur desiisse eo temporis intervallo, quod ab ordinatione Bonifacii VIII. ad Constantiense* Concilium *effluxit*. *Nam Constantienses eam* formulam, *velut antiquatam, aliquatenus revocare velle ad usum visi sunt, cum sess. 39. statuerunt, qua formula summus Pontifex, antequam ipsius electio publicaretur, fidem suam profiteretur*. Vide annot. 4. ad S. Gregorium Magnum Pontif. LXVI. & Baronium ad an. 337. §. 68. & Lambertinum lib. 3. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 22. num. 3.

(3) Exstat decretum cap. *Felicis recordationis* 5. De pœnis in 6.

(4) In cap. unic. De reliquiis & veneratione Sanctorum in 6.

(5) S. Isidorus Hispalensis Originum lib. 5. cap. 37. inter Auctores Linguæ Latinæ Gothofredi pag. 945.

(6) Non instituit, uti quidam prave putant. Nam Jubilæum centesimo quoque anno etiam stante Bonifacium VIII.

Ro-

ge temperata, lataque in perpetuum, ut centesimo quoque anno venia peccatorum donarentur, quicumque Romana Templa venerabundi inviserent plena religione, vetustate sancta. (7) *Statuit, ut in Urbe perpetuis futuris temporibus generale vigeret studium in qualibet facultate.* (8) Ludovicum IX. Galliæ Regem adscripsit in numeram sanctorum. Sardiniam, Corsicamque insulas Jacobo Regi Aragonio *in perpetuum feudum concessit.* (9) Libris quinque *Decretalium* Gregorii IX. annexuit *Sextum* collectum jussu suo. Gravis inter eum & Columnenses Romanorum potentissimos discordia fuit, adeoque provexit, ut Jacobo & Petro Columnensibus Patruo, ac Nepoti, a quibus edito libello (10) tra-

Romæ celebratum fuisse, satis compertum est ex constitutione ipsiusmet Bonifacii, quam habes *Extravag. communium* lib. 5. cap. *Antiquorum* 1. De pœnit. & remiss. & ex cap. 2. Libri *De centesimo, seu Jubilæo anno* a Jacobo Cajetano Cardinali S. Georgii ad velum aureum conscripti, qui exstat tom. 25. Bibliothecæ Patrum pag. 936. Vide Phœbeum De anno Jubilæi cap. 4. Cardinalem Petram in Constitut. 7. Bonifacii VIII. tom. 3. pag. 305. num. 9. & Rigantium in Regulam 54. Cancellariæ num. 34. pag. 59. tom. 4.

(7) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 15. cap. 3. Postea Clemens VI. annorum compendium fecit, & Jubilæum sæculare revocavit ad annum quinquagesimum, Urbanus VI. ad trigesimum tertium, ac tandem Paulus II. ad quintum supra vicesimum. Bonifacii VIII. Constitutio est in libro 5. Extravag. communium cap. *Antiquorum* 1. de pœnitentiis, & remissionibus, & apud Raynaldum ad an. 1300. §. 4.

(8) Constitut. 9. §. 1. pag. 205. tom. 1. Bullarii. De Archigymnasio Romano multa Vincentius Cardinalis Petra in suo ad hanc Constitutionem commentario pag. 309. tom. 3.

(9) Clemens V. apud Raynaldum ad an. 1304. §. 16.

(10) Quo temere asserebant, neque Cælestinum V. potuisse abire Pontificatu, neque ei Bonifacium VIII. subrogari, provocabantque ad Concilium Œcumenicum. Refertur libellus a Raynaldo in *Addendis* ad Tom. XV. Refel-

traducebatur tamquam Pontifex vitio creatus, *Cardinalatum* abrogaret, omnesque Columnenses solum mutare compelleret, usus armorum VI.
Rayn. an. 1301. §. 26. 32. Spond. §. 5. 8. 11. Sed multo gravius eidem cum Philippo Pulcro Gallorum Rege dissidium fuit, orto initio ab constitutione ea, qua Bonifacius cavit, ne Clerici aliquid *Laicis solverent absque auctoritate Sedis Apostolicæ*. (11) *Exstant Regiæ majestatis, Pontificisque alternæ epistolæ utrinque missæ, plenæ conviciis mutuis, ignominiosæque, si modo veræ, ab ipsisque compositæ, & non confictæ ab aliis, quod similius vero sit*. (12) Demum utrinque deventum
Rayn. an. 1303. §. 35. 35. 41. 43. 44. Spond. §. 5. 7. 12. est ad extrema. Bonifacius in conventu Parisiensi one-

fellitur a Petro Paludano in Tractatu *De caussa immediata Ecclesiasticæ Potestatis*. Criminationes, quibus Columnenses in Bonifacium utebantur, confutavit etiam Joannes Andreas *Lectura in Regulas libri sexti Decretalium*, quam *Mercuriale* vocavit, *De Renuntiat.* cap. 1. Supra ceteros Bonifacii caussam defendit Ægidius Romanus seu Columna ab eodem Bonifacio constitutus Archiepiscopus Bituricensis in libro *De Renuntiatione Papæ*, qui exstat tom. 2. Biblioth. Pontificiæ Rocaberti pag. 1. Ejus libri cap. 23. eum vindicat etiam ab ea calumnia, quam nonnulli inferebant, quasi ejus fraude Cælestinus se se abdicasset Pontificatu. *Potest*, inquit, *ex pluribus adhuc viventibus comprobari, Dominum Bonifacium Papam* VIII. *tunc in minoribus agentem, & Cardinalem existentem persuasisse Domino tunc Cælestino, quod non renuntiaret, quia sufficiebat collegio, quod nomen suæ Sanctitatis invocaretur super eos. Et quia etiam pluribus audientibus hoc factum fuit, ideo in renuntiatione non fuerunt illæ dolositates, nec illa machinamenta, nec illæ fraudes, ut adversarii afferebant*.

(11) Cap. *Clericis* 3. De immunitate Eccl. in 6. Hujus dissidii historiam breviter explicatam habes cap. 7. §. 4. ejus libri, cui titulus: *Trattato dello Scisma tradotto dal Francese*, editi Romæ anno 1736. Vide Raynaldum ad an. 1296. §. 22. 24. 25. Spondanum ad an. eumdem §. 4. Thomassinum De Vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 1. cap. 43. §. 9.

(12) Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 8. pag. 171.

oneratus falsis criminibus. Philippus a Bonifacio percussus anathemate, regnum ejus interdictum sacris, adjudicatumque Alberto Austriæ Duci, Rodulphi filio. Hinc Pontifex per Sciarram Columnam, & Gulielmum Nogaretum Anagniæ habitus in custodia. (13) Triduo post a Civibus Agnaninis vindicatus in libertatem profectus est Romam: ibique die quinto ac tricesimo postquam captus fuerat, V. Idus Octobr. anno 1303. interiit, cum *annos octo, menses novem, & dies duodeviginti* Ecclesiam impavide administrasset. (14)

(13) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 21. *Subito captura Papæ divulgata est per orbem.... Episcopus Civitatis* Morianensis, *qui erat religiosæ & sanctæ conversationis, hæc cum audisset, coram multis ait:* Hoc novum dabit magnum gaudium Regi Franciæ, sed extrema gaudii luctus occupabit: nam propter tantum excessum notabile judicium Dei irruet super eum & progeniem ejus; magnas luet pœnas, adversa multa patietur, & plurimi insurgent contra eum & filios ejus. *Quod totum completum est non multo post tempore. Et hoc ideo scriptum est, ut hoc exemplo ceteri illud observent oraculum*: Nolite tangere Christos meos. Qui enim vos tangit, tangit quasi pupillam oculi mei.

(14) Jacobus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum Bonifacio VIII. coævus lib. 1. *De gestis a cessione Petri usque ad Canonizationem* cap. 11. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 660.

.... Lecto prostratus anhelus
Procubuit: fassusque fidem, veramque professus
Romanæ Ecclesiæ, Christo tunc redditur almus
Spiritus.

Papebrochius in hunc locum, die 19. Maji pag. 477. *Bonifacii famam multis calumniis laceratam videtur vindicare voluisse Deus detectione integri ejus corporis post annos fere* 300. *facta anno* 1605. *eodem, quo obierat die* 11. *Octobris, cujus inventionis Acta vide apud Raynaldum ad an.* 1303. *n.* 44. *Credibile est ab eo moriente iteratam fidei formulam, quam Bzovius, ex eoque Oldoinus ad Ciaconium recitant.* Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 30. num. 7. pag. 279.

CXCIV.

CXCIV.

B. BENEDICTUS XI.

ANNO CHRISTI 1303.

ALBERTI REGIS 5. ANDRONICI 20.

Rayn. an. 1303. §. 45. 46. Spond. §. 17. 18. 20. 21.

BENEDICTUS XI. Tarvisinus (1) Boccasii de Boccasinis Notarii filius, *Nicolaus* antea dictus, *in Prædicatorum familia, nescio sanctius, an eruditius institutus*, (2) anno 1303. XI. Kal. Novembr. Catholicæ Ecclesiæ regendæ præfectus est, cum prius restitisset ac repugnasset, ne præficeretur. (3) *Pontifex factus vitæ superioris rationem non modo non deseruit, verum etiam adauxit.* (4) Modestiæ ejus argumentum exemplo unius rei notasse

(1) Bernardus Guidonis Ordinis Prædicatorum, qui floruit anno 1323. in Vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 672. *Benedictus* XI. *natione Lombardus de Trivisio Civitate*. Id quod multis probat Antonius Scoti Canonicus Tarvisinus in Præfat. libri, quem inscripsit *Memorie del Beato Benedetto* XI. *Pontefice Massimo*, contendens illos refellere, qui eum tradunt humili loco natum.

(2) Ægidius Viterbiensis Cardinalis apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 342.

(3) Hoc profitetur Benedictus ipse XI. in epistola ad Archiepiscopum Mediolanensem, & ejus Suffraganeos apud Raynaldum ad an. 1303. §. 48.

Papebrochius in Conatu ad Benedictum XI. num. 1. pag. 395. *Notant omnes, in hujus Pontificis electione cœptam observari legem* Gregorii X. *quam renovarat* Cælestinus V. *confirmarat* Bonifacius VIII. *de novendio interponendo inter Pontificis prioris mortem & conventionem ad conclave pro successoris electione. Itaque ipse postridie ingressus Cardinalium ab iisdem electum se, scribit* in citata epistola.

(4) Memoratus Ægidius Cardinalis Viterbiensis loco citato.

tasse satis erit. Matrem, quæ Perusiam accesserat, ut eum videret, ac viseret, indutam vestibus pretiosis agnoscere se negavit, rejecitque, usitatis opertam amplexus est peramanter, habuitque in honore. (5) Pacis fuit studiosissimus. *Reconciliavit ad Ecclesiasticam unitatem, non tamen ad Cardinalatum restituit, Jacobum & Petrum de Columna, restituens eis illa, quæ ipsorum fuerant, quæ Ecclesia tunc tenebat. Simultatem & dissidium, quæ suborta fuerant inter Regem Franciæ Philippum, & Bonifacium Papam sedavit, & privilegia ac libertates, quibus Regem privaverat Bonifacius prædecessor, eidem Regi restituit, & concessit sicut antiquitus.* (6) Sciarram vero Columnam, & Gulielmum Nogaretum, ceterosque auctores captivitatis Bonifacii VIII. detrectantes sistere se Tribunali Apostolico damnavit. Idem confirmavit Ordinem Servorum B. M. Virginis, (7) & controversiam, *quæ jamdiu exarserat inter Clerum & Religiosa Sodalitia*, an qui apud Monachos sacra exomologesi crimina expiarant, ad illa iterum Parocho aperienda obstricti essent, *in Parisiensi primum Academia ventilatam diremit, pronuncians necessitatis non esse ea repetere.* (8) Idemque *licet de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur confessio, reputavit salubre.* (9) Primus indulsit, ut sacra

Rayn. an. 1304. §. 9. 10. 13. 22. 31. 35. Spond. §. 3.

D.

(5) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 9. & Albertus Krantzius lib. 8. Metropolis cap. 46. pag. 224. Lambertinus lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 10. num. 5. pag. 67.

(6) Bernardus Guidonis loco citato.

(7) Exstat Constitutio apud Gianium in Annal. Ordinis Servorum tom. 1. Cent. 1. lib. 9. cap. 6. pag. 201.

(8) Raynaldus ad an. 1304. §. 21. ex Extravagante *inter cunctas* 1. De Privilegiis inter Communes.

(9) Sunt verba ipsa memoratæ Extravagantis *inter cunctas*.

D. Francisci stigmata quotannis colerentur ritu solemni. (10) *Curam* vero *recuperandæ Terræ Sanctæ non tantum non intermisit, verum etiam majoribus studiis in id incubuit, si qua ratione dissidentes Principes Europæos conciliaret, & ab eis ingentia auxilia in Syriam transmitteret. In eam rem Exactores sacræ pecuniæ ad omnia regna destinavit, qui decimas a Bonifacio* VIII. *ubique terrarum impositas colligerent, atque mensariis Romanæ Ecclesiæ in sumtus belli Orientalis numerarent. Quod autem non ignoraret, aliquos perditos Christianorum in cædes & damna Crucesignatorum cum Saracenis fere conspirasse, eisque arma, & reliqua bello gerendo necessaria ministrasse, in eos gravissimum anathema strinxit, atque inimicos Crucis Christi eos fore re*nunciavit. (11) Majora his molientem mors prævenit pridie Nonas Quintil. anno Christi 1304. ætatis sexagesimo quarto, *mense* Pontificatus *octavo, die decimo, septimoque*. (12) Sepultus est in Ecclesia Prædicatorum Perusiæ, eodem, quo obiit, loco.

CXCV.

(10) Waddingus tom. 6. Annal. Minorum ad an. 1304. §. 14. pag. 39.

(11) Bzovius ad an. 1304. §. 1. & 2.

(12) Veneno absumtum, quod ei quorumdam Cardinalium invidia, vel Florentinorum malevolentia paraverit, scriptis proditum est. Utcumque sit, id certo constat, fuisse Pontificem sanctissimum, & miraculis post mortem patratis inclytum. Quare anno 1734. actum est de eo referendo inter Sanctos, ut legere licet apud Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 24. §. 46. n. 179. pag. 189.

Idem Lambertinus cap. 42. num. 8. pag. 295.: Benedicto XI. *obloquitur Ferretus Vicentinus in* Historia *nuper e Codice MS. publici juris facta inter Rer. Italic. Scriptores* to. 9. pag. 1011. *Sed Dinus Compagnius Patritius Florentinus Auctor coævus in principio libri* 3. Chronicæ rerum gestarum ab an. 1258. *ad an.* 1312. cit. tom. 9. pag. 509. *egregias enar-*

CXCV.

CLEMENS V.

ANNO CHRISTI 1305.

ALBERTI REGIS 7. ANDRONICI 22.

INTER Cardinales, qui Perusiæ coierant ad creandum Pontificem, orta dissensio est, aliis Italum & Bonifacii VIII. memoriæ haud contrarium, aliis Gallum & Philippo *Pulcro* amicum eligere contendentibus. Diremto post menses undecim per Nicolaum Cardinalem Pratensem certamine, Nonis Jun. anno 1305. summa rei Christianæ defertur *Bernardo de Agutis*, *seu de Gotto*, Archiepiscopo Burdigalensi. Acceptum Burdigalæ X. Kal. Quintil. decretum electionis suæ promulgavit die postero, imposito sibi *Clementis* V. nomine. (1) Inde profectus Lugdunum, eodemque ac-

Rayn. an. 1305. §. 1. & seqq. Spond. §. 1. & seqq. An. 1306. §. 1. 10.

enarrat Benedicti virtutes; enormia autem Ferreti menda, ejusque satyrica animositas in Romanos Pontifices est strenue descripta in Annotationibus ad ejus Codicem prædicto tom. 9. *editis*.

Cultum ab immemorabili tempore Benedicto XI. delatum Clemens XII. approbavit, indulsitque, ut Festum ejus Officio & Missa a tota Prædicatorum familia, atque a Clero Tarvisino, & Perusino celebraretur.

Supersunt adhuc ejus nepotes in vico S. Viti Valeduplavenis agri Tarvisini, qui duodeviginti passuum millibus abest a Tarvisio in Septemtrionem. Hos Veneta Respublica favore quodam insito in Pontifices habet eximios immunitatibus multis datis. Et Carolus Cardinalis Rezzonicus Episcopus noster nuper unicum ejus nepotem in Seminarium nostrum gratis admitti jussit.

(1) In ultima Extravagantium communium cap. 4. anno

accitis Cardinalibus, XVIII. Kal. Decembr. inauguratur in Æde S. Justi. Cernens hic Italiam factionibus perturbatam, substitit in Gallia, sedemque Pontificiam transtulit Avenionem, ubi hæsit annos circiter septuaginta. (2) Ipse modo Lug-

no Pontificatus 2. ita decernit: *Quia nonnulli.... asserere non verentur, quod summus Pontifex ante suæ Coronationis insignia se non debet intromittere de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, nec se in litteris Episcopum simpliciter, sed Electum Episcopum scribere; nec etiam uti Bulla, in qua nomen exprimatur ipsius: Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione hujusmodi aliquas litteras nostras super negotiis quibuscumque confectas, quæ a nobis ante Coronationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententia innodamus*. Lege vitam Nicolai II. Pontif. CLV.

(2) S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. epist. 1. ad Innocentium II. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 826. *Ubicumque occurreris habitatio vestra, manebit ubique vobiscum obedientia & devotio nostra: quoniam & secundum Poetam* (Lucian. l. 5. v. 28.)

------- Vejos habitante Camillo,

Illic Roma fuit. -------

& Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in catabulo, non minus quam Laterani, Ecclesiæ præfuerunt, & oves Christi eis ut veris Pastoribus obedierunt.

Auctor Glossæ ad Joannis XXII. Extravag. *Execrabilis* De Præbendis & dignitat. *Ubi est summus Episcopus, qualis est Papa, ibi est Romana Ecclesia, ibi est Sedes Apostolica*.

Nihilominus tamen, ut ait Bellarminus De Rom. Pont. lib. 4. cap. 4. *pia & probabilissima est sententia, non posse separari Petri Cathedram a Roma, & proinde Romanam Ecclesiam absolute non posse errare*. *Quia*, ut scribit Victorellus in Addit. ad Ciac. tom. 2. pag. 591., *Concilia & Patres non obscure docere videntur, Christum Dominum instituisse, ut D. Petri successor Pontifex Maximus Romanus Episcopus perpetuo sit*. Est quidem Pontifex Christianorum omnium Antistes, & quamvis longe ab Roma degens Romanus est Episcopus: at idem eamdem ob caussam nullo in loco convenientius sedet, quam Romæ, cum Roma præter eum, alium non habeat Episcopum, quemadmodum disputat Petrarcha lib. 7. Rer. Senil. epist. 1. Quare Itali hujus ævi Scriptores jure

Lugduni, modo Burdigalæ, sed Avenione præsertim commoratus est. Jacobo II. Regi Aragoniorum affirmavit regnum Sardiniæ. Regem Christianissimum recepit in communionem Ecclesiæ. Rayn. an. 1307. §. 7. 10.
Cardinales *Jacobum & Petrum de Columna patruum & nepotem, quos olim Bonifacius* VIII. *deposuerat, ipse reposuit in Cardinalatu*: (3) nullo tamen pacto adduci potuit, ut Bonifacii VIII. quod maxime Rex postulabat, memoriam damnaret, ejusque acta aboleret. Spond. §. 1. 4.
Andronicum Orientis Imperatorem in schismate pertinacem exsecratus est. Rayn. an. 1309. §. 11. 13.
Approbavit electionem Henrici VII. Regis Romanorum, conditione adjecta, ut intra biennium insignia Imperii acciperet Romæ. Accepit autem anno 1312. die festo Apostolorum Petri & Pauli in Ecclesia Lateranensi a Cardinalibus in id a Pontifice Romam missis, suamque fidem, antequam sacro inungeretur oleo, obligavit Sedi Apostolicæ, pollicitus, se ei obsequentissimum fore. An. 1312. §. 21. 37. 40. Spond. §. 2. 3.
(4) Interim Clemens Cælestinum V. retulit inter Divos, & Concilium Œcumenicum XV. Viennæ Allobrogum celebravit. (5) Obiit anno 1314.

jure conqueruntur de absentia Pontificum ab Urbe Roma, & injuria ob id reprehenduntur ab nonnullis Scriptoribus externis, qui numquam afferent rationes, quibus probent, haud convenientissime Romæ commorari. Etenim, ut ait Petrarcha loc. cit. pag. 819. Pontificis *sedes antiqua & vera, & propria, & publice utilis, & universo expediens Roma est*.

(3) Bernardus Guidonis in vita hujus Pontificis inter Script. Rer. Italic. tom. 3. pag. 674.

(4) Formulam, ritumque servandum *a Cardinalibus in Imperiali inunctione* ex diplomate ipsius Clementis affert Raynaldus ad an. 1311 §. 7. & §. 13. ubi & hæc leguntur: *Missaque finita Pontificalem benedictionem reverenter* Imperator *accipiat, & statim procedat ad locum, ubi debet summus Pontifex equitare: & cum ipse Pontifex equum ascenderit, teneat stapedium sellæ ejus, & arrepto fræno, aliquantulum ipsum adextret*.

(5) Anno 1311. Interfuerunt, præter Cardinales, Patri-

Rayn. an. 1314. §. 14. Spond. §. 1. XII. Kal. Majas ad Rupem Mauram Diœcesis Nemausensis, dum Burdigalam pergeret, *anno octavo*, *mense decimo*, *die quinto decimo*, ex quo Pontificatum conscenderat. Corpus ejus translatum Uzestam, vicum Vasatensis Diœcesis, ibique sepultum in Ecclesia B. M. Virginis. (6)

CXCVI.

Concilium Œcumeni. XV. triarchæ Alexandrinus, & Antiochenus Latini ritus. Quot Episcopi interfuerint, haud parvo inter scriptores discrepat numero. Alibi centum & quatuordecim, alibi tercentos reperio. Illud satis constat, numerum Episcoporum & Præsulum inferioris ordinis magnum fuisse, quem auxere Philippus *Pulcher* Rex Francorum, & aliorum Principum Oratores. Præfuit ipse summus Pontifex. Intra menses circiter septem perfectum est tribus *sessionibus*.

In prima disceptatum de caussa Templariorum, subsidio Terræ Sanctæ, & Ecclesiæ disciplina. In altera Clemens lata, *sacro approbante Concilio*, sententia abolevit Ordinem Templariorum criminibus turpissimis convictum duobus testium millibus, eorumque opes amplissimas adjudicavit Equitibus Hospitalariis S. Joannis Hierosolymitani, qui postea in insula Rhodo, quam de Turcis ceperant, sedem posuere. Inde *Rhodii* Equites appellati, qui nunc sunt *Melitenses*. In tertia variæ conditæ constitutiones ad mores, Fidemque Catholicam pertinentes. Anathemate damnatus Petrus Joannes Olivi, negans animam rationalem esse formam corporis, & divinam gratiam in animam Baptismo infundi. Eadem pœna affecti Fraticelli, Dulcinistæ, Beguardi, & Beguinæ: quorum turpes errores recensentur in Clementina *de hæreticis* cap. *Ad nostrum* 3. Confirmatæ Gregorii X. leges de comitiis Pontificalibus, & refertur decretum in Clementina *de electione* cap. *Ne Romani* 2. Statutum, ut in Scholis Romanæ Curiæ, & Academiis Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, & Salmanticensi essent publici linguarum *Hebraicæ*, *Arabicæ*, *&* *Chaldææ* professores, quemadmodum legitur in Clementina *De magistris* cap. *Inter solicitudines* 1. Decretum insuper, Festum Corporis Christi ab Urbano IV. institutum debito honore & cultu peragendum esse ab Christianis omnibus. Ex his, aliisque constitutionibus librum *Decretalium* Clemens V. confecit, quem Joannes XXII. ejus successor in lucem emisit inscriptum nomine *Clementinarum*, quæ sunt omnino sex supra centum.

(6) Zerola in Praxi Episcopali verbo *Episcopus* num. 15.

Epi-

CXCVI.

JOANNES XXII.

ANNO CHRISTI 1316.

IMP. OCCID. VACANTE, ANDRONICI 32.

DISSIDENTIBUS inter se post Clementis V. mortem Cardinalibus, interregnum annorum amplius duorum fuit. Anno demum 1316. VII. Idus Sextil. Lugduni Pontifex creatus est *Jacobus de Eusa*, Ecclesiastici ac divini juris præstans scientia, Episcopus Cardinalis Portuensis, Cadurci loco haud infimo natus. (1) Joannem XXII. Rayn. an. 1316. §. 1. 2. 5. Spond. §. 1. 2.

Mm 2

Episcopi usque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate supra Cardinales.

Barbosa lib. Juris Ecclesiastici universi cap. 3. num. 7. *Usque ad tempora Bonifacii* VIII. *nullus erat Episcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis; quia putabant non licere descendere a majori dignitate ad minorem.*

(1) Tradunt nonnulli, convenisse inter Cardinales illum fore Pontificem, quem *Jacobus de Eusa* nominasset; hunc vero Neapoleonis Ursini consilio semet ipsum elegisse. At cur Ludovicus Bavarus, aliique Joannis obtrectatores hoc ei consilium tam cupidum, tam audax non exprobrarunt? Cur Joannes ipse in epist. ad Robertum Regem Siciliæ, quæ est apud Raynaldum ad an. 1316. §. 8. scripsit, se *concorditer nemine discrepante in summum Pontificem electum?* Cur subjecit idem, se, cum vires suas ad Pontificii muneris difficultatem perpendisset, *timore ac tremore concussum vehementer hæsitasse*, deberet ne tantum onus suscipere? Cur denique Alvarus Pelagius, qui Joanni æqualis fuit, lib. 1. De Planctu Ecclesiæ cap. 1. *certum*, ait, *& notorium toti mundo est, quod dictus Joannes Dominus Papa electus fuit concorditer a Cardinalibus omnibus?*

S. Antoninus, referente Baluzio in annotat. ad vitas Papa-

XXII. se appellari voluit, ac VII. Idus Septem. coronari. Duo præsertim hunc habuere solicitum, excitata per *Fratres Minores* de sua, Christi, & Apostolorum paupertate controversia, dissidiumque grave, quod ipsi fuit cum Ludovico Bavaro.

Rayn. an. 1322. §. 53. & seqq. Spondan. §. 15. & seqq.

Contendebant illi, Christum, & Apostolos non fuisse dominos rerum earum, quibus eos esse usos, Scriptura tradit: quo fiebat, ut bonorum dominium, usu duntaxat sibi retento, rejicerent in Pontificem Romanum. Quæstionem utramque Joannes diremit. Namque pronunciavit, constitutionem, qua Nicolaus III. usum rerum concesserat *Minoribus*, & dominium reservaverat Ecclesiæ Romanæ, (2) non esse intelligendam de rebus, quæ usu consumuntur, (3) decrevitque eos, qui assererent, Christum & Apostolos *in speciali non habuisse aliqua*, *nec in communi*, hæreticis annu-

parum Avenionensium pag. 689. omnium primus prodidit, Joannem XXII. fuisse filium sutoris veteramentarii. Villanius filium cauponis facit. Natum *de militari progenie*, hoc est prisca nobilitate, scribit Albertus Argentinensis, qui & ejusdem ætatis fuit, & Avenione aliquid inaudire potuit de Joannis familia, missus eodem ab Episcopo Argentinensi sub Benedicto XII.

(2) Cap. *Exiit* 2. De Verb. Significat. in 6. Hanc Nicolai III. constitutionem explicavit, confirmavitque Clemens V. in Clementina *Exivi de Paradiso* De verbor. significat.

(3) Extravagant. *Ad Conditorem* De Verb. Signif. Raynaldus ad an. 1322. §. 70. *Postquam extincta jam esset præteritorum invidia temporum, & calumniæ impiorum in sedem Apostolicam sepultæ oblivione, Romani Pontifices pristinæ in Minoritas benevolentiæ officia explicuere. Inter quos Martinus* V. *restituta Decretali Nicolai*, Exiit, *& constitutione Joannis* Ad conditorem canonum *abrogata*, *dominium rerum ad Minoritas spectantium suscepit: quem plures alii Pontifices secuti sunt, ut ea singulari clientela tecti Minoritæ ad divinum cultum liberius incumberent.*

Natalis Alexander differt. XI. in Hist. Eccl. sæc. XIII. &

numerandos esse, (4) damnavitque contradicentes. (5) Sequitur Ludovici Bavari cum Joanne dissidium ortum ex discordia Electorum, qui convenerant ad creandum Imperatorem. In locum Henrici VII. anno 1313. demortui plures Ludovicum Bavariæ Ducem, alii Federicum Austrium Alberti I. Cæsaris filium legerunt. Cum nollet alter alteri concedere, litem dirimere Joannes cupivit. Sed Ludovicus in armis plus, quam in æquitate rerum spei reponens, vi, quam jure agere maluit. Prospera itaque belli fortuna usus, & victo captoque Federico, gerere se pro Imperatore, & ad Pontificem, quo adversario utebatur, melius edoctum appellare, atque inde, ut fere fit, ad generale Concilium. Privatus ob id Imperii jure omni, Joannem calumniis laceravit per Joannem Jandunum Perusinum, & Marsilium de Menandrino Patavinum scriptores sibi mancipatos. (6) Tum Pontifex eum addixit anathema-

Rayn. an. 1324. §. 12. 14. 21. 27. 28. 31. Spond. §. 3. 4.

 ti,

& XIV. contra Novatores probat, *Joannis* XXII. *constitutiones de paupertate Christi & Apostolorum, dominioque, vel usu FF. Minorum in dogmate Fidei non esse contrarias Nicolai* III. *constitutioni* Exiit, qui seminat. Idem facit Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 14. ubi eumdem Joannem XXII. ab aliis calumniis defendit.

(4) Extravag. *Cum inter nonnullos*. De Verb. Signif.

(5) Extravag. *Quia quorumdam*. De Verb. Signif.

(6) Errores utriusque numerat, refellit, damnatque Joannes XXII. in constitutione, quæ est in Annalibus Raynaldi ad an. 1327. §. 27. Errabant autem primum asserentes, Christum solvisse tributum Cæsari *non condescensive ex liberalitate suæ pietatis, sed necessitate coactum*: deinde affirmantes, Petrum Apostolum *non plus auctoritatis habuisse, quam alii Apostoli, nec Apostolorum fuisse caput. Romano Pontifici non modo Episcopos omnes, sed omnes etiam Presbyteros pares fecerunt*, ut scribit Bellarminus Præfat. in Libros de Rom. Pont. Alia insuper comminiscebantur, quibus potestatem Imperialem anteferebant Pontificali, ut legere licet apud Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. art.

Rayn. an. 1328. §. 3. 42. 43. ti, quo contemto ille veniens in Italiam Romæ
Imperii insignia sumsit, & *Petrum Rainalutium*
Spondan. §. 2. 6. *de Corbario* oppido Diœcesis Reatinæ, Ordinis S.
Francisci, constituit Pesudopontificem *Nicolai* V.
Rayn. an. 1329. §. 2. 16. nomine. Schisma brevi extinctum est. Ludovicus
enim novo anathemate percussus, populisque so-
Spond. §. 2. lutis religione sacramenti, quo se ei obstinxerant,
in Germaniam redire coactus est. Petrus vero
Rayn. an. 1330. §. 3. 10. 25. sponte se abdicavit Pontificatu usurpato, & ve-
niam ab Joanne Avenionem profectus petiit, im-
Spondan. §. 4. 6. petravitque. Idem Joannes *declaravit, votum sole-
mnizatum per sacri susceptionem Ordinis impedire
matrimonium contrahendum, non dissolvere tamen
prius contractum, etiam si per carnis copulam non
fuerit consummatum*. (7) Damnavit quoque errores
Fraticellorum, (8) & *Joannis de Poliaco* Theologi Pa-
risiensis affirmantis Sacramentalem Confessionem
factam Cœnobitis iterandam esse Parocho, nec
Pontificem posse permittere, ut Fideles tempore
Paschali confiteantur aliis a Parocho peccata sua.
(9) Idem *instituit, quod Festum Trinitatis sole-
mniter*

art. 13. Siquidem *nemo Marsilio Patavino diligentius, vehementius, aut etiam copiosius caussam secularis potestatis adversus Ecclesiasticam egisse legitur*, ut ait Pighius lib. 5. Hierarchiæ Ecclesiasticæ cap. 1.

(7) Extravag. *Antiquæ concertationi* de voto, & voti redempt. Vide Bellarminum lib. 2. de Monachis cap. 38. pag. 239. tom. 2.

(8) Extravag. *Sancta Romana*, De relig. domibus, ubi eorum errores recenset, quod facit etiam Alvarus Pelagius lib. 2. De Planctu Ecclesiæ cap. 51. apud Raynaldum ad an. 1317. §. 57. Fraticellorum auctor Armannus Pungilupus Ferrariensis, teste Joanne Baptista Pigna De Principibus Atestinis lib. 3. ad an. 1300. pag. 232. *Præter alios errores hunc etiam habuerunt, Petri auctoritatem in Romana Ecclesia jamdudum cessasse, atque ad sectam Fraticellorum esse translatam*, ut est in Bellarmini Præfat. ad libros de Rom. Pont.

(9) Extravagant. *Vas electionis* 2. De hæreticis inter Com-

muniter celebrari deberet singulis diebus Dominicis post Festum Pentecostes, licet Romana Ecclesia hoc festum antea singulari officio non consueverit celebrare, ut extra de feriis. (10) Idemque Salutationem Angelicam *hora ignitegii* (11) *sub concubium ter recitari statuit indulgentiis datis.* (12) Qui scribunt, *tribunal duodecim Pontificis Capellanorum, quos* Rotæ Auditores *vocant*, ab hoc Pontifice institu-

Communes. Eosdem errores renovatos a quibusdam anno 1409. exsecratus est Alexander V. Constitut. *Regnans in excelsis*, quæ exstat in Hist. Univers. Parisiensis Bulæi tom. 5. pag. 196. & in Continuatione Magni Bullarii part. 3. pag. 221. Lege vitam Benedicti XI. Pontif. CXCIV.

(10) Prolomæus Lucensis in Vita hujus Pontificis apud Baluzium in Vitis Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 177.

Porro *Extra de Feriis* cap. *Quoniam* 2. ita loquitur Alexander III. *Festivitas S. Trinitatis secundum consuetudines diversarum regionum a quibusdam consuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis in Dominica prima ante adventum Domini celebrari. Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter festivitatem: cum singulis diebus* Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto, *& cetera similia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.*

Micrologus cap. 60. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 489. *Alexander Papa de hac re inquisitus respondit, juxta Romanum Ordinem nullum diem specialiter adscribi debere solemnitati S. Trinitatis, sicut nec sanctæ Unitatis, præcipue cum in omni Dominica, imo quotidie utriusque memoria celebretur.* Vide Lambertinum de Festis §. 530. pag. 210.

(11) Ignitegium ab igne tegendo dictum significat initium noctis, quo tempore solent homines contecto igne in foco, cubitum ire.

(12) Mabillonius Præfat. in Acta Sæc. V. Bendictini §. 122. qui subdit hæc continuo: *Admisit hoc decretum Synodus Parisiensis anno 1346. Ita enim c. 13.* Item auctoritate dicti Concilii præcipimus, quod observetur inviolabiliter ordinatio facta per sanctæ memoriæ Joannem Papam XXII. de dicendo ter *Ave Maria* tempore seu hora ignitegii; in qua ordinatione conceditur certa indulgentia. *Postea idem ritus inductus est ad matutinum tempus, & medium diem. In Sy-*

Rayn. an. 1334. §. 27. 33. 35. 37. 38. 39. Spondan. §. 2.

tum, falsa narrant. (13) Perinde mendaces sunt, qui dicunt, eum sensisse, animas Justorum non nisi post supremum judicii diem esse Deum visuras. Quandoquidem sententiam ejusmodi se numquam habuisse professus est coram Cardinalibus pridie, quam excederet e vita. (14) Excessit autem

Synodo Vaurensi anni 1368. *rectoribus, curatis Parochiarum sub pœna excommunicationis præcipitur c.* 127. *ut circa Solis ortum* pulsari faciant unam Campanam *eo modo, quo ad noctem pulsari solebat: & tunc iis, qui in honorem quinque vulnerum Christi Domini quinquies Orationem Dominicam, atque septies Angelicam Salutationem* genibus flexis *dixerint*, triginta dies de injunctis *relaxantur*. *Postea vero hic numerus ad tres* Salutationes *redactus est*.

Oldoinus in Nova Additione ad Ciaconium to. 2. pag. 404. ex Hippolyto Marraccio in Pontificibus Marianis: *Cum pius mos in Santtonensi Ecclesia susceptus esset, ut vergente in noctem die campana pulsaretur ad præmonendos Fideles, ut Salutatione Angelica Virginis suffragia implorarent, Joannes Pontifex decem dierum Indulgentiam iis concessit, qui pie ter illam flexis genibus funderent, si vere eos criminum pœniteret. Singulis insuper Canticum* Salve Regina *devote recitantibus quadraginta dies Indulgentiæ proposuit: prolationem etiam nominis* Mariæ, *ut ejus esset frequentior invocatio, sacris Indulgentiis ditavit*. Vide annotat. 2. ad Callistum III. Pontificem CCXI.

(13) Ciaconius in vita hujus Pontificis to. 2. pag. 392. & Spondanus ad an. 1334. §. 3.

Joannes tamen XXII. in constitutione 14. tom. 1. Bullarii pag. 229. magistratum *Rotæ Romanæ* non instituit, sed institutum reformat, addicitque certis legibus. *Auditores Rotæ* appellari censent plerique, quod alternis vicibus quasi *rotatim* suo fungantur munere, vel quod præcipua Christiani Orbis negotia apud illos versentur, & agitentur, ut est in Glossario Ducangii tom. 1. pag. 837. Sunt numero duodecim, tres Romani, ceteri Germanus, Gallus, Castellanus, Aragonius, Venetus, Mediolanensis, Senensis & Perusinus vicissim, Bononiensis, & Ferrariensis. De his abunde Cohelius in Notitia Cardinalatus cap. 19. Vide annotat. 2. ad Sixtum IV. Pont. CCXIV.

(14) Joanne XXII. Pontifice disceptatum est, utrum animæ justorum vinculis solutæ corporis, & ab omni culpæ labe

tem anno 1334. pridie Nonas Decembr. Avenione, ubi etiam est sepultus in Templo majore, cum egisset *annos* Pontificatus *duodeviginti*, *&* *menses quatuor minus dies duos*. (15)

CXCVII.

labe purgatæ, statim perfruerentur visione Dei, an vero usque ad extremum judicii diem carerent beatitate tanta. *Quidquid in hac materia Joannes* XXII. *dixit, non asserendo seu opinando protulit, sed solummodo recitando*, ut legitur in censoria animadversione, quam in rem præsentem anno 1333. IV. Nonas Januarii ediderunt Theologi Parisienses, recitavitque Natalis Alexander dissertat. 11. in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. Theologis Parisiensibus consentit Ptolomæus Lucensis lib. 24. Hist. Eccl. cap. 42. to. 21. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1212. Joannes ipse, re mature discussa, sententiam suam anno 1334. patefecit verbis illis, quæ sunt in Constitutione Benedicti XII. successoris sui apud Raynaldum ad an. eumdem 1334. §. 37. *Fatemur & credimus, quod Animæ purgatæ, separatæ a corporibus sunt in Cælo, Cælorum Regno, & Paradiso, & cum Christo in consortio Angelorum congregatæ, & vident Deum ac divinam essentiam facie ad faciem clare, in quantum status & conditio compatitur Animæ separatæ*. Vide Spondanum ad an. 1333. §. 3. Schelstratum in Præfatione Tractatus de sensu & auctoritate decretorum Constantiensis Concilii pag. 7. Cardinalem Petram Comment. ad Constitut. Apostol. to. 4. pag. 80. num. 12. Muratorium in Libro de Paradiso adversus Burnetum cap. 2. & Vincentium Ludovicum Gotti Theologiæ Scholastico-Dogmaticæ tom. 2. pag. 177. §. 4.

(15) Tomo I. Bullarii pag. 22. exstat hujus Pontificis Constitutio, seu Commonitio ad Eduardum II. Regem Anglorum, in qua dicit, *Hadrianum prædecessorem suum Henrico Regi Angliæ* ejus *progenitori Dominium Hiberniæ concessisse*. Spondanus ad an. 1334. §. 4. *Produnt aliqui* (Magnum Chronicon Belgicum, & Langius in Chron. Citizensi) *collegisse Joannem* XXII. *de libris decessorum suorum, ex Ordine S. Benedicti fuisse summos Pontifices viginti quatuor, Cardinales centum octoginta tres, Archiepiscopos* 1484. *Episcopos* 1502. *Abbates insignes* 1507. *Sanctos canonizatos* 5555. *Alibi tantum reperimus, tamquam ex Concilio Constantiensi, & inscriptione litteris aureis apposita monasterio* S. Petri, totidem quidem Pontifices, sed Cardinales 193. *Episcopos* 3057. *Abbates* 15074. *Sanctos canonizatos* 3004. *Sed omnium*

CXCVII.

BENEDICTUS XII.

ANNO CHRISTI 1334.

IMP. OCCID. VACANTE, ANDRON. JUN. 3.

BENEDICTUS XII. Tolosanus, *Jacobus Furnerius* seu *Novellus* antea dictus, Abbas Ordinis Cisterciensis *sub regula Sancti Benedicti, cujus in memoriam se Benedictum voluit nuncupari*, (1) anno 1334. XIII. Kal. Januar. in Pontificatum suffectus est, & VI. Idus mensis ejusdem anno insequente coronatus. Huic nihil initio Pontificatus magis curæ fuit, quam ut Ludovici Bavari contumaciam frangeret lenitate, quæ tamen fato

Rayn. an. 1334. §. 1. 3. Spond. §. 6. Rayn. an. 1335. §. 1. 8.

omnium numerum, præterquam Pontificum, multum auget VVernerus in Fasciculo Temporum*: quas discrepantias discutiendas relinquimus Patribus Ordinis, & si quam certiorem horum notitiam habeant, promendam*. Vide annotat. 2. ad S. Gregorium Magnum Pontif. LXXVI.

Joannis XXII. Constitutionem, quæ Sabbathina dicitur, non probat Lambertinus de Festis M. Virginis §. 77. pag. 282. *quod numquam ejus repertum sit autographum, & numquam* in forma specifica, *nec nisi, ut vulgo dicitur*, in forma communi *a Romanis Pontificibus approbata sit*.

Porro, ut observat idem Lambertinus, *ideo* Sabbathina *appellatur, quod B. Virgo pollicita sit, se quotquot Carmelitano Mariæ cultui addicti fuerint, primo post eorum obitum Sabbatho a Purgatorii igne erepturam*. Hanc constitutionem supposititiam existimat Launojus in dissertatione, quam de ea edidit tom. 2. part. 2. pag. 404. Vide annotat. 2. ad Paulum V. Pont. CCXXXV.

(1) Qui putant, Benedictum XII. antequam Cisterciensium institutum amplecteretur, fuisse Carmelitam, refelluntur ii a Baluzio in annotat. ad Vitas Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 796. 797.

fato nescio quo frustrata est. Itaque exsecrationes redintegravit ab decessore suo Joanne XXII. latas in eum tamquam usurpatorem Imperii. *Veritus* autem, *ne vacante Imperio Italia ab aliquo externo hoste invaderetur, Luchinum Vicecomitem, Joannemque ejus fratrem Archiepiscopum Mediolani, aliarumque Urbium, quas possidebant, Vicarios instituit, sub censu annuo decem millium nummorum auri. Eamdem quoque potestatem Mastino & Alberto Scaligeris Veronæ & Vicetiæ sub censu quinque millium, Gulielmo Gonzagæ Mantuæ & Regii, Albertino Carrariæ Patavii, Opizoni Estensi Ferrariæ, Mutinæ, & Argentæ suo jure,* (*ut dicebat*) *tribuit, quamdiu Imperium vacaret, ac sibi placeret, eo quod vacante Imperio, omnis ejus potestas in Pontificem recideret, Jesu Christi supremi Regis unicum in terris Vicarium*: Estensi *vero etiam vectigali imposito, ut quotannis decem millia nummum auri Ecclesiæ Romanæ, cujus peculiaris Dominii Ferraria erat, persolveret.* (2) Idem anathemate damnavit Fraticellos, quos ante Pontificatum scriptis confutaverat. Cavit idem diligentissime, ne Sacerdotia viris conferrentur minus idoneis, minusque probis, dicens, *nolle se lutum exornare*. Cognatos atque affines fingebat ignotos sibi, asserens, *Pontificem Romanum non habere consanguineos*: urgentibusque, ut eos promoveret in gradum aliquem dignitatis, reponebat Davidicum illud: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. (3) Vix sororis, fratrisve filium Cardinalium precibus fatigatus præfecit Ecclesiæ Arelatensi, quem tamen ut Cardinalem crearet, numquam potuit ad-

Spond. §. 1. & seqq.

Rayn. an. 1342. §. 3. 4. 5. 6. Spond. §. 1.

(2) Spondanus ad an. 1340. §. 2.

(3) Ægidius Cardinalis Viterbiensis, apud Pagium in vita huius Pontificis §. 17. ait, eum dicere solitum fuisse: *Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, si verus futurus sit, sine patre, sine matre, sine genealogia esse oportere.*

adduci. Unicam vero neptem Tolosano mercatori, sui videlicet ordinis viro, & quidem mediocri dote contentam nubere voluit, rejectis viris nobilissimis, qui enixe petebant eam sibi uxorem dari. Idemque controversiam sustulit disceptatam sub Joanne XXII. decessore suo, pronuncians, animas justorum, simul atque a corpore abjunctæ sunt, si nihil Purgatorii igne expiandum supersit, ad optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione consistit, deferri. (4) *Anno Domini* 1342. *in die S. Marci Euangelistæ Avenione in Palatio, quod construi fecerat, ad Christum migravit*, (5) cum *annos septem, menses quatuor, ac dies sex* Pontifex fuisset, cumulatus omni genere virtutum Christianarum, & miraculis post mortem clarus.

CXCVIII.

CLEMENS VI.

ANNO CHRISTI 1342.

IMP. OCCID. VACANTE, JOAN. PALÆOL. 2.

Rayn. an. 1342. §. 6. 20. 22. Spond. §. 2. 3.

CLEMENTI VI. Lemovicensi, cui antea nomen *Petrus Rogerius*, Nonis Maji anno 1342. Catholicæ Ecclesiæ cura mandata est. Ad hunc misere Romani Legatos, inter quos Petrarcham anno præcedenti Poetica laurea donatum, rogantes, ut in Urbem rediret. At moram in transalpinis regionibus excusavit caussa reconciliandi Christianos

(4) Promulgata constitutione, quæ incipit *Benedictus Deus* 4. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. 241. Quam sententiam prius illustraverat scriptis, quorum partem ex Codice MS. Vaticanæ Bibliothecæ Annalibus suis inclusit Raynaldus ad an. 1333. §. 59. ad an. 1335. §. 9. & ad an. 1336. §. 4.

(5) Ptolomæus Lucensis apud Baluzium in Vitis Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 236.

nos Principes. Adhuc enim Francos inter & Anglos bellum flagrabat. Ratum habuit anathema ab decessoribus suis latum contra Ludovicum Bavarum, jussitque Electores Imperii alium in ejus locum subrogare, subrogatumque Carolum IV. Moraviæ Marchionem filium Joannis Regis Boemorum, statim confirmavit dato diplomate. Pragensem Ecclesiam fecit Archiepiscopalem, instituitque Pragensem Academiam. *Jubilæum* quinquagesimo quoque anno deinceps celebrari voluit, ac patere omnibus *Thesaurum militanti Ecclesiæ acquisitum* a Christo Domino. (1) Joanni Normanniæ Duci, ejusque conjugi indulsit Eucharistiam sub utraque specie, quo sacro beneficio auxit etiam Regem Francorum Philippum VI. uxoremque ejus, & Odonem Ducem Burgundiæ. (2) Cælitibus

Rayn. an. 1343. §. 42. 59. Spond. §. 1. 2. Rayn. an. 1344. §. 64. Spond. §. 8. Rayn. an. 1347. §. 11. Rayn. an. 1346. §. 1. 9. 30. 34. Spond. §. 1. 2.

(1) Edita constitutione, quæ est in Extravag. *Unigenitus* 2. de pœnitentiis & Remissionibus, inter Communes, & apud Raynaldum ad an. 1349. §. 11. Basilicis SS. Petri & Pauli, in quibus orare debebant Christiani ad *Jubilæum* lucrandum, addidit Lateranensem, & Gregorius XI. Liberianam ædem S. Mariæ Majoris.

Pouget tom. 2. Institut. Catholic. sect. 1. cap. 5. §. 19. pag. 300. scribit, Clementem VI. omnium primum usurpasse vocem *Thesauri Ecclesiæ* ad significandum fontem Indulgentiarum.

Phœbeus De anno Jubilęi part. 1. cap. 4. Jubilęi *voce primum usi fuerunt Cardinalis S. Georgii Stephanesius* (initio ipso libri de centesimo seu Jubilæo anno tom. 25. Bibl. Patr. pag. 936.) *& Franciscus Petrarcha carmine ad Clementem* VI. (sub finem lib. 2. epistolarum pag. 92. tom. 3.) *atque ex summis Pontificibus idem Clemens in Diplomate indictionis incipiente*, Unigenitus.

Pouget loc. cit. §. 20. pag. 304. *Primus omnium* Sixtus IV. *Indulgentiam hanc* Jubilæum *appellavit*, *quia multum habet convenientiæ cum anno Judæorum* Jubilæo. Extravagant. *Quemadmodum operosi* 4. De pœnit. & remiss. inter communes. Vide Rigantium in Regulam 54. Cancellariæ num. 35. pag. 59. tom. 4.

(2) Vide Spondanum ad an. 13 2. §. 16. & Raynaldum ad

Rayn. an. 1348. §. 11. Spond. §. 4. Rayn. an. 1349. §. 20. Spond. §. 2. Rayn. an. 1352. §. 21. Spond. §. 14.

tibus annumeravit B. Ivonem Presbyterum Gallum, advocatum pauperum. (3) Avenionem ab Joanna Apuliæ Regina, & Provinciæ Domina emit *pretio octoginta millium Florenorum auri de Florentia*, (4) amplificavitque in eadem urbe ædes Pontificias. Damnavit sectam *Flagellantium*. (5) Edidit constitutionem de comitiis Pontificalibus multo leniorem constitutione Gregorii X. (6) Mortem oppetiit VIII. Idus Decembris anno 1352. exacto Pontificatus *anno decimo*, & *mense septimo*.

CXCIX.

ad an. 1344. §. 62. & ad an. 1345. §. 32. Nunc Reges Francorum non utuntur hoc jure, nisi cum inaugurantur, & morti proximi.

Mabillonius Commentario prævio in Ordinem Romanum cap. 9. pag. 62. *Urbanus* VI. *post suam in Vaticana Basilica coronationem*, omnes Diaconos Cardinales sua manu pretioso corpore & sanguine Christi communicavit, sicut de more summorum Pontificum semper fuit, *ut legitur in epistola de ejusdem Urbani electione, quæ vulgata est in Spicilegii tom. IV. pag.* 306. nunc pag. 745. tom. 3. *quod quidem contigit anno* 1378.

Ante annum 1120. *Communio sub utraque specie* ab Ecclesia immutabiliter *retinebatur*; postea *paullatim ac sensim abrogata est*: cui abrogationi *non una*, *sed plures simul caussæ occasionem præbuerunt*, ut legere est apud eumdem Mabillonium.

(3) Anno 1347. ad quem annum Raynaldus §. 34. solemnes *Canonizationis* ritus hoc tempore servari solitos describit ex vetere MS. Vaticano auctoris coævi, qui *in aula Pontificia rituum formulis præerat*.

(4) Spondanus ad an. 1348. §. 4.

(5) *Flagellantes* orti in Italia propagati sunt in Germania præsertim & Gallia. Docebant, ut mittam errores ceteros, non posse æternam beatitatem consequi nisi eos, qui cruentati flagellis ipsi se baptizarent sanguine suo.

(6) Nimirum Cardinalibus in Conclave congregatis duos famulos concessit Clericos, seu Laicos: in prandio, cœnaque, præter panem, vinum, aquam, indulsit missum carnium, piscium seu ovorum, confectumque ex carnibus seu piscibus embamma: insuper carnes sale conditas, herbas crudas, caseum, fructus, adjecta conditione, ne quis vesceretur ferculo alieno: eisdemque, *cum in lectis quiescendi cauf-*

CXCIX.

INNOCENTIUS VI.

ANNO CHRISTI 1352.

CAROLI IV. ROM. REG. 7. JOAN. PALÆOL. 12. ET JOAN. CANTACUZENI *6*.

INNOCENTIUS VI. Lemovicensis, antea *Stephanus Alberti*, Ostiensis Episcopus, *Canonista* Rayn. an. *maximus*, (1) anno 1352. XV. Kal. Januar. Pon- 1352. §. 2. tifex dictus est, inauguratusque III. Kal. mensis Spond. §. ejusdem. Is 18. *constituit*, *Prælatos & alios beneficiatos in curia*, *illic tunc morantes*, *unumquemque ad suum Beneficium personaliter applicare*, *& ibi residentiam facere sub pœna excommunicationis*. (2) *Dicebat enim*, *oves a proprio pastore custodiri debere*. (3) Sacerdotia contulit solummodo spectatissimis pietate & doctrina viris, docuitque, Ecclesiasticas dignitates non generis, sed virtutis præmia esse. Stipendia decrevit *Rotæ Auditoribus*. Misso in I- Ray. an. taliam Ægidio Alvaro Albornotio Archiepiscopo 1353. §. 1. Toletano, Romanæ Ecclesiæ ditionem qua armis, Spond. §. 2. qua

caussa, *vel dormiendi esse voluerint*, permisit *intermedia*, *seu velamina simplicium cortinarum*. Hæc ex Clementis VI. constitutione 5. quæ exstat tom. 1. Bullarii pag. 279. & apud Raynaldum ad an. 1351. §. 39. & apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 247. Vide annotat. 2. ad Gregorium X. Pontif. CLXXXIV.

(1) Joan. Trithemius in Chronico Hirsaugensi ad an. 1352. pag. 293. edit. Basileensis.

(2) Ptolomæus Lucensis in Vita Innocentii VI. apud Baluzium in Vitis Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 357.

(3) Joan. Nauclerus Generat. 46. ad an. 1352. pag. 1013.

Rayn. an. 1354. §. 18. An. 1355. §. 2. 3. Spond. §. 1. 3. qua armorum metu intra quinquennium vindicavit ab usurpatoribus. Supplicante Carolo Rege, diem præstituit Feriam VI. post Octavam diem Resurrectionis Domini instrumentis Passionis ejus Lanceæ, Clavis, aliisque in Alemannia & Boemia solemniter colendis. Mandavit Petro Episcopo Ostiensi, ut Romæ eumdem Regem Carolum una cum Anna uxore ejus sacro oleo inungeret, atque Cæsarem constitueret. Idem in Liguriam misit Andream Episcopum Ariminensem, *ut Genuensium Prætorem, ac Senatum, Corsicæ (Sedis Apostolicæ fiduciariæ) nomine, in pontificia verba sacramento adigeret, exigeret censum, deque nonnullis aliis paciscceretur*. (4) Civitatis Bononiensis studio obsecutus jus profitendæ in Gymnasio Theologiæ, atque honoris ejus impertiendi indulsit. (5) Ave- Rayn. an. 1362. §. 2. 3. Spond. §. 4. nionem mœnibus, fossaque circumdedit. Obiit anno 1362. pridie Idus Septembr. *nono anno* Pontificatus, *mense octavo, die sexto & vicesimo*.

CC.

URBANUS V.

ANNO CHRISTI 1362.

CAROLI IV. 17. JOAN. PALÆOLOGI 22.

EXEQUIIS novemdialibus Innocentio VI. de more persolutis, comitia Pontificalia haberi cœpta. Aliquandiu certatum est diversitate Rayn. an. 1362. §. 6. 7. Spond. §. 7. 8. sententiarum. Demum extra sacrum Cardinalium collegium Pontifex quæsitus, creatusque V. Kal. Novembr. *Gulielmus Grimoaldus*, Gallus, Abbas S. Vi-

(4) Raynaldus ad an. 1360. §. 11.
(5) Constitut. 2. §. 3. pag. 281. tom. 1. Bullarii.

S. Victoris Massiliæ. Ex Italia, quo missus fuerat ab decessore suo ad res Ecclesiæ procurandas, reversus Avenionem consecratur VIII. Idus mensis ejusdem. Voluit se *Urbanum* V. appellari, quod hujus nominis Pontifices sanctos haberet, eorumque imitatione cuperet simul vitam instituere, simul Ecclesiam administrare. Solicitus de Græcis
Romanæ Ecclesiæ conjungendis, Joannem Palæo- Rayn.an.
logum per litteras & Legatos convenit, rogans, 1365. §. 22.
ut Catholicæ Ecclesiæ se ipse sociaret, formulam- Spond. §.
que præscripsit profitendæ Fidei, & Schismatis e- 1.
jurandi. Misit ad eumdem cereas Agni cælestis Rayn.an. 1366.§.7.
effigies additis versibus, quibus materia ejus atque An.1367.
virtutes exprimebantur. (1) Palæologus anno §. 4.

N n 1369.

(1) Sirmondus in annotat. ad Ennodium Ticinensem, Operum tom. 1. pag. 1043. edit. Venetæ: *Mos erat, ut ex cereo Paschali, qui Sabbato sancto conceptis precibus sacratus fuerat, particulæ decerperentur, ac populo die Dominica in Albis post sacram Communionem distribuerentur, unde suffitum in ædibus suis facerent, vel agros, vineasque munirent adversus Dæmonum præstigias, aut contra fulgura & tonitrua. Ceterum hic mos olim extra Urbem duntaxat. Romæ enim cerei Paschalis vice ceram oleo perfusam benedicebat Archidiaconus, inde particulas in agnorum effigiem expressas asservabat, populo similiter die, qua dictum est, dividendas. Quæ res nimirum originem dedit cereis Agni Cælestis imaginibus, quæ a Pontificibus ipsis augustiore postea ritu consecrari cœperunt.* De his sunt aliqua etiam in Annalibus Baronii ad an. Chr. 58. §. 76. & ad an. 692. §. 44.

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 5. num. 11. refert *in Cereorum Agnorum consecratione adhiberi aquam benedictam, aquæ balsamum misceri, Chrisma superinfundi, preces a summo Pontifice recitari, & qui eos deferunt, si devote deferant, a variis periculis, & morbis liberari, veluti late exposuit Summus Pontifex Sixtus* V. in suis Litteris Apostolicis in forma Brevis scriptis anno 1586. Paschali Ciconiæ Duci Venetiarum, *ad quem de more Sacras Cereas Formas a se benedictas mittebat*. Post hæc Cardinalis Lambertinus subjicit verba ipsa Litterarum Sixti V. qui ita concludit: *De hujus Sacri præstan-*

An. 1369. 1369. contulit se Romam, quo etiam Urbanus venerat biennio ante, ejuravitque schisma ex formula, professus credere tria hæc in primis; Spiritum Sanctum a Patre, Filioque procedere; Eucharistiæ Sacramentum ex pane azymo juxta ac fermentato posse confici; & Romanum Pontificem obtinere supremum in omnes totius Orbis Ecclesias Primatum. Idem Pontifex *anno* 1368. *in die Nativitatis B. Joannis Baptistæ de consilio Cardinalium ordinavit, quod in Missa dictæ festivitatis, & per Octavas ejusdem diceretur in antea* Cre-

§. 1. Spond. §. 6.

stantia, atque virtutibus exstat inter cetera luculentissimum testimonium Urbani Papæ V. *qui magni muneris loco tres Agnos Dei ad Græcorum Imperatorem cum his versibus misit*:

Balsamus & munda Cera cum Chrismatis unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum,
Fonte velut natum per mystica sanctificatum,
Fulgura desursum depellit, & omne malignum,
Peccatum frangit, ceu Christi sanguis, & angit,
Prægnans servatur, simul & partus liberatur.
Munera fert dignis, virtutem destruit ignis,
Portatus munde, de fluctibus eripit undæ.

Idem Cardinalis Lambertinus lib. cit. part. 2. cap. 21. num. 12. *Antiquus vero est horum Cereorum Agnorum usus*: anno *quippe* 1554. *Romæ effossus est tumulus Mariæ Augustæ Conjugis Honorii Imperatoris, & Filiæ Stilichonis, mortuæ* ante medium sæculum quintum, *& præter cetera in tumulo inventus est Cereus Agnus Dei: ita ut infirma omnino videatur opinio Panvinii, qui* de Baptismate Paschali pag. 148. *credit usum Agnorum consecrandorum a Romanis Pontificibus inductum ad retinendam memoriam solemnis baptismi, qui primis Religionis Christianæ sæculis solo Paschæ & Pentecostes tempore peragebatur, ideoque eamdem consuetudinem non invaluisse ante sæculum nonum, quo fere sæculo desiit solemnis ille baptismus celebrari. Magis verisimilis est Cardinalis* Augustini Valerii *sententia, qui Agnorum benedictionem ad initium sæculi quinti refert: aut altera* Molani, *qui Agni Cerei primordia ætati* Constantini Magni *tribuit, & ideo sæculo Christi quarto*. Vide plura apud eumdem Cardinalem Lambertinum, Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 376. & annotat. 7. ad S. Zosimum Pontif. XLIII.

Credo in unum Deum, *quod per prius non fiebat secundum antiquas regulas*. (2) Idem sodalitatem Jesuatorum a B. Joanne Columbino, & sodalitatem S. Salvatoris a S. Brigitta institutam confirmavit. Vetuit, domum Cardinalium improbis esse perfugium. Instituit Cracoviensem Academiam in Polonia, & Bononiensem auxit multis juribus. Viros litteratos dilexit, & beneficiis, & honoribus affecit: juvenes mille studiorum caussa in diversis Academiis aluit impensis suis, librosque suppeditavit necessarios: egentibus quoque benigne subvenit ac liberaliter. (3) Solum in consanguineos beneficiorum temperans fuit. Duos enim tantum, & quidem Ecclesiæ ante Pontificatum suum ministros, evexit ad Ecclesiasticas dignitates: nullum ex Laicis in ampliorem gradum aut promovit ipse, aut ab aliis promoveri passus est: voluitque nepoti suo non Principem, aut primariæ nobilitatis feminam, sed mercatoris Montispessulani filiam in matrimonium dari. Omnium primum tiaram gestasse circumdatam corona triplici, scribit Nicolaus Alemannus. (4) Eumdem instituisse *benedictionem* Rosæ aureæ, falso tradunt alii.

Rayn. an. 1370. §. 20. 22. 23. Spond. §. 4. 5.

(2) Bosquetus in Vita Urbani V. tom. 3. part. 2. Scriptor. Rer. Italicar. pag. 621.
Hodie in Missa S. Joannis Baptistæ Symbolum non dicitur, *secundum antiquas regulas*.

(3) Auctor coævus apud Oldoinum in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 559.

(4) De Lateranensibus Parietinis cap. 13. pag. 48. tom. 8. part. 4. Thesauri Antiquit. & Historiarum Italiæ. *Tiaram triplicis coronamenti ex Pontificibus primus gestavit ante annos non amplius ducentos quinquaginta Urbanus* V. *duplicis vero Bonifacius* VIII. *Nam superiorum Pontificum tiaras in vetustis imaginibus ac monumentis unius coronamenti & Romæ cernimus, & Sugerius describit*: Capiti ejus (*Innocentii IV.*) phrygium ornamentum Imperiale instar galeæ circulo aureo concinnatum imponunt.

alii. (5) Anno 1370. VIII. Kal. Octobr. Avenionem repetivit, ubi anno eodem XIV. Kal. Januar. finem vitæ fecit, & miraculis postea claruit. Pontifex fuit *annos octo*, *mensem*, *ac dies duos supra viginti*, a Petrarcha lib. 7. Rer. senilium epist. I. multis nominibus commendatus.

CCI.

GREGORIUS XI.

ANNO CHRISTI 1370.

CAROLI IV. 25. JOANNIS PALÆOLOGI 30.

GREGORIUS XI. Lemovicensis, *Petrus Rogerii* antea dictus, Clementis VI. Patrui fa-
Rayn.an. 1370. §. 25. Spond. §. 6. ma notus, anno 1370. III. Kal. Januar. Pontifex constitutus est miro Cardinalium omnium consensu. Ipse unus dissentiens fuit, abnuitque Pontificatum maximum; eum demum ideo se professus accipere, ut voluntati divinæ obtemperaret. Anno insequente pridie Nonas Januar. sacro Presby-
Rayn.an. 1371. §. 11. Spond. §. 3. teratus Ordine initiatus est contra veterem morem. (1) Hic pœnam anathematis statuit in eos, qui *dedignabantur fateri Christum sub speciebus sacris in loco immundo*, *veluti in ventre hominis*, *aut muris ore*, *aut luto*, *remanere*. (2) Suum in Civitatem Romanam studium ostendit, edita constitutione confirmans, *Sacrosanctam Lateranensem Ecclesiam præcipuam sedem* esse summi Pontificis,

(5) Vide annotat. 6. ad Innocentium IV. Pontificem CLXXX.

(1) Vide annotat. 1. ad Sabinianum Pontif. LXVII.

(2) Raynaldus ad an. 1371. §. 11. & Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 1. pag. 44.

ficis, & locum principem inter omnes Ecclesias obtinere, omnibusque dignitate antecellere. (3) Omnium primus jussit celebrari etiam in Occidente Festum *Præsentationis* B. Mariæ Virginis in Templo. (4) Confirmavit sodalitatem Eremitarum S. Hieronymi, ab Italis eximia sanctitate viris constitutam in Cœnobio S. *Bartholomæi de Lupiana* non procul a Toleto. Florentinos perduelles & contumaces addixit anathemati. Per S. Catharinam Senensem, ab eisdem Avenionem missam, placatus pacem ipsis reddidit, quæ tamen mox turbata est. Ejusdem sanctissimæ feminæ hortatu ac prece Pontificiam Sedem anno 1377. restituit Romam. (5) Inde evitandi æstus caussa Anagniam contendit præmissa Eucharistia, (6) ibique ad Nonas Novembr. mansit. Idem per-

Spondan. 1373. § 1.
Rayn. an. 1376. § 1. 6.
Spond. §. 1. 2.
Rayn. an. 1377. §. 1. 7.
Spondan. §. 1. 3.

(3) Hæc est constitutio ejus prima, cujus initium *Super universas*, tom. 1. Bullarii pag. 283.

(4) Vide Lambertinum de Festis B. Mariæ Virginis part. 2. num. 181. & 182. Spondanum ad an. 1372. §. 9. & Historiam nostram Familiæ Sacræ extremo cap. 3. De Maria Virgine.

(5) Spondanus ad an. 1377. § 1. *Retulit igitur sedem Pontificiam Gregorius Romam, proprium & verum suum locum*, septuaginta annis (*ut plerique numerant*) *postquam in Galliam translata fuisset. Sed qui ad amussim tempus numerare voluerint, ab obitu Benedicti* XI. *postremi Pontificis in Italia ante translationem sedentis, qui contigit sexta Julii anni* 1304. *usque ad decimam septimam Januarii, qua Gregorius Romam intravit, habebit* annos septuaginta duos, menses sex, & dies decem: *ab electione Clementis* V. *qui sedem transtulit, quæ facta est die quinta Junii anni* 1305. septuaginta unum annos, menses septem, dies undecim: *ab ejus coronatione, ad quam Cardinales ex Italia accivit, & contigit undecimo Novembris ejusdem anni* 1305. unum & septuaginta annos, menses duos, dies quinque; *a constitutione vero Sedis Avenione, quæ ab eodem Clemente facta est, ad principium anni* 1309. *cum eo usque vaga fuisset per varia Galliæ loca*, annos sexaginta octo.

(6) Morem præferendi Corporis Christi Romanis Ponti-

Rayn. an. 1378. §. 2. 3. Spond. §. 2.

pervigilio Nativitatis Deiparæ jejunium addidisse traditur. (7) *Annus ab inito Pontificatu septimus, mensis secundus, dies septimus ac vicesimus* finem ejus vitæ dedit. Cum enim Cardinalium Gallorum suasionibus permotus Avenionem redire cogitaret, in morbum incidit, ex quo VI. Kal. April. anno Ch. 1378. ætatis sexto circiter & quadragesimo mortem Romæ obiit. (8)

tificibus iter conficientibus ab hoc Gregorio deducit Angelus Rocca in Commentario, quem edidit de ritu eo. Alii longe antiquiorem esse arbitrantur, remque totam sibi conficere videntur eo loco, in quo auctor secundæ Vitæ Gregorii XI. apud Baluzium in Vitis Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 464. ita loquitur de Urbano VI. proximo Gregorii successore, quem appellat intrusum: *Et videns dictus intrusus, sic omnes Cardinales recessisse, exivit Roma, & die 26. Julii equitavit quasi stultus sine cruce præcedente, & sine corpore Christi, & sine ullo Cardinali, & ivit ad unam civitatem, quæ vocatur Tibur.* Non enim, inquiunt, dixisset fuisse stultitiam *sine corpore Christi præcedente* Pontificem Romanum iter aggredi, si ritus ille Gregorio XI. antiquior non fuisset. Vide Andream Victorellum in Addition. ad Ciaconium tom. 2. pag. 733. Christianum Lupum De Sacris Processionibus extremo cap. 2. Operum tom. 11. pag. 340. Pagium in vita hujus Pontificis §. 31. & Baluzium in notis ad locum citatum pag. 1470. & annot. 3. ad Stephanum II. Pontif. XCIV.

(7) Ab auctore primæ vitæ Gregorii XI. apud Baluzium pag. 440. & Radulpho Tungrensi in lib. De canonum observantia proposit. 19. tom. 26. Bibl. Patr. pag. 310. Hodie tamen jejunium non servatur.

(8) Gregorius XI. in suo Testamento, quod est in Spicilegio Dacherii tom. 3. pag. 738. revocat, abrogatque non quæ dixit ut Pontifex summus, sed si qua, ut homo privatus laborans vitio infirmitatis ingenitæ, alicubi dixisset *erronea contra Catholicam Fidem ex lapsu linguæ, aut alias ex aliqua turbatione*. Id patet cuique legenti locum integrum sine studio calumniandi.

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. ult. num. 16. *Gerson* in Tractatu de Examinatione doctrinarum part. 2. considerat. 3. in fine *narrat Gregorium* XI. *morti proximus cum esset, dextera tenen-*

tem

tem sacrum Christi Corpus protestatum esse coram omnibus, & monuisse, ut caverent cum a Viris, tum a Mulieribus sub specie Religionis loquentibus Visiones sui capitis, quia per tales ipse seductus dimisso suorum rationabili consilio, se traxerat, & Ecclesiam ad discrimen Schismatis imminentis, nisi misericors provideret Sponsus Jesus. *Spondanus* ad an. Ch. 1378. *putat, iis verbis Gregorium intelligere voluisse suasiones Petri Aragonii, ac Sanctarum Brigittæ, & Catharinæ Senensis. At Natalis Alexander* in Vita hujus Pontificis *falsam existimat prædictam narrationem, a Gersonio expositam, cum Auctor* primæ Vitæ Gregorii, *qui erat ipsi coætaneus, de ea non loquatur, & Gregorius spiritum S. Catharinæ probasset, eamque Prophetiæ dono auctam fassus esset, quando ipsi votum de petenda Urbe occulte factum, & Pontifici soli ac Deo notum, divinitus agnovisse monstravit..... Gersonius Sanctas Virgines Birgittam, & Catharinam non nominavit. Marcus Antonius de Dominis Gersonium referens memoratas Sanctas Mulieres recensuit. En ejus verba indigno Apostata digna*: De Catharina Senensi procul dubio loquebatur Gregorius, & id notum erat Gersonio; sed eam noluit nominare; est enim in Historicis notorium, Femellam illam contra regulam humilitatis, quæ Sanctos decet, & contra præcepta Apostoli se sub illusionibus Visionum, & Revelationum Magistram in Ecclesia constituisse, & Epistolis propemodum dogmaticis scribendis totam dedisse. Quibus, & Apostolatu suo prophetico miserum Gregorium decepit, eumque, ut Romanam residentiam importune resumeret, sub prætextu Sanctitatis compulit. Ex quo secutum est Schisma horrendum in Ecclesia, fructus ingens feminalis Sanctitatis: & nihilominus canonizata est. Quis talium Canonizationes approbet? *At scelesti hujus nebulonis verba adamussim profligat Arauxo* Decis. Moral. tract. 3. quæst. 23. §. 1. num. 26. *ubi ostendit, Sanctam Virginem Spiritu Dei, & jubente Romano Pontifice, munus, quod exercuit, obiisse; Gregorium in translatione Sedis non fuisse deceptum, cum ad eam teneretur; Schisma ab eadem S. Catharina fuisse prædictum; egressum e Gallia, & ingressum Romam hujus Pontificis feliciter successisse, prout ipsa prænuntiaverat; Gregorii e Gallia recessum caussam Schismatis non fuisse*. Vide Hieronymum Gigli in Epist. S. Catharinæ Senensis Part. 2. epist. 9. pag. 59.

CCII.

URBANUS VI.

ANNO CHRISTI 1378.

CAROLI IV. 33. JOANNIS PALÆOLOGI 38.

Rayn. an. 1378. § 4. 23. 25. 47. 55. Spondan. §. 6. 11. 13. 15. 16.

DUM Comitia Pontificia haberentur, Romani veriti, ne creato Pontifice Gallo, Pontificalis Sedes iterum Roma Avenionem transferretur, clamoribus ac minis Pontificem petiere Romanum. Cardinales haud omnino obsequentes Italum eligere decreverunt, ne sibi vis illata putaretur. Itaque VI. Idus April. anno 1378. Pontifex renuntiatur *Bartholomæus Prignanus*, Neapolitanus Barii in Apulia Archiepiscopus, qui *Urbanus* VI. appellatus est. Vix inito Pontificatu gravem Cardinalium offensionem in se concitavit asperitate sua. Ob id Cardinales Galli numero duodecim, coitione facta, per speciem vitandi æstus Roma Anagniam, ubi cum Gregorio XI. transegerant æstatem superiorem, exeunte Junio commigrarunt, Urbano interim cum quatuor Italis Cardinalibus Tibur concedente. Illi factam sibi a populo vim caussati, Urbanum, tamquam vitio creatum, vocant in jus, eique ut contumaci abrogant Pontificatum. (1) Fundos deinde Ur-

(1) De electione Urbani VI diversi diversa scripserunt, ut quisque studium privatim aut gratia occupaverat. Alii addubitarunt, rite ne ac recte electus esset, propter metum a populo Romano injectum Cardinalibus. Scripti in partem utramque *tractatus pene innumeri*, ut ait Spondanus ad an. 1738. §. 10. Baldus Jurisconsultorum hujus ætatis facile prin-

Urbem Neapolitani Regni, annuente Joanna Regina, in cujus pariter offensionem Urbanus incurrerat, se recipiunt, perductisque ad caussam suam tribus Cardinalibus Italis, novum Pontificem XI. Kal. Octobr. creant *Robertum* Cardinalem Gebennensem, annos sex ac triginta natum, qui *Clementis* VII. nomine sibi imposito, mox secessit Avenionem. Utrique parti Reges ac populi favebant, viri etiam insignes cum doctrina, tum pietate. Tale est initium schismatis omnium, quæ hactenus Ecclesiam turbarunt, teterrimi atque longissimi. (2) Quinquaginta enim annos Pon-

princeps, Urbani VI. electionem fuisse legitimam probavit, ut legere est apud Raynaldum ad an. 1378. §. 36. & ad calcem tom. XVII. Qui etiam *fuisse videtur Ecclesiæ Catholicæ sensus, Urbanum, ejusque successores Italiam colentes exstitisse veros ac legitimos Pontifices*, ut scribit Spondanus memoratus §. 17.

(2) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 2. *Multæ disputationes factæ sunt circa istam materiam, multi libelli editi pro utriusque partis defensione. Peritissimos viros in sacra pagina & jure Canonico habuit toto tempore illo, quo duravit id schisma, utraque pars seu obedientia, ac etiam religiosissimos viros, & quod majus est, etiam miraculis fulgentes, nec umquam sic potuit quæstio illa decidi, quin semper remaneret apud plurimos dubia. Nam etiamsi necessarium sit credere, sicut unam esse Catholicam Ecclesiam, non plures, ita & unicum ejus Pastorem Vicarium Christi; tamen si contingit plures per schisma creari seu nominari Pontifices summos uno & eodem tempore, non videtur saluti necessarium credere, istum esse, vel illum, sed alterum eorum, qui scilicet fuerit Canonice assumtus. Quis autem fuerit Canonice electus, non tenetur quis scire, sicut nec jus Canonicum, sed in hoc populi sequi possunt majores suos, seu Prælatos.*

Wernerus Rollevvink in Fasciculo Temporum ad an. 1378. tom. 2. Scriptorum Rer. Germanicarum Pistorii pag. 567. *Schisma* XXII. *omnium schismatum, quæ ante fuerunt, pessimum & subtilissimum. Adeo enim perplexum fuit, ut etiam doctissimi & conscientiosi viri non valerent discutere, cui esset magis adhærendum. Et fuit continuatum per annos* XL. .... *Et ideo ab isto Urbano* VI. *usque ad Martinum* V. *nescio, quis fuit Papa.*

Rayn. an. 1389. §. 1. 3. 4. 10. 11. Spond. §. 1. 2. 4. 5. Pontificibus Romæ aliis, aliis Avenione commorantibus, Ecclesiam habuit solicitam. (3) Cum Urbanus totum fere Pontificatum per Italiam discurrens gessisset valde laboriosum, anno tandem 1389.

Brietius in Annalibus ad an. 1378. *Certe Illustrissimus Cæsar Cardinalis Baronius significavit suo Jacobo Sirmondo, nihil se æque reformidasse, quam pervenire ad hoc tempus, de quo quid statuendum, non esset libere pronuntiaturus*. Vide Victorellum in Addition. ad Ciaconium tom. 2. pag. 734. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 20. num. 7.

(3) Pontifices Romani, & Avenionenses tempore Schismatis ab anno 1378. ad annum 1429.

ROMANI.	AVENIONENSES.
URBANUS VI.	CLEMENS VII.
electus 8. Aprilis anno 1378. Mortuus Romæ 15. Octobr. anno 1389.	electus 19. Septemb. anno 1378. Mortuus apoplexia 16. Septembr. anno 1394.
BONIFACIUS IX.	BENEDICTUS XIII.
electus 2. Novembr. 1389. mortuus 1. Octobris anno 1404.	antea *Petrus de Luna* Hispanus electus 28. Septembr. an. 1394.
INNOCENTIUS VII.	
electus 17. Octobr. anno 1404. mortuus 6. Novembr. 1406.	
GREGORIUS XII.	
electus 2. Decemb. anno 1406.	

GREGORIUS XII. ET BENEDICTUS XIII.

exauctorantur in Concilio Pisano die 5. Jun. an. 1409. Suf-

fici-

1389. quiete degens Romæ tria decrevit: unum quod *Jubilæum* tertio & tricesimo quoque anno pro numero annorum ætatis Christi celebrari voluit: alterum quod *statuit*, *ut Festum Visitationis B. M. Virginis VI. Nonas Julii sub duplici Officio* per

ficitur *Petrus Philaretus* Cretensis die 26. mensis ejusdem dictus

ALEXANDER V.

qui moritur die 4. Maji an. 1410. Subrogatur *Baltbassar Cossa* die 17. ejusdem mensis appellatus

JOANNES XXIII.

Dehinc tres fuere Pontifices.

JOANNES XXIII.	GREGORIUS XII.	BENEDICTUS XIII.
Romæ.	in Regno Neapolitano.	in Aragonia.

Omnes exauctorati in Concilio Constantiensi.

JOANNES	GREGORIUS	BENEDICTUS
exauctoratur sess. 12. die 29. Maji anno 1415. & initio Junii traditur in custodiam.	ipse se abdicavit sess. 14. die 4. Jul. an. 1415. Obiit ante finem Concilii.	exauctoratur sess. 37. die 26. Jul. an. 1417.

MARTINUS V.

substituitur sess. 41. die 11. Novembr. anno 1417. Pro legitimo Pontifice habetur ab omnibus, exceptis quibusdam Aragonensibus.

JOAN-

per orbem universum solemniter celebraretur : (4) tertium quod edixit, ut in locis etiam, quibus sacra essent interdicta, liceret die festo Corporis Christi rem divinam facere apertis janujs : eodem prorsus modo, quo id fieri die Natali Christi Domini, Paschæ, Pentecostes, & *Assumptionis* Deiparæ Bonifacius VIII. permiserat. (5) Usus Pontificatu *annos undecim*, *menses ac dies sex*, Idibus Octobr. sublatus est veneno, a quo ut sibi caveret, a S. Catharina Senensi admonitus fuerat.

JOANNES XXIII.

custodia elapsus benigne excipitur a Martino V. & Decanus Collegii Cardinalium constituitur. Moritur 22. Decembr. anno 1419.

BENEDICTUS XIII.

in castro Paniscolæ conclusus gerit se pro Pontifice. Moritur anno 1424. Ab ejus Cardinalibus Pontifex renunciatur

CLEMENS VIII.

antea dictus *Ægidius Munio* Barcinonensis, qui abdicato Pontificatu die 26. Jul. anno 1429. *Martino* V. adhæret, fitque Episcopus Majoricensis.

(4) Bonifacius IX. Constit. 1. §. 3. pag. 294. tom. I. Bullarii, ubi statim addit: *Suasit etiam & consuluit idem Prædecessor noster* (Urbanus VI.) *ut ipsius festi* (Visitationis) *vigilia, ut vigilia Nativitatis & Assumtionis prædictæ Virginis festivitatum, etiam in observatione jejunii devotius observaretur*. Krantius lib. 10. Saxoniæ cap. 13. pag. 267. *Bonifacius* IX. *ut unionem Ecclesiæ interventu Dei Genitricis impetraret, Festum Visitationis Mariæ a prædecessore institutum, ipse litteris datis publicavit*. Vide Historiam nostram Familiæ sacræ de Maria Virgine extremo cap. 4.

(5) Cap. *Alma Mater* 24. §. *In Festivitatibus* De sent. Excom. in 6. & magnum Chronicon Belgicum ad an. 1389. pag. 350.

CCIII.

CCIII.

BONIFACIUS IX.

ANNO CHRISTI 1389.

WENCESLAI REGIS 11. EMMANUELIS II. 6.

QUARTO Nonas Novembris anno 1389. Car-
dinales numero quatuordecim, qui Urbano VI. Rayn.an.
constanter adhaeserant, ei substituunt *Petrum* 1389. §.
Cardinalem *Thomacellum*, Neapolitanum, annos 12. 13. Spondan.
natum quinque & quadraginta: qui *Bonifacius* §. 6.
IX. appellatus est. Tria Urbani VI. decreta, de
quibus supra est dictum, rata jussit esse; indictum- Rayn.an.
que ab eodem *Jubilaeum* anno 1390. celebravit. 1390. §. 1.
Veritus, ne Ludovicus Andegavensis potiretur Re- 18.
gno Neapolitano, atque inde gradum in Roma- Spondan. §. 1.
nae Ecclesiae ditionem inferret, plures ejusdem
Ecclesiae Urbes viris nonnullis potentioribus de-
dit fiduciarias, tributo imposito in annos singu-
los. In his Ferrariam Alberto Marchioni Atesti-
no, ita tamen ut decem aureorum millia quotan-
nis solveret, & equites amplius centum, cum id
res posceret, egregie instructos Pontificum com-
modo aleret stipendiis suis. (1) B. Brigittae san-
ctarum viduarum cultum rite decrevit. (2) Se- Rayn.an. 1391. §.
ditione affectantium trahere Urbis imperium ad 29.
plebem Roma pulsus, ac mox revocatus, *visus est* An. 1395.
quasi primus omnium Romanorum Pontificum omnem §. 17.
populi Romani vim sustulisse, Pontificiam auctori-
ta-

(1) Vide Raynaldum ad an. 1390. §. 18.

(2) Rem gestam ordine describit Petrus Amelius, qui praesens adfuit, in Ordine Romano XV. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 535.

tatem eo usque nutantem confirmasse, ac tandem Urbis summum imperium obtinuisse, cunctis suo arbitratu magistratibus creatis. (3) Idem fertur instituisse *Annatas* ab unoquoque novo Episcopo & Abbate solvendas Pontifici Romano. (4) Traditur etiam in-

Rayn. an. 1399. §. 12. Spond. §. 1. Rayn. an. 1400. §. 1. Spondan. §. 1. 2. 3.

(3) Abrahamus Bzovius ad an. 1394. §. 1. Ægidius Cardinalis Viterbiensis apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 698. *Primus* (Bonifacius IX.) *vim populi Romani in Pontificem retulit, primus in Hadriani Mole arcem firmavit, primus Tiberis aditus, pontesque communiit*.

(4) Van espen Part. 2. Juris Ecclesiastici Universi tit. 24. cap. 4. §. 18. *Annatarum originem plures referunt ad Joannem* XXII. *in* Extravagante 11. de Præbendis *inter* Communes, *ubi reservat Sedi Apostolicæ fructus & proventus primi anni Beneficiorum vacantium inferiorum Episcopatibus & Abbatiis in verbis*: Præsertim cum Archiepiscopales & Episcopales Ecclesiæ, ac Regulares Abbatiæ ab hujusmodi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis litteris eximantur.

Ob hanc exceptionem, & quia suam reservationem ad triennium restrinxit, credunt alii, huic Pontifici originem Annatarum *adscribi non posse*: *sed earum auctorem esse Bonifacium* IX. *qui anno* 1392. *durante schismate*, ingravescentibus rei pecuniariæ difficultatibus ob continuos armorum fragores, sanxit, ut redigendorum ex omnibus Sacerdotiis, quæ a Sede Apostolica conferrentur, vectigalium, quæ primo labente anno obvenirent, dimidia pars in Fiscum Pontificium inferretur.

Hæc Odoricus Raynaldus ad an. 1392. *num.* 1. *qui & ad annum* 1399. *n.* 12. *refert verba Theodorici Niem, quibus testatur, hunc Pontificem* primos fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservasse.

Id ipsum de eodem Pontifice scribit Platina in ejus vita, qui addit quod Annata *ab ipso imposita tantum conficeret* dimidiam partem *proventuum primi anni*: Annatarum usum Beneficiis Ecclesiasticis primus imposuit (*ait*) hac conditione, ut qui beneficium consequeretur, dimidium annui proventus fisco Apostolico persolveret.

Ceterum *hanc consuetudinem*, ut ego quoque Platinæ verbis utar, *omnes admisere præter Anglos, qui id de solis Episco-*

indixisse *Jubilæum* in annum 1400. ex decreto Bonifacii VIII. præcipientis centesimo quoque anno celebrandum. (5) Idem concessit, ut Electores Imperii Regnum abrogarent Wenceslao, qui Carolo IV. Patri successerat, substitutumque in locum ejus Robertum Bavariæ Ducem *Parvum* cognomine confirmavit. Edixit præterea, ne liceret bona Ecclesiarum, Cœnobiorum, & Xenodochiorum locari, vel in emphyteusim dari, nisi ad triennium, neve census ex iis ante tempus, sed annuus duntaxat perciperetur. Periit anno 1404. Kal. Octobr. diro calculorum cruciatu, post *annum* Pontificatus *decimum quartum*, *ac mensem undecimum*. (6)

Rayn.an. 1401. §. 9. An. 1403. §. 1. 16.

Rayn.an. 1404. §.7. 8. Spond. §. 5.

scopatibus concessere, in ceteris Beneficiis non adeo. Vide Natalem Alexandrum dissertat. 9. in Hist. Eccl. sæc. XV. & XVI. pag. 564. tom. 8. Thomassinum De vet. & nova Eccl. Disciplina part. 3. lib. 2. cap. 58.

(5) Spondanus ad an. 1399. §. 4. *Utrum indixerit* Jubilæum *in annum sequentem, cum nemo ex antiquioribus affirmet, testeturque Victorellus se diligenter quæsisse in Regesto Bonifacii, nec tamen ullam prædicti* Jubilæi *memoriam reperire potuisse: omnino crediderim minime indixisse. Qua enim ratione, cum jam sub ipso celebratus fuisset anno* 1390. *ac proinde approbatus, quem Urbanus* VI. *anno præcedenti reduxerat ad trigesimum tertium annum, nec nisi decem anni ab eo decurrissent? Quod tamen nullum sit dubium, advenisse Romam anno proximo* 1400. *ex cunctis Orbis Christiani partibus magnam hominum multitudinem tamquam ad* Jubilæum; *inde contigisse putamus, ut multi asseruerint indictam fuisse ab hoc Bonifacio, cum nihilominus fuerit tantum non prohibitus; sed relictus antiquissimæ populorum devotioni visitandi annis centesimis Apostolorum Limina, cujus occasione vidimus institutum fuisse Jubilæum a Bonifacio* VIII. Qua de re Christianus Lupus Dissertat. de peccatorum ac satisfactionum indulgentiis c. 9. pag. 304. tom. 3.

(6) *Bonifacius iste tres habuit germanos, quos multum exaltavit in sæculo & ditavit, quorum tamen filii ad extremam paupertatem devenerunt, ut eorum exemplo discant ceteri de patrimonio Crucifixi nolle ditari*. S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 22. cap. 3.

CCIV.

CCIV.

INNOCENTIUS VII.

ANNO CHRISTI 1404.

ROBERTI REGIS 4. EMMANUELIS II. 21.

INNOCENTIUS VII. *Cosmas Melioratus* antea dictus, *patria Sulmonensis, vir ætate grandævus, ac multarum magnarumque rerum experientia callens* (1) XVI. Kal. Novembr. anno 1404. ab novem Cardinalibus Pontifex effectus est, & IV. Nonas mensis ejusdem tiara redimitus. Romanorum seditione coactus Urbem relinquere, Viterbium secessit. Postea ut legitimus Urbis Dominus revocatus, magna Civium gratulatione susceptus est. Tum vero Romanam Academiam, doctissimis disciplinarum omnium professoribus undique accitis, instauravit. Animadvertit in principes seditiosorum. Deque ipso etiam Ladislao rege Neapolis, qui seditiosis faverat, meritas pœnas sumsit. Namque illum Regno privatum addixit anathemati. Deterritus ille veniam pacemque rogavit, impetravitque iis conditionibus, quas Innocentius ipse in diplomate apud Raynaldum describit. Receptum in gratiam non solum restituit honoribus pristinis, sed nova quoque auxit dignitate *Signiferi* ac *Defensoris* Romanæ Ecclesiæ. At mox fœdifragum rursus damnasset anathemate, nisi morte præreptus fuisset, VIII. Idus Novemb. anno Christi 1406. Pontificatus *secundo, die primo & vicesimo*.

Rayn. an. 1404. §. 10. 11. 16. Spond. §. 7. 8. Rayn. an. 1405. §. 5. 8. Spond. §. 1. 2. 5.

(1) Leonardus Aretinus in Commentario rerum suo tempore in Italia gestarum tom. 9. Scriptor. Rer. Italic. pag. 921.

CCV.

CCV.

GREGORIUS XII.

ANNO CHRISTI 1406.

ROBERTI REGIS *6.* EMMANUELIS II. 23.

GREGORIUS XII. antea *Angelus Corrarius*, Venetus Patricius, *vir a pueritia magnæ sanctimoniæ & sapientiæ* (1) Presbyter Cardinalis tituli S. Marci IV. Nonas Decembr. anno 1406. Pontifex electus est. Hic ratum habuit jusjurandum, quo, dum comitia haberentur, una cum aliis Cardinalibus promiserat, se caussa tollendi schismatis abiturum Pontificatu, quotiescumque id etiam *Petrus de Luna*, seu *Benedictus* XIII. faceret. Ab initio pacis ostensa spes. Nam statutis utrimque conditionibus Saona congressui delecta. Sed utroque suas, ne in congressum veniret, caussas prætexente, concordiæ spes omnis incisa. Ob id utriusque partis Cardinales conveniunt Pisas, habitoque Concilio, Nonis Junii anno 1409. utrumque amovent Pontificatu, sufficiuntque *Alexandrum* V. (2) Qua re audita Gre- Oo go-

Rayn. an. 1406. §. 13. 14. Spond. §. 1.

Rayn. an. 1407. §. 1. 4. Spond. §. 3.

Rayn. an. 1409. §. 71. 72. Spond. §. 11. 14.

(1) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5. Leonardus Aretinus in Commentario rerum suo tempore in Italia gestarum, tom. 19. Scriptor. Rer. Italic. pag. 926. *Fuit in Gregorio permagna vitæ morumque honestas, & prisca quidem, ut ita dixerim, bonitas: Scripturarum quoque scientia, & indagatio subtilis & recta.*

(2) Præter Oratores Principum interfuerunt Concilio Pisano Cardinales quatuor & viginti, tres Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, Episcopi 180. Cœnobiarchæ 300. Doctores 280. Præfuit Cardinalis Pi-

Concil. Pisanum.

regorius Ariminum, Benedictus Paniscolam se recepit, oppidum maritimum Regni Valentini, voluitque uterque haberi pro Pontifice. Tali modo *non est ablatum schisma, sed augmentatum, ex duobus, tribus se pro Papa gerentibus*. (3) Sexto post anno *Gregorius vir sanctus, utpote qui Ecclesiæ & unionem, & reformationem semper optaverat, per Carolum Malatestam* (Arimini Dominum) *procuratorem ad hoc suum omni juri suo, quod in Papatu haberet, renuntiavit solemniter* in Concilio Constantiensi sess. 14. quæ IV. Nonas Jul. anno 1415. celebrata est. *Qua* (abdicatione) *recepta cum magna jucunditate, Patres nihilominus ad venerandum illum omni laude dignissimum antiquum dierum, ex Gregorio ad Angelum, primum suum nomen, reversum, Legatum illum instituerunt in Picentibus consistentem*, hoc est perpetuum: (4) eumdemque Cardinalem Episcopum Portuensem deinceps esse voluerunt. Post biennium fato functus est Recineti, senex octogenarius vel nonagenarius, anno 1417. tumulatusque in templo majore. (5) Pontifex

Rayn. an. 1415. §. 28. 29. Spondan. §. 41. 42.

Pictaviensis utriusque Collegii Decanus. Duabus & viginti sessionibus absolutum est. *Conciliabulum* vocat S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5. §. 2. *cum non esset alicujus eorum, qui se gerebant pro Pontifice, auctoritate congregatum*, & §. 3. addit, *Alexandrum* V. in eo electum *anno uno sedem Petri tenuisse, secundum communem opinionem, significans*, ut ait Scholiastes, *ex sua sententia Alexandrum* V. *legitimum non fuisse Pontificem, sed Gregorium* XII. Nihilominus alii contradicunt affirmantes, & Concilium, & creatum in eo Pontificem fuisse legitimum, ut legere est apud Raynaldum ad an. 1409. §. 79. 80. Azorium part. 2. lib. 5. cap. 17. & Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. XV. & XVI. dissertat. 2. num. 19. *Generale nec approbatum, nec reprobatum videtur esse* Bellarmino l. 1. De Conc. cap. 8.

(3) S. Antoninus in Chronico part. 3. tit. 22. cap. 5. §. 2.

(4) Idem S. Antoninus ibidem cap. 6. §. 2.

(5) Victorellus in addit. ad Ciaconium to. 2. pag. 754.

Vere

tifex fuit a dato Pontificatu ad abdicatum *annos duos, menses sex, ac dies tres.* (6)

CCVI.

ALEXANDER V.

ANNO CHRISTI 1409.

ROBERTI REGIS 9. EMMANUELIS II. 26.

ALEXANDER V. *Petrus Philargus*, seu *Philaretus* antea dictus, Cretensis, Vicentinus olim Episcopus, *sessione* 19. Concilii Pisani VI. Kal. Jun. a Cardinalibus quatuor & viginti, in Conclavi de more inclusis, Pontifex factus est, & Nonis Jul. coronatus. Omnium primus *Titulos* mutavit Cardinalibus, unde *Optionis*, uti appellant, exordium inter Romanæ Ecclesiæ Cardinales.

Rayn. an. 1409. §. 72. 85. Spond. §. 14. 16.

O o 2

Vere obiit Recineti, & proximis præteritis annis aperto tumulo cadaver conspectum fuit. Oldoinus in nova addit. pag. 760. *Hujus Pontificis sepulcrum anno 1623. cum destrueretur, cadaver habitu Pontificio adhuc sarto ornatum, maxima omnium admiratione integrum fuisse, ex illis, qui propriis oculis illud aspexerunt, habemus. Tanta hujus viri pietas fuit, ut S. Antoninus, dum eorum vitas prosequitur, qui sanctitatis opinionem reliquerunt, ipsum haud dubie propter summam in adversis constantiam, D. Stephano martyri comparet.*

(6) Hujus tempore anno 1408. in Diœcesi Xantonensi exorta est controversia, superfit ne in terris pars aliqua sanguinis a Christo Domino in passione effusi. Id credere non esse pietati contrarium, responderunt Theologi Parisienses, referente Dupino tom. 12. Bibl. auctor. Eccl. cap. 8. pag. 145. Vide Card. de Lugo De Incarnatione disput. 14. sect. 6. num. 91. Cajetanum comment. in D. Thom. part. 3. quæst. 54. art. 2. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num 8. & 9. pag. 51. & 52.

nales. (1) Regnum Neapolitanum Ladislao abrogatum concessit Ludovico Andegavensi. Romam ab ejusdem Ladislai tyrannide vindicatam per Paulum Ursinum, redegit in potestatem. Hac victoria lætus Romam cogitavit. Sed, cum prius, suasione Balthassaris Cardinalis *Cossæ*, Pistorio, ubi tum degebat, Bononiam se contulisset, morbo correptus ibidem anno 1410. IV. Nonas Maji vitam edidit, *menses decem ac dies octo* Pontificali munere functus. Venenato clystere interfectum narrat S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5. §. 3. Sepultus est eodem loco in Ecclesia Sacerdotum ex familia S. Francisci, cujus & ipse institutum professus fuerat. Laudibus hujus Pontificis, sicut aliorum sui temporis, obtrectat maledicus conviciator Theodoricus Niemus, jure propter-

Rayn. an. 1410. §. 5. 17. Spond. §. 1.

(1) Panvinius De Præcipuis Urbis Romæ sanctioribusque Basilicis, quas septem Ecclesias vocant, extremo cap. 3. *Apud veteres consuetudo per mille & ducentos continuos annos in Romana Ecclesia usurpata fuit, ut neque Diaconi Diaconias semel acceptas, neque Presbyteri Titulos, neque Episcopi Cardinales Episcopatus suos umquam mutarent.... qua ratione fiebat, ut Diaconi, Presbyteri, & Episcopi Cardinales Diaconias, Titulos, & Episcopatus suos magis colerent, & exornarent, restituerent & augerent, quos, dum viverent, essent retenturi. Nunc Cardinales optionis lege multos Titulos & Diaconias obtinere possunt. Cujus rei initium ortum est tempore Alexandri* V. *in Concilio Pisano, anno Domini* 1409. *in quo cum ob schisma contigisset Sacerdotia Cardinalitia duos ad minus habere Cardinales, unum unius obedientiæ Avenionensis, alterum alterius Romanæ; sublato schismate, unitisque utriusque Collegii Cardinalibus, & novo Pontifice creato, has mutationes fieri tunc necesse fuit, ut unus ex duobus, qui in schismate Episcopatum Tusculanum obtinebat, eo alteri dimisso, Sabinum tunc vacantem cooptaret. Ita in Titulis & Diaconiis factum est. Quæ res quamquam necessaria tunc fuit, in exemplum tamen tracta, postea frequentari cœpta est. Atque hac ratione factum est, ut aliquando Cardinalis Diaconus initio creatus tres & quatuor Diaconias, post Presbyter factus totidem Titulos, demum Episcopatus omnes cooptaverit.*

pterea confutatus a Wadingo ad an. 1410. §. 4. testimoniis Scriptorum, qui Alexandrum V. commendarunt uti virum animi magni, prudentiæ summæ, & effusæ in egenos liberalitatis. Quamobrem *juxta statum Pontificalem pauper multum existens, dicere cunsueverat*, se fuisse divitem Episcopum, pauperem Cardinalem, & Papam mendicum. (2)

CCVII.

JOANNES XXIII.

ANNO CHRISTI 1410.

SIGISMUNDI REGIS 1. EMMANUELIS II. 27.

CARDINALES decem septemque, qui erant
Bononiæ, habitis de more comitiis, *Balthassarem Cossam* Neapolitanum XVI. Kal. Junii an- Rayn. an.
no 1410. Pontificem jusserunt. (1) Hic Pontifi- 1410. §. 18. 20.
ciis insignibus VIII. Kal. mensis ejusdem in Æde Spond. §.
S. Petronii susceptis, *Joannes* XXIII. appellatus 2. 4. 7.
est. Audita morte Roberti Regis Romanorum,
confestim Legatos misit ad Electores Imperii, ut Rayn. an.
ei Sigismundum Hungariæ Regem subrogarent. 1411. §. 3.
4.

(2) In ejus vita, quæ ex additamentis ad Ptolomæum Lucensem e Codice MS. Patavino est in tomo 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 842.

(1) *Ipsum semet Pontificem declarasse, ceteris præ metu contradicere non ausis, Bergomensis* lib. 14. *narrat*. Id commentum *esse, nihil dubitamus: cum nec Niemus ejus hostis, & in omnes maledicus, ei aliud objiciat, quam commendationem Ludovici Regis: nec in criminationibus in eum in Concilio Constantiensi acerbissime congestis aliud dicatur, quam generatim, quod tantum practicare scivit, ut in Romanum Pontificem electus exstiterit*. Spondanus ad an. 1410. §. 2.

Spond. §. 1. 2. Romam profectus Ludovicum Andegavensem in Ladislaum Romanæ Ecclesiæ hostem excitavit, eique Paulum Ursinum copiarum Pontificiarum Ducem, & Franciscum Sfortiam conjunxit, virum bellicis artibus pollentem. Prælio commisso Ladislai exercitum magna strage fuderunt, victoria tamen non usi, prædæ nimium intenti. In Ladislaum ob id audaciorem factum Joannes indixit bellum sacrum: quo ille adeo est consternatus, ut *Gregorio* XII. relicto, se Joanni submitteret.
Rayn. an. 1412. §. 2. Spond. §. 1. Verum post haud ita multo fœdifragus cum exercitu irrupit in Urbem, fugam continuo arripiente Joanne Sutrium versus:
Rayn. an. 1413. §. 19. 20. qui Viterbii ac Florentiæ commoratus menses aliquot, Bononiam demum remigravit.
Spond. § 4. Inde, Ladislao mortuo, per agrum Tridentinum superatis Alpibus venit Constantiam,
Rayn. an. 1414. §. 6. daturus initium Concilio, quod antea indixerat.
Spond. §. 7. (2) In altera Concilii *sessione* recepit, se

Concil. Constantiense. (2) Concilium Constantiense celebratum est exstinguendo schismati, quo jamdiu Ecclesia vexabatur, moribus formandis, damnandisque erroribus Vicleffi, Joannis Hussi, & Hieronymi Pragensis. Anno 1414. Nonis Novembr. celebrari cœptum, *sessionibus* quinque & quadraginta absolutum est anno 1418. X. Kal. Majas. Interfuerunt Patres fere mille. In his Patriarchæ quatuor, & Episcopi trecenti. Adfuit etiam Sigismundus Rex Romanorum. Concilii Præses diversus pro temporis diversitate. Duabus *sessionibus* præfuit Joannes ipse XXIII. post abitum ejus e Concilio, tertiæ præfuit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracesis: quartæ & quintæ Jordanus Episcopus Albanensis Cardinalis Ursinus: reliquis usque ad Martini V. electionem Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Vivariensis: quatuor postremis Martinus V. *sessione* 41. Pontifex creatus. *Sessione* 12. Joannes XXIII. depulsus est Pontificatu: *sessione* 14. Gregorius XII. seu *Angelus Corrarius* se abdicavit. Quod cum Benedictus XIII. seu *Petrus de Luna* sæpe jussus adesse atque citatus, facere recusasset, *sessione* 37. anno 1417. simul usurpata Pontificali dignitate, simul Christianorum communione privatus est. Pontifex tamen ad mortem usque haberi

se cessurum Pontificatu, si *Gregorius* XII. & *Benedictus* XIII. pariter cederent. Sed mox vim sibi metuens clam discessit de Concilio: postea tamen subjiciens se judicio ejus, *sessione* 12. IV. Kal. Junii anno 1415. dejectus est Pontificatu post *annos quinque, ac dies tredecim*, quam ei mandatum fuerat. (3) Exinde fuit in custodia Ludovici Du-

Rayn. an. 1415. §. 4. 5. 22. 24. Spond. §. 5. 8. 37.

 cis

beri voluit, fovente pertinaciam ejus Alphonso Aragoniæ Rege. Nec, eo Paniscolæ anno 1424. vita defuncto, desiit schisma. Duo enim Cardinales, qui partes ejus sequebantur, *Clementem* VIII. suffecerunt: quo ejusdem Alphonsi jussu Ecclesiæ jam reconciliati, anno demum 1429. VII. Kal. Sextil. summittente se ad pedes Martini V. schisma extinctum est.

Sessione 43. editæ constitutiones moribus regendis.

Sessione 8. rejecta est insana Vicleffi doctrina quinque & quadraginta capitibus comprehensa: *sessione* 15. damnati triginta articuli Joannis Hussi: probata insuper communio sub una tantum specie, ipsisque Sacerdotibus non sacrificantibus imperata. *Sessione* 21. anathemate percussus Hieronymus Pragensis, & perinde atque Hussus, vivus igni traditus combustusque, quod relapsus esset in errores Hussi ac Vicleffi, quos *sessione* 19. ejuraverat.

Sessione 45. ut est apud Labbeum to. 12. Conc. pag. 258. jussit Pontifex Martinus V. *decreta in materiis Fidei per præsens Concilium conciliariter tenere & inviolabiliter observari*. Quibus verbis, ut animadvertit Spondanus ad an. 1418. §. 5. significavit, se non approbare, quæ *sessionibus* 4. & 5. statuta fuerant de auctoritate Concilii supra Pontificem. Quamquam, ut idem Spondanus, ac Bellarminus lib. 2. De Conc. cap. 19. docet, Concilium Constantiense *non definivit absolute, Concilia generalia habere a Christo potestatem supra Pontifices, sed tantum in casu, id est tempore Schismatis, quando nescitur, quis sit verus Papa, & proinde habere super illum potestatem, non habere potestatem in Papam*. Bellarmino consentiunt Turrecremata, Sanderus, Campegius, ut est in Annalibus Raynaldi ad an. 1415. §. 7. & 8.

(3) Christianus Lupus in Tertullianum De Præscript. cap. 43. pag. 373. tom. 9. *Et inter articulos, ob quos Joannem vigesimum tertium dejecit Constantiensis Synodus, fuit & hic:* Quod Missam raro, currenter, sine devotione celebraret. Hæc eadem Lambertinus Institut. 34. §. 6. pag. 179.

cis Bavariæ Comitis Palatini Rheni. Elapsus Florentiam contendit ad Martinum V. a Patribus Concilii Constantiensis creatum Pontificem, a quo susceptus benigne, Cardinalis Episcopus Tusculanus, & sacri Collegii Decanus constituitur, concessa ei sede paullo eminentiore, quam ceterorum Cardinalium. Vitam posuit Florentiæ anno 1419. XI. Kal. Januar. mœrore aut veneno confectus. *Solemnissimæ Ecclesiasticæ exequiæ sunt ei exhibitæ, sepultusque solus in Oratorio Joannis Baptistæ in sepulcro partim æneo seu orichalceo, partim marmoreo.* (4).

CCVIII.

MARTINUS V.

ANNO CHRISTI 1417.

SIGISMUNDI REG. 7. EMMANUELIS II. 34.

Rayn. an. 1417. §. 2. Spondan. §. 7.

MARTINUS V. *Odo de Columna* antea dictus, magna Christiani Orbis lætitia anno 1417. III. Idus Novembr. *sessione* 41. Concilii Con-

(4) S. Antoninus in Chron. Part. 3. tit. 22. cap. 7. §. 2. ubi hæc etiam habet de memorato Benedicto XIII. *Transivit annos Petri ad cumulum suæ damnationis*; *nec mirum, quia non in Sede Petri.*

Haud enim mysterio vacare putatur, ait Spondanus ad an. 1424. §. 3. *quod nullus in tanto numero legitimorum Pontificum, quamvis juniori ætate permulti creati, inventus hactenus fuerit, qui annos Romanæ Sedis Petri non solum non prætergressus sit, sed nec quidem attigerit. Non tamen ut propterea (quod nonnulli fabulantur) consueverit dici Pontificibus in coronatione:* Non videbis dies Petri. *Qui enim futurorum adeo securus, ut nulla præcedente revelatione divina rem tantam possit asserere?* Vide annotat. 10. ad S. Petrum.

Conſtantienſis Pontifex electus eſt a Cardinalibus una omnibus, qui Joanni XXIII. Gregorio XII. ac Benedicto XIII. ſtudebant, numero tribus & viginti, aliiſque viris ſpectatiſſimis triginta, qui juxta decretum *ſeſſione* 40. præcedente ſancitum admiſſi fuerant in Conclave, daturi operam Pontifici legendo. (1) Hic, abſoluto Concilio Conſtantienſi, hanc primam fecit curam ſuam, ut erroribus Vicleffi, Joannis Huſſi, & Hieronymi Pragenſis extinctionem afferret. Nec interim ea neglexit, quæ pertinent ad munus Principis ſupremi. Namque pervicit, ut Braccius Dux Peruſinus occupatas Eccleſiæ Urbes reſtitueret: & Bononienſes, qui auctore Antonio Bentivolo jugum excuſſerant, coegit redire ſub jus. Romam redux *Jubilæum* ex lege Urbani VI. anno 1423. celebravit, haud magna tamen populorum frequentia, propterea quod Italia, Gallia, atque Germania bello arderent. Idem vetuit Cardinales Regum, ac Principum eſſe patronos. Indulſit, Feſtum Corporis Chriſti per dies octo agi *etiam in terris & locis Eccleſiaſtico, quavis auctoritate, ſuppoſitis interdicto*. (2) Idemque ex decreto Concilii Conſtantienſis edito *ſeſſione* 44. Ticini inchoavit Concilium generale, quod deinde translatum Senas juſtis de cauſſis poſtea dimiſit, alio indicto Baſileam celebrando poſt annos ſeptem. Anno itaque 1431. legavit Julium Cardinalem Cæſarinum, qui

Rayn. an. 1418. §. 3. Spond. §. 8.

Rayn. an. 1420. §. 9. Spond. §. 9.

Rayn. an. 1423. §. 1. 4. Spond. §. 1. 2. 3.

Rayn. an. 1424. §. 4. 5.

Rayn. an. 1431. §. 1. 2.

(1) Eo decreto, ut eſt apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 244. ſtatutum fuerat, ut hac vice Cardinalibus adjungerentur *ſex Prælati, vel aliæ honorabiliores perſonæ Eccleſiaſticæ in ſacris Ordinibus conſtitutæ, de qualibet natione in eadem ſynodo pro tunc exiſtentes, quos, ſeu quas quælibet ipſarum nationum pro ſe ad hoc infra decem dies* elegiſſet, utque nemo haberetur pro vero ac legitimo Pontifice, niſi quem duæ tum Cardinalium, tum delegatorum partes cooptaſſent.

(2) Conſtitut. 12. §. 3. pag. 328. tom. 1. Bullarii. Vide Urbanum VI. Pontif. CCII.

Spond. §. 2. 3. qui Concilio præesset. At intervenit cœptis mors. Obiit enim X. Kal. Martii, cum *annos tredecim*, *menses tres*, *& dies decem* Summo Sacerdotio præfuisset. (3)

CCIX.

(3) Auctor Gallus apud Dominicum Berninum in Historia hæresum omnium tom. 4. sæc. XV. cap. 5. pag. 76. *Bullam Cœnæ tempore Martini* V. *cœpisse anno* 1420. *quando in Constantiensi Synodo Boemorum hæreses proscriptæ fuere*, *docuit olim Dominicus a Soto* (*non tamen Cardinalis Toletus*, *ut falso ei imponunt aliqui*) *hoc unico fretus fundamento*, *quod Angelicus*, *aliique prisci Scriptores altum de ea re silentium servaverint*. *Ceterum non Martino tantum*, *sed & Clemente* V. *antiquiorem ipsam esse*, *eruditorum est constans opinio*: *idque ex eo potissimum evincunt*, *quod ipse Clemens* V. *in Clem.* I. De Judiciis *palam fateatur*, *quibusdam solemnibus anni diebus* (die Jovis Hebdomadæ Sanctæ, Ascensionis Domini, & Dedicationis Basilicarum Petri & Pauli) *Romanos* Pontifices generales quosdam processus facere consuevisse: *ubi observetur* Glossa, *quæ huic opinioni favet*. *Viguisse autem hanc* Bullam *ante Urbanum* III. *& Clementem* IV. *&* V. *ea non contemnenda conjectura est*, *quod Ostiensis D. Thomæ contemporaneus*, *imo & antiquior* (*floruit enim circa annum* 1254.) *expresse hujus processus meminit in tit.* de Crim. falsi l. 5. §. Qualiter committatur *vers.* Porro.

Non tamen tot, *quot nunc habet*, *continebat Canones*, *sed datis occasionibus a Martino* V. *Paulo* II. *Sixto* IV. *in Extrav.* Et si Dominici gregis, *Leone* X. *Paulo* III. *Julio* III. *Paulo* IV. *Pio* V. *Gregorio* XIII. *& aliis variæ adjectiones factæ sunt*. *Multos casus contentos in processu* Bullæ Cœnæ *notatos fuisse censuris jure antiquiore ipsis Clementinis*, *nemo*, *quamvis leviter Canonum notitia pollens*, *est qui ignoret*; *cum tam multi habeantur Canones* De percussoribus Clericorum, de molestantibus Romipetas, de hæreticis, de deferentibus ad hostes prohibita, de imponentibus pedagia &c. *in Decreto & Extra*.

Quoad usum hos casus solemniter probibendi, *si de annuali quæratur*, *verosimile puto non esse morem Martino* V. *antiquiorem*; *si de illo*, *qui ter in anno fiebat*, *incertissimum est initium*, *sed indubitanter Urbano* IV. *antiquius*, *id est ante annum* 1260. *est studiosorum commune placitum*. Vide Spondanum ad an. 1420. §. 6.

Raynaldus ad an. 1431. §. 2. *Fœdissima infamiæ labem inferunt*

CCIX.

EUGENIUS IV.

ANNO CHRISTI 1431.

SIGISMUNDI REG. 21. JOAN. VII. PALÆOL. 8.

EUGENIUS IV. antea *Gabriel Condulmerius* Angeli filius, Venetus Patricius, Gregorii XII. ex sorore nepos, Canonicus Cælestinus Congregationis S. Georgii in *Alga*, Cardinalis Episcopus Senensis anno 1431. V. Nonas Martii creatus est Pontifex. *Hic statura fuit procerus, gratiosus aspectu, nec animo minor, liberalissimus ad pauperes, ad reparationem Ecclesiarum munificus, religiosos Deum timentes eximio fovebat affectu pariter & effectu, cultus divini & Christianæ religionis dilatandæ zelator præcipuus*. (1) Sub ipsum Pontifica-

Rayn. an. 1431. §. 3. 10. 17. 22. 23. 25. Spond. §. 4. 7. 14.

ferunt Martino hæretici, ducti auctoritate Angeli Clavasii in Summa, dum ajunt, Martinum legem de Conjugiis solvisse in primo gradu, ut quidam cum sorore connubium iniret. Verum hæc ab adulteratore litterarum Apostolicarum conficta, certum est. Alio modo Nat. Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 3. §. 6. pag. 8. tom. 8. *Martinus dispensavit duntaxat cum homine, qui feminam duxerat, cujus sororem constupraverat. Cujus affinitatis impedimentum solvere posse summum Pontificem, cum nec Juris naturalis sit, nec divini, omnes Theologi & Canonici Juris Interpretes docent. Quamquam* S. Antoninus 3. part. Sum. tit. 1. cap. 11. *testetur, ea de re varie tunc a Doctoribus fuisse disceptatum: ideoque dispensasse Martinum* V. *quod fornicatio esset occulta, & vir ille Monasticæ professioni, aut longinquæ peregrinationi impar esset, & gravia ex divortio scandala secuta fuissent. Hæreticis occasionem hujus calumniæ præbuit* Angelus de Clavasio, *qui in hujus facti relatione erravit, &* S. Antoninum *commenti sui testem falso appellavit, ut observat* Spondanus *ad annum* 1431. §. 3.

(1) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 10.

ficatus initium eo intendit curam omnem, ut sectam Hussitarum per Boemiam late grassantem aboleret. Eam ob rem Juliano Cardinali Cæsarino, quem Martinus V. ejus decessor legaverat Basileam ad Concilium generale celebrandum, legationem affirmavit, mandavitque, ut datum sibi negotium conficeret. At Concilium successu caruit. Illud siquidem diremit Eugenius, ac Bononiam transtulit. Translationis decreto restitere
Rayn. an. Patres Basileenses, quibus Julianus ipse Legatus
1432. §. imprudens favit. Nec ante finis contentionum
19. fuit, quam Eugenius Sigismundi Regis, Romæ
Spond. §. postea insignibus Augustalibus ab se exornati, sua-
2. Rayn. an. sione permotus, & schismatis metu victus permi-
1433. §. 1. sit, ut Basileense Concilium instauraretur. Itaque
14. Spond. §. præsentibus Eugenii Legatis continuatum est ab
1. *sessione* 17. ad quintam usque & vicesimam. In
Rayn. an. hac enim ortum est dissidium inter Patres de loco
1434. §. celebrandi Concilii pro reconciliatione concordiæ
14. Spond. §. inter Græcam & Latinam Ecclesiam: censentibus
2. aliis una cum Eugenii Legatis celebrandum Flo-
Rayn. an. rentiæ, vel Utini, aut quocumque magis Ponti-
1437. §. 1. Spond. §. fici libuisset loco: aliis Basileæ, vel Avenione,
1. 2. 3. 7. aut in Sabaudia. Pontifex accedens primis Con-
Rayn. an. cilium transtulit Ferrariam: quare offensi factiosi
1439. §. quidam ex Patribus (nam plerique steterunt a
30. 33. Spond. §. Pontifice) ausu temerario ratum rursus, & qui-
30. 44. dem tamquam *veritatem Fidei Catholicæ* id esse
jusserunt, quod Concilium Constantiense decreverat, scilicet Concilii generalis auctoritatem antecellere auctoritati Pontificis summi, nec licere Pontifici Concilium generale *sine ejus consensu dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre*. (2) Eoque demum progressi sunt,

(2) Extrema sessione 33. apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 619. Harduinum tom. 8. pag. 1262.

sunt, ut Eugenium dejicerent Pontificatu, & nomine *Felicis* V. subrogarent *Amedeum*, qui ante annos quinque Ducatu Sabaudiæ abdicato, vitam agebat solitariam. Eugenius nihil deterritus, dicto in factiosos anathemate, Concilium Ferrariæ inchoavit, quod, cum gravis per Urbem pestilentia incidisset, Florentiam transtulit, atque inde Romam, *ut majorem auctoritatem etiam ex loco susciperet*. (3) Florentiæ instituit *Scholam Clerico-*

(3) Augustinus Patricius in Summa Conciliorum Basileensis, Florentini, Lateranensis &c. apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1599. & Harduinum tom. 9. pag. 1183. nu. 129.

Concilii Basileensis acta continentur *sessionibus* quinque & quadraginta. Legitimum & Œcumenicum fuit sub initium duntaxat: insurgens postea contra Pontificem evasit in Conciliabulum Satanæ: & saniores Episcopi subduxere se de eo. Hinc ejus sanctiones vanæ, & *Amedeus* suffectus Eugenio IV. Pontifex falsus. Vide Bellarminum lib. 3. De Ecclesia militante cap. 16. ad 6 pag. 77. tom. 2. & lib. 2. de Conc. auct. extremo cap. 19. Vincentium Gotti tom. 1. Theologiæ quæst. 3. dub. 6. §. 5. num. 39. pag. 181. & Duvalium De suprema Rom. Pont. in Eccl. potestate pag. 415. tom. 3. Bibliothecæ Pontificiæ Rocaberti, qui *asserit*, *Concilium illud Basileense quovis modo, & tempore spectatum absolute Oecumenicum non fuisse, sed tantum secundum quid, nempe ratione convocationis a Pontifice solemniter indictæ*. Concil. Basileense.

Hoc est Concilium Florentinum, Œcumenicum XVI. Habetur velut quædam continuatio Concilii Basileensis, quod post discessum Legati Pontificii Juliani Cardinalis legitimum esse desiit & Œcumenicum. Patrum enim pars major consentiens Eugenio IV. se contulit Ferrariam, ubi anno 1438. V. Idus April. inchoatum est Concilium ad Græcos reconciliandos cum Latinis. Interfuerunt Episcopi 140. in iisque Josephus Patriarcha Constantinopolitanus, Bessarion Antistes Nicænus, Isidorus Thessalonicensis, Marcus Ephesinus. Adfuit etiam Joannes VII. Palæologus Orientis Imperator. Præfuit ipse Eugenius IV. Quinque & viginti numerantur *sessiones* hujus Concilii. Sexdecim habitæ sunt Ferrariæ, Florentiæ vero reliquæ. Concil. Œcum. XVI.

De

corum, qui quotidie interessent Missæ decantandæ, & Horis diurnis, Completorio demto, sub Magistro, qui in Grammaticalibus, & Cantu eos instrueret, & non minus in moribus. Locus autem, quo Clerici illi pro instructione convenirent, prope Ecclesiam ipsam

De rebus Græcos inter ac Latinos controversis disceptatum est, sex utrinque delectis ad disceptandum. Græci omnes extra unum Marcum Ephesinum consensere, Spiritum Sanctum procedere a Patre *Filioque*, vocemque *Filioque* declarandæ caussa veritatis recte insertam Symbolo, quamvis ipsi eam Symbolo suo inserere noluerint: Eucharistiæ Sacramentum azymo pane juxta, atque fermentato confici; nemini tamen licere mutare ritum Ecclesiæ suæ: esse locum, in quo piorum animæ sejunctæ a corpore, si quid diluendum supersit, ad definitum tempus cruciatæ expiantur, eisque preces Christianorum & sacrificia prodesse: puras e contrario, omnisque maculæ expertes ad optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione consistit, statim advolare: *illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas:* denique *Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum*, ut est apud Labbeum to. 13. Conc. pag. 515. & Harduinum tom. 9. pag. 422. & 423. Sic reconciliata pax, quæ tamen brevis admodum fuit. Græci enim vix in patriam reversi, auctore Marco Ephesino Metropolita, renovarunt schisma antiquum, in quo ad hodiernam diem perseverant post duodecimam, seu decimamquartam cum Latina Ecclesia reconciliationem. Namque S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 13. hanc duodecimam appellat, alii vero apud Spondanum ad an. 1274. §. 8. eam faciunt tertiam decimam, quæ in Concilio Lugdunensi II. Œcum. XIV. facta est.

Post Græcorum discessum edidit Eugenius decretum Armenis in Catholica Fide erudiendis, recipiendisque in societatem Romanæ Ecclesiæ. Accesserant enim Legati *Primatis* seu *Catholici* Armenorum id petentes. Jacobitas quoque, emisso pro eorum institutione decreto, conjunxit cum Ecclesia Catholica: item Æthiopas seu Abyssinos, quorum Imperator Constantinus cognomine *Zerah Jacob*, id est *semel Jacob*, vulgo *Presbyter Joannes*, invitatus ad suscipiendam Christianorum religionem miserat Legatos suos, quos Romæ anno 1442. Concilio in Basilicam Lateranensem translato, Eugenius suscepit.

ipsam deputatus est : & hi quidem legitime nati a decimo anno usque ad decimum quintum assumendi & describendi , & usque ad Sacerdotium retinendi ab Antistite Civitatis . (4) Anno 1339. *omnia & singula privilegia , libertates , exemtiones , concessiones & indulta alia* Patavino *Studio tam per* Urbanum IV. Clementem VI. *& alios Romanos Pontifices prædecessores* suos , *quam per Imperatores , aut alios temporales Dominos concessa , confirmavit .* (5) Cum esset infirmus ex morbo gravi , ne qua post obitum suum alendi veteris schismatis , aut novi conflandi oboriretur occasio , abrogatis iis , quæ statuta fuerant *in Civitate Basileensi sub nomine Concilii generalis* , decrevit successorem suum creandum esse ex legibus latis a Gregorio X. in Lugdunensi, & Clemente V. Viennensi Conciliis Œcumenicis . (6) Febri consumtus est anno 1447. VII. Kal. Mart. post *annum Pontificatus fere decimum sextum* , ætatis sexagesimum sextum , vel quartum , *integro sensu atque aspectu* , ut ait S. Antoninus , qui decumbenti præsto fuit ad extremum . (7)

Rayn. an. 1447. §. 13.
Spon. an. 1446. §. 10.

(4) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 10. §. *Priori autem tempore 7.*

Ubi videas praxim , nisi forte & originem Seminariorum a sacro Concilio Tridentino sess. 13. cap. 18. de reformatione *postea diligentius præscriptorum* . Spondanus ad an. 1436. §. 6. Vide annotat. 3. ad Eugenium II. Pontif. CI.

(5) Eugenius IV. in Diplomate , quod exstat apud Antonium Riccobonum lib. 1. de Gymnasio Patavino cap. 2. & Philippum Tomasinum cap. 6. apud quos legere est etiam Urbani IV. & Clementis VI. diplomata .

(6) Constitut. *Etsi circa* , apud Raynaldum ad an. 1447. §. 12.

(7) In Chron. p. 3. tit. 22. cap. 11. §. 18.

Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 10. pagina 225. *Id Eugenii felicitati tributum est , quod nulli ante , postve ad hanc diem Pontifici , ut duo Cæsares Græcus Latinusque eum adirent , parentem Orbis terrarum profiterentur .*

CCX.

CCX.

NICOLAUS V.

ANNO CHRISTI 1447.

FEDERICI III. REG. 8. JO. VII. PALÆOL. 24.

NICOLAUS V. ortu Sarzanensis, vir Theolo-
Rayn. an. gica doctrina illustris , anno 1447. pridie
1447. §. Nonas Mart. a Cardinalibus decem septemque in
15. 16. Spond. §. Pontificatu collocatus est annos natus duodequin-
1. quaginta. Rogatus , & recusans summam in terris dignitatem inivit *Nicolai* V. nomine ad celebrandam memoriam *Nicolai* Cardinalis *Albergati* , qui , eum Catholicæ Ecclesiæ præfectum iri, præ-
Rayn. an. dixerat multo ante. Tam felix fuit schismati ex-
1449. §. 1. tinguendo , ut & confessione ipsius Pseudopontifi-
5. 7. Spond. §. cis *Felicis* V. & approbatione Præsulum Concilii
2. 4. 5. Basileensis , ob pestilentiam translati Lausanam , verus ac legitimus Pontifex haberetur. Amplissimos eidem Pseudopontifici honores habuit. Constituit enim Cardinalem Sabinensem , ac perpetuum Sedis Apostolicæ Legatum in Sabaudia : indulsitque eidem Pontificia insignia omnia , præter jus præferendi Corporis Christi , anulum Piscatoris , Crucem in pedibus , & umbellam : cuncta etiam acta ejus jussit rata esse , suam hac de re voluntatem universo Christiano Orbi testatus tri-
Rayn. an. bus constitutionibus. (1) Restituta Ecclesiæ pa-
1450. §. 1. 19. ce, *Jubilæum* ex decreto Clementis VI. anno 1450.
Spond. §. celebravit majore, quam umquam antea , frequen-
1. tia populorum. S. Laurentium Justinianum ita dile-

(1) Primam refert Labbeus tom. 12. Conc. pag. 663. omnes Auctor libri, qui inscribitur *Amedeus Pacificus*.

dilexit, ut in illo ornando certaverit cum Eugenio. Nam sicut ille Episcopum, cum primum potuit, fecit; ita hic Patriarcham, cum primum oblata occasio est, creavit. Gradensi siquidem Patriarcha mortuo, Patriarchatum a Grado nobili quondam Urbe transtulit Venetias; idque nec cognita, nec postulata Senatus voluntate: quippe qui non minus hominem, quam civitatem eo facto exornare cuperet. (2) Idem Federicum III. Romæ perhonorifice susceptum ornavit Augustalibus insignibus. Prænunciatum ab se excidium Imperii Græcorum, captamque a Turcis Constantinopolim eo tulit gravius, quo magis laboravit, ut Christianorum Principum ope tanta clades averteretur. (3) In calamitate tam exi-

Rayn. an. 1452. §. 2.
1453. §. 1.
Spond. §. 2.
Rayn. an. 1455. §. 12. 15. 16.
Spondan. §. 4. 5.

P p

(2) Bernardus Justinianus in vita S. Laurentii Justiniani cap. 8. §. 48. apud Bollandum tom. 1. Jan. pag. 560. Idem De Origine Urbis Venetiarum lib. 12. ait, *Translationem factam anno Domini* 1451. VIII. *Idus Octobris*. Adstipulatur Ludovicus Thomassinus De Veteri ac Nova Ecclesiæ disciplina part. 1. lib. 1. cap. 23. §. 2. Ughellus tom. 5. Italiæ Sacræ pag. 1292. edit. Venet. & Josephus Motta De Metropolitico jure §. 184. contra Baronium, qui ad an. 1050. §. 3. Dandulum secutus scribit eam translationem factam a Leone IX.

(3) Ex quo Græci, ut est apud Vincentium Ludovicum Gotti tom. 1. *Veræ Ecclesiæ* cap. 7. §. 3. num. 20. pag. 235. spernere cœperunt Episcopos Romanos, & obedientiam abjicere, cœptus ab eisdem divino spiritu tactis prænuntiari occasus Imperii eorum, nisi redirent ad officium. Vates primus S. Leo, secundus S. Gregorius, deinde alii, postremus Nicolaus V. Hic animadvertens, Constantinum Palæologum a promulgandis decretis Concilii Florentini refugere, seque minus paratum ostendere ad servandam concordiam cum Latinis pactam juratamque, eidem, ni staret in pactione, & schisma penitus aboleret, Constantinopolis expugnationem, eversionemque Imperii anno 1451. denuntiavit intra triennium.

Verba ipsa, quibus grande malum prædixit, magno cum dolore recitat Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus apud Thomam Bozium De signis Ecclesiæ tom. 1. lib. 6. sig.

exitiosa quod unum præstare potuit, *Libros ex tota Græcia perquisitos ad se jussit afferri, & in Latinam converti linguam curavit*, profugasque & extorres Græciæ Musas amice & liberaliter excepit. *Veteribus & novis Codicibus ornatissimam Bibliothecam instruxit, in qua circiter tria millia librorum volumina condidit.* (4) *Flaminiam in Pontificis iterum ditionem redegit. Publicum in Monte Pessulano gymnasium instituit. Probos & eruditos in Cognatorum loco tantum habuit.* (5) *Urbem Romam multis ac maximis ædificiis mirum in modum exornavit: cujus opera si compleri potuissent, nulli veterum Imperatorum magnificentiæ cessura videbantur.* (6) Ante diem IX. Kal. April. anno 1455. ex corporis vinculis evocatus est. Huic *annorum octo ac dierum decem novemque* Pontificatus fuit.

sig. 19. *Optime cuncta novimus, sed toleramus in Jesum respicientes sempiternum Sacerdotem & Dominum, qui sterilem illam ficum usque ad annum tertium jussit asservari, agricola jam ad excidendam arborem se accingente, quia nullum fructum ferebat.* Posthabitæ prædictionis meritas pœnas luit Palæologus. Vix enim tertius a vaticinatione annus 1453. advenit, cum Mahumetes II. Amurathis II. filius, Imperator Turcarum, Constantinopoli capta, & Constantino extincto, Græcorum Imperium evertit. Sic Græci, divino numine ulciscente multiplicem eorum defectionem ab Ecclesia Romana, in Turcarum servitutem redacti sunt, quam ad hodiernam diem instar Hebræorum patiuntur. Sic Imperium Orientis cœptum a Magno Constantino filio Helenæ desiit in Constantinum Helenæ itidem filium, cum ab summo culmine fortunæ ad finem ultimum stetisset annos 1123.

(4) Æneas Silvius De Statu Europæ sub Federico III. cap. 54. inter Scriptores Rer. Germanic. Freheri tom. 2. pag. 156. 157.

(5) Inscriptio apud Wadingum in Annalibus Minorum ad an. 1292. §. 7. pag. 295. tom. 5.

(6) Memoratus Æneas Silvius ibidem pag. 156. De ædificiis Nicolai V. jussu extructis Jannotius Manettus in ejus vita lib. 2. pag. 929. apud Muratorium tom. 3. Scriptor. rer. Italic. part. 2.

CCXI.

CALLISTUS III.

ANNO CHRISTI 1455.

FEDERICI III. IMPERATORIS 16.

CALLISTUS III. antea *Alphonsus* Cardinalis *Borgia*, Hispanus, vir ætatis prope exactæ, Bessarioni Cardinali Græco præter omnium expectationem præoptatus, anno 1455. VI. Idus Apríl. Pontificatum suscepit; quemadmodum B. Vincentius Ferrerius ejusdem nationis homo vaticinans prænuntiaverat. (1) Iste nihil prius aut acrius movit, quam ut bellum contra Turcas votum pararet, classemque instrueret. Ob id Legatos etiam ad Christianos Principes misit, qui hortarentur ad arma consocianda adversus Christiani nominis hostes. Ad propitiandum vero numen divinum voluit sub meridiem ad Æris Campani sonum Orationem Dominicam & Salutationem Angelicam ter recitari. (2) Neque incassum missæ pre-

Rayn. an. 1455. §. 17. 18. 19. Spondan. 6. 7.

Rayn. an. 1456. §. 1. 70. Spondan. §. 1. 2. 4.

P p 2

(1) Ciaconius in vita hujus Pontificis: *Mirandum, Hispanos ante hoc tempus nullum protulisse Pontificem Romanum, nisi Damasum & Joannem Hadriani V. successorem.*

(2) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 22. cap. 14. *Mandavit per solemnes litteras Apostolicas ubique terrarum fidelium singulis diebus inter Nonam & Vesperas pulsari in omnibus Ecclesiis ad Ave Maria ter. In qua pulsatione quicumque diceret genibus flexis ter* Ave Maria *&* Pater Noster, *consequeretur indulgentiam trium annorum & trium quadragenarum.*

Platina, qui, ut est apud Raynaldum ad an. 1458. §. 4. *Romæ tunc agebat*, pag. 243. Callistus *mandavit, ut assiduo rogatu Deus flecteretur, in meridie Campanis signum dari*

preces. Turcæ enim cæsi ad Taurunum, fugatique. Ut grates Deo haberentur pro victoria parta, Festum *Transfigurationis* Christi Domini celebrius fecit largitione *indulgentiarum* earumdem, *quibus celebritas Corporis Christi in pretio habetur*, (3) *Officiumque ipse composuit*. (4) Cavit idem sub pœna anathematis, ne quis in sacello Pontificio sermonem haberet, quem prius non expendisset sacri Palatii Magister. Osmundo Episcopo Saresberiensi, & Vincentio Ferrerio Divorum cultum decrevit. Alphonso Aragonio defuncto, Regnum Neapolitanum Ecclesiæ repetiit, repugnantique Ferdinando notho Alphonsi filio magnum exhibuisset negotium, nisi senio & morbo confectus anno 1458. VIII. Idus Augusti migrasset e vita. Pontifex fuit *annos ac menses tres, diesque undetriginta*. Ejus *præcipua laus, quod dum Episcopus esset, aut Cardinalis, beneficium aliquod in commendatione numquam voluit, dicens* se una sponsa, & quidem Virgine contentum esse, hoc est Ecclesia Valentina, *ut jus Pontificium mandat*. (5)

Rayn. an. 1457 § 73. 81.

Rayn. an. 1458 § 31. 40 Spondanus §. 7.

ri Fidelibus omnibus, ut Orationibus eos juvarent, qui contra Turcas continuo dimicabant.

Eumdem morem, eademque de caussa, ad implorandam videlicet opem divinam adversus Turcas, instauravit Alexander VI. ut ad an. 1500. narrant Raynaldus §. 4. & Spondanus §. 5. Qua de re multo fusius Angelus Rocca in Commentario de Campanis cap. 17. & 18. pag. 178. & 1 9. to. I. Vide annot. 12. ad Joannem XXII. Pontif. CXCVI. & 3. ad Benedictum XIII. Pontificem CCXLVII.

(3) Baronius in annotat ad Martyrologium Romanum VIII. Idus Augusti: quicum sentit Spondanus ad an. 1456. §. 4. Ludovicus Thomassinus lib. 2. De dierum Festorum celebratione cap. 19. §. 14. & Lambertinus De Festis Christi § 5 5. pag. 22. Ne credas igitur iis, qui Festum hoc ab Callisto III. institutum edunt.

(4) Platina in ejus Vita pag. 245.

(5) Idem Platina ibidem pag. 244.

CCXII.

CCXII.

PIUS II.

ANNO CHRISTI 1458.

FEDERICI III. IMPERATORIS 19.

PIUS II. Senensis, *Piccolomineus*, appellatus antea *Æneas Silvius*, XIV. Kal. Septembr. anno 1458. ad summi Pontificatus dignitatem evectus est, *vir undecumque doctissimus*, (1) *litteris*, *eloquentia*, *dexteritate*, *&* *prudentia nulli secundus*, *adeoque scribendo delectatus*, *ut nec perpeti morbi articularis dolore*, *nec multitudine negotiorum oppressus ab eo cessare potuerit*. (2) Multa hic fecit præclare. In primis vetuit ab sententia Pontificis appellari ad futurum Concilium, pœna anathematis inhibita appellantibus. (3) Rescidit omnia, quæ ipse contra Eugenium IV. egerat in Concilio Basileensi. (4) Abrogavit etiam *Compactata* Boemorum. (5) Exortam inter *Franciscanos* Rayn. an. 1458. §. 1. Spondan. §. 9. 13.

 nos

(1) Joannes Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ad an. 1456. tom. 2. pag. 433.

(2) Spondanus ad an. 1458. §. 9. & 13.

(3) Constitut. 5. quam rem Gregorius XIII. constitut. 13. & Paulus V. constitut. 63 inseruerunt in *Bullam Cœnæ Domini*.

(4) Constitutione 10. tom. 1. Bullarii pag. 392. & to. 13. Conc. Lab. pag. 1409. *Sequimini*, *quæ nunc dicimus*, *&* *seni magis*, *quam juveni credite*, *nec privatum hominem pluris facite*, *quam Pontificem*: *Æneam rejicite*, *Pium recipite*. Hæc ideo annotata sunt, ut sciant omnes, etiamsi Æneæ Silvii Oratio alicubi recedere videatur ab sententia communi Theologorum Romanorum, non inde tamen colligi posse, ita locutum esse Pium II.

(5) Erant pacta quædam inita inter Legatos Concilii Ba-

nos & *Dominicanos* controversiam, utrum sanguini ab corpore Christi in passione separato adhæserit Verbum Divinum, disceptari voluit coram se, jussitque silentium esse utrinque, arcens communione Ecclesiæ, si qui secus faxint. (6) S. Andreæ Apostoli caput Patris Achajæ Urbe, in qua asservabatur, delatum Romam cura Thomæ Palæologi, reposuit in Basilicæ S. Petri *Ara principe, in qua Apostolorum Principis corpus jacet*. (7) *Rogatus a suis Civibus B. Catharinam Senensem inter Sanctas Christi Virgines retulit*. Idem persuasit Ludovico XI. Gallorum Regi, ut *pragmaticam sanctionem, quam Pater ejus induxerat, prorsus eliminaret, & Apostolicæ Sedi in rebus Ecclesiasticis summum imperium permitteret*. (8) Bellum sacrum adversus Turcas haud minori,

Basileensis, & Boemos, probata postea ab eodem Concilio, quorum *vigore abdicabant ab se se Boemi quosvis articulos erroneos, illo demto, qui de Communione duplici* (hoc est sub utraque specie) *nuncupatur*, ut ait idem Æneas Silvius in Oratione habita coram Callisto III. apud Muratorium tom. 3. Anecdot. pag 313.

(6) Constitut. 11. §. 3. pag. 396. tom. 1.

Asserebant D. Francisci discipuli sanguinem Christi, per triduum passionis effusum, non fuisse cum Verbo conjunctum *hypostatice*, ob eamque rem non adorandum cultu *Latriæ*. Contrariam sententiam ut defenderent viri ex familia S. Dominici, manibus pedibusque obnixe omnia faciebant. *Major pars sententiam Prædicatorum approbavit, pauci cum Minoribus sensere. Pius quoque in majori parte fuit*, ut lib. 11. Comment. Pii II. pag. 537. ait Joannes Gobellinus, qui fuit a secretis ejusdem Pontificis. Rem fuse narrant idem Gobellinus, Spondanus ad an. 1462. §. 12. Raynaldus ad an. eumd. §. 45. Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 30. num. 3. Cardinalis Petra Comment. in memoratam Pii II. constitutionem, & Cardinalis de Lugo De incarnatione disputat. 14. ubi Dominicanorum opinionem probat.

(7) Raynaldus ad an. 1461. §. 43. & ad an. 1462. §. 5.

(8) Joan. Gobellinus Comment. Pii II. lib. 5. pag. 246. & lib. 6. pag. 300. 301. & pag. 336. 338. & 343.

Apud

ri, quam Callistus III. paravit cura. Profectus enim Mantuam, præmissa Eucharistia, habuit in id Episcoporum & Principum conventum. At decretum in eo bellum instructum non est, conversis in alia Principum studiis. Itaque quod armis

Rayn. an. 1459. §. 4. 59. Spondan. 9. 16. Rayn. an. 1560. §. 1. 1462. §. 1. 5. 16.

Apud Raynaldum ad an. 1461. §. 188. & Labbeum to. 14. Conc. pag. 97. est epistola Ludovici XI. ad Pium II. in qua ille professus *omnibus victimis potiorem obedientiam* esse, abrogat *Pragmaticam sanctionem, utpote quæ in seditione & schismatis tempore nata sit, & quæ, dum* Romano Pontifici, *a quo sacræ Leges oriuntur & manant, quantamlibet eripit auctoritatem, omne jus, & omnem legem dissolvit.*

Antonius Charlas De libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ li. 1. cap. 16. nu. 5. *Summi Pontifices pragmaticam illam Sanctionem abominati sunt, tamquam juribus suis infestam, ac quasi Schismatis fœtum tunc temporis editum, cum Concilium Basileense legitimum non esset, absente ac etiam contradicente* Eugenio IV. *Papa, & maximo Cardinalium Episcoporum numero, qui cum summo Pontifice Florentiæ Concilium habebant (quo vocati fuerant etiam Patres Basileæ degentes) quorumque decreta Episcoporum Basileensium decretis longe erant anteponenda. Tandem Pontificum diligentia Pragmatica illa Sanctio a* Ludovico XI. *deinde a* Francisco I. *Regibus Franciæ fuit abrogata, ut testantur eorum edicta.* Vide Raynaldum ad an. 1516. §. 22. Petrum de Marca lib. 6. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 9. §. 10. & annotat. 10. ad Julium II. Pont. CCXVIII.

Porro Pragmaticæ Sanctionis, quæ fertur nomine S. Ludovici IX. *fidem non satis firmis niti fundamentis*, atque adeo subdititiam esse, docet Scriptor Gallus Ludovicus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 2. cap. 33. §. 4. & part. 3. lib. 1. cap. 43. §. 17. ex quo Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. num. 15. *Contra universæ Pragmaticæ veritatem facit, quod ea tantum lucem aspexit* anno 1461. *duobus videlicet sæculis post obitum* S. Ludovici, *tunc cum Senatus Parisiensis confugit ad* Ludovicum XI. *& quod de ea numquam habita est mentio, cum memorabiles illæ dissensiones vigerent inter* Bonifacium VIII. *summum Pontificem, &* Philippum Pulchrum *Galliæ Regem, licet utrinque plura, quam oportebat, scripta sint, & millies se obtulerit occasio Pragmaticam allegandi.* Exstat apud Harduinum tom. 7. Conciliorum pag. 643.

non potuit, scriptis tentavit, data epistola ad Mahumetem, qua eum hortatus est, ut amplecteretur Christiana sacra. (9) Cum hæc surdis auribus dixisset, animum retulit ad expeditionem in Mantuano Concilio motam. *Magna vi mortalium ad*
Rayn. an. 1464. §. 36.40.49. Spond. §. 8. 9. *famam piæ expeditionis ad eum in Urbem confluente, Anconem venit: nec multo post adfuit illic sedenti per litteras evocatus Christophorus Maurus Venetorum Princeps cum decem triremibus militari bellicoque apparatu egregie instructis*. (10) At Pius morbo, qui jam remiserat, ingravescente, XIX. Kal. Septembr. anno 1464. ætatis nono fere supra quinquagesimum, biduo defecit, Pontifex *annorum sex minus diebus quinque*. Corpus sepultum Romę in sacello Ædis Vaticanæ, in quo duobus ante annis caput S. Andreæ Apostoli a Thoma Palæologo Peloponnesi Principe acceptum solemni pompa reposuerat.

(9) Exstat epistola, seu potius libellus etiam apud Raynaldum ad an. 1461. §. 44.

(10) Petrus Justinianus Rerum Venetarum lib. 8. pag. 283.

CCXIII.

CCXIII.

PAULUS II.

ANNO CHRISTI 1464.

FEDERICI III. IMPERATORIS 25.

PAULO II. Veneto, *Nicolai Barbi* & Polyxenæ *Condulmeriæ* ſororis Eugenii IV. filio, annos duodequinquaginta nato, cui antea nomen *Petrus* fuerat, anno 1464. III. Kal. Septembr. primo comitiorum die, maxima omnium admiratione, ſummi Pontificatus honos delatus eſt. Ad tantam dignitatem perventurum B. Virgo paullo ante prædixerat, cum Domum ejus Lauretanam peſtilentia actus adiiſſet pro valetudine: Deceſſorum ſuorum exempla ſecutus huc incubuit primum, ut bellum pararet contra Turcas. Huſſitarum quoque hæreſim opprimendam curavit, & Georgium Regem Boemorum Huſſitis deditum & anathemate damnavit, & exuit regno. Audaciam item repreſſit Archiepiſcoporum Beneventanorum, qui jus ſibi arrogabant geſtandi diebus ſolemnioribus tiaram tribus coronis ornatam, deferendique ante ſe Euchariſtiam. Idem Federicum III. Imperatorem, & Borſium Ateſtinum Marchionem, Mutinæ Ducem primum, advenientes Romam & excepit & dimiſit patrio more maximis ſcilicet honoribus, doniſque auctos, atque alterum quidem *Ferrariæ Ducis titulo exornavit, cum antea Vicarii Pontificii poteſtate tantum fungeretur.* (1) Idemque cavit, ne Legati Apoſtolici, neve Re-

Rayn. an. 1464. §. 54. 55. 57. 62. Spond. §. 12. 18.

Rayn. an. 1466. §. 20. 23. 26. Spond. §. 2.

Rayn. an. 1468. §. 42. Spond. §. 15.

(1) Raynaldus ad an. 1471. §. 56. Pigna de Principibus

Rectores provinciarum munera acciperent *præter esculenta & poculenta, quæ brevi tempore consumi possunt, quod tempus ad biduum moderatur*. (2) Vetuit etiam bona Ecclesiastica alienari, aut locari *ultra triennium*. (3) *Abbreviatores, ut vocant, a Pio in Curiam adscitos officio privavit: inter quos Platina, quod cum insolentius epistola quadam factum redarguisset, in custodiam detrusus est*. (4) Rubro Cardinalium galero rubra addidit *Capitia*, quibus in Sacris Ceremoniis, ubi non est usus galeri, secernerentur *a Prælatis inferiorum ordinum*, jussitque ut qui Cardinales ex Ecclesiastico censu quatuor aureorum millia non haberent, eis centum ex ærario publico suppeditarentur mensibus singulis. (5) *Jubilæum* quinto ac vicesimo quoque anno celebrandum decrevit. (6) Basilicam S. Mar-

Rayn. an. 1470. §. 55. Spond. §. 6.

bus Atestinis lib. 8. ad an. 1471. pag. 617. & Muratorius de Antiquitatibus Atestinis part. 2. cap. 9. pag. 223.

(2) Constitutione 3. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 398. & apud Raynaldum ad ann. 1466. §. 23.

(3) Constitutione 5. ibid. pag. 400. & inter Extravagantes Communes ca. *Ambitiosæ*. Vide in Bonifacio IX. Pont. CCIII.

(4) Auctor vitæ Pauli II. apud Labbeum to. 13. Conc. pag. 1422. ubi ad extremum subjungit: *De Platina, qui vitam Pauli II. animo hostili & offenso magis, quam historice describit, recte illud a quodam Papiensi scriptum existimamus*: Platinæ quidem *quis* non ignoscat, si sit iratus?

(5) Jacobus Piccolomineus Card. Papiensis Commentariorum lib. 2. pag. 350. *Cardinalibus, qui sacris induti vestibus a Prælatis inferiorum Ordinum præterquam loco non noscebantur, usum mitræ sericeæ Damasceni operis rubraque Capitia indulsit, quibus soli Antistites Romani antea utebantur. Subsellia quoque tam ad senatus, quam ad sacrificiorum consessum altius elevavit. Aureos mensurnos centum singulis patrum instituit, quibus annua quatuor millia ex Sacerdotiis non provenirent*: *Quod*, ut ait Cohellius in Notitia Cardinalatus extremo cap. 11. *in præsentem usque diem servatur, & vulgo* il piatto di Cardinal povero *appellatur*. Vide annot. 1. ad Innocentium IV. Pontif. CLXXX.

(6) Constitutione 7. tom. 1. Bullarii pag. 417.

Marci ornavit, porticum pulcherrimam addidit, & ædes magnificas juxta construxit, in quas Pontifices tempore æstivo divertere possent a Vaticano. (7) *Litteratos & eruditos viros amavit unice, si modo boni censerentur*. (8) Ejusque Pontificatus anno quarto, Christi 1467. Ars Typographica jam ante alibi inventa primum Romæ exerceri cœpit. (9) Anno 1471. ætatis tertio & quinquagesimo jam expleto VIII. Kal. Augusti animam expiravit, correptus apoplexia, ut plures, certioresque tradunt. Pontificale munus gessit *annos sex, menses decem, dies sex & viginti. Tam liberalis fuit, ut paucis egentium non donarit: tam justus, ut furum, sicariorum, maleficorum nemini pepercerit: tam clemens, ut occidi neminem passus sit. Dicebat*, in rebus aliis hominem esse posse, in Ecclesiarum rectoribus creandis Angelum, in Collegio augendo Deum Pontificem esse oportere: *qui in altero peccet, impium; qui in altero, Dæmonem esse existimandum: in illo unam Ecclesiam prostitui, ac viro alieno conjungi & non suo, in hoc Ecclesias universas periclitari tum ob ea, quæ quotidie per senatum decernuntur, tum ob ipsos Dei Vicarios, qui e senatu creari consueverunt*. (10)

Rayn. an. 1471. §. 56. 62. 63. Spond. §. 8. 9.

CCXIV.

(7) Lege vitam Pii IV. Pontificis CCXXVI.

(8) Gaspar Veronensis extremo lib. 3. de gestis tempore clementissimi Pontificis Pauli II. apud Muratorium to. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 1044.

(9) V. annotat. 11. ad Pontif. sequentem.

(10) Ægidius Cardinalis Viterbiensis apud Raynaldum ad an. 1471. §. 63.

Michael Cannesius in Vita Pauli II. apud Muratorium tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 1011. *Ecclesiasticas dignitates nec subito, neque ullius etiam maximæ auctoritatis viri precibus, sed libero animi judicio pro cujusque virtute contulit, imo inrogatus multos præstantes viros diversis Ecclesiis inscios atque absentes præfecit*.

Brietius in Annalibus ad an. 1464. *Cave de hoc Pontifice*

Pla-

CCXIV.

SIXTUS IV.

ANNO CHRISTI 1471.

FEDERICI III. IMPERATORIS 32.

SIXTUS IV. Savonensis, *Franciscus Roboreus*
Rayn. an. antea dictus, institutum S. Francisci professus,
1471. §. & scriptis clarus, anno 1471. V. Idus Augusti
66.72 76. Pontifex proditus est. Id huic curæ fuit, ut Ma-
Spondan. §. 10. 11. humetis II. impetus propulsaret a finibus Chri-
stianorum. Itaque Catholicos Principes legationi-
Rayn. an. bus solicitavit ad communem hostem repellen-
1472. §. dum. Ad labefactandam vero hæresim Hussita-
32.55.59. rum Boemiæ Regnum Matthiæ Regi Hungarorum
60. adjudicavit, Boemis exsolutis religione jurisjurandi, quo se Uladislao Poloniæ Regis filio obligaverant. Ferdinando Regi Neapolitano tributum, dum viveret, remisit, *modo equum album quotannis feudi nomine persolveret, tueretur que oram maritimam a prædonibus; & milite, si opus esset, Pontificem juvaret, sua impensa quoque & ductu*. (1) Ferrariensis Principatus possessionem fiduciariam dedit Herculi Atestino, imperato censu millium aureorum quinque. Judices, quos *Rotæ Auditores* appellant, numero duodecim in posterum esse decrevit, cum
Rayn. an. antea essent quatuordecim. (2) Confirmavit Or-
1474. §. di-

Platinæ fidem adhibeas, a quo hic longo carcere subactus, imo & tormentis subjectus ob conspirationem & impietatem, multa in eum effutiit ex recordatione potius pœnarum, quam ex veritate.

(1) Platina in Vita MS. Sixti IV. apud Raynaldum ad an. 1472. §. 55.

(2) Constitutione 2. tom. 1. Bullarii pag. 404.

dinem *Minimorum* ab Francisco de Paula, & *Au-* 26. 31.
gustinianorum Excalceatorum a Baptista Poggio Ge- 1475. §. 1.
nuensi institutum. *Jubilæum*, confirmata Pauli II. 34.
constitutione, anno 1475. celebravit. Festum Vi- 1480. §.
sitationis B. Mariæ Virginis, itemque Festum O- 29. 1482. §.
mnium Sanctorum coli jussit per dies octo. *Mul-* 46.
tas veteribus solemnitates adjunxit, ut Conceptionis, Oblationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, Sanctorum Annæ, Josephi, & Francisci, quas in Ecclesia celebrari jussit. (3) B. Bonaventuram Episcopum Cardinalem intulit Sanctis & Ecclesiæ Doctoribus. (4) *Sanctorum cultum decrevit* etiam B. Joanni Bono Mantuano ex Ordine Eremitarum. (5) Narratur a Wadingo visitasse S. Francisci
stantis corpus, oculis vidisse, manibus tetigisse. Spondan.
(6) Ortam inter Franciscanos & Dominicanos an. 1483.
controversiam de sacris stigmatibus D. Catharinæ §. 8.
Senensis opprimere conatus est. (7) Eosdem vetuit

(3) Onuphrius Panvinius in ejus Vita apud Platinam pag. 268. Lambertinus De Serv. Dei beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part 2. cap. 20. num. 19. loquens de Festo S Josephi post recitata Panvinii verba ita subjicit e vestigio: *Sed quia fortasse Decretum illud executione caruit, vel celebrationem Festi* de præcepto *non significavit*, anno *tandem* 1621. *prævio hujus Sacræ Congregationis consilio* die 8. Maji *Gregorius* XV. *illius observantiam tamquam* de præcepto *imperavit, juxta ea, quæ refert Joan. Baptista Thiers* de Festorum dierum diminutione cap. 56. pag. 389. *Adde Guyet* de Festis propriis Sanctorum lib. 1. cap. 1. quæst. 12. *Quod confirmavit Urbanus* VIII. Constit. 291. Bullarii tom. 5. quæ in Bullario edit. Lugd. est 164. tom. 4.

(4) Constitut. 21. §. 19. tom. 1. Bullarii pag. 438.

(5) Raynaldus ad an. 1250. §. 51. ex Constitutione ipsius Sixti IV.

(6) In Annalibus Minorum ad an. 1476. §. 4. pag. 145. & 146. to 14. Vide annotat. 4. ad Alexandrum IV. Pontif. CLXXXI.

(7) Negabant Franciscani, D. Catharinam Virginem Senensem sacris stigmatibus fuisse insignitam, contendentes,

tuit de Immaculata B. Mariæ Virginis Conceptione disceptare, (8) & in utrosque vim magnam privilegiorum effudit. (9) Probavit antiquum orandi modum, quo *volens orare dicit toties Angelicam Salutationem, quot sunt Psalmi in Psalterio Da-*

tes, tale privilegium concessum uni S. Francisco. Dominicani asserebant communicatum etiam D. Catharinæ, quamvis sacra stigmata in ejus corpore non apparuerint, ut in corpore S. Francisci. Pontificem illi suum precibus atque obtestationibus fatigatum perpulere, ut sanctæ Virginis imaginem cum stigmatibus pingi vetaret, inhibitis pœnis Ecclesiasticis, quas tamen mitigato postea decreto sustulit. Eadem controversia renovata Clemente VIII. Pontifice, qui anno 1599. in *sacra Rituum Congregatione* pensatis utrinque rationum momentis, utrique parti silentium indixit. Urbanus VIII. qui tertiam Lectionem ab se compositam *Breviario* Romano inseruit, litem diremit his verbis: *Hanc gratiam amantissimus Dominus nova gratia cumulavit, ut sentiret dolorem illapsa vi vulnerum, & cruenta signa non apparerent. Quod ita contigisse, cum Dei famula Confessario suo Raymundo retulisset, ut oculis etiam repræsentaretur, radios in imaginibus B. Catharinæ ad dicta quinque loca pertingentes pia Fidelium cura pictis coloribus expressit.* Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 8. num. 3. & seqq.

(8) Constitutionibus, quas habes Extravaganf. 1. & 2. *De reliquiis & venerat. Sanctor.* inter Communes, quasque ratas esse jussit Tridentina Synodus *sess.* 5. in Decreto de peccato Originali §. ult. Capite altero sanxit sub pœna anathematis, neque eos, qui negarent, neque eos, qui affirmarent, *Dei Genitricem ab Originalis peccati macula in sua Conceptione præservatam fuisse*, ullius criminis reos esse, & utrique parti potestatem fecit alterutram sententiam amplectendi, nulla habita ratione Concilii Basileensis, quod *sess.* 36. definierat B. Virginem sine ulla *Originalis* peccati labe conceptam. Quandoquidem conventus iste, ex quo se ab Eugenio IV. separavit, corpus esse cœpit sine capite, ac proinde decernere id non potuit. Neque refert Concilii Basileensis decretum a Concilio Avenionensi anno 1457. confirmatum fuisse, ut est apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1403. Vide annotat. 3. ad Eugenium IV. Pontif. CCIX.

(9) Constitut. 6. 7. 19. tom. 1. Bullarii.

Davidico, videlicet centies & quinquagies, singulis decem Salutationibus orationem Dominicam semel præponendo; & hoc *modo orantibus pro qualibet quinquagena quinque annos & totidem quadragenas indulgentiæ misericorditer in Domino relaxavit*. (10) Multa Romæ ædificia restituit condiditque maximo Urbis commodo & ornamento. In his Pons ejus nomine nuncupatus Tyberi impositus, & Vaticana Bibliotheca instaurata, quam etiam libris ornavit, auxitque proventibus, unde custodibus, librariis Latinis, Græcis, Hebræis stipendia persolverentur. Eidem Bibliothecæ Platinam præposuit. (11) Idem *primus, nulla habita ratione Decreti Concilii Basileensis, supra omnes prædecessores suos Cardinalium numerum maxime ampliavit, cujus exemplum optime secutus est Alexander Papa* VI. (12) Excessit post *annos tredecim ac dies quinque*, quam

Rayn. an. 1484. §. 20. 23. Spond. §. 2.

(10) Constitut. 18. §. 1. ubi addit: *Iste modus orandi Psalterium Virginis Mariæ vulgariter nuncupatur*. Memorata jura amplificarunt, ac nova societati Rosarii concesserunt Pius V. const. 86. Sixtus V. const. 21. & novissime omnium Benedictus XIII.

(11) Constat fere inter omnes anno circiter 1440. cogitari cœptum de Arte Typographica invenienda, eamque anno 1457. prolatam in lucem. Si quid librorum ante hunc annum 1457. excusum est, id factum beneficio characterum tabulis ligneis insculptorum, non typis ex plumbo, stannoque conflatis. De loco autem, ubi primum utilissima Ars inventa, ac de ipsis inventoribus varias discrepantesque sententias peperit æmulatio. Harlemum enim Hollandiæ urbs Laurentio suo, cui *Æedituo* seu *Constero* cognomen, præclarissimi inventi gloriam vindicat: Argentoratenses eam laudem tribuunt Joanni Mentelio: Moguntini Joannem Guttembergium tanto honore afficiendum esse contendunt. Qui plura desiderant, eos remittimus ad Annales Typographicos Michaelis Maittaire, & librum, cui titulus: *Histoire de l'Origine, & des premiers progres de l'imprimerie*, editum Hagæ anno 1740.

(12) Onuphrius Panvinius in libro *De Episcopatibus, Titulis, & Diaconiis Cardinalium* pag. 18. apud Van espen Juris

quam regnare cœperat, anno ætatis septuagesimo. Christi 1484. Idibus Augusti.

CCXV.

INNOCENTIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1484.

FEDERICI III. IMPERATORIS 45.

ANTE diem IV. Kal. Septembr. anno 1484. Ecclesię Catholicę administrandę prefectus est *Joannes Baptista Cibo* Genuensis, appellatusque *Innocentius* VIII. Magnum fuit studium ejus curaque de pace inter Christianos Principes concilianda, ut eos in Turcarum perniciem armaret. Confirmavit jura in Guineam, aliasque terras Saracenorum concessa Regi Lusitano a Nicolao V. Callisto III. & Sixto IV. Consensit, Maximilianum Federici III. Cesaris filium a Septemviris creari Regem Romanorum. Varias adversus maleficos & hæreticos edidit constitutiones:

Rayn. an. 1484. §. 40.43.60. 82. Spond. §. 5. 6.

ris Ecclesiastici Universi part. 1. tit. 22. cap. 1. §. 16. ubi subdit e vestigio: *Nullus tamen horum Pontificum antiquum 53. numerum excessit, ut essent videlicet plures quam 53. cum nec eum numerum attigerint: sed omnium Romanorum Pontificum primus fuit Leo* X. *qui antiqui statuti ratione non habita, in magna illa 31. Cardinalium creatione, veterem & antiquum atque a nullo umquam Romanorum Pontificum excessum numerum superarit. Nam sub Leone* X. *plus minus 65. Cardinales simul viventes fuerunt, quod numquam alias contigerat post fundatam Romanam Ecclesiam. Ejus exemplum secuti sunt Paulus* III. *& qui nunc vivit Paulus* IV. *Prior enim ad 63. numerum Cardinales auxit, sequens ad 70. quem quoque numerum numquam fuisse satis constat.* Vide Rigantium in Regulam 8. Cancellariæ §. 2. num. 2. pag. 469. tom. 1.

nes: ipsoque annitente *extincta sensim est Hussitarum hæresis*, *donec* Lutherus *eam hydram pluribus horrentem capitibus in Christianorum exitium suscitavit*. (1) Idem dicitur *Catholici* titulo decorasse Ferdinandum V. Aragoniæ & Castellæ Regem, qui Granata Urbe potitus, deleverat vetustissimum Maurorum imperium in Hispania. (2) Idemque permisisse Norvegiis sine vino sacrum facere, falso traditur. (3) Hujus tempore inventus

Rayn. an. 1486. §. 42. 58. Spond. §. 1.

Q q

(1) Raynaldus ad an. 1486. §. 58.

(2) *Post annos quam eo venerant*, 780. Petavius Rationarii Temporum part. 1. lib. 9. cap. 9.

Spondanus ad an. 1493. §. 2. Ferdinando & Isabellæ *Regibus post Granatæ expugnationem titulum* Catholici *ab Innocentio tributum fuisse*, *sunt qui asserant*. *Quod ut esset etiam consequentibus Hispaniæ Regibus proprium hereditariumque*, *Alexandrum* VI. *Innocentii successorem*, *hominem Hispanum*, *concessisse*, *alii tradunt*, *altique Ferdinandum a Julio* II. *id enixis precibus impetrasse*. *Olim illud Reccaredo Regi*, *ob reductam secum gentem suam Gothicam ab Arianismo ad fidem Catholicam*, *in Episcoporum Concilio a Patribus acclamatum fuisse*, *constat*; *&* *centum ferme quinquaginta post annis ab Alphonso ejus nominis Primo pro cognomine usurpatum jam alias vidimus*.

Raphael Volaterranus lib. 2. Geographiæ pag. 12. Ferdinandus *ab Alexandro* VI. *Pontifice ac Patribus Rex* Catholicus *appellatus*.

Joannes Mariana De rebus Hispaniæ l. 26. extremo cap. 12. pag. 209. *Ab Alexandro* VI. *Pontifice Ferdinandus* Catholici *cognomentum accepit in posteros cum regno transfusum stabili possessione*. Vide Raynaldum ad an. 1496. §. 25.

(3) A Raphaele Volaterrano lib. 7. Geographiæ pag. 80. *Norvegiæ Innocentii* VIII. *Pontificis confessione permissum sine vino calicem sacrificare*, *quod ob immensa frigora vinum in ea regione importatum acescat*. Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beat. & Beat. Canoniz. lib. 2. c. 32. num. 2. pag. 233. *Id tamen tamquam fabulosum ab aliis rejicitur*, *cum in Norvegia vinum facile conservetur*, *&* *sit usu receptum*, *ut animadvertunt Cardinalis de Lugo* De Sacramento Eucharistiæ disput. 19. sect. 8. *Natalis Alexander* in Theologia Dogmatica & Morali lib. 2. De Sacramento Eucharistiæ art.

Rayn. an. 1492. §. 14. 15. 19. 22. Spondan. §. 19.

tus Romæ in Basilica S. Crucis, dum reficeretur, Crucis Christi Domini Titulus. Præterea partem Lanceæ, qua confossum Christi latus, dono dedit Innocentio Orator *Bajazetis* Turcarum Imperatoris; spongiam item & cannam Passione Salvatoris consecratas. (4) Mortuus est anno 1492. VIII. Kal. Augusti. Vixit annos sexaginta, regnavit *septem*, *cum mensibus decem*, *diebus septem & viginti*, *novi Orbis*, ut habet ejus elogium, *suo ævo inventi gloria*. (5)

art. 3. in Consectariis praxim spectantibus regul. 3. & *Miglioruccius* Instit. Canonic. lib 2. tit. 6. in Explicationibus nu. 44.

Præterea ut animadvertit memoratus Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 10. *nullum* Innocentii VIII. *ea de re decretum exstat*, *nec ulla apud alios auctores memoria*. Illud fortasse simile veri sit, quod Gonetus in Clypeo Theologiæ Thomist. tom. 5. disputat. 3. De Eucharist. art. 6. §. 2. n. 91. scribit *ex Bzovio ad annum* 1490. *circa illud tempus nonnullos Sacerdotes*, *qui postea combusti sunt propter falsificata diplomata Pontificia*, *potuisse in illis partibus falsam aliquam dispensationem publicare*.. Vide Dianam Coordinatum tom. 3. tract. 1. Resol. 47. & annotat. 7. ad Alexandrum VI. Pontif. proxime sequentem.

(4) Vide Alexandri VI. Constitutionem 4. tom. 1. Bullarii pag. 468. & Historiam nostram Familiæ Sacræ *De Christo Domino* cap. 25. pag. 238. & 239.

(5) A Christophoro Columbo Genuensi anno 1492. & *Americæ* nomine appellati ab Americo Vespucio Florentino, qui sub auspiciis Emmanuelis Regis Lusitanorum anno 1497. profectus a Gadibus, primus ex Europæis in ejus continentem ingressus est.

CCXVI.

CCXVI.

ALEXANDER VI.

ANNO CHRISTI 1492.

FEDERICI III. IMPERATORIS 53.

ALEXANDER VI. Hispanus Valentiæ ex *Callisti* III. sorore natus, *Rodericus Lenzolius* antea dictus, III. Idus Augusti anno 1492. ad summum Sacerdotium deligitur. (1) Eo inito, constitutis, qui carceribus detentos quotidie inviserent, & *audirent querelas in Urbe*, sicariorum licentiam coercuit, statisque diebus per se unicuique jus reddens effecit, ut eum summi severum Pontificem crederent, infimi satis comem. Certior factus a Ferdinando V. *Catholico* de novi Orbis inventione, ei enixe petenti adjudicavit insulas detectas ac regiones omnes in posterum detegendas, initio facto a Circulo *Meridiano*, qui centum leucarum intervallo ab Azoribus & Hesperidum insulis in Occasum & Meridiem distaret. (2) Hinc ortum dissidium inter eumdem Fer-

Rayn. an. 1492. §. 24. 26. 29. Spond. §. 21.

Rayn. an. 1493. §. 18. 22. Spond. §. 8. 10.

(1) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. cap. 2. *Natus est in Hispaniæ Urbe Valentia : pater Gothifredus Lenzolius, mater Isabella Borgia.*

Spondanus ad an. 1492. §. 21. *Fuit is Rodericus e Lenzolia familia Valentiæ in Hispania nobili & clara ortus, patre Jofredo, sive Gothofredo, matre Isabella Callisti Papæ* III. *sorore : cujus cognomen* Borgiæ, *quo una cum gentilitiis insignibus ab avunculo donatus fuerat, avito relicto, usque ad obitum retinuit. Sic enim plerique : cum nihilominus ex Surita Hist. lib. 7. cap. 32. intelligi videatur, hunc Iofredum non fuisse e familia Lenzolia, sed Borgia æque ac conjugem Isabellam.*

(2) Constitut. 2. §. 6. pag. 467. tom. 1. Bullarii.

Ferdinandum V. & Joannem Regem Lusitanorum, quod hic contenderet, ignoti Orbis pervestigationem universam pertinere ad se concessione Romanorum Pontificum, ac nominatim Eugenii IV. ille vero caussam suam tueretur concessione Alexandri. Itaque Pontifex, ne quando lis ad arma deduceretur, ducto a Septemtrionibus ad Australem Polum circulo, qui a præcedenti declinaret, atque ultra Hesperidum insulas ad tercentesimam septuagesimam leucam pertingeret, totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars ad Orientem solem erat, hanc Joannes, facta sibi ob juris antiquitatem optione, desumsit, quæ ad Occidentem, Ferdinando relicta est. (3) Post hæc Ferdinando II. Regi Neapolitano permisit, ut matrimonium contraheret cum sorore Patris sui, aliis admirantibus quid ita fieri licuerit, aliis per ignorantiam licere potuisse negantibus. (4)

Spondan. An.1495. §. 2.

(3) Bellarminus de Romano Pontifice lib. 5. extremo cap. 2. *Alexander VI. divisit Orbem nuper inventum Regibus Hispaniæ, & Lusitaniæ. Respondeo: non divisit ad eum finem, ut Reges illi proficiscerentur ad debellandos Reges infideles novi Orbis, & eorum regna occupanda, sed solum ut eo adducerent Fidei Christianæ prædicatores, & protegerent ac defenderent cum ipsos prædicatores, tum Christianos ab eis conversos: & simul ut impediret contentiones, & bella Principum Christianorum, qui in illis novis regionibus negotiari volebant.*

Idem in Recognitione librorum de summo Pontifice, ad eumdem librum, idemque caput, pag. 5. tom. 5.: *Quod attinet ad Bullam Alexandri VI. de divisione Orbis nuper inventi, & debellatione Indorum Occidentalium, cum ea scriberem, Bullam non videram, & ideo secutus sum doctrinam Cardinalis Cajetani in 2. 2. quæst. 66. art. 8. Francisci Victoriæ in 2. relectione de jure belli, & Dominici a Soto in 4. Sent. dist. 5. quæst. unica art. 10. ad 5. argumentum, tum propter eorum rationes, tum quia Cajetanus vixit tempore Alexandri VI. & ei supervixit, proinde facile scire potuit, quid sibi voluerit Alexander Pontifex, cum Orbem recens inventum divisit.*

(4) Idem anno 1500. *Jubilæum* celebravit, instauravitque morem a Callisto III. inductum, ut meridie Campanæ pulsarentur, quarum sonitu excitati Fideles per Dominicam precationem, & salutationem Angelicam propitiarent Divinum Numen pugnantibus adversus Turcas. (5) Idemque inhibuit Librariis anathema, si quid typis mandarent, haud impetrata ab Episcopis licentia, qui eam non largirentur, nisi ante perpensum & exploratum haberent, nihil in Operibus edendis *Orthodoxæ fidei contrarium, impium, & scandalosum* contineri. (6) Tres & quadraginta Cardinales creavit, & in his duodeviginti Hispanos. De ejus interitu duplex memoria prodita est. Quidam opinantur mortuum veneno per ministri imprudentiam epoto, quod Cæsar Borgia nothus ejus in alios comparaverat; multi ajunt defecisse jactatum febri ad septimum diem. Defecit autem XV. Kal. Septembr. anno 1503. ætatis circiter altero & septuagesimo, Pontificatus *undecimo, & die octavo*. (7)

Rayn. an. 1500. §. 1. 4. Spond. §. 1. Rayn. an. 1501. §. 36. Rayn. an. 1523. §. 10. 11. Spond. §. 5.

(4) Vetitum id quidem *Levitici* lege cap. XVIII. 12. Sed ea lex judicialis erat, non naturalis: alioquin prohibitum fuisset etiam matrimonium Patrui seu Avunculi cum nepte, cum inter se conjungantur cognationis gradu eodem, ac nepos cum Amita, quod tamen in *Levitico* non prohibetur.

(5) Vide annotat. 2. ad Callistum III. Pont. CCXI.

(6) Exstat Alexandri VI. decretum apud Raynaldum ad an. 1501. §. 36.

(7) Natalis Alexander lib. 2. Theol. Dogmat. & Moral. de Sacr. Euch. cap. 1. art. 3. prop. 4. regula 3. *Æque incertum est, quod ex vagis rumoribus refert* Bartholomeus Fumus *in Summa*, Alexandrum VI. voluisse dispensare, quibusdam petentibus, ut sine vino conficeretur Eucharistia in locis, ubi non potest vinum haberi; & fuisse declaratum quod non poterat: quia in iis, quæ sunt essentialia Sacramentis, Summus Pontifex dispensare non potest. Utriusque autem speciei, scilicet panis & vini, consecratio est essentialis

CCXVII.

PIUS III.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

Rayn. an. 1503. §. 13. 14. 18. Spond. §. 7. PONTIFEX in locum Alexandri VI. anno 1503. X. kal. Octobr. lectus est *Franciscus Tudeschinus Piccolomineus* Cardinalis Senensis. Avunculum habuit Pium II. Ejus propterea nomine appellari voluit, ejusque insignia usurpavit. (1) Vir erat doctrina admirabili, & prudentia singulari. *Ecclesiam Romanam reformare, Concilium celebrare, ac in Turcas proficisci avunculi imitatione statuerat*. (2) Sed aliter statutum Superis: A *sexta* enim *&* *vicesima* Pontificatus luce, XV. Kal. Novembr. interiit vitiatæ tibiæ doloribus, anno ætatis quarto & sexagesimo.

tialis Eucharistiæ. *Unde* nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum, *inquit* S. Thomas 3. *p. quæst.* 74. *art.* 1. *ad* 2. *quidquid in contrarium scripserint* Gabriel Biel Lect. 84. *in Canonem Missæ, &* Joannes Major *in* 4. *Sentent. Dist.* 13. *quæst.* 3. *necessarium non esse jure Divino, sed Ecclesiastico tantum, ut species utraque pariter consecretur. Quod quidem inaniter probant ex Cap.* Comperimus *Dist.* 2. De consecratione, *cum* Gelasius I. *de Sacerdotibus ibi dicat*: Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Vide annot. 5. ad Gelasium I. Pont. LI.

(1) *Ab avunculo, cujus cura a teneris annis omnibus disciplinis & juri in primis operam dederat, gentilitiis insignibus & Piccolomineorum familiæ nomine donatur*. Panvinius in ejus vita pag. 278.

(2) Raphael Volaterranus extremo lib. 22. Antropologię.

CCXVIII.

JULIUS II.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

KALENDIS Novembris anno 1503. Pio III. successor datur *Julianus Roboreus* Ligur, Savonensis, clarus & virtute sua, & memoria *Sixti IV.* patrui: & quidem *tanto omnium consensu, ut conclavi nondum obserato summus Pontifex renuntiatus sit.* (1) Julius II. appellatus est. Hic Henricum VIII. Regem Britanniæ legibus solvit, ut matrimonio sibi conjungeret Catharinam Ferdinandi & Elisabethæ Regum Hispaniæ filiam, viduam Arturi fratris sui, qui nullos ex ea liberos susceperat: imo ob ætatis imbecillitatem, ac lentum, quo conficiebatur, morbum nullam ferebatur habuisse notitiam ejus. (2) Edita constitu- Rayn. an. 1503. §. 10. 22. Spond. §. 8.

Qq 4 tio-

(1) Raynaldus ad an. 1503 §. 10.
Ciaconius in ejus vita: *Primus omnium Pontificum contra majorum consuetudinem barbam prolixam aluit, ut majorem intuentibus reverentiam incuteret; idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.*

(2) Nec id permisit Pontifex injuria, quod postea dixerunt aliqui, ut morem gererent Regi, qui Annæ Bolenæ amore deperibat. Lex enim illa *Levitici* XVIII. 16. quæ vetat fratrem *turpitudinem uxoris fratris sui revelare*, aut intelligenda est de uxore fratris adhuc superstitis, aut derogatum ei est per aliam legem *Deuteronomii* cap. XXV. 5. qua jubetur *frater suscitare semen fratris sui absque liberis mortui*. Ut ut est, præceptum illud numeratur inter præcepta judicialia, quibus Judaicus tantum populus obligabatur, non inter Legis naturæ præcepta immutabilia: alioquin

Spondan. an. 1505. §. 1. Rayn. an. 1506. §. 1. 19. 23. 30. 45. Spond. §. 3. 7.

tione irritam esse jussit lectionem Pontificis *simoniacam*, ac hujusmodi criminis reos Cardinales ab dignitate summovit & Sacerdotiis, facta reliquis hac labe puris licentia eligendi novum Pontificem, Concilium generale convocandi, rogandique opem Principum *laicorum* contra Pontificem *Simoniacum*. (3) Vaticanam S. Petri Basilicam a Magno Constantino olim ædificatam, vetustate collabentem instaurandam suscepit. Concepit animo tantam amplitudinem Templi, quanta nusquam esset, digna videlicet Apostolorum Principe, digna Catholico Imperio, digna ipsius etiam loci majestate. Quarto decimo Kal. Maji anno 1506. structuram designante Architecto præstantissimo Lazaro Bramante, (4) jacta sunt fundamenta Ædis magnificentissimæ, cui perficiendæ cum sumtus ingentes requirerentur, Julius, ejusque successores non pecunia solum ad id publica sunt usi, sed etiam *Indulgentias* Christianis largiti,

quin Judas Patriarcha (*Gen.* XXXVIII. 8.) non præcepisset Onæ filio suo, ut uxorem sibi adjungeret Thamarim viduam ex obitu fratris sui natu majoris. Itaque Henricus VIII. ipse matrimonium ab se initum cum Catharina pro vero ac legitimo habuit per annos viginti, nec ante suspicari cœpit, esse incestuosum, quam ei hujusmodi suspicionem injecit effrænata libido complectendi impudicissimam feminam Annam Bolenam. Nihilominus propediem moriturus rursus approbavit, tamquam legitimum, matrimonium contractum cum Catharina. Siquidem heredem Regni post Eduardum testamento instituit Mariam ex ea susceptam.

Eodem modo postea Clemens XI. concessit Francisco Farnesio Parmensium Duci, ut fratris sui Eduardi viduam Dorotheam Sophiam Principem Neuburgensem duceret in matrimonium.

(3) Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 478.

(4) Quem postea secuti sunt Frater Jocundus a Verona, Raphael Urbinas, Julianus a S. Gallo, Balthassar *Peruzzi*, Antonius a S. Gallo, Michael Angelus *Buonaroti*, Jacobus *Barozzi a Vignola*, Jacobus a Porta, Dominicus *Fontana*, Carolus Madernus, & Eques Berninus.

ti, quorum stipe inchoata moles absolveretur. (5) Eodem anno *Ordinem Minorum* S. Francisci de Paula *per Sixtum IV. Innocentium VIII. & Alexandrum VI. approbatum* rursum approbavit, & quam plurimis privilegiis auxit. (6) Roma VII. Kal. Septembr. Eucharistia præeunte profe-ctus, metu magis, quam vi Balliones Perusia, Bentivolos Bononia expulit. In Urbem reversus anno insequente V. Kal. April. Dominica Palmarum exceptus est pompa triumphali. Idem *Julius*, *Maximilianus Imperator*, *Ludovicus Galliæ*, *Ferdinandus Hispaniæ Reges* (anno 1508.) *fœdere Cameraci inito*, *socia arma sumsere*, *ut Imperio Venetis ademto illorum nomen delerent ac penitus exscinderent*. (7) In acerrimum bellum Venetis undique illatum Pontifex non solum armis, sed sacris

Rayn. an. 1507. §. 2.
Rayn. an. 1506. §. 4. 16. 21.
Spond. §. 1.
Spon. an. 1508. §. 2.

(5) Hinc cœpit Lutherus oblatrare *Indulgentias* tamquam quæstuosas. Sed immerito. Nam pecunia ad percipiendum fructum *Indulgentiarum* erogata pertinere ad quęstum non poterat, quod erogaretur in usum ædificandæ domus Dei, Ecclesię Vaticanæ. Idque pręcipiebatur tamquam conditio, & onus ad impetrandam liberationem pęnę *Canonicæ* debitę peccatis, juxta illud Danielis cap. IV. 24. ad Nabuchodonosorem: *Peccata tua eleemosynis redime*. Si quid autem peccatum est vel malitia eorum, qui *Indulgentiam* promulgabant, vel eorum, qui subsidium seu pecuniam exigebant, id ministris, non Pontificibus, vitio vertendum. Nec vero morem hunc Julius II. & Leo X. primi induxerunt: alii ante eos Romani Pontifices *Indulgentias* hujusmodi largiti sunt, Nicolaus V. ad ædificandam Ecclesiam S. Petri Urbis Xantonensis in Gallia, Sixtus IV. aliique tum ad hæreticos exterminandos, tum ad impetus Turcarum propulsandos, referente Raynaldo ad an. 1451. §. 9. & ad an. 1476. §. 6. Nulla tamen fuit de harum Indulgentiarum concessione querela. *Lutherus* omnium primus nodum quæsivit in scirpo, & ex re sanctissima occasionem obtrectandi, homo ad id natura comparatus, arripuit.

(6) Constitut. 10. pag. 486. tom. 1. Bullarii.

(7) Andreas Maurocenus initio ipso libri primi Historiarum Venetarum.

Rayn.an. 1510. §. 1. 7. 16. Spond. §. 1. 3. 8. cris etiam deteſtationibus incubuit. Aſt *ubi a Republica omnibus ſuis poſtulatis ſatis eſſe factum cognovit, magna populi Romani frequentia interdictum abrogavit*, (8) dicitque cum ea fœdus adverſus Gallos, *quod Alphonſum Ateſtinum, qui a Romanis Pontificibus Ferrariam beneficiario jure obtinebat, adverſus ſe tuendum defendendumque ſuſcepiſſent* abnuentem reſtituere uſurpatas Comaclenſes *ſalinas maximi proventus*. (9) Exacerbatus ad hæc Ludovicus XII. egit cum Maximiliano de convocatione Concilii Julio in ordinem redigendo. Conventiculum illud Piſanum dictum, quod Piſis anno 1511. a quibuſdam Schiſmaticis Cardinalibus eidem Ludovico addictis coactum eſt, Mediolanum deinde tranſlatum, ac poſtremo Lugdunum, ubi fœdum exitum habuit. Illud Conciliabulum ut tolleret Julius, Concilium Lateranenſe V. Œcumen. XVII. indixit, inchoavitque; ejus tamen abſolvendi gloriam ſucceſſori reliquit morte præreptus. (10) Mortuus autem eſt IX. Kal. Martii

Rayn. an. 1511. §. 1. 5. 8. 13. 42. Spond. §. 8. 11. 19. 22. Rayn.an. 1512. §. 35. 41. Spond. §. 8.

(8) Petrus Bembus lib. 10. Hiſtoriæ Rerum Venetarum pag. 260.

(9) Jovius Alphonſi ipſius familiaris in Vita Leonis X. lib. 2. pag. 36.

Concilium Œcumenic. XVII.

(10) Concilium anno 1512. inchoatum, an. 1517. *ſeſſionibus* duodecim abſolutum eſt. Interfuerunt Epiſcopi *ſeſſioni* quidem primæ quatuor & nonaginta, in quibus Cardinales quindecim, & Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus. Crevit poſtea Epiſcoporum & Cardinalium numerus, ut centum & quatuordecim Epiſcopi Concilio huic interfuiſſe dicantur, præter Doctores, & Cœnobiarchas. Adfuere etiam Oratores omnium fere Principum Chriſtianorum, ipſius Ludovici XII. Regis Gallorum, qui Cæſaris exemplum ſecutus, Piſano Conventiculo favere jam deſierat. Præfuit Julius II. uſque ad *ſeſſionem* quartam, qua finita cum in morbum incidiſſet, quintę præfuit Raphael Riarius Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis, ac ſeptem reliquis Leo X. in locum Julii demortui ſuffectus. Eſt autem hęc ſumma Concilii. Acta Piſani Conventiculi reſciſſa. Pęnę Car-

Cardinalibus Schismaticis, ceterisque ejusdem conventus auctoribus inflictæ, Simoniaca Pontificis electio irrita declarata. Damnati qui assererent, intelligentem animam esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus. Decreti Legati ad Principes, qui eos reducerent in concordiam. Statutum, quemadmodum est apud Labbeum to. 14. Conc. pag. 222. ut Cardinalium *domus*, *familia*, *mensa*, *suppellexque* ejusmodi sint, ut *modestiæ & frugalitatis speculum dici mereantur*. Cautum pariter, *ne partialitatem suscipiant aliquam*, *neque Principum*, *aut communitatum*, *vel quorumcumque aliorum contra quemquam*, *nisi quantum justitia & æquitas postulat*, *eorumque dignitas & conditio requirit*, *promotores aut defensores fiant*. Pœnæ constitutæ in Clericos & Laicos blasphemiæ & nefarii criminis reos. *Montes Pietatis* approbati confirmatique, confixis anathemate, qui illorum usum damnare, deque *usuræ* vitio insimulare auderent. Vetitum edi libros, qui probati non fuerint *per Episcopum*, *Inquisitorem hæreticæ pravitatis*. Latæ leges a concionatoribus sacris servandæ, castigataque eorum vitia. *Pragmatica Sanctio* abrogata, & in locum ejus substitutum *Concordatum Gallicum* initum Bononiæ inter Leonem X. & Franciscum I. In constitutione Leonis, qua Concilio approbante damnatur *Pragmatica Sanctio*, apud Labbeum loc. cit. pag. 311. legitur, *solum Romanum Pontificem pro tempore exsistentem*, *tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem*, *Conciliorum indicendorum*, *transferendorum*, *ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere*.

Porro *Sanctio Pragmatica*, seu *Carolina* nihil est aliud, quam celebris illa constitutio in Concilio Bituricensi sub Carolo VII. Gallorum Rege anno 1438. ex decretis fere Pseudosynodi Basileensis conflata, inque tres & viginti *Titulos* divisa. Præponit auctoritatem Concilii auctoritati Pontificis. Electiones Episcoporum, quas sibi Pontifices reservarant. Canonicorum Collegiis restituit. *Expectativis præterea gratiis*, ut ait Gaguinus lib. 10. de Gestis Regum Francorum pag. 226. *locum esse non sinit*. *Beneficia vivo eorum rectore nemini reservari* permittit, aliaque statuit injuriosa in Sedem Apostolicam. Itaque Romani Pontifices *regiam constitutionem*, ut ait idem Gaguinus pag. 228. *non secus ac perniciosam hæresim exsecrati*, egerunt cum Regibus Galliæ, ut abrogaretur, certatumque super ea re per annos amplius septuaginta. Anno demum 1516. per *Concordatum* inter Leonem X. & Franciscum I. quod modo nominavi, controversia sedata est, iterumque Electiones Collegiis Canonicorum abrogatæ, nominatione Episcoporum delata Re-

gi,

Rayn.an. 1513. §. 9. Spond. §. 2. tii anno 1513. annum ætatis agens septuagesimum, Pontificatus *nonum*, *mensem tertium*, *diem primum & vicesimum*. (11)

gi, confirmatione Pontifici. *Pragmaticæ* statuta cetera partim abolita, partim omissa, partim correcta, partim approbata, ut est apud Petrum de Marca lib. 6. De concordia cap. 9. §. 13. Dupinum in nova Bibliotheca Auctor. Ecclesiasticor. tom. 13. cap. 1. §. 8. pag. 22. & Thomassinum de vet. & nov. Eccl. disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 40. Vide eiusdem Leonis X. Constitutionem 20. tom. 1. Bullarii pag. 575.

(11) Labem, quam huius Pontificatui imponunt aliqui propter bella, quæ magno animi ardore suscepit, ursitque præsentia sua, absterget Bellarminus De potestate sum. Pont. in rebus temporalibus adversus Barclaium cap. 11. *Admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperii, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ sive Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum sive ditionum aliarum bella gerere possunt & debent, & si ad ea defendenda confœderatione cum aliis Principibus opus habent, jure possunt cum sociis Principibus fœdus inire, & conjunctis viribus hostem propulsare, quando justam belli gerendi caussam habent : sic etiam Romani Pontifices, qua Principes supremi sunt, omni jure possunt & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, adversus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios evocare.*

Nec primus fuit Julius II. qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ provinciis bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius II. multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus & Platina referunt, & ante Pii II. tempora Innocentius VI. vir prudentia & vitæ innocentia clarus, per Legatum suum Albernotium Cardinalem Ecclesiasticam ditionem a tyrannis diversis occupatam felicissime armis recuperavit, ut scribunt iidem Nauclerus & Platina, multique alii Historici, Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegavensem Ducem, S. Ludovici Regis Francorum fratrem e Galliis evocavit, ut Manfredum tyrannum e Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romanæ feudum, armis

armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia nummorum aureorum pensione quotannis solvenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores iidem, & alii, quos ipsi citant.

Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex non solum vitæ probitate, sed etiam divinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, adversus Normannos pro Beneventana Civitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertavit, ut Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in Histor. Casinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Ubi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex a Normannis victus & captus fuisset, ea submissione & reverentia victores erga victum usi sunt, ut Pontifex victus & captus victoribus imperare ac dominari videretur.

Porro Leo IV. Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in ejus vita, exercitum duxit adversus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi, Romanam Urbem capere & spoliare cupiebant: & Oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportavit. Omitto confœderationem Zachariæ, Stephani II. Hadriani, Leonis III. aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum pro recuperatione, & defensione provinciarum & civitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant, adversus Langobardos & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & summi Sacerdotes & Principes erant, & pro patriæ defensione gravissima bella gesserunt. Omitto denique Mosem Pontificem & Principem sapientissimum, qui adversus Amorrhæos aliosque populi sui perturbatores armis decertare non dubitavit.

Hos igitur clarissimos sacrosque viros Julius II. imitatus, eorumque virtutem & diligentiam æmulatus, partim armis propriis, partim auxilio fœderatorum Regum Ecclesiasticam ditionem fere totam amissam magno labore recuperavit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, ut industriam & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Mosis virtutem bellicam reprehendat.

CCXIX.

CCXIX.

L E O X

ANNO CHRISTI 1513.

MAXIMILIANI ROMANORUM REGIS 20.

LEONEM X. Florentinum Laurentii *Medicei*
Rayn.an. filium, cui *Joanni* antea nomen, annum æ-
1513. §. 14. 15. 18. tatis agentem septimum a tricesimo, juniores præ-
44. 68. sertim Cardinales V. Idus Martii, anno 1513. in
Spond. §. Pontificatu collocarunt. *Isque priusquam e Con-*
3. 4. 10. *clavi exiret*, Petrum Bembum, *&* *Jacobum Sado-*
letum, qui Romæ tunc erant, sibi ab epistolis adsci-
vit. (1) Pontificatum ingressus absolvendum curavit Concilium Lateranense inchoatum a decessore suo, duosque Cardinales ab eodem ob Pisanum Conventiculum & dignitate & Sacerdotiis summotos restituit in gradum pristinum. Boemos querentes, quod Sedes Apostolica non maneret in pactionibus cum Hussitis Basileæ conventis, invitavit ad Concilium, deditque Cardinali Strigoniensi negotium, ut illos, sublatis Hussiticæ hæreseos reliquiis, conciliaret cum Romana Eccle-
Rayn.an. sia. Eodem animi ardore Legatos misit ad Mo-
1514. §. scos, & Maronitas, ut illos quidem ab Græco-
65. 87. rum schismate abduceret, hos vero hortaretur ad
102. 110. abrogandos ritus pravos, qui apud ipsos inoleverant in rebus sacris. Abyssinis quoque errores eripere studuit. Christianis novi Orbis Episcopos dedit. Idem *Philosophis legentibus in Universitatibus studiorum generalium, & alibi mandavit, ut*

ex

(1) Petrus Bembus extremo lib. 12. Historiæ Rerum Venetarum pag. 337.

ex principiis etiam Philosophicis, quantum possent, probarent animæ rationalis immortalitatem. (2) Edixit, eos, qui Sacrificio Missæ interessent in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium*, satisfacere præcepto de Missa audienda diebus festis. (3) B. Franciscum de Paula collocavit in concilio Sanctorum. (4) Permisit Carolo V. Regi *Catholico*, quem Electores creaverant Regem Romanorum, ut simul cum Imperio Regnum Neapolitanum retineret, quod Pontificia vetabatur lege. Super hæc Martinum Lutherum, erroresque ejus damnavit, jussitque libros ea peste contaminatos comburi. (5) Henricum vero VIII. Angliæ Regem, quod

Rayn. an. 1517. §. 113. 1519. Spond. §. 2.

Rayn. an. 1520. §. 53. 56. Spond. §. 5.

(2) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 19. num. 10. ex Leonis X. Constitutione *Apostolici regiminis* 5. tom. 1. Bullarii pag. 549.

(3) Constitutione 25. §. 2. tom. 1. Bullarii pag. 597.

(4) Constitut. 38. ibid. pag. 606. & in Codice Canonizationum pag. 200.

(5) Lutherus anno 1483. Islebii Urbis Comitum Mansfeldensium in Turingia, seu, ut aliis placet, in Saxonia superiore infimo loco natus est. Fulminis ictu, quo tantum non absumtus est, perterritus annum agens secundum & vicesimum nomen dedit Ordini Eremitarum S. Augustini. Anno 1517. *Indulgentias* cœpit oppugnare, suosque errores docere. Anno 1525. cucullo abjecto, nuptias celebravit cum Catharina Virgine Deo sacra, tresque ex ea liberos suscepit. Anno 1546. XIII. Kal. Martii miseram animam efflavit, cum vespere bene potus cubitum iisset, neque crapulam edormire potuisset.

Ejus errores præcipui, hominem justificari fide sola: liberum arbitrium periisse per peccatum: Pontificem esse Antichristum: in Eucharistia remanere substantiam panis cum Corpore Christi: *Indulgentias* nihil prodesse: non esse Purgatorium: per Sacramenta non dari gratiam: peccata, dum remittuntur, non deleri, sed non imputari: & hujusmodi, quorum capita aliqua, unum videlicet & quadraginta recenset ac damnat Leo X. Constitutione *Exsurge Domine* 40. tom. 1. Bullarii pag. 614. & apud Raynaldum ad an. 1520. §. 53. & Harduinum tom. 9. Conc. pag. 1891.

Rayn.an. 1521. §. 54. 74. 108. 111. 5. 10. quod luculentum opus contra ejusdem Lutheri insaniam edidisset, eximio *Defensoris Fidei* titulo decoravit. (*6*) Neque minus domi, quam foris enituit Leonis virtus. Instaurata Romæ Academia, fovit studia bonarum artium, litterarum, litteratorumque fautor eximius paterno instituto. In Vaticanæ Basilicæ constructionem incubuit enixe. (7) Lavacrum Constantini Lateranense restituit, ac publica ædificia alia refecit, ornavitque sumptu magno. Periit morte inopina non sine suspicione veneni, anno 1521. Kal. Decembr. cum paullo ante ingenti lætitia affectus esset, Parma ac Placentia receptis, Mediolanoque Gallis erepto, & Francisco Sfortiæ, uti convenerat, a Carolo V. Rege attributo. Confecit in Pontificatu *annos ac menses octo, diesque viginti*.

(*6*) Constitut. 45. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. *624*. Henricus VIII. librum edidit *De septem Sacramentis*, pietatis juxta, atque eruditionis refertum, opposuitque Lutheri Libro *De captivitate Babylonica*, & per Oratorem suum Romæ degentem Leoni X. obtulit hoc disticho

Anglorum Rex Henricus, Leo Decime, mittit
Hoc opus, & fidei testem & amicitiæ.

Cum autem conspiceret Leo, ut ait Ciaconius in ejus vita, *a Luthero primum damnatas esse Indulgentias, concessit legentibus librum Henrici Regis decem annorum & decem quadragenarum Indulgentiam.*

Idem Ciaconius in vita Joannis Card. Fischerii in Paulo III. tom. 3. pag. *576*. *Omisso hic recensere volumen* De septem Sacramentis contra Lutherum *scriptum, quod sub Regis nomine prodiit: incertumque est, cujusnam sit, Roffensis ne, an Regis ipsius Henrici, cum multi Roffensem ejus operis, si non auctorem, certe adjutorem fuisse autument.*

(7) Vide Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 46. §. 8. num. 46. pag. 291.

CCXX.

CCXX.

HADRIANUS VI.

ANNO CHRISTI 1522.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS 4.

HADRIANUS VI. Batavus Trajecti tenui loco natus, cum & vitæ sanctimonia & doctrina unus omnium maxime floreret, summo consensu, absens licet & in Hispania degens, Cardinalium plerisque ne de facie quidem notus, anno 1522. V. Idus Januar. in Pontificale fastigium provectus est. (1) Romam pervenit III. Kal. Rayn.an. 1522. §. 1. 4. 8. 11. 17. 65. 75. 100. Spond. §. 1. 2. 13.

R r

(1) Spondanus ad an. 1522. §. 2. *Alterius nationis, quam Batavæ fuisse Hadrianum, nemini umquam in mentem venit; quousque Matthias Bellintanus Capuccinus Salodiensis diœcesis Brixiensis in Italia, anno 1586. brevi edita historia*, ut est apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium, *persuadere voluit Hadrianum natum esse in pago Renzano Salodiensis agri patre Joanne Bono, atque in baptismo Ludovicum dictum, cum in Belgium adolescentulus commigrasset, in Hadrianum commutasse: ac propterea factum Pontificem noluisse amplius nomen mutare, quod id jam semel præstitisset. Addit alia plura ejusdem acuminis de patre, familia, insignibus, & educatione: quæ omnia* commentitia *esse puto. Sane si id fuisset, poterat Hadrianus uno verbo iis satisfacere, qui querebantur, Pontificatum ad Ultramontanos esse delatum. An vero honorificentius ei fuit Batavum esse, quam Italum? aut illum dicemus patriam & nomen, & familiam ementiri voluisse, ut mundo illuderet? Apage commentum.*

Ludovicus Vincentius Gotti Tom. 1. *Veræ Ecclesiæ* cap. 11. §. 1. num. 6. adversarium objicientem sibi, quod Hadrianus VI. in 4. Sent. *De Confirmatione* sub finem scripserit: *Plures Romani Pontifices fuerunt hæretici*, ita refellit, eam opinionem habuisse Hadrianum, antequam Pontifex fie-

Kal. Septembr. maritimo itinere, coronatus die Dominico pridie Kal. mensis ejusdem, haud magna populi frequentia ob pestilentiam, quæ Urbem vexabat. Retento priore nomine *Hadrianum VI.* se appellari voluit. Hic Carolum V. cujus fuerat præceptor, & Franciscum I. Galliæ Regem reducere in concordiam studuit. Ludovico Hungarorum Regi suppetias tulit adversus Turcas. Vetuit reos excipi Cardinalium ędibus. Lutheranæ hæresi extinguendæ operam dedit, misso eam ob rem Francisco *Cheregato* Vicentino Fabriani Episcopo cum mandatis ad conventum Norimbergensem: datisque ad Federicum Saxoniæ Ducem litteris suasit, ut avitæ pietatis memor Martinum Lutherum desereret, & ad Fidem Orthodoxam rediret. (2) Idem Sacerdotes ex familia S. Francisci legavit in Novum Orbem, qui rudes & barbaras gentes sacrosanctis mysteriis imbuerent. Antoninum Antistitem Florentinorum, ac Bennonem Misnensium Episcopum aggregavit in Sanctorum numerum. (3) Sigismundum Malatestam Arimino expulit. Franciscum Cardinalem Soderinum convictum proditionis inclusit in custodiam arcis Hadrianæ. Quam vero in Sacerdotiis & Ecclesiasticis dignitatibus conferendis cautus fuerit

Rayn. an. 1523. §. 95. 108. 109. 112. 114. Spond. §. 4. 7. 20. 21.

fieret, cum esset Theologus Lovaniensis: quod si ejus Opera, verbis illis haud explosis, rursus impressa typis sunt eodem gerente Pontificatum, non inde sequi, ut opinionem illam ratam habuerit factus Pontifex. Quoties enim Opus aliquod novis typis excuditur auctore insciente? Vide Bellarminum De Rom. Pont. lib. 4. cap. 2. & Canum lib. 6. cap. 1.

(2) Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 620.

(3) Constitut. 5. ibid. pag. 632. & in Fontanini Codice Canonizationem 77. pag. 212.

Canonizationum S. Antonini promulgavit Hadriani VI. successor Clemens VII. Constitut. 1. ibid. pag. 636. & in codice Canonizationum pag. 22?.

rit ac religiosus, ostendit illa sæpissime ab eo usurpata vox: *Ecclesias Sacerdotibus, non Sacerdotes Ecclesiis se ornare velle*. Suis minime deditus, cum Romam spe celsioris fortunæ venissent, modico viatico donatos remisit in patriam. Nepotem etiam castigavit acerbissime, quo cum accepisset *Sacerdotium annui census septuaginta Ducalium aureorum*, paullo post aliud, ex quo centena redibant, petere ausus esset. Tandem urgentibus assidue aulicorum obtestationibus, Sacerdotium in eum contulit, ita tamen, ut priore se abdicaret. Jus legendi ac nominandi Episcopos a Leone X. Gallorum Regibus datum etiam ad Hispaniarum Reges extendit. (4) Hujus tempore ab Suleimanno capta Rhodus. (5) Decessit XVIII. Kal. Octobr. anno 1523. cum *annum unum, menses octo, ac dies sex* Ecclesiam administrasset. *Conditus est temporario monumento in æde* D. Petri *juxta Pios Piccolominea Familiæ Pontifices cum hoc titulo*: Hadrianus VI. hic situs est, qui nihil sibi in-

(4) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. cap. 5. *Hadrianus VI. in gratiam Caroli alumni, cui debebat Pontificatum, ei & successoribus concessit lege perpetua jus præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui ante ad eorum supplicationem precario a Pontificibus Romanis instituebantur.*

Covarruvias in Regul. *Possessor malæ fidei* part. 2. §. 10. num. 5. tom. 2. pag. 405. dicit, jus præsentandi Episcopos pertinere ad Reges Hispaniæ non solum ex vi privilegii, sed etiam Jurispatronatus: *siquidem Hispaniarum Reges Patronatus jus obtinent in Ecclesiis Cathedralibus, cum eas erexerint, construxerint, & amplis patrimoniis dotaverint.*

(5) Insula in Carpathio mari subjecta Equitibus Hierosolymitanis seu Hospitalariis Xenodochii S. Joannis Baptistæ apud Hierosolymam, qui una cum Christianis anno 1291. a Palæstina ejecti, eam anno 1310. Turcis eripuerant. Inde anno 1522. a Suleimanno pulsis Carolus V. anno 1530. Melitam concessit, a qua Equites *Melitenses* nunc appellantur. Mira est hujus Ordinis virtus adversus Turcas, & piratas.

felicius in vita duxit, quam quod imperaret. (6)

CCXXI.

CLEMENS VII.

ANNO CHRISTI 1523.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS 5.

UNIVERSIS Ecclesiæ rebus procurandis XIII. Kal. Decembr. anno 1523. eligitur *Julius* Cardinalis *Mediceus*, Leonis X. patruelis, Archiepiscopus Florentinus, Vir optimus, & commemorabili pietate ac virtute præditus, appellaturque *Clemens VII*. Hic in gratiam recepit Franciscum Cardinalem Soderinum, qui ex arcis Hadrianæ carcere admissus in Comitium Pontificale obstiterat pugnacissime, ne Pontifex fieret. Approbavit institutam a Cajetano Thienæo Sacerdote Vicentino *Congregationem Clericorum Regularium*, qui deinde *Teatini* nuncupati sunt. (1) Ordi-

Rayn. an. 1523. §. 125. 128. Spond. §. 25.

Rayn. an. 1524. §. 102. Spondan. §. 13.

(6) Jovius in vita Hadriani VI. pag. 149. Pallavicinus lib. 2. Hist. Conc. Trid. cap. 9. eumdem Hadrianum VI. dicit fuisse *Sacerdotem optimum*, *Pontificem re ipsa mediocrem*. Sed contra Joannes Launojus, quod mirere, lib. 4. extrema epist. 7. pag. 562. tom. 5. part. 1. tum eos reprehendit, qui mediocrem fuisse asserunt, tum colere se & venerari profitetur, *ut prioris ævi Pontificem, ut qui lapsos Curialium mores erigere studuit, ut qui contra cupidos & avaros Antistites patrimonia pauperum vindicare voluit, & consanguineos egenorum sumtibus locupletare noluit, ut qui sacros canones non sine urgenti & necessaria caussa relaxare instituit, & Ecclesiam ad eorumdem canonum institutum regendam suscepit*.

(1) Constitut. 11. pag. 659. tom. 1. De his vero dicemus annotat. 1. ad Paulum IV. Pont. CCXXV.

dinem item *Capuccinorum* institutum auctore Matthæo de Bassio Umbro, Sacerdote *Minorita*. (2) Anno 1525. *Jubilæum* celebravit. Eodem anno Nonis Februar. Veneta annitente Republica, quod liquet ex MS. probatissimo, edidit constitutionem, qua aliam Leonis X. confirmans statuit, ut Clerici Urbis Venetiarum ea, quæ adhuc servatur, ratione eligerentur in *Plebanos* & alios *Titulos*. (3) Post Caroli Borbonii defectionem ab Gallis verens potentiam Caroli V. Regis Hispaniæ & Romanorum, pro tuenda Italiæ libertate fœdus iniit cum Regibus Galliæ, & Angliæ, Venetis, & Francisco Sfortia Mediolanensium Duce, eam interponens caussam, quod Carolus in Hispania edicto statuisset, ut Senatus Regius Pontificia diplomata examinaret. Offensus hac societate Carolus V. indicit Clementi bellum, cui initium fecerant Columnenses, infestissima Pontificibus familia, qui cum Hugone Moncata Regni Neapolitani Prorege haud exiguis militum copiis stipati Urbem mane summo ingressi, ædes Pontificis nihil tale opinantis invadunt, diripiuntque. Id omen pertinuisse arbitror ad captæ deinde Urbis Romanæ, quod paullo post accidit, cladem. Nam Carolus Borbonius in Italiam a Carolo V. missus, exercitu Romæ admoto, Urbem, spreta induciarum fide, obsedit, captamque, dum inter primos conscendit muros, globulo plumbeo in femur ad inguina ictus & occisus, militibus, Lutheranis plerisque, fœde diripiendam relinquit.

Rayn. an. 1526. §.6. 19. Spond. §. 4. 7.

Rayn. an. 1527. §. 16. 22. 46. Spond. §. 2. 4. 5. 10.

(2) Constitut. 21. tom. 1. Bullarii pag. 672. Eumdem Ordinem rursus confirmavit Paulus III. Constitut. 11. pag. 717.

(3) Sixtus V. anno 1590. III. Kal. Jan. alia constitutione indulsit, ut iidem *Tituli* Venetis Clericis cuilibet Urbis Ecclesiæ inservientibus essent loco *Patrimonii* a Tridentina Synodo imperati.

(4) Clementem in arce Hadriani, quo se receperat, obsessum Philibertus Arausicanus in locum Borbonii succedens compellit ad deditionem durissimis conditionibus, ac tandiu habet in custodia, quoad omnes impleat. Post menses septem, Clemens sibi timens ab astu Hispanorum, mentita veste, simulatoque mercatoris habitu arce egressus confugit Urbem Veterem. Dein redintegrata cum Carolo V. amicitia, Imperii coronam ei Bononiæ imponit solemni ritu, receptæque ejusdem auxilio Florentiæ Alexandrum pronepotem suum, uti convenerat, Ducem præficit. (5) Exinde multo gravius fuit Clementi negotium cum Henrico VIII. Rege Anglorum, qui Annæ Bolenę illecebris captus enixe petit, ut jubeat conjugium suum cum Catharina Regum Catholicorum Ferdinandi atque Elisabethæ filia, & Caroli V. Cæsaris matertera esse irritum. Non annuit Clemens, imo caussam Romæ cognoscendam suscepit, utque Regi amore furenti tempus esset ad resipiscendum, sententiam prorogavit ad triennium: sed vana omnino spe. Namque incestæ Henrici cum Bolena nuptiæ, ac pervicax ejus adversus Apostolicam auctoritatem contumacia a Pontifice extorquent anathema, ni intra mensem Ca-

Rayn. an. 1529. §. 60. 90. Spondan. §. 1. 4.

Rayn. an. 1533. §. 65. 78. 84. 88. Spondan. §. 3. 4. 7. 10. 11.

(4) Roma sexies direpta est. Primum ab Alarico Gothorum Rege anno 409. seu 410. Innocentio I. Pontifice. Deinde ab Genserico Rege Wandalorum anno 455. Leone Magno regnante. Postea anno 546. a Totila Rege Ostrogothorum, Ecclesiam administrante Vigilio. Rursus ab Aistulpho Rege Langobardorum anno 755. in Pontificatu Stephani II. Præterea ab Saracenis Africæ anno 846. Pontificatum gerente Sergio II. Demum ab exercitu Caroli V. an. 1527. sub Clemente VII. quæ direptio fuit omnium fœdissima. Vide Bellarminum *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 4.

(5) Carolus a Pontifice coronam sumsit anno 1530. die natali suo, Festo S. Matthiæ. Nullus exinde Imperator legitur a Pontifice Romano coronatus. Alexander Mediceus Dux Florentinorum constitutus anno insequente,

Catharinam uxorem legitimam recipiat, ejecta Bolena pellice. Adeo Clemens in id præsertim studuit, ut Henricus ad officium redire, & Pontificiæ sententiæ obtemperare commode posset. (6) Tanta Rex clementia non modo non avocatus ab incepto, sed in summum Pontificem exacerbatus supra modum, *Ordinum Angliæ decreto auctoritatem Pontificiam per regnum abrogat, tributum annuum jam ab Inæ temporibus pendi solitum denegat, pœnam capitis constituit, si quis supremam potestatem Pontifici adscribat: postremo Ecclesiasticos tam Angliæ, quam Hiberniæ sacramento adigit, ut se tamquam Ecclesiæ caput a Christo proximum agno-*

Rayn. an. 1534. §. 4. 5. 10. Spond. §. 3. 5. 17.

(6) Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. art. 15. §. 4. pag. 40. tom. 8. *Apud eos, qui ex eventu facta metiuntur, imprudentiæ notam incurrit* Clemens VII. *judiciique præcipitis insimulatus est, quod paucis post latam sententiam diebus Romæ redditæ sint* Henrici *litteræ, quibus Pontificis judicio se pariturum pollicebatur, modo Fidelium communione minime summoveretur, & a Caussæ cognitione excluderentur homines sibi suspecti, & Commissarii sibi non infensi Cameracum delegarentur, ea excepturi, quæ pro sua Caussa proferre cupiebat. Qui post menses unum & viginti contigit* Catharinæ *Reginæ obitus, opinionem auxit, quod Pontifex nimia festinatione sententiam tulisset. Ea siquidem morte, si res integræ fuissent, finita controversia fuisset, cujus, inquiunt, præproperum Judicium Regem Regnumque in Schismatis voraginem submersit. Malum quidem illud Angliæ, quam Romanæ Ecclesiæ, longe funestius*, Clemens *divinare non potuit, quem excusat* Pallavicinus *Cardinalis* lib 3. Hist. Conc. Trid. cap. 15. *Sed etsi forte peccasset* Clemens *in præclaram illam* S. Augustini *Regulam* lib. 3. *contra Parmenianum* cap. 2. Cum quisque fratrum, id est Christianorum, intus in Ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est: *Nihil tamen contra æquitatem peccasse dici posset, cum Regis indomita libido, despecta matrimonii religio, abjecta reverentia in Ecclesiæ Caput pœnam anathematis merentur. De gestis* Clementis VII. *hac in caussa legendus* Sanderus *lib.* 1. De schismate Anglicano.

agnoscant. (7) Interim Pontifex Pisis solvens Gallicis triremibus, posito in primaria Eucharistiæ Sacramento, navigat Massiliam. Ibi cum Francisco I. Galliæ Rege congressus Catharinam Mediceam neptem suam matrimonio jungit cum Henrico filio ejus natu minore Duce Aurelianensium, (8) agitque de Anglorum Rege revocando ab errore. (9) Romam reversus proponit *Protestantibus* conditiones celebrandi Concilii, quæ ab iis rejiciuntur. (10) Anno insequente 1534. VI. Kal. Octobris moritur, cum in vivis fuisset annos sex & quinquaginta, in Pontificatu *decem*, *menses totidem*, *ac dies septem*.

(7) Thuanus Historiarum sui temporis lib. 1. §. 16. pag. 31. & 32. Vide annotat. 7. ad Gregorium III. Pont. XCII.

(8) Is postea Gallorum Rex, quo mortuo administratio prope summa Regni fuit penes Catharinam, viventibus tribus Regibus filiis, Francisco II. Carolo IX. & Henrico III.

(9) Constitut. 26. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 679. *Declarat, ut si ante reditum* suum *ad Urbem, se ab hac luce migrare contingeret, in ipsa Urbe electio Romani Pontificis fieri debeat*.

(10) Spondanus ad ann. 1529. §. 10. *Statutum est in Concilio Spirensi a Ferdinando* (Rege Hungariæ ac Boemiæ fratre Caroli Cæsaris) *& majori Principum ac Civitatum parte, ut ubi hactenus decretum Cæsaris Vormatiæ contra hæreticos editum, observatum fuisset, deinceps quoque servaretur; nihil amplius ullibi a* Novatoribus *inveheretur, donec fieret Concilium universale*; Missa *nusquam abrogaretur; nullibi admitteretur novum dogma* Sacramentariorum *de Ecclesia*. *Cui decreto cum* Joannes *Elector Saxoniæ*, Georgius *Brandeburgicus*, Philippus *Landgravius Hassiæ*, *fratres Luneburgici*, *aliique nonnulli Principes palam reclamarent, in consessu publico protestati sunt, se huic decreto minime assentiri. Unde &* Protestantes *sunt appellati; quod nomen postea ad universam sectam transiit*. Vide Pallavicinum lib. 2. Hist. Conc. Trid. cap. 18. Thuanum Hist. lib. 1. §. 19. pag. 35.

CCXXII.

PAULUS III.

ANNO CHRISTI 1534.

CAROLI V. IMPERATORIS 16.

PRIMO comitiali die, Octobris tertio decimo, *Alexander Farnesius* Romanus, sacri Collegii princeps, & Episcopus Ostiensis, annum agens septimum & sexagesimum cooptatus est, quem *eximia atque inveterata virtus, & praecellentes litterae magnopere commendabant, adeo ut Clemens eum sibi successorem testamento scripturum affirmaret, si Pontificatus hereditate pararetur*. (1) Paulum III. se dici voluit, propterea quod Paulo II. Pontifice natus esset. Commentum enim est, eum statim ab electione sua vocatum fuisse *Honorium V.* ac postea dum III. Nonas Novembris coronaretur, *Pauli*

Rayn. an. 1534. §. 1. 2. Spondan. 5. 18. 28.

(1) Jovius lib. 32. Historiae sui temporis pag. 88. Papebrochius in Conatu ad Paulum III. num. 1. pag. 495. *Hic Pontifex* Feria III. *decessor ejus* Feria V. *coronatus est*, cum Dies Dominica praestituta esset Pontificibus coronandis. *Quia enim erant Episcopi ordinati, cum eligerentur, videntur existimasse liberum sibi esse, qua magis placeret die coronari, praegresso insuper exemplo* Leonis X. *qui* die Martis XV. Martii factus Presbyter, & die Jovis XVII. consecratus, ac die Sabbathi XIX. coronatus Papa repentissime fuerat, *ante Dominicam Palmarum, quia scilicet in Consistorio diei XIV. fuerat conclusum* propter Septimanam Sanctam, quae instabat, non decere Pontificem non fore Presbyterum & consecratum, ac coronatum. *Ita quantumvis antiquae consuetudines, dum semel gravi aliqua urgentique in speciem caussa praetermittuntur, aliis aliisque emergentibus postea facile antiquantur, aut relaxantur.*

Rayn.an. 1535. §.7. 10. 13. Spond. §. 14. 15. *Pauli* nomen sumsisse. (2) Cum Henricus VIII. Britanniæ Rex, colentibus Romana jura infensus, sæviret in Catholicos sibi subjectos, atque inter ceteros Joannem Cardinalem Fischerum Episcopum Roffensem, ac Thomam Morum Regni Cancellarium publice obtruncari jussisset, Paulus iterato anathemate damnatum privavit Regno, nisi
Rayn.an. 1536. §. 4. Spond. §. 15. intra diem nonagesimum vel per se, vel per Oratorem Romę diceret caussam suam. (3) Postea ad hæresum genus omne exterminandum indixit Concilium Œcumenicum. (4) Quod ut celebrari com-

(2) Thuanus Hist. lib. 1. §. 12. pag. 25. *Onufrius V. primum*, *mox* Paulus III. *dici voluit*. At nullus Pontifex fuit *Onufrii* nomine.

(3) Constitut. 7. tom. 1. Bullarii pag. 704.

Concil. Œcum. XVIII. (4) Mantuam primum anno 1536. dein Vincentiam anno insequente: cum ne in eum quidem locum consentirent Germaniæ Principes. anno 1542. Tridentum, quæ Urbs est in Germaniæ & Italiæ finibus, Concilio celebrando assignavit. Celebrari cœptum anno 1545. Idibus Decembr. Dominica tertia Adventus, imperante Carolo V. & cura ingenti trium Romanorum Pontificum Pauli III. Julii III. & Pii IV. anno demum 1563. absolutum. *Adsunt*, ut ait Villelpandus apud Bellarminum lib. 1. De Conciliis cap. 5. *sex Cardinales*, *quatuor Legati*, *Patriarchæ tres*, *Archiepiscopi triginta duo*, *Episcopi ducenti viginti octo*, *Abbates quinque*, *Generales Ordinum ministri septem*, *Episcoporum procuratores plurimi*. Concilii Præsides quatuor summorum Pontificum Legati. Constat *sessionibus* quinque & viginti. Paulo III. regnante decem celebratæ. Ex his octo habitæ Tridenti, duæ vero Bononiæ, quo, contagione Tridentinam Civitatem affligente, Concilium translatum est. Ab Julio III. Tridenti rursus anno 1551. instauratum, sed post sex celebratas *sessiones* propter bella intermissum. Tandem anno 1562. redintegratum est opera Pii IV. & novem *sessionibus*, quæ aliis additæ numerum *sessionum* quinque & viginti explevere, absolutum, Ferdinando I. imperante anno 1563. septimo ac vicesimo postquam a Paulo III. Mantuam indictum fuerat, a prima vero Tridentina sessione decimo octavo. Illius decretis Patres, quibus id jus erat, ducenti quin-

commodius posset, Niceæ Pedemontii Urbi cum Carolo V. & Francisco I. Gallorum Rege congressus, decennales inducias firmavit inter eos. Induciarum tempore nondum circumacto, turbatus est status Ecclesiæ ex nece Petri Aloysii, cui Paulus III. pater anno 1545. Parmam & Placentiam attribuerat beneficiario jure, acceptis in locum illarum permutationis titulo Camertium Principatu, ac Nepete Dominio, ex quibus majores, quam ex Parma & Placentia, census tunc redibant. (5) Cum enim Petro Aloysio interfecto Carolus V. contenderet, Urbes illas pertinere ad Mediolanensem ditionem, simultas inter Pontificem & Cæsarem orta est. Factum inde, ut toto Pauli III. Pontificatu Concilium an. 1545. Tridenti jam inchoatum, post decem celebratas *sessiones* intermitteretur. Hæc inter Cæsar ut discordias sedaret in Germania gliscentes Religionis caussa, formulam quamdam doctrinæ & ceremoniarum, *Interim* nomine appellatam, anno 1548. promulgavit, servandam ab omnibus, donec Concilium Œcumenicum rem totam definiret. (6) Paulus quo-

Rayn.an. 1538. §. 13. Spondan. §. 6.

Rayn.an. 1548. §. 50. 64. Spondan. §. 4.

quinquaginta quinque subscripsere. Pius IV. ejus acta confirmavit anno insequente, Constitutione edita VII. Kal. Febr. cavitque, ne ulli in Concilium Commentarii ac interpretationes ederentur. Idemque Constitutione alia edita XV. Kal. Augusti edixit, decreta ejus *ad reformationem jusque positivum duntaxat spectantia a Kal. Maji proxime præteriti omnes obligare cœpisse*. Œcumenicum fuisse non negant nisi ii, quorum prava doctrina damnatur.

(5) Id probat Pallavicinus lib. 5. Historiæ Concilii Tridentini cap. 14. num. 14. pag. 493.

(6) Spondanus ad an. 1541. §. 5. *Fuerunt plura hujusmodi* Interim *in Religionis rebus a Carolo Hæreticis Germaniæ diversis temporibus, quousque celebraretur Concilium, concessa, sed hoc famosissimum, quod per antonomasiam id nominis obtinuit, factum est anno* 1548. *cum jam Concilium Tridentinum haberetur. Complectebatur autem*, ut ait idem Spondanus,

quoque in munus assignatum sibi a Deo incumbens, *Congregationem Inquisitionis sacræ* an. 1542. primus instituit. Probatum jam decessori suo sacrum *Capuccinorum* Ordinem rursus confirmavit. Approbavit etiam institutam ab S. Ignatio de Loyola Societatem Jesu, (7) librum item *Exercitiorum Spiritualium* ab eo compositum auctoritate Apostolica communivit. Ecclesiasticæ disciplinæ sanciendæ Cœtum instituit quatuor gravissimorum & doctissimorum Cardinalium, Contareni, Caraffæ, Sadoleti, & Poli, (additis Præsulibus quinque omni cumulatis laude doctrinæ, prudentiæ, & integritatis) qui offerrent capitulatim collecta libello ea, quæ præcipue emendatione digna viderentur. (8) Consuevit etiam super mensam præstantes Philosophos atque Theologos inducere, & ipsemet ponere de quo disputarent; quibus rebus & regendi mores, & veritatis indagandæ ardentissimum studium significavit. Cum *annos quindecim*

Rayn. an. 1549. §. 9. 11. 20. 23. 48. Spondan. §. 12.

nus, ad annum memoratum 1548. §. 4. & 5. *capita viginti sex de præcipuis Religionis Christianæ dogmatibus, de Sacramentis, & œconomia, ac ceremoniis Ecclesiæ: eique datus titulus* Interim *ex eo quod præscriberet formulam doctrinæ & ceremoniarum in Germania tenendam, interim dum de universa religione in Concilio universali esset definitum. Pleraque omnia, duobus illis articulis exceptis*, quibus conjugium permissum Sacerdotibus, & Eucharistia sub utraque specie Laicis concessa, *possent dici Ecclesiæ Romanæ doctrinæ consentanea*. Istiusmodi formulam seu libellum a Pontifice improbatum confutarunt Scriptores tum Catholici, tum Hæretici, ut est apud eumdem Spondanum §. 7. & Pallavicinum lib. 10. Hist. Conc. Trid. cap. 17.

(7) Constitut. 25. tom. 1. Bullarii pag. 738. Eamdem Societatem novis luculentissimis decretis confirmarunt Julius III. constitut. 9. tom. 1. Bullarii pag. 787. Gregorius XIII. constitut. 89. tom. 2. Bul. pag. 471. & Gregorius XIV. constitut. 10. pag. 710.

(8) Memoratus libellus recitatur a Nat. Alexandro in Histor. Eccl. sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 16. §. 4. pag. 42. tom. 8.

tim & dies duodetriginta regnasset, IV. Idus Novembr. anno 1549. senio curisque confectus decessit, Pontifex, si propensiorem erga suos caritatem excipias, longe maximus.

CCXXIII.

JULIUS III.

ANNO CHRISTI 1550.

CAROLI V. IMPERATORIS 32.

CUM duos amplius menses diversis sententiis certatum esset, contra spem omnium VI. Idus Februar. anno piaculari 1550. Pontifex declaratus est *Joannes Maria de Monte*, Aretinus, qui *Julius III.* nominari voluit. Ut id præstaret, quod inter Cardinales convenerat in ipso Conclavi ante Pontificis electionem, Parmam Octavio Farnesio restituit. Idem *quod in Synodo Tridentina Legatus Fabrum, Lainem, & Salmeronem Theologos Apostolicos familiariter noverat: multaque tum ex iis, tum ex aliis de Societatis Jesu instituto didicerat; Ignatio supplicanti multa in Societatis incrementum ac rem admodum liberaliter tribuit. Nec enim solum prioris Pontificis de Ordine eo judicia & acta firma rataque voluit esse, verum etiam eumdem Ordinem novis insuper ipse testimoniis atque decretis ornavit.* (1) Idem primus omnium cavisse dicitur, ne cui liceret libros Lutheranorum, aliorumve hæreticorum legere aut habere apud se. (2)

Rayn. an. 1550. §. 1. 3. 7. 46. Spond. §. 1. 2. 3.

(1) Joan. Petrus Maffejus in Vita S. Ignatii Lojolæ lib. 2. cap. 29.

(2) Cavit etiam, ne in Cardinalium numero fratres duo essent eodem tempore. (3) Vetuit, Hebræos *volumen* Ghemarot Thalmud *nuncupatum, nonnulla indigna, & legem divinam, orthodoxamque Fidem offendentia continens* retinere. (4) Eisdem aliisque infidelibus ad Catholicam Fidem conver-
Rayn. an. sis *bona quæcumque tam mobilia, quam immobilia*
1551. §. 4. *intacta & illæsa permanere* voluit, *bona ipsa* ta-
66. men *ex usura, aut illicito quæstu acquisita* restitui,
Spondan. si notum fuerit, cui restituenda forent; secus,
§. 3. ipsis *in favorem suscepti baptismatis, tamquam in pium usum concessit*. (5) Concilium Tridentinum instauravit, quod post sex celebratas *sessiones* intermissum est ob Parmense bellum exortum inter Carolum V. & Regem Christianissimum Henricum II. in cujus fidem Octavius Farnesius se contu-

(2) Spondanus ad an. 1550. §. 2. *Qui propterea primus dicendus videtur Romanorum Pontificum, qui id præstiterit, ante quem nulla Pontificia, aut Cæsarea lex propositis pœnis cavisse reperiatur in universum, ne libri hæreticorum, aut alii pestilentes legerentur: cum singulares, aut singularium hæreticorum, hæresumve frequentissime prohibiti reperiantur. De quo, ac de jure & modo prohibendi libros noxios, ceteris diligentius scribit* Jacobus Gretserus *Societatis Jesu Theologus* Operum tom. 13. pag. 17.

(3) Constitut. 22. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 803.

(4) Constitut. 24. tom. 1. Bullarii pag. 804. ubi §. 2. adjicit, *Hebræos in memoriam Passionis Dominicæ a sancta Matre Ecclesia tolerari, ut aliquando mansuetudine nostra allecti ad verum Christi lumen, divino afflante Spiritu, convertantur.*

Clemens quoque VIII. Constitut. 20. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 23. approbavit, innovavitque Constitutiones *Gregorii IX. Innocentii IV. Clementis IV. Honorii IV. Joannis XXII. Julii III. Pauli IV.* & *Gregorii XIII. qui sæpius impium illud* Thalmud *nuncupatum, & alia similia reprobata & detestanda scripta & volumina damnarunt, & retineri prohibuerunt.*

(5) Constitut. 32. Idem antea statutum a Joanne XXII. Extravag. Com. de Judæis cap. 2.

tulerat. Collegium seu Seminarium Clericorum in Urbe condidit, eique S. Ignatium Lojolam præfecit, ut alti atque educati in eo Germani bonæ indolis adolescentes, ac deinde Germaniæ Ecclesiis Sacerdotes præpositi, labantem in regione ea Catholicam Fidem sustinerent, eversamque restituerent. (6) Ubi intellexit, Mariam filiam Catharinæ uxoris Henrici VIII. post mortem fratris Eduardi VI. imperium apud Anglos suscepisse, curam omnem intendit, ut Regnum illud cum Ecclesia Romana rursus conjungeret. Id quod fecit successu plane secundo. Sed, cum speraret, se propediem suscepturum legationem solemnem testandæ erga Pontificem Romanum obedientiæ & observantiæ ab Anglis jam destinatam, fato concessit X. Kal. April. anno 1555. Vixit annos amplius septem & sexaginta, Pontifex fuit *annos quinque, mensem, & dies sexdecim*.

Rayn.an. 1553. §. 1. 6. 7. 48. Spond. §. 9. 11. Rayn.an. 1554. §. 4. 11. Spond. §. 3. Rayn. an. 1555. §. 12. Spondan. §. 4.

CCXXIV.

MARCELLUS II.

ANNO CHRISTI 1555.

CAROLI V. IMPERATORIS 37.

MARCELLUS II. *Cervinus* Politianus Roberti Cardinalis Bellarmini avunculus, fulgens adhuc legatione ad Concilium Tridentinum Pauli III. nomine, anno 1555. V. Idus April. Pontificatum obtinuit ingenti bonorum omnium gaudio. (1)

Rayn.an. 1555. §. 13. 14. 16. 18. 20. Spond. §. 5. 6. 7.

(6) Id Seminarium seu Collegium Germanicum, uti appellant, regia deinde ac plane Apostolica liberalitate ditavit & auxit Gregorius XIII. Pallavicinus Hist. Conc. Trid. lib. 13. extremo capite 8.

(1) Verum brevi ea lætitia cunctis evanuit. Siquidem *altero & vicesimo* die Pontificatus, anno ætatis quinquagesimo quarto apoplexia oppressus, Kal. Maji decessit. Calamitatem hanc tota Romana Civitas tulit acerbissime. Tantam Marcellus fecerat sui expectationem. Nomen non mutavit ductus pietate erga inclytum Pontificem & martyrem S. Marcellum I. (2) Contestabatur, se

(1) Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 17. §. 4. pag. 50. tom. 8. Marcello *vitio vertit* P. Suavis *magnam quamdam genethliacæ artis fiduciam, qua sibi summum Pontificatum, de eo palam locutus, & in ipso postea diuturnitatem, rerumque, quas apud se digesserat, successum spopondisset, in quibus ab inopinato vitæ exitu illico se delusum agnoverit. Sed* Suavem *mendacii convincit Cardinalis* Pallavicinus lib. 13. Hist. Conc. Trid. cap. 11. *tum ex* Marcelli *vita ante acta, quæ summis Christianæ Reipublicæ impensa negotiis, in quolibet curriculi sui vestigio non nisi prudentiam, maturitatem, animique soliditatem ostendit: & quod in Narrationibus de brevi ipsius Pontificatu editis, ne una quidem vocula deprehendatur, quæ hanc laudem offuscet, tum ex epistola* Seripandi *Salernitani Archiepiscopi ad* Camajanum *Fesulanum Episcopum 9. Maji anno 1555. data. In ea epistola is narrat, cum sæpius intento animo res a* Cervino *gestas recoluisset, hanc secum ratiocinationem habuisse:* Si Cervinus *ad Pontificatum aspirabat, & simul ita se gerebat, omnium mortalium hebetissimus erat: si apicem illum ascendere hic curabat studio virtutis, non tam homo erat, quam Angelus humana specie indutus. Illi nimirum ea ætate quadrabat, quod olim de* Catone *dicebatur:* O te felicem Marce Porci, a quo nemo audet quidquam inhonestum petere*! Atqui post longissimam cum* Cervino *familiaritatem, quo pacto potuisset ita ratiocinari* Seripandus, *si palam ille, ut pro certo* Suavis *assumit, per Astrologicas observationes Pontificatum sibi prædixisset? Denique* Suavis *calumniam refellunt Scriptores illustres, qui* Marcelli II. *sanctitatem prædicant.*

(2) Hanc rem P. Suavis, ut est apud Pallavicinum lib. 13. Hist. Conc. Trid. cap. 11. num. 2. admiratur tamquam novam & insuitatam. Prorsus inepte: cum paullo ante Hadrianus VI. Oratoris Cęsarei persuasione pristinum *Hadriani* nomen retinuerit ductus virtutibus & fama Pontificum ejus

se numquam permissurum, ut quibus demandata esset cura animarum, ii ab suis Ecclesiis abessent, aut politica munia obirent. Quare *Laicis* mandare decreverat Reipublicæ procurationem. Consanguineis adeo nihil indulsit, ut neminem ex iis, ne fratrem quidem, Romam venire passus sit, duosque fratris sui filios, quos in Urbe educabat, ab nemine officii caussa conveniri voluerit, nec in conspectum suum Pontificatus tempore umquam admiserit. (3)

CCXXV.

PAULUS IV.

ANNO CHRISTI 1555.

CAROLI V. IMPERATORIS 37.

PAULUS IV. Neapolitanus, *Joannes Petrus* Cardinalis *Caraffa* antea dictus anno 1555. Rayn.an. 1555.§.21.

S s X.

ejus nominis. Nec minus idem obtrectator ineptit, cum morem nominis mutandi a Romanis Pontificibus servatum carpit tamquam ambitiosum. Nemo enim ipso melius scire debuit, *Fratres* ipsos, qui quidem *humilitatem* eximiam profitentur, eamdem consuetudinem servare. Et vero *humilitas*, non superbia Romanorum Pontificum nominis mutandi morem induxit, ut animadvertit Baronius ad annum 1009. §. 3. & colligitur ex epitaphio Sergii IV. apud eumdem Baronium ad an. 1012. §. 1. Is enim omnium primus, cum Petrus diceretur, nomen mutavit, quod non auderet nomen gerere Apostoli, quem Christus ipse primum suum in terris Vicarium constituerat. Vide annot. 1. ad Sergium II. Pontif. CIV. & annotat. 2. ad Joannem XII. Pontif. CXXXIII.

(3) *Interpellatur, an in Palatium ex privatis ædibus introducendi essent*: Quid, *inquit*, illis cum Palatio? eorumne id patrimonium est? Spondanus ad an. 1555. §. 6.

X. Kal. Junii Festo Ascensionis Christi in Cælum,
11 25.27. 48. vicariam ejus in terris personam sustinere cœpit.
Spond. §. 8. 6. 10. (1) Ætatis erat jam exactæ, annos natus undeoctoginta: sed vegetum ingenium in vivido pectore vigebat, virebatque integris sensibus. Hic cum propter severitatem metui se nimium animadvertisset, initio lautum se ac magnificum præbuit, postea ita se gessit, ut & Cleri sapiens censor, &

(1) Oldoinus addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 817. *Neapolitana Civitas ac Clerus novum Pontificem exorarunt, ut Civitatem Antistite alio in ejus locum provideret; at Paulus benigne respondit:* Ecclesiam illam non vacare, vivere adhuc eorum Archiepiscopum: Nos, qui usque adhuc singulari prosecuti sumus amore patriam, ac Ecclesiam sponsam, Nos illi in posterum eodem affectu præerimus. Vide annotat. I. ad Clementem II, Pontif. CL.

S. Cajetanus Thienæus *inito cum Paulo IV. tunc in minoribus constituto*, Joanne Petro Caraffa *nuncupato*, & *Episcopo Theatino*, *consilio*, *de restituendo ad pristinam formam Clero cogitare cœpit*. *Quare illo adjutore*, *accitisque duobus aliis eximiæ pietatis viris ex* Divini Amoris *de Urbe Sodalitate*, Bonifacio *nempe* a Colle *Nobili Alexandrino*, & Paulo Consiliario Romano, *Clericorum Regularium Ordinem ad Ecclesiæ primitivæ normam instituit*, *seu potius instauravit*, *qui videlicet ad eorum morem*, *quibus* cor unum, & anima una *fuisse legitur*, *abdicata rerum omnium temporalium cura*, *ipsaque emendicandi solicitudine*, *ex solis eleemosynis sponte oblatis viverent*, *Deique Omnipotentis misericordiam expectarent*. Innocentius XII. Constitut. 3. §. 5. pag. 110. tom. 9. *Bullarii* postremæ Romanę editionis, quę Constitutio in Fontanini Codice Canonizationum est 94.

Ceterum iidem Clerici Regulares, *vulgo* Theatini, *ab eodem* Caraffa Theatis *Olim Episcopo*, *dicti sunt*. Theate *enim Latine*, *Italice* Chieti *appellatur*; *unde* Chietini *primitus nuncupati*: *atque etiamnum apud Venetos viri pii* Chietini *passim dicuntur*, *feminæ vero* Chietine. *Caraffa enim* Theatinus *olim Episcopus una cum optimis sodalibus suis diu mansit Venetiis*, *ob religionem magno in honore habitus*. Fontaninus memoratus annotat. ad eamdem Innocentii XII. constitutionem pag. 458. Vide Lambertinum De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 6. num. 10. pag. 30. & 31.

& Cardinalium prudens emendator, ac deliciæ Populi Romani haberetur, poneretur que ob eam caussam ei statua in Capitolio. (2) Regum Angliæ Philippi & Mariæ Legatos petentes veniam erratorum suscepit, quorum Principum decus ut augeret, paucis ante diebus Hiberniam donarat *Regni* titulo. Eodem anno 1555. Carolus V. Regni & Imperii curam pertæsus, utroque se abdicavit, & quidem Imperii coronam posuit ipso die Festo S. Matthiæ, quo die non ita pridem Bononiæ a Clemente VII. ei imposita fuerat. Regnum capessivit Philippus II. filius, Mariæ Anglorum Reginæ maritus: ad Imperium frater ejus Ferdinandus I. Archidux Austriæ septemviralibus Comitiis anno 1558. evectus est. Hanc electionem approbare abnuit Paulus, missumque ab Ferdinando Oratorem suscipere recusavit, ratus se id facere non posse sine Apostolicæ auctoritatis detrimento. Non una traditur ejus rei caussa, sed ea potissimum, quod neque abdicatio Imperii a Carolo, neque cooptatio Ferdinandi a septemviris Electoribus fieri potuisset sine consensu Pontificis, cum Imperium non nisi morte Cæsaris vacare censeatur. (3) Sed conservandæ ac restituendæ Catholicæ Religionis multo interiorem habuit curam. Nam Hebræos in secretum a Christianis locum oppidatim coegit, quemadmodum a religiosissima Venetorum Republica acceperat. Voluit eosdem, viros quidem pileum, fœminas au-

Rayn. an. 1558. §. 8. 23. Spond. §. 7. 8.

(2) Hanc post Pauli IV. obitum dejecit idem populus Romanus, qui eam statuerat, furens ob confirmatum ab eo auctumque auctoritate tribunal Inquisitionis sacræ. Dejectam reposuit Clemens XI. & basim sub ea collocavit, inscripsitque, *Paulo* IV. *Pont. Max. scelerum vindici integerrimo, Catholicæ Fidei acerrimo propugnatori.*

(3) Pallavicinus lib. 14. Hist. Conc. Trid. cap. 6. num. 5. & seqq.

tem velum glauci coloris gerere, quo ſigno internoſcerentur. (4) Adjecit, ne haberent nutrices, ancillas, famuloſve Chriſtianos, ne Dominicis, Feſtiſque diebus munia ſua publice obirent, neve luderent cum Chriſtianis. Vetuit etiam Medicos Judæos, vocatos licet rogatoſque, morbis Chriſtianorum curationem adhibere. (5) Super hæc Tribunali *inquiſitionis Sacræ*, quo terribiliorem præberet formam addidit auctoritatem, decernens, ut non de hæreſi ſolum, ſed aliis etiam criminibus quibuſdam cognoſceret ac judicaret. (6) Statuit item pœnas in ambientes Pontificatum. (7) Conſtituit etiam, ne *cujuſvis Ordinis ſeu Religionis profeſſor Epiſcopus*, qui Epiſcopatu dimiſſo rediret in Cœnobium, poſſet in ſuo Ordine dignitatem conſequi, aut Officio præeſſe. (8) Ne quis vero hæreticus error in animos Fidelium ex impiorum librorum lectione obreperet, eo-

(4) Id ſtatutum antea a Concilio Œcumenico XII. Lateranenſi IV. can. 68. Vide annotat. 8. ad Innocentium III Pontif. CLXXVI. ſub finem.

(5) Conſtitutione 3. §. 10. to. 1. Bullarii, quam confirmarunt Pius V. Conſtit. 6. Gregorius XIII. Conſtit. 68. Clemens VIII. conſtitut 19.

(6) Qui paucis ante annis cum eſſet Cardinalis Paulo III. auctor in primis fuerat, ut Congregationem ſex Cardinalium inſtitueret juvandis totius Orbis Inquiſitoribus, idem factus Pontifex Congregationem eamdem conſtabilivit *inſtituitque*, referente Victorello in addit. ad Ciaconium, *ut ejus Tribunalis cauſſæ, quæ delectorum Cardinalium auctoritate terminari ſolebant, coram Romano Pontifice die ſemel in hebdomada ſtatuto cognoſcerentur*. Huic Congregationi, ut ait Sixtus V. conſtitut. 74. §. 1. *ob ſummam rei gravitatem Romanus Pontifex præſidere ſolet*. Vide Joan. Bapt. Card. de Luca in eo libro, qui inſcribitur *Il Cardinale Pratico*, cap. 25.

(7) Conſtit. 16. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 825.

(8) Conſtitutio exſtat apud Ughellum Italiæ Sacræ tom. 1. pag. 763.

eorum indicem per Inquisitores confectum edidit: (9) *Primus fuit, qui Palatinas conciones instituit. Ad cultum divinum augendum multa sancivit: & primo abrogatis, quæ tunc ad Aulæ gustum breviores preces recitabantur, ex antiquioris Breviarii for-*

(9) Constitut. 77. pag. 108. tom. 2. Bullarii.
Spondanus ad an. 1557. §. 5. *Incorruptam, quantum in se erat, religionem Christianam conservare volens, plurimaque mala ex impiorum librorum lectione provenire cognoscens, Librorum Indicem per Inquisitores fieri curavit, quem deinde anno 1559. impressum publicavit, libros eo contentos gravi anathemate vel legi, vel haberi prohibens, primusque exstens, qui universalem omnium perniciosorum librorum cujuscumque argumenti, etiamque profani, a quibuscumque etiamque religione Catholicis scriptorum, vel etiam a suspectis typographis de quacumque arte editorum indicem contexere studuerit; cum ad eum usque diem librorum prohibitiones tam a Pontificibus, quam Imperatoribus factæ, numquam excessissent terminos librorum hæreticorum; alsive pestilentes legi prohibiti fuissent, nisi quorum auctores etiam damnati exstitissent.... Illud in hoc Pauli Indice rigidius visum, quod pœna legentibus libros eo catalogo comprehensos ac prohibitos denunciata erat excommunicatio latæ sententiæ Pontifici reservata; privatio atque incapacitas quorumcumque munerum ac Sacerdotiorum, perpetua infamia cum aliis pœnis arbitrariis. Quo factum est ut Pius IV. Pauli successor rigorem hunc temperans, totum illud librorum negotium ad Concilium retulerit. Interim tamen Petrus Paulus Vergerius infamis ille apostata adversus hunc Pauli indicem, aliosque librorum hæreticorum jam antea a Theologis Parisiensibus, Lovaniensibus, & Hispanicis promulgatos, ita Latine atque Italice debacchatus est, ut quamvis nusquam non insaniat potius quam scribat, in libellis tamen contra hujusmodi catalogos furori suo omnes habenas laxaverit. Cujus ac similium amentiam apposite tetigit contuditque Jacobus Gretserus in suis commentariis* De librorum hæreticorum & noxiorum prohibitione Operum tom. 13.; ubi cap. 19 libri 1. pag. 58. & 59.: *Ejusmodi catalogos pestilentium librorum publicarunt Doctores Parisienses & Lovanienses, si non mentitur* Vergerius *hæreticus. Talis itidem, eodem teste in Italia excusus est Pontificis auctoritate, anno Domini* 1548. Venetiis. *Alius locupletior anno* 1552. Florentiæ. *Alius adhuc copiosior anno* 1559. *Paulo* IV. *Pontifice*

ma persolvi ab omnibus statas Deo laudes jussit. (10) Festum quoque Romanæ Cathedræ S. Petri jam exoletum revocavit, ac præcepit XV. Kal. Febr. celebrari, professus se id facere hæreticis refellendis, qui negarent aliquando Romæ fuisse Apostolorum Principem. (10) Ubi de vitiis filiorum fratris sui compertum habuit, ea in sacro Cardinalium cœtu detestatus, emisso decreto unumquemque

Rayn. an. 1559. §. 30. 31. 35. Spond. §. 1. 32.

tifice Maximo. Vide Amœnitates Litterarias I. G. Schelhornii tom. 7. pag. 296. quo loco verba ipsa Vergerii ponit, vide etiam Pallavicinum lib. 15. Hist. Conc. Trid. cap. 18. num. 2.

(10) Oldoinus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 829. & 831.

Bona divinæ Psalmodiæ extremo capite 18. *De* Breviarii *notione legendus* Pithœus *ad leges Francicas*, *itemque* Gretserus *lib*. 1. *in* Codinum. *Cur vero liber* Divinorum Officiorum *hanc nomenclaturam sortitus sit*, *explicant viri docti Alardus Gazeus* in annotat. ad Cassianum De Institutis Renunciantium lib. 4. cap ult *&* *Leonardus Lessius* De justitia & jure lib. 2. cap. 37. dubit. 8. *Continet enim omnes Psalmos*, *qui sunt compendium totius Scripturæ*, *tum selectissima quæque complectitur ex utroque Testamento*, *insigniorem Sanctorum Patrum doctrinam*, *præcipua Sanctorum gesta*, *Hymnos*, *&* *Orationes*. *Addiderim ego Breviarium dici*, *quod in eo concise*, *ac sine musicalibus notis ea omnia conscripta sint*, *quæ in Antiphonariis*, *aliisque libris Choralibus magnis characteribus ad usum cantantium comprehenduntur*. *Denique Breviarii nomen ad Officii divini brevitatem referri potest: nam illud prolixum non esse*, *&* *longum injuria dici*, *recte evincit* lib. 1. De horis Canonicis cap. 4. Oliverius Bonartius, *constatque evidenter ex collatione hodierni Breviarii post* Pium V. *cum antiquioribus*, *quæ multo prolixiora sunt*. *Imo etiam vetus Romanum a Fratribus Franciscanis olim abbreviatum fuisse*, Radulphus Tungrensis *conqueritur libro* De Canonum observantia proposit. 22. *&* *alibi passim*. Alii alia, sed nemo fortasse rem, ut dicitur, acu tangit.

(11) Constit. 13. tom. 1. Bullarii pag. 822. & apud Bollandum ad diem XVIII. Jan. tom. 2. pag. 182. & 29. Junii §. 13. pag. 460. num. 154. Vide postremam annotat. in nostram disputationem III. ad Vitas Pont. Rom. quę est *De Cathedra D. Petri Romana*.

que cum familia intra dies duodecim Roma excedere jussit: & Cardinalem quidem Lavinium, Palliani Ducem Galesium, quod oppidum nuper emerat ab Julio Roboreo, Montisbelli Marchionem in Marchionatum suum positum in Æmilia omni auctoritate exutos relegavit, adjecta in singulos, si inde discederent, perduellionis pœna. Unum apud se retinuit Alphonsum Cardinalem Caraffam, filium Marchionis Montisbelli, annos natum duodeviginti, eximiæ probitatis & indolis egregiæ adolescentem. (12) Paullo antequam decederet, vocatos ad se Cardinales hortatus est, ut *sanctissimum* (sic enim vocabat) *Inquisitionis Officium* commendatum haberent. Decessit autem anno 1559. XV. Kal. Septembr. post *quadriennium, menses duos, dies septem & viginti*, quam Pontifex esse cœperat.

CCXXVI.

PIUS IV.

ANNO CHRISTI 1559.

FERDINANDI I. IMPERATORIS 2.

NOCTE sequente diem Christi Domini Natalem anno 1559. in Petri sede collocatus est Rayn. an. 1559. §.
Joannes Angelus Medices Mediolanensis, vir ætate 38. 39. 42.
& usu doctus. *Pius IV.* dici voluit, & die festo Spond. §.
Epiphaniæ de more coronari. Initio ipso Ponti- 37.

(12) Pallavicinus lib. 14. Hist. Concil. Trident. c. 7. Victorellus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 818. *Nepotibus pulsis dixit aliquando*: Nunc dicendum & scribendum, Pontificatus anno primo: *tunc enim Pontificatum ordiri sibi videbatur*.

Rayn.an. 1560. §.2 68. 97. Spond. § 1. 2.

ficatus collatam Ferdinando I. Imperatoriam dignitatem ratam habuit, ejusque tamquam legitimi Imperatoris Legatos honorifice excepit: namque *sublato e vivis Carolo V. Cæsare, sublatæ quoque erant difficultates, quas Paulus IV. objecerat.* (1) Triste deinde exemplum edidit, sed in posterum salubre Pontificum propinquis, ut discerent populos sibi creditos clementer habere, & publica negotia administrare pro Ecclesiæ dignitate. Siquidem in Caraffas natos ex fratre Pauli IV. majestatis damnatos animadvertit pęna mortis. Carolum Cardinalem jussit laqueo in carcere necari, & Joannem ejus fratrem, cervice in vinculis cæsa, una cum aliis eodem supplicio affectis, ad pontem Ælium exponi. Mitius actum cum Alphonso Cardinali ejusdem Pauli IV. pronepote, qui vitam obtinuit multatus pecunia ingenti. Idem Pontifex Concilium Tridentinum per annos decem intermissum instauravit, & novem *sessionibus* absolutum emisso diplomate confirmavit. Approbavit etiam indicem librorum prohibitorum ab selectis ejusdem Œcumenici Concilii Patribus confectum. (2) Instituit Congregationem octo Cardinalium, qui ejusdem Synodi decreta executioni mandanda curarent, eorumque interpretatione sibi reservata (3) edixit, intentato anathemate, ne quis in ea ederet commentarios: & Catholicæ Fidei confirmandæ ac propagandæ caussa, petente Ferdinando Imperatore, Germanicæ nationi Eucha-

Rayn.an. 1561. §. 1. 8. 9. 80.

Rayn.an. 1562. §. 1. 105. Spond. §. 1. 21.

Rayn.an. 1564. §. 13. 50. 53. Spond. § 1. 2.

(1) Raynaldus ad an. 1559. §. 42.

(2) Constitut. 73. & 78. tom. 2. Bullarii pag. 103. & 108.

(3) Constitut. 81. pag. 111. tom. 2. Sixtus V. Constitut. 74. eidem Congregationi potestatem fecit etiam interpretandi, sed ea duntaxat, quæ ad formationem morum, non quæ ad sacra dogmata pertinerent. Vide Zegeri Van-Espen Jus Ecclesiasticum Universum Part. 1. tit. 22. cap. 5.

charistiam indulsit sub utraque specie. (4) Idem vetuit Cardinalium & Legatorum domus improbis esse perfugium. (5) Et quia cum gravi morbo laboraret, sermo manarat de successore ejus eligendo in Concilio, cavit, ne alibi quam Romæ summus Pontifex crearetur, neve ab aliis, quam a Cardinalibus, penes quos tantum esset jus Pontificis eligendi. Redintegrata insuper lege lata a Bonifacio II. decrevit, Romanum Pontificem non posse sibi successorem eligere, neque adjutorem sibi adsciscere postea successurum in locum suum, quamvis id Cardinales consentirent. (6) Anno

1564.

(4) In litteris hac de re ad Archiepiscopos & Electores Ecclesiasticos missis Pius IV. scribit, se eam illis facultatem concedere, *si ita expedire putent, in quo eorum conscientiam onerat*, ut sub utraque specie Eucharistia administretur devote postulantibus, & simul vere profitentibus, tam sub una, quam sub utraque specie verum Christi corpus contineri, & Ecclesiam Romanam neque errasse unam tantum speciem præbendo, neque errare utramque concedendo. Hæc ex Lambertino de Sacrificio Missæ sect. 1. nu. 368. pag. 143.

Verum brevi spes illa reflorescentis fidei evanuit: ac cum nullus deinceps profectus haberetur Religionis, imo contumaciori animo Lutherani in suis hæresibus defigerentur, multaque in dies graviora orirentur incommoda, B. Pius V., *qui immediate* Pio IV. *successit*, *ac* Gregorius *postmodum* XIII. *concessionem illam penitus revocarunt, servatumque a pluribus sæculis usum sub altera tantum specie communicandi Laicos restituerunt*. Raynaldus ad an. 1564. §. 36.

(5) Constitut. 47. quam ratam jussit esse Gregorius XIII. constitut. 12. innovavitque Sixtus V. pœnis adjectis constitut. 6.

(6) Raynaldus ad an. 1561. §. 9. *Occasionem hujus sanctionis restituendæ potius, quam instituendæ, cum jam olim in Concilio Romano sub Bonifacio* II. *emanaverit, videtur ex parte innuere Victorellus in additionibus ad vitam Pii* IV. *quam Diana par.* 10. *tract* 5. De potestate Pontificis eligendi sibi successorem *retulit, quem Lector sciendi cupidus consulere potest, invenietque agitatam inter Canonistas quæstionem, sit ne*

hoc

1564. Venetos, quod promto libentique animo Concilium Tridentinum suscepissent, summopere commendavit, eorum exemplum aliis Principibus imitandum proposuit, *utque egregia aliqua significatione præsentibus ac posteris eximiam in eos voluntatem testatam relinqueret, sponte, atque, ut ajunt, motu proprio Reipublicæ amplissimas, ingentibusque substructionibus insignes Divi Marci Ædes olim a Paulo II. excitatas dono dedit, litteris adjectis, quibus Venetorum pietatem, religionem, ac præclara in Apostolicam Sedem merita extulit.* (7)

Rayn. an. 1565. §. 28. Spond. §. 19. Mortem obiit anno insequente 1565. nocte, quæ quintum Idus Decembris subsecuta est, annos natus amplius sex supra sexaginta, post Pontificatum *quinquennii, mensium undecim, ac dierum quindecim*. Morienti adfuere sanctissimi viri duo Philippus Nerius, & Carolus Cardinalis Borromæus sororis filius, qui etiam Ecclesiæ sacramenta ipsi administravit. (8)

hoc jure, ut vocant, Divino, an Canonico, vel naturali interdictum: quam etiam controversiam doctissime more suo expendit Prosper Fagnanus in 2. part. primi Decretal. cap. Accepimus *De pactis num.* 16. Vide Pii IV. constitutionem 63. qua *prædecessorum* suorum Alexandri III. Gregorii X. Clementis V. Clementis VI. & Julii II. *constitutiones* de electione Pontificis *innovat, declarat, supplet*. Vide etiam annotat. 1. ad Bonifacium II. Pontif. LVII.

(7) Andreas Maurocenus Histor. Venet. lib. 8. ad an. 1564. pag. 309.

(8) Anno altero hujus Pontificis mortuus est Mediolani *Josephus Fernensis* ex ordine Capuccinorum, *quem auctorem & institutorem fuisse volunt utilissimæ Orationis Quadraginta Horarum*. Spondanus ad an. 1566. §. 11.

CCXXVII.

CCXXVII.

S. PIUS V.

ANNO CHRISTI 1566.

MAXIMILIANI II. 2.

PIO V. antea *Michaeli Ghislerio*, in Boschi oppido Derthonensis Diœcesis agri Alexandrini in Insubria nato, (1) Catholicæ Ecclesiæ curam anno 1566. VII. Idus Januar. Cardinales tradiderunt. Renunciatum Pontificem stupor silentiumque defixit. Rogantibus caussam respondisse ferunt: *Se in monasterio viventem sibi & Deo optime de æterna salute sperasse, creatum Episcopum & Cardinalem cœpisse timere, electum Pontificem pœne desperare*. (2) Quibus verbis significavit, quam ægre susciperet datum sibi Sacerdotium summum. Sed ille tamen nihil tale recusandum ratus, in quo divina quædam vis apparebat & providentia, onus subiit Pontificale, & Caraffis, unde dejecti fuerant, statim *gravissima Patrum sententia* restitutis, (3) totum se Ecclesiæ rationibus addixit. Huc præsertim incubuit, ut Sacrosan-

Lader. chius an. 1566. pag. 1. §. 1. pag. 2. §. 5. pag. 5. §. 13. pag. 18. §. 52. pag. 26. §. 61. Spond. §. 1. 4. 5. 27.

(1) Ex stirpe antiquæ Gentis *Ghisleriorum*, quæ *Bononiæ Senatoria est*, ut ait Spondanus ad an. 1566. §. 1., & probat Lambertinus in Tractatu de Sanctis qui Divino Officio coluntur Bononiæ cap. 11. pag. 102. contra Thuanum, qui sub initium libri 39. *ortum*, dicit, *Ghisleria Familia admodum humili, quam tamen postea blandientes quidam ejus fortunæ ex Bononia oriundam scripserunt*.

(2) Cornelius a Lapide in Ecclesiasticum cap. XXXII. 2. & in Apocalypsim III. 1.

(3) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 24. §. 2. num. 20. pag. 215.

sanctæ Tridentinæ Synodi decreta ubique gentium promulgarentur, & inducerentur in morem. Redintegrata Innocentii III. constitutione cavit, ne medici eos curarent, qui post diem tertium ab initio morbi non expiassent peccata sua per Sacramentalem Confessionem. (4) *Pauperes mendicantes* Templis expulit, eosque *stare* voluit *ad valvas* Ecclesiarum, ac decrevit, *ut in Ecclesiis capsæ omnes, & deposita, seu alia cadaverum conditoria super terram existentia omnino amoverentur, prout alias statutum fuerat, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocarentur*. (5) *In Sacro Concilio Tridentino approbatam & innovatam Constitutionem Bonifacii Papæ VIII.* de Sanctimonialibus Cœnobiorum septis in posterum perpetuo continendis (6) *approbavit & innovavit*. (7) Irritam jussit factam Latinis Græco ritu, & Græcis Latino potestatem sacrificandi, & Divina Officia peragendi. (8) *Ad augendam Belgarum religionem numismata primus omnium consecravit, sacrosque ejusmodi nummos gestantibus Indulgentias concessit*: (9) *Albanumque Ducem litteris ac pecunia in Geusios animavit, ejusque precibus attribuitur victoria ab eodem Albano Duce reportata. Quare pro ea gratias Deo solemni ritu egit, & Galerum ac Gladium Pontificiis precibus sacros eidem Albano Duci transmisit*. (10)

(4) Constitut. 3. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 177.

(5) Constitut. 5. §. 6. ibid. pag. 5. & 179.

(6) Sessione 25. cap. 5.

(7) Constitut. 8. §. 1. tom. 2. Bullarii pag. 183. Bonifacii VIII. Constitutio est in tit. *De statu Regularium* cap. *Periculo* in 6.

(8) Constitut. 12. §. 1. ibid. pag. 192.

(9) Gabutius De Vita & rebus gestis Pii V. lib. 6. ca. 2. *Sacrarum ex ære imaginum pium usum ipse primus vel induxit, vel certe plurimum excitavit*. Sacræ autem istæ ex ære imagines vulgo appellantur *Medaglie benedette*.

(10) Erga Mariam quoque Stuardam Scotiæ Reginam, quam Elisabetha Regina Anglorum per summam injuriam miserat in carcerem, & amantissimi Patris & liberalissimi Principis partes implevit. Regem pariter Christianissimum Carolum IX. gerentem bellum adversum Hugonotos milite juvit & pecunia. (11) Neque interea Ecclesiasticæ

Spond. ad an. 1569. §. 10. 11.

(10) Oldoinus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 1006.

Spondanus ad ann. 1566. §. 21. *Vocantur autem lingua Valonica, eademque Gallica* Geusii, *mendici & vagi nebulones. Unde factum, ut & ipsimet sibi hoc nomen libenter retinuerint, & apud alias etiam nationes obtinuerint, ut qui in Gallia* Hugonoti, *in Belgio* Geusii *dicerentur*. Eadem habet Thuanus lib. 40. §. 7. tom. 2. pag. 524.

Unde & quando natum initium mittendi ad Imperatores optime de propugnata religione Christiana meritos insign a memorata ab Oldoino, quæ nocte Christi Domini a summo Pontifice consecrantur, haud satis compertum. Quidam originem ducunt ab litteris sacris: alii inventum existimant Pontificum Romanorum. Sixtus enim IV. qui Pontifex fuit sæculo superiore, vocat *approbatam sanctorum Patrum*, hoc est Pontificum, *consuetudinem*, ut animadvertit Christophorus Marcellus l. 1. Sacr. Ceremon. sess. 7. cap. 7. apud Theophilum Raynaudum *De Gladio & Pileo a Pontifice initiatis* sect. 1. §. 3. Operum tom. 10. pag. 534. ubi & exprimit significationem mysticam ensis, subjicitque verborum formulam, qua Pontifex illum tradere consuevit. Vide Berninum in Hist. Hær. sæc. XVI. cap. 9. tom. 4. pag. 528.

Franciscus Pagius in vita Urbani VI. §. 58. *Nunc hæc* (Ensis & Pilei) *benedictio fit in quocumque festo solemni: anno enim 1716. Clemens XI. cum Ensem & Pileum ad Principem Eugenium de Sabaudia misit, ob victoriam ab eo de Turcis ad Varadinum eodem anno relatam, eos benedixit in Ecclesia S. Mariæ de Populo die octava Septembris*. Vide additionem Victorelli ad Ciaconium tom. 2. pag. 624.

(11) Thuanus l. 24. §. 21. tom. 1. pag. 827. *Cæsarodunensium plerique novam religionem amplectebantur, adeo ut ab eo loco tunc primum Hugonoti ridiculum simul & odiosum nomen innotuerit, quo, qui antea Lutherani dicebantur, passim postea in Gallia vocari cœpere. Hujus autem hæc origo fuit,* quod

ſticæ ditionis curam dimiſit. Namque edidit conſtitutionem ſubſignatam manu, firmatamque jurejurando Cardinalium, qua prohibuit, ne in poſterum liceret Urbes, aliave Apoſtolicæ Sedis loca abalienare, aut fiduciaria dare, aut ſi qua reverterentur ad Pontificem, jure beneficiario poſſidenda aliis concedere: (12) quam conſtitutionem ſucceſſores ejus & ratam juſſerunt & amplificarunt. Normam cenſuum & regulam perſcripſit, *modumque Cambiorum*. (13) Judæos expulit Eccleſiæ ditione tota, Urbe Roma, & Ancona exceptis. (14) Anno 1568. *Clericorum Regularium Somaſchæ Congregationem in Religionum numerum cooptavit*. (15) Anno inſequente VI. Kal. Septembr. Coſmum Mediceum Florentiæ Ducem titulo auxit *Magni Ducis Hetruriæ*, regia corona dono miſſa, qua ipſe, ejuſque ſucceſſores uterentur. (16) Itaque inſequenti anno III. Nonas Mar-

quod cum ſingulæ Urbes apud nos peculiaria nomina habeant, quibus mormones, lemures, manducos, & cetera hujuſmodi monſtra inania anilibus ſabulis ad incutiendum infantibus ac ſimplicibus fœminis terrorem vulgo indigitant, Cæſaroduni Hugo rex celebratur, qui noctu pomœria civitatis obequitare, & obvios homines pulſare ac rapere dicitur. Ab eo Hugonoti appellati, qui ad ea loca ad conciones audiendas ac preces ſaciendas itidem noctu, quia interdiu non licebat, agminatim in occulto conveniebant.

(12) Conſtitut. 35. tom. 2. Bullarii pag. 220. quam Pii V. ſucceſſores Gregorius XIII. Sixtus V. Gregorius XIV. Clemens VIII. Paulus V. confirmarunt, ut eſt in hujus conſtitutione 13. §. 2. & 4. pag. 192. tom. 3. Bullarii.

(13) Conſtitut. 79. & 118. tom. 2. Bullarii pag. 275. & 325.

(14) Conſtitut. 8. ibid. 276.

(15) Auguſtinus Barboſa in Summa Apoſtolicarum Deciſionum Collect. 166. num. 5. Pius V. Conſtitut. 78. pag. 273. tom. 2. Bullarii. Vide Barboſam loc. cit. & lib. 1. Juris Eccleſiaſtici univerſi cap. 41. num. 160. pag. 536. & Bollandum die 8. Februarii §. 3. pag. 219.

(16) Conſtitut. 88. pag. 287. Id fecit Pius, ut tolleret con-

Martii Pius ipse Ducem Romæ in sacello Pontificio inauguravit solemni ritu, nequicquam per Oratorem intercedente Cæsare, cujus expostulationem Pontifex repulit his verbis: *Quonam jure Imperatores ipsi vel sunt vel appellantur Imperatores, nisi ex Apostolicæ Sedis Auctoritate?* (17) Ob sacrilegum ausum in S. Carolum Cardinalem Borromæum anathematis vinculo innodatos pronuntiavit, quicumque vel certo scirent, vel etiam conjicerent, Cardinales S. R. E. quovis modo lędendos, nec id deferrent, ac patefacerent. Anathemate item perculit Elisabetham, quæ arrepta in Anglia tyrannide vexabat colentes Romana sacra: eamdemque pęnam edixit, si quis Anglus ei deinceps obtemperaret. (18) S. Thomam Aquinatem Ecclesiæ Doctorem jussit, & Sixti IV. atque Tridentinę Synodi decreta de Conceptione B. M. Virginis confirmavit, *liberam cuique facultatem relinquens opinandi hujus controversiæ quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile judicaret*. (19) Ejusdem auspiciis ac precibus relata est ad Echinadas victoria de sempiterno Christiani nominis hoste Turcarum tyranno, quam di-

Spondan. an. 1570. §. 3. 23.

An. 1571. §. 21.

controversiam, quæ erat inter Cosmum & Alphonsum II. Ferrariæ Ducem de primatu. Thuanus l. 46. §. 16. tom. 2. pag. 753.

(17) Gabutius De Vita Pii V. lib. 3. cap. 16. pag. 121.

(18) Constitut. 93. & 101. pag. 294. & 305.

(19) Constitut. 36. & 114. §. 1. Postea Paulus V. Constitut. 105. §. 2. vetuit, ne quis in publicis seu scriptis seu sermonibus affirmare auderet, Deiparam *Virginem fuisse conceptam cum peccato Originali*: quod successor ejus Gregorius XV. Constitut. 29. §. 2. ne in privatis quidem disputationibus affirmari voluit. Idem tamen §. 10. permisit viris ex familia S. Dominici, *ut in privatis colloquiis, seu conferentiis inter se duntaxat, & non inter alios de materia ejusdem Conceptionis B. Mariæ Virginis dissererent*. Vide annotat. 8. ad Sixtum IV. Pontif. CCXIV.

divinitus didicit eadem hora, qua parta est. Erit hęc seculis omnibus admirationi. Nulla post hominum memoriam classis prostravit tantas opes. Sine magna Christianorum clade amplius quadraginta hostium millia cęsa, decem amplius millia capta, centum nonaginta quinque triremes, aliaque complura navigiorum genera redacta in potestatem Fęderatorum, ac plus quindecim Christianorum millia reddita libertati. Haud humanæ inde opis videri tanta victoria potuit. Itaque Deiparę Virgini Pius acceptam referens, *Commemorationem* instituit *S. Mariæ de Victoria* Nonis Octobr. quo die Turcę devicti, recolendam, ac *Litaniis* ejusdem Virginis inseruit *Auxilium Christianorum ora pro nobis*. (20) Vitam laudabiliter a-
An. 1572. 5. 6. ctam non minus laudabili fine anno 1572. conclusit. Quadraginta totos dies tantam doloris vim ex δυσουρία seu difficultate & suppressione urinę perpessus, quanta maxima cadere in hominem potest, illud frequentissime habebat in ore: *Domine adauge dolores, sed auge etiam patientiam*. (21) Ita defixum in cogitatione una Dei, in beatam ęternamque vitam mors transtulit Kal. Maji. Vixit annos octo supra sexaginta, regnavit *sexennium, menses tres, dies quatuor & viginti*, Pontifex in omni virtutum genere summus, dignus-

(20) Pii V. successor Gregorius XIII. constitut. 11. ad grates agendas Mariæ Virgini instituit *Festum sanctissimi Rosarii*, celebrandum in singulis Ecclesiis, ubi esset Altare *Rosarii* Dominica prima Octobris, quo die ea victoria parta. Clemens XI. universæ Ecclesiæ commune esse voluit, & Breviario Romano Benedictus XIII. inseruit.

(21) Lambertinus in Appendice VII. libri primi *De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz.* pag. 409. Lege constitutionem, qua Clemens XI. B. Pium V. Sanctis Confessoribus adscripsit, in Codice Canonizationum pag. 493. ac to. 10. Bullarii pag. 306.

gnusque habitus, qui a Clemente X. Beatis, & ab XI. Sanctis inferretur. (22)

CCXXVIII.

GREGORIUS XIII.

ANNO CHRISTI 1572.

MAXIMILIANI II. 8.

In locum Pii V. anno 1572. III. Idus Maji assumtus est *Hugo Boncompagnus* Bononiensis, qui *Gregorius* XIII. appellari voluit. (1) Ubi Spon. an.
Pontificatus insignia VIII. Kal. Junii die sacro 1572. §. 7.
Pentecostes rite suscepit, illico sancitum ab decessore suo fœdus contra Turcas, missis ad Christianos Principes legationibus, integravit, fortissimumque instruxit exercitum, qui tamen turbante atque impediente discordia imperatorum, & cunctatione, promovit parum. Auspiciis melio- Bar. ad
ribus ac totius Christianæ Reipublicæ utilitate an. 1575.
longe maxima tria & viginti Collegia, in quibus alti atque educati juvenes *bonitatem*, *disciplinam & scientiam* docerentur, in variis Orbis Catholi-

T t ci

(22) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 2. §. 3. *Pius* V. *in postrema Missalis recognitione ab omnibus, qui Romanis ritibus utuntur, Psalmum* Judica me Deus *confessioni præmitti præcepit*. Et cap. 20 §. 5. *Initium Evangelii secundum Joannem, in quo Fidei Orthodoxæ quædam veluti anacephalæosis continetur, in novissima Missalis recognitione Pius* V. *legi præcepit, cum antea certa sine lege ex sola consuetudine a quibusdam dici, ab aliis omitti pro cujusque arbitrio soleret, ut Paris Crassus testatur in Ceremonials summi Pontificis inedito* cap. 65.

(1) *Quoniam S. Gregorium Magnum a prima ætate sibi patronum adsciverat, & die illi sacro Cardinalis creatus fuerat:* Spondanus ad an. 1572. §. 7.

ci regionibus erexit, annuiſque reditibus ſtabilivit: & Romæ quidem *Germanicum* olim ab Julio III. inſtitutum, ſed poſtea pæne deſertum, *Græcum*, *Anglicanum*, *Maronitanum*, & *Romanum* Collegium Societatis Jeſu, omnium gentium ac nationum Seminarium. (2) Inexhauſta ejus & indefeſſa liberalitas Orbis noſtri finibus non contenta, penetravit etiam ad gentes veteribus incognitas & præterito primum ſæculo repertas, conſtitutis quaternis millibus aureorum nummum, quæ uſque in Japoniam quotannis mitterentur ad ſuſtentandos eos, qui cæleſti doctrina populos illos imbuerent. Henricum III. Regem Galliæ pecunia & copiis juvit adverſus Hugonotos cum extraneis fœderatos. (3) Etiam Catholico Regi Philippo II. milites ſuppeditavit & nummos Anglis liberandis ab Eliſabethæ tyrannide. Approbavit *Con-*
Spon. an. 1575. §. 11. *gregationem Presbyterorum & Clericorum ſecularium de Oratorio*, cujus auctor Philippus Nerius, & in Eccleſia B. Mariæ Vallicellæ regionis conſtituit. (4) Damnatus a Pio V. Michaelis Baji *propoſitio-*
Spon. an. 1580. §. 20. *nes*, uti vocant, undeoctoginta iterum exſecratus eſt. Abrogavit pravam conſuetudinem pingendi ac vendendi *Agnos Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos*, ut eſt in conſtitutione ejus ſecunda §. 1. Aliis ſubinde editis conſtitutionibus privilegia ſacris Mendicantium Ordinibus conceſſa ab deceſſore ſuo accommodavit ad jus commune & Concilii Tridentini decreta. Formulam profitendæ Fidei præſcripſit Græcis in com-

(2) Conſtitutionibus 14. 42. 53. 72. 91.

(3) Hinc collige, falſum eſſe, quod jactarunt hæretici, Gregorium XIII. conſenſiſſe fœderi Guiſiano per ſpeciem tuendæ Catholicæ religionis inito contra Regem. Pluribus id oſtendit Spondanus ad an. 1576. §. 7. & ad an. 1582. §. 5.

(4) Conſtitut. 101. §. 2. & Paulus V. Conſtitut. 92. to. 3. Bullarii pag. 332.

communionem Romanæ Ecclesiæ recipiendis. Sacerdotes Societatis Jesu *ab interessentia supplicationum seu precum aut processionum perpetuo exemit & liberavit*, quia eos noluit *quavis ex caussa distrahi a studiis, lectionibus, prædicationibus, confessionibus audiendis, & aliis Verbi Dei ministeriis ac pietatis operibus, quibus continue laudabiliter incubuerunt & incumbere non desistunt*. (5) *Interdixit, ne Judæi, vel alii infideles ad Christianorum ægrotantium curam vocarentur*. Ecclesiam Bononiensem jussit esse Archiepiscopalem *secutus exemplum decessorum suorum, qui eodem honore patriam suam condecorarunt*. (6) Remedium jamdiu optatum anno adhibuit, ac tentatam sæpius ejus correctionem publicavit. (7) *Bullam in Cœna Domini* amplificavit. An. 1582. 14.

(5) Constitut. 36. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 403.

(6) Constitut. 68. & 79. §. 3. pag. 448. & 460. Eamdem Archiepiscopalem dignitatem eidem Ecclesiæ affirmavit atque asseruit Clemens VIII. Constitut. 116. §. 5. to. 3. Bullarii pag. 163.

(7) Julianum Kalendarium, quod Patres Nicæni Concilii, Dionysius Exiguus, aliique secuti sunt præstituendo diem Paschæ celebrando, annorum progressu vitio laborare compertum est. Positum enim erat pro certo, annum seu cursum Solis per Zodiacum diebus 365. & integris horis sex definiri, cum tamen hisce horis sex explendis deessent minuta amplius undecim. Factum inde, ut ex minutis his ab emendatione Kalendarii per Julium Cæsarem facta usque ad Pontificatum Gregorii XIII. & annum 1582. dies decem constituerentur, & per totidem fere dies Æquinoctium Vernum anteverteret, nec amplius in diem Martii primum & vicesimum, sed undecimum incideret. Ex quo sequebatur illud etiam, ut Pascha non amplius celebraretur, secundum Nicænæ Synodi decretum, die Dominico proxime sequente Lunam decimam quartam, quæ in ipso, vel statim post ipsum Vernum Æquinoctium, & diem XII. Kal. Aprilis illuxisset. Fecerat caussa hæc multis antea desiderium emendationis. Nam, ut de viris eruditis taceam, Concilium Constantiense anno 1414. Basileense anno

vit. (8) Idem præcepit, ut B. Annæ matris Deiparæ Virginis *dies festus VII. Kal. Augusti per totius Orbis Ecclesias duplici Officio recoleretur*. (9) Ut erat vero litterarum studiis addictus, dicere solitus: *Nullum magis decere plura scire, quam Pontificem Romanum*, (10) inchoatam sub Pio IV. & Pio V. Gratiani ac totius Canonici juris emendationem, cui ipse quoque navarat operam suam, absolvit, totumque Juris Canonici a mendis expurgati corpus Typis Romanis edi curavit. (11) Exinde animum adjecit ad sacra Biblia expur-

no 1439. & Lateranense anno 1516. ea de re agitarunt. Nicolaus pariter V. in eam curam incubuit, & triginta post annis Sixtus IV. eadem de caussa insignem Mathematicum Joannem Regiomontanum Romam accivit. Tandem Kalendarii emendandi negotium a Concilio Tridentino datum est Pontifici Romano, quod virorum eruditorum opera Gregorius XIII. feliciter absolvit. Siquidem decem dierum suppressione Æquinoctium Vernum restituit in diem suum primum & vicesimum Martii, neve rursus labaret ratio temporum, regulas præscripsit deinceps servandas. Decem autem illi dies e mense Octobri exemti sunt, & dies quintus pro quintodecimo Romæ anno 1582. habitus est, ut patet ex Gregorii XIII. constitutione 74. Plura dabunt Kalendarii explanatores, pauca Natalis Alexander dissertat. 5. in Hist. Eccl. sæc. II. extremo art. 7. pag. 380. tom. 3.

(8) Vide annotat. 3. ad Martinum V. Pontif. CCVIII.

(9) Constitutionibus 9. 33. 74. 81. 87. §. 1. pag. 470. tom. 2.

(10) Apud Ciaconium in vita hujus Pontificis tom. 4. pag. 6.

(11) Tradunt nonnulli, Gratiani Decretum ab Eugenio III. sub quo ille vixit, & ab Gregorio XIII. probatum fuisse, prorsus ut auctoritas ejus tanta sit, quanta Decretalium Gregorii IX. Abnuunt Antonius Augustinus Dialogo 3. de emendatione Gratiani pag. 22. & extrema Præfatione ad Canones Pœnitentiales, Van-Espen Operum part. 5. agens de Decreto Gratiani cap. 3. pag. 148. & Benedictus XIV. constitut. 113. §. 9. pag. 455. *Gratiani Decretum*, inquit, *utpote privata auctoritate contextum, tantam vim habet, quantam Textus in eodem adducti ex se ipsi habere noscuntur*.

purganda: quod opus secundum Tridentinum decretum memorati Pontifices Pius IV. & V. aggressi fuerant. Sed ejus perficiendi laudem Sixto V. & Clementi VIII. Deus Opt. Max. reservavit. Gregorius enim post susceptos Legatos Japoniorum, expletosque ætatis annos amplius tres supra octoginta, pituita spiritum intercludente consumtus est IV. Idus April. anno Christi 1585. *duodecimo, mense decimo, & die duodetricesimo* Pontificatus. (12)

Seff. 4. de Canonicis Scripturis. An. 1585. §. 13.

(12) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 27. num. 14. pag. 200. *Tempore Gregorii* XIII. *de* S. Felicis II. *meritis disceptabatur, & Cardinalis quidem Baronius stabat contra Felicem, pro Felice vero stabat Cardinalis Sanctorius. Paratæ erant pro, & contra Scripturæ; at cum* anno 1582. *pridie ejus diei, quo in Ecclesia recolitur natalis dies ejusdem, in* Diaconia *Sanctorum Cosmæ & Damiani in Foro ad Templum Pacis posita inventum fuerit ejusdem S. Felicis Corpus una cum lapideo laterculo hisce litteris exarato*: Corpus Sancti Felicis Papæ, & Martyris, qui damnavit Constantium: *Cardinalis Baronius admiratione perculsus stilum modestia Christiana repressit, quem zelo veritatis acuerat; inventisque subinde Liberii Litteris de inita ad tempus communicatione cum Arianis, Summus Pontifex Gregorius accessit sententiæ Cardinalis Sanctorii, & nomen Felicis in* Martyrologio *Romano tamquam Martyris descriptum fuit* ad diem 29. Junii. *Rei series describitur a Cardinali Baronio* ad an. 357. num. 63. & sequentibus. *Nec vero de Felicis Sanctitate & Martyrio ulla amplius superest dubitatio, cum tantum inter Eruditos disceptetur, utrum Martyr fuerit, quod gladio necatus est, an quod multa pro Christo pertulerit, uti videri potest apud Pagi Seniorem* ad an. Ch. 357. num. 17. *apud Pagi Juniorem* in Vita ejusdem S. Felicis II. num. 2. & in Responsione *Patris Papebrochii* erroribus sibi oppositis a Patre Sebastiano a S. Paulo, in Responsionibus ad art. 11. §. 16. & *fuse apud Bollandianos in* Actis Sanctorum mensis Julii tom. 7. ad diem 29. in Commentario Critico S. Felicis Papæ & Martyris.

CCXXIX.

SIXTUS V.

ANNO CHRISTI 1585.

RODULPHI II. 9.

TERTIO die, postquam Cardinales conclave ingressi fuerant, VIII. Kal. Maji anno 1585.
Spon. an. datus, qui præesset Ecclesiæ, *Felix Perettus* Car-
1585. §. dinalis a Montealto e Franciscana familia, qui
14. 15. 17. Sixti IV. ejusdem Ordinis Pontificis memoriam renovare cupiens, *Sixti* V. nomen assumsit. (1) Is nihil medium, sed immensa omnia volvebat animo. Japoniorum Principum Legatos, quamdiu Romæ morati sunt, basilice habuit, dimisitque donatos magnifice. Henricum Borbonium Navarræ Regem, et alterum Henricum ejus Patruelem Principem Condeum, in hæresim relapsos, et Hugonotorum in Gallia duces, anathemate damnatos spoliavit jure successionis in Regnum, eorumque imperio subjectos fidelitatis sacramento solvit, ac sententiæ in ipsos latæ promulgationem
An. 1586. omnibus Regni Episcopis imperavit. Henrico pa-
1. 5. 12. 13. riter III. Francorum Regi, ob necem Duci, et
An. 1587. Cardinali Guisiis fratribus illatam, interdixit sa-
§. 1. 2. An. 1588. cris. In Elisabetham quoque Angliæ Reginam,
§. 19. 21. quæ Mariam Stuardam Reginam Scotiæ post duo-
30. 31. de-

(1) Van Espen Juris Ecclesiastici part. 2. tit. 7. cap. 4. §. 21. *Primus, qui Jubilæum indixit in initio suæ assumtionis ad implorandum Dei auxilium pro bono regimine Reipublicæ Christianæ, videtur fuisse* Sixtus V. *qui mox a sua ad Pontificatum assumtione Bullam Jubilæi publicavit, exstatque in Bullario tom. 2. pag. 49.*

deviginti annorum carcerem obtruncari jusserat, An. 1589.
(2) & Catholicos crudelius in dies insectabatur, §. 10.
anathema integravit, pœna eadem sancita in omnes, qui sub Regno ejus essent, si ei obtemperarent. Memoriam Bonaventuræ Cardinalis jure ab decessore Sixto IV. Sanctis Doctoribus adscripti jussit pridie Idus Julii celebrari *Officio duplici*; quomodo etiam Antonii Patavini Festum Idibus Junii recolendum, ante decreverat. (3) Cardinalium numerum præfinivit, mandans, ut crearentur septuaginta duntaxat, sex Episcopi, Presbyteri quinquaginta, & Diaconi quatuordecim, atque ex iis insignes *viri in sacra Theologia magistri ex Regularibus, & Mendicantium Ordinibus, saltem quatuor, non pauciores*. (4) Congregatione Inquisitionis confirmata, alias quatuordecim instituit, maximo totius Christianæ Reipublicæ ac ditionis Ecclesiasticæ commodo atque utilitate. (5) Conversus hinc ad Dei cultum & Urbis decus augendum. Utrumque præstitit fastigio imposito Ba- An. 1590.
silicæ S. Petri, Templis magnificentius instaura- §. 18. 19.
tis,

(2) Lege Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib 3. cap. 13. num. 10.

(3) Constitut. 76. §. 14. & 16. & constitut. 18. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 628. & 517.

(4) Constitut. 50. §. 9. Vide Van Espen jus Ecclesiasticum Universum Part. 1. tit. 22. cap. 1.

(5) Constitut. 74. pag. 616. tom. 2. Bullarii. Congregatio 1. *pro S. Inquisitione*. 2. *pro signatura gratiæ*. 3. *pro erectione Ecclesiarum & provisionibus Consistorialibus*. 4. *pro ubertate Annonæ Status Ecclesiastici*. 5. *pro sacris Ritibus & Ceremoniis*. 6. *pro classe paranda & servanda ad Status Ecclesiastici defensionem*. 7. *pro Indice librorum prohibitorum*. 8. *pro executione & interpretatione Concilii Tridentini*. 9. *pro status Ecclesiastici gravaminibus sublevandis*. 10. *pro universitate studii Romani*. 11. *pro Consultationibus Regularium*. 12. *pro Consultationibus Episcoporum, & aliorum Prælatorum*. 13. *pro Viis, Pontibus, & aquis curandis*. 14. *pro Typographia Vaticana*. 15. *pro Consultationibus negotiorum status Ecclesiastici*.

tis, sacris Bibliis Latinis Græcisque restitutis nitori pristino, Xenodochiis ædificatis, Fontibus deductis, viis stratis, obeliscis, (6) statuis, columnis erectis, (7) Vaticana Typographia, & Bibliotheca magnificentissime constructa & exornata. Hinc nova visa Urbis facies. In Æde Liberiana sepulchrum S. Pio V. a quo in Cardinalium collegium cooptatus fuerat, beneficii memor, operosum ac nobile exstruxit, corpusque ejus ex Templo S. Petri intulit magna pompa. Duos equos insignes e Pario marmore, sed injuria temporum ac cœli admodum mutilatos, qui inscriptionibus Phidiæ & Praxitelis nomina præferunt, in monte Quirinali rara artificum industria refici jussit, & Palatium ibidem, quo Pontifices per nimios æstus succedere consueverunt, ampliavit. Lauretum donavit jure Civitatis, cinxitque mœnibus, translato in eam a Recanatensibus Episcopatu, ac Templum B. Mariæ Virgini religione frequens splendidissimum erexit, multisque donariis & ornamentis decoravit. (8) His vero aliisque operibus adeo sumtuosis (9) tantum abest, ut ærarium hauserit Apostolicum, ut etiam quinquagies centena nummum aureorum millia reposuerit in Arce Hadriana, præsidium ut essent in summis periculis adversus Christianæ religionis hostes. (10) Hoc Pontifice nulla in Urbe, nulla extra Urbem latrocinia fuere, nullæ rapinæ, nul-

(6) Omnium maximus in Vaticana S. Petri area statutus est, basi magnificentissimæ impositus industria admirabili Dominici Fontanæ, & *Cruci invictæ* a Sixto V. consecratus.

(7) Trajana & Antonina operis admirandi. Primæ B. Petri, secundæ B. Pauli statuas æreas, auratasque imposuit.

(8) Constitut. 24. pag. 523. tom. 2. Bullarii.

(9) Summatim describuntur a Thuano Historiarum sui temporis lib. 100. §. 8. tom. 5. pag. 14.

(10) Vide Sixti V. constitutiones 31. 69. 80.

nullæ cædes, nullæ insidiæ, rara admodum aut omnino occulta meretricia & adulteria, tuta omnia: eratque illa rixosis & improbis hominibus communis vox: *Memento*, *Sixtum adhuc vivere*. (11) Pontifici tanto æneam statuam in Capitolio posuere Romani, fixeruntque sub ea tabulam, monumento ut esset rerum gestarum. Ecclesiam administravit *annos quinque*, *menses quatuor*, *ac dies tres*. Excessit enim anno 1590. VI. Kal. Septemb. post annum vitæ nonum & sexagesimum, Pontifex splendidissimi et severissimi imperii.

CCXXX.

URBANUS VII.

ANNO CHRISTI 1590.

RODULPHI II. 14.

URBANUS VII. Romanus, qui antea *Joannes Baptista* Cardinalis *Castaneus* dicebatur, anno 1590. XVII. Kal. Octobr. ad summa Sacerdotii provectus est. Post *dies tredecim* V. Kal. mensis ejusdem moritur, ingressus annum ætatis septuagesimum. Ea est hujus Pontificis haud minima laus, quod affines et consanguineos, qui accepto nuntio electionis ejus Romam advolabant, regredi jussit, et nulla sanguinis cognatione sibi conjunctos regimini et officiis præfecit. Cumulavit vitæ laudem præclara mors. Tanta enim fuit in morbo constantia, ut diem extremum adesse prospiciens, eum diem salutis appellaret, Deo-que

Spondan. an. 1590. §. 20.

(11) Constitutione 6. innovavit constitutiones omnes a Pontificibus prioribus editas contra facinorosos homines, eorumque fautores.

que gratias ageret, quod eo tempore vocaretur, quo de gesto Pontificatu nondum esset rationem redditurus.

CCXXXI.

GREGORIUS XIV.

ANNO CHRISTI 1590.

RODULPHI II. 14.

Spondan. an. 1590. §. 21. An. 1591. §. 2. 4. 5. 9. 12. 13. NONIS Decembr. pervigilio S. Nicolai, post sedatos æstus comitiorum Urbano VII. subrogatus est *Nicolaus Sfondratus* Mediolanensis, dictusque *Gregorius* XIV. Hic paucorum mensium spatio multa de se memoranda præbuit. Sed hæc maxime elucent. Redintegravit Constitutionem Pii V. de non abalienandis aut fiduciariis dandis Romanæ Ecclesiæ terris, (1) abnuitque permittere Alphonso II. Ferrariæ Duci, qui stirps erat ultima familiæ suæ, ut Principatum ex Atestina familia alio transferret. Interdixit Sacro *Capuccinorum* Ordini, quo facilius rerum divinarum contemplationi vacarent, ne Sacramentum Pœnitentiæ administrarent. (2) Damnavit sponsiones omnes de vita, morte, electione summi Pontificis, & creatione Cardinalium. (3) Statuit, *ut a peccato*

(1) Constitut. 1. tom. 2. Bullarii pag. 699.
(2) Constitut. 6. ibid. pag. 707.
(3) Constitut. 4. pag. 702. *Multi siquidem cupiditate & metu jacturæ pecuniarum, illicitis modis directe vel indirecte per se vel per alium electiones seu promotiones impedire aut retardare conabantur. Alii eligendorum aut promovendorum honorem, famam & existimationem impiis, falsis ac prorsus iniquis detractionibus aut diffamationibus lædere ac lacerare non*

cato & excommunicatione, quam Sixtus V. procurantibus abortum fœtus tum animati, tum inanimati irrogarat, et cujus vinculum ab uno Pontifice solvendum decreverat, absolveret *quilibet* Sacerdos *ad Fidelium confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus*. (4) *Concessit usum rubri bireti Cardinalibus ex Ordinibus Regularium*, (5) qui ad eam diem usi fuerant biretis ejusdem coloris cum veste sua. Catholicæ Fidei studio exercitum misit in Galliam Duce Hercule Sfondrato fratris filio, ut subsidio esset Fœderatis contra Henricum Navarræorum Regem, qui adhuc in Calviniana hæresi pertinax, Galliæ Regnum adibat jure successionis. Eodem legavit Marsilium Landrianum cum mandatis, ut Ecclesiæ ministri, qui a partibus Henrici stabant, eum relinquerent intra diem quintumdecimum sub pęna anathematis, itemque ut eum quam primum desererent Regni proceres aliique: *ni parerent, loco paternæ benignitatis sensuri justitiæ severitatem*. (6) Eodemque tempore Henricum ab Regno exclusit, et Christianorum communione. Obiit Idibus Octobr. anno 1591. cum *menses ac dies decem* tenuisset Pontificatum, ac vixisset annos septem et quinquaginta.

non erubescunt. Etiam *Pius* IV. constitut. 63. *prohibuerat, super futura electione Pontificis sponsiones, quas* Excomissas *vocant, fieri*.

(4) Constitut. 8. §. 1. & 2. tom. 2. Bullarii pag. 709.

(5) Constitut. 9. tom. 2. Bullarii pag. 710. Vide Lambertinum lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 33. num. 10.

(6) Spondanus ad an. 1591. §. 4.

CCXXXII.

CCXXXII.

INNOCENTIUS IX.

ANNO CHRISTI 1591.

RODULPHI II. 15.

Spon. an. 1591. §. 14.

ALTERO comitiorum die IV. Kal. Novembr. anno 1591. magna Cardinalium consensione Pontifex creatus est *Joannes Antonius Fachinettus* Bononiensis, annum ætatis agens tertium & septuagesimum. *Dum Pontificio amictu indueretur, ante omnia Bullam de non alienandis Ecclesiæ bonis confirmavit; eamque sibi præcipuam curam fore professus est, ut annonæ esset in Urbe copia & laxitas, & tenuioris plebis egestati subveniretur*. Idem *statim, renovato pristino more, ad Patriarchas, Primates, & Archiepiscopos, aliosque Antistites literas dedit* de electione sua. (1) Summa hic vir integritate, pari in omnibus fere facultatibus eruditione, ætate insuper & usu doctus, Urbem totam erexerat in spem haud vanam egregii Pontificatus. Sed Pontificem corpore gracilem & jejuniis affectum, multa Catholicæ Ecclesiæ bono molientem cita mors extinxit IV. Kal. Januar. *altero* Pontificatus *mense* vix exacto.

(1) Thuanus lib. 102. §. 10. tom. 5. pag. 103. Innocentius IX. constitut. 1. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 727.

CCXXXIII.

CCXXXIII.

CLEMENS VIII.

ANNO CHRISTI 1592.

RODULPHI II. 16.

CLEMENS VIII. dictus ante *Hippolytus Aldobrandinus*, Florentiæ natus, III. Kal. Febr. Spon. an. anno 1592. summam Ecclesiastici imperii habere 1592. §. cępit. Continuo in eam incubuit curam, ut Hen- 1. 4. ricum IV. Galliæ Regno deturbaret. Itaque datis litteris ad Legatum suum Philippum Sagam Cardinalem Placentinum, præfatus de meritis Regum Francorum, qui Romanis Pontificibus præsto fuerunt difficillimis etiam temporibus, mandavit, ut eligendum curaret Regem, qui pacis publicæ defensor, & Catholicæ Fidei cultor verus esset, & quam primum vires contunderet Hugonotorum. Triennio post eumdem Henricum per Le- An. 1595. gatos professum Catholicam Fidem, ac supplici- §. 9. 10. ter petentem recipi in Ecclesiæ sinum, ritu solemni solvit anathemate, Regnoque restituit, & communioni Christianorum. (1) Ecclesiasticum Imperium amplificavit recepto *Ducatu & Statu* An. 1547. *Ferrariæ*, *qui per obitum* Alphonsi II. *Estensis Fer-* §. 9. 10. *rariæ Ducis* redierat *ad Sedem & Cameram Apostolicam tum ex forma investiturarum, tum vigore Constitutionis Pii Papæ quinti. Eumdemque Ducatum & Statum de novo eidem Sedi & Cameræ univit & incorporavit, & dispositioni Constitutionis præ-*

(1.) Ritus & conditiones absolutionis sunt apud Spondanum ad an. 1595. §. 9. & apud Thuanum lib. 113. §. 21. tom. 5. pag. 519. & 520.

præfatæ Pii V. *subjacuisse & subjacere*, *similiter decrevit & declaravit*, *Deoque Omnipotenti*, *B. Virgini*, *ac SS. Apostolis Petro & Paulo*, *perpetuo*
An.1598. §. 1. 16. *tribuit & dedicavit*. (2) Ut autem recens subjectos sibi populos recrearet præsentia sua, iter eodem instituit, Eucharistia de more præmissa, & septem ac viginti Cardinalibus comitantibus. Ubique exceptus cum omni honore VIII. Idus Majas solemni, et supra quam dici potest, exquisita pompa Ferrariam ingressus est, quo complures Principum Legati confluxere ad gratulandum. Inde discedens VI. Kal. Decembr. Romam XIII. Kal. Januar. pervenit. Idem alia egit, decrevitque bono publico. Scripturam Sacram Sixti V. auctoritate typis editam iterum corrigi jussit, curavitque ut secundum Concilii Tridentini decretum *imprimeretur quam emendatissime*. (3) *Regularibus personis utriusque sexus omnem & quamcumque largitionem & missionem munerum penitus interdixit*. (4) Explicuit, quinam sint Græcorum ritus liciti, & quinam illiciti. (5) Approbavit indicem librorum prohibitorum a Pio IV. promulgatum. (6) Cavit, ne liceret Italis morari extra Italiam, ubi Catholicis ritibus libere ac pu-

(2) Constitut. 52. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 67. Baronius epistola ad Clementem VIII. præmissa Annalium tomo VIII. Accidit quasi miraculum a Deo, (*bis libenter utor divinæ Scripturæ verbis*, 1. Reg. XIV. 15.) *ut Ferraria ferrea plane Civitas sine ferro fuerit expugnata*, *ipso totum id agente*, *qui dixit* (Isaiæ XLV. 2.) Ego ante te ibo, gloriosos terræ humiliabo, portas æreas conteram, vectes ferreos confringam, *ut plane idem*, *qui Petro* (Act. XII. 10.) *aperuit* portam ferream, *Ferrariæ portam Petri patefecerit successori*.

(3) Sess. 4. De Canonicis Scripturis.

(4) Constitut. 28. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 40.

(5) Constitut. 34. ibid. pag. 46.

(6) Constitut. 36. ibid. pag. 50.

publice locus non esset. (7) *Jubilæum* undecimum anno 1600. celebravit. (8) Collegium Romæ erexit Scotorum commodo et institutioni: (9) aliud præterea fundavit Illyricæ juventuti, quod ab eo hodieque *Clementinum* appellatur. (10) Voluit ad Japonios, Sinas, aliasque Orientalium Indiarum gentes, Catholicæ Fidei propagandæ caussa, præter Sacerdotes Societatis Jesu, mitti *etiam aliorum Ordinum præsertim Mendicantium professores doctrina insignes, & vita ac moribus probatos*. (11) Statuit nemini *licere per litteras seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*. (12) Modum adhibuit Constitutioni Gregorii XIV. et Sacerdotibus ex familia *Capuccinorum* facultatem concessit administrandi Sacramentum pœnitentiæ. (13) Reprobavit eorum sententiam, qui contendebant, non licere Christianis Sacrosanctum Missæ Sacrificium in aliis, quam Parochialibus Ecclesiis audire, nec peccata aliis, quam Parocho suo confiteri, decernens eis licere utrumque, dummodo Eucharistiam die Festo Paschæ *in propria Parochia a Parocho sumerent*. (14) Anno

1594.

(7) Constitut. 42. §. 1. ibid. pag. 65.
(8) Constitut. 58. tom. 3. Bullarii pag. 73.
(9) Constitut. 73. ibid. pag. 101.
(10) Clericis Regularibus commendavit Somaschæ Congregationis. Vide Diaconium in Clemente VIII. pag. 267. tom. 4.
(11) Constitut. 74. §. 2. ibid. pag. 104.
(12) Constitut. 87. §. 1. ibid. pag. 132.
(13) Constitut. 82. §. 2. tom. 3. Bullarii pag. 126.
(14) Recitat hoc Clementis VIII. decretum Berninus in sua hæresum omnium historia to. 4. pag. 575. ex Francisci Bonæspei *Parochiali* dub. 10. pag. 171. Vide annotat. 8. ad Innocentium III. Pontif. CLXXVI. ubi recitatur Canon XXI. Concilii Oecum. XII. ac vitam Alexandri IV. Pontif. CLXXXI. & Joannis XXII. Pontif. CXCVI.

1594. Ludovici Molinæ liber *De concordia liberi arbitrii cum donis divinæ gratiæ* graves in Hispania Dominicanos inter & Jesuitas excitavit contentiones, cum illi assererent Molinæ doctrinam damnandam tamquam hæreticam, hi Catholicam esse acriter constanterque defenderent. Ex Hispania ad Clementem delata controversia est, quam ut finiret, ferventissimarum *de auxiliis divinæ gratiæ* concertationum spectator ipse & auditor esse voluit una cum Cardinalibus, & viris Theologiæ peritissimis ex Ordinibus Cœnobitarum. Verum anno 1605. nono & sexagesimo ætatis, indicta jam trigesima octava *De auxiliis* disputatione, morbo correptus V. Nonas Martii naturæ concessit post *annum tertium decimum*, *mensem primum ac diem tertium*, quam Pontifex creatus erat. Viros doctos impense coluit, & summis in Ecclesia dignitatibus exornavit, inter quos fama pietatis & eruditionis eminent Baronius, & Bellarminus.

CCXXXIV.

L E O XI.

ANNO CHRISTI 1605.

RODULPHI II. 29.

ANTEQUAM Cardinales Pontificem sufficerent in locum Clementis VIII. jurejurando obligati convenere inter se, ut quicumque cooptaretur, is controversiam de *Auxiliis* dirimeret. Cooptatus est Kal. April. anno 1605. *Alexander Mediceus* septuagenarius, appellatusque *Leo* XI. qui tamen *sexto & vicesimo* Pontificatus die V. Kal.

Spondan. an. 1605. §. 1. 2.

Kal. Majas morte oppressus non potuit præstare, quod promiserat. (1)

CCXXXV.

PAULUS V.

ANNO CHRISTI 1605.

RODULPHI II. 29.

POST mortem Leonis XI. Cardinales comitia Pontificia habuerunt non sine contentione. Ante diem XVII. Kal. Junii anno 1605. Pontificem creant *Camillum Burghesium*, qui *Paulus* V. dici voluit. Hic statim controversiæ de *Auxiliis* dirimendæ curam suscepit. Verum post sexdecim habitas congregationes suspensa omnia reliquit, indicto utrique parti silentio. Per idem tempus inter eum & Rempublicam Venetam controversia exstitit. Caussam dedere Clerici duo a Decemviris in judicium vocati ob gravissima crimina, & carcere detenti, insuper delata ad Pontificem duo Senatus Consulta, quorum altero Ecclesiasticis omnibus interdicebatur facultate acquirendi res non moventes, altero autem cavebatur, ne Ecclesiæ, Xenodochia, Monasteria extruerentur, neve Religiosorum novi cętus ac societates instituerentur, nisi Senatus consentientis auctoritate. Controversia utrinque disceptata, eoque demum res devoluta, ut in Imperium omne Venetum interdictum Ecclesiasticum indiceretur. Sed mox Henrici IV. Galliarum Regis opera dissidium, in-

Spon. an. 1605. §. 2.

An. 1606. §. 1. 2. 4.

An. 1607. §. 2.

V u ter-

(1) Baronius ad an. 1188. §. 20. Augustinus le Blanc Hist. Congregat. *De Auxiliis divinæ gratiæ* lib. 4. cap. 1.

terdictumque sublatum. (1) Eodem tempore damnavit Paulus formulam jurisjurandi ab Jacobo I. propositam Britannis, cujus summa erat, ut eum haberent pro Rege Britanniæ legitimo ac supremo, profitentes, ne Pontificem quidem Romanum posse ei Regnum abrogare. Idem *coortas in Lusitania de* Bulla Sabbathina *contentiones*, & *inde ad totum Christianum Orbem diffusas, quarum historiam tradidit Paulus ab Omnibus Sanctis in* Clavi Aurea *par.* 2. *cap.* 15. *sapientissimo Decreto tandem diremit, quod vel ipse probavit collaudavitque Launojus.* (2) Catholicæ Fidei propagationi ac
An. 1610. defensioni consulturus edixit, *ut in cujuslibet Or-*
§. 9. *dinis & Instituti Regularium Studiis omnibus essent Linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, in majoribus vero ac celebrioribus etiam Arabicæ Doctores.*

(1) Hæc omnia ex Andreæ Mauroceni Hist. Rer. Venet. lib. 17. cujus initio ita profert memorata duo Senatus Consulta: *alterum anni 1605. XVII. Kal. Aprilis, quo cavetur, ut, quod a majoribus anno 1536. in Venetiarum Civitate ac Ducatu sancitum fuerat, id in reliquis Reipublicæ Civitatibus ac ditionibus servaretur, ut nullus testamento, venditione, aliave caussa bona immobilia perpetuo Ecclesiasticis relinquere, vendere, alienare inconsulto Senatu queat: biennio transacto bonis divenditis pretia eisdem pro Legatis venditis assignentur: alterum anni 1603. IV. Idus Januarii, quo ne Ecclesiastica Xenodochia, monasteria exstrui, neve novi Religiosorum cœtus, ac societates absque Senatus permissu induci possint, gravissimis pœnis prohibetur.* Eadem habet Ignatius Hiacynthus Amat de Graveson in Hist. Eccl. tom. 8. colloquio 2.

(2) Lambertinus De Festis B. Mariæ Virginis part. 2. §. 77. pag. 282. Launojus dissert. De Carmelitani Scapularis sodalitio, vel Confraternitate cap. 2. pag. 446. tom. 2. part. 2.

Decretum autem, ait Lambertinus, *habetur in Bullario Carmelitano tom. 1. pag. 62. & tom. 2. pag. 601.* Patribus Carmelitanis permittatur prædicare, quod populus Christianus possit pie credere de adjutorio animarum Fratrum, & Confratrum in charitate decedentium, qui in vita habitum gesta-

ctores. (3) Constitutioni, quam vocant *in Cœna Domini*, Comaclum inseruit. (4) *Franciscam Romanam*, *&* *Carolum Cardinalem Borromæum Sanctos esse definivit*. (5) Petentibus Henrico Parisiensium Episcopo, & Maria Francorum Regina, *Congregationem instituit sub nomine Oratorii Jesu Christi Domini nostri*, *in honorem orationum*, *quas in diebus carnis suæ fudit*, *ut ii*, *qui ipsam ingrederentur*, *eumdem Jesum Christum pro nobis in oratione positum & pernoctantem revererentur*, & colerent. (6) Vaticanum D. Petri templum absolvit, porticu, aliisque operibus adjunctis. Vaticanam quoque Bibliothecam amplificavit, ornavitque. In Basilica Liberiana sacellum splendidissimum ædificavit Virgini Deiparæ, *Burghesium* postea dictum ab ejus cognomine. Vias stravit, fluvios pontibus junxit, & aquam in agro Braccianensi saluberrimis fontibus collectam, veteribus aquæ Alsietinæ ductibus restitutis, novisque adjectis, XXXV. ab milliario duxit in Janiculum, Urbemque *Leoninam*. (7) Acquievit anno ætatis sexagesimo nono, Christi 1621. V. Kal. Februarii

 post

staverint, & castitatem pro suo statu coluerint, Officiumque parvum recitaverint, vel si recitare nescivèrint, Ecclesiæ jejunia observaverint, & Feria IV. & Sabbatho a carnibus abstinuerint; nisi ubi in iis diebus Nativitatis Domini Festum inciderit; suis intercessionibus continuis, suisque suffragiis & meritis, & speciali protectione post eorum transitum, præcipue in die Sabbathi (qui dies ab Ecclesia eidem B. Virgini dicatus est) adjuturam. *Videatur etiam Baillietus ad diem* 15. *Augusti* §. 6. *num*. 34. Lege annotat. 15. ad Joannem XXII. Pontif. CXCVI.

(3) Constitut. 65. §. 2. tom. 3. Bullarii pag. 252.

(4) Constitut. 63. §. 20. Ibid. pag. 250.

(5) Constitut. 45. §. 39. & Constitut. 67. §. 55. pag. 234. & 257. quæ Constitutiones in Fontanini Codice Canonizationum sunt 82. & 83.

(6) Constitut. 91. §. 2. pag. 330.

(7) Lege vitam Leonis IV. Pontif. CV.

post *annum* Pontificatus *quintum decimum*, *mensem octavum*, *diemque duodecimum*.

CCXXXVI.

GREGORIUS XV.

ANNO CHRISTI 1621.

FERDINANDI II. 3.

GREGORIUS XV. cui *Alexandro Ludovisio* antea nomen, Bononiensis, annum natus septimum & sexagesimum, V. Idus Februarii anno 1621. Pontifex dictus est. Huic & fędus Christianorum Principum contra Turcas, & conversio Protestantium ad Fidem Catholicam curæ fuit. Quare & Ferdinandum Cæsarem bellum gerentem cum his, & Sigismundum Regem Polonorum pugnantem cum illis milite juvit, & pecunia. Eamdem ob rem instituit Cardinalium Congregationem *De Fide Catholica propaganda*. (1) Ut autem ab Italia, quæ Christianæ religionis sedes est, non disciplinam modo, sed etiam exemplum peterent nationes aliæ, integrata Clementis VIII. Constitutione, ne Itali extorres manerent in locis, ubi haud liber Catholicæ religionis cultus esset, aliam ipse promulgavit adversus hæreticos in Italia & adjacentibus insulis commorantes, fautoresque eorum. (2) Tanto Gregorii studio in propagationem veritatis Catholicæ, ejusdemque relictæ cura remordente excitatus Marcus Antonius de Dominis Archiepiscopus Spalatensis, post moram annorum sex apud Britannos petiit errati

Spon. an. 1621. §. 1.

An. 1622. §. 1. 2. 3. 10.

(1) Constitut. 26. tom. 3. Bullarii pag. 421.
(2) Constitut. 28. tom. 3. Bullarii pag. 425.

ti veniam, obtinuitque, cum prius edito libro damnasset scripta sua adversus Ecclesiam Romanam. Itaque Romæ ab Gregorio exceptus peramanter: sed non multo post rediit ad mores pristinos. (3) Etiam Rodulphus Maximilianus Dux Saxoniæ anno 1623. reversus ab hæresi ad Fidem Catholicam scripsit ad eumdem de conversione sua. (4) Idem Gregorius jussit, *Festum S. Annæ ab omnibus Christifidelibus, sicut alia Festa de præcepto, celebrari*, & Festum S. Joachimi S. Annæ conjugis coli *Officio* ac *ritu Duplici*. (5) Theresiam, Philippum Nerium, (6) Ignatium Loyolam institutorem Societatis Jesu, Franciscum Xaverium, & Isidorum Agricolam una eademque celebritate in concilio Sanctorum collocavit. Præscripsit comitiorum Pontificiorum rationem & ceremonias, (7) ac decessoris sui Pauli V. decre-

 tum

(3) Moriturus rediit ad se iterum, obiitque pœnitens. Nihilominus corpus ejus una cum scriptis ejusdem impiis combustum est in Campo Floræ. Spondanus ad an. 1624. §. 2.

(4) Litteræ exstant apud Marcantium lib. 1. Hott. Pastor. tract. 4. extrema lect. 9.

(5) Constitut. 24. §. 2. & Constitut. 39. §. 1.

(6) Urbanus VIII. Constitut. 2. quam ipse de Canonizatione Philippi Nerii promulgavit, §. 32. pag. 7. tom. 4. Bullarii: *Ecce*, inquit, *de Novatoribus revincendis, vel ad Romanam Ecclesiam reducendis maxime visus est fuisse sollicitus, cum bonæ memoriæ Cæsarem Presb. Cardinalem Baronium nuncupatum, adhuc in minoribus constitutum, ad Opus Annalium per tot annos urgere non destitit, & ipsemet postea Cardinalis scripserit, non se Annalium Ecclesiasticorum, sed Philippum auctorem exstitisse*. Hæc autem Baronius scripsit in Actione gratiarum B. P. Philippo Nerio pro Annalibus Ecclesiasticis præmissa tomo VIII. item Barnabæus in ejus Vita cap. 6. apud Bolland. die 26. Maji pag. 1001. tom. 5. & Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca pag. 87. Vide annotat. 1. ad Innocentium III. Pontif. CLXXVI.

(7) Constitut. 13. & 19. quas Urbanus VIII. ejus succes-

An. 1623. §. II. tum *De Virginis Conceptione* amplificavit. (8) Confirmata quoque ampliataque constitutione Pii IV. inhibuit Sacerdotes, qui administrantes Sacramentum Pœnitentiæ quovis modo solicitarent Pœnitentes ad turpia. (9) Huic *biennii ac mensium quinque* Pontificatus fuit. Obiit anno 1623. VIII. Idus Julii.

cessor confirmavit constitutione 47. Tres præscribuntur rationes eligendi Pontificem Romanum, quæ servantur ad hodiernam diem, prima per *scrutinium*, sive *scrutinium & accessum*, secunda per *compromissum*, tertia per *quasi inspirationem*. Primo modo fit electio, si ex partibus tribus suffragiorum duæ ferantur, exempli gratia sex ex novem. Hoc modo suffragia laturi Cardinales conveniunt bis in dies singulos, mane post Missæ sacrum, & vespere post hymnum *Veni Creator Spiritus*. Secundo modo fit, cum Cardinales de eligendo Pontifice discrepantes unum vel plures eligunt ex Ordine suo, quorum ad arbitrium judiciumque electio redeat. Tertio modo, cum Cardinales quasi Spiritus Sancti numine afflati aliquem unanimiter & una voce, nullo penitus dissentiente, pronuntiant summum Pontificem. Vide Martinum Bonacinam *De legitima Pontificis electione* disputat. 1. quæst. 5. & annotationes in Gregorii XV. Constitut. ab *Hieronymo Ghetto* scriptas Italice.

(8) Vide annotat. 19. ad S. Pium V. Pontif. CCXXVII.

(9) Constitut. 34. §. 4. *Statuimus, quod omnes & singuli Sacerdotes ..... qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione vel prætextu Confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibi Confessiones audire, solicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint, in Officio S. Inquisitionis severissime puniantur.*

CCXXXVII.

CCXXXVII.

URBANUS VIII.

ANNO CHRISTI 1623.

FERDINANDI II. 5.

OCTAVO Idus Augusti *Maphæus Barbarinus* Florentinus, annos sex & quinquaginta natus, litteris apprime excultus, nec infimi inter poetas nominis, Gregorio XV. successor datur, diciturque *Urbanus* VIII. Hic anno Pontificatus tertio magnum *Jubilæum* duodecimum celebravit. Hunc quoque tenuit observantia illorum, quæ superiores Pontifices constituerant, gravi decreto vetantes, ne jus esset, quidquid in posterum rediret ad Pontificem, jure beneficiario possidendum aliis rursus concedere. (1) Itaque audito, Ducem Urbinatem Franciscum Mariam Roboreum gravem jam ætate post mortem unici filii decrevisse Principatum restituere Apostolicæ Sedi, unde fiduciarium diu obtinuerat, ejus possessionem adivit, & loca præsidiis firmavit. Arcem in Bononiensium finibus condidit, quam *Urbanam* dixit ab suo nomine. Consecravit Vaticanam Ædem in amplissimi Templi formam a Pontificibus prioribus redactam, opus vel in antiqua magnificentia Urbis conspiciendum. Sepulcrum Apostolicum ærea mole decoravit. (2) Archigymna-

Spon. an. 1623. §. 11.
An. 1625. §. 1.
An. 1626. §. 2.

(1) Constitut. 65. & 153. pag. 120. & 216. tom. 4. Bullarii.

(2) Usus in id æneis lacunaribus sublatis ex Pantheone, quæ post tot irruptiones, direptionesque barbarorum ad-

mnasium quoque Romanum, quod *Sapientiam* appellant, amplificavit ornavitque. Collegium *De propaganda Fide* a fundamentis erexit, *Urbanum* inde appellatum. Arcem Hadrianam novis operibus munivit, Urbemque *Leoninam* muris & propugnaculis circumdedit. Vaticanam Bibliothecam Græcis MSS. codicibus locupletavit. Breviarium Romanum expurgatum edidit. Pontificale item Romanum, & Hymnos sacros emendavit. Martyrologium quoque sua auctoritate recognitum publici juris fecit. Primus Romanorum Pontificum a Regibus Congi per oratorem Joannem Baptistam Vives solemne Christianæ obedientiæ juramentum accepit. Plures dies festos abolevit, tum quod pauperes eorum *multitudinem ob quotidiani victus laboribus suis comparandi necessitatem sibi valde damnosam conquererentur*, tum quod *ipsa multitudine* populus uteretur non religionibus colendis, sed vitiis. (3) Disceptari voluit controversiam, possetne Sacramentalis Confessio Laicis etiam non so-

adhuc supererant. Hinc vanum illud: *Quod non fecerunt barbari, fecerunt Barbarini*. V. annotation. 4. ad Clementem VII. Pontif. CCXXI.

(3) Constitut. 164 §. 1. tom. 4. Bullarii pag. 230. *Proposito dubio ad instantiam quamplurium Reverendissimorum Episcoporum, An, stante* citata *Constitutione Urbani Papæ* VIII. *super observatione Festorum, quæ incipit*, Universa, *Idibus Septembris* 1642. *promulgata, Universitates, seu Communitates Civitatum, seu locorum teneantur ex præcepto servare Festa ex Voto eorumdem inducta, die* 19. *Aprilis* 1643. *Sacra Rituum Congregatio censuit, ex dispositione Constitutionis prædictæ personas voventes tantum teneri. Quam sacræ Congregationis sententiam sibi relatam Sanctissimus Dominus noster* Urbanus VIII. *laudavit & approbavit, dixitque intentionem suam fuisse per eam Constitutionem tollere Festa de Voto quoad vim præcepti, & reducere illa ad instar Festorum de devotione, reservata obligatione ratione personalis contractus ex vi voti provenientis ipsismet personis tantum, quæ voverunt*. Hæc apud Lambertinum de Serv. Dei beatif. & Sanct. Canoniz. lib. 4. part. 2. extremo cap. 15. num. 14.

solum autem Sacerdotibus fieri necessitate premente. (4) Cavit etiam, ut *ad audiendas peccatorum confessiones quavis auctoritate deputati* Constitutionem legi solitam die Cœnæ Domini *haberent penes se*, *eamque diligenter legere*, & *percipere studerent*. (5) Auxit *Eminentissimi* titulo Cardinales, Archiepiscopos tres Electores Imperii, & Magnum militiæ Melitensis Magistrum, vetuitque, ne Cardinales se aliter appellari sinerent nisi ab Regibus & Senatu Veneto, cujus par regiæ dignitas esset. Eum mors abstulit IV. Kal. Augusti anno 1644. post expletos in Pontificatu annos *unum & viginti*, *novem minus diebus*.

An. 1630. §. 9.

An. 1644. §. 2.

(4) Eam excitarat Sacerdos nescioquis missus ad Sinas lege Christiana imbuendos, ut si responsum esset, id fieri licere, viam facilem aperiret audiendis Confessionibus pœnitentium feminarum, quæ illic custodiuntur arctissime. At non fuit valde laborandum Romanis Theologis, ut adversum allatos ex Canonico jure locos evincerent, potestatem retinendi ac remittendi peccata solis Sacerdotibus factam fuisse a Christo Domino. Rem totam explicate narrat Marcus Bataglini in Annal. Sacerdotii & Imperii Italice scriptis ad an. 1637. §. 10. & seq. Vide D. Thomam in Supplemento 3. Part. quæst. 8. art. 2. & Joannem Morinum in Commentario Historico De administratione Sacramenti Pœnitentiæ lib. 8. cap. 24.

(5) Constitut. 62. §. 28. pag. 116. tom. 4. Bullarii.

CCXXXVIII.

CCXXXVIII.

INNOCENTIUS X.

ANNO CHRISTI 1644.

FERDINANDI III. 8.

Spon. an. 1644 §. 3. PONTIFICIS morte cessans honor XVII. Kal. Octobr. delatus est *Joanni Baptistæ Pamphilio* Romano, *Innocentio* X. deinceps nuncupato. Sub initium Pontificatus ejus exortum bellum Creticum, quod per annos quinque & viginti adversus Turcas Veneti fortiter gessere. His, quamdiu regnavit, Innocentius triremes suas auxilio misit, subsidiaque alia aliunde impetravit, ac *Jubilæum* indixit paci Superum exposcendæ. Idem ratum jussit decretum sacræ Congregationis Ceremoniarum, præcipiens *Cardinalibus etiam quacumque natalium præcellentium aut aliarum dignitatum prærogativa insignitis*, *quod solo nomine* Cardinalis, *absque ullo sæcularis dignitatis additamento contenti*, *non aliis Titulis nuncupentur*, *nec uti possint*, *quam* Eminentissimi, *&* Reverendissimi, *nec non* Eminentiæ Reverendissimæ. (1) Reprobavit pacem inter Cæsarem, Gallos, & Suecos peractam Osnabrugæ, tamquam probrosam Imperio, & noxiam Christianæ rei. (2) Castrum Duci Parmensi ademtum adjunxit Romanæ ditioni. Edidit constitutionem, ut tollerentur Cœnobia omnia in Italia, *in quibus ob parvum numerum Religiosorum regularis disciplina*, *juxta peculiaria cujuslibet Ordinis Instituta*, *servari non posset*, fa-

cta

(1) Constitut. 2. §. 1. tom. 4. Bullarii pag. 238.
(2) Constitut. 19. tom. 4. Bullarii pag. 269.

cta Episcopis facultate reditus eorum in sacros usus alios convertendi arbitrio suo. (3) Præter quinque *propositiones* depromtas ex libro Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, qui inscribitur *Augustinus*, damnavit etiam librum *De magnitudine Romanæ Ecclesiæ, & SS. Petri & Pauli supremo Pontificatu*, cujus auctor facit Paulum æqualem Petro in Ecclesiæ administratione. (4) Nec satis habuit damnasse insanam doctrinam; sed etiam præcepit viris doctis, ut eam scriptis labefactarent. Anno 1650. Magnum *Jubilæum* tertium decimum celebravit, & quinto post anno 1655. VII. Idus Januar. decessit, functus Pontificatu per *decennium ac menses tres, diesque tres supra viginti*.

CCXXXIX.

ALEXANDER VII.

ANNO CHRISTI 1655.

FERDINANDI III. 19.

CUM aliquandiu inter Cardinales Pontifici creando congregatos certatum esset sententiis adversis, VII. Idus April. Pontifex renuntiatur *Fabius Ghisius* Senensis, qui *Alexandri* VII. nomen sibi imposuit. Occupatus in Urbe ornanda ædificiis & molibus, incubuit præsertim in curam Christianæ Religionis. *Propositiones* quinque depromtas ex libro Jansenii supra memorato iterum exsecratus est, & aliorum Auctorum quinque

(3) Constitut. 27. §. 2. tom. 4. Bullarii pag. 281.
(4) Constitut. 31. ibid. pag. 287. & apud Harduinum tom. 11. Conc. pag. 143.

que & quadraginta damnatis, sanxit morum disciplinam. (1) Isaacum Peyrerium simul Calvini sectam, simul librum *de Praeadamitis*, quem paullo ante ediderat, damnantem, & veniam suppliciter deposcentem admisit in communionem Ecclesiæ. (2) Superiorum Pontificum decreta de Conceptione Deiparæ Virginis rata jussit esse, adjectis pęnis in eos, qui contra facerent. (3) *Thomam de Villanova Archiepiscopum Valentinum, & Franciscum de Sales Episcopum Genevensem Sanctorum catalogo adscripsit*. (4) Reginam Suecorum

Chri-

(1) Constitut. 28. §. 1. Constitut. 162. §. 1. & Constitut. 167. §. 1. tom. 5. Bullarii pag. 238. 405. & 409.

(2) Peyrerium confutarunt Joan. Conr. Dannhavverus in eo libro, cui titulus *Praadamita Utis*, sive *Fabula primorum hominum ante Adamum conditorum explosa*, Eusebius Romanus (*Philippus Priorius*) in *Animadversionibus in librum Præadamitarum*, & Natalis Alexander in Hist. Eccl. Veteris Testamenti tom. 1. Dissertat. 3. art. 1 pag. 57.

(3) Constitut. 117. §. 4. pag. 347. tom. 5. Bullarii, & apud Harduinum tom. 11. Conc. pag. 148. *Decreta a Romanis Pontificibus Predecessoribus nostris, & præcipue a Sixto* IV. *Paulo* V. *& Gregorio* XV. *edita in favorem sententiæ asserentis, animam* B. Mariæ Virginis *in sui creatione & in corpus infusione Spiritus Sancti gratia donatam, & a peccato Originali præservatam fuisse, nec non in favorem Festi & cultus Conceptioni ejusdem Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti innovamus, & sub censuris & pœnis in eisdem Constitutionibus contentis observari mandamus*. Vide Historiam nostram Familiæ Sacræ, ubi de Maria Virgine Christi Matre cap. 2. annotat. 1. item in hoc libro annotat. 3. ad Sixtum IV. Pontif. CCXIV. & annotat. 19. ad S. Pium V. Pontif. CCXXVII.

(4) Constitut. 58. §. 31. & Constitut. 170. §. 18. pag. 278. & 416. tom. 5. Bullarii, quæ in Fontanini Codice Canonizationum sunt 88. & 89. pag. 365. & 376.

Lambertinus lib. 1. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 24. num. 5. *Prima solemnis Beatificatio, quæ facta fuit in Basilica Vaticana, fuit Servi Dei, nunc Sancti Francisci Salesii; & expleta fuit* die 8. Januarii 1662. *ejusque Acta u-*

na

Christinam, florentibus annis abdicato Regno, rejectaque Bruxellis hæresi, venientem Romam, ut in Sede Orthodoxæ Religionis domicilium sibi perpetuum collocaret, lætus excepit honore generis omnis. Venetam Rempublicam laborantem bello Cretico adjuvit pecunia & milite. Præsto fuit Leopoldo Cæsari in Hungaria & Transilvania eorumdem Turcarum impetum ægre sustinenti. Carolo quoque Emanueli Sabaudiæ Duci pugnanti adversus hæreticos accolas vallium Alpinarum, Regique Poloniæ armis Suecorum pæne oppresso tulit auxilium. Abolevit officium Subdiaconorum Apostolicorum ministrantium Pontifici rem divinam facienti, ad quod utpote venale, aditus erat etiam minus dignis. In eorum locum suffecit Sacræ Romanæ Rotæ Auditores, concessa eisdem veste coloris violacei, & sportulis Palatinis: idemque jus esse voluit singulis Canonicis trium majorum Basilicarum. Cardinalibus vero interdixit usum coloris nigri ac lugubris, quo dolorem ex necessarii alicujus obitu testabantur. Post annum ætatis nonum, & sexagesimum, Pontificatus *duodecimum*, *mensem unum*, ac *diem decimum quintum*, XI. Kal. Jun. anno 1667. mortem oppetiit, cujus monumentum, feretrum ipsum, in eodem, in quo degebat, cubiculo vivens habere voluit.

na cum Actis Canonizationis collecta & typis Romæ edita fuerunt a Capello Ceremoniarum Magistro. Num. 6. & sequentibus alias deinceps solemnes Beatificationes numerat ex ordine.

CCXL.

CCXL.

CLEMENS IX.

ANNO CHRISTI 1667.

LEOPOLDI I. 11.

JULIUS *Rospiliosius* Pistoriensis, annos natus novem supra sexaginta, XII. Kal. Quintil. deligitur præses summus gentium Christianarum, appellaturque *Clemens* IX. Ei statim gravis est adversaria parata incredibilis quædam expectatio, quam non solum sustinuit, sed etiam vicit. Nam pietate fuit singulari, omnes facile admisit, in Vaticana Æde Sacramentum Pœnitentiæ administravit, totus caussarum, non hominum, justitiam lenitate temperatam servavit, tantasque virtutes sequentem gloriam despexit. Periclitanti Candiæ ut subsidia mitteret, nihil intentatum reliquit, operamque diligentem impendit, ut Christianos Reges redigeret in concordiam. Cum pauperibus gessit se quam largissime, cum suis, quos maxime diligebat, quam parcissime, oblatasque fratris sui filiis nuptias nobilissimarum ditissimarumque feminarum recusavit, tota aula obstupescente, & invictam ejus erga nepotes severitatem admirante. In Sanctis numeravit Petrum de Alcantara ex familia S. Francisci, & Mariam Magdalenam *de Pazzis* Florentinam Ordinis Carmelitarum. (1) Gravi & periculosa ægritudine decum-

(1) Constitutiones de utriusque Canonizatione edidit Clemens X.; quæ sunt 1. & 3. in Bullarii tom. 7. editionis Romanæ an. 1733. & in Fontanini Codice Canonizationum 90. & 91.

cumbenti vitam ademit additus dolor Candiæ post oppugnationem per triennium toleratam amissæ. Desideratus est anno 1669. V. Idus Decembr. cum *annos duos*, *menses quinque & dies undeviginti* Pontificatum obtinuisset.

CCXLI.

CLEMENS X.

ANNO CHRISTI 1670.

LEOPOLDI I. 14.

QUEM Clemens IX. vaticinatus fuerat moriens fore successorem suum, is post extracta in quintum mensem comitia III. Kal. Majas anno 1670. Pontifex eligitur, *AEmilius Alterius* Romanus. Octogiuta fere natus erat annos. Pontificatum ob ætatem excusanti Cardinales vix demum persuasere, ut pateretur se Pontificem pronuntiari. Dictus est *Clemens* X. memor beneficii accepti a Clemente IX. a quo quinque ante mensibus in Cardinalium Ordinem adscriptus fuerat. Curam intendit ad constituendam Ecclesiasticam disciplinam. Absolvit inchoatam ab decessore suo restaurationem Basilicæ *Liberianæ*, seu *S. Mariæ Majoris*. Orta inter Oratores Principum dissidia composuit, & recusavit *Cæsaris* nomen tribuere Regi Moschorum, id roganti per Legatum Romam missum. *Jubilæum* solemne decimum quartum anno 1675. celebravit, eodemque anno, ad augendam Christianorum pietatem, honores sacros decrevit undevicenis Martyribus *Gorcomiensibus* dictis ab loco necis illatæ, qui superiore sæculo apud Belgas mortem obierant affecti genere

va-

vario suppliciorum, quod confirmarent *Primatum* Pontificis Romani, & assererent verum Christi corpus contineri in Eucharistia. (1) In Sanctorum numero venerandos ab omnibus & colendos decrevit Rosam Virginem Limensem, Ludovicum Bertrandum, Cajetanum Thienæum, Philippum Benitium, Franciscum Borgiam. Idem Polonis, quos Turcæ premebant, auxilia misit, liberalis in omnes, præterquam in nepotes. Regnare desiit anno insequente XI. Kal. Augusti *sexennio*, *mensibus duobus*, *diebus ternis vicenisque*, quam D. Petri sedem tenere cœperat.

CCXLII.

INNOCENTIUS XI.

ANNO CHRISTI 1676.

LEOPOLDI I. 20.

DUOBUS ipsis mensibus a fine Clementis X. ante diem XI. Kal. Octobr. in locum ejus, approbantibus cunctis, substitutus est *Benedictus Odeschalchius* Comensis. Delatum sibi honorem diu multumque recusavit. Innocentius X. unum & triginta ante annos Cardinalem crearat, eamque ob rem *Innocentius* XI. dici voluit. Nomen æquavit vitæ integritate, constantia animi tempora difficilia & periculosa Reipublicæ Christianæ. Pontificatu inito edixit palam, se novos Regum Oratores non admissurum, nisi jus abdicarent immunitatis, quæ plus nimio detrimento esset vectigalibus publicis, & peccandi licentiam in dies

(1) Lambertinus lib. 1. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 24. num. 10. & Appendice 6. pag. 403.

dies augeret fontibus meritæ pœnæ exemtis, adjecta anathematis pena, si quis exinde uteretur jure eo. Edictum hoc Cardinalium fere omnium assensu conscriptum anno demum 1687. promulgavit. (1) Offensus ob id Galliarum Rex Ludovicus XIV. Romam extra ordinem legavit Henricum Carolum Lavardinum stipatum armatorum multitudine, ut terrore objecto possessionem retineret juris antiqui. Sed non fregére minæ Innocentium, qui illas adeo neglexit, ut Legatum ne in conspectum quidem admittere unquam voluerit. Quin Ædis S. Ludovici usum interdixit, quod in ea rebus divinis nocte Natali Christi Domini interfuisset Lavardinus, ob usurpatum jus immunitatis positus extra Ecclesiæ communionem. Quare menses decem septemque Romæ frustra commoratus, revocatur in Galliam. Neque interim Innocentius dimiserat ex animo curam rerum aliarum. Namque eadem prorsus constantia obstitit eidem Christianissimo Regi, extendere volenti jus *Regaliæ* ad Ecclesias Regni sui onere hujusmodi immunes. (2) Principes summos fœderatos contra Turcas, & periculosissimum sustinentes bellum adjuvit pecunia, & fusis præsertim ad Deum precibus. Hinc Poloni Cameneciam receperunt, Veneti Peloponnesum, Cæsar non solum ab sede sua, Viennæ obsidione soluta, immi-

 nens

(1) Constitut. *Cum alias* 186. pag. 432. tom. 8. edit. Rom. an. 1734.

(2) Sfondratus in Gallia Vindicata Differtat. 1. §. 1. num. 2. pag. 4. *Regalia nihil aliud est*, *quam* jus & facultas Regibus concessa fructus, & proventus vacantis Episcopatus, cujus electio ad Regem pertineat, percipiendi, & beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes interim conferendi. *Jus Regaliæ si latius sumatur*, *ex quatuor juribus conflatur*, *videlicet* eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus ac proventus temporales.

nens periculum propulſavit, ſed etiam Hungaria pæne tota potitus eſt, ingenti Turcarum exercitu magna ſtrage cæſo, fugatoque. Tantam victoriam ſecundum Deum Virgini Deiparæ protegenti ſoſpitantique Chriſtianum populum, acceptam referens Innocentius, ſtata die Sanctiſſimo *Mariæ* nomini conſecrata præcepit, ut quotannis beneficii tam inſignis memoria ab Eccleſia univerſa recoleretur: (3) ac Joanni Poloniæ Regi, cujus præſertim virtute egregia peracta res tanta eſt, Enſem miſit & Galerum, munus imperatoris clari meritis in rem Chriſtianam. (4) Gaudium hoc Innocentii cumulavit reducta in Britanniam ab Jacobo II. Romana religio. Verum haud diuturna fuit lætitia ea. Siquidem Britanni ferentes iniquo animo ritus Romanos, Jacobum Regno expulerunt, ſimulque omnes, quos parte aliqua contigerat ſuſpicio favoris in Regem. Profugum una cum uxore et filio parvulo liberaliſſime ſuſcepit Rex Chriſtianiſſimus, eam ob rem ab Innocentio commendatus, cui illud etiam datum laudi, quod Hugonotos coegit aut ſectam, aut Galliam deſerere. Sed eam primam Innocentius fecerat curam ſuam, ut Eccleſiaſtica diſciplina ad priſcos redigeretur mores. Suis tantum abeſt ut largitus aliquid unquam ſit, ut etiam ab ipſis nummos quotannis perſolvi voluerit erogandos in pauperes, aut in apparatum belli contra Turcas. Renovato Alexandri VII. decreto edixit, ut Ordinibus ſacris initiandi in locum ab hominum frequentia remotum ſecedentes, ſpiritui exercendo juxta D. Ignatii inſtitutum vacarent per dies denos. (5) Dicatis Deo Virginibus muſicen prohibuit.

(3) Lambertinus Inſtitut. 79. pag. 380.
(4) Vide annot. 10. ad S. Pium V. Pontif. CCXXVII.
(5) Alexander VII. Conſtitut. 169. §. 3. pag. 366. tom. 5. Bullarii, & Lambertinus Inſtitut. 104.

buit. Feminas cultum lasciviorem affectantes Templis amovit. Moralem Christianorum disciplinam rexit, quinque & sexaginta *propositionibus* damnatis. (6) Damnavit quoque Michaelis de *Molinos* Hispani Presbyteri simulatoris turpissimi errores & scripta. (7) Omnino legibus, institutis, decretis rem Christianam insigniter munivit atque ornavit. Per *annos duodecim*, *menses decem*, *dies duos & viginti* Pontifex fuit exempli recti domi forisque, & pro caussa Ecclesiæ expertæ virtutis, dignusque habitus, quem hæretici ipsi ferrent laudibus. Anno vitæ octavo post septuagesimum pridie Idus Augusti 1689. extinctus est, reviviscens ac reflorescens in annos æternos.

CCXLIII.

ALEXANDER VIII.

ANNO CHRISTI 1689.

LEOPOLDI I. 38.

PRIDIE Nonas Octobris ad curam Ecclesiæ Catholicæ admotus est *Petrus Ottobonus*, Marci Equitis Venetæ Reipublicæ Magni Cancellarii filius, Brixiæ olim Episcopus, doctrina, & rerum experientia clarus, & *Alexander* VIII. appellatus est. Gratus in patriam Venetis affirmavit jus antiquum exigendi decumas Clericorum ab *Innocentio* XI. interdictum, gerentesque bellum contra communem hostem Turcam juvit classe. *Francisco Mauroceno* Principi Ensem misit & Galerum, mitti solitum a Pontifice donum summis tantum im-

(6) Constitut. 54. tom. 8. Bullarii pag. 80.
(7) Constitut. 191. ibidem pag. 441.

imperatoribus ob ſingularia merita in Religionem Chriſtianam. Jus perpetuum eiſdem impertiit eligendi Epiſcopos atque Archiepiſcopos Urbium, quas cepiſſent de Turcis. Liberalis ſimul erga Antiſtitem Templi D. Marci, quem *Primicerium* appellant, dignitatem ejus poteſtatemque munivit & amplificavit. Utebatur hic uſque ab *Joanne Particiatio* Principe Venetiarum XI. (1) inſignibus Epiſcopalibus, & in templis ſuis benedicebat populo, præficiebatque Sacerdotes ſacris confeſſionibus audiendis more Epiſcoporum: tum *Tonſuram Primam* conferebat Clericis ſibi ſubjectis, Ordinibuſque ceteris initiandos datis litteris dimittebat ad Epiſcopos. Multorum uſu ſæculorum hæc jam aſſerta non confirmavit modo Alexander, ſed auxit quoque, ut *Primiceriis* Templi D. Marci ad quatuor Minores Ordines promovendi Clericos ſuos in poſterum eſſet facultas. Ad hæc B. *Laurentium Juſtinianum* primum Venetiarum Patriarcham, pietate inclytum & doctrina adſcripſit in Sanctos, quo honore auxit etiam Joannem a S. Facundo Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Joannem a Capiſtrano, Paſchalem Baylonium ex familia S. Franciſci, & Joannem de Deo auctorem Ordinis Sacerdotum inſervientium Xenodochiis. Idem rem difficillimam obtinuit jam tentatam ab deceſſore ſuo, ut Regum Oratores dimitterent jus antiquum immunitatis, utque Rex Chriſtianiſſimus

(1) *Joannes Particiatius* (vulgo *Participatius* anno Chriſti 829.) *Princeps declaratus publicam adminiſtrationem a divinis orſus fanum Ducario propinquum ſtatuit, in quod rite dedicatum ex minori ſacello* (D. Marci) *Evangeliſtæ corpus eſt translatum, lectique ex omni Clero aliquot, qui rem ibi divinam facerent; his Antiſtes datus, quem* Primicerion *hodie vocant. Fuit res ipſa omnino tenuis ab initio, nec præſenti opulentiæ, & magnitudini, qua hodie moles ipſa laborat, quidquam habuit ſimile.* M. Ant. Sabellicus Rerum Venetarum Decadis primæ lib. 3. pag. 34.

mus Apoſtolicæ Sedi reſtitueret Avenionem Urbem & circumjectam regionem, quam occuparat ad Innocentium emolliendum. Suſcepta morum correctione, damnavit *Peccatum Philoſophicum*, atque unam & triginta *propoſitiones*. (2) Obiit annum ætatis agens octogeſimum primum, 1691. Kal. Februar. circumactis Pontificatus *menſibus quindecim, diebus ſex & viginti*.

(2) Conſtitut. 35. & 36. tom. 9. Bullarii pag. 96. In his *propoſitionibus* undetrigeſima eſt: *Futilis & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate*. Itaque deerit poſthac adverſariis Pontificiæ auctoritatis effugium illud, *propoſitionem* hanc numquam fuiſſe a Romanis Pontificibus damnatam.

D. Thomas 1. 2. quæſt. 71. art. 6. ad 5. *A Theologis conſideratur peccatum præcipue ſecundum quod eſt offenſio contra Deum: a Philoſopho autem morali ſecundum quod contrariatur rationi: & ideo* Auguſtinus *convenientius definit peccatum ex hoc, quod eſt* contra legem æternam, *quam ex hoc quod eſt* contra rationem, *præcipue cum per legem æternam regulemur in multis, quæ excedunt rationem, ſicut in his, quæ ſunt fidei*.

Idem ſupra art. 2. ad 4. *Quidquid eſt contra rationem artificiati, eſt etiam contra naturam artis, qua artificiatum producitur: lex autem æterna comparatur ad ordinem rationis humanæ, ſicut ars ad artificiatum. Unde ejuſdem rationis eſt, quod vitium & peccatum ſit contra ordinem rationis humanæ, & quod ſit contra legem æternam*. Vide Dominici Viva Theologicam Trutinam damnatarum theſium part. 3. pag. 347.

CCXLIV.

INNOCENTIUS XII.

ANNO CHRISTI 1691.

LEOPOLDI I. 40.

MENSES amplius quinque discordia tenuit Cardinales collectos in comitiis Pontifici creando. Tandem IV. Idus Jul. suffragia cuncta consensere in *Antonium Pignatellum* Archiepiscopum Neapolitanum, illustri ibidem genere natum, virum tantæ potestati parem. Pontifex renuntiatus est nomine *Innocentii* XII. Æmulatus virtutes decessoris sui Innocentii XI. meditatum ab eo opus perfecit, quo laudes expressit ab hæreticis ipsis. Constitutionem condidit promulgavitque manu testatam Cardinalium, qua regnantium Pontificum consanguineos vetuit ditari Ecclesiæ bonis, decernens ut Pontificibus in suos laborantes inopia ita liberalibus esse liceret, tamquam subvenirent necessitatibus alienorum. (1) Idem cum de origine Ordinis Carmelitarum, usque a Prophetis Elia atque Eliseo, disceptaretur acrius, quam par erat, voluit de hac controversia in posterum omnibus silentium esse *sub excommunicationis latæ sententiæ pœna*. (2) Vetuit quoque

(1) Constitut. *Romanum decet Pontificem* 28. to. 9. Bullarii pag. 260.

(2) Constitut. 173. §. 1. pag. 496. tom. 9. Bullarii. Hanc constitutionem recitat Thomas Pascuccius in Compendio ad Consultationes Canonicas Pignatelli part. 2. tit. *De Regular.* pag. 348.

S. Hieronymus initio ipso Vitæ S. Pauli primi Eremitæ: *Inter*

que Officia et Magiſtratus, quibus Collegium Judicum Fiſci Pontificii conſtat, venalia eſſe, imo duodecim Clericis Cameræ, Præſidi, Auditori, atque Ærarii Præfecto, qui pro his muneribus pecunias dederant, ex ærario pecunias reſtituit, aditus ut illuc unus merita forent. (3) Cum tota bello Europa arderet, univerſale *Jubilæum* bis indixit averruncandæ cęleſti iræ, et Chriſtianos Principes modis omnibus curavit perpellere, ut pacem inter ſe componerent. (4) *Confirmavit Decretum Congregationis Concilii ſuper obligatione Parochorum applicandi ſacrificium pro populo in diebus feſtivis.* (5) Idem paſſus moleſte nonum Electorem Imperii ab Cæſare conſtitutum Ducem Hannoverenſem, haud obſervantem ſacra rituſ-

Inter multos ſæpe dubitatum eſt, a quo potiſſimum Monachorum eremus habitari cœpta ſit. Quidam enim altius repetentes a beato Elia & Joanne ſumſere principium: quorum & Elias plus nobis videtur Propheta fuiſſe, quam Monachus: & Joannes ante prophetare cœpiſſe, quam natus ſit. Alii autem, in quam opinionem vulgus omne conſentit, aſſerunt Antonium hujus propoſiti caput, quod ex parte verum eſt. non enim tam ipſe ante omnes fuit, quam ab eo omnium incitata ſunt ſtudia. Amathas vero & Macarius, diſcipuli Antonii, e quibus ſuperior magiſtri corpus ſepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebæum principem iſtius rei fuiſſe, non nominis; quam opinionem nos quoque probamus. Vide Papebrochium in Vita B. Alberti cap. 5. die 8. Aprilis pag. 777. & in Propylæo antiquario part. 2. p. XXXII. tom. 2. ejuſdem menſis, Bellarminum lib. 2. de Monachis cap. 39. pag. 240. tom. 2. Baronium ad an. 1181. §. 13. Cardinalem Petram in Comment. ad Conſtitut. Apoſtol. tom. 2. pag. 273. num. 2. & annotat. 2. ad Honorium IV. Pont. CXC.

(3) Conſtitut. *Ad hoc unxit Deus* 35. tom. 9. Bullarii pag. 278.

(4) Conſtitut. *Ubi primum* 76. & Conſtitut. *In ſublimi* 121. tom. Bullarii 9. pag. 334. & 419.

(5) Conſtitut. *Nuper a Congregatione* 178. tom. eodem, pag. 501. Lege vitam Benedicti XIV. Pontif. CCXLIX.

que Orthodoxorum. (6) Venetæ Reipublicæ pugnanti contra Turcas eventu prospero triremes subsidio misit. Novos Sacramenti Pœnitentiæ ministros & Parochos jussit tanto se muneri parare continuata per dies denos contemplatione rerum æternarum. Multa sanxit moribus regendis & continendæ Ecclesiasticæ disciplinæ. Faciles ad eum aditus, pauperibus vero ita benignæ aures, ut qui maximus omnium erat dignitate, par infimis videretur humanitate. Mortuus est anno ætatis quinto supra octogesimum V. Kal. Octobris anno 1700. cum magni consilii Pontifex & spectatæ probitatis fuisset *annos novem*, *menses duos*, *& dies quindecim*.

CCXLV.

CLEMENS XI.

ANNO CHRISTI 1700.

LEOPOLDI I. 49.

MAGNUM in Romanis Pontificibus nomen *Clemens* XI. Urbinas, *Joannes Franciscus Albanus* antea dictus, Pontificiæ vir majestatis, ut aspectu ipso cuivis injiceret admirationem sui, & honoris fastigium æquaret. In locum Innocentii XII. anno 1700. IX. Kal. Decembr. incredibili Cardinalium voluntate vixdum cooptatus, facinus edidit præclarissimum. Nam delatum sibi Sacerdotium summum constantissime recusavit per triduum, donec divino illo, qui Ecclesiæ suæ semper adest, spiritu tactus studiis omnium cessit.

(6) Vide annotat. 3. ad Gregorium V. Pontif. CXLI.

fit. (1) Virtutem eximiam admirati sunt Heterodoxi ipsi Norimbergenses, celebraruntque aureis argenteisque numismatibus inscriptis nomine ejus. (2) Illud etiam neutiquam vulgatæ laudis, quod ubi primum aditus est a consanguineis, denuntiavit nihil se diminutum velle de Constitutione, qua decessor ejus nimiam Pontificum in suos benevolentiam exsecrabatur, nihil se daturum gratiæ eorum, ac vetare, ne munera ulla acciperent, ne facturos secum officiose admitterent, neu propria et usitata Pontificum Romanorum propinquis munia susciperent. Auxit insigniter decora hæc et decretis sapienter, et factis præclare. Nihil non conatus est, ut diffidia gravissima inter Christianos Principes exorta, quę mox in exitiale

(1) Lambertinus de Serv. Dei Beatif & Beat. Canoniz. lib. 3. c. 31. num. 8. & 12. *Nuntio* electionis suæ *delato, alto dolore pressus, quem molesta febris secuta est, nil intentatum reliquit, ut eligentium voluntati resisteret; nec cessit, nisi postquam quatuor insignes Theologi concordi judicio validissimis ex caussis judicarunt, non sine gravissimi criminis labe oblatum ipsi summum Catholicæ Ecclesiæ Pontificatum posse dimitti; quemadmodum late refertur in ejus* Vita lib. 1. pag. 47.

(2) *Prima Numismatum facies Clementis effigiem exhibet cum inscriptione circumposita*: ALBANUM COLUERE PATRES, NUNC MAXIMA RERUM ROMA COLIT. *Infra vero*, CLEMENS XI. CREATUS XXIII. NOVEMBRIS MDCC. *In aversa parte gentilitium Albanorum eminet Stemma Pontificia Tiara suppositum, variorum florum serto quatuor tæniis distincto circumdatum, in quibus præcipuæ virtutes Principis, nimirum Justitia, Pietas, Prudentia, Eruditio sunt expressæ, subjecta epigraphe*, FLORES CIRCUMDATI. *Sertum autem divina circum exornant verba:* FLORES MEI FRUCTUS HONORIS, ET HONESTATIS. *Ecclesiast.* XXIV. 23. *Inflexam denique Numismatis oram desumtum ex Claudiano hemistichium implet novo Pontifici aptissime congruens*: SOLUS MERUIT REGNARE ROGATUS. Hæc sunt apud Auctorem librorum sex *De vita & rebus gestis Clementis* XI. *Pont. Maximi* lib. 1. §. 53. pag. 51. & 52.

le diuturnumque exarſere bellum, extingueret. Jacobum II. Angliæ Regno extorrem, Mariam Reginam, Valliæ Principem, eumdemque poſt mortem Patris Regem Jacobum III. hoc nomine juvit pecunia grandi. *Gnomone aſtronomico ad uſum Kalendarii conſtructo aptavit ſæcula Verbo Dei*, formataque *linea*, uti vocant, *meridiana*, quæ curſum Solis oſtenderet, effecit, ut temporum ratio Paſchæ celebrando conſtituta ab Synodo Nicæna, & ab Gregorio XIII. emendata noſceretur facile & ſervaretur probe. (3) Collatam Duci Hannoverenſium Heterodoxo dignitatem Electoris Imperii expoſtulavit, improbavitque velut rem adverſam Catholicæ Religioni, & juribus Apoſtolicæ Sedis, emiſſamque expoſtulationem improbationemque juſſit in Tabularii Imperialis acta referri. *Feſtum Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ ubique terrarum ab omnibus Chriſtifidelibus de præcepto* ſervari & celebrari *mandavit*. (4) S. Joſephum ejuſdem *Immaculatæ* Virginis ſponſum, Albanæ Familiæ patronum, novo coli decrevit *Divino Officio*, quod ex aptis Librorum Sacrorum verbis ipſe compoſuit. (5) Pium V. P. M. Andream

(3) *De Linea meridiana Clementina multi ad hanc diem ſcripſere*. Auctor memoratus *De vita & rebus geſtis Clementis* XI. lib. 2. §. 38. pag. 101.

(4) Conſtitut. *Commiſſi nobis divinitus* 120. to. 10. Bullarii part. 1. pag. 206.

(5) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 20. num. 5.

Idem ſupra cap. 13. num. 11. *De Novemdialibus Supplicationibus in honorem Sanctorum.... numquam actum eſt, quod ſciam, in Sacrorum Rituum Congregatione; ad noſtram notitiam non devenerunt, niſi binæ Litteræ Apoſtolicæ in forma Brevis Clementis Papæ* XI. *in quibus indulſit, ut Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ad publicam venerationem exponi poſſet in* Capella *ſub Invocatione S. Joſeph ſita in Eccleſia S. Ignatii in Urbe, novem diebus Feſtum ipſius S. Joſeph*

dream Avellinum, Felicem a Cantalicio, & Catharinam Bononiensem retulit inter Divos. Eugenio Sabaudiæ Principi Ensem & Galerum misit, spectatæ virtutis præmium, nec dari solitum nisi imperatoribus summis ob præclaram defensionem rei Christianæ. (6) Magnificentiam adhibuit, pluribus extructis operibus & ædificiis tum sacris, tum profanis: liberalitatem, decies centenis millibus aureorum nummum in pauperes erogatis. Ecclesiasticæ disciplinæ custos sedulus munera viris, non viros muneribus honestare contendit. (7) Mirus fuit ardor Catholicæ religionis custodiendæ, propagandæque. Ad Sinas, ad Indos, Persas, Æthiopas, Ægyptios, Moscos misit præcones Euangelii, quorum opera multi vel ab ethnica superstitione abducti, vel a schismate revocati. Ipse quoque pietate sua atque dexteritate tenuit, ut Antonius Ulricus Dux Brunsuvicensium, & Federicus Augustus Saxonicus Elector, relicta Lutheri impietate, ad partes accederent Catholicorum. Ad ornandum vero nomen Christinæ Alexandræ Suecorum Reginæ, monumentum hæresis ab ea ejuratæ, terrenique regni ob cæleste abdicati posuit in Æde Vaticana. (8) Diremit celebrem & studio magno partium agitatam

septem proxime antecedentibus, utque Fideles Capellam *prædictam visitantes supradictis diebus Indulgentias lucrifacerent; adimpletis tamen nonnullis operibus, quæ in dictis Litteris Apostolicis leguntur.*

(6) Vide annotat. 10. ad S. Pium V. Pontif. CCXXVII.

(7) Dicebat, ut est in lib. 6. De ejus vita & rebus gestis §. 27. *Indignus est Episcopatu, qui Episcopatum aucupatur.* Et: *Qui minime bonus insignitur Sacerdotio, tanto munere non proficit, sed in dies fit deterior.* Lege vitam Benedicti XII. Pontif. CXCVII. Pauli II. Pontif. CCXIII. Hadriani VI. Pontif. CCXX.

(8) Christinæ Reginæ nomen *Alexandræ* addidit summus Pontifex *Alexander* VII. ei administrans Sacramentum Confirmationis.

tam controversiam de ritibus et ceremoniis Sinensibus, improbans tamquam superstitiosos honores haberi solitos *Confucio*, ejusque progenitoribus. (9) Damnavit *propositiones* ex P. Quesnelli annotationibus in Novum Testamentum depromtas unam supra centum. (10) Abolevit *prætensam Apostolicam Regni Siciliæ Legationem ac Monarchiam nuncupatam, ejusque assertum Tribunal*. (11) Integrato decreto Innocentii XI. constituit, ut initiandi Ordinibus sacris, Rectores animarum, aliique viri Ecclesiastici secederent in se ipsos, animumque per dies decem exercerent meditatione æternorum. Ajebat enim, secessu illo Sacro *quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergeri, Ecclesiasticum spiritum reparari, mentis aciem ad divinarum rerum contemplationem extolli, recte sancteque vivendi normam vel institui, vel confirmari*. (12) Ad hæc *Domum Emendationis* erexit regendis moribus juvenum, qui, ut in Urbe plena peregrinis et advenis, malo exemplo vagi per plateas et compita otiarentur. Ut autem Græca et Latina lingua valebat, veteres imitatus Pontifices, laudatissimas Homilias habuit ad populum, in quibus gravem et robustam expressit eloquentiam Magni Leonis patroni sui. Hinc

(9) Constitut. *Ex illa die* 217. tom. 10. Bullarii part. 2. pag. 50.

(10) Constitut. *Unigenitus Dei filius* 187. tom. 10. Bullarii part. 1. pag. 340. & apud Harduinum tom. 11. Conc. pag. 1631.

Quesnelli liber inscribitur: *Le Nouveau Testament in François; avec des reflexions morales sur chaque verset*.

(11) Constitut. *Romanus Pontifex* 214. tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 39. Vide annotat. 7. ad Urbanum II. Pontif. CLIX.

(12) Epistola 6. Encyclica ad universos Italiæ, Insularumque adjacentium Ordinarios, quæ exstat in Continuatione Bullarii edita Luxemburgi anno 1727. part. 2. pag. 422.

Hinc magna in eo fuit non Religionis modo, sed etiam litterarum cura. Nam et Vaticanam Bibliothecam auxit manuscriptis linguarum exoticarum, exemplis undique petitis, et liberalium artium professores coluit, fovit patrocinio, decoravit honoribus. Urbini quoque instituit *publicam Bibliothecam in Cœnobio Conventualium*. (13) Nec illud minus perennem habebit laudem, quod a re divina, statisque ceremoniis ac solemnibus sacris, quæ summa religione peragebat ac majestate, numquam abstinuit, nisi morbo impeditus: quod pro Tribunali in Æde Vaticana excepit pœnitentium Confessiones sacras, quod Nosocomia obivit, quod licet incommoda plerumque uteretur valetudine, omnes facile admisit, et infimis etiam patientes aures præbuit dicere solitus, *Principis esse omnia scire, non omnia exequi*. Qua facilitate urbanos, externosque Magistratus continuit in officio, atque effecit, ut nullo respectu rerum privatarum, quæ semper offecere publicis, jus suum cuique tribuerent. Late etiam fulget ea gloria, quod temporibus difficillimis usus toto ferme Pontificatu, animum gessit illis parem. Par denique per *annos viginti*, *menses tres*, *dies quinque & viginti* (tot enim regnavit vita functus XIV. Kal. Aprilis 1721. annum ætatis agens secundum et septuagesimum) titulo tanti honoris semper fuit, ut optimo etiam succedenti Pontifici difficilis æmulatio foret.

(13) Constitut. 275. tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 166.

CCXLVI.

CCXLVI.

INNOCENTIUS XIII.

ANNO CHRISTI 1721.

CAROLI VI. 10.

NOVEMDIALIBUS sacris *Clementi* XI. persolutis, comitia Pontificia haberi cœpta, in quibus VIII. Idus Majas Cardinales successorem crearunt *Michaelem Angelum de Comitibus* Romanum, quem ad claritatem generis, unde Pontifices plures exstiterant, munera quoque domi, forisque gesta faciebant loco supremo dignum. *Innocentius* XIII. appellari voluit. Pacatum et optime constitutum imperium nactus, animum adjecit ad Pontificium decus domestica et publica majestate augendum. Liberalis in omnes, in eos potissimum, quibus aliquo beneficio se obstrictum esse sentiret. Mitissimo ingenio præditus clarissimos viros accusationibus appetitos vindicavit ab omni crimine. *Nec mansuetudo integritatem corrupit, nec integritas mansuetudini repugnavit.* (1) Constans juris Ecclesiastici assertor fuit, quod tum præsertim significavit, cum *investituram* Regni Siciliæ utriusque, ac Hierusalem impertiit *Carolo* VI. Cæsari. (2) Ritibus etiam sacris instituendis adjunxit curam. Namque *cultum immemorabilem Beato Andreæ de Comitibus*, Alexandri IV. fratris filio *Ordinis Minorum S. Francisci appro-*

(1) S. Augustinus epist. 43. alias 162. extremo cap. 5. §. 16.

(2) Constitut. *Inscrutabili illius* 26. tom. 11. Bullarii pag. 442.

probavit. (3) Et Dominicam secundam post Epiphaniam præstituit Festo Sanctissimi Nominis *Jesu* ab universa Ecclesia quotannis celebrando. Extremum vitæ diem confecit Nonis Martii anno Christi 1724. ætatis nono sexagesimoque. Supra *biennium* regnavit *menses novem & dies undetriginta*.

CCXLVII.

BENEDICTUS XIII.

ANNO CHRISTI 1724.

CAROLI VI. 13.

QUARTO Kal. Junias successit Benedictus XIII. probus et antiqui moris Pontifex. Is erat *Vincentius Maria Ursinus* Archiepiscopus Beneventanus. Multa fecit laudabilia. Ante omnia cavit, ut viri laici, qui ex more talarem vestem Clericalem induerent, Collare deferrent latum diversumque ab eo, quo Clerici uterentur. Vetuit etiam, Clericos gerere comas appositas. Disciplinam Ecclesiasticam sanxit Concilio celebrato in Æde Lateranensi, anno piaculari 1725. eodemque anno in eadem Basilica Sacramentum Pœnitentiæ administravit, ac summi *Pœnitentiarii* munere functus est. Mandavit omnibus Italiæ Episcopis, ut Clericis educandis erudiendisque haberent collegia, quæ appellantur Seminaria, instituitque Congregationem Seminariorum, quam Epi-

(3) Vide Card. Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 31. num. 16. pag. 163. & Appendice 9. pag. 432. & lib. 2. cap. 24. §. 42. num. 160. pag. 184.

Episcopi consulerent de rebus pertinentibus ad ea. (1) Impetravit a Cæsare, ut Comaclum, quod tenebat ab anno 1708. sibi restitueret. Sua pietate effecit, ut Lodovicus Antonius Cardinalis Noallius Archiepiscopus Parisiorum Constitutionem *Unigenitus* Clementis XI. reciperet. Sanctum Joseph posuit in Litaniis post S. Joannem Baptistam, ut Eruditissimus Cardinalis Lambertinus *insinuaverat suffragio suo*. (2) Illis, qui, ære Campano dante signum Angelicæ Salutationis, genua flecterent, eamque ter recitarent, *indulgentiam* centum dierum concessit, ac semel in mense *plenariam*. (3) Ecclesiam Lucensem Archiepiscopali dignitate auxit, ejusque Canonicis indulsit singularia

(1) Constitut. *Credita nobis divinitus* 67. tom. 11. Bullarii pag. 409.

Lambertinus Institut. 59. pag. 295. *Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum excogitans anno* 1556. *recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno* 1563. *postea* S. Carolus Borromæus *feliciter invexit*. *Pater* Thomassinus *hujus rei seriem exponit, certisque documentis comprobat*, De vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 1. lib. 3. cap. 6. §. 9. tom. 2. lib. 1. cap. 102. §. 10. Vide eumdem Lambertinum De Synodo Diœcesana lib. 5. cap. 11. & Institutione 59.

(2) Id ipse narrat Lib. 4. De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. Part. 2. cap. 20. num. 5. ac num. 7. & seqq. *Suffragium* ipsum edit.

(3) Vincentius Cardinalis Petra Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 5. pag. 42. num. 2. *Fidelibus omnibus, qui ad pulsationem Campanæ hora meridiana & post Solis occasum Orationem Angelicam* (Angelus Domini &c.) *flexis recitarent genibus, cum addito trium* Ave Maria, *Sanctissimus D. N. Benedictus Papa* XIII. *paulo post sui assumtionem, concessit plenariam Indulgentiam, ac remissionem omnium peccatorum, dummodo aliqua die cujuslibet mensis ad beneplacitum Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ receperint, ac oraverint pro pace, & concordia inter Principes Christianos, Hæresum exstirpatione, & S. Ecclesiæ exaltatione. Itemque Fidelibus vere*

laria jura multa. (4) Ut autem erat addictissimus Ecclesiæ Beneventanæ, quam administrabat per Vicarium, Beneventum verno tempore contendit bis: primum anno 1727. Eucharistia præmissa, iterum anno 1729. minori pompa comitatuque. (5) Eodem anno 1727. VI. Idus Decembris Viterbium se contulit, ut Federicum Electorem Coloniensem initiaret Episcopatu. Gregorium Cardinalem *Barbadicum* olim Episcopum nostrum, sanctimoniæ fama celebrem rite auxit titulo *Venerabilis*, jussitque corpus ejus sepulcro erutum inspici, repertumque specie integra in locum decentiorem transferri. (6) Ejus pariter jussu

re contritis, quoties Salutationem eam Angelicam devote recitarent, centum dies Indulgentiæ impartitus fuit, ut ex Brevi die 26. mensis Septembris anno 1724. Est Constitutio 32. in tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 356.

(4) Vide annotat. 1. ad Alexandrum II. Pontif. CLVI.

(5) Iter primum ingressus IV. Kal. Aprilis Beneventum pervenit VI. Idus mensis ejusdem, unde III. Idus Majas decedens, Romam rediit XII. Kal. Jun. Alterum suscepit V. Kal. Aprilis, & Nonis ejusdem Beneventum accessit, ubi cum usque ad diem X. Kal. Jun. mansisset, IV. Nonas Junii in Urbem Romam magna lætitia receptus est. Vide annotat. 1. ad *Clementem* II. Pontif. CL. & annotat. 1. ad Alexandrum IV. Pontif. CLXXXI.

(6) Hujus de vita si pauca subjiciam, nec a proposito aberrem omnino, & grati animi officium persolvam. Eum enim, teste Cardinali de Polignac apud Lambertinum Lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 33. §. 24., non Cardinalium discrepantia suffragia, sed sua ipsius moderatio Romano Pontificatu abstinuit, eumdemque tamquam educatorem altoremque omnes quidem Seminarii nostri Patavini disciplinæ colere debent ac venerari, sed Historia præsertim Ecclesiastica, cujus promovendæ studio adeo tenebatur, ut subsecivis horis quietique dandis eam ipse tradere juventuti non dedignaretur. Gregorius igitur Venetiis clara & nobili in primis gente anno 1625. VII. Kal. Octobris natus est. Patrem habuit Joannem Franciscum *Barbadicum* Senatorem amplissimum, matrem Lucretiam

Leoniam lectissimam feminam. Adolescens politioribus litteris eruditus, gravioribus deinde studiis ac disciplinis Patavii operam dedit, in quas postea per id temporis, quod supererat gerendis rebus gravioribus, continenter incubuit. Annum agens undevicesimum cum Aloysio *Contareno* Monasterium a Venetis ad pacificandum misso venit, ibique Fabium *Ghisium*, qui Legatus ab Urbano VIII. pacificator & ipse accesserat, in sui admirationem pertraxit. Tanta indoles vel tum in Gregorio erat. Ghisio *Alexandri* VII. nomine ad Pontificatum evecto, Romam Sacerdotio jam initiatus demigravit. Electus primum Cathedralis Ecclesiæ Patavinæ Canonicus, deinde inter domesticos Præsules ascitus, variisque muneribus egregie defunctus, Bergomensi Ecclesiæ ab eodem Pontifice præficitur, postea in numerum Cardinalium adscribitur, ac demum ad Ecclesiam Patavinam transfertur anno 1664. VIII. Kal. Aprilis. Magnis utrobique virtutibus eluxit, atque insignia utrobique reliquit exempla religionis ac pietatis eximiæ. Omnia suæ provinciæ longe lateque porrectæ negotia expedivit diligentissime, nec laboribus aut vigiliis suorum caussa suscipiendis ad extremum usque spiritum pepercit. Diœcesim suam litteris ac pietate excultam voluit. Itaque educandæ erudiendæque juventuti instituit Collegia duo, alterum in Urbe, quod est Seminarium, alterum in agro, *Trestense* dictum. Illud omnium ferme facultatum delectis magistris instruxit. Linguas exoticas, sacris voluminibus interpretandis apprime utiles, adjecit, Hebraicam, Samariticam, Chaldaicam, Syriacam, Arabicam, Græcam præsertim, quæ solidæ litteraturæ habetur parens. Addidit adjumenta, Bibliothecam, ac Typographiam. Reditibus Ecclesiasticis stabilivit: heredem denique scripsit ex asse. Litteratus ipse de litterariis sensit honorifice. Mabillonium inter ceteros Patavium Venetiis redeuntem ut hospitio acciperet, *suæ visitationis in montibus Euganeis cursum interrumpere non est gravatus*. Cujus *hospitii quoties recordamur*, ait idem Mabillonius tom. I. Musei Italici pag. 205. (*recordamur autem sæpissime*) *toties in mentem redit id*, *quod de Platonis cœna dixit Timotheus*, *qui cum ab eo invitatus esset*, *& eundem postero die denuo vidisset*, *cœnas Platonis non modo in præsentia*, *sed in posterum quoque diem jucundas esse confessus est*. Ingenuos vero tanta fuit liberalitate, ut compertum sit erogasse ad octingenta millia argenteorum nummum. Binos selectos viros exemplo D. Caroli habuit correctores sui, eorumque nomina impressa typis exponi jussit in Episcopali Tabulario, ut ostenderet se omnium admonitiones acceptu-

rum

tum benignis auribus. Mensæ, Monachorum more frugaliter sibi simul cum Aulicis extructæ, adhibuit anagnosten. Numquam enim sine librorum sacrorum lectione apud eum cœnatum est. Nihil in eo non eximium. Animum semper æquabilem, constantia & gravitate firmum non læta, non tristia mutarunt. Omnia egit ratione & consilio summo. Severitatem comitati ita miscuit, ut facilitatem gravitas, gravitatem facilitas temperaret, ac paternus ejus in omnes animus appareret, & quod difficile est, gratiam omnium coæquaret. Adeuntium desideria comiter excepit. Commissam sibi Diœcesim institutis ac legibus insigniter munivit. Omnino partes implevit Antistitis vigilantissimi, & cum veteribus comparandi, summosque Principes in se convertit splendore virtutum. Cum *annos octo* Bergomatium, & *duos supra triginta* Ecclesiam rexisset Patavinorum, anno 1697. ætatis secundo & septuagesimo, XIV. Kal. Jul. inclytus fama sanctitatis abiit ad superos via ea, quam singulari vitæ sanctitate sibi munierat. Amplo funere elatus est, tota Civitate suum erga Episcopum de se optime meritum, dum efferretur, studium ac voluntatem significante. Justitium sua sponte cœptum, tabernæ clausæ, & sine ulla publica auctoritate concessum in omnem formam luctus & honoris. Duodetriginta ab obitu annis decreto Almæ Curiæ Romanæ inspectum erutum sepulcro cadaver, & a constitutis judicibus coram Joanne Francisco Cardinali *Barbadico* Episcopo Patavino, fratris ejus filio, incorruptum repertum, repositumque loco digniore. Cujus rei quo, testatior esset memoria, tabula lapidea in pariete Ecclesiæ Cathedralis ad tumulum posita est cum indice hoc:

D. O. M.

CORPUS
VENERABILIS SERVI DEI
GREGORII S. R. E. CARDINALIS BARBADICI
EPISCOPI PATAVINI
E SEPULCRO
QUO XXVIII. ANTE ANNIS CONDITUM FUERAT
PRÆVIO DECRETO SACRÆ RITUUM CONGREGAT.
APPROBATO A SS. D. N. BENEDICTO XIII. PONT. MAX.
JOAN. FRANC. S. R. E. CARDINALIS BARBADICUS
EPISCOPUS PATAVINUS
FRATRIS FILIUS
HUC TRANSTULIT
ANNO M. DCC. XXV. MENSE MAJO DIE XXVI.

fu Eques Bernardinus *Perfetti* Senensis Poetica laurea in Capitolio donatus est : id quod jam inde ab Francisco Petrarcha non viderat Romana Civitas . (7) Plures descripsit in Sanctos . (8) In his Beatum Joannem Nepomucenum Canonicum Pragensem , cujus lingua perinde atque illa D. Antonii Patavini , non integra modo , sed recentissima specie conspicitur : *post tercentos & octoginta duos annos obitus :* (9) hujus quidem, quod ita dixit , ut divinas laudes , divinamque doctrinam mirifice amplificaverit ; illius vero , quod ita tacuit , ut secreta sibi administranti Sacramentum Pœnitentiæ commissa inter varia eademque gravissima genera tormentorum perpetuo religiosoque silentio compresserit . Idem Pontifex præscripsit rationem tractandi judicandique caussas Ecclesiasticas in Regno Siciliæ ultra Pharum , qua abolitam a Clemente XI. decessore suo *Apostolicam* ejusdem Regni *Legationem ac Monarchiam nuncupatam* , *ejusque Tribunal* quodammodo revocavit . (10) *Nosocomium ad ægrotantium curationem aut scabie aut impetigine affectorum ædificavit* . (11) Latera-

(7) De Bernardini Perfecti Poetæ virtute luculentum testimonium dicit Cæsar Calinus Societatis Jesu in eo libro, cui titulus *Trattenimento Istorico, e Cronologico sulla serie dell' antico Testamento* lib. 4. cap. 22. & Joannes Baptista Casottus extrema epistola secunda, quæ est in volumine V. Operum Joannis Casa edit. Venet. an. 1729.

(8) *Unica utique Canonizatione, at multiplici tamen solemnitate*, ut ait Card. Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 36. §. 3. num. 4. ubi etiam confutat *anilem fabulam, qua fertur, summos Pontifices, absoluta alicujus Sancti Canonizatione, cito ex hac vita discedere*.

(9) Lambertinus lib. 4. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 1. cap. 30. num. 15. pag. 285.

(10) Constit. *Fideli ac prudenti Dispensatori* 233. to. 12. Bullarii pag. 291.

(11) Lambertinus epistola ad Benedictum XIII. præmissa Volumini tertio *De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz.* & in altera editione Volumini primo pag. L.

teranensem Ecclesiam sedula summorum Pontificum cura refectam, ac nova postmodum molitione restitutam dedicavit ritu solemni. Idem tanta fuit moderatione, ut in fastigio summo dignitatis non privatim modo, sed etiam publice & in Orbis totius conspectu Monachum potius, quam Pontificem ageret. Tali modo cum annos ætatis octoginta unum ac dies undeviginti complesset, atque ad extremam senectutem prospera usus valetudine, nullis pro Ecclesia laboribus pepercisset, nactus est morbum pituitæ, quo obstruente spiritum, e mortalium numero ereptus est, ut immortali vita frueretur, quam sibi innocentissimis moribus comparaverat. Id accidit anno 1730. IX. Kal. Mart. post *quinquennium ac menses octo*, *diesque viginti tres*, quam Pontificatum obtinuerat.

CCXLVIII.

CLEMENS XII.

ANNO CHRISTI 1730.

CAROLI IV. 19.

QUINQUE fere mensium spatio per irritas contentiones absumto, tandem IV. Idus Quintil. Pontifex creatur *Laurentius Corsinus* Florentinus, annum ætatis agens nonum & septuagesimum, qui simul ad renovandam memoriam, simul ad æmulandam virtutem magni Pontificis Clementis XI. a quo adscriptus fuerat in ordinem Cardinalium, *Clemens* XII. appellari voluit. Is magnificentiæ deditus, ac sumtuosus bono publico, opera plurima construxit, refecit, absol-

vit. Namque frontem Basilicæ Lateranensis ædificavit, atque intus in ea sacellum Sancto Andreæ *Corsino* (1) splendidissimum atque ditissimum, in quo sibi posuit mausoleum porphyreticum. Facie item nova exornavit Ædem S. Joannis Baptistæ Florentinorum. Ecclesias Pueri Jesu ac SS. Celsi & Juliani refecit, & hanc quidem a fundamentis. Vias Urbis stravit lapide quadrato, vias quo-
An. 1730. que Consulares ferentes Romam munivit. *Palatii Quirinalis equile ab Innocentio* XIII. *cœptum ab-*
An. 1732. *solvit*. Ejusdem *Palatii latus terminavit*, *Familiæ*
An. 1733. *Pontificiæ domicilio novis AEdibus amplificato*. *Latiorem viam*, *Romanique fori prospectum*, *disjectis*
An. 1734. *domibus ignobilem vicum insidentibus*, *aperuit*. Domum *administris Pontificiæ ditionis negotiis consultandis*, *atque brevioribus Epistolis*, *levis armaturæ*, *&* *thoracatorum equitum turmis a fundamentis extru-*
An. 1735. *xit*. *Aquam Virginem copia & salubritate commendatam cultu magnifico ornavit*. *Viæ latæ partem dis-*
An. 1736. *jecta ædium prominentia laxavit atque direxit*. (2)
An. 1738. In eo etiam insignem laudem adeptus est, *quod ad avertendas ab Ravenna*, *ejusque agro inundationes Bedesim fluvium*, *cataracta multiplicis usus extructa*, *in novum alveum deduxit*, *in eumdemque Vitim immisit*: *quod Romanam viam eo alveo interruptam magnifici operis ponte commisit*: *quod ab Urbe ad mare per septem millia CCLXVII. passus fossam perduxit*, *in eamque corrivatis aquis faciliori mercium transvectioni prospexit*. (3) Idem portum Anconæ paravit, & valetudinaria. Statuas operis an-

(1) Hujus in Sanctorum numerum ab Urbano VIII. relati Canonizationem promulgavit Benedictus XIII. Constitut. 2. edita anno 1724. pridie Nonas Junias, quæ in Fontanini Codice Canonizationum est 101.

(2) Sunt hæc verba ipsa inscriptionum, quæ leguntur Romæ.

(3) Ex inscriptione in basi statuæ, quam huic Pontifici in foro Ravennates anno 1738. erexere.

antiqui magno pretio comparatas in Capitolio constituit, sculptorum, pictorum atque eruditorum commodo. In porticu Ecclesiæ Lateranensis sublata statua, quæ ibi erat Pontificali effigie, veterem posuit Magni Constantini Cæsaris conditoris ejusdem Basilicæ, quæ idcirco *Constantiniana* dicitur ad hodiernam diem. Vaticanam quoque Bibliothecam locupletavit. Collegium Italo-Græcum in Calabria constituit Catholicæ doctrinæ in Græcia propagandæ. Cæsenatibus singularia beneficia contulit, quorum præclara monumenta litteris consignata jampridem publicata sunt. Mortuo sine liberis Antonio Farnesio Duce Parmensium, ac Placentinorum, decrevit ex Constitutione S. Pii V. (4) *Ducatum* illum *ad Sedem Apostolicam reversum* esse, si Henrichetta Estensis ejus vidua, quam uterum gerere acceperat, non edidisset prolem virilem. (5) Anno 1735. die 19. Decembris Cardinalem creavit Ludovicum Antonium Regis Hispaniæ Philippi V. filium, anno 1727. XVI. Kal. Jul. natum, Toletanæ Ecclesiæ administratorem antea constitutum. (6) Anno 1736. Divorum numero inseruit Vincentium a Paulo, Joan. Franciscum Regis, Julianam de Falconeriis, & Catharinam Fliscam Adurnam. (7) Anno

1738.

(4) Vide ejus Vitam pag. 541.

(5) Constitut. *Cum bonæ mem. Antonius Farnesius* 39. edita anno 1731. die 20. Junii, quæ est in tom. 13. Bullarii pag. 187.

(6) Hoc est, ut in Litteris Apostolicis, *Metropolitanæ Ecclesiæ Toletanæ in temporalibus quidem solum, in spiritualibus vero una cum Ven. Fratre N. Archiepiscopo N. (qui talis ab eo, atque ab omnibus aliis, qualis a Summo Pontifice deputabatur, haberi deberet) Commendatorem, Administratorem, & Dispensatorem, eo consilio constitutum & deputatum, ut, cum ad legitimam pervenisset ætatem, eidem Toletanæ Ecclesiæ in Archiepiscopum & Pastorem a Romano Pontifice præficeretur.*

(7) *In* hac *Canonizatione mos oblationis Turturum*, *Colum·*

1738. menſe Junio ſplendide ac magnifice excepit; ac per Legatum ſuum deducendam curavit Mariam Amaliam filiam Electoris Saxonici ac Regis Polonorum, nuptam Carolo Regi utriuſque Siciliæ fratri germano memorati Ludovici Antonii Cardinalis. Id etiam egit cauſſa honoris erga Reginam, quod ſellam ſuam ei obviam miſit Otriculum uſque. Deſiit agere inter homines anno 1740. VIII. Id. Febr. Pontificatum per *annos novem, menſes ſex, & dies quinque ſupra viginti* ita peregit, ut habitus *fuerit in ſontes ſalubriter rigidus, ſeveriore lege ſancita juſtiſſimus, in populis audiendis facilis, in egenos liberalis, in ſupplices clemens, & potius quam pœna, correctione contentus.* (8)

lumbarum, & Avium, qui uſurpari cœperat in Canonizatione S. Brigittæ, *reſumtus eſt*. Benedictus enim XIII. *hujuſmodi avium oblationem fieri noluit in Solemni Canonizatione octo Sanctorum, quam habuit in Baſilica Vaticana ſub finem anni* 1726. *& initio anni* 1727. Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 36. §. 12. num. 35. Eodem anno 1736. die 14. Auguſti dierum C. *indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora* ad pulſum Campanæ, *flexis genibus Pſalmum* De profundis *recitaverint, aut Orationem Dominicam cum ſalutatione Angelica addito verſiculo* Requiem æternam. *Si id per annum integrum fiat, plenaria Indulgentia conceditur*. Lambertinus Inſtitut. 61. pag. 304.

(8) Ita inſcriptum erat in pegmate funebri extructo in Baſilica S. Petri ſolemnibus exequiis ejus celebrandis.

CCXLIX.

CCXLIX.

BENEDICTUS XIV.

ANNO CHRISTI 1740.

CAROLI VI. 28.

QUI narranti mihi de Pontificibus Romanis ſymbolam ſæpe contulit, & Operum ſuorum clariſſimis monumentis hiſtoriam hanc illuſtravit Auctor Eminentiſſimus Cardinalis de Lambertinis, idem nunc ſummus Pontifex conſtitutus, futurus eſt pars magna operis hujus. Is civis Bononienſis ex ordine primo, vir omni doctrina eruditus, munere *Promotoris Fidei*, *Secretarii Congregationis Concilii*, aliiſque Romæ perfunctus (1) eſt: tum Anconæ Epiſcopus datus, Cardinalis a Benedicto XIII. creatus, & a Clemente XII. patriæ Archiepiſcopus: (2) demum annos natus LXV. unus ex omnibus, poſt diſſidium menſium amplius ſex, digniſſimus eſt habitus, qui ad Sacer-

(1) *Munus Secretarii Congregationis Cardinalium ſacri Concilii Tridentini interpretum multorum annorum ſpatio exercuit, una cum Officio Promotoris Fidei*. Lib. 1. de Serv. Dei beatif. & Beat. canoniz. cap. 18. n. 10. & Conſtit. 103. §. 3. pag. 367. tom. 1. Bullarii.
Collegio Advocatorum Conſiſtorialium plurium annorum ſpatio adſcriptus fuit. Eod. lib. 1. c. 35. pag. 183.
In Baſilica Principis Apoſtolorum per annos multos Canonicalem Theologalem Præbendam obtinuit. Ibid. c. 36. n. 3. pag. 186. & cap. 46. n. 33. pag. 286. Alia inſuper Romæ munera ſuſtinuit, quibus ſibi ad majora viam munivit.
(2) Retinet adhuc Archiepiſcopatum Bononienſem: idque facit exemplo Benedicti XIII. & aliorum ex Deceſſoribus ſuis, V. annot. 1. ad Clementem II. Pontif. CL.

cerdotii sublime fastigium instinctu plane divino proveheretur. Provectus est autem anno 1740. XVI. Kal. Septembr. & XII. Kal. mensis ejusdem Pontificali Tiara die Dominico coronatus. Agit nunc in Pontificatu annum nonum. Multa sunt hujus Pontificis merita egregia, quibus Urbis ornamentum, & totius Orbis utilitas continetur. Liberianæ Basilicæ porticum refecit, atque adeo novam lectissimis lapidibus, & columnis ornatam excitavit: primariam item ejus frontem extruxit marmoreo opere, ac statuis insignivit: superque eam porticum alteram erexit, unde Festo Assumptionis B. Mariæ Virginis Apostolicam benedictionem populo solemni ritu impertiret: alia denique a solo erecta ædificia ad totius Ædis formam exegit: (3) hodieque interiorem Basilicę partem magnis sumtibus instaurat. Triclinium Lateranense Clementis XII. tempore dirutum, sacrasque imagines, quæ in eo conspiciebantur, instauravit, reparavitque miro artificio damna antiquitatis. (4) Ædem Sessorianam, vulgo S. Crucis in Hierusalem, cujus Titulum, Cardinalis cum esset, sustinuerat, porticu, & laquearibus renovatis, directaque ad Lateranum via clivis complanatis, fecit speciosiorem. Ut pauperum, quos benevolentia complectitur vere paterna, usibus inserviret, amplificavit Xenodochium S. Spiritus in Saxia, modicoque intervallo amplum ei & magnificum Cœmeterium adjecit. Antonini Pii columnæ sustinendæ stylobatem collocavit e regione Curiæ Innocentianæ. Solis Obeliscum ex Campo Martio extraxit, magna ex parte annorum injuria labefactatum. Sacellum majus novæ Ecclesiæ S. Apollinaris exædificavit,

ac

(3) Constit. 121. §. 1. & 2. pag. 491. & 492. tom. 1. Bullarii.

(4) Lib. 1. de serv. Dei beatific. & Beat. canoniz. c. 41. §. 10. n. 32. pag. 246.

ac marmoribus, aurique inductione conspicuum redditum consecravit. Secutus exemplum Clementis XII. decessoris sui Capitolinas Ædes signis, anaglyphis, aliisque antiquitatis monumentis auxit, & Vaticanam Bibliothecam locupletavit. Fornici maximo Basilicæ S. Petri laboranti mole sua, celeberrimis Mathematicis in consilium adhibitis, prospiciendum curavit. (5) Præclara ædificia ad fontem Aquæ Virginis, Romæ a Decessoribus inchoata, perfecit. Carolum Borbonium Regem utriusque Siciliæ, Veletris, quo in oppido belli causa diutius fuerat, anno 1744. Romam ex improviso profectum, pedibus suis oscula figere cupientem paterna omnino benevolentia excepit, & quanta maxima potuit per id horarum, quibus in Urbe mansit, liberalitate prosequutus est. Advocatorum Consistorialium Collegium, summo Pontifice operante sacris, voluit sedem habere ante Cubicularios honorarios. (6) Approbavit novum Ordinem Clericorum *Discalceatorum* Passionis Jesu Christi, quorum est institutum prædicare eundem *Jesum Christum, & hunc crucifixum*, rationemque vitæ ejus, quoad fieri per humanam infirmitatem potest, imitari. Exactor gravissimus Ecclesiasticæ disciplinæ interdixit Clericis negotiationem quamlibet, etiam sub alieno laici nomine. (7) *Extra casum necessitatis extremæ ademit Sacerdotibus facul-*

(5) Inter hos Vir famæ celebritate clarissimus Joannes Polenus in Gymnasio Patav. professor Matheseos, & Philosophiæ experimentalis. Is accitu ipsius Benedicti XIV. evocatus anno 1743. Romam perrexit, ibique moratus est menses duos hospes Caroli Cardinalis Rezzonici Episcopi Patavini recens electi. Ejus opinio Pontifici probata præ ceteris. Patavium donis auctus reversus, jussu ejusdem Pontificis edidit anno 1748. typis Seminarii nostri librum, cujus index est: *Memorie istoriche della gran Cupola del Tempio Vaticano, e de' danni di essa, e de' ristoramenti loro.*

(6) Citato lib. 1. c. 18. n. 4. pag. 92.

(7) Constitut. 13. pag. 32. tom. 1. Bullarii.

cultatem excipiendi confessionem *complicis in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commisso*. (8) Constituit, *quotiescumque in Quadragesima, aliisque anni temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, lacticiniorum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus unicam comestionem esse servandam, & licitas, atque interdictas epulas minime esse apponendas*. (9) Fratribus ex Cappuccinorum familia commorantibus extra Cœnobium permisit, ut commissa confiterentur Sacerdotibus extraneis, ubi nullum invenirent Confessarium sui Ordinis. (10) Eisdemque assignavit munus Concionatoris Apostolici: ac Theatinis locum dedit Consultoris in Congregatione Rituum sacrorum: (11) quem honoris gradum etiam Societati Jesu ob eximia ejus merita impertiit. Decrevit, ut omnes sustinentes curam animarum Parochi, Vicarii, Œconomi *perpetui, vel ad tempus constituti, etiam Regulares, quamvis congruis præfinitis redditibus destituantur, sacrificium Missæ pro populo celebrent, & applicent in Dominicis, aliisque per annum diebus Festis de præcepto*. (12) Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Patavinæ indulsit singularia jura multa, atque ornamenta. (13) Magno item Præposito Ecclesiæ Metro-

(8) Constitut. 20. §. 4. pag. 52.

(9) Constitut. 27. §. 2. pag. 66. Constitutione autem 99. §. 4. pag. 357. respondet, *epulas licitas pro iis*, quibus permissum est carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas interdictas esse pisces: ideoque utrumque simul adhiberi non posse. Pisces tamen non esse interdictos iis, quibus datur tantum facultas adhibendi ova & lacticinia.

(10) Constitut. 49. §. 2. pag. 145. tom. 1. Bullarii, & de Sacrificio Missæ sect. 2. n. 90. pag. 200.

(11) Constitut. 75. pag. 245. Constitut. 125. pag. 503.

(12) Constitut. 103. §. 4. 5. 6. 10. pag. 367.

(13) Id apparet ex litteris ab ipsomet Pontifice ad Episcopum Carolum Card. Rezzonicum datis, in quibus le-

tropolitanæ Melitensis & vestem Præsulis tribuit, & potestatem conferendi Ordines minores. Magno itidem Magistro Melitensium Equitum Ensem misit, & Galerum, præmia fortium virorum, & insignium propugnatione ac defensione rei Christianæ. Idem Lusitaniæ Sacerdotibus, quemadmodum & Sacerdotibus Hispaniarum, permisit ter Missæ Sacrificium facere die Commemorationis omnium Fi-

leguntur hæc Constitut. 91. §. 2. pag. 311. tom. 1. Bullarii. *Motu proprio nec ad ullius postulatum, & plenitudine Nostræ potestatis decernimus & constituimus, ut perpetuis futuris temporibus Dignitates & Canonici Patavinæ istius Ecclesiæ Notarii sint Sedis Apostolicæ, gaudeantque cunctis honoribus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, gratiis, favoribus, indultis, quibus potiuntur ejusdem Apostolicæ Sedis Notarii de numero Participantium, sine tamen istorum præjudicio. Rursus ut dum in Choro divinas celebrant laudes, utantur per hyemem suppare, seu roccheto, & cappa magna, per æstatem eodem suppare & superpelliceo, sicut Vaticanæ Basilicæ Canonicis est in more. Pileum itidem gerant ornatum purpureo torulo, honoraria scilicet rubri coloris fasciola. Insigni præterea Familiæ suæ Protonotariorum Galerum imponant. Dum quoque sacrosanctum Missæ Sacrificium peragunt, Canonem Missæ adhibeant, & lychneolum. Hæc omnia tamen concedimus, & concessa esse volumus, salva tua, & Successorum tuorum in omnibus jurisdictione. Nec per eam intendimus ullam Dignitatum, Canonicatuum, & Præbendarum Ecclesiæ Patavinæ, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ per dictæ Ecclesiæ Canonicos, & inibi dignitates hujusmodi obtinentes pro tempore possideri, seu in quibus, vel ad quæ jus haberi contigerit, reservationem, seu affectionem Nostræ, ac Romanorum Pontificum successorum nostrorum ac Sedi præfatæ collationi, ac dispensationi inducere.*

Cujus tam insignis beneficii monumentum est Lapis in ipso Odeo Ecclesiæ Cathedralis, his verbis:

BENEDICTO XIV.
P. O. M.
Quod Canonicos hujus Ecclesiæ
Amplissimis honoribus cumulatos
in Protonotariorum Apostolicorum Particip.
album retulerit

CA-

Fidelium defunctorum. (14) Beatificationes & Canonizationes Sanctorum statuit peragendas esse in Æde Principis Apostolorum. (15) Alexandrum Saulium, (16) Hieronymum Æmilianum Patricium Venetum fundatorem Congregationis Somaschæ, (17) Josephum a Matre Dei fundatorem Scholarum piarum, Josephum a Cupertino Sacerdotem ex Ordine Conventualium, & Joannam Franciscam Fremiot de Chantal retulit in Beatos: in Sanctos vero Fidelem a Sigmaringa Protomartyrem S. Congregationis de propaganda Fide ex Ordine Cappuccinorum, Camillum de Lellis institutorem Regularium ministrantium infirmis, Petrum Regalatum Ordinis Fratrum minorum de Obser-

CAROLO CARDINALI REZZONICO
Episcopo Patavino
Quod referendos curaverit
Iidem Canonici
Eucharisticis Sacrificiis ad præsentem
Piacularibus ad æternam felicitatem
Utrique in perpetuum decretis
P.
Anno CIↃDCCXXXXIV.

(14) Bona lib. 1. rer. Liturgic. c. 18. §. 7. *In regno Valentiæ, & in aliis quibusdam locis Hispaniæ Sacerdotes bis vel ter celebrant in die Commemorationis omnium Defunctorum, sive ex privilegio, sive ex consuetudine, quæ fortassis ex eo profluxit, quod Alexander* II. *qui unam dumtaxat in eo die Missam agi præcepit, morem celebrandi unam de die, alteram de Defunctis refert, & non abrogat. Certum nihilominus est, hunc morem jampridem desuevisse*. Vide Lambertinum, hunc videlicet ipsum Pontificem, de quo scribimus, de Sacrificio Missæ sect. 2. n. 31. & 32. pag. 169. & annotat. 6. ad Alexandrum II. pag. 352.

(15) Constitut. 36. pag. 93. tom. 1. Bullarii, & lib. 1. de serv. Dei beatificat. & Beat. canonizat. c. 36. §. 2. n. 3. pag. 184.

(16) Constitut. 17. pag. 46. Fuit primum *in Congregatione Regularium S. Pauli Barnabitarum*, deinde Aleriæ, tum Papiæ Episcopus.

(17) V. Bollandum die 8. Februar. pag. 217. to. 2.

ſervantia, Joſephum a Leoniſſa Cappuccinum Confeſſorem, & Catharinam de Ricciis Monialem Ordinis S. Dominici. Ratum quoque juſſit cultum publicum *ab immemorabili tempore* exhibitum B. Joannæ Valeſiæ Francorum Reginæ, & B. Nicolao Albergato S. R. E. Cardinali, Bononenſium Antiſtiti, ex familia Cartuſianorum: (18) item B. Benedicto a S. Philadelphio, Laico profeſſo Ordinis minorum Reformatorum S. Franciſci, vulgo dicto *il Santo nero*, quia fuſco colore erat, quippe natus ex parentibus ex Æthiopia in ſervitutem abductis in inſulam Siciliæ. Cardinales adhuc creavit ſeptem ſupra triginta tantæ dignitati pares: inter hos Joannem Theodorum Bavarum, Caroli VII. Imperatoris fratrem, Ratiſponenſium & Leodienſium Antiſtitem, & Principem Henricum Benedictum Stuartum, nimirum ex familia illa de Catholica Romana Fide optime merita. Idem non ſolum rebus geſtis, ſed etiam ſcriptis clarus, Voluminibus magnis quatuor totam *de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione* explicavit ſententiam: quibus mirum quantum Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, Critices, eruditionis, præter quæſtiones Theologicas, Philoſophicas, Phyſicas, Medicinales, & Legales, contineatur. (19) Eru-

(18) Conſtitut. 38. pag. 186. & Conſtitut. 108. pag. 426. to. 1. Bullarii.

(19) *Hoc Opus elaboravit poſtquam ultra viginti annos in munere Promotoris Fidei verſatus fuit, ut certam ac tutam methodum traderet dirigendi ſeriem cauſarum Beatificationis, & Canonizationis, quæ ob varias opiniones Scriptorum, qui in negotiis Congregationis ſacrorum Rituum non ſatis verſati fuerant, aliquo modo involuta ac perturbata videbatur, atque omnium oculis pateret, quam caute ac diligenter Apoſtolica Sedes in hujuſmodi cauſarum examine ſe gereret.* Conſtitut. 141. §. 4. pag. 560. tom. 1. Bullarii.

Has paucas Conſtitutiones commemorare placuit, ne ejus inſtituti, quod antea ſemper tenui, videar oblitus.

Ce-

Eruditione consimili & Critica scripsit de Jesu Christi, Matrisque ejus Festis, & de Missæ Sacrificio, de Sanctis item, qui divino Officio coluntur Bononiæ: quo etiam modo edidit Institutiones Ecclesiasticas, & nuper Tractatum de Synodo. (20) Bullarii quoque sui Tomum primum emisit: & benevolus Patriæ, & illustrium Pontificum Innocentii III. Honorii III. Gregorii IX. ac Bonifacii VIII. cum librum sextum Decretalium, & Joannis XXII. cum Decretales Clementis V. ederent, exemplis adductus, *Doctoribus* (21) *& Scholaribus universis Bononiæ commorantibus* inscripsit. (22) Etiam Martyrologium Romanum auctius edendum curavit: de qua editione ponderosam scripsit epistolam ad Joannem V. Regem Lusitanorum, cujus impensis editio curata est. (23). In maximis occupationibus nunquam inter-

Ceterum qui singulas nosse cupit, adeat Bullarium ipsum cujus Tomus alter, hæc me scribente, inibi est, ut e prelo exeat.

(20) Libros *de serv. Dei beatific. & Beator. canonizat. De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis: De Missæ Sacrificio: De Sanctis, qui Divino Officio Bononiæ coluntur*, edidit, cum adhuc Ecclesiæ Bononiensi præesset, quos factus Pontifex additionibus locupletatos iterum emisit typis Seminarii Patavini. Institutiones Ecclesiasticæ, vulgo *Notificazioni*, quas adhuc Archiepiscopus Bononiensis ediderat, ipso Pontifice in Latinam linguam translatæ sunt, ac typis Romæ anno 1747. editæ. Latine etiam redditi libri *de Jesu Christi, Matrisque ejus Festis*, & *de Sacrificio Missæ* publicam lucem aspexerunt. Tractatum *de Synodo* protulit gerens Pontificatum.

(21) *Inter* hos *Doctores ipse recensitus fuerat, cum adhuc in minoribus versaretur*, ut est in ejus Epistola inscripta memoratis Doctoribus.

(22) Vide paginam 406. 411. & 413.

(23) Est hic Epistolæ titulus: *Sanctissimi Domini Nostri Benedicti* XIV. *Litteræ Apostolicæ de nova Martyrologii Romani editione ad Joannem* V. *Portugalliæ & Algarbiorum Regem illustrem*. Romæ 1748. in 4.

termitten. ſtudia pietatis, Epiſcopos ſacro chriſmate inungere conſuevit, Eccleſias conſecrare, Euchariſtiam & venerari ipſe publice, & alios ad ejuſdem venerationem ſuomet exemplo excitare: idemque in maximis pietatis officiis non intermittens ſtudia doctrinæ, ſingulis Lunæ diebus conventum apud ſe celebrare virorum eruditorum, in quo tum de profana veterum Romanorum, tum de Catholicæ Eccleſiæ hiſtoria, Conciliis, ac rebus Liturgicis diſputationes alternantur. Plura, ac majora in dies deſtinat, quæ ut perficiat, Deus Optimus Maximus Chriſtianæ, & Litterariæ reipublicæ votis annuens, longiorem illi vitam largiatur.

Hæc habui, quæ de tanto Pontifice ſcriberem. Verum ſcribenti mihi viventis adhuc Pontificis vitam illud incommodum accidit, ſed tamen pergratum, & perjucundum, quod majus in dies fit meritorum incrementum: quæque hodie fortaſſe par meritis videbatur laus, nova jugiter creſcente laudum ſegete, intra paucos dies impar erit.

Hactenus Sandinus, cui ſubita morte prærepto anno 1751. *VII. cal. Mart. ſeptem annos Benedictus XIV. ſupervixit. Quæ ſequuntur, ab aliis adjecta ſunt, partim quia poſt Auctoris mortem acta, partim quia ad ejus notitiam non pervenerunt.*

In Æde Liberiana Pontificium Altare poſuit, & prid. cal. Octobr. 1750. ſacravit. Publicam delineandi ſcholam inſtituit, ædibus in hunc uſum ædificatis, attributoque ære ad impenſas & præmia. Pinacothecam condidit, tabuliſque ingenti ſumptu comparatis implevit. In Baſilica Vaticana abſidum majorum ornamenta perfecit. S. Pauli templum via Oſtienſi reparavit, muſivo præſertim picturiſque reſtitutis, Pontificumque ſerie ad nos uſque perducta. Vetuſtiſſimam SS. Marcellini &

Petri ædem a fundamentis restituit. Lauretanæ B. Mariæ Domui turrim addidit, porticumque amplificavit. Salutaria multa decrevit ad rectam totius Pontificiæ ditionis gubernationem, amplificato commercio, judiciisque rectius ordinatis. (24) Lusitano Regi Joanni V. de Catholica Religione, & Apostolica Sede præclare merito, & successoribus ejus *Fidelissimi* titulum concessit. Opportunis Indultis veteres controversias sustulit inter Romanam Curiam & Reges Hispanos de jure Patronatus in Ecclesiastica Beneficia regni ejus. Cum Venetis quoque de utriusque dominationis jure ac finibus lites composuit. Aquilejensem Patriarchatum extinxit, Patriarchali Basilica immediatæ Sedis Apostolicæ jurisdictioni subjecta: ejus autem loco Archiepiscopatus duos condidit, Utinensem & Goritiensem, divisa Patriarchali Diœcesi, divisisque Suffraganeis. Jus Veneto Senatui concessit tres Episcopos nominandi, Torcellanum, Clodiensem, & Caprularum, Veneti Patriarchæ Suffraganeos. Novos Episcopatus in America instituit, Fuldensem in Germania, Pinarolensem, & Terlitiensem in Italia. Episcopis Varmiensi, Erbipolensi, & Quinqueecclesiensi Pallium concessit, & jus Crucis erectæ ferendæ Archiepiscoporum instar. Pallii benedictionem inter functiones Pontificias relatam, primis vesperis addixit diei festi SS. Petri & Pauli, ritumque firmavit. Immaculatæ Virginis Mariæ Conceptionem Pontificia Cappella in posterum celebrari Romæ jussit. Duobus repulsis Maronitarum Patriarchis, qui per factionem electi fuerant, ipse tertium dedit magno partium consensu receptum: atque ita schisma sustulit. Tres Ciliciæ Arme-

(24) Apparent hæc, & quæ sequuntur pleraque in sapientissimis Constitutionibus, quas variis temporibus edidit, & collectas in unum corpus quatuor magnis voluminibus vulgatas vidit typis Romanis elegantissimis.

menorum Patriarchas, postulantibus electoribus, admisit, confirmatosque Pallii honore insignivit. Quos *liberos Muratores* vocant, nova Constitutione proscripsit. Theses condemnavit, quas Parisiis propugnandas exposuerat Martinus de Prado: Auctorque ipse, ut Catholicum virum decuit, eas publice abnuit, ac retractavit. Propositiones quinque ad duellum pertinentes, erroneas declaravit, ac rejecit. Matrimoniorum firmitati, & Cœnobitarum professionibus consuluit, exactiore constituta judiciorum forma ad veritatem detegendam, quoties de assertis *nullitatibus* agitur. Episcopis, et locorum Ordinariis facultatem auxit Plenariæ Indulgentiæ in mortis articulo concedendæ tum per ipsos, tum per Sacerdotes alios ab ipsis delegatos. Regnis Castellæ, Legionis, et Indiarum indulsit, ut Sabbatis omnibus nec Quadragesimali abstinentiæ, nec ulli jejunio obnoxiis, vesci carnibus possint. Diem natalem SS. Apostolorum Petri et Pauli per totam Octavam solemniter celebrari mandavit, ordinemque et modum in diversis Urbis Ecclesiis celebrandi præscripsit. S. Leonis I. cognomento Magni Officium Missamque ritu Doctorum celebrari jussit. S. Franciscum Xaverium in omnibus Indiarum regionibus principem patronum haberi voluit: Militiamque S. Januarii confirmavit ab utriusque Siciliæ Rege institutam. Assisiensi templo, in quo S. Francisci servatur corpus, Basilicę Patriarchalis, et Cappellę Papalis honorem tribuit. Asseruit jejunii disciplinam conditionibus pręscriptis, quę apponi debent dispensationibus, ut vocant, super cibis jejunii tempore vetitis, itemque explicatis circumstantiis, in quibus peti possunt ab Apostolica Sede, atque obtineri dispensationes hujusmodi pro civitate aliqua, aut diœcesi tota. Jubilęi annum MDCCL. celebravit pietate, et magnificentia plane singulari, pręmissis

Zz z anno

anno ante institutionibus ad præparandos animos, tollendasque ambiguitates, et controversias quasdam Theologicas. Ut autem iis quoque consuleret, qui Romę esse non potuerunt, anno sequenti Jubilęi beneficium atque Indulgentias ad reliquos Catholici Orbis Christianos extendit, via et ratione prę-scripta, qua sibi quisque insigne hoc spiritale bonum comparare posset. Ad Cardinales XXXVII. de quibus supra a Sandino dictum est, alios XVII. addidit: parumque absuit, quin totum renovaret sacrum illorum collegium. Archiepiscopatum Bononiensem post annos XIV. dimisit, contulitque Vincentio Cardinali Malvetio, Seminario jam exstructo, et Basilica Metropolitana magnifice exędificata, ornataque ingenti supellectile. Anno MDCCLVI. postrid. Id. Octobr. encyclicam admodum gravem ad Gallię Episcopos misit, qui conventum a Rege indictum. componebant, seque illius Ecclesię nomine consuluerant, qua nixus Rex Christianissimus Quesnellianos coercuit, & ex summo justitiæ tribunali, laudatis confirmatisque proavi sui adversus illos decretis, Constitutionem *Unigenitus* Ecclesiæ totius, Regnique legem esse declaravit, cui nemo sine læsæ majestatis crimine resistere posset. Postea longo debilitatus morbo, cum Missæ sacrificium stans peragere non posset, pulcherrima præmissa de re hac dissertatione, quæ iterum ac sæpius edita typis est, sibi indulsit, ut suæ erga mysterium hoc longe omnium augustissimum pietati ac devotioni sedens satisfaceret. Obiit V. Non. Majas MDCCLVIII. annos natus LXXXIII. m. I. d. III. post annos Pontificatus XVII. m. VII. d. XVI. cum paucis ante diebus ad Goanum Archiepiscopum mira prudentia & eruditione respondisset de matrimonii impedimentis, & effugiis quibusdam, ad Concilii Tridentini decreta declinanda, in ea regione quæsitis: & quidem ipse per se,

ut

ut in epistolæ exordio significat, cum posset aliena ope uti, supremo sibi servato judicio. Postremum hoc majus est quiddam in summæ senectutis homine perpetuis laboribus fracto, & bis lethali morbo ad extremam usque sacram Unctionem afflicto & prostrato, quam ut exprimi verbis possit. Profecto talis fuit Pontifex, qui cum summa vitæ innocentia tantam doctrinæ copiam conjunxit, ut ad veteres Ecclesiæ Patres ac Doctores proxime accessisse videatur.

CCL.

CLEMENS XIII.

ANNO CHRISTI 1758.

FRANCISCI I. 13.

POST menses duos, & dies tres a morte Benedicti XIV. suffectus est prid. Non. Quintil. Carolus Card. Rezzonicus Patricius Venetus, Episcopus Patavinus, annos natus LXV. assumpto nomine Clementis XIII. ad renovandam memoriam Clementis XII. a quo Cardinalium ordini adscriptus fuerat. Coronatus est postrid. Id. ejusd. agitque nunc Pontificatus annum VI. Mariam Theresiam Austriacam Romanorum Imperatricem, & Hungariæ Reginam ornavit agnomine *Apostolicæ* transmittendo ad omnes deinceps in Hungariæ regno successores. (1) Reipublicæ Venetæ in testimonium grati animi Rosam auream misit a se be-

(1) Ad eam rationem, qua rex Galliarum *Christianissimus*, Hispaniarum *Catholicus*, Lusitaniæ *Fidelissimus* ab aliis Pontificibus cognominati sunt.

nedictam: eidemque jus regium concessit nominandi in posterum certum virum in Sacræ Romanæ Rotæ Auditorem. Visitatorem, ut vocant, Apostolicum ire jussit in Corsicam intestinis dissidiis turbatam, & cavere, ne quid, absentibus Episcopis, interim ibi Christiana res detrimenti caperet. Edita Constitutione renovavit antiquos Canones in Clericos negotiatores, & sæcularibus curis se immiscentes. (2) Decessoris sui Benedicti XIV. sententiam exponens de dispensationibus, ut vocant, super cibis jejunii tempore vetitis, statuit, eas valere pro unica comestione tantum, qua excepta, *dispensatos* (sive carnes iis concedantur, sive lacticinia) *in omnibus æquiparandos esse illis, quibuscum nulla est dispensatio*. Ratum habuit decretum S. Congregationis Indulgentiis & Sanctorum Reliquiis præpositæ, quo sancitur, quoties in Indulgentiarum Brevibus ponuntur verba, illa, *qui vere pœnitentes, & confessi* &c. toties ad eas lucrandas necessario requiri Sacramentalem confessionem, etiam ab iis, qui nullius lethalis peccati sibi conscii sunt. Sanxit, ut singulis diebus Dominicis Præfationem propriam in Missa non habentibus dicatnr Præfatio SS. Trinitatis. Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis concessit, ut bis in anno, aliisque Prælatis inferioribus Mitrę & Pontificalium usum habentibus, ut semel benedictionem Apostolicam cum plenaria Indulgentia post Missam solemnem populo largiantur. Omnibus Parochialibus Ecclesiis indulsit jus Altaris privilegiati ad septennium duraturum; eodemque privilegio esse voluit Missas omnes in die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, & per ejus Octavam.

(2) Cap. penult. & ult. de vita & honest. Clericor. Præclare hac de re scripsit in litteris circularibus ad Parochos editis 1742. Idib. Maii Sanctes Card. Veronesius Episcop. Patavinus, cum Vicarii Generalis munere fungeretur. Eas legere erit pretium operæ.

vam. Anno MDCCLXI. 12. Kal. Octobr. Gregorium Barbadicum Episcopum Patavinum, qui LXIV. annis ante denatus fuerat (3) inter Beatos retulit, & Officium recitari, Missamque celebrari de eo voluit in Patavina, Bergomate, Venetaque Diœcesi. Jampridem, hoc est cum primum Patavinam Mitram suscepit, in eam curam incubuerat, ut ejus cultum publicum promoveret, omnemque operam dare, & impensam sufficere statuerat, & publice declaraverat. Compos factus, solemni ritu, & frequenti pompa Romę eum diem celebrari jussit, & in Ecclesiis, quas modo dixi, celebrandum curavit. Approbavit cultum ante decreta Urbani VIII. exhibitum Beatis Antonio Turriani, vulgo dicto ab Aquila, Antonio de Amandula, Augustino Novelli Ordinis Eremitarum S. Augustini, Sebastiano Maggi Ordinis Predicatorum, Petro a Moliano Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, Angelo Augustino Mazzingoli Ordinis Carmelitarum antiquæ observantię regularis, & Jacobo Philippo Bertoni Ordinis Servorum B. Mariæ Virginis. Cardinales adhuc creavit quatuor supra triginta: inter hos Veneti Dominii quinque. (4) Canonicis Ecclesię Patavinę pręter ornamenta, quę ab Decessore suo iis conferenda curaverat

(3) V. annotat. 6. ad Benedictum XIII. Pontific. CCXLVII. & præterea ejus Beati Vitam Latine & Italice scriptam, & nuper editam.

(4) Hi sunt Carolus Rezzonicus Aurelii fratris Pontificis filius, Antonius Marinus Priuli Venetus Episcopus Vicetinus, Sanctes Veronesius Venetus Episcopus Patavinus, Joseph Alexander Furietti Bergomas, Joannes Molino Venetus Episcopus Brixianus.

Et Veronesium quidem quanti faceret, cujus opera in Episcopatu Patavino usus fuerat, Vicarii Generalis munus strenue, vigilanter, studioseque obeuntis, præclare significavit statim ac Petri Cathedram ascendit, Ecclesiam, quam dimittebat, uni illi committens, & post annum augens amplissima dignitate.

(5) crucem parvam singulis misit, encausto cęsii coloris obductam, & argento circumdatam, in adversa parte auream icunculam Marię Virginis in Cœlum evectę, in aversa B. Gregorii Barbadici habentem: eamque rubrą tęnia e collo pendentem ante pectus portare jussit: voluitque post eorum obitum ad succedentes Canonicos transmitti. Inter difficillima negotia, & gravissimas curas, quæ circumstare necesse est universæ Ecclesię prępositum, illa prima & potissima ejus animum urget, ut egenorum inopiam levet: cui sustentandę adeo largus & munificus fuit in Episcopatu Patavino, ut consideranti supra fidem videri possit. Sedulus imitator S. Caroli Borromęi, & prędicti B. Barbadici cum in ceteris virtutibus, tum in hac pręcipue, cum pecuniam quotidie sine parsimonia profunderet, auditus est dicere, nihil se de suo largiri, sed quę pauperum essent, illis reddere. Factus autem summus Pontifex liberalitatem auxit: pergitque effundens in omne genus hominum stipem subsidiumque petentium, atque ultro etiam non petentium necessitatibus libentissime occurrit. Neque illud pręteriri fas est, quod quibus Patavii statas eleemosynas prębere consueverat (quę sane ingens pecunię summa erat) eas omnes quotannis continuare statuit, dum vivet, & magnanimi promissi fidem præstat. Sacræ vestes ornatui Ministrorum, aulæa parietibus vestiendis, argentea supellex magnifica, ingens & exquisito artificio elaborata lampas Altaribus decorandis, quotiescumque Patavini in Templum Cathedrale convenient, illustria erunt monumenta hujus, dum in minoribus ageret, munificentissimi Pontificis: quem propterea nova quotidie & egregia cogitantem ut servet diu incolumem benignissimus Deus, votis omnibus exposcere atque implorare debemus.

PON-

(5) V. annotation. 7. ad Pontificem præcedentem.

PONTIFICUM
ROMANORUM
INDEX ALPHABETICUS.

A

	Pontifex	*creatus*	*ſedit* an.	men.	dies
79.	Adeodatus	672.	4.	2.	5.
59.	Agapetus I.	535.		10.	19.
132.	Agapetus II.	946.	10.	2.	
81.	Agatho.	678.	3.	6.	14.
7.	Alexander I.	121.	10.		
156.	Alexander II.	1061.	11.	6.	21.
170.	Alexander III.	1159.	21.	11.	23.
181.	Alexander IV.	1254.	6.	5.	13.
206.	Alexander V.	1409.		10.	8.
216.	Alexander VI.	1492.	11.		8.
239.	Alexander VII.	1655.	12.	1.	15.
243.	Alexander VIII.	1689.	1.	3.	26.
5.	Anacletus.	103.	9.	3.	10.
41.	Anaſtaſius I.	398.	4.	1.	13.
52.	Anaſtaſius II.	496.	1.	11.	19.
123.	Anaſtaſius III.	911.	2.	2.	
168.	Anaſtaſius IV.	1153.	1.	4.	23.
12.	Anicetus.	167.	8.		
20.	Anterus.	237.		1.	

B

64.	Benedictus I.	574.	4.	1.	18.
83.	Benedictus II.	684.		10.	12.
106.	Benedictus III.	855.	2.	6.	10.

119.

	Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
119.	Benedictus IV.	900.	3.		2.
134.	Benedictus V.	964.			
136.	Benedictus VI.	972.		1.	
138.	Benedictus VII.	975.	9.		
146.	Benedictus VIII.	1012.	11.		
148.	Benedictus IX.	1033.	12.		
	Benedictus X. Pseudopontifex.				
194.	Benedictus XI.	1303.		8.	17.
197.	Benedictus XII.	1334.	7.	4.	6.
247.	Benedictus XIII.	1724.	5.	8.	23.
249.	Benedictus XIV.	1740.	17.	7.	16.
44.	Bonifacius I.	418.	4.	9.	18.
57.	Bonifacius II.	530.	1.		
68.	Bonifacius III.	607.		8.	22.
69.	Bonifacius IV.	608.	6.	8.	12.
71.	Bonifacius V.	619.	5.		10.
114.	Bonifacius VI.	896.			15.
	Bonifacius VII. Pseudopontifex.				
193.	Bonifacius VIII.	1294.	8.	9.	18.
203.	Bonifacius IX.	1389.	14.	11.	

C

45.	Cæleſtinus I.	423.	8.	5.	3.
165.	Cæleſtinus II.	1143.		5.	13.
175.	Cæleſtinus III.	1191.	6.	9.	9.
179.	Cæleſtinus IV.	1241.			17.
192.	Cæleſtinus V.	1294.		5.	8.
29.	Cajus	283.	12.	4.	5.
17.	Calliſtus I.	221.	5.	1.	12.
162.	Calliſtus II.	1119.	5.	10.	12.
211.	Calliſtus III.	1455.	3.	3.	29.
121.	Chriſtophorus.	903.		6.	
4.	Clemens I.	93.	9.	6.	6.
150.	Clemens II.	1046.		9.	15.
174.	Clemens III.	1187.	3.	3.	10.
183.	Clemens IV.	1265.	3.	9.	
195.	Clemens V.	1305.	8.	10.	15.

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
198. Clemens VI.	1342.	10.	7.	
221. Clemens VII.	1523.	10.	10.	7.
233. Clemens VIII.	1592.	13.	1.	3.
240. Clemens IX.	1667.	2.	5.	19.
241. Clemens X.	1670.	6.	2.	23.
245. Clemens XI.	1700.	20.	3.	25.
248. Clemens XII.	1730.	9.	6.	25.
250. Clemens XIII.	1758.			
3. Cletus .	80.	12.	7.	2.
85. Conon .	686.		11.	
90. Constantinus .	708.	7.		15.
22. Cornelius .	254.	2.		
D				
39. Damasus I.	367.	17.	2.	26.
151. Damasus II.	1048.			23.
70. Deusdedit .	615.	3.		20.
26. Dionysius .	261.	11.	3.	14.
80. Donus I.	676.	1.	5.	10.
137. Donus II.	974.			
E				
14. Eleutherus .	179.	15.		23.
6. Euaristus .	112.	9.	3.	
77. Eugenius I.	654.	2.	8.	24.
101. Eugenius II.	824.	3.		
167. Eugenius III.	1145.	8.	4.	10.
209. Eugenius IV.	1431.	16.		
32. Eusebius .	309.	2.	7.	16.
28. Eutychianus .	275.	8.	5.	3.
F				
21. Fabianus .	238.	15.		4.
27. Felix I.	272.	2.	5.	
38. Felix II.	355.	2.		

56.

	Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
50.	Felix III.	483.	8.	11.	17.
56.	Felix IV.	526.	4.	2.	18.
113.	Formosus.	891.	4.	6.	
	G				
51.	Gelasius I.	492.	4.	8.	20.
161.	Gelasius II.	1118.	1.		4.
66.	Gregorius I. *Magnus*.	590.	13.	6.	10.
91.	Gregorius II.	715.	15.	8.	24.
92.	Gregorius III.	731.	10.	8.	10.
103.	Gregorius IV.	827.	16.		
141.	Gregorius V.	996.	2.	8.	
149.	Gregorius VI.	1044.	2.	8.	
157.	Gregorius VII.	1073.	12.	1.	3.
173.	Gregorius VIII.	1187.		1.	27.
178.	Gregorius IX.	1227.	14.	5.	2.
184.	Gregorius X.	1271.	3.	9.	15.
201.	Gregorius XI.	1370.	7.	2.	27.
205.	Gregorius XII.	1406.	2.	6.	3.
228.	Gregorius XIII.	1572.	12.	10.	28.
231.	Gregorius XIV.	1590.		10.	10.
236.	Gregorius XV.	1621.	2.	15.	
	H				
97.	Hadrianus I.	772.	23.	10.	17.
108.	Hadrianus II.	867.	5.		
111.	Hadrianus III.	884.	1.	4.	
169.	Hadrianus IV.	1154.	4.	8.	29.
186.	Hadrianus V.	1276.			37.
220.	Hadrianus VI.	1522.	1.	8.	6.
48.	Hilarius.	461.	5.	9.	29.
72.	Honorius I.	625.	12.	11.	16.
163.	Honorius II.	1124.	5.	1.	25.
177.	Honorius III.	1216.	10.	8.	
190.	Honorius IV.	1285.	2.		
54.	Hormisda.	514.	9.	11.	
10.	Hyginus.	154.	4.		

I

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
42. Innocentius I.	402.	15.	2.	10.
164. Innocentius II.	1130.	13.	7.	9.
176. Innocentius III.	1198.	18.	6.	9.
180. Innocentius IV.	1243.	11.	5.	14.
185. Innocentius V.	1276.		5.	
199. Innocentius VI.	1352.	9.	8.	26.
204. Innocentius VII.	1404.	2.		21.
215. Innocentius VIII.	1484.	7.	10.	27.
232. Innocentius IX.	1591.		2.	
238. Innocentius X.	1644.	10.	3.	23.
242. Innocentius XI.	1676.	12.	10.	22.
244. Innocentius XII.	1691.	9.	2.	15.
246. Innocentius XIII.	1721.	2.	9.	29.
55. Joannes I.	523.	2.	9.	14.
58. Joannes II.	531.	2.	4.	26.
63. Joannes III.	560.	12.	11.	26.
74. Joannes IV.	640.	1.	9.	18.
84. Joannes V.	685.	1.		9.
87. Joannes VI.	701.	3.	2.	12.
88. Joannes VII.	705.	2.	7.	17.
109. Joannes VIII.	872.	10.		
118. Joannes IX.	898.	2.		15.
125. Joannes X.	914.	5.		
128. Joannes XI.	931.	4.		10.
133. Joannes XII.	956.	7.		9.
135. Joannes XIII.	965.	6.	11.	5.
139. Joannes XIV.	984.	11.		
140. Joannes XV.	985.	10.		

Joannes XVI. Pseudopontifex.

143. Joannes XVII.	1003.		5.	25.
144. Joannes XVIII.	1003.	5.	5.	
147. Joannes XIX.	1024.	9.		
187. Joannes XX. *dictus* XXI.	1276.		8.	

196.

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
196. Joannes XXII.	1316.	18.	4.	
207. Joannes XXIII.	1410.	5.		13.
36. Julius I.	336.	15.	5.	17.
218. Julius II.	1503.	9.	3.	21.
223. Julius III.	1550.	5.	1.	16.
L				
124. Landus.	913.		6.	10.
47. Leo I. *Magnus*.	440.	20.		28.
82. Leo II.	682.		10.	17.
98. Leo III.	795.	20.	5.	16.
105. Leo IV.	847.	8.	3.	6.
120. Leo V.	903.		1.	26.
126. Leo VI.	928.		7.	5.
129. Leo VII.	936.	3.	6.	10.
Leo VIII. Pseudopontifex.				
152. Leo IX.	1049.	5.	2.	7.
219. Leo X.	1513.	8.	8.	20.
234. Leo XI.	1605.			26.
37. Liberius.	352.	15.	4.	1.
2. Linus.	69.	11.	2.	23.
23. Lucius I.	255.	1.	4.	12.
166. Lucius II.	1144.		11.	14.
171. Lucius III.	1181.	4.	2.	18.
M				
30. Marcellinus.	296.	7.	11.	23.
31. Marcellus I.	304.	4.	1.	25.
224. Marcellus II.	1555.			22.
35. Marcus.	336.		8.	18.
110. Marinus I. *seu Martinus* II.	882.	1.	5.	
131. Marinus II. *seu Martinus* III.	942.	3.	6.	

Pontifex	creatus	sedit		
		an.	men.	dies
76. Martinus I.	649.	6.	2.	12.
189. Martinus IV.	1281.	4.	7.	7.
208. Martinus V.	1417.	13.	3.	10.
33. Melchiades.	311.	2.	2.	7.
N				
107. Nicolaus I. *Magnus.*	858.	9.	6.	20.
155. Nicolaus II.	1058.	2.	6.	25.
188. Nicolaus III.	1277.	2.	8.	29.
191. Nicolaus IV.	1288.	4.	1.	14.
210. Nicolaus V.	1447.	8.		19.
P				
100. Paſchalis I.	817.	7.		17.
160. Paſchalis II.	1099.	18.	5.	7.
95. Paulus I.	757.	1.	1.	
213. Paulus II.	1464.	6.	10.	26.
222 Paulus III.	1534.	15.		18.
225. Paulus IV.	1555.	4.	2.	27.
235. Paulus V.	1605.	15.	8.	12.
62. Pelagius I.	555.	4.	10.	18.
65. Pelagius II.	578.	11.	2.	10.
1. PETRUS.	45.	25.		
11. Pius I.	158.	9.	5.	27.
212. Pius II.	1458.	6.		
217. Pius III.	1503.			26.
226. Pius IV.	1559.	5.	11.	5.
227. Pius V.	1566.	6.	3.	24.
19. Pontianus.	233.	4.	4.	25.
R				
116. Romanus.	897.		3.	22.

S

Pontifex	*creatus*	*ſedit* an.	men.	dies.
67. Sabinianus.	604.	1.	5.	9.
86. Sergius I.	687.	13.	8.	23
104. Sergius II.	844.	3.		
122. Sergius III.	904.	7.	3.	
145. Sergius IV.	1009.	2.		
73. Severinus.	640.		2.	4.
60. Silverius.	536.	4.		
34. Silveſter I.	314.	21.	11.	
142. Silveſter II.	999.	4.	1.	9.
49. Simplicius.	467.	15.	5.	8.
40. Siricius.	385.	13.	1.	10.
89. Siſinnius.	708.			20.
8. Sixtus I.	132.	10.		
25. Sixtus II.	260.		11.	12.
46. Sixtus III.	432.	7.	11.	2.
214. Sixtus IV.	1471.	13.		5.
229. Sixtus V.	1585.	5.	4.	3.
13. Soter.	175.	3.	11.	18.
24. Stephanus I.	257.	3.	3.	22.
94. Stephanus II.	752.	5.		29.
96. Stephanus III.	768.	3.	5.	27.
99. Stephanus IV.	816.		7.	
112. Stephanus V.	885.	6.		
115. Stephanus VI.	896.	1.	1.	
127. Stephanus VII.	929.	2.	1.	12.
130. Stephanus VIII.	939.	3.	4.	15.
154. Stephanus IX.	1057.		7.	27.
53. Symmachus.	498.	15.	7.	27.

T

9. Teleſphorus.	142.	11.	8.	18.
75. Theodorus I.	642.	6.	5.	18.
117. Theodorus II.	898.			20.

102.

V

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
102. Valentinus.	827.			40.
15. Victor I.	194.	9.	1.	28.
153. Victor II.	1055.	2.	3.	15.
158. Victor III.	1086.	1.	3.	23.
61. Vigilius.	540.	16.		
78. Vitalianus.	657.	14.	6.	17.
18. Urbanus I.	226.	6.	7.	4.
159. Urbanus II.	1088.	11.	4.	18.
172. Urbanus III.	1185.	1.	10.	25.
182. Urbanus IV.	1261.	3.	1.	4.
200. Urbanus V.	1362.	8.	1.	22.
202. Urbanus VI.	1378.	11.	6.	6.
230. Urbanus VII.	1590.			13.
237. Urbanus VIII.	1623.	21.		

Z

93. Zacharias.	741.	10.	3.	14.
16. Zephyrinus.	203.	18.		18.
43. Zosimus.	417.	1.	4.	7.

PONTIFICUM
ROMANORUM
INDEX CHRONOLOGICUS.

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
1. S. PETRUS.	45.	25.		
2. S. Linus.	69.	11.	2.	23.
3. S. Cletus.	80.	12.	7.	2.
4. S. Clemens I.	93.	9.	6.	6.

SÆCULUM II.

5. S. Anacletus.	103.	9.	3.	10.
6. S. Euariftus.	112.	9.	3.	
7. S. Alexander I.	121.	10.		
8. S. Sixtus I.	132.	10.		
9. S. Telefphorus.	142.	11.	8.	18.
10. S. Hyginus.	154.	4.		
11. S. Pius I.	158.	9.	5.	27.
12. S. Anicetus.	167.	8.		
13. S. Soter.	175.	3.	11.	18.
14. S. Eleutherus.	179.	15.		23.
15. S. Victor I.	194.	9.	1.	28.

SÆCULUM III.

16. S. Zephyrinus.	203.	18.		18.
17. S. Calliftus I.	221.	5.	1.	12.
18. S. Urbanus I.	226.	6.	7.	4.
19. S. Pontianus.	233.	4.	4.	25.

Cyriacus Pontiani fucceffor commentitius.

20. S. Anterus.	237.		1.	
21. S. Fabianus.	238.	15.		4.

Sedes

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
Sedes vacat menses amplius sexdecim.				
22. S. Cornelius.	254.	2.		
Primus Pseudopontifex Novatianus haereticus.				
23. S. Lucius I.	255.	1.	4.	12.
24. S. Stephanus I.	257.	3.	3.	22.
25. S. Sixtus II.	260.		11.	12.
26. S. Dionysius.	261.	11.	3.	14.
27. S. Felix I.	272.	2.	5.	
28. S. Eutychianus.	275.	8.	5.	3.
29. S. Cajus.	283.	12.	4.	5.
30. S. Marcellinus.	296.	7.	11.	23.

SÆCULUM IV.

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
31. S. Marcellus I.	304.	4.	1.	25.
32. S. Eusebius.	309.	2.	7.	16.
33. S. Melchiades.	311.	2.	2.	7.
34. S. Silvester I.	314.	21.	11.	
35. S. Marcus.	336.		8.	18.
36. S. Julius I.	336.	15.	5.	17.
37. Liberius.	352.	15.	4.	1.
38. S. Felix II. *a quibusdam dictus*	355.	2.		
39. S. Damasus I.	367.	17.	2.	26.
Secundus Pseudopontifex Ursinus seu Ursicinus Diaconus.				
40. S. Siricius.	385.	13.	1.	10.
41. S. Anastasius I.	398.	4.	1.	13.

SÆCULUM V.

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
42. Innocentius I.	402.	15.	2.	10.
43. S. Zosimus.	417.	1.	4.	7.
44. S. Bonifacius I.	418.	4.	9.	18.
Tertius Pseudopontifex Eulalius Archidiaconus.				
45. S. Cælestinus I.	423.	8.	5.	3.
46. S. Sixtus III.	432.	7.	11.	2.
47. S. Leo I. *Magnus.*	440.	20.		28.
48. S. Hilarus.	461.	5.	9.	29.

Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
49. S. Simplicius.	467.	15.	5.	8.
50. S. Felix III.	483.	8.	11.	17.
51. Gelasius I.	492.	4.	8.	20.
52. S. Anastasius II.	496.	1.	11.	19.
53. S. Symmachus.	498.	15.	7.	27.
Quartus Pseudopontifex Laurentius Archipresbyter.				

SÆCULUM VI.

Pontifex	creatus	an.	men.	dies
54. S. Hormisda.	514.	9.	11.	
55. S. Joannes I.	523.	2.	9.	14.
56. S. Felix IV.	526.	4.	2.	18.
57. S. Bonifacius II.	530.	1.		
Quintus Pseudopontifex Dioscorus.				
58. Joannes II.	531.	2.	4.	26.
59. S. Agapetus I.	535.		10.	19.
60. S. Silverius.	536.	4.		
61. Vigilius.	540.	16.		
62. S. Pelagius I.	555.	4.	10.	18.
63. Joannes III.	560.	12.	11.	26.
64. S. Benedictus I.	574.	4.	1.	18.
65. Pelagius II.	578.	11.	2.	10.
66. S. Gregorius I. *Magnus*.	590.	13.	6.	10.

SÆCULUM VII.

Pontifex	creatus	an.	men.	dies
67. Sabinianus.	604.	1.	2.	9.
68. Bonifacius III.	607.		8.	22.
69. S. Bonifacius IV.	608.	6.	8.	12.
70. S. Deusdedit.	615.	3.		20.
71. Bonifacius V.	619.	5.		10.
72. Honorius I.	625.	12.	11.	16.
Sedes vacat per annum & menses amplius septem.				
73. Severinus.	640.		2.	4.
74. Joannes IV.	640.	1.	9.	18.
75. Theodorus I.	642.	6.	5.	18.
76. S. Martinus I.	649.	6.	2.	12.
77. S. Eugenius I.	654.	2.	8.	24.

78.

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
78. S. Vitalianus.	657.	14.	6.	17.
79. Adeodatus.	672.	4.	2.	5.
80. Donus I.	676.	1.	5.	10.
81. S. Agatho.	678.	3.	6.	14.
82. S. Leo II.	682.		10.	17.
83. S. Benedictus II.	684.		10.	12.
84. Joannes V.	685.		1.	9.
85. Conon.	686.		11.	
Schisma electis Petro ac Theodoro.				
86. S. Sergius I.	687.	13.	8.	23.
Schisma electis Theodoro & Paschale.				

SÆCULUM VIII.

87. Joannes VI.	701.	3.	2.	12.
88. Joannes VII.	705.	2.	7.	17.
89. Sisinnius.	708.			20.
90. Constantinus.	708.	7.		15.
91. S. Gregorius II.	715.	15.	8.	24.
92. S. Gregorius III.	731.	10.	8.	10.
93. S. Zacharias.	741.	10.	3.	14.
94. Stephanus II.	752.	5.		29.
95. S. Paulus I.	757.	1.	1.	
Sedes vacat plus annum.				
Constantinus & Philippus Pseudopontifices.				
96. Stephanus III.	768.	3.	5.	27.
97. Hadrianus I.	772.	23.	10.	17.
98. Leo III.	795.	20.	5.	16.

SÆCULUM IX.

99. Stephanus IV.	816.		7.	
100. Paschalis I.	817.	7.		17.
101. Eugenius II.	824.	3.		
Zinzinus Pseudopontifex.				
102. Valentinus.	827.			40.
103. Gregorius IV.	827.	16.		
104. Sergius II.	844.	3.		

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
105. S. Leo IV.	847.	8.	3.	6.
Huic quidam temere sufficiunt Joannam Papissam.				
106. Benedictus III.	855.	2.	6.	10.
Anastasius Pseudopontifex.				
107. S. Nicolaus I. *Magnus.*	858.	9.	6.	20.
108. Hadrianus II.	867.	5.		
109. Joannes VIII.	872.	10.		
110. Marinus I. *seu Martinus* II.	882.	1.	5.	
111. Hadrianus III.	884.	1.	4.	
112. Stephanus V.	885.	6.		
113. Formosus.	891.	4.	6.	
114. Bonifacius VI.	896.			15.
115. Stephanus VI.	896.	1.	1.	
116. Romanus.	897.		3.	22.
117. Theodorus II.	898.			26.
118. Joannes IX.	898.	2.		15.
Sergius Pseudopontifex.				
119. Benedictus IV.	900.	3.		2.

SÆCULUM X.

120. Leo V.	903.		1.	26.
121. Christophorus.	903.		6.	
122. Sergius III.	904.	7.	3.	
123. Anastasius III.	911.	2.	2.	
124. Landus.	913.		6.	10.
125. Joannes X.	914.	5.		
126. Leo VI.	928.		7.	5.
127. Stephanus VII.	929.	2.	1.	12.
128. Joannes XI.	931.	4.		10.
129. Leo VII.	936.	3.	6.	10.
130. Stephanus VIII.	939.	3.	4.	15.
131. Marinus II. *seu Martinus* III.	942.	3.	6.	
132. Agapetus II.	946.	10.	2.	
133. Joannes XII.	956.	7.	9.	

Leo

	Pontifex	creatus	sedit an.	men.	dies
	Leo VIII. Pseudopontifex.				
134.	Benedictus V.	964.			
135.	Joannes XIII.	965.	6.	11.	5.
136.	Benedictus VI.	972.		1.	
137.	Donus II.	974.			
138.	Benedictus VII.	975.	9.		
139.	Joannes XIV.	984.	11.		
	Bonifacius, VII. Pseudopontifex.				
	Joannes filius Roberti electus.				
140.	Joannes XV.	985.	10.		
141.	Gregorius V.	996.	2.	8.	
	Joannes XVI. Pseudopontifex.				
142.	Silvester II.	999.	4.	1.	9.

SÆCULUM XI.

	Pontifex	creatus	an.	men.	dies
143.	Joannes XVII.	1003.		5.	25.
144.	Joannes XVIII.	1003.	5.	5.	
145.	Sergius IV.	1009.	2.		
146.	Benedictus VIII.	1012.	11.		
	Gregorius Pseudopontifex.				
147.	Joannes XIX.	1024.	9.		
148.	Benedictus IX.	1033.	12.		
	Silvester III. Pseudopontifex.				
149.	Gregorius VI.	1044.	2.	8.	
150.	Clemens II.	1046.		9.	15.
151.	Damasus II.	1048.			23.
152.	S. Leo IX.	1049.	5.	2.	7.
153.	Victor II.	1055.	2.	3.	15.
154.	Stephanus IX.	1057.		7.	27.
	Benedictus X. Pseudopontifex.				
155.	Nicolaus II.	1058.	2.	6.	25.
156.	Alexander II.	1061.	11.	6.	21.
	Honorius II. Pseudopontifex.				
157.	S. Gregorius VII.	1073.	12.	1.	3.
	Clemens III. Pseudopontifex.				
158.	Victor III.	1086.	1.	3.	23.
159.	Urbanus II.	1088.	11.	4.	18.

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
160. Paschalis II.	1099.	18.	5.	7.
Clementi III. Pseudopontifici suffecti Pseudopontifices tres.				

SÆCULUM XII.

161. Gelasius II.	1118.	1.		4.
Gregorius VIII. Pseudopontifex.				
162. Callistus II.	1118.	5.	10.	12.
163. Honorius II.	1124.	5.	1.	25.
164. Innocentius II.	1130.	13.	7.	9.
Anacletus II. & Victor IV. Pseudopontifices.				
165. Cælestinus II.	1143.		5.	13.
166. Lucius II.	1144.		11.	14.
167. Eu enius III.	1145.	8.	4.	10.
168. Anastasius IV.	1153.	1.	4.	23.
169. Hadrianus IV.	1154.	4.	8.	29.
170. Alexander III.	1159.	21.	11.	23.
Victor V. Paschalis III. Callistus III. Innocentius III. Pseudopontifices.				
171. Lucius III.	1181.	4.	2.	18.
172. Urbanus III.	1185.	1.	10.	25.
173. Gregorius VIII.	1187.		1.	27.
174. Clemens III.	1187.	3.	3.	10.
175. Cælestinus III.	1191.	6.	9.	9.
176. Innocentius III.	1198.	18.	6.	9.

SÆCULUM XIII.

177. Honorius III.	1216.	10.	8.	
178. Gregorius IX.	1227.	14.	5.	2.
179. Cælestinus IV.	1241.			17.
Sedes vacat menses ferme viginti.				
180. Innocentius IV.	1243.	11.	5.	14.
181. Alexander IV.	1254.	6.	5.	13.
182. Urbanus IV.	1261.	3.	1.	4.
183. Clemens IV.	1265.	3.	9.	

Se-

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
Sedes vacat annos fere tres.				
184. Gregorius X.	1271.	3.	9.	15.
185. Innocentius V.	1276.		5.	
186. Hadrianus V.	1276.			37.
187. Joannes XX. *dictus* XXI.	1276.		8.	
188. Nicolaus III.	1277.	2.	8.	29.
189. Martinus IV.	1281.	4.	7.	7.
190. Honorius IV.	1285.	2.		
Sedes vacat menses amplius decem.				
191. Nicolaus IV.	1288.	4.	1.	14.
Sedes vacat annos duos, ac menses tres.				
192. Cælestinus V.	1294.		5.	8.
193. Bonifacius VIII.	1294.	8.	9.	18.

SÆCULUM XIV.

194. B. Benedictus XI.	1303.		8.	17.
Sedes vacat menses undecim.				
195. Clemens V.	1305.	8.	10.	15.
Sedes vacat annos amplius duos.				
196. Joannes XXII.	1316.	18.	4.	
Nicolaus V. Pseudopontifex.				
197. Benedictus XII.	1334.	7.	4.	6.
198. Clemens VI.	1342.	10.	7.	
199. Innocentius VI.	1352.	9.	8.	26.
200. Urbanus V.	1362.	8.	1.	22.
201. Gregorius XI.	1370.	7.	2.	27.
202. Urbanus VI.	1378.	11.	6.	6.
Schisma magnum. Clemens VII. Pseudopontifex.				
203. Bonifacius IX.	1389.	14.	11.	
Benedictus XIII. Pseudopontifex.				

SÆCULUM XV.

204. Innocentius VII.	1404.	2.		21.
205. Gregorius XII.	1406.	2.	6.	3.
206. Alexander V.	1409.		10.	8.

	Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
207.	Joannes XXIII.	1310.	5.		13.
	Sedes vacat plus annis duobus.				
208.	Martinus V.	1417.	13.	3.	10.
	Clemens VIII. Pseudopontifex.				
209.	Eugenius IV.	1431.	16.		
	Felix V. Pseudopontifex.				
210.	Nicolaus V.	1447.	8.		19.
211.	Callistus III.	1455.	3.	3.	29.
212.	Pius II.	1458.	6.		
213.	Paulus II.	1464.	6.	10.	26.
214.	Sixtus IV.	1471.	13.		5.
215.	Innocentius VIII.	1484.	7.	10.	27.
216.	Alexander VI.	1492.	11.		8.

SÆCULUM XVI.

217.	Pius III.	1503.			26.
218.	Julius II.	1503.	9.	3.	21.
219.	Leo X.	1513.	8.	8.	20.
220.	Hadrianus VI.	1522.	1.	8.	6.
221.	Clemens VII.	1523.	10.	10.	7.
222.	Paulus III.	1534.	15.		18.
223.	Julius III.	1550.	5.	1.	16.
224.	Marcellus II.	1555.			22.
225.	Paulus IV.	1555.	4.	2.	27.
226.	Pius IV.	1559.	5.	11.	5.
227.	S. Pius V.	1566.	6.	3.	24.
228.	Gregorius XIII.	1572.	12.	10.	28.
229.	Sixtus V.	1585.	5.	4.	3.
230.	Urbanus VII.	1590.			13.
231.	Gregorius XIV.	1590.		10.	10.
232.	Innocentius IX.	1591.		2.	
233.	Clemens VIII.	1592.	13.	1.	3.

SÆCULUM XVII.

234.	Leo XI.	1605.			26.
235.	Paulus V.	1605.	15.	8.	12.

Pontifex	*creatus*	*sedit* an.	men.	dies
236. Gregorius XV.	1621.	2.	5.	
237. Urbanus VIII.	1623.	21.		
238. Innocentius X.	1644.	10.	3.	23.
239. Alexander VII.	1655.	12.	1.	15.
240. Clemens IX.	1667.	2.	5.	19.
241. Clemens X.	1670.	6.	2.	23.
242. Innocentius XI.	1676.	12.	10.	22.
243. Alexander VIII.	1689.	1.	3.	26.
Sedes vacat menses quinque, dies duodecim.				
244. Innocentius XII.	1691.	9.	2.	15.
245. Clemens XI.	1700.	20.	3.	25.

SÆCULUM XVIII.

246. Innocentius XIII.	1721.	2.	9.	29.
247. Benedictus XIII.	1724.	5.	8.	23.
248. Clemens XII.	1730.	9.	6.	25.
Sedes vacat menses sex, dies decem.				
249. Benedictus XIV.	1740.	17.	7.	16.
250. Clemens XIII.	1758.			
151. Clemens XIV.	176			
152. Pius VI.	1775.			
153. Pius VII. febr. 1800				

PON-

PONTIFICUM
VARIA GENERA.

Pontifices, qui in Martyrologio Romano referuntur.

Agapetus II. die 20. Septembr.
Agatho 10. Januar.
Alexander I. 3. Maji.
Anacletus 13. Jul.
Anastasius I. 27. April.
Anicetus 17. April.
Anterus 3. Januar.
Benedictus I. 7. Maji.
Benedictus XI. 7. Jul.
Bonifacius I. 25. Octob.
Bonifacius IV. 25. Maji.
Cælestinus I. 6. April.
Cælestinus V. 19. Maji.
Cajus 22. April.
Callistus I. 14. Octobr.
Clemens I. 23. Novembr.
Cletus 26. April.
Cornelius 14. Septembr.
Damasus I. 11. Decembr.
Deusdedit 8. Novembr.
Dionysius 26. Decembr.
Eleutherus 26. Maji.
Euaristus 26. Octobr.
Eugenius I. 2. Jun.
Eusebius 26. Septembr.
Euthychianus 8. Decembr.
Fabianus 20. Januar.
Felix I. 30. Maji.
Felix II. 29. Jul.
Felix III. 25. Febr.
Felix IV. 30. Januar.
Gelasius I. 21. Novembr.
Gregorius I. 12. Martii.
Gregorius II. 13. Februar.
Gregor. III. 28. Novemb.
Gregorius VII. 25. Maji.
Hilarus 10. Septembr.
Hormisda 6. Augusti.
Hyginus 11. Januar.
Innocentius I. 28. Jul.
Joannes I. 27. Maji.
Julius I. 12. April.
Leo I. 11. April.
Leo II. 28. Jun.
Leo III. 12. Jun.
Leo IV. 17. Jul.
Leo IX. 19. April.
Linus 23. Septembr.
Lucius I. 4. Mart.
Marcellinus 26. April.
Marcellus I. 16. Januar.
Marcus 7. Octobr.
Martinus I. 12. Novemb.
Melchiades 10. Decembr.
Nicolaus I. 13. Novemb.
Paschalis I. 14. Maji.
Paulus I. 28. Jun.
PETRUS Apost. 29. Jun.
Pius I. 11. Jul.
Pius V. 5. Maji.
Pontianus 19. Novembr.

Ser-

Sergius I. 9. Septembr.
Silverius 20. Jun.
Silvester I. 31. Decembr.
Simplicias 2. Mart.
Siricius 26. Novembr.
Sixtus I. 6. April.
Sixtus II. 6. August.
Sixtus III. 28. Mart.
Soter 22. April.
Stephanus I. 2. August.
Symmachus 19. Jul.
Telesphorus 5. Januar.
Victor I. 28. Jul.
Vitalianus 27. Januar.
Urbanus I. 25. Maji.
Zacharias 15. Mart.
Zephyrinus 26. August.
Zosimus 26. Decembr.

PON-

PONTIFICES,

Qui Viros justos retulerunt in Sanctos.

Alexander III. *Eduardum* Regem Anglorum. Constitut. 1. pag. 67. tom. 1. Bullarii.
---- *Bernardum* Claræ-vallensem Abbatem. Constitut. 2. ibidem.
---- *Thomam* Cantuariensem Archiepiscopum. Constitut. 4. pag. 68.
---- *Theobaldum* Eremitam. Constitut. 19. in Fontanini Codice Canonizationum.
Alexander IV. *Claram* Ordinis Minorum. Constitut. 3. pag. 133. tom. 1. Bullarii.
Alexander VII. *Thomam* a Villanova Archiepiscopum Valentinum, Augustinianum. Constitut. 58. pag. 278. tom. 5. Bullarii.
---- *Franciscum* de Sales Episcopum Genevensem. Constitut. 170. pag. 416. tom. 5. Bullarii.
Alexander VIII. *Laurentium* Justinianum ultimum Episcopum, & Primum Patriarcham Venetiarum. Constitut. 5. promulgata à Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 292.
---- *Joannem* a S. Facundo, Augustinianum. Constitut. 5. promulgata ab Innocentio XII. to. 9. Bullarii pag. 120.
---- *Paschalem* Baylonium Ordinis Minorum. Constitut. 6. pag. 126. ibid.
---- *Joannem* de Deo Ordinis Fratrum Hospitalitatis auctorem. Constitut. 4. promulgata ab eodem Innocentio XII. tom. 9. Bullarii pag. 115.
---- *Joannem* a Capistrano Ordinis Minorum. Constitut. 6. promulgata a Benedicto XIII. to. 11. Bullarii pag. 297.
Benedictus VIII. *Simeonem* Eremitam Padolironensem. Constitut. 2. in Fontanini Codice Canonizationum.
Benedictus IX. *Simeonem* Reclusum Treviris. Constitut. 3. in eodem Codice.

Bene-

Benedictus XIII. *Thuribium* Archiepiscopum Limanum. Constit. 153. to. 11. Bullarii pag. 155.

---- *Jacobum* a Marchia Ordinis Minorum. Constitut. 154. ibid. pag. 157.

---- *Agnetem* Politianam Ordinis Prædicatorum. Constitut. 155. ibid. pag. 160.

---- *Franciscum* Solanum Ordinis Minorum. Constitut. 158. ibid. pag. 166.

---- *Peregrinum* Latiosum Ordinis Servorum. Constitut. 159. ibid. pag. 108.

---- *Aloysium* Gonzagam Clericum Societatis Jesu. Constitut. 160. tom. 11. Bullarii pag. 171.

---- *Joannem* a Cruce Ordinis Carmelitarum Excalceatorum. Constitut. 161. tom. 11. Bullarii pag. 174.

---- *Stanislaum* Kostkam novitium Societatis Jesu. Constitut. 162. ibid. pag. 177.

---- *Margaritam* a Cortona Ordinis Minorum. Constitut. 116. in Fontanini Codice Canonizationum.

---- *Joannem* Nepomucenum Canonicum Pragensem. Constitut. 267. tom. 12. Bullarii pag. 367.

Benedictus XIV. *Fidelem* a Sigmaringa, & *Josephum* a Leonissa Ordinis Capuccinorum.

---- *Camillum de Lellis* institutorem Regularium ministrantium infirmis.

---- *Petrum Regalatum* Ordinis Fratrum Minorum de Observantia.

---- *Catharinam de Ricciis* Monialem Ordinis S. Dominici.

Bonifacius VIII. *Ludovicum* IX. Regem Francorum. Constitut. 6. tom. 1. Bullarii pag. 201.

Bonifacius IX. *Brigittam* Neriсiæ Principem. Constitut. 5. tom. 1. Bullarii pag. 297.

Cælestinus III. *Ubaldum* Eugubinum Episcopum, Canonicum Regularem. Constitut. 1. tom. 1. Bullarii pag. 77. & in Conciliis Labbei tom. 10. pag. 1770. Harduini tom. 6. part. 2. pag. 1192.

---- *Joanem* Gualbertum Congregationis Vallis Umbrosæ

brosæ auctorem. Constitut. 2. ibid.
---- *Bernvvardum* Hildesheimensem Episcopum. Constitut. 22. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 29.
---- *Geraldum* Silvæ Majoris Abbatem. Constitut. 27. ibid. pag. 33.
Callistus II. Conradum Episcopum Constantiensem. Constitut. exstat apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 1340. editionis Venetæ.
Callistus III. *Osmundum* Saresberiensem Episcopum. Constitut. 70. in Fontanini Codice Canonizationum.
---- *Vincentium* Ferrerium Ordinis Prædicatorum. Constitut. 1. promulgata a Pio II. tom. 1. Bullarii pag. 382.
Clemens III. *Ottonem* Bambergensem Episcopum. Constitut. 21. in Codice Canonizationum.
---- *Malachiam* Hiberniæ Episcopum. Constitut. 23. in appendicula ejusdem Codicis.
---- *Stephanum* Grandimontensis Ordinis auctorem. Constitut. 22. ibid.
Clemens IV. *Hedvvigem* Poloniæ & Silesiæ Ducissam, Ordinis Cisterciensis. Constitut. 9. tom. 1. Bullarii pag. 166.
Clemens V. *Petrum* a Murrone, olim *Cœlestinum* V. Sum. Pont. Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 214.
Clemens VI. *Ivonem* Presbyterum. Constitut. 4. ibid. pag. 278.
---- *Robertum* Abbatem Casæ Dei Ordinis S. Benedicti. Constitut. 64. in Fontanini Codice Canonizationum.
Clemens VIII. *Hyacinthum* Polonum Ordinis Prædicatorum. Constitut. 27. tom. 3. Bullarii pag. 35.
---- *Raymundum* de Pennafort Ordinis Prædicatorum. Constitut. 77. ibid. pag. 111.
Clemens IX. *Petrum* de Alcantara Ordinis Minorum. Constitut. 1. promulgata a Clemente X. tom. 7. Bullarii edit. Rom. an. 1733. pag. 1.
---- *Ma-*

---- *Mariam* Magdalenam de Pazzis Ordinis Carmelitarum . Conſtitut. 3. promulgata a Clemente X. tom. 7. Bullarii pag. 8.

Clemens X. *Roſam* a S. Maria Ordinis Prædicatorum. Conſtitut. 62. ibid. pag. 102.

---- *Ludovicum* Bertrandum Ordinis Prædicatorum . Conſtitut. 63. ibid. pag. 117.

---- *Cajetanum* Thieneum Clericum Regularem . Conſtitut. 3. promulgata ab Innocentio XII. tom. 9. Bullarii pag. 108.

---- *Franciſcum* Borgiam Presbyterum Societatis Jeſu . Conſtitut. 4. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 288.

---- *Philippum* Benitium Ordinis Servorum . Conſtitut. 3. ibidem pag. 286.

Clemens XI. *Pium* V. Pont. Max. Ordinis Prædicatorum . Conſtitut. 169. tom. 10. Bullarii pag. 306.

---- *Andream* Avellinum Clericum Regularem . Conſtitut. 170. ibidem pag. 313.

---- *Felicem* a Cantalicio Capuccinum . Conſtit. 8. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 303.

---- *Catharinam* a Bononia Clariſſam . Conſtit. 7. promulgata a Benedicto XIII. ibidem pag. 300.

Eugenius III. *Henricum* I. Imperatorem . Conſtitut. 1. tom. 1. Bullarii pag. 61.

Eugenius IV. *Nicolaum* Tolentinatem . Conſtit. 27. tom. 1. Bullarii pag. 370.

Gregorius IX. *Franciſcum* ab Aſſiſio Ordinis Minorum . Conſtitut. 39. & 40. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 60. & 63.

---- *Antonium* Ulyſſiponenſem , Patavinum nuncupatum , Ordinis Minorum . Conſtitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 99.

---- *Dominicum* Ordinis Prædicatorum auctorem . Conſtitut. 7. ibidem pag. 103.

---- *Eliſabetham* Thuringiæ Lantgraviam , Ordinis Minorum. Conſtitut. 11. tom. 1. Bullarii pag. 104.

---- *Virgilium* Salisburgensem Episcopum. Constitut. 43. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 68.

Gregorius XV. *Theresiam* a Jesu Ordinis Carmelitarum Excalceat. institutricem. Constitut. 20. tom. 3. Bul pag. 414.

---- *Philippum* Nerium Congregationis Oratorii auctorem. Constitut. 2. promulgata ab Urbano VIII. tom. 4. Bullarii pag. 5.

---- *Ignatium* Loyolam Societatis Jesu auctorem. Constitut. 3. promulgata ab Urbano VIII. ibidem pag. 11.

Franciscum Xaverium Presbyterum Societatis Jesu. Constitut. 4. promulgata ab Urbano VIII. ibidem pag. 15.

---- *Isidorum* Agricolam. Constitut. 1. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 279.

Hadrianus VI. *Bennonem* Misniæ Episcopum. Constitut. 5. Tom. 1. Bullarii pag. 633.

---- *Antoninum* Florentiæ Archiepiscopum Ordinis Prædicatorum. Const. 1. promulgata a Clemente VII. tom. 1. Bul. pag. 636.

Honorius III. *Gulielmum* Bituricensem Archiepiscopum. Constitut. 33. & 34. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 49. & 51.

---- *Hugonem* Lincolniensem Episcopum, Carthusianum. Constitut. 35. ibid. pag. 52.

---- *Gulielmum* Roschildensem Abbatem, Canonicum Regularem. Constitut. 36. pag. 53.

---- *Laurentium* Dublinensem Archiepiscopum. Constitut. 7. tom. 1. Bullarii pag. 96.

---- *Gulielmum* Eboracensem Archiepiscopum. Constitut. 38. in Codice cit. pag. 57.

Innocentius II. *Godeardum* Hildesheimensem Episcopum Ordinis S. Benedicti. Constitut. 7. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 11.

---- *Hugonem* Gratianopolitanum Episcopum. Constit. 1. tom. 1. Bul. pag. 60.

---- *Strumium* Abbatem Fulgensem. Constitut. 9. in Codice cit. pag. 13.

Inno-

Innocentius III. *Homobonum* Cremonensem. Constit. 2. tom. 1. Bul. pag. 81.

---- *Cunegundem* Imperatricem Constitut. 9. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 37.

---- *VVlstanum* Vigoriensem Episcopum. Constit. 30. ibidem pag. 40.

---- *Petrum* de Castro Novo, Cistercienfem. Constitut. 31. & 32. ibid. pag. 41. & 45.

---- *Gulielmum* Eremitam a Malavalle. Constit. 30. ibid. in Append. pag. 644.

Innocentius IV. *Petrum* Martyrem a Verona Ordinis Prædicatorum. Constit. 11. tom. 1. Bullarii pag. 120.

---- *Stanislaum* Cracoviensem Episcopum. Const. 13. ibidem pag. 124.

---- *Eadmundum* Cantuariensem Archiepiscopum. Constitut. 21. ibid. pag. 130.

---- *Gulielmum* Briocensem Episcopum. Constitut. 47. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 79.

Innocentius VIII. *Leopoldum* Austriæ Marchionem. Constitut. 19. tom. 1. Bullarii pag. 463.

Joannes XV. *Uldaricum* Augustanum Episcopum Constit. *Cum conventus* tom. 1. Bullarii pag. 44. Prima solemnis Canonizatio.

Joannes XXII. *Ludovicum* Tolosanum Episcopum. Const. 2. tom. 1. Bul. pag. 216.

---- *Thomam* Herefordiensem Episcopum. Constit. 7. ibid. pag. 213.

---- *Thomam* Aquinatem Ordinis Prædicatorum. Constitut. 11. ibid. pag. 226.

Leo IX. *Gerardum* Tullensem Episcopum. Constitut. 4. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 5.

Leo X. *Franciscum* de Paula Ordinis Minimorum auctorem. Constitut. 38. to. 1. Bullarii pag. 606.

Nicolaus V. *Bernardinum* Senensem Ordinis Minorum. Constitut. 2. tom. 1. pag. 375.

Paschalis II. *Petrum* Anagninum Episcopum. Const. 3. tom. 1. Bul. pag. 57.

Paulus V. *Franciscam* Romanam. Constitut. 45. tom. 3. Bullarii pag. 231.

---- *Carolum* Borromæum Cardinalem & Archiepiſcopum Mediolanenſem. Conſtitut. 67. ibid. pag. 253.

Pius II. *Catharinam* Senenſem Ordinis Prædicatorum. Conſtitut. 6. tom. 1. Bullarii pag. 386.

Sixtus IV. *Berardum*, *Petrum*, *Ottonem*, *Accurſium*, & *Adjutum* Ordinis Minorum. Conſtitut. 73. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 188.

---- *Bonaventuram* Epiſcopum Cardinalem Albanenſem Ordinis Minorum. Conſt. 21. to. 1. Bullarii pag. 437.

Sixtus V. *Didacum* a S. Nicolao Ordinis Minorum. Conſtitut. 82. tom. 2. pag. 635.

Urbanus II. *Nicolaum Peregrinum* Tranenſem. Conſtitut. 5. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 9.

Urbanus IV. *Richardum* Ciceſtrenſem Epiſcopum. Conſtitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 149.

Urbanus V. *Elzearium* de Sabrano. Conſtitut. 65. in cit. Codice Canonizationum promulgata a Gregorio XI. pag. 147.

Urbanus VIII. *Andream* Corſinum Epiſcopum Feſulanum, Ordinis Carmelitarum. Conſtitut. 2. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 283.

Viri juſti a memoratis Pontificibus in Sanctos relati.

Accurſius. Vide Berardus.

Adjutus. Vide Berardus.

Agnes a monte Politiano in Tuſcia Ordinis Prædicatorum, quæ obiit 20. Aprilis an. 1317. a *Benedicto XIII.*

Aloyſius Gonzaga a Caſtellione oppido Stiverorum in Gallia Ciſalpina, Clericus Societatis Jeſu, qui obiit 21. Jun. 1591. a *Benedicto XIII.*

Andreas Avellinus a Caſtronovo in Lucania Clericus Regularis, qui obiit 10. Novembr. 1608. a *Clemente XI.*

An-

Andreas Corsinus Florentinus Ordinis Carmelitarum Episcopus Fesulanus, qui obiit 6. Jan. 1374. ab *Urbano VIII.*

Antoninus Ordinis Prædicatorum, Florentinus Archiepiscopus, qui obiit 2. Maji 1459. ab *Hadriano VI.*

Antonius Ulyssiponensis, Patavinus nuncupatus, Ordinis Minorum, qui obiit 13. Jun. 1230. a *Gregorio IX.*

Benno Misnensis in Saxonia Episcopus, & Slavorum Apostolus, qui obiit 16. Jun. 1106. ab *Hadriano VI.*

Berardus, *Petrus*, *Otto*, *Accursius*, & *Adjutus* Ordinis Minorum, qui pro Christo occubuerunt in Mauritania 16. Jan. 1220. a *Sixto IV.*

Bernardinus Senensis Ordin. Minorum de Observantia, qui obiit 20. Maji 1444. a *Nicolao* V.

Bernardus Abbas primus Claræ-Vallensis in Burgundia, qui obiit 20. Augusti 1153. ab *Alexandro III.*

Bernwardus Hildesheimensis in Saxonia Episcopus, qui obiit 26. Octobr. 1023. a *Cælestino III.*

Bonaventura Balneoregiensis in Tuscia Suburbicaria Ordinis Minorum, Episcopus Cardinalis Albanensis, qui obiit 14. Jul. 1274. a *Sixto IV.*

Brigitta Nericiæ in Suecia Princeps Ordinis Sancti Salvatoris institutrix, quæ obiit 23. Jul. 1373. a *Bonifacio IX.*

Cælestinus V. *Vide* Petrus a Murone.

Cajetanus Thienæus Vicentinus Clericus Regularis, qui obiit 7. Augusti 1547. a *Clemente X.*

Camillus de Lellis institutor Regularium ministrantium infirmis, qui obiit 14. Jul. 1614. a *Benedicto XIV.*

Carolus Borromæus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, qui obiit 3. Novembr. 1584. a *Paulo V.*

Catharina a Bononia Clarissa, quæ obiit 13. Martii 1463. a *Benedicto XIII.*

Catharina de Ricciis Monialis Ordinis S. Dominici quæ obiit 2. Febr. 1589. a *Benedicto XIV.*

Catharina Senensis Ordinis Prædicatorum, quæ obiit 30. Aprilis 1380. a *Pio II.*

Chunegundis Imperatrix, quæ obiit 3. Martii 1040. ab *Innocentio III.*

Clara ab Assisio in Umbria, Sanctimonialium Ordinis Minorum prima Abbatissa, & Clarissarum institutrix, quæ obiit 12. Augusti 1253. ab *Alexandro IV.*

Conradus Episcopus Constantiensis a *Callisto II.*

Didacus a S. Nicolao ex Hispania Bætica Ordinis Minorum, qui obiit 12. Novembr. 1463. a *Sixto V.*

Dominicus a Calaroga oppido Hispaniæ Tarraconensis, Ordinis Prædicatorum institutor, qui obiit 6. Aug. 1221. a *Gregorio IX.*

Edmundus Cantuariensis in Anglia Archiepiscopus, qui obiit 16. Novembr. 1240. ab *Innocentio IV.*

Eduardus Rex Anglorum, qui obiit 4. Jan. 1066. ab *Alexandro III.*

Elisabetha Thuringiæ in Saxonia Landgravia, ac tertii Ordinis Minorum Sanctimonialis, quæ obiit 19. Novemb. 1231. a *Gregorio IX.*

Elzearius de Sabrano in Gallia Narbonensi, qui obiit 27. Septem. 1323. ab *Urbano V.*

Felix a Cantalicio oppido agri Reatini in Sabinis, Ordinis Minorum, qui Capuccini appellantur, qui obiit 18. Maji 1582. a *Clemente XI.*

Fidelis a Sigmaringa Ordinis Capuccinorum Protomartyr S. Congregat. de propaganda Fide, qui obiit 25. April. 1622. a *Benedicto XIV.*

Francisca Romana ex Oblatis sororibus ordinis S. Benedicti Congregationis montis Oliveti, quæ obiit 9. Martii 1440. a *Paulo V.*

Franciscus ab Assisio in Umbria Ordinis Minorum institutor, qui obiit 4. Octobr. 1225. a *Gregorio IX.*

Franciscus Borgia Hispanus Gandiæ Dux, Societatis Jesu Presbyter & Præpositus generalis tertius, qui obiit 1. Octobr. 1572. a *Clemente X.*

Fran-

Franciscus de Paula, oppido Calabriæ Ordinis Minimorum institutor, qui obiit 2. April. 1507. a *Leone X.*

Franciscus de Sales Allobrox, Episcopus Genevensis, qui obiit 28. Decembr. 1622. ab *Alexandro VII.*

Franciscus Solanus a Montilia, oppido Hispaniæ Bęticæ, Ordinis Minorum, qui obiit 24. Febr. 1610. a *Benedicto XIII.*

Franciscus Xaverius a Xaverio Navarræ oppido, Societatis Jesu Presbyter, atque Indiarum Apostolus, qui obiit 2. Decembris 1552. a *Gregorio XV.*

Geraldus Cœnobii Silvæ majoris, sive Altivillaris in agro Burdigalensi in Gallia Aquitanica Abbas primus & fundator, qui obiit 5. Aprilis 1095. a *Cælestino III.*

Geraldus Tullensis Episcopus, qui obiit 13. Aprilis 994. a *Leone IX.*

Godebardus Hildesheimensis in Saxonia Episcopus, qui obiit 4. Maji 1038. ab *Innocentio II.*

Gulielmus Canonicus Regularis Congregationis S. Victoris Parisiensis, & Abbas Roschildensis in Dania, qui obiit 6. Aprilis 1203. ab *Honorio II.*

Gulielmus Bituricensis Archiepiscopus in Gallia Aquitanica, qui obiit 10. Jan. 1209. ab *Honorio III.*

Gulielmus Briocensis in Armorica, seu Britannia Minori Episcopus, qui obiit 29. Jul. 1241. ab *Innocentio IV.*

Gulielmus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus, qui obiit 8. Jun. 1154. ab *Honorio III.*

Gulielmus Eremita a Malavalle in Tuscia, qui obiit 10. Febr. 1157. ab *Innocentio III.*

Heduviges Henrici Barbati Poloniæ & Silesiæ Ducis uxor, ac postea Sanctimonialis Cisterciensis, quæ obiit 15. Octobr. 1243. a *Clemente IV.*

Henricus I. Imperator, & Germaniæ Rex II. hujus nominis, qui obiit 13. Jul. 1024. ab *Eugenio III.*

Hyacinthus Polonus Ordinis Prædicatorum, qui obiit 15. Augusti 1257. a *Clemente VIII.*

Homobonus Cremonensis in Gallia Cisalpina, qui obiit 13. Novembr. 1197. ab *Innocentio III.*

Hugo Gratianopolitanus in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit die 1. April. 1132. ab *Innocentio II.*

Hugo ex Priore Carthusiæ Lincolniensis in Anglia Episcopus, qui obiit 17. Novembr. 1200. ab *Honorio III.*

Jacobus Picenus ex agro Ausculano in Marchia Ordinis Minorum, qui obiit 26. Novembr. 1475. a *Benedicto XIII.*

Ignatius Loyola a Guipuscoa in Cantabris, Societatis Jesu institutor, qui obiit 31. Jul. 1556. a *Gregorio XV.*

Joannes a Capistrano oppido in Marsis Ordinis Minorum, qui obiit 23. Octob. 1456. ab *Alexandro VIII.*

Joannes a Cruce Hispanus ex Fonte Tiberii oppido in Episcopatu Abulensi, Ordinis Excalceatorum B. M. V. a monte Carmelo, qui obiit 19. Decembr. 1591. a *Benedicto XIII.*

Joannes ab oppido S. Facundi in regno & diœcesi Legionensi Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui obiit 11. Jun. 1479. ab *Alexandro VIII.*

Joannes de Deo ab oppido Montis majoris in Lusitania, Ordinis Fratrum hospitalitatis pauperum infirmorum institutor, qui obiit 8. Martii 1550. ab *Alexandro VIII.*

Joannes Gualbertus Abbas, & Congregationis Vallis-Umbrosæ in Tuscia institutor, qui obiit 13. Jul. 1073. a *Cælestino III.*

Joannes Nepomucenus Presbyter & Canonicus Ecclesiæ Pragensis in Regno Bohemiæ, qui martyrium subiit in pervigilio Ascensionis Dominicæ 29. Aprilis 1383. a *Benedicto XIII.*

Josephus a Leonissa Ordinis Capuccinorum, qui obiit 1612. a *Benedicto XIV.*

Isidorus Agricola Hispanus, qui obiit 30. Novembr. 1130. a *Gregorio XV.*

Ivo

Ivo Presbyter Trecorensis in Britannia Minori, judex Ecclesiasticus, & pauperum patronus, qui obiit 19. Maji 1303. a *Clemente VI.*

Laurentius Dublinensis in Hibernia Archiepiscopus, qui obiit 14. Novemb. 1181. ab *Honorio III.*

Laurentius Justinianus Venetus, Canonicus sæcularis Congregationis S. Georgii in Alga, ultimus Episcopus, & primus Patriarcha Venetiarum, qui obiit 8. Jan. 1455. ab *Alexandro VIII.*

Leopoldus Austriæ in Norico Ripensi, alias Pannonia superiori Marchio IV. cognomento *Pius*, qui obiit 16. Decemb. 1136. ab *Innocentio VIII.*

Ludovicus Bertrandus, Valentinus in Hispania Tarraconensi Ordinis Prædicatorum, & Verbi Dei nuntius ad Americanos, qui obiit 9. Octob. 1581. a *Clemente X.*

Ludovicus IX. Rex Francorum, qui obiit 25. Augusti 1278. a *Bonifacio VIII.*

Ludovicus Caroli II. Regis Siciliæ filius, ac Tolosatium in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit 19. Augusti 1297. ab *Joanne XXII.*

Malachias Hiberniæ Episcopus, qui obiit 11. Novemb. 1148. a *Clemente III.*

Margarita a Cortona in Tuscia, soror tertii Ordinis Minorum, quæ obiit 25. Febr. 1297. a *Benedicto* XIII.

Maria Magdalena de Pazzis Florentina, Sanctimonialis Ordinis Carmelitarum, quæ obiit 25. Maji 1607. a *Clemente IX.*

Nicolaus Peregrinus Tranensis, qui obiit 2. Jun. 1094. ab *Urbano II.*

Nicolaus Tolentinas in Piceno Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui obiit 10. Septemb. 1306. ab *Eugenio IV.*

Osmundus Saresberiensis in Anglia Episcopus, qui obiit 4. Decembr. 199. a *Callisto III.*

Otto Episcopus Bambergensis, Pomeranorum Apostolus, qui obiit 30. Jul. 1139. a *Clemente III.*

Otto Ordinis Minorum. *Vide* Berardus.

Pascha-

Paschalis Baylonius Ordinis Minorum ex oppido Turris formosæ diœcesis Saguntinæ in regno Aragoniæ, qui obiit 17. Maii 1592. ab *Innocentio XII.*

Peregrinus Latiosus a Foro Livii in Æmilia Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 1. Maji 1345. a *Benedicto XIII.*

Petrus Anagniæ in Latio Episcopus, qui obiit 4. Augusti 1105. a *Paschali II.*

Petrus de Alcantara in Extremadura ad Tagum Ordinis Minorum, qui obiit 18. Octob. 1562. a *Clemente IX.*

Petrus de Castronovo in Gallia Narbonensi, Monachus Cisterciensis, Legatus Apostolicus, & contra hæreticos Albigenses Fidei Inquisitor, qui gladiis impiorum occubuit 16. Febr. 1208. ab *Innocentio III.*

Petrus a Murone agri Sulmonensis monte in Aprutio citeriori, Monachus Ordinis S. Benedicti Congregationis Cælestinorum institutor, olim Pontifex Cælestinus V. qui obiit 19. Maji 1296. a *Clemente V.*

Petrus a Verona Ordinis Prædicatorum ab hæreticis trucidatus 5. April. 1252. ab *Innocentio IV.*

Petrus Regalatus Ordinis Fratrum Minorum de observantia, qui obiit 30. April. 1456. a *Benedicto XIV.*

Philippus Benitius Florentinus Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 23. Aug. 1285. a *Clemente X.*

Philippus Nerius Florentinus Congregationis Oratorii institutor, qui obiit 26. Maji 1595. a *Gregorio XV.*

Pius V. Pont. Max. a Bosco oppido agri Alexandriæ Statiellorum in Gallia Cisalpina, Ordinis Prædicatorum, qui obiit die prima Maji 1572. a *Clemente XI.*

Raymundus de Pennafort Barcinonensis in Hispania Tarraconensi Ordinis Prædicatorum, qui obiit 6. Augusti 1275. a *Clemente* VIII.

Ricar-

Ricardus Ciceſtrenſis in Anglia Epiſcopus, qui obiit 3. April. 1253. ab *Urbano IV.*

Robertus conditor & primus Abbas Cœnobii Caſæ Dei in Arvernia, qui obiit 17. April. 1067. a *Clemente VI.*

Roſa a S. Maria ex Lima civitate regni Peruani in America, tertii Ordinis Prædicatorum Sanctimonialis, quæ obiit 24. Auguſti 1617. a *Clemente X.*

Simeon Monachus & Eremita in Cœnobio Padolironenſi agri Mantuani, qui obiit 26. Jun. 1016. a *Bennedicto VIII.*

Simeon Syracuſanus, Recluſus Treviris, qui obiit 1. Junii 1035. a *Benedicto IX.*

Stanislaus Cracovienſis in Polonia Epiſcopus ad altare interemptus 8. Maji 1079. ab *Innocentio IV.*

Stanislaus Koſtka novitius Societatis Jeſu, qui obiit 15. Aug. 1568. a *Benedicto XIII.*

Stephanus Ordinis Grandimontenſis apud Lemovicas in Aquitania auctor, qui obiit 8. Novemb. 1124. a *Clemente III.*

Strumius Abbas primus Fuldenſis, & Saxoniæ Apoſtolus, qui obiit 17. Decemb. 779. ab *Innocentio II.*

Tereſia a Jeſu Abulenſis in Caſtella veteri Ordinis Carmelitarum Excalceatorum inſtitutrix, quæ obiit 15. Octob. 1582. a *Gregorio XV.*

Theobaldus Eremita, qui obiit 1. Jul. 1066. ab *Alexandro III.*

Thomas Aquinas in Campania Ordinis Prædicatorum, qui obiit 7. Martii 1274. ab *Joanne XXII.*

Thomas a Villanova Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Archiepiſcopus Valentinus in Hiſpania Tarraconenſi, qui obiit 8. Septembris 1555. ab *Alexandro VII.*

Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui martyr juſtitiæ & Eccleſiaſticæ immunitatis occubuit 29. Decemb. 1170. ab *Alexandro III.*

Tho-

Thomas Herefordiensis in Anglia Episcopus, qui obiit 2. Octob. 1287. ab *Joanne XXII.*

Thuribius ex Majorga oppido Hispaniæ Tarraconensis in Diœcesi Legionensi, Archiepiscopus Limanus in America, qui obiit 23. Martii 1606. a *Benedicto XIII.*

Ubaldus Canonicus Regularis, & Eugubinus in Umbria Episcopus, qui obiit 14. Maji 1136. a *Cælestino III.*

Udalricus Episcopus Augustæ Vindelicorum, qui obiit 4. Julii 973. ab *Joanne XV.*

Vincentius Ferrerius Valentinus in Hispania Ordinis Prædicatorum, qui obiit 5. April. 1419. a *Callisto III.*

Virgilius Salisburgensis in Norico, seu Bavaria Episcopus, & Carinthiorum Apostolus, qui obiit 27. Novembr. 780. a *Gregorio IX.*

Willhelmus. Vide Gulielmus.

Vulstanus Vigoriensis in Anglia Episcopus, qui obiit 19. Jan. 1095. ab *Innocentio III.*

Pon-

Pontificum natio.

Afri.

Victor I.
Melchiades.

Angli.

Hadrianus IV.

Dalmatæ.

Cajus & Joannes IV.

Galli.

Silvester II.
Leo IX.
Stephanus IX.
Nicolaus II.
Urbanus II.
Callistus II.
Clemens IV.
Innocentius V.
Martinus II.
Clemens V.
Joannes XXII.
Benedictus XII.
Clemens VI.
Innocentius VI.
Urbanus V.
Gregorius XI.

Germani.

Gregorius V.
Clemens II. Saxonicus.
Damasus II.
Victor II.
Hadrianus VI. Batavus.

Græci.

Anacletus.
Telesphorus.
Hyginus.
Eusebius.
Zosimus.
Theodorus.
Eleutherus.
Anterus.
Sixtus II.
Joannes VI.
Joannes VII.
Zacharias.

Hif-

Hispani.

Damasus I.
Joannes XX.
Callistus III.
Alexander VI.

Itali.

Plurimi.

Bononienses.

Honorius II.
Lucius II.
Gregorius XIII.
Innocentius IX.
Gregorius XV.
Benedictus XIV.

Florentini.

Leo X.
Clemens VII.
Clemens VIII.
Leo XI.
Urbanus VIII.
Clemens XII.

Genuenses.

Innocentius IV.
Hadrianus V.
Innocentius VIII.

Mediolanenses.

Alexander II.
Urbanus III.
Cælestinus IV.
Pius IV.
Gregorius XIV.

Neapolitani.

Bonifacius V.
Urbanus VI.
Bonifacius IX.
Joannes XXIII.
Paulus IV.
Innocentius XII.

Ro-

Romani.

Sunt amplius centum.

Senenses.

Alexander III.
Pius II.
Pius III.
Alexander VII.

Veneti.

Gregorius XII.
Eugenius IV.
Clemens XIII.
Paulus II.
Alexander VIII.

Sardi.

Hilarus.
Symmachus.

Siculi.

Agatho.
Leo II.
Stephanus III.

Syri.

Petrus.
Euaristus.
Anicetus.
Joannes V.
Sergius. I.
Sisinnius.
Constantinus.
Gregorius III.

Thraces.

Conon.

Non Cardinales post decretum Concilii Romani sub Stephano III.

Gregorius V.
Silvester II.
Clemens II.
Callistus II.
Urbanus IV.
Gregorius X.

Dama-

Damasus II.
Leo IX.
Victor II.
Nicolaus II.
Alexander II.
Cælestinus V.
Clemens V.
Urbanus V.
Urbanus VI.

Creati extra Urbem.

Callistus II.
Urbanus III.
Gregorius VIII.
Clemens III.
Honorius III.
Alexander IV.
Urbanus IV.
Innocentius V.
Nicolaus III.
Martinus IV.
Honorius IV.
Bonifacius VIII.
Clemens V.
Alexander V.
Joannes XXIII.
Martinus V.

Juncti propinquitate.

Gregorius I. *Magnus*, qui atavum habuit Felicem III. seu IV.

Silverius Hormisdæ filius.

Stephanus II. & Paulus I. fratres, Benedictus VIII. & Joannes XIX. item fratres, alius proxime post alium Pontifices.

Benedictus IX. filius fratris Benedicti VIII. & Joannis XIX.

Alexander IV. Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus.

Cælestinus IV. natus Urbani III. sorore.

Hadrianus V. fratre Innocentii IV. procreatus.

Gregorius XI. filius fratris Clementis VI.

Romanus ex Constantino Marini Pontificis fratre genitus.

Gregorius XII. avunculus Eugenii IV.

Paulus II. nepos Eugenii IV. & Pius III. Pii II. uterque ex sorore.

Alexander VI. cui avunculus fuit Callistus III.

Julius II. qui patruum habuit Sixtum IV.

Clemens VII. Leonis X. patruelis.

Qui

Qui nomen primi mutarunt.

Sergius II.
Hadrianus III.
Joannes XII.
Joannes XIV.
Sergius IV.

Qui retinuerunt Episcopatum.

Clemens II. Leo IX. Victor II. Nicolaus II.
Alexander II.
Alexander IV.
Paulus IV.
Benedictus XIII.
Urbanus III.
Benedictus XIV.

Qui Missæ aliquid addiderunt.

Alexander I.
Sixtus I.
Telesphorus.
Cæleſtinus I.
Leo I.
Gelaſius I.
Symmachus.
Gregorius I.
Sergius I.
Urbanus V.

Qui Imperatores coronarunt.

Joannes I.
Leo III.
Stephanus IV.
Paſchalis I.
Joannes VIII.
Stephanus V.
Formoſus.
Joannes X.
Joannes XII.
Joannes XIII.
Gregorius V.
Benedictus VIII.
Joannes XIX.
Clemens II.
Paſchalis II.
Innocentius II.
Hadrianus IV.
Cæleſtinus III.
Innocentius III.
Honorius III.
Clemens V.
Innocentius VI.
Eugenius IV.
Nicolaus V.
Clemens VII.

Qui jus & cognomen aliquod honorificum Christianis Principibus detulerunt.

Honorius I. qui Venetam Rempublicam *Christianissimæ* titulo decoravit.
Gregorius III.
Stephanus II.
Silvester II.
Benedictus VIII.
Alexander III. qui item Venetis concessit singularia jura multa.
Innocentius III.
Innocentius IV.
Clemens VI.
Innocentius VII.
Paulus II.
Innocentius VIII.
Leo X.
Paulus IV.
Pius V.
Benedictus XIV.
Clemens XIII.

Qui egerunt de Conceptione B. Mariæ Virginis.

Sixtus IV.
Pius V.
Paulus V.
Gregorius XV.
Alexander VII.
Clemens XI.

Qui longinqua itinera susceperunt.

Constantinopolim iter fecerunt Joannes I.
Agapetus I.
Vigilius.
Martinus I.
Constantinus.
In Galliam Stephanus II.
Stephanus IV.
Gregorius IV.
Joannes VIII.
Urbanus II.
Paschalis II.
Gelasius II.
Callistus II.
Eugenius III.
Innocentius IV.
Pius VII.
In Galliam, & Germaniam Leo III. Pius VI.
Leo IX.
Innocentius II.
Per Italiam Joannes XIII.
Joannes XV.
Gregorius V.
Damasus II.
Stephanus IX.
Nicolaus II.
Alexander II.
Victor III.
Alexander III.
Lucius III.
Urbanus III.
Innocentius III.

Grego-

Gregorius X.
Clemens VII.
In Germaniam Benedictus V.
Benedictus VIII.
Gregorius VI.
Clemens II.
Victor II.
Joannes XXIII.
Alexander IV.
Urbanus VI.
Innocentius VII.
Alexander V.
Pius II.
Julius II.
Clemens VIII.
Benedictus XIII.
Pius VI. in Germaniam.
Pius VII. in Galliam.

Qui itinera susceperunt, præmissa Eucharistia.

Gregorius XI.
Eugenius IV.
Pius II.
Alexander VI.
Julius II.
Leo X.
Clemens VII.
Paulus III.
Clemens VIII.
Benedictus XIII.

Angelus Rocca in Commentario *de sacrosancto Christi Corpore Romanis Pontificibus iter conficientibus præferendo*, & Franciscus Macedo in Medulla Historiæ Ecclesiasticæ Vindicia X. cap. 5. sect. 2.

Avenionenses.

Clemens V.
Joannes XXII.
Benedictus XII.
Clemens VI.
Innocentius VI.
Urbanus V.
Gregorius XI.

Laici.

Joannes XIX.

Qui ab objectis criminibus defenduntur.

Alexander I.
Victor I.
Marcellinus.
Liberius.
Damasus I.
Formosus.
Joannes XII.
Silvester II.
Leo IX.
Gregorius VII.

Siricius.
Innocentius I.
Zosimus.
Cæleſtinus I.
Gelaſius I.
Anaſtaſius II.
Silverius.
Vigilius.
Sabinianus.
Bonifacius V.
Honorius I.
Benedictus II.
Joannes VIII.
Clemens VII.
Paſchalis II.
Hadrianus IV.
Cæleſtinus V.
Benedictus XI.
Bonifacius VIII.
Joannes XXII.
Gregorius XI.
Urbanus VI.
Martinus V.
Innocentius VIII.
Alexander VI.
Julius II.
Hadrianus VI.
Marcellus II.

Qui morti proximi ſucceſſorem propoſuerunt.

Gregorius VII.
Victor III.
Gelaſius II.
Cæleſtinus III.
Clemens VII.

Breviſſimi temporis.

Siſinnius		dies 20.	Romanus.	3.	22.
Bonifacius VI.		15.	Leo V.	1.	26.
Theodorus II.		20.	Criſtophorus.	6.	
Damaſus II.		23.	Landus.	6.	10.
Cæleſtinus IV.		17.	Leo VI.	7.	5.
Pius III.		26.	Benedictus VI.	9.	
Marcellus II.		22.	Joannes XVII.	5.	25.
Urbanus VII.		13.	Clemens II.	9.	15.
Leo XI.		26.	Stephanus IX.	7.	27.
Anterus.	men. 1.		Cæleſtinus II.	5.	13.
Sixtus II.	11.	12.	Gregorius VIII.	1.	27.
Marcus.	8.	18.	Innocentius V.	5.	
Agapetus.	10.	19.	Hadrianus V.	1.	7.
Bonifacius III.	8.	22.	Joannes XXI.	8.	
Severinus.	2.	4.	Cæleſtinus V.	5.	8.
Leo II.	10.	17.	Benedictus XI.	8.	17.
Benedictus II.	10.	12.	Alexander V.	10.	8.

Co-

Conon.	11.		Gregorius XIV.	10.	10.
Stephanus IV.	7.		Innocentius IX.	2.	
Valentinus.	1.	10.			

Longissimi temporis.

Zephyrinus.	an. 18.	men.	dies 18.
Silvester I.	21.	11.	
Leo I.	20.		28.
Hadrianus I.	23.	10.	17.
Leo III.	20.	5.	16.
Paschalis II.	18.	5.	7.
Alexander III.	21.	11.	23.
Innocentius III.	18.	6.	9.
Joannes XXII.	18.	4.	
Urbanus VIII.	21.		
Clemens XI.	20.	3.	25.
Pius VI.	24.	6.	
Pius VII....	23.	5	6

Pseudopontifices.

Novatianus. pag. 55.
Urficinus. 109.
Eulalius. 135.
Laurentius. 167.
Dioscorus. 178.
Petrus & Theodorus. 253.
Theodorus & Paschalis. 255.
Constantinus. 289.
Zinzinius. 309.
Anastasius. 324.
Leo VIII. 380.
Bonifacius VII. 385.
Joannes Episcopus Placentinus, dictus *Joannes XVI.* 391. 392.
Gregorius. 398.
Silvester III. 405.
Benedictus X. 420.
Cadalous dictus *Honorius II.* 427.
Guibertus dictus *Clemens III.* 435.
Albertus, Theodoricus, Magninulfus dictus *Silvester IV.* 448.
Mauricius Burdinus dictus *Gregorius VIII.* 451.
Petrus Leonis dictus *Anacletus II.* 458.
Gregorius dictus *Victor IV.* 400.
Octavianus dictus *Victor V.* Vido Cremensis dictus *Paschalis III.* Joannes Strumensis dictus *Callistus III.* Lando dictus *Innocentius III.* 479.
Petrus de Corbario dictus *Nicolaus V.* 554.

Robertus Gebennensis dictus *Clemens VII.* a quo ortum initium Schismatis omnium longissimi ac teterrimi. 573.

Amedeus Dux Sabandiæ dictus *Felix V.* 593.

IN-

INDEX RERUM.

A

Abbates Pontificalium ornamentorum usu decorati. 385
Acephali. 185.
Acœmetæ. 180.
Actio in Canone Missæ. 22.
Agere, 224.
Agnorum Dei cereorum origo, materia, virtutes. 133. 565. 566. Non pingendi, nec vendendi, 662.
Agnus Dei in Missa. 257.
Albigensium errores. 497.
Alexandrini Patriarchæ olim præfiniebant diem Paschæ celebrando. 36.
Aliturgici dies, 266.
Allodium Comitissæ Mathildis. 459. 460.
Almarici errores. 496.
Alpes Cottiæ. 261.
Alphonsus Dux Lusitaniæ ditionem suam vectigalem facit Ecclesiæ Romanæ. 471.
Altaria consecranda cum Reliquiis Martyrum. 71. Altaria sepulcra Martyrum. *Ibid.*
America ita appellata ab Americo Vespucio. 614.
Andreæ *de Comitibus* cultum immemorabilem Innocentius XIII. approbavit. 706.
Angelica Salutatio. 141. Hora *ignitegii*. 555. Sub meridiem. 599. 617.
Annatarum institutio. 578.
Anni, per quos regnarunt Pontifices priorum sæculorum, incerti. 5. Annotari cœpti in Actis publicis. 32. in litteris Romanorum Pontificum. 417.
Annus correctus. 663.
Antiochia prima primi Apostoli sedes. 4.
Antoninus Episcopus Florentinorum. 215. Sanctis adscriptus. 630.
Antonius Patavinus relatus in Sanctos. 506. Ejus memoria *Officio duplici* celebranda. 667. Ejus lingua incorrupta. 712. Ejus imago quomodo pingatur a qualibet Franciscana Familia. 506.
Anulus *Piscatorius*. 295.

Apocrisiarii. 240. Cur sæpius electi Pontifices. 219.
Apollinaris error. 111.
Apostolicæ Sedis gloria non obscuratur vitiis Pontificum. 361. Urbes & alia loca abalienare, aut fiduciaria dare, vetitum est. 658. 670. 672. 683. Maria Theresia Imperatrix Apostolica cognominata. 729.
Apostolorum festivitates sub Officio duplici. 540.
Appellatione ad futurum Concilium primus omnium usus est Federicus II. Imperator. 509. prohibita decreto Pii II. 601.
Aqua benedicta cur in ipso Ecclesiæ ingressu exposita. 20. Ejus benedicendæ ritus ab Apostolica traditione. *Ibid.*
Aquæ parum vino in consecratione Calicis admiscendum. 20.
Aquilejensis Patriarchæ jurisdictio. 200. Patriarchatus extinctus. 726.
Archiepiscopus Remensis nondum quinquennis. 368.
Architecti Basilicæ Vaticanæ. 620.
Arius. 89.
Arnaldistæ damnati. 461. Rebellant contra Lucium II. 471.
Arnaldus morti datus. 476.
Artemonis sectatores quid docerent. 38.
Arx *Urbana* 683.
Asiani Pascha celebrantes more Hebræorum num a Victore I. damnati. 37.
Assisiensi templo Basilicæ Patriarchalis, & Cappellæ Papalis honor tributus. 727.
Athalaricus Rex Italiæ agit contra Simoniacos. 179.
Attila victus a Leone *Magno*. 150.
Avenionem emit Clemens VI. 562.
Avenionenses Pontifices. 548. ad 559.
Augustulus Imperio spoliatus. 156.
Avitus Viennensis non fuit primus, qui Papam vocarit *Universalis Ecclesiæ Præsulem*. 148.
Austriacæ Domus origo. 523.
Auxilium Christianorum insertum *Litaniis* B. M. Virginis. 660.

B

B *Accalaureatus*. 474.
Balliones expulsi Perusia. 621.
Bamberga ab Henrico II. oblata D. Petro. 400. Ab Leone IX. tradita Henrico III pro Benevento. *ibid.* & 414.
Baptismus Hæreticorum. 62. Constantini *Magni*. 87. Baptismi tempus. 117. 165. Baptismus collatus verbis corruptis.

ptis. 272. Baptismus in vino. 277. In nomine Christi. 329.
Barbadicus *Gregorius* Cardinalis Episcopus Patavinus auctus titulo *Venerabilis*. 709. Ejus corpus translatum in locum decentiorem. 711. Vita summatim exposita. 709. Relatus inter Beatos. 731.
Barbam primus omnium Pontificum aluit Julius II. 619.
Baronii Annales in annum Christi MCXCVIII. desinunt. 493. Qua de caussa conscripti. *Ibid.* Urgente Philippo Nerio scripti. 681.
Beatificatio prima solemnis. 688.
Bellovacensis Vincentius. 215.
Bellum sacrum primum. 444. Creticum. 686.
Benedicti XIV. Scripta edita. 728.
Benedictini Pontifices. 204. 375.
Benedictio Cerei Paschalis. 132.
Benedictum sit dulce nomen Domini Jesu Christi. 519.
Beneficiorum Ecclesiasticorum origo. 170.
Beneventanorum Archiepiscoporum audacia. 605.
Beneventum. 414.
Benitius Philippus S. expetitus ad Pontificatum. 521.
Bentivoli Bononia a Julio II. ejecti. 621.
Berengarius hæreticus damnatus. 413. Comburit libros propriæ hæreseos. 422. 423.
Berengarius Imperator confirmat Romanæ Ecclesiæ ea, quæ data eidem fuerant a Pippino, Carolo *Magno*, aliisque. 367.
Bernardus S. quid promiserit Genuensibus. 460.
Bigamus est, qui unam ante, alteram post Baptismum uxorem duxit. 127.
Boemiæ Dux *Regis* titulo decoratus. 494.
Bona Ecclesiarum non possunt locari nisi ad triennium. 579. 606. Bonorum Ecclesiasticorum partes. 155.
Bonaventura S. relatus in numerum Sanctorum Confessorum & Ecclesiæ Doctorum. 609. Ejus memoria *Officio duplici* celebranda. 667.
Bramantes Lazarus Basilicæ S. Petri structuram designavit. 620.
Brevia Pontificia. 295. Iis sigillum plumbeum appositum. 518.
Breviarii Romani auctoritas. 77. 78. Antiqua forma. 649. Cur ita dictum. 650. Expurgatum. 684.
Britanni ad Christi fidem conversi. 35.
Bulla Cœnæ Domini. 590. 663.

Ca-

C

CÆlestinorum Ordo. 537.
Cæsaris nomen tribuere Regi Moschorum Clemens X. recusavit. 691.
Calices vitrei. 40. Argentei. 45.
Callisti cœmeterium. 43.
Campanæ. 217. Earum baptismus. 384. Pulsatio dum in Missa conficitur sacrum Christi corpus. 505. Hora ignitegii. 556. Sub meridiem. 599. 617.
Candia oppugnata per triennium. 691.
Canon Missæ Actio dicitur. 22.
Canonici Regulares in Lateranum deducti. 428.
Canonizatio Sanctorum Romanæ Ecclesiæ reservata. 483. prima solemnis. 303. Primum indubitatæ fidei monumentum de ea. 388. 389.
Cantores in Britanniam missi. 35.
Cantus Ecclesiasticus. 400.
Capuccinorum Ordo. 633. Eisdem vetitum administrare Sacramentum Pœnitentiæ. 670. Permissum. 675.
Cardinales septem assistentes Pontifici. 287. Cardinalis gradu privatus, quod Parochiam suam deseruisset. 320. Cardinalibus commissa electio summi Pontificis. 423. Datus rubeus Galerus. 508. Rubra itidem Capitia. 606. Quando antelati Episcopis. 551. Cardinales amoti dignitate. 542. Eorum ædes non debent reis atque improbis esse perfugium. 567. 630. 653. Eosdem vetitum Regum & Principum esse patronos. 589. 623. Piatto di Cardinal povero 606. Cardinalium numerus ampliatus. 611. Decretum, ne fratres duo sint eodem tempore in Cardinalium numero. 642. Cardinalis mulctatus pœna mortis. 652. Cardinalium numerus. 667. Saltem quatuor ex Regularibus & Mendicantium Ordinibus. Ibid. Cardinalibus Regularibus concessus usus rubri birreti. 671. Cardinales aucti titulo Eminentissimi. 685. Eo titulo non appellantur a Regibus, neque ab Senatu Veneto. Ibid. Solo nomine Cardinalis, ac titulo Eminentissimi ac Reverendissimi contenti esse debent. 686. Cardinalibus interdictus usus coloris nigri ac lugubris. 689.
Carmelitarum Ordo. 533.
Carolini Libri. 293.
Carolinus Codex. 282.
Carolus Magnus primus Imperatorum Occidentis. 299. Num invitus creatus Imperator. ibid. Relatus in Sanctos.

ctos. 479. 480.
Carolus V. Regnum & Imperium deponit. 647.
Casimirus Monachus & Diaconus Benedicti IX. concessu ducit uxorem. 404.
Casinense Monasterium uni Pontifici subjectum. 271. Abbati concessa sandalia, & cetera insignia. *ibid.* Quot Pontifices dederit Romanæ Sedi. 452.
Castrum Duci Parmensi ademtum. 686.
Catabulum. 80.
Catharina Senensis ad Gregorium XI. Avenionem missa a Florentinis. 569. In sanctas Virgines relata. 602. Ejus stigmata. 609.
Catholici titulus Hispaniæ Regibus proprius. 613.
Cerdonis hæretici errores. 27.
Cereus Paschalis. 132.
Christianissimi titulus Regum Francorum *hæreditarius*. 269.
Christina Suecorum Regina. 688. 689.
Chronologia priorum Pontificum obscura & incerta. 5.
Giaconius notatus. 487.
Claves *Confessionis* S. Petri. 296. 297.
Clausura Monialium. 656.
Clementinæ. 550.
Clerici comam ne nutriant. 30. Clerici Romanæ Ecclesiæ. 73. 74. Clericorum Venetorum privilegia. 633.
Clerici *Regulares*. 632.
Clericis negotiatio interdicta. 730.
Clerus Romanus, ad quem spectabat electio Pontificis. 430.
Cletus diversus ab Anacleto. 16.
Clodoveus Rex Francorum anno CCCCXCVI. baptizatus. 165.
Cœmeteria Urbis Romæ. 44. In his celebrabantur Synaxes. *Ibid.*
Cœnobia parva abolita. 686.
Collectiones Decretalium. 495. 501. 503. 550.
Colobia. 72.
Columbani Abbatis epistola secunda ad Bonifacium IV. non videtur esse legitima. 222.
Coma a Clericis non nutrienda. 29. 30.
Comaclensis Comitatus a Gregorio V. donatus Archiepiscopo Ravennati. 393.
Comaclum & Ferraria in diplomate Rodulphi recensetur inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes. 529. Comaclum insertum *Bullæ in Cœna Domini*. 679. Ferrariam a Cæsare Estensi Clemens VIII. recepit. 673.
Commemoratio omnium Defunctorum. 221. 730.
Communio intincta vetita. 443. 444.

Com-

Communio *Laica*. 422. Sub utraque specie concessa. 561.
Compactata Boemorum. 601.
Conceptio B. M. Virginis. 610. 659. 682. 688. 726.
Concilia non celebranda præter sententiam Pontificis. 96. 97.
Concilia Œcumenica.
Nicænum I. Œcumenicum I. sub Silvestro I. 89.
Constantinopolitanum I. Œcum. II. sub Damaso I. 111.
Ephesinum Œcum. III. sub Cælestino I. 139.
Chalcedonense Œcum. IV. sub Leone I. 147.
Constantinopolitanum II. Œcum. V. sub Vigilio. 191.
Constantinopolitanum III. Œcum. VI. sub Agathone. 245.
Nicænum II. Œcum. VII. sub Hadriano I. 291.
Constantinopolitanum IV. Œcum. VIII. sub Hadriano II. 332.
Lateranense I. Œcum. IX. sub Callisto II. 454.
Lateranense II. Œcum. X. sub Innocentio II. 461.
Lateranense III. Œcum. XI. sub Alexandro III. 482.
Lateranense IV. Œcum. XII. sub Innocentio III. 495.
Lugdunense I. Œcum. XIII. sub Innocentio IV. 508.
Lugdunense II. Œcum. XIV. sub Gregorio V. 521.
Viennense Œcum. XV. sub Clemente V. 549.
Florentinum Œcum. XVI. sub Eugenio IV. 593.
Lateranense V. Œcum. XVII. sub Julio II. & Leone X. 622.
Tridentinum Œcum. XVIII. sub Paulo III. Julio III. & Pio IV. V. 638.
Concilia quatuor Œcumenica prima Gregorius Magnus suscipit sicut Euangelii quatuor libros. 150. 206.
Concilium *Plenarium* S. Augustini. 64.
Arelatense. 89.
Sardicense. 98.
Ariminense. 104.
Ephesinum II. *Latrocinium* dictum. 147.
Palmare. 169.
Lateranense sub Martino I. 236.
Quinisextum. 255. 263.
Francofordiense. 292.
Pisanum. 581.
Constantiense. 586.
Basileense. 593.
Conclavis custodia. 306. Mos inclusionis Cardinalium in Conclavi. 499. Leges in Conclavi servandæ. 522. 562. Inclusio Cardinalium in Conclavi post Bonifacium VIII. semper servata. 527. 537.
Confessio peccatorum publica. 152. Confessionis Sacramenta-

talis tempus definitum. 497. Facta Cœnobitis non iteranda Parocho. 545. 554. 675. Per litteras fieri non potest. *Ibid.* Primus, qui Fratribus Mendicantibus privilegium excipiendi Confessiones dedit, fuit Gregorius IX. 505.
Confessores 54.
Confessarii solicitantes ad turpia. 682.
Confirmationis administratio Presbyteris Sardiniæ concessa. 208.
Congregatio *de Oratorio* instituta a S. Philippo Nerio. 662.
Congregationes XV a Sixto V. institutæ. 667. *De Fide propaganda*. 680. Seminariorum. 707.
Constantini *Magni* Imp. baptismus. 87. Donatio subdititia. 92.
Constantinopolis a Turcis capta. 597.
Canstantinus *Copronymus*. 275.
Constantinus *Pogonatus* remisit pecuniam pendi solitam pro confirmatione electionis Romani Pontificis. 246. Decessit de jure confirmandi electionem ejusdem. 250.
Continentiæ lex imposita Subdiaconis. 201. 202. 207.
Controversia
De proximo D. Petri successore. 9.
De Auctore Libri Pontificalis. 10.
De Cleto diverso ab Anacleto. 16.
De die Paschæ celebrandi. 30. 36.
De anathemate Asianis denunciato ab S. Victore I. 37.
De primo Imperatore Christiano. 51.
De Lapsis. 52.
De Baptismo ab Hæreticis collato. 61.
De Concilio *Plenario* D. Augustini. 64.
De lapsu S. Marcellini. 76. 77.
De voce *Fermentum*. 84.
De Baptismo Constantini. 87.
De ejusdem donatione. 92. 141.
De historia Paphnutii. 90. 91.
De Symbolo *Quicumque*. 97.
De S. Felice II. Liberii successore. 108. 665.
De tempore, quo vox *Filioque* inserta Symbolo. 112.
De appellationibus. 133.
De decem Actionibus, quæ celebratæ sunt post actionem sextam Concilii Chalcedonensis Œcum. IV. 149.
De ejusdem Concilii actione, in qua actum de Domno Antiocheno. 148.
De Felice III. S. Gregorii Magni atavo. 157.
De auctore decreti circa libros Apocryphos. 161.

De uno e Trinitate passo. 171. 180.
De successore a vivente Pontifice non designando. 178. & 653.
De tribus Capitulis. 188.
De Monastico instituto S. Gregorii Magni. 203.
De Trajano ab gehenna liberato. 211. 212.
De privilegio, quod Crotpertus Episcopus Turonensis concessit Monasterio S. Martini. 242.
De Pippino in locum Childerici subrogato. 273.
De Baptismo forma solita, sed viriata Latinitate collatö. 272
De Baptismo in vino. 277.
De Baptismo in nomine Christi. 329.
De falsa Synodo sub Hadriano I. circa jus eligendi Romanum Pontificem. 291.
De caussa Formosi. 345.
De institutione Electorum Imperii. 390.
De primo Militiæ Papalis auctore. 407.
De electione Pontificis ex non Cardinalibus. 424.
De *Dictatu Papæ*, qui Gregorii VII. nomine fertur. 438.
De *Monarchia Siciliæ*. 445.
De Sacramentali Confessione facta Cœnobitis. 545.
De Petri Cathedra a Roma non separanda. 548.
De paupertate Christi & Apostolorum, dominioque, vel usu FF. Minorum. 552.
De beatitate animæ Justorum, statim ac vinculis corporis solutæ sunt. 556. 557.
De sanguine Christi Domini. 583. 602.
De stigmatibus S. Catharinæ Senensis. 609.
De Conceptione B. Mariæ Virginis. 610. 659.
De auxiliis divinæ gratiæ. 676.
De Confessione Sacramentali *laicis* facienda. 684.
De Origine Ordinis Carmelitarum. 698.
Corporis Christi Festum. 514. Idem Christi corpus prælatum Romanis Pontificibus aggredientibus iter. 276. 569.
Cosmæ & Damiani paria tria. 177.
Crescentius Nomentanus novus Urbis tyrannus. 388.
Creticum bellum. 686.
Cruciata expeditio prima. 365.
Crux Domini inventa. 81.
Cyriacus Pontiani successor fabulosus. 48.

Dal.

D

DAlmaticæ. 72. 73. Dalmaticæ usus concessus Abbati Stabulensi. 478.
Decretales epistolæ Pontificum ante Siricium habentur subdititiæ. 17.
Decretales Innocentii III. 495. Honorii III. 501. Gregorii IX. 503. Bonifacii VIII. 541. Clementis V. 550.
Decretum coercendis affectantibus Pontificatum. 284. 648. De libris sacris. 161. De Rege creando ex gente Itala. 340. 341. De Pontifice consecrando coram Legatis Imperatoris. 305. 310. De una tantum in die Missa a Sacerdotibus celebranda. 428. De Eucharistia sumenda die Festo Paschæ in propria Parochia. 675.
Decretum Gratiani quantæ sit auctoritatis. 664.
Defunctorum omnium commemoratio. 221. 730.
Deus, cujus dextera Beatum Petrum &c. 321.
Deus qui Beato Petro collatis clavibus. Ibid.
Diaconiæ Urbis Romæ. 56.
Diaconi *Regionarii* & *Palatini*. 49. Diaconis sæpius quam Presbyteris olim traditus Pontificatus. 145. 215. Diaconus factus Pontifex, prætermisso Presbyteratus Ordine, consecratus. 215. 216. 312.
Dicta memorabilia summorum Pontificum. 530. 585. 631. 645. 651. 655. 659. 660. 664. 703. 705.
Dictatus Papæ Gregorii VII. 438.
Diplomata Ludovici Pii, Ottonis Magni, & Henrici II. a Rodulpho confirmata. 528. 529.
Diptycha. 125.
Discalceatorum Clericorum novus Ordo. 719.
Discordia inter Pontifices & populum Romanum per annos quinquaginta. 489. Inter Pontifices & Reges Francorum ob Pragmaticam Sanctionem per annos amplius septuaginta. 623.
Dispensatio quoad impedimenta matrimonium dirimentia. 405. 484.
Doctoratus. 474.
Dominicani Pontifices Innocentius V. pag. 524. Benedictus XI. 544. Pius V. 655. Benedictus XIII. 707. Dominicanis primum concessa facultas administrandi Sacramentum pœnitentiæ. 506. Mandatum Officium Inquisitionis sacræ. *Ibi.*
Donatio Constantini. 92. Pippini. 279.
Doxologia 91. in fine Psalmorum. 115. Doxologia magna, & parva. 171.

Ee-

E

Eccelinus de Romano. 503. 512.
Ecclesia S. Petri Romæ. 16. 520. 679. 683. Ecclesiæ consecrantur ex instituto Apostolorum. 18.
Ecthesis Heraclii Imperatoris. 230.
Electio Romani Pontificis varia. 55. Post triduum a morte decessoris. 134. 219. Divino judicio, & universitatis consensu. 136. Non sine consultatione Regis Italiæ. 157. 167. In ea vincere debet sententia plurimorum. 168. Eam sibi usurpavit Theodoricus. 176. Et Orientis Imperatores, qui præterea certam pecuniæ summam exigebant. 195. Peracta sine Exarchi & Imperatoris consensu. 199. 200. Non sine consensu Exarchi. 254. Ejus ritus. 254. 425. Consensu Romanorum ab uno Hildebrando facta. 421. A Nicolao II. commissa Cardinalibus Episcopis. 423. Quomodo commissa Henrico IV. 424. Jus electionis ab Hadriano non concessum Carolo Magno. 291. Neque ab Nicolao II. datum Henrico IV. 424. Electio Gregorii VII. fuit ultima, quæ ante consecrationem Pontificis significata est Imperatori. 431. Alexandri III. decretum de ea. 483. Ad solos Cardinales reducta. *Ibid.* Quomodo fieret ante Conclavis institutionem. 520. Sola electio primis decem sæculis non faciebat Pontificem. 526. Peragenda Romæ a Cardinalibus. 653. Ratio eligendi hodierna. 682.
Electores Imperii. 390.
Eminentissimi titulo decorati Cardinales, Archiepiscopi, tres electores Imperii, & Magnus militiæ Melitensis Magister. 685.
Ensis, & Pileus a Pontificibus mitti soliti ad Imperatores optime de propugnata Ecclesia meritos. 657.
Elisabetha Anglorum Regina anathemate damnata. 659. 666.
Episcopus electus in Pontificem non consecratur. 344. Non eligendus, nisi in sacris Ordinibus religiose vivens fuerit inventus. 443. Episcopi olim sibi successorem designarunt. 154. Episcopi designati intra menses sex Pontificalibus sacris initiari debent. 512. Usque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate supra Cardinales. 551. Episcopis olim non licuit uti mitra citra privilegium. 321.
Epistola S. Leonis I. ad Flavianum. 148. Epistolæ, quæ Pontificibus ante Siricium adscribuntur, subdititiæ. 17. Epistola decretalis summorum Pontificum prima, quæ

ad

ad nos pervenit. 116. Epistolarum Ecclesiasticarum varia genera. 21.
Epistolæ *Formatæ*, quæ etiam *Canonicæ*, *Communicatoriæ* vocabantur. 21. *Tractoriæ*. 131.
Equites Melitenses. 631.
Eucharistia sub utraque specie. 162. 443. Concessa Regi Francorum, aliisque. 163. Semel ad minus singulis annis in Pascha a Fidelibus sumenda. 497. Sub specie panis præferri solita Romanis Pontificibus ineuntibus iter longinquum. 569. Non servanda ultra dies quindecim. 509. Sub una tantum specie concessa Sacerdotibus non sacrificantibus. 587.
Eusebius qua ætate vixerit. 74.
Eutychis errores. 146.
Exarchi, & Exarchatus. 198.
Exercitia spiritualia. 694. 704.
Exercitiorum Spiritualium liber S. Ignatii approbatus. 640.
Extorres 54.
Exultet jam Angelica turba Cælorum. 132.

F

FAbula est, Alexandrum III. pede pressisse caput Federici *Ænobarbi*. 481.
Factio *Guelphorum* & *Gibelinorum*. 503.
Federicus II. Italiam implet odiis & factionibus. 503.
Ferdinandus II. Rex Neapolis matrimonium contrahit cum sorore Patris sui. 616.
Feriæ. 90. 92.
Fermentum in decretis Melchiadis, Siricii, & Innocentii. 84.
Ferraria & Comaclum inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes recensentur in diplomate Rodulphi. 529. Recipitur a Clemente VIII. 673. Ferrariensis Principatus ab Sixto IV. fiduciarius concessus. 608.
Festi dies plures aboliti. 684.
Festi dies, in quibus etiam tempore Interdicti Ecclesiastici licet rem divinam facere. 576.
Festum omnium Sanctorum. 221. 314. 609. Commemorationis S. Pauli. 210. Corporis Christi. 514. Apostolorum, Euangelistarum, & Doctorum. 540. SS. Trinitatis. 554. Præsentationis B. M. Virginis. 569. Visitationis. 575. & 609. Transfigurationis. 606. Cathedræ S. Petri. 650. Rosarii. 660. S. Annæ. 681. S. Joachim. *Ibid.* Festa ex voto. 684. Festa aliqua abolita. *Ibid.*

Fidei formula Sirmiensis. 101. 102. Fidei professio a novis Pontificibus fieri solita. 206. 236. 539.
Fidelissimi titulus concessus Regibus Lusitanis. 726.
Fidelitas Regibus Francorum a populo Romano promittebatur. 317.
Filii nomine erga Imperatorem primus usus Felix III. 159.
Filii Presbyterorum prohibiti Sacerdotio. 443.
Filioque vox. 112. 303. 337. 513. 522. & 594.
Flagellantes. 562.
Fœdus Cameraci initum contra Venetos. 621.
Formatæ litteræ. 21.
Formula *Salutem, & Apostolicam benedictionem*. 13. *De Petri Sede*, seu *Cathedra loqui*. 207. *Servus servorum Dei*. 210. *Regnante Christo*. 444.
Formosus cur damnatus. 335. Primus ex Episcopo Pontifex summus. 344. An ejus electio canonica. 345. 346.
Franciscani Pontifices quatuor, Nicolaus IV. 534. Alexander V. 583. Sixtus IV. 608. Sixtus V. 666.
Franciscus *de Paula* collocatus in concilio Sanctorum. 627.
Franciscus Parmensium Dux uxorem ducit viduam fratris sui. 620.
S. Franciscus Xaverius in omnibus Indiarum regionibus princeps patronus declaratus. 727.
Francorum Reges *Christianissimi*. 269.
Fraticelli. 554.
Fratribus Mendicantibus jus datum administrandi Sacramentum pœnitentiæ. 505.

G

Galerus rubeus datus Cardinalibus. 508. Galerus & gladius Pontificiis precibus sacri quando mitti cœperint ad Imperatores optime de Ecclesia meritos. 657.
Gallia portus Romanæ Ecclesiæ. 452.
Gelasii I. decretum de libris sacris. 161.
Genuensibus facta a D. Bernardo promissio. 460.
Geusii. 656.
Gibelini. 503.
Gloria in excelsis Deo. 25.
Goritiæ Sedes Patriarchalis constituta. 726.
Gothardus. S. 458.
Gradensis Patriarchatus translatus Venetias. 597.
Græci in Quadragesima Missam *Præsanctificatorum* celebrant, exceptis Dominicis, Sabbatis, Festo Annuntiationis. 128. Eorum artes, quibus sibi subjicere conati sunt Romanam Ec-

Ecclesiam. 259. Schisma. 327. 328. 342. Imperium translatum ad Latinos. 495. Excisum a Turcis. 597. Græci quoties in communionem Ecclesiæ Latinæ recepti. 522. 594.
Gratiani Decretum. 664.
Gregorius I. *Magnus* cujus Ordinis monachus. 203. Se in epistolis *Servum servorum Dei* inscripsit omnium primus. 210.
Gregorius II. Italiæ tributis privavit Leonem Isauricum. 265.
Gregorius VII. Regnum abrogatum Henrico contulit Rodulpho. 265. Privavit Regno Poloniæ Boleslaum. 435. Morti proximus non revocavit anathema latum in Henricum. 435. *Dictatus*. 438.
Gregorius IX. jussit colligi *Decretales*. 503.
Guelphi 503.

H

HAdrianus non concessit Carolo *Magno* jus eligendi Pontificem. 291.
Hæresis quid. 56.
Hannoverensium Dux constitutus Elector Imperii. 392. 699. 702.
Hebræi ab Ecclesia tolerantur in memoriam passionis Domini. 642. In secretum ab Christianis locum coacti. 647. Jussi signa habere, quibus internoscantur a Christianis. *ibid.* & 498. Expulsi Ecclesiæ ditione. 658.
Henoticum Zenonis. 157. 158.
Henrico IV. quomodo commissa electio Romani Pontificis. 424.
Henricus IV. Galliarum Rex anathemate damnatus. 671. Absolutus. 673.
Henricus VIII. Rex Angliæ Annæ Bolenæ amoribus irretitus. 619. 634. Subjectos adigit, ut se tamquam Ecclesiæ caput a Christo proximum agnoscant. 635.
Hieronymus S. operam navavit Damaso I. 112. 113. Disposuerat scribere Historiam Ecclesiasticam. *Ibid.* Non fuit Cardinalis. 114. Nec Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ. *Ibid.*
Hierosolyma a Saladino expugnata. 488. 535.
Hierosolymitani Regni initium. 445.
Hispaniæ Reges *Catholici* dicti. 613. Eisdem concessum ab Hadriano VI. jus nominandi Episcopos. 631.
Hominium. 457.
Homousion. 105. 181.

Hugonoti. 657. nominis origo. *ibid.* Gallia expulsi. 694.
Hybernia Alexandri III. auctoritate ad Angliæ Regnum adjuncta. 480.
Hymnus Angelicus: *Gloria in excelsis Deo*. 25. Olim a solo Episcopo dici poterat. 26. 287.
Hypostasis. 181.

I

JAcobus II. Angliæ rex regno profugus. 694. 702.
Jansenius Cornelius. 687.
Iconomachi 265. Eorum Pseudosynodus VII. 281.
Jejunium Quadragesimæ. 23. Quatuor temporum. 43. Die Dominico vetitum. 83. Feriæ sextæ. *ibid.* Jejunii disciplina asserta. 720.
Jesu nomen recolendum cum *capitis inclinatione*. 523.
Jesuitæ ab *interessentia supplicationum* exempti. 663.
Ignitegium. 555.
Imperator dicitur ille tantum, quem Pontifex delegerit. 398. Imperator qui primus coronatus. 175. Imperator occidentis primus. 299. Qui postremus. 634. Imperatoris Legati aderant consecrationi Pontificis Romani. 305. 399.
Imperii Romani finis. 156. Finis Imperii Græcorum. 597. Imperium Romanum duo complectitur. 300. Imperii Romani instauratio per Leonem III. 298. Translatio ad Germanos. 379. Imperii Electores. 390. Insigne. 398. Imperium Græcorum translatum ad Latinos. 495. Finis imperii Latinorum in Oriente. 514.
Inas Rex Occidentalium Saxonum regnum suum vectigale fecit Romano Pontifici. 270.
Incestuosi. 428.
Indictiones quis primus ex Pontificibus notaverit. 202.
Index librorum prohibitorum. 649. 652. 674.
Indulgentia concessa Ecclesiæ S. Mariæ de Portiuncula. 501.
Indulgentia per occasionem *Canonizationis* Sanctorum ab Honorio III. primum concessa. 501. Concessa proferentibus nomen Jesu Christi & Virginis Mariæ. 519. Concessa Rosarium ejusdem Virginis recitantibus. 611.
Inquisitores Catholicæ Fidei instituti. 494. Etiam in Venetorum ditione. 534. Instituta Congregatio Inquisitionis Sacræ. 646. Ei præsidet summus Pontifex. 648. Paulus IV. moriens commendat sanctissimum Inquisitionis Officium Cardinalibus. 651.

Insi-

Insignia Ecclesiastica Mitra, Anulus, Dalmatica etiam viris Laicis concessa. 428. 429.
Instrumenta passionis Christi Innocentio III. dono missa a Bajazethe Turcarum Imperatore. 614.
Interim formula edita a Carolo V. Imperatore. 639.
Investiturae quid. 448. Concessae Henrico IV. Imperatori per vim, eidemque postea abrogatae. 449. 450. Investiturarum controversia duravit annos quinquaginta. 454. Ab Innocentio II. concessae non sunt Lothario. 459.
Joachimi Abbatis errores. 496. Praedictiones de Pontificibus vanae sunt. 470.
Joanna Papissa fabulosa. 322. 491.
Joannis Janduni, & Marsilii Patavini errores. 553.
Joannis *Nepomuceni* S. lingua incorrupta. 712.
Josephi B. M. Virginis Sponsi *Officium* Clemens XI. composuit. 702.
Joviniani error. 118.
Italiae Regnum institutum ab Odoacre. 156.
Italis vetitum morari extra Italiam. 674. 680.
Jubilaeum 540. 561. 575. 577. 596. 723.
Judaei. Vide Hebraei.
Juris Canonici a mendis expurgati corpus Romae typis editum. 664.
Jurisjurandi formula ab Jacobo I. proposita Britannis. 678.
Justinianus Imperator usurpat sibi jus confirmandae electionis Pontificiae. 195.
Justinianus Nicolaus Monachus concedente Alexandro III. uxorem ducit. 484.

L

Langobardi. 197. Eorum Regnum. 289.
Lapsi. 52.
Largitio omnis *Regularibus* interdicta. 674.
Lateranae Aedes a Constantino *Magno* concessae Melchiadi. 82.
Latinorum Imperium in Oriente. 514.
Latrocinium Ephesinum. 147.
Laurentius *Justinianus* S. primus Venetiarum Patriarcha. 596. 597. Adscriptus in Sanctos. 696.
Lauretana B. M. Virginis Aedicula Angelorum ministerio e Syria translata in Italiae regionem Picenam. 535.
Lauretum donatum jure Civitatis. 668.
Legati Sedis Apostolicae ad Principes summos. 151. 152. 183. 184. Quae munera accipere possint. 606.

Leges de Comitiis Pontificalibus. 522. 562.
Leo *Isauricus* Iconomachus damnatus, & imperio privatus. 265.
S. Leonis I. M. Officium & Missa ritu Doctorum celebranda. 727.
Leo IX. Venetias se contulit. 413.
Leonina Urbs. 321. 684.
Leonis VIII. Pseudopontificis constitutio subdititia. 382.
Lex de novendio interponendo inter mortem & electionem Pontificis quando observari cœpta. 544.
Libellatici. 53.
Libellus Synodicus. 38.
Liber Pontificalis. 10. 108. 116. *De septem Sacramentis*, qui fertur nomine Henrici VIII. 628. *Exercitiorum Spiritualium* S. Ignatii. 540. Ludovici Moline *De concordia* &c. 676.
Liberi Muratores damnati. 727.
Librariis vetitum sub pœna anathematis aliquid typis mandare sine licentia Episcopi. 617.
Libri Lutheranorum, & aliorum hæreticorum prohibiti. 641.
Licentiatus. 474.
Limina Sacra. 317. 318.
Linguæ exoticæ tradendæ in Academiis. 550. 678. Quandonam Parisiis tradi cœptæ. 532. 533.
Linus proximus post Petrum Pontifex. 9. Libelli duo *De Passione Petri & Pauli* Lino suppositi. 11.
Litania Major. 207. Litaniæ ante Ascensionem Domini. 301. 302.
Litaniis B. M. Virginis insertum *Auxilium Christianorum*. 660.
Litteræ *Formatæ*. 21.
Longini corpus una cum Christi sanguine translatum Cæsarea Mantuam. 302.
Lucius Rex Britannorum fit Christianus. 34.
Ludovici Pii Constitutio non est suppositiția. 308.
Ludovici II. Epochæ variæ. 316.
Ludovicus XIV. Gallorum Rex liberalissime suscipit Jacobum II. Regem Britanniæ Regno extorrem. 694.
Luitprandi, seu Liutprandi liber VI. definit in cap. V. 378. 380. 408.
Lupercalia. 163.
Lusitanorum Dux *Regis* titulo auctus. 483. *Fidelissimi*. 726.
Lutherus insurgit contra *Indulgentias*. 621. Ejus mors, & errores. 627.

Ma-

M

Macedonii error. 111. Magister Sacri Palatii institutus, S. Dominico persuadente. 499.
Malachiæ Prophetia de Pontificibus. 464. Subdititia. 470.
Malatesta Sigismundus Arimino expulsus. 630.
Marcellinus diversus a Marcello. 79. Lapsus ejus commentitius. 76. 77.
Marci Euangelistæ copus delatum Venetias. 313. Eidem Templum Venetiis consecratum. 696.
Marcus Antonius *de Dominis*. 680.
Maria Virgo *Deipara*. 140. Ejus Conceptio. 610. 659. Pontificia Cappella Romæ celebratur. 726. Natalis dies celebrandus per dies octo. 508.
Marozia. 365. 371.
Marsilii Patavini errores. 553.
Martyres. 33. 34. 54. 72. 73.
Martyrologium R. auctum a Benedicto XIV. 724.
Mathildis Comitissæ Dominium, & donatio facta Romanæ Ecclesiæ. 437.
Matrimonium permittente Pontifice contrahit Monachus & Diaconus Casimirus. 404. Item Ferdinandus II. Rex Neapolis cum sorore Patris sui. 616. Cum vidua uxore fratris sui Henricus VIII. Rex Britanniæ. 619. Et Franciscus Farnesius Parmensium Dux. 620.
Matutinale Officium ante Missam a Sacerdotibus recitandum. 509.
Maurocenus Thomas Venetus Patricius, primus Latinus Patriarcha Constantinopolitanus. 495.
Medici prohibentur eos curare, qui post diem tertium ab initio morbi non expiaverint peccata sua. 656. Medicis Judæis non licet curationem adhibere morbis Christianorum. 648.
Melita insula a Carolo V. concessa Equitibus Hierosolymitanis. 631. Melitenses Equites. 550. 631.
Memoria quid. 17. Memoriæ Martyrum. 71.
Michael *Cerularius* renovat schisma Photianum. 328. 416.
Militia S. Januarii ab utriusque Siciliæ Rege instituta, a Benedicto XIV. confirmata. 727.
Militiæ Papalis institutor primus. 407.
Militiæ sacræ auctor primus Silvester II. 395.
Missa triplex in die Natali Christi Domini. 24. Supra sepulcra & memorias Martyrum. 71. In panno lineo. 89.

Missa *Præsanctificatorum* 128. 266. Missæ iteratio. 153. 224. Missa in Quadragesima. 266. Septies vel novies una die a Leone III. celebrata. 304. Lingua Sclavonica. 333. Una tantum in die a Sacerdotibus ex decreto Alexandri II. celebranda. 428. Tempore *Interdicti* quibus diebus celebranda. 576. Joannes XXIII. dejectus Pontificatu, quod *Missam raro, & sine devotione celebraret*. 587. Missam audientes in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium* præcepto satisfaciunt. 627. Missam ter celebrare a Benedicto XIV. permissum Sacerdotibus Lusitaniæ, & Hispaniarum die II. Novembr. 721.

Missæ partes. Precatio: *Unde & memores Domine*. 19. Trisagium *Sanctus*. 21. *Actio*, seu *Canon*. 22. Hymnus Angelicus: *Gloria in excelsis Deo*. 25. 287. Antiphonæ ad Introitum. 142. *Sanctum Sacrificium, immaculatam hostiam*. 152. Præfatio & Collectæ. 164. *Diesque nostros* &c. 210. *Agnus Dei* &c. 257. Psalmus: *Judica me Deus*. 661. Initium Euangelii secundum Joannem. *Ibid.*

Mitra olim Episcopis non communis. 321. Mitræ jus permissum Uratislao Duci Boemorum, aliisque. 428. Mitra turbinata. 478.

Molina Ludovicus. Ejus doctrina contentiones excitat inter Dominicanos & Jesuitas. 676.

Monachi sacro Presbyteratus Ordine initiari cœpti. 118. Eorum hostes depressi. 221. 222. Monachi Scythæ num fuerint hæretici. 173. Monacho & Diacono Casimiro facta potestas ducendæ uxoris. 404.

Monarchia Sicula. 445. Abolita. 704.

Monialis pallam sacratam ne contingat. 32. 136.

Monothelitæ. 227.

Montanistæ. 41. 42.

Montes pietatis approbati. 623.

Mos præferendæ Eucharistiæ Romanis Pontificibus ineuntibus iter longinquum. 569.

Mulier in Ecclesia capite velato. 10. Munificentia Principum in Sedem Apostolicam. 471.

Mulieres non oportet ingredi ad Altare. 32.

Murus Hadriani Imperatoris in Britannia. 34.

N

NAtalis summi Pontificis. 295.

Neapolitanum Regnum tributum solvit Pontifici Romano. 608.

Negotiatio interdicta Clericis. 719. 730.

Ne-

Nepomucenus Joannes descriptus in Sanctos. 712.
Nepotes B. Benedicti XI. adhuc superstites. 547. Pontificis nepotes mulctati pœna mortis. 652.
Nero Ecclesiæ persecutor primus. 6. 7. Ejus crudelitas. 6.
Nestorii duces. 38. errores. 138. 139. Mors. *ibid.*
Nicolai I. sententia de baptismo in nomine Christi. 329. 330.
Nicolaitæ damnati. 422. 427.
Nicolaus *Justinianus* Monachus Alexandri III. concessu uxorem ducit. 484.
Nomen *Papæ*. 120. Nomen Pontificis electi, necdum consecrati imprimi *Bullis* non consuevit. 524. Nomen cur Pontifices mutent. 315. Qui primi mutaverint. 315. 377. 387. 397.
Norimbergenses Heterodoxi Clementem XI. celebrarunt. 701.
Nos cum prole pia &c. 519.
Notarii *Regionarii*. 14. 49.
Novatianus Pseudopontifex successores habuit in Episcopatu per annos fere ducentos. 56. 137. Novatianorum errores. 56.
Novemdiales supplicationes in honorem Sanctorum. 702.
Novendium inter Pontificis mortem & conventionem ad Conclave pro electione successoris interponi cœptum. 544.
Novus Orbis a Christoforo *Columbo* detectus. 614. Divisus bifariam ab Alexandro VI. tollendi caussa dissidii inter Regem *Catholicum*, & Regem Lusitanorum. 615. 616.
Numismata sacra, vulgo *Medaglie Benedette*, a S. Pio V. primum instituta. 656.
Nummi Pontificum Romanorum. 151. 297.

O

O*Beliatus* primus Venetiarum Episcopus. 289.
Observantia erga Romanam Ecclesiam. 403.
Oecumenici Patriarchæ titulus. 209. 219.
Offa Rex Merciorum Regnum suum Pontifici Romano vectigale fecit. 270.
Officium matutinale a Sacerdotibus recitandum ante Missæ celebrationem. 509.
Officium B. M. Virginis. 446. *Transfigurationis* Domini a Callisto III. compositum. 600. S. Ioseph a Clemente XI. 702.
Opera Benedicti XIV. quæ prodierunt. 723. 724. 728.
Opes Romanæ Ecclesiæ. 211.

Optio inter S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales. 583.
Oratio *Deus, cujus dextera Beatum Petrum*. 321. *Deus, qui Beato Petro*. *Ibid.* *A cunctis* 498.
Oratorii Congregatio. 662.
Ordinis Sacramentum publice in Ecclesia administrandum. 40. Ordinum numerus septenarius. 74. Interstitia. 99. 117. Administrationis tempus. 156. 163. Iteratio. 285. Ordines Minores infantibus collati. 238. Ordinationes factæ a Formoso num validæ. 346. 350. 352.
Ordo S. *Francisci Assisiensis* confirmatus. 494. & Prædicatorum 499. & Servorum B.M. Virginis. 545. & Carmelitarum. 533. & *Minimorum* S. Francisci de Paula. 609. & *Augustinianorum* excalcearorum. *ibid.* Capuccinorum. 633. 640. Soc. Jesu, 640. Clericorum Regularium, qui Theatini dicuntur. 632.
Organa in Ecclesiis. 241.
Origenes damnatus. 122. Etiam post mortem. 192. Ejus errores præcipui. 121.
Origo *Agnorum* Dei cereorum. 133. Pensionum Ecclesiasticarum. 148. Pontificii apparatus magnifici. 537.
Os porci, bucca porci nomen Sergii IV. 315. 397.
Osculum pedum summi Pontificis. 319.
Ostiensis Episcopi proprium est jus consecrandi Pontificem. 68. 94. 485.
Otto primus ex Germanis, sacri Imperii insignibus exornatus. 379. Ratas jussit donationes Pippini, & Caroli Magni. *Ibid.* Reddit Joanni XIII. Urbem & terram Ravennatium. 383.

P

P*Acis* osculum post consecrationem dandum. 128.
Palla linostima. 89. 132.
Pallium. 94. 726. Pallium Græcum, & Latinum. 372.
Papalis militiæ institutor. 407.
Papæ nomen. 120. primus sibi tribuit Siricius. *ibid.*
Papissa Joanna fabulosa. 322.
Pantheon. 220. Lacunaribus æneis spoliatum. 683.
Parochi, aliique sustinentes curam animarum debent Missam pro populo celebrare Dominicis, aliisque diebus Festis. 720.
Paschæ dies. 28. 30. 36.
Patavinæ Cathedralis Ecclesiæ Canonicis jura concessa, & ornamenta. 720. 731.
Patavini Studiii privilegia confirmata. 595.
Patricii dignitas a Stephano II. collata Pippino Regi Francorum. 278.
Patrimonialis tituli mentio prima. 483.

Pa-

Patrimonium Alpium Cottiarum restitutum Pontifici. 261.
Patrimonia Calabriæ & Siciliæ. 268. Alia. 283.
Patrini ad baptismum. 27.
Peccatum Philosophicum. 697.
Pedes Pontificis osculari etiam veteres consueverunt. 319.
Pelagianorum errores. 126. Damnati primum a Sixto III. 145.
Pelagius Britannus. 138. Damnatus primum ab Innocentio I. 126.
Pensiones Ecclesiasticæ. 148.
Pentapolis Italicæ Urbes. 272.
Perfetti Bernardinus Poetica laurea insignitus. 712.
Persecutiones Ecclesiæ decem.
Prima sub Nerone. 5. 6. 7.
Secunda sub Domitiano. 12.
Tertia sub Trajano. 15.
Quarta sub Antonino. 29.
Quinta sub Severo. 39.
Sexta sub Maximino. 47.
Septima sub Decio. 50.
Octava sub Valeriano & Gallieno. 66.
Nona sub Aureliano. 71.
Decima sub Diocletiano. 75.
Petrarcha legatus ad Clementem VI. 560.
Petri nomen nulli electo Pontifici fuit ante Joannem XIV. & Sergium IV. 387. 397.
Petri & Pauli corpora ad Catacumbas translata. 67.
Petrobusiani. 461.
Petrus *Suavis* confutatus. 644.
Peyrerius Isaacus auctor libri *De Præadamitis*. 688.
Philippus Imperator num Christianus. 50. 51.
Phocas Imperator declaravit nomen Episcopi *Oecumenici* esse unius Pontificis Romani. 219. Eidem Pontifici concessit *Pantheon*. 220.
Photius. 27.
Pinacotheca Romæ condita, & tabulis impleta. 725.
Pippini donatio. 279.
Platina in carcerem conjectus. 606.
Plumbatis cædi. 57.
Plumbea bulla appensa decretis summor. Pontif. 294.
Pœnitentes quomodo absoluti occasione belli sacri. 444.
Pœnitentia perpetua gravioribus delictis imposita. 119. Gregorius IX. omnium primus indulsit *Fratribus Mendicantibus* facultatem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. 505.
Po-

Pogonatus. Constantinus Imperator cur ita cognominatus. 240.
Polenus Joannes laudatus. 719.
Pomum aureum cum Cruce insigne Imperii Benedictus VIII. primus instituit. 398.
Pontifex Romanus Episcopus Episcoporum. 41. Vicarius Petri. 59. Ejus electio. Vide *Electio*. Omnia agere potest, etiam ante Ordinationem. 423. Primus Pontifex electus sine populi interventu. 463. Non potest sibi eligere successorem. 178. 653. Eligendus Romæ a Cardinalibus. *Ibid.* Primus ex Laico Pontifex. 402. Primus, qui proprium exercitum conscripsit. 407.
Consecratio peracta ab Episcopo Ostiensi. 68. Die Dominico, vel festo die alio. 87. 325. A tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, Albanensi, seu Veliterniensi. 94. 247. 485. Haud expectata Constantinopolitani Imperatoris auctoritate. 252. In conspectu Regis, aut Legatorum ejus, aut Imperatoris. 310. 340. 341. 354. 309. 399. Ritus consecrationis. 312.
Pontificalia ornamenta quando Abbatibus concessa. 385.
Pontifices recens creati Fidei professionem emittebant. 206. 236. Eorum vires augeri cœptæ. 259. Plenam in rebus Civilibus administrationem Romæ exercent. 279. 280. Discordia inter ipsos & populum Romanum per annos ferme quinquaginta. 489.
Pontifices ætate exigua creati Joannes XII. & Benedictus IX. 378. & 403.
Pontifices, qui bella gesserunt pro defensione ditionis suæ. 624. 625.
Pontifices haud ita probi cur a Deo permissi. 360.
Pontifices *Benedictini*. 204. 395.
Dominicani quatuor. Innocentius V. 524. Benedictus XI. 544. Pius V. 655. Benedictus XIII. 707.
Franciscani item quatuor. Nicolaus IV. 534. Alexander V. 583. Sixtus IV. 608. Sixtus V. 666.
Cistercienses Eugenius III. & Benedictus XII. 472. & 558.
Pontificis Romani *Primatus*. 96. 99. 124. 127. 169. 170. 497. 623. Ubi Romanus Pontifex, ibi Romana Ecclesia. 548. *Coronatio* prima. 326. Apparatus magnifici. 537.
Pontificum series contexta ab S. Augustino desinit in Siricium. 121. Contexta ab S. Irenæo in Eleutherum. 34.
Portiuncula. 501. 502.
Prædia Ecclesiæ non alienanda. 168.

Præ-

Præsanctificatis utimur in Parasceve Majoris hebdomadæ. 128. Græci per totam Quadragesimam exceptis Dominicis, Sabbathis, & Festo die Annuntiationis. *Ibid.*
Pragmatica Sanctio abolita. 602. 623. In ejus locum substitutum Concordatum Gallicum. *Ibid.*
Presbyter Joannes, seu *Pretejanus*. 482.
Presbyteria. 312.
Primicerii D. Marci dignitas & potestas amplificata. 696.
Procedere. 201.
Processio cum Eucharistia. 516.
Professores. 54.
Prophetia S. Malachiæ de summis Pontificibus. 464. Subdititia. 470.
Propositiones æquivocæ. 180.
Protestantes. 636.
Psalmos binis choris canendos qui instituerint primi. 142.
Pueri Monasteriis a Parentibus oblati non poterant olim relinquere Monasteria. 492.
Purgatio per aquam frigidam. 310. Per ferrum candens & aquam ferventem. 342. Per Eucharistiam. 311.

Q

QUadragesimæ jejunium. 23. De eo nova Constitutio Benedicti XIV. 720. Alia Clementntis XIII. 730.
Quadragesima decima pars anni debita Deo. 24.
Quartadecimani damnati. 36.
Quadraginta horarum Orationis institutor. 654.
Quatuor tempora. 43.

R

R*Egalia* quid. 455.
Regionarii Diaconi. 49.
Regna Pontifici Romano vectigalia. 270. 437. 471.
Regularibus omnis largitio interdicta. 674.
Reliquiæ sacræ conquisitæ. 268. Translatæ. 283.
Residentia personalis ad Beneficium. 563.
Responsales. 240.
Rezzonicus Carolus Card. Episcopus Patavinus laudatus. 547. 722.
Rhodigii origo. 369.
Rhodus insula erepta Equitibus Hierosolymitanis. 631.
Rodulpho Regnum Gregorius VII. affirmavit. 434.
Rodulphus Habspurgensis Augustæ domus Austriacæ propagator. 523.

Roma. Ejus regiones. 14. 49. Direptio prima. 121. Sexies direpta. 634. Roma est, ubi Papa est. 548.
Romandiola cum Ravennæ Exarchatu Ecclesiæ restituta. 523.
Romanæ Ecclesiæ Clerus Pontifice Cornelio. 74. Decor atque splendor tempore Damasi. 115. Administratio tempore interregni. 195. 231. 238. Absente Pontifice penes Cardinales. 424. Opes. 211. Patrimonia. 261. 268. Ejusdem regimen quando esse cœperit penes Pontificem electum tantummodo, ac nondum consecratum. 249. An in Romana Ecclesia neque Episcopus, neque alius prædicaret. 41. 105. 146.
Rosa aurea a Pontifice benedicta. 509. 567. 729.
Rosarium B. M. Virginis recitantibus indulgentia concessa. 611. Rosarii festum. 660.
Rotæ Auditores. 555. Stipendia eisdem decreta. 563. Numero duodecim. 608. Subrogati in locum Subdiaconorum Apostolicorum. 689.
Rufini errores. 122.

S

SAbbathinum privilegium. 558. 678.
Sabellii error. 38. 42. 69.
Sacerdotes cælibes. 117.
Sacerdotibus Lusitaniæ & Hispaniarum ter Missam celebrare die Commemorationis omnium Defunctorum permissum est a Benedicto XIV. 721.
Sacra Limina. 317.
Sacræ Inquisitionis Officium mandatum Sacerdotibus ex familia S. Dominici. 506.
Sacræ militiæ auctor primus. 395.
Sacrificati. 52.
Sacrificium sine vino facere Norvegiis haud permissum. 613. Nec Pontifex potest concedere, ut fiat sine vino. 617.
Sæculum Ecclesiæ X. usquequo *ferreum*, & *infelix*. 359. 373.
Salve Regina. 504.
Salutatio Angelica. 141. Hora *ignitegii*. 555. Sub meridiem. 599. 617.
Salutem, & *Apostolicam benedictionem* in litteris Pontif. 13.
Sanctio Pragmatica abolita. 602.
Sanctis nullus annumerandus, nisi auctoritate Ecclesiæ Romanæ. 483.
Sandaliorum & Dalmaticæ usus concessus Abbati Stabulensi. 478.

San-

Sanguis Christi adhibitus in atramento ad scribendum. 234. Mantuæ repertus. 301.
Sapientia nomen Archigymnasii Romani. 684.
Sardicenses Canones cur dicti Nicæni. 99.
Schisma quid. 56. Schisma Istricum. 256. Schisma primum inter Ecclesiam Latinam & Græcam. 171. Photianum. 327. Schisma Magnum. 573.
Sedes Apostolica quamdiu fuerit Avenione. 569.
Sedes *Stercoraria*. 491.
Seminariorum quædam species. 310. 595. Congregatio a Benedicto XIII. instituta. 707. Recentia Episcoporum Seminaria primus proposuit Cardinalis Polus. 708.
Semipelagiani. 141.
Servus Servorum Dei. 210.
Sicilia utraque *Regni* titulo ornata. 462. 477.
Sicula Monarchia. 445. 704. 712.
Sigilla plumbo imprimere Pontifices incipiunt. 294.
Silvester primus omnium Pontificum pingitur tiara coronatus. 92.
Simoniaci damnati. 412. 422. 432.
Sinuessanum Concilium in caussa Marcellini subdititium. 77.
Sirmiensis Fidei formula triplex. 102.
Societas Jesu approbata. 640.
Sponsiones de vita, morte, electione summi Pontificis, & creatione Cardinalium damnatæ. 670.
Stabat Mater dolorosa. 498.
Statio. 67.
Stephanus I. ratum habet baptismum ab hæreticis collatum. 62. Rebaptizantium conatus elusit nullo inflicto anathemate. *Ibid.*
Stigmatum S. Francisci veritas comprobata. 512. 530. 535. Festum. 546.
Stratoris officium Romanis Pontificibus exhibent Principes summi. 475.
Stuarta Maria Scotiæ Regina. 657. 666.
Suavis P. confutatus. 644.
Subdiaconatus Ordinibus Sacris annumerari cœptus. 443.
Subdiaconi Apostolici aboliti. 689. Subdiaconis continentiæ lex imposita. 201. 207. Num traditus Pontificatus. 184. 224.
Subdiaconus cum esset Silverius, factus est Pontifex. 184. 224.
Successorem sibi eligere Pontifici non licet. 178. 653.
Successorem suum Episcopi olim designarunt. 154.
Sym-

Symbolum *Quicumque*. 97. Nicænum in Missa. 95. 399.
Synodicus Libellus. 38.
Synodus *Prædatoria* & *Latrocinalis*. 147. Trullana. 255. 260. 263.

T

TEatini. 632.
Templariorum Ordo abolitus. 550. De his diversi diversa scripserunt, ut notat Joan. Albertus Fabricius lib. 6. Bibl. Græcæ cap. 4. pag. 650. vol. 11.
Templum D. Marco Euangelistæ ab Joanne Particiatio Principe Venetiarum XI. conditum. 696.
Tempora Ecclesiæ infelicissima. 348. 350.
Tertullianus Montanista. 41.
Thalmud etiam Hebræis interdictum. 642.
Theodora. 365.
Theodoretus primus controversiam movit de processione Spiritus S. 328.
Theopaschitæ. 326.
Thomas Aquinas S. relatus inter Ecclesiæ Doctores. 659.
Tiara Pontificalis, & mitra turbinata. 478. Circumdatam duplici corona adhibuit Bonifacius VIII. 93. Non tamen primus. 422. Triplici Urbanus V. 567.
Titi Livii libros non combussit S. Gregorius Magnus. 214.
Titulus idem, ac Memoria seu Ecclesia. 18. Titulus Crucis Christi Romæ inventus. 614. *Patrimonialis*. 483.
Tractoriæ epistolæ. 131.
Traditores. 53.
Trajani Imperatoris liberatio a gehenna. 211. & 212.
Transubstantiatio. 496.
Tria Capitula. 188. 192.
Trisagium Missæ insertum. 22. Duplex est. *ibid.* Ejus origo. 159.
Turcæ cæsi ad Echinadas. 659.
Turificati. 52.
Typographica Ars quo anno inventa. 607. 611.
Typus Constantis Imperatoris. 235.

V

VAcante Sede, & absente Pontifice, penes quos esset Ecclesiæ administratio. 232. 238. 249.
Valentini hæretici error. 26. 38.

Vaticana S. Petri Basilica. *16. 620. 679. 683. 719.* Ejus Architecti. *620. 719.*
Veneta Respublica jam inde ab Honorii I. temporibus *Christianissimæ* titulo decorata. 227. Ejus beneficio Alexandro III. sua dignitas restituta. 482. Venetis ab Adeodato confirmatum jus eligendi Ducis. 242. A Benedicto XIV. eisdem datum jus nomandi tres Episcopos. *726.* Jura multa eisdem ab Alexandro III. concessa. 482. Eisdem bellum a Pontifice, Imperatore, Regibus Galliæ, & Hispaniæ illatum. *621.* Commendati donatique a Pio IV. ob susceptum Concilium Tridentinum. *654.* Senatus Consulta duo pertinentia ad viros Ecclesiasticos. *677.* Venetiæ anno Christi CCCCLII. conditæ. 150. Venetias se Leo IX. contulit. 413. Venetiarum primus Episcopus. *289.* Primus Patriarcha. *596. 696.* Clericorum ejusdem Urbis privilegia. *633.*
Veni Sancte Spiritus. 498.
Veritas semper a Spiritu Sancto est. *256.*
Veronæ mortuus tumulatusque Lucius III. 486. Ibidem electus Urbanus III. ejus successor. 487.
Vesper Siculus. 532.
Vicarius Petri Pontifex Romanus. 59.
Vincentius *Ferrerius* relatus in Sanctos. *600.*
Virginibus Deo dicatis musice interdicta. *694.*
Vita Venerabilis Servi Dei Gregorii Cardinalis Barbadici Episcopi Patavini. 709.
Vox *Filioque* adjecta Symbolo. 112. 303. 337. 513. 522. 594.
Ursatus Joannes Antonius Patavinus. 208.
Utinensis Archiepiscopatus conditus. *726.*

Z

Zacharias Regem Francorum Childericum privavit Regno. 273.
Zosimus defensus. 130. Ejus epistola *Tractoria.* 131.

F I N I S.